Fišbachas viršos
1945 - 1950



Dzīve nometnē rakstos un attēlos

Fišbachas viršos

1945 - 1950



Redaktors un datorsalikums - Ansis Pommers



Izdevējs - Ansis Pommers
Los Gatos, Kalifornijā, ASV - 2007. g.

Vāka attēls 1946. g. Dziesmu dienu laikā

No kreisās sēž:	Glorija Ādamsone
	Dzidra Robiņa
	Ligita Pētersone
	Tekla Vītola
	Baiba Birzule
	Gaida Dumpe
Stāv:	Antonija Dekmeijere
	Anna Burģele

Grāmata iespiesta 300 eksemplāros datortechnikā pie *Far West Graphics* Sunnyvale, CA.

Library of Congress Control Number: 2007900316

Saturs

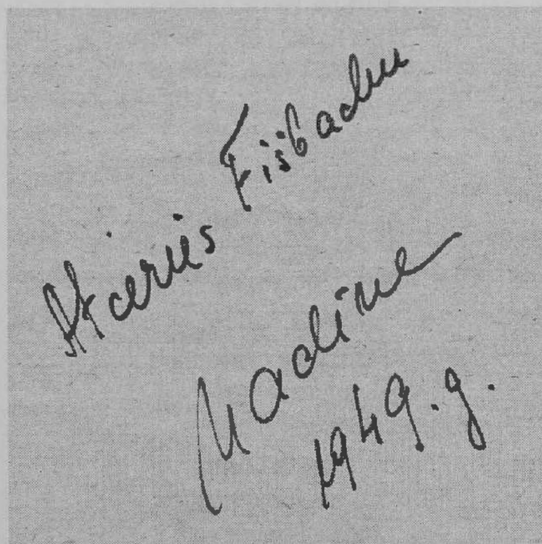
Ievads

Ideja par šo darbu radās, šķirstot vecus ģimenes albūmus ar foto uzņēmumiem no Fišbachas dienām. Gribējās tos sakārtot un aprakstīt, pirms viss nav izdzisis no atmiņas. Tad kļuva iespēja caurskatīt tā laika periodiku, kas bija saglabājusies Gvīdo Augusta personiskā archīvā. Tur atradu daudz rakstu par Fišbachas nometni. Sāku domāt par grāmatu. Ieliku „Laikā" sludinājumu, ka vācu materiālus par Fišbachas nometni. Atsaucība bija neliela, bet auglīga. Man iesūtīja daudz foto attēlu un rakstu. Pirms Čikāgas dziesmu svētkiem 2002. g. sagatavoju grāmatas uzmetumu mazā metienā (20 eks.) un izplatīju to skalbiešu saietā dziesmu svētku laikā. Tas paplašināja interesi par šo darbu un sagādāja daudz jauna materiāla. Vērtīgs atklājums bija Stanforda universitātes Huvera archīvā – tur atradās vairāku gadu gājumu, ne gluži pilnīgs, krājums ar Fišbachas „Vēstīm" un krājums ar Eduarda Krauca fotografijām. Daži no iztrūkstošajiem Vēstu numuriem bija pieejami Latvijas Valsts Arhīvā Rīgā. Grāmatai izvēlējos rakstus no man pieejamās periodikas aprakstītā laika posmā, kā arī rakstus no individuāliem fišbachiešiem, kas dod pārskatu par visām sabiedriskām nodarbībām no nometnes iesākuma līdz tās beigām. Esmu centies rakstus ievietot pilnīgi, rediģējot saturu tikai tur, kur ir acīmredzot kļūdas, un saīsinājis, kur notikumu apraksts atkārtojas no citiem rakstiem. Visiem ievietotiem materiāliem ir minētas vēres par materiāla avotu. Teksts ir papildināts ar attēliem no saviem personiskiem foto albūmiem un arī ar tiem, ko man atsūtīja talcinieki. Ievietošanai esmu izvēlējies tos, kuŗi, manuprāt, vislabāk ilustrē dzīvi nometnē. Esmu centies izvairīties izmantot tīri personīgus foto attēlus izņemot tikai tad, ja attēls ilustrē kādu īpašu notikumu vai sadzīves notikumu saskaņā ar tekošo tematiku. Daudzi foto attēli bija mēmi. Pateicoties vairāku talcinieku pūlēm, atradās apraksti par notikumiem un attēlos redzamo cilvēku vārdi. Esmu centies visu to precīzi saskaņot un ievietot grāmatā. Par neizbēgajām kļūdām atbildīgs palieku es.

Grāmatas projekts ir ieildzis, bet tai laikā kļuvis pilnīgāks. Diemžēl ir un paliks robi. Daudzi, kas varētu tos aizpildīt, ir aizsaulē, un atlikušie vairs neatceras. Vislielākais robs ir tautskolas un ģimnazijas skolotāju biografijas. Žēl ka šo projektu neiesāku pirms 20 gadiem. Labprāt pieņemšu labojumus vai papildinājumus arī pēc grāmatas iespiešanas. Atkarīgi no intereses tas varētu veicināt papildinātu otro izdevumu, bet ja ne tā, tad lai vismaz materiālus varētu nodot archīviem, tā pilnīgāk dokumentējot šo laika posmu.

Te tad nu ir mana, mūsu Fišbacha, kur pavadījām cerību pilnus gadus, gatavojoties atgriezties dzimtenē, kas daudziem mums nebija lemts.

Par jūtām, šķiroties no Fišbachas, liecina ieraksts dāvinātā grāmatā aizbraucējiem no Fišbachas.



Ansis Pommers
2007. g.

Talcinieki

Šo darbu ar rakstiem, fotogrāfijām un padomiem ir atbalstījuši sekojošie fišbachieši:

Brigita Apalsch (Vilensons)
Helēna Avotiņa (Ķiķauka)
Gaida Barens (Dumpe)
Uldis Briedis
Edvīns Buklēvics
Māra Celle (Lāce)
Ilze Damroze (Ložeņicina)
Juris Dučkens
Vivianna Ramāne (Dučkena)
Līvija Rutkowski (Duka)
Paulis Duks
Baiba un Ilmārs Dumpis
Velta Svinis (Egle)
Gita Gertsone
Margarita Nīkure (Gintere)†
Māris Graube
Andrejs Grots
Ritvaris Grīnvalds
Rūdis Hofmanis
Marianna Ieviņa
Dagnija Henderson (Kalniņa)
Aija Cimermane (Kārkliņa)
Samuels Knochs
Pauls Krastiņš
Modris Kūčs
Ārija un Valda Krepics
Tekla Kristofors (Vītola)
Erika Ķirsis
Alberts Lāčkājis
Raimonds Matisons
Valdis Muižnieks
Viesturs Paegle
Anna Poruka
Vilis Plinte
Juris Pūliņš
Rūta Puriņa (Ezergaile)
Oļģerts Pūris
Pēteris Siliņš†
Aija Spilnere
Imants Strautmanis
Valdis Strautmanis
Erika Štams
Māra Zeps (Lībante)
Pāvils Zariņš
Valdemārs Zemītis
Ojārs Ziemelis
Oskars Veisbergs†

Pateicība

Talcinieku sarakstā ir pieminēti visi, kas piedalījušies ar dažādiem materiāliem kā fotogrāfijām, rakstiem utt. Tiem visiem izsaku sirsnīgu paldies par atsauksmi ar iesūtītiem materiāliem. Tomēr ir vairāki kuŗi šī darba gaitā ir izpelnījušies īpašu atzinību par savu devumu. Kad ienāca atsauksmes uz sludinājumu „Laikā", viena no pirmajām ar bagātīgu foto klāstu un rakstiem bija Marianna Ieviņa. Tad tapa pirmais grāmatas uzmetums, ko pavairoju mazā metienā (20 eks.) un aizvedu uz Čikāgas dziesmu svētkiem 2002.g. Tur Ilmārs Dumpis man laipni deva iespēju topošo manuskriptu celt priekšā skalbiešu brokastīs, tā radot paplašinātu interesi par šo projektu. Tur faktiski iepazinos ar Ilmāru un Baibu Dumpjiem un tā atvasinājās sadarbība. No viņiem saņēmu „Lāpas" numurus no Fišbachas laikiem, kā arī vēlāk Amerikā izdotos. Ar Baibas palīdzību tur atradām daudzu skolotāju biogrāfijas.

Rūta Ezergaile atsūtīja skaistus rakstus par Skalbi un Zinaīdu Lazdu. Raimonds Matisons atsūtīja bagātīgu klāstu ar koncertu un teātŗa programmām. Imants Strautmanis uzrakstīja par skautiem.

Lielu lielā pateicība man jāizsaka Gaidai Barenai. Viņa laipni piekrita pārlasīt topošo manuskriptu un tā tapa par de facto korektori. Viņas labojumi un ieteikumi ir bijuši neatvietojami.

Liels paldies pienākas Intai un Paulim Dukiem kuŗi 2004.g augustā savā mājā rīkoja tikšanos ar prāvu skalbiešu grupu, lai varētu kopīgi pārrunāt Fišbachas atmiņas. Šīs tikšanās rezultāts bija krietns birums jaunu foto attēlu un liels krājums ar Šternberga un viņa mācēkļu darbiem, ko uz saietu bija atsūtījis Valdis Muižnieks.

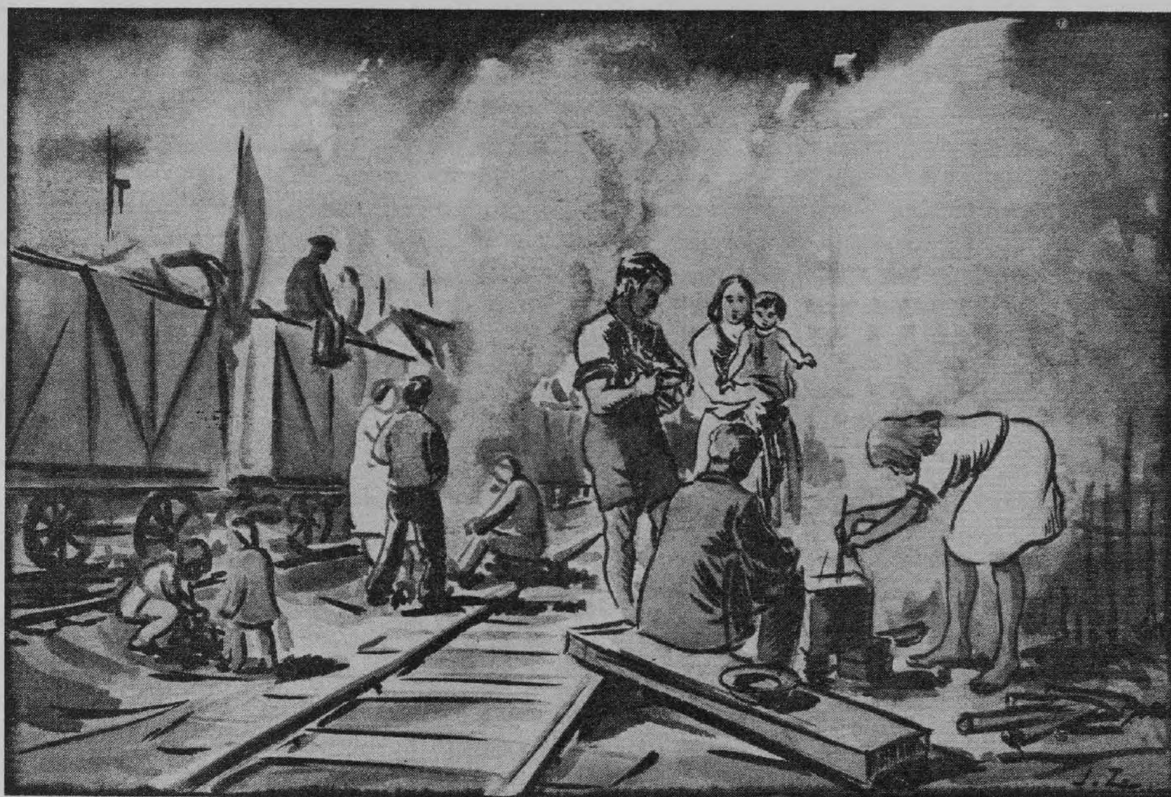
Valdim Strautmanim pienākas īpaša atzinība par viņa zīmēto, vienreizējo, izcilo nometnes plānu. Tas lieti noderēja, precizējot nometnes toreizējo izkārtojumu.

Neaizstājams informācijas avots bija pieejamie Fišbachas Vēstu numuri un Eduarda Krauca foto albūmi Stanforda universitātes Huvera archīvā, kur ļoti pretimnākošs un izpalīdzīgs bija David Jacobs. Huvera archīvā iztrūkstošos Vēstu numurus atradu Latvijas valsts archīvā Rīgā ar Māra Branča palīdzību.

Bez minētiem talciniekiem jāpiemin Gvīdo Augusts, kuŗš no sava plašā archīva man aizdeva tā laika latviešu periodiku, kur atradu daudzus rakstus par dzīvi Fišbachā.

Vēl jāpateicās tiem talciniekiem, kas šad tad piezvanīja vai apjautājās ar e-pasta starpniecību par grāmatas progresu. Tas bieži mani iedvesmoja sasparoties un cītīgāk piestrādāt, kad biju kā iestidzis šajā darbā..

Ansis Pommers



J. ZUNTAKA ZIMEJUMS „JENAS ESELONS"

Ceļā uz Fišbachu

Fišbachas latviešu nometnes iesākums

Fišbachas nometnes teritorijas iesākums ir 30tos gados kad Nirnbergā un tās apkārtnē tika celti stadioni, tribīnes un parādes laukumi masīvām *Reicha* partijas svinībām. Nirnbergas apkārtnē arī tika celtas apmešanās vietas, „nometnes" svinību un parāžu dalībniekiem kā *Hitlerjugend*, SA un SS vienībām. Fišbachas nometnes teritorija bija paredzēta SS vienībām[1]. Nometne atradās blakus ciemam *Altenfurt*, bet savu nosaukumu *Lager Fischbach* mantojusi no Fišchbachas dzelzceļa stacijas, kura arī līdz šai dienai ir blakus *Altenfurtei*. Karam beidzoties 1945. g. nometnes teritoriju pārņēma UNRRA *(United Nations Relief and Rehabilitation Administration)* un nodibināja *(DP-Displaced Persons)* nometni *Fischbach*. Pirmie nometnes iemītnieki bija poļi un itāļi.



DP nometne Fischbach

Kara beigas daudz latviešu, ieskaitot mūsu ģimeni,[2] sagaidīja Vācijas Saksijā un Tīringijā kuras okupēja amerikāņu armija. Jau jūnija sākumā izplatījās vēsts, ka šos apgabalus atdos krieviem. Zinādami kas mūs gaida ja tiktu krievu rokās, mēs iegādājāmies tā apvidum raksturīgos, ar roku velkamos ratiņus, sapakojām savu bagātību

1. Geländebegehung, Das Reichparteitagsgelände in Nürnberg, Geschichte für Alle e.V.- Institur für Regionalgeschichte. 2002
2. Red.

un sākām soļot pa *autobāni* rietumu virzienā. Naktis pavadījām vietējo laucinieku šķūņos un iztikām ar pārtiku, ko ieguvām mainot atlikušās vērtslietas pret olām un maizi. Naudai nebija nekādas vērtības. Ceļā bijām kādu nedēļu, kad amerikāņi iesēdināja mūs smagās armijas kravas mašīnās un aizveda uz Jēnu, kur bija bēgļu savākšanas punkts. Jēnā bijām apmēram nedēļu. Tur 23. jūnijā[3] mūs iesēdināja vilcienā, preču vagonos, ar visām mantām, mums gala mērķi nezinot. Izbraucām naktī. Vilciens bieži apstājās lai, palaistu garām citus sastāvus. Atmiņā ir palikušas bažas ar kādām vērojām debesis lai pārliecinātos, ka netiekam vesti uz austrumiem. Jāņu vakaru pavadījām mežā, kas bija blakus, kur vilciens apstājās līdz rīta ausmai. Neskatoties uz neērtiem apstākļiem cilvēki dziedāja līgo dziesmas, pirmajā trimdas līgo vakarā. Vilciena maršruts bija Jēna, Plauena, Šveinfurte, Marburga, Nirnberga. Fišbachā ieradāmies 27. jūnijā.



Karoga pacelšana pirmo reizi Fišbachas nometnē 1945. g. 1. jūlijā

Pirmie iespaidi iebraucot Fišhbachā

Neatceros sīkumus par iebraukšanas brīdi, bet man šķiet, ka no Nirnbergas mūs atveda uz Fišbachu ar smagām amerikāņu armijas kravas mašīnām. Iemitināja lielajās barakās, vairākas ģimenes vienā telpā. Gulēšanai bija trīsstāvu gultas, un ģimenes savu platību atdalīja vienu no otras ar uz virvēm pakārtām segām. Lai gan bija vasara, rīti, cik atceros, bija samērā vēsi un, ja neesmu maldījies, tad varbūt arī mazliet miglaini.

Pirmajās dienās vēl nebija iekārtota galvenā virtuve, un cilvēki gatavoja maltītes uz pašbūvētām klaja lauka krāsniņām un ugunskuriem. Tur notika pirmās savstarpējās pavāru sadursmes, sākot ar stingriem vārdiem, kas pat noveda līdz smērēšanai ar pannu pa galvu. Atmiņā ir skats kad no rīta visā nometnē kūpēja ugunskuri, un ap tiem rosījās saimnieces gatavojot brokastis.

Iepretim skolai tukšā laukumā bija prāva kokmateriālu kaudze. Tur bija lielas plāksnes, kas likās bija iepriekš sagatavotas lietošanai kā baraku sienas. Mēs mazie tur ložņājām un slējām plāksnes tā radot garus, alām līdzīgus, labirintus. Laimīgi, ka nekas nesagāzās, jo mūsu būve bija ļoti plaša. Drīz pēc ierašanās nometnē tika izdalītas amerikāņu armijas kastes ar darba rīkiem, jo bija jāceļ barakas, tā dodot iespēju katrai ģimenei dzīvot savā privātā istabā.

Bija labi iekārtota automātiska sanitārā kanalizācijas sistēma atejām un kopīgas mazgātuves bez silta ūdens. Ne visas no šīm bija lietošanas kārtībā. un vairākām bija tikai neapbūvēti pamati. Nav skaidrs, vai iemesls tam ka ēkas nekad nebija pabeigtas vai iznīcinātas karā.

---

3. Datums no Oskara Veisberga dienas grāmatas



Priekšā mazgātuves pamats un tad atejas ēkas pamats

Starp diviem asfaltētiem ceļiem, kuŗi veda no galvenās iebrauktuves uz slimnīcas ēkām, bija liels starmetējs. To mēs, puikas, izmantojām kā karuseli. Starmetēju vēlāk nojauca un aizveda kā lūžņus. Lejasciemā blakus Altenfurtei bija laukums pilns ar dažādām auto mašīnām, kurās mēs pamatīgi izpriecājāmies. Man šķiet, ka šīs mašīnas bija braukšanas kārtībā. Vienu, es atceros, daži zeļļi bija iekurbulējuši un pat vizināja mūs pa nometnes ceļiem. Vēlāk mašīnas pazuda.[4]

Mums pat bija pašiem savi auto īpašnieki! Viens no tiem, vārdu neatceros, bija liels meistars, kas no kādiem lūžņiem atdzīvināja braukšanas kārtībā mazu 2 – vietīgu itāļu FIAT Topolino (Pelīte). Viņš braukāja pa nometnes asfaltētajiem ceļiem, bet nezinu, vai viņam bija īpašuma dokumenti, lai varētu braukt kautkur ārā. Otrs arī bija interesants gadījums – tas bija Amerikāņu Jurītis (Laikam Legzdiņš), kurš kautkur bija piebiedrojies amerikāņu karavīriem, bet tad atbraucis uz Fišbachu pie savas vecāsmātes. Amerikāņi viņam bija iedevuši vācu armijas folksvāģa džīpu, un ar to viņš lepni vizināja puikas pa nometni. Vēlāk džīps stāvēja nebraukts pie viņu barakas Lejasciemā. Smalkākais auto – vācu Hanomag – piederēja mūsu „valdībai" – nometnes nacionālajai komitejai. To laikam gan nopirka t. s. melnajā tirgū.[5]

Augšgalā, ārpus nometnes, bija sagrauts ūdens tornis. Atceros, kā mēs tur kāpelējām. Ūdens torni drīz atjaunoja, un tas vēl stāv tur šodien. Starp ūdens torni un nometni bija mežs, kur nometnes sākumā teltīs mitinājās kāda amerikāņu armijas vienība ar visiem ieročiem. Nekāda īpaša uzdevuma viņiem nebija. Liekas, ka viņi gaidīja savu kārtu braukt mājās. Viņu dzīve likās bezbēdīga un arī vienmuļa. Viņi bija labi apgādāti ar dažādiem gardumiem, kā Hershey šokolādi un cukuru. Šīs lietas šad tad pakrita arī mums, puikām, kas tur bieži gājām. Angliski nepratām, bet kaut kā saprasties varējām. Atceros reizi, kad daži izklaides dēļ šāva gaisā ar mašīnpistoli. Dabiski, ka nodibinājās kontakts ar latviešu meitām. Viņi tur uzturējās vairākus mēnešus, kad aizbrauca, neatceros.[6]

Vēlāk, viršu laukā un mežmalā bija vieta romantikai. Var tikai pabrīnīties, ka tādas skaistas mūsu zeltmates (teica, ka leģionāru sievas vai atraitnes) tur mīlējās ar amerikāņu karavīriem, arī melnajiem. Vēl atceros, ka viena no viņām pavisam atklāti gāja pāri viršiem ar armijas segu zem paduses uz randiņu... Laikam no tā radās viņām vārds „blondais grēks".[7]

4. Red.
5. Pēteris Siliņš
6. Red.



Atjaunotais ūdens tornis

Interesanti, ka starp viršiem atradās kapakmens veltīts Latvijas sunītim, un uz tā bija iekalts „Pupiņas" kaps. Teātra režisors Amols to sunīti tur bija apbedījis. Pupiņa ir bijusi viņa labākā drauga sunītis, un kad 1941. g. izsūtīšanas laikā draugs aizvests, šis sunītis izmisumā atskrējis pie Amola un tā arī pie viņa palicis. Varu iedomāties, ka Amolam nebija viegli to sunīti izvadāt sev līdz pa tām kaŗa gaitām.[8]

Tajā laikā amerikāņu armijā pastāvēja segregācija. Kādu vakaru nometnē skolas ķiegeļu ēkas priekšā bija ienākusi maza grupa nēģeru karavīru. Man liekas, ka tā bija pirmā reize mūžā, kad sastapu melno cilvēku. Kaut kāda iemesla dēļ parādījās militārā policija MP un šos melnos saņēma ciet. Salika puskravas auto mašīnā un aizveda.[9]

---

7. Pēteris Siliņš
8. Pēteris Siliņš
9. Red.

Par mūsu nometni

BAVĀRIJAS LATVIEŠU VĒSTNESIS

LATVIAN NEWS BULLETIN IN BAVARIA

Authorized by Military Government, DISCC QK. — 6870

Redakcija — Editorial Office: Herzog-Rudolf-Str. 49, Munich Iznāk reizi nedēlā — Published weekly

Evakuējoties Tīringijas, Saksijas un Sudetijas latviešiem, Nīrnbergā un tās apkārtnē apmetās lielāks skaits latviešu. Lielākā un rosīgākā tagad ir Fišbachas nometne. Tajā ap 1500 latviešu. Dzīvošana koka barakās. Tās patlaban pārbūvē un piemēro pārziemošanai. Jādzīvo ļoti saspiesti. Uzturs – armijas un ar to var iztikt. Ir dalītas segas, apģērbi, apavi* un veļa. Paredzēts, ka līdz decembra vidum visi būs apgādāti ar nepieciešamo. Attiecības ar UNRRA's vadību nenoteiktas un mainīgas. Attiecību sarežģījumi nereti beidzas ar vislabākiem atrisinājumiem, bet pēc kāda laika viss atkal grozās otrādi. Piemērām, nometnes izbūves darbos iesaistīti ļoti daudzi vīrieši: UNRRA visiem nodarbinātiem solīja atalgojumu un papildu devas, bet uz to vajadzēja veltīgi izgaidīties. Pēc ilgām pūlēm solīto tomēr izkaroja, taču tas nebija ilgi, un viss sākās atkal no gala.

Par spīti visām grūtībām un nenoteiktībām, nometnē rosīga sabiedriskā un kultūrālā dzīve. Jau kopš jūnija sākuma darbojas bērnu dārzs, pamatkola un ģimnazija Skolā darbojas koris un skolēnu kooperātīvs. Ar 12. novembri sāka darboties zinātniskie kursi ar šādu programmu: architetūras izpratne (doc. J. Rutmanis), mākslinieciskās radīšanas jautājumi (māksl. J. Šternbergs), ievads reliģijas vēsturē (prof. E. Zicāns), ētikas jautājumi (māc. A. Gulbis), 90. gadu laikmets latviešu literātūrā (prof. K. Kārklinš), daži lirikas jautājumi (dzejn. Z. Lazda), latīņu valoda iesācējiem (mag. phil. H. Draviņš), vitamīni un to nozīme (doc. A. Vītums), lauksaimniecība, augsnas zinība (agr. R. Ozoliņš), paidagoģijas pamati (Fr. Ievinš), lipīgās slimības un to apkarošana (Dr. A. Poruka) mūzikas izpratne (dir. Jēkabs Poruks), techniskā rasēšana (A. Kroms). Kursi notiek vakaros. Nometnē darbojas arī koris doc. Dr. Ferdinanda Valdmaņa vadībā un drāmas kopa režisora G. Amola vadibā. Viesojušās vairākas mākslas kopas. Ev.–lut. draudzi vada mācītāji A. Gulbis, V. Strautmanis un Fr. Kramiņš, bet katoļu draudzi doc. J. Pudāns. Notikuši vairāki priekšlasījumi un atceres. Prof. K. Kārklinš lasīja referātus par K. Skalbi, R. Blaumani un Ausekli, matēmatiķis Fr. Ieviņš par tematu „Dzīves uzskats – pasaules uzskats", doc. J. Amtmanis par atomu bumbu. Lielu piekrišanu ieguvuši angļu valodas kursi. No sportistiem rosīgākie šachisti ar šachmeistari Lūciju Endzeliņu. Ik nedēļas mašīnrakstā uz rotātora pavairots iznāk nometnes laikraksts „Vēstis". To rediģē R. Hofmanis, bet literāro daļu vada dzejniece Zinaīda Lazda.

Nometnes slimnīcā 100 gultu. Slimnīcu vada Dr. A. Kalniņš.

L. Rumaks[10]

*Apavi bija dažādi. Galvenokārt tie bija dažāda veida pārpalikušie amerikāņu kaŗavīru zābaki – gan ar taisniem purniem, gan izliektiem kā pīrāgiem. Ne vienmēr tie bija no viena un tā paša pāŗa Gadījās, ka viens zābaks bija brūns, otrs melns, un katrs citā lielumā. Tomēr ar tādiem bija jāstaigā.[11]

10. Bavārijas Latviešu Vēstnesis, 1945. g. 1. dec
11. Gaida Barens Dumpe



Pagājušā gada (1945) jūnija sākumā amerikāņu armijas automašīnas atveda Jēnas kazarmēs daudz latviešu: no Zālfeldas, Gēras, Plauenas, Elsnicas u. c. Tiringas centriem, kur bija rastas pagaidu apmetnes pēc izmisuma pilnās bēgšanas no austrumiem kaŗa pēdējās dienās.

22. jūnija pusdienā kazarmes aplidoja vēsts: divu stundu laikā trim blokiem sagatavoties aizbraukšanai. Bēdas par izputināto Jāņu svinēšanu nebija tik lielas kā prieks par braukšanu uz rietumiem.

Līgo nakti ceļotāji skaisti nolīgoja mežā Hanavas tuvumā, kur vilciens stāvēja visu nakti. Te bija papardes un jāņtārpiņi un līgošana skanēja līdz gaismai.

1. jūlijā Fišbachas viršājā, 8 km no Nirnbergas, līdz pat slaido priežu galotnēm uzvijās Latvijas karogs. Te pusizpostītās koka barakas bija uzņēmušas arī pirmos latviešus. Nu izrādījās ka te saplūduši plauenieši, zālfeldieši u.t.t. – vairākas „frakcijas". Tā visādiem pretvējiem sirdīgi pūšot, ievēlēja nometnes latviešu nacionālo komiteju, kuŗā iegāja Jēkabs Poruks par priekšsēdētāju un reizē arī nometnes vecāko. Ar lietprātīgu roku mūsu operas saimnieks vada nometnes dzīvi līdz pat šai dienai.

Pats pirmais sabiedriskais pasākums, vēl pirms komitejas ievēlēšanas, bija informācijas dēlis. Maizes bija pārbagāti bet pilnīgu badu cilvēki cieta pēc ziņām par to, kas noticis bēgšanas laikā. Tāpēc arī tā trūcīgā informācija ko sākumā varēja sniegt, bija salda. Vēlāk sāka iznākt ar rotatoru pavairotās „Vēstis", kas ieguva atzinību pat tālu ārpus Fišbachas. „Vēstis" savas gaitas turpina vēl šodien un ievērojamas ar plašo ārzemju notikumu apskatu. Laikrakstam palika neatņemama vieta trimdas preses vēsturē īpaši daudzo orgināldzeju dēļ, kas nāk no Z. Lazdas, prof. E. Zicāna un prof. K. Kārkliņa spalvas.

Pirmais lielākais notikums nometnes dzīvē bija plašie kultūras svētki pagājušā gada augustā. Divās telpās greznojās tautas gara dārgumi – mūsu lietiškās mākslas eksponāti, atseviški – gleznu izstāde, kuŗā, piedalījās nometnes mākslinieki: doc. J. šternbergs, A. Šternberga, J. Jablovskis, N. Drapše, J. Arnītis, Fr. Vīksne u. c. Izstrādājumus kokā un dzintarā deva M. Geistauts. Svētki radīja plašu atbalsi nevien pašu mājās, tos apmeklēja arī tautieši no tālienes, militārās pārvaldes UNRRAs un tuvējās poļu kaŗavīru nometnes iemītnieki. Pēdējie par izstādēm bija sajūsmināti. Plaši izplatītajā (arī Anglijā u. c. valstīs) laikrakstā „Pismo Zolnierza" poļi ievietoja plašus aprakstus par mūsu tautas mākslu, arī par mūsu likteni.

Kādu rakstu pāri visai lappusei greznoja virsraksts latviešu valodā „Tev mūžam dzīvot Latvija" un Latvijas ģērbonis.

Svētki labi pakalpoja Latvijai, atstāja neaizmirstamas, skaistas atmiņas un deva spēcīgu impulsu turpmākam darbam. Rosīgi strādāja koris un tautisko dejotāju kopa, arvien uzlabojot savus sniegumus. Pašu nometnes mākslinieki centīgi koncertēja Fišbachas ciema baznīcā un kaimiņu nometnēs. Pamazām Fišbachā sāka viesoties mākslinieki no attālākiem centriem. UNRRAs vadība nometnē sarīkoja Nirnbergas operas orķestra' un solistu koncertu. Drīz sāka strādāt arī teātŗa cilvēki A. Valdmaņa, G. Amola un V. Cukura vadībā. Izrādītas jau vairākas

lugas: R. Blaumaņa „Pēc pirmā mītiņa", „Zelta kupris", „Pazudušais dēls", „Skroderdienas Silmačos" un M. Zīverta „Kīnas vāze".

Nometnē darbojas arī pamat – un vidusskola, kas nosauktas Kārļa Skalbes vārdā. To apmeklē arī jaunieši no Firtas u. c. nometnēm.

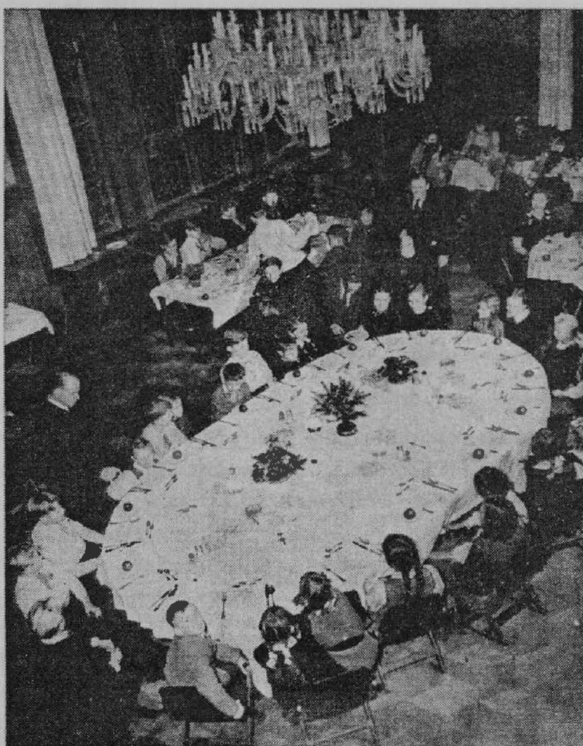
Notiek plaši zinātniski kursi, kuŗos māc. A. Gulbis lasa par ētikas jautājumiem, prof. K. Kārkliņš – par latviešu literātūru ap 1890. g., prof. E. Zicāns – ievadu reliģiju vēsturē, Z. Lazda par dažiem lirikas jautājumiem, prof. K. Bikše – par būvniecības problēmām, doc. J. Rutmanis – architektūras izpratni, Dr. A. Poruka – par lipīgām slimībām un to apkaŗošanu, J. Poruks – par mūzikas izpratni, doc. A. Vītums – par vitamīnu nozīmi, agr. R. Ozoliņš – par lauksaimniecību, skolotājs Fr. Ieviņš – par paidagoģijas pamatiem, H. Draviņš māca latīņu valodu iesācējiem, A. Kroms – technisko rasēšanu un doc. J. Šternbergs lasa par mākslinieciskās radīšanas jautājumiem.

Kaut arī bijušā „Kristalpils", kā Fišbachā sauca pašu izbūvēto (ar glāzu sienām!) sarīkojumu telpu, ir „kritusi par upuri" dzīvojamām telpām, sarīkojumu vajadzībām nometnes iemītnieki izbūvējuši daudz plašāku telpu.

Piegriežoties praktiskākām lietām, ar atzinību jāmin fišbachiešu darbs pag. rudenī, kad vasarīgās barakas pārbūvēja ziemas vajadzībām. Jāmin jo sevišķi tāpēc, ka te galvenā nozīme piekrita pašu iniciatīvei. Plašais viršājs notīrīts no pēdējām nepatīkamām paliekām, tā kā nometne atstāj patīkamu tīrības iespaidu.

Viršu ziedu šoruden, ja lemts vēl te dzīvot, vairs nebūs tik daudz. Fišbachieši sākuši nodarboties ar zemkopību! Pie mājām top košuma dārziņi, tālāk vagas sakņaugiem. Viršu ceri aizceļo viens pēc otra, to vietā nāk komposta kaudzes treknā zeme. Patīkamais ar lietderīgo – ziedi un vitamīni.[12]

pr–



Arzemju žurnālisti, kas ieradušies Nirnbergas prāvā, uzņem latviešu bērnus
DANA

Viens gads Fišbachā

Bija lietains 27. jūnija vakars, kad mēs pēc gaŗa brauciena no Jēnas pa neiedomājamiem ceļa līkumiem cauri Veimarai, Erfurtei Gotai, Eizenachai, Fuldai, Hanavai, Ašafenburgai, Karlštatei, Vircburgai, Šveinfurtei, Hasfurtei un Bambergai iebraucām Nirnbergā, kur mūs no Dutzenteicha stacijas atveda Fišbachā – viršu klajumā ar retām priedēm, vietā, ko mēs pašreizējos apstākļos negribam mainīt ne pret vienu citu vietu Vācijā.

Mēs bijām pusotrs tūkstotis. Mūs sagaidīja lietains vakars, nemīlīgas, trīsstāvu gultām pieblīvētas koka būdas un netīras barakas. Labākās telpas aizņēma čehi, italieši, franči, poļi, ungāri un dienvidslāvi. Gādīga

12. Ilustrētais Vārds, 1946. g. marts

saimnieka roka nometnē nebija redzama. Te bija dzīvojuši vienas dienas saimnieki, kuŗi bija gan postījuši, bet nebija nekā cēluši un labojuši. Nometnē bija tikai 16 dzīvošanai piemērotas mājas 39.700 kvadrātpēdu kopplatībā. Sākumā uz personas iznāca 22 kvadrātpēdas dzīvojamās platības, pēc italiešu un poļu aizbraukšanas platība palielinājās par 4 kvadrātpēdām uz cilvēka.

Paredzot, ka ziema būs jāpavada nometnē un, lai sagādātu daudz maz ciešamus dzīves apstākļus, nometnes iedzīvotāji enerģiski stājās nometnes izbūves darbā. Tika uzbūvētas vai par dzīvojamām mājām pārvērstas 26 ēkas un paplašinātas ar piebūvēm 8a un 9/10 ēkas. Tā tika iegūta 19.400 pēdu liela papildu apdzīvojamā platība. Caurmērā uz vienu personu iznāca 36 kv. pēdas dzīvojamās platības. Uz 18. novembra svētkiem tika izbūvēta sarīkojuma zāle ar skatuvi.

Pavasarī tika atbrīvota bijusī ambulances ēka, kur izbūvēja telpas veikalam, spiestuvei, grafikas darbnīcai, korim un bibliotēkai. Jau ziemā tika ierīkota frizētava, kurpnieku, drēbnieku un mechāniskā darbnīca.

Novembŗa mēnesī no nepiemērotā un šaurā šķūnīša uz tagadējām jaunizbūvētām telpām pārnāca latviešu birojs.

Pirms Ziemsvētkiem sāka darboties dušu pirts, mazgātuvēs uzstādīti veļas katli veļas mazgāšanai. Uzcelta arī kopēja veļas mazgātuve, kas mašīnu trūkuma dēļ nevar darboties.

Pašlaik paredzēts celt trīs jaunas dzīvojamās ēkas – vienu 1960 kv. pēdu lielu, vienu 960 kv. pēdu un vienu 600 kv. pēdu. Divas no tām jau gatavas.

Šai pavasarī nometnes teritorijā ierīkoja 260 ģimenes dārziņu apm. 12.000 kv. metru kopplatībā, kas apmēram 1000 nometnes iedzīvotājiem sagādā uztura papildinājumu.

Pagājušā gada 7. jūlijā sāka darboties pamatskola un bērnu dārzs. 24. jūlijā ar 52 skolniekiem darbību sāka ģimnazija. Abas skolas nosauca Kārļa Skalbes vārdā. Š.g. 6. maijā, abas skolas jaunizbūvētās telpās sāka otru mācības gadu. Daļa skolnieku nāk no kaimiņu nometnēm. Bērnu dārzu patlaban apmeklē 34 bērni. Pie skolas darbojas skolnieku kooperatīvs. 12. novembrī darboties sāka Fišbachas zinātniskie kursi.

Nometnes baznīcu cēlusi Altenfurtas ekspozitūras vācu katoļu draudze jau priekš latviešu ierašanās. Pirmais ev. lut. dievkalpojums latviešu valodā baznīcā notika p.g. 1. jūlijā.

Pirmais dievkalpojums katoļticīgajiem latviešiem notika p.g. augusta sākumā. Līdz oktobŗa mēnesim katoļticīgos latviešus apkopa un dievkalpojumus noturēja čehu uniātu priesteris Lārs *(Lair)*. Katoļu draudze, kuŗā 104 locekļi, nodibināta p.g. (1945) oktobŗa mēnesī, kad mūsu nometnē pārnāca dzīvot prāvests profesors J. Pudāns. Draudzei daudz palīdzējis Altenfurtas katoļu prāvests.

Nometnē darbojas koris, bibliotēka, un drāmatiskā kopa. Koris dir. F. Valdmaņa vadībā sāka darboties jau jūlija mēneša sākumā, pirmais koncerts notika p.g. 12. augustā, kad nometnē bija sarīkota arī gleznu un etnografiska izstāde.

Drāmatiskā kopa pirmo izrādi sniedza 1945. g. 17. septembrī, izrādot R. Blaumaņa viencēlienus: „Pēc pirmā mītiņa un Zelta kupri". Drāmatisko kopu sākumā vadīja rež. A. Valdmanis. Tagad kopu vada rež. G. Amols, kuŗa vadībā iestudētas un izrādītas: M. Zīverta „Kīnas vāze", R. Blaumaņa „Skroderdienas Silmačos", E. Zālītes „Maldu Mildas sapņojums" un sagatavošanā ir R. Blaumaņa „Ļaunais gars".

Bibliotēkā atrodas ap 2000 sējumu.

Pirmās latviešu komitejas vēlēšanas notika 9. jūlijā , otrās 7. janvārī, trešās vēlēšanas notiks š.g. 5. jūlijā.

Nometnes policija nodibināta p.g. 6. jūlijā , septembra mēnesī nodibināts ugunsdzēsēju dienests un izbūvēts depo. Ugunsdzēsēju rīcībā atrodas motoršļirce.

Mūsu nometnē darbojas Latvijas Sarkanā Krusta Nirnbergas nodaļa. Nodaļa dibināta 1945. g. augusta beigās. Nodaļa rūpējas par latviešu kaŗa gūstekņu materiālo un garīgo aprūpi. Nodaļas kartotēkā 135.000 personu kartīšu. Līdz 1945. g. novembra mēnesim L.S.K. vadīja L. Rumaks, pēc tam P. Priede. Nodaļa rūpējas par pasta pārsūtīšanu. No sākuma darbojās gadījuma pasts, tagad nodaļa veic visas pasta operācijas.

Mēs varētu šai rindā vēl minēt vairākus nometnes pasākumus – apgādu, nometnes veikalu, darbnīcas , kas visi liecina par mūsu labo gribu strādāt un glābt no tukšuma mūsu trimdas dzīvi. No šī viena gada mums nav jākaunas. Mēs neesam sēdējuši rokas klēpī salikuši. Mūsu nometne, kāda tā tagad ir ir mūsu roku darbs.

H.[13]

---

13. Vēstis Nr. 24 (46), 1946. g. 29. jūnijā 12. lpp.

Pašu roku darbs

KĀDA NOMETNE VIENA GADA GĀJUMĀ

Fišbachas iemītnieki īsi pirms dziesmu dienas – 27. jūnijā atzīmēja gada dienu šinī viršu klājumā ar retām priedēm, vietā, kuŗu fišbachieši tā iemīļojuši, ka pašreizējos apstākļos negribētu to mainīt ne pret vienu citu vietu Vācijā. Ja nometnes pasākumu virknē minām vēl apgādu, veikalu, darbnīcas, tad var teikt, ka visi šie piemēri liecina par šīs nometnes iemītnieku labo gribu strādāt un glābt no tukšuma trimdas dzīvi, Šī nometne, kāda tā tagad ir, ir tās iemītnieku pašu roku darbs.

Pagājušā sestdienā un svētdienā nometne bija tērpusies svētku rotā, Ceļi un barakas pušķoti meijām; ozolu vītnēm, puķēm un zaļumiem. Lieli zīmēti plakāti redzamās vietās gan latviešu, gan angļu valodā vēstīja par dziesmu svētkiem un to blakus, sarīkojumiem, Neskaitāmie karogi augsti gaisā plīvodami jau no tālienes norādīja priežu aplokā ietvertu svētku laukumu Fišbachas viršu pakalnā.

CS[14]

Nometnes demografiskais pārskats 1946. g.

MŪSU NOMETNE SKAITĻOS[15]

Nometnes platība ap. 30 ha

Iedzīvotāji – latvieši. Grupējot iedzīvotājus pēc dzimuma un vecuma, gūstam šādu ainu:

Vecuma Grupas	Vīrieši	Sievietes	Kopā	% no iedzīv. kopskaita
-1	8	8	16	0,95
1-3	26	23	49	2,89
3-6	50	34	84	4,96
6-14	95	77	172	10,17
14-18	53	47	100	5,91
18-45	450	427	877	51,83
45-55	97	127	224	13,24
55-65	48	56	104	6,15
65-	18	48	66	3,90
Kopā	845	847	1.692	100,-

Vecākā nometnes iedzīvotāja ir 94 g.v. Amālija Rutmanis.

Ticība. Mūsu nometnes iedzīvotāju grupējums pēc konfesijām:

	Skaits	% no kopējā skaita
1. ev. Luterāņi	1.642	86,36
2. Romas katoļi	145	8,58
3. pareizticīgie	56	3,32
4. baptisti	13	0,78
5. adventisti	1	0,06
6. nezināmi	15	0,90
Kopā	1.692	100,-

Noslēgto laulību skaits.

Pie ev.-lut. mācītājiem	10
Pie R.-kat mācītājiem	5
Kopā	15

Iedzīvotāju veselība ir apmierinoša vai pat laba (pēc mūsu slimnīcas vadības informācijas)

Slimo: 1. ar tbc (a) aktīvi 7
(b) inaktīvi 27
Kopā 34 t.i. 2,01% no visiem nometnes iedzīvotājiem
2. ar venēriskām slimībām -1

Iedzīvotāju a) dabīgā un b) mechāniskā kustība

Nometnes iedzīvotāju skaits p.g. 30. jūnijā 1400

a) no p.g. 30. jūnija līdz š.g. 18. nov.
1) dzimuši 17
2) miruši 10
pieaugums 7

---

14. Latvju Ziņas, sestdien 1946. g. 6. julijā
15. Vēstis, 1946. g. novembrī, 17. lpp.

b) a-punktā min. Laika posmā:

1) ieradušies mūsu nometnē no citurienes 707

2) aizbraukuši uz citām nometnēm 422

pieaugums 285

Kopsummā pieaugums (a+b) 292

Nometnes iedzīvotāju skaits š.g. 18. novembrī 1.692

Dabīgais pieaugums.

Gada laikā t.i. no p.g. 18. nov. Līdz š.g. 18. nov. Mūsu nometnē

a) dzimuši 14

b) miruši 7

dabīgais pieaugums 7 t.i. 4,1 uz 1000 iedz.

Izglītība.

Pēc 1946. g. 29/30 oktobra tautas skaitīšanas datiem visi nometnes iedzīvotāji (no 10. g.v prot lasīt un rakstīt. Iedzīvotāju (ño 18. g.v.) grupējums pēc izglītības:

Izglītības līmenis	skaits	% no kopskaita
Augstskolas	99	7,82
Ģimnazijas	435	34,55
Techn. un arodskolas	107	8,41
Pamatskolas	630	49,55
Kopā	1,27	100%

Vācu universitātēs studē 36 mūsu nometnes iedzīvotāju (19 vīr. Un 17. siev.).

Izglītības iestādes.

KĀRĻA SKALBES ĢIMNAZIJA dibināta p.g. 24. jūlijā. Ģimnazijā stundas pasniedz 32 skolotāji un tur mācās 156 audzēkņi (80 zēni un 76 meitenes).

Skolotāju izglītība	vīrieši	sievietes	kopā	% no kopsk.
Ar pabeigtu augstsk.	13	10	23	71,9
Nepabeigtu augstsk.	2	1	3	9,4
ģimn. un spec. kursu	2	4	6	18,7
Kopā	17	15	32	100,-

Piezīme. 15 ģimnazijas skolotāji pasniedz stundas arī pamatskolā. Skolotāju vidū arī 3 Latv. univ. māc. spēki – profesori.

Skolā iznāk skolēnu žurnāls „Lāpa". Līdz šim iznākuši 4 n.–ri ar kopēju tirāžu 2200 eks. Darbojas skolas koris, kuŗā piedalās 80 audzēkņu, un zēnu koris 16. jaunekļu sastāvā.

KĀRĻA SKALBES TAUTSKOLA dibināta p.g. 10. jūlijā.

Skolā darbojas 13 skolotāji (2 ar pabeigtu augstskolas izglītību) un mācās 186 audzekņi (101 zēns un 86 meitenes). Skolotāju skaitā nav uzdots 15. skolotāju, kas pasniedz stundas arī ģimnazijā.

Pie ģimnazijas un tautskolas darbojas skolēnu kooperatīvs, kuŗā sastāv 26 biedri. Kooperatīvs savā pastāvēšanas laikā apgrozījis RM 180.000, kas devis RM.15.268. lielu peļņu.

Bērnu dārzā darbojas 4 audzinātājas (1 ar pabeigtu augstskolas izglītību) un to apmeklē 31 zēns un 29 meitenes.

Prof. MALTAS DĀRZKOPĪBAS skola uzsāka darbu š.g. 3. septembrī. Skolā darbojas 4 pastāvīgi skolotāji un 6 ar galveno nodarbošanos citur. 6 mācības spēki ir ar pabeigtu augstskolas izglītību (5 vīr. un 1 siev.) Skolēnu skaits 33 (21 vīr. un 12 siev.)

Zinātniskie kursi dibināti p.g. septembrī.

Kursos lasa sek. priekšmetus: valodas – angļu, franču, latīņu, stila īpatnības, pirmā palīdzība nelaimes gadījumos, rasēšana, stenografija, paidagoģija, ētika, jautājumi, brīvības cīņu laikmets, latviešu literātūra, latviešu val. lirika, mūzikas izpratne, ornamentika, augkopība, lopbarības sagāde un zāļāji, augļkopība, iekšējā instalācija, elektrotechn. un radio technika.

Kursos darbojošos lektoru izglītība	vīrieši	sieietes	kopā
pab. augstak.	12	5	17
techn. un sp. kursu	4	-	4
Kopā	16	5	21

Piezīme. Kursu lektoru galvenā nodarbošanās ir citur.

Grafiskā darbnīcā mācās Latv. mākslas akad. mācības spēka doc. vadībā 5 audzekņi.

Praktiskie kursi: 1) apģērbu piegriešana, zīmēšana un šūšana;

2) rokdarbi

3) ēdienu gatavošana

Kursos kā lektori darbojas 4 pasniedzēji (1 vīr., 3 siev.). Kursus apmeklē 84 dāmas.
Piezīme. Kursu lektoru galvenā nodarbošanās ir citur.

Nometnes iedzīvotāju nodarbinātība.

Nr. p.k.	Kur strādā	Strādājošo skaits vīrieši	sievietes	Kopā
1	U.S.A. arm. daž iest.	142	20	162
2	UNNRA ārpus nometnes	51	37	88
3	Nom. UNNRAs teamā	175	82	257
4	Nom UNNRAs pol.	39	-	39
5	Slimnīcā	12	34	46
6	Komit. pasāk. un uzņēmumos	75	74	149
7	vācu iestādēs	6	-	6
	Kopā	500	247	747

Bez tam pie strādājošiem jāpieskaita: 1) dārzkopības skolas audzekņi skaitā 33, vecāki par 18 g. 64
Kopā 97

Strādājošo kopskaits nometnē (747 +97) 844+36 (studentu)

Iedzīvotāju garīgā aprūpe.

Darbojas 4 mācītāji: 3 ev. lut. un 1 Romas–kat., noturot kārtējus dievkalpojumus nometnes baznīcā.

Nometnē darbojas 4 kori: 1) jauktais koris
2) ģimnazijas
3) ģimnazijas zēnu
4) bērnu

TEĀTRA KOPĀ darbojas 26 aktieri (14 vīr. un 12 siev.).

Iestudētas 7 lugas, izrāžu skaits 30 (starp tām 2 viesizrādes), kuras apmeklējuši 24.000 skatītāji.

Skautu un gaidu organizācijā sastāv 89 zēni un 64 meitenes.

YMCA'as organizācijā 149 biedri.

Sports un fiziskā audzināšana. Nometnē sportu piekopj 113 vīrieši un 34 sievietes.

Dažādās sporta disciplīnās piedalās:

Nr.	Sporta veids	Vīr.	Siev.	Kopā
1.	Šachs	55	2	57
2.	Vieglatlētika	34	11	45
3.	Basketbols	36	13	49
4.	Volejbols	44	27	71
5.	Futbols	30	-	30
6.	Galda teniss	33	12	45
7.	Vingrošanā	15	20	35
8.	Peldēšanā	6	1	7
9.	Bokss	6	-	6

Atsevišķās sporta disciplīnās ar citām nometnēm notikušo sacīkšu skaits: futbolā 25, basketbolā 22, volejbolā 20, vieglatlētikā 6, galda tenisā 4, šachā 11. Noticis interns galda tenisa turnīrs, kuŗā piedalijās 33 dalībnieki, kā arī volejbola turnīrs, kuŗā dalību ņēma 18 komandas.

Nometnes uzņēmumi un pasākumi.

Nr. p.k.	Uzņēmuma vai pasākuma nosaukums	Nodarbināto skaits Vīr.	Siev.	Kopā
1.	Nometnes veikals	2	3	5
2.	Pirts	3	3	6
3.	Šuvēju darbnīca	-	6	6
4.	Literātūras apgāds	5	5	10
5.	Kurpnieku darbnīca	3	-	3
6.	Friziera darbnīca	3	-	3
7.	Adītava	1	1	2
8.	Mechāniskā	1	-	1
9.	Elektrotechniķu	4	-	4
	Kopā	22	18	40

Literātūras apgāds izdevis savā darbības laikā 17 izdevumu ar kopēju tirāžu 20.000 eks. un iespiež nometnes nedēļas laikrakstu „Vēstis" 500 eksemplāros iknedēļas.

„Vēstis"savas gaitas isāka p.g. jūlijā. Līdz šim iznākuši 65 numuri ar kopēju tirāžu 32.500 eks.
V.G.

Nometnes veikals atvērts darbdienās

no plkst. 17,30 līdz 19,30

Krājumā:

Iespieddarbi. Prof. Dr. phil. K. Kārkliņa Latviešu literātūras vēsture, lasāmgrāmata *Valdis and Velta in England*, Jāņu dziesmu krājums, A. Annusa gleznu reprodukcijas.

Bērnu rotaļlietas. Koka suņi, pīles, gaiļi, žirafes, ziloņi, ratiņi u.c.

Mājsaimniecības piederumi. Šķīvji, karotes, dakšiņas, tējkarotes, maizes naži, kartupeļu mizojamie nazīši, konzervu atgriežamie, izšuvumu diegi, grieznes, iesaiņojamais papīrs, pergamīna papīrs.

Tualetes piederumi. Bārdas skujamie asmenīši (arī vairumā), skūšanas aparāti, bārdas naži, matu ond. ruļļi, matadatas, matu eļļa, vīriešu zeķu āķi, smaržas, ķemmes.

Dažādi. Vēstuļu somas, vēstuļu papīrs, burtnīcas, zīmuļi, spalvas kāti, latviskā gaumē darinātas saktas, cigarešu iemutes, melnais zābaku krēms, termometri, lāpstas, ādas jostas u.c.

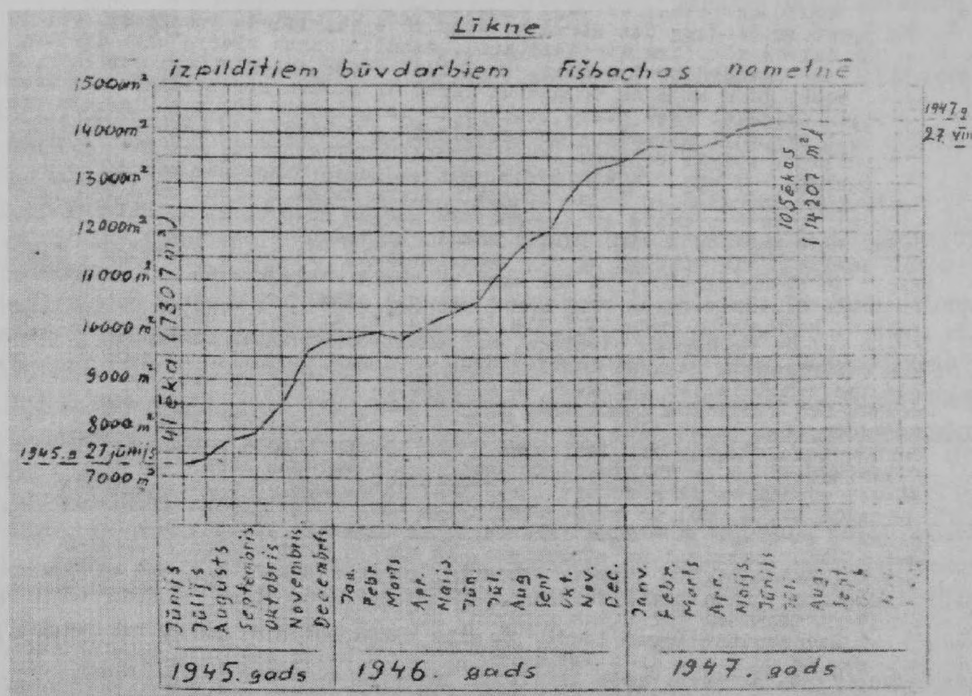
Vienmēr krājumā alus.[16]

Fišbachas nometnes būvgrupa

Kad 1945. g. 27. jūnijā iebraucām no Jēnas Fišbachas nometnē, mūsu acīm atvērās neparasti nepievilcīgs skats: visapkārt rēgojās gruvešu un netīrumu laukumi, bedres un kaudzes. Baraku iekšpusē sienas, logus, palodzes un durvis pārklāja bieza putekļu kārta, uz grīdas mētājās papīru strēmeles, un sienu, durvju, logu un gultu spraugās rāpoja blaktis. Baraku durvis, logi un apgaismošanas tīkls bija galīgā nekārtībā.

Tikko katrs (D.P.) atrada sev kādu laukumu barakā, tūlīt iesāka lielo tīrīšanas un montēšanas akciju. Pirmo dienu tas notika pašierosmes ceļā, bet tikko nodibinājās māju vecāko institūts, tad šīs akcijas noritēja jau daudzmaz organizēti. Līdz ar komitejas ievēlēšanu iesākās organizēta nometnes sakārtošana. 1945. g. jūnijā, kad iebraucām Fišbachā, bija pavisam 41 ēka sliktā stāvoklī ar 7307 kvm platību, bet šodien ir jau 105 dažādas ēkas ar 14207 kvm platību.

Sekošā līkne paskaidro veikto darbu:



Kas šo darbu veica? Pirmos sīkos darbus baraku labošanā veica paši iemītnieki un klaušu kārtā norīkotie cilvēki, bet pati dzīve rādīja, ka cilvēcīgus apstākļus dzīvošanai var radīt vienīgi labi organizēta būvstrādnieku grupa, kas sistemātiski un lietpratīgi veica zināmus darbus. Tāda grupa radās, un šai grupai nometnes iedzīvotāji ir lielu pateicību parādā, jo grupa nepietiekami apgādāta ar drēbēm un pārtiku, strādā burtiski par paldies. Būvgrupa izbūvēja skolas ēku, kurās skolnieki un skolotāji ir pasargāti no lietus, vēja un sala. Tāpat būvgrupa

16. Vēstis Nr. 36 (58), 1946. g. 21. septembrī

izbūvēja komitejas ēku un sakārtoja komandanta un virtuves ēkas, kuŗās darbinieki var strādāt pat aukstā ziemā ciešamos apstākļos, tāpat uzcēla lielo amatnieku māju, kuŗā strādā elektrotechniskā, aušanas, šūšanas, grafiskā, koktēlniecības darbnīca, apgāds un sēž uz zaļa zara nometnes veikals. Bez tam būvgrupa piedalījās arī Valkas nometnes izbūvē, kur pārbūvēja 7 ēkas ar 2240 kvm platību. Baraku nojaukšanas un materiālu iegūšanas nolūkos būvgrupa ir „viesojusies"arī daudzās citās tālās nometnēs. Pašreiz ir darbā jaunā pārvaldes ēka, jeb kā būvgrupa to sauc „rātsnams", skautu mītne un koku apstrādāšanas darbnīcas paplašināšana.



Mazgātuvei top jauns jumts

Būvgrupas ziedu laikos tanī skaitījās ap 70 locekļu. Tagad no būvgrupas neatkarīgu apstākļu dēļ šis skaits sarucis uz 34, pie kam namdaŗu ir tikai 12. Ja būvgrupa nav varējusi palīdzēt visiem Fišbachas iedzīvotājiem, tad cēloņi meklējami materiāla, laika un fizisko spēku plāksnē. Tagad lai atvēlēts minēt dažus vārdus par būvgrupas garu. Rītos, kad daudzi nometnes iedzīvotāji vēl guļ vai citi steidzas darīšanās ārpus nometnes, brauc ekskursijās un plūmēs, nelielā būvgrupas saime, tērpusies savos nodriskātos darba uzvalkos dodas uz savu šķūni „būvkantori" kuŗā saņem norīkojumus dienas darbam. Sagaitu telpā notiek parasti maza domu izmaiņa, seko ziņu stāstīšana, vietējo apstākļu iztirzāšana u.t.t. Reti kāda rīta apspriede beidzas bez sirmā Lap–piņu tēva saprātīgās anekdotes, vai personīgā dzīves vērojuma atstāstīšanas. Gaidīts darba biedrs bija lielais optimists „brīvmūrnieks" Mednis, kas visas ziņas tulkoja mums par labu. Ne mazāk paceļ garu sagaitu telpās un darbā ar humoru apveltītais sadzīves kritiķis Gaigals. Pašā darba procesā ir interesanti vērot no izskata drūmos, bet laipnos, sirsnīgos un izpalīdzīgos vecāko gadu gājuma cilvēkus, mechaniķus: Anstipa, Lapsiņa, „brīvmūrniekus", Freiberga, Asanta galdniekus; Lapiņa, Neimaņa, Vedēja tēvus, kuŗiem nekad darba nav par daudz un kuŗi nekad oficiālā un ārpus oficiālā darba laika neliedz savu izpalīdzīgo roku. Tikai no dabas ar novērošanas spējām neapveltītais cilvēks neredz, kādu pateicību viņi parādā mazai „brīvmūrnieku saimei", jo bez tās tie nevarētu tik mierīgi ziemas vakaros lasīt „Vēstis", „Latviju", „Tēvzemi" un citus rakstus, kā arī cept un vārīt sabiedriskās un personiskās virtuvēs dīpīšu viru un cept plāceņus, vai atkal mechaniskās darbnīcas rūķiem, kuŗu darba rezultātā tie ir apgādāti ar tuviem ūdensvadiem dzīvojamās telpās un ģimeņu dārziņos, vai elektrotechniskās darbnīces rūķiem, kas nepārtraukti pasargā iedzīvotājus no īssavienojumiem un nemitīgi preetissimo tempā izlabo plītiņas un gludekļus. Tā īsti nu nav, ka būvgrupā nebūtu arī apmākušos acumirkļu. Ir gadījumi, kad viens otram uzkāpj uz varžacīm, bet taisni šis moments raksturo būvgrupas saticīgo garu, jo daudzreiz cietušais tik iebļaujas un ar laipnu humoru pasaka vainīgajam: „atvainojos", un ja vainīgais ir ietiepīgs, būvgrupas gars pamudina viņu šādā vai citādā veidā sayukārt izrādīt atvainošanos, un abas puses draudzīgi

sastrādā tālāk. Vēl uz vienu raksturīgu būvgrupas īpašību jāaizrāda šinī rakstā, ka būvgrupā strādā inženieri, architekti, ķīmiķi, techniķi. lauksaimnieki, amatnieki un strādnieki, ar vārdu sakot visādu profesiju pārstāvji, bet kopīgais trimdas liktenis tos ir sakausējis vienā saticīgā saimē, kuŗā valda tikai tēvijas Latvijas gars un augstākās inteliģences un džentelmenisma gars, kas nepazīst uzpūtību un lepnību.

Lai neviens neņem ļaunā, ja viņa vārds nav šinī pārāk īsā rakstiņā minēts, jo no svara ir tikai darbs un gars. Katrs bezpartejisks objektīvi domājošs cilvēks varēs liecināt: ja bargā vēstures tiesa izlems procesu mums par labu un latvieši atkal reiz paši veidos dzīvi Latvijā ar tādu saticības garu, kāds valda Fišbachas būvgrupā, tad Latvijā druvas zels un dārzi ziedēs vēl neredzētā krāšņumā.

Nota–Bene[17]

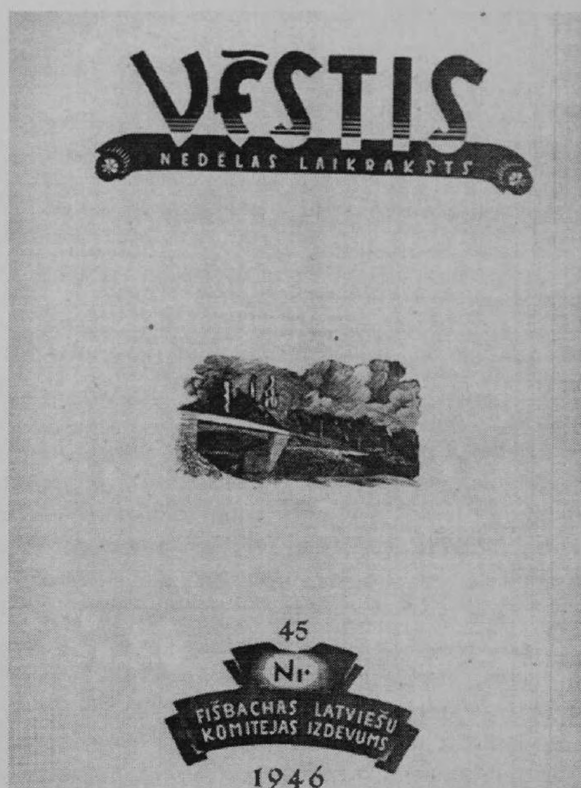
Vēstis iznāk 50. reizi

Šis ir mūsu nometnes laikraksta 50. numurs. Nedēļas avīzei trimdas apstākļos tas ir lielākais skaits. „Vēstis" bija viena no pirmajām latviešu avīzēm, kas iznāca pēc Vācijas sakāves.

1945. gada 8. jūlijā Fišbachā sāk iznākt sienas avīze „Jaunākās ziņas", ko rediģē bijušais „Jaunāko Ziņu" līdzstrādnieks Alberts Priedītis. Otrs numurs jau tiek pārdēvēts par „Vēstīm". Rotātora iespiedumā „Vēstis" iznāk, sākot ar 4 numuru, ne vairs kā sienas avīze , bet kā nedēļas laikraksts. Sākumā gan iznāk diezgan neregulāri, jo ir grūtības ar papīru un rotatoŗa sagādi. Arī savas rakstāmmašīnas „Vēstīm" vēl nebija, tās pārrakstīja rakstu darbu birojā un iespieda Firtā un poļu kaŗavīru nometnē Langvaserā. Grafisko ietērpu sniedza Roberts Sudars līdz 27. numuram, kad viņa vietā nāk Gastons Ērglis. 27. numuru jau iespiež pašu mājās, jo ir sagādāts rotātors. Sākot ar 13. numuru par galveno redaktoru kļūst Rūd. Hofmanis. Literāro daļu jau no pirmā numura vada Zinaīda Lazda.

„Vēstis" iespiež J. Gulbis un V. Trautmanis. „Vēstis" iznāk 500 eksemplāros.

Lgs.[18]



Lasītājiem un līdzstrādniekiem

Ar šo dienu savas gaitas izbeidz mūsu nometnes laikraksts „Vēstis". Četru gadu un trīs mēnešu laikā laikraksts ir kalpojis mūsu nometnes un latviešu trimdas vajadzībām. Sākumā laikraksts iznāca tikai reizi nedēļā

17. Vēstis Nr. 23, 1947. g. 29. augustā 10. lpp.
18. Vēstis Nr. 28 (50), 1946. g. 27. jūlijā 18. lpp.

un tam bija vairāk žurnāla raksturs. Tanī laikā iedzīvotāji rīkojumus un tekošo informāciju saņēma tā saucamās „vakara sanāksmēs". Vēlāk ērtākai iedzīvotāju informācijai un radio raidīto ziņu publicēšanai blakus „Vēstīm" iznāca „Dienas Vēstis", bet pēdējos gados apvienotās „Vēstis" apciemoja lasītājus katru darba dienu, pie kam nedēļās noslēguma numurs iznāca plašākos apmēros.

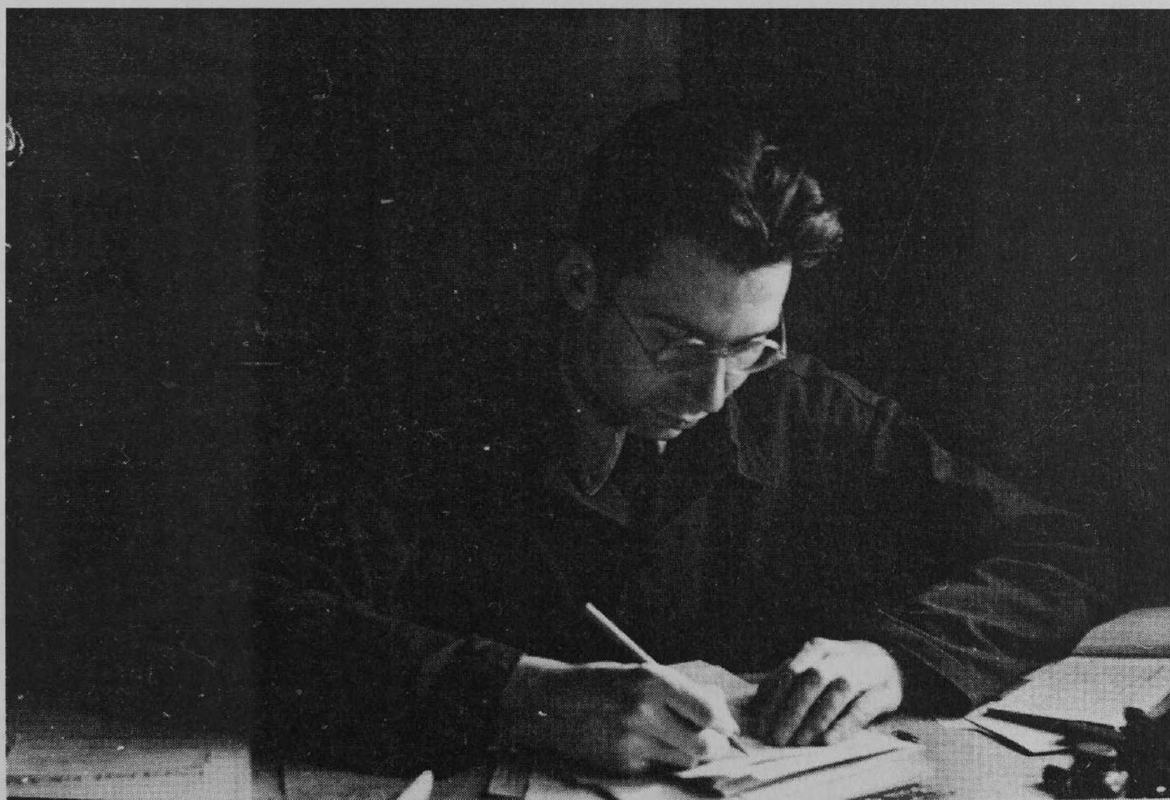
Darbu beidzot, lai atļauts pateikties laikraksta pirmajam redaktoram Priedītim, kurš laikrakstu noorganizēja, dzejniecei Zinaīdai Lazdai, literārās nodaļas redaktorei, kura ar saviem un citu rakstnieku sniegumiem spirdzināja fišbachiešu sirdis, redaktoram R. Hofmaņa kungam, kuŗš ilgāku laika sprīdi vadīja šo laikrakstu, redaktoram Atim Cirim, kuŗš lasītājus informēja par visiem svarīgākiem pasaules notikumiem.

Paldies visiem laikraksta līdzstrādniekiem par laikrakstam veltītiem rakstiem, bet sevišķi prof. Dr. phil. K. Kārkliņam, dzejniecei R. Skujiņai, M. Kārkliņai, A. Gulbim, Fr. Kramiņam, V. Strautmanim, J. Pudānam, P. Neibergam, J. Porukam, V. Rullim, Fr. Ieviņam, D. Smiltniekam, A. Kromam, A. Strautniekam, J. Širmanim, Gastonam Ērglim un daudziem citiem, kuŗi darba steigā šeit nav minēti. Daži līdzstrādnieki kā prof. Zicāns jau atdusas Fišbachas smiltīs. Paturēsim viņus mīļā piemiņā.

Sirsnīgs paldies laikraksta lasītājiem, kuŗi cītīgi abonēja un lasīja mūsu laikrakstu.

Sevišķs paldies nometnes komitejai, kas gan mainīga savā sastāvā, tomēr arvien atbalstīja laikrakstu un tas varēja sasniegt šo gaŗo laika posmu, tā kļūstot par vienu, vai pat vienīgo no pirmajiem un beidzamiem nometņu laikrakstiem – biļeteniem.

Redaktors[19]



Vēstu galvenais redaktors Rūdolfs Hofmanis

19. Vēstis Nr. 187, 1949. g. 4. oktobrī 3. lpp



Vidū Adams Paegle



Vēstu pavairošana



Gatavās Vēstis

Nometnes apgādā

Dzīve nometnē - fragmenti

Dzīve barakās

Iesākumā dzīvojām lielajā ¾ barakā kopā ar vairākām ģimenēm. Ģimeņu platība bija atdalīta ar segām un gulēšana bija 3 stāvu gultās. Pamazām ar būvgrupas palīdzību tika uzceltas jaunas barakas un lielās kopistabas sadalītas vienistabu dzīvokļos. Šā rezultātā arī mūsu ģimene tika pie savas istabas tuvējā 4a barakā. Tā kā ģimenē bijām 4, no 3 stāvu gultas vaļā netikām, bet tomēr bija pašiem sava platība. Apsildīšana, kā visur nometnē, bija ar malkas krāsni. (Red.)





Istaba 4a barakā

Pa kreisi 3 stāvu gulta aiz galda no kreisās Marta Pāvuliņa, Ruta Pāvuliņa un Ansis Pommers



Ulmu ģimenes istabā

No kr.: Laimons Eglītis, Vaira Ulma, Vilnis Ulms, Samuels Knochs un Jānis Ulms
Priekšā sēž: Saulgaitis Stūrāns un Ulma kdze

Pusdienu dalīšana

Iesākumā pusdienas viru izsniedza kopvirtuvē pie lodziņa. Katram pašam bija jāiet pakaļ pēc savas vai ģimenes devas. Stāvējām garā rindā uz vidējās šosejas, rinda izstiepās gandrīz no viena nometnes gala līdz otram.



Pusdienu maltīti dalot 1945. g.

Vidū Hugo Pāvuliņš, pa labi Marianna Ieviņa

Pēc kāda laika – tas varēja būt 1945. gada augustā – māju vecākie bija sadabūjuši rokas ratiņus un lielus toverus. No katras barakas tagad uz virtuvi aizgāja tikai viens (klaušu kārtībā), pavāri iemērīja toverī vajadzīgo viras daudzumu, un toveri pieveda pie barakas. Atvedējs ar kausu sita pa tovera sāniem un sauca „Pusdienā" Mazie puikas „palīdzēja", skaļā balsī saukdami līdzi: „Bim–bam, bim–bam, pundandan!" Tagad pusdienu gaidītāju rinda bija īsa, tikai pašu barakas iemītnieki.[20]



„Grabēdamas" atbraukušas pusdienas 1945. g. septembrī

Mēs jau gan zinam šodien atkal „zaļās briesmas". Šodienas „pavāri", Jansonu pāris un Ravovskis. Izsalkušie rindā no kr. (?), (?), Šūmanis kdze, Liesma Jansone, Kroms, Velta Egle un Dr. Kalniņa kdze.

20. Marianna Ieviņa


1945. g. septembrī

Uz virtuvi!


1946. g. vasarā



Ēdiena dalīšana



Nometnes virtuve Lejasciemā



Virtuves un noliktavas strādnieki



Meža virtuve 1945. g. vasarā

No kreisās ieskaitot bērnu: 3. Amilda Gintere

Mūsu mazā „meža virtuvīte" atradās lielā apkārtceļa malā. Pa to kādreiz brauca amerikāņu mašīnas, apstājās, izsvieda kādu cāļa kāju, šokolādes tāfelīti vai kafijas pupiņas. Kādreiz apstājās, lai vienkārši parunātos, cik nu tas bija iespējams. Arī viņi ilgojās pēc savām ģimenēm un mājām.

Sākumā nometni bez atļaujas nedrīkstēja atstāt, bet latvieši iemanijās izlīst pa žoga apakšu. Arī es tā darīju. Gribēju redzēt smagi sabumboto Nirnbergas katedrāli. No tās (kapara vai vara) jumta mākslinieks Miķelis Geistauts reiz bija pacēlis nelielu plāksnīti. No tās ar naglu viņš izveidoja mazu saktiņu. Tā man vēl tagad ir.[21]

Uztura papildināšana

Nepagāja ilgi līdz gandrīz katra ģimene iekārtoja sev ģimenes dārziņu un pat sāka turēt vistas, pīles un cūkas, lai papildinātu sev uzturu ar svaigiem produktiem, olām un gaļu. Dārziņi tika iekārtoti uz neapbūvētiem zemes gabaliem. Liela problēma bija laistīšana, jo dārziņu tuvumā nebija ūdens piegāde. Ūdens dārziņiem bija jānes ar lejamkannām no dažkārt patālākām mazgātuvēm. Bez sakņu dārziņiem bija arī latviešiem obligātās puķu dobes ap savām barakām kas arī prasīja daudz darba ar kopšanu, bet toties atmaksājās izdaiļojot nometnes pelēcīgumu ar košiem ziediem.

Arī mūsu ģimenei bez puķu dobēm loga priekšā un sakņu dārziņa bija mazs aplociņš četrām pīlēm kas mūs apgādāja ar lielām skaistām zaļām olām un mēslojumu sakņu dārziņam. Vismaz vienreiz nedēļā pīles dzinām peldēties uz noārdītu mazgātuvi kur mazā izlietuves baseinā pildījās ūdens. Par pīļu cepeti nemaz nevarēja iedomāties un 1949. g. izceļojot tās atdevām vāciešiem Altenfurtā ar bērnu piekodinājumu tās no cepeškrāsns pataupīt. Par pīļu turpmāko likteni gan daudz ko zīlēt nevajadzēja.[22]

Fišbachas vēstīs regulāri tika iespiesti padomi un ieteikumi ģimenes dārziņu īpašniekiem. Kā piemērs:

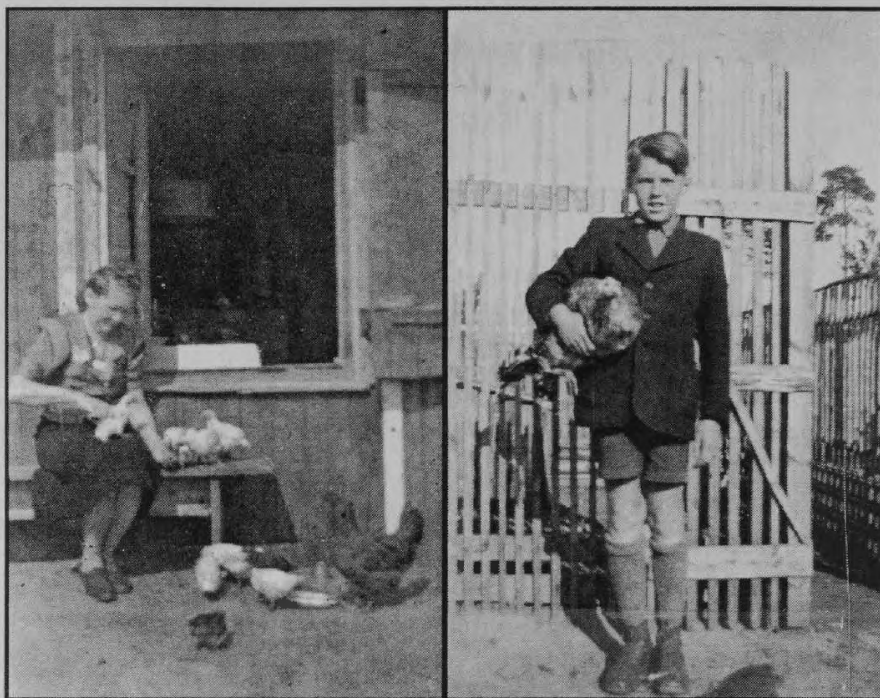
Atgādinājumi. Fišbachas augsna ir nabadzīga ar augu barības vielām. Tā pateicīga par katru mēslojumu. Pelni ir ļoti vērtīgs un iedarbīgs kalija mēslojums. Pelni mazina arī augsnes skābumu. Tātad ļoti noderīgs mēslojums.

Nepārsteigties ar siltuma mīlošu augu (gurķu, tomātu, pupiņu) priekšlaicīgu sēšanu vai stādīšanu. Arī pie vislielākās rūpības un uzmanības (zināms izņēmums ir aizvēja vietas pie mājām vai stāvām nogāzēm). Nekāda priekšrocība pārāk agrai sēšanai vai stādīšanai nav.

Ļoti caurlaidīgās un augu barības vielām nabadzīgākās augsnēs nav ieteicams kartupeļus stādīt augstās vagās. Tajās kartupeļi ļoti cieš no mitruma un līdz ar to arī augu barības vielu trūkuma. Sevišķi tas sakāms par agro kartupeļu šķirnēm. Šajās augsnēs kartupeļus labāk stādīt uz līdzenas vietas, vēl labāk nelielās bedrītēs (tad var it labi kartupeļus apliet).

21. Margarita Gintere - Nīkure
22. Red.

Nav iebildumu, ja līdz šim neparastā vietā ierīkotam dārziņam apliek apkārt glītu sētiņu, lai pasargātu dārziņus no izbradāšanas. Bet ir ļoti nepatīkami skatīt „aplokus", kādos viens dārziņš atdalīts no otra. Vai tas neatgādina savā ziņā ģimenes kapu vietas? Vai tādas vajadzētu rīkot savā dzīves vietā?[23]



Cāļi dzīvo istabā

Otīlija Ziemele ar cāļiem un Ojārs Ziemelis ar savu tītaru



Veļas diena augšciemā

No kr.: Jansona kdze, Velta Egle un Tamara Kroma

23. Vēstis Nr. 78, 1947. g. 3. maijā 16. lpp

Mantu depo/koncentrācijas nometne

Pāri ceļam uz Valkas nometnes pusi bija ar dzeloņdrātīm apjozts laukums, kur bija iekārtota noliktava. Galvenokārt tur bija konservu krājumi un vēl citas lietas, kā segas un teltis. Atlikums no amerikāņu armijas krājumiem. Sardzē bija nodarbināti vietējie vācieši, kuŗi šad tad meta mantas pār sētu, lai vēlāk varētu nākt pakaļ. Mēs šad tad pasteidzāmies priekšā. Drīz šo noliktavu likvidēja, un mazliet tālāk uz Valkas pusi tika nodibināta nometne, kur bija ieslodzīti mazākie naciķu gariņi, kuŗus katru dienu veda uz Nirnbergas prāvu.

Kaut kad 1945. g. beigās vai 1946. g. sākumā uz sliedēm blakus mūsu nometnei bija novietots vilciens ar vācu armijas ieročiem un dažādiem citiem militāra rakstura piederumiem, kuru gala mērķis bija iznīcināšana. Mēs tur devāmies nakts rekvizīcijās, jo vilciens nebija apsargāts. Mūsu ģimene no tā ieguva labas kvalitātes munīcijas kasti, ko izmantojām mantu pārsūtīšanai, emigrējot uz Ameriku. Šī kaste joprojām ir mūsu īpašumā un noveco garāžā Auburnā. Kāds cits bija atradis starmetēju ar roku griežamu ģenerātoru. To puikas uzstādīja sporta laukumā un naktī uzsāka spēles, kur citi mēģināja pielavīties, neiekļūstot prožektora starā.[24]

Kino izrādes

Katru ceturtdienu plkstn. 19-os nometnes sarīkojumu telpā notiks kino izrāde. Bērniem līdz 14 gadiem ieeja aizliegta, Jaunatnei un bērniem atļautās izrādes tiks iepriekš izziņotas.[25]

Leģionāri

Bijušiem leģionāriem nebija atļauts nometnē uzturēties. Daži nāca uz nometni ar augļiem un dažādām mantām tirgoties. Diemžēl, atceros, ka viņi netika visai viesmīlīgi uzņemti. Sekojošā vēstule Vēstu lasītāju balsis slejā precizē konfliktu kas turpinājas pat līdz šai dienai.[26]

Kaŗavīrs runā

Laikiem mainoties, mainās arī cilvēku uzskati. Pārciestās drausmas un posts, vilšanās, zaudētā dzimtene, viss tas radījis mūsos īgnumu, dusmas un bailes. Šis īgnums visvairāk skaŗ kaŗavīrus – tos, kuŗi darījuši un arī cietuši visvairāk. Ir aizmirsts viss: varonīgā cīņa pret sarkano pūķi, kas gribēja izdeldēt un pa daļai izdeldēja mūsu tautu, neiedomājami smagie upuri. Ir aizmirsts tas, ka mēs stāvējām viens pret simtu sniega kupenās un purvu akačos un pratām mirt, lai mūsu tauta dzīvotu – lai arī tu, tautiet, varētu dzīvot.

Nav mūsu vaina, ka mēs esam tagad trimdinieki. Mēs darījām, kas bija mūsu spēkos. Tagad mēs nākam sadragāti miesīgi un garīgi un, plkv. Januma vārdiem runājot, jūtamies pamesti, aizmirsti un nevienam nevajadzīgi. Šī apziņa apņem mūs kā salna un laupa vēl atlikušo dzīves prieku.

Es zinu, ka visi tautieši tā nedomā. Ir daudz ļaužu, kuŗi mūs saprot un kuŗi mūs neaizmirsīs. Bet ir cilvēki, kuŗu acīs mēs esam latvju tautas kauna traips. Ko lai saka par tādiem, kuŗi nekaunās nomelnot un raidīt sakropļotu cīnītāju (varbūt arī personīgu iemeslu dēļ) aiz stiepļu žoga, dzenot to nāvē. Viņi negrib saprast to, ko saprot daudzas amerikāņu un angļu vadošās personas – mēs esam gājuši labāk koncentrācijas nometnēs, bet neizšāvām nevienu šāvienu pret amerikāņu un angļu kaŗavīriem, no kuŗiem mēs vienmēr gaidījām un arī tagad gaidām mūsu ilgu piepildījumu.

Ja suni grib nosist, viņu padara par traku. Ja kaŗavīru grib iznīcināt, tad to nosauc par Hitlera cīnītāju.

Ir noziegums nesaprast to lielo latviešu traģēdiju, ka viņi bija spiesti cīnīties vācu formās un vācu vadībā un netieši sargāt ienīsto vācu varu. Mēs bijām nostādīti starp divām ugunīm. Vai nu ļauties, lai boļševisms mūs nonāvē bez cīņas, vai krist cīņā pret to, lai nāve paņemtu līdz iespējami daudz ienaidnieka. Vīrs nevar mirt saliktām rokām un aizvērtām acīm ļaut iznīcināt visu to kas tam mīļš un svēts.

Vai tas, ka mēs nekritām visi, ir noziegums? Laikam gan. Tad mēs būtu prom no acīm, un zināmi ļaudis varētu teikt: mums nav nekā kopīga ar tiem karstgalvjiem.

Arī ģenerāļa Kureļa vīri bija tādi paši cīnītāji kā mēs. Mūsu rindās bija daudz kureliešu, un kureliešu rindās bija daudz mūsējie.

Un tagad – to biedru vārdā, kuŗi guļ Krievijā, Latvijā, Polijā un Vācijā, kuŗi vēl mīt akli un kropli gūstā vai Krievijas ledos – mēs prasām neaizmirst mūs un dot arī nicinātajam pārijam vietu savas tautas vidū.

Roberts E.[27]

---

24. Red.
25. Vēstis Nr. 21 (45), 1946. g. 8. jūnijā
26. Red.
27. Vēstis Nr. 1 (23), 1946. g. 5. janvārī

Bijušo latviešu karavīru ievērībai

Tikai retiem bij. latviešu karavīriem (leģionāriem red.) uzglabājušās iesaukšanas pavēles. Bavārijas apgabala latviešu komiteja ar savu š.g. 2. oktobŗa 36. num. apkārtrakstu piesūtījusi visām nometņu komitejām šādus vācu okupācijas iestāžu rīkojumu tulkojumus angļu valodā, kas attiecas uz vīriešu spaidu iesaukšanu kaŗa dienestā:

1. SS policijas ģenerāļa Schröder'a 1943. g. 22. oktobŗa rīkojumu, publicētu „Deutche Zeitung in Ostland"
2. Laikraksta „Tēvija" 1944. g. 20. septembrī publicēto rakstu un
3. Ziemeļu Kurzemes komisāra rīkojumu , publicētu laikrakstā „Kurzemnieks" 1944. g. 28. decembrī.

Šo rakstu noraksti vajadzības gadījumā saņemami nometnes latviešu birojā.

Sijāšana „Skrīningi"

Par tiem varētu runāt vispārējos vilcienos, jo tādi bija katrā nometnē. To varētu saukt par ļaužu šķirošanu - galvenais nolūks bija atrast naciķus, kas it kā slēpās zem bēgļu maskas. Pirms šī skrīninga mums visiem bija DP tiesības, kuras bija dokumentētas uz mazas, mazas kartītes – apmēram tik lielas, kā amerikāņu braukšanas atļauja. Tad, pēc izmeklēšanas, tiem, kuŗi tika atzīti par likumīgiem bēgļiem, „pārvietotām personām", izsniedza mazliet iespaidīgāku personības dokumentu, pat, ja nemaldos, ar fotogrāfiju.

Ieradās pratinātāji, kuŗi bieži bija jau no paša sākuma negatīvi noskaņoti pret mums, sevišķi baltiešiem. Viņiem bija liela vara – varēja atņemt DP tiesības, un tad bija jāatstāj nometne un jāpaļaujas uz vācu saimniecību, kas jau tā bija pārslogota ar pašu bēgļiem. Notika dažādas nejēdzības: vienu atceros, kad kāds Latvijas VEF'a (Valsts Elektriskās Fabrikas) bijušais darbinieks bija arī uzdevis savu veco darba vietu. Viņu uz vietas izmeta – domājams, ka izmeklētājam pietika ar "V", kas viņam atgādināja V-1 vai V-2 raķetes! Atceros arī kad nezin kāda velna pēc, no nometnes izmeta jaunieti skolas vecumā, bet ģimeni atstāja. Cik zinu, tad dažas no šīm netaisnībām vēlāk tika labotas un šie cilvēki tika atpakaļ nometnē.[28]

...Vēl Mercfeldā dzīvodama tulkoju tautiešiem skrīningā (screaning) – toreiz bij. kaŗavīri bez žēlastības tika no amerikāņiem „izskrīnēti", t.i. izraidīti no nometnes.

1946. g. 16. jūl, – sākums skrīningiem!

1946. g. 27. sept. – pāri par 100 izraidīto atstāj nometni – karogi pusmastā!!

Man jātulko vairākas dienas izraidīto kareivju lūgumi. Ar UNRRAs rezolūciju nolēma izslēgt no DP nometnēm visus „Kaŗa noziedzniekus, kollaborantus". No latviešu DP visvairāk cieta bijušie kaŗavīri, kurus UNRRA konsekventi vajāja. Arī IRO, kas ar 1946. g. 1. jūl. sāka pārņemt pakāpeniski UNRRAs funkcijas, atteicās aprūpēt „kaŗa noziedzniekus". Neskaidras definīcijas un IRO ierēdņu subjektīvie iztulkojumi nodarīja daudz pārestību bēgļiem, gan atraujot aprūpi, gan liedzot izceļot, vai vienkārši turot bailēs par neskaidro rītdienu. Leģionāru atbrīvošana no amerikāņu gūsta bija grūta, jo sākumā tos pielīdzināja vācu SS vīriem un tāpēc automātiski kvalificēja kā kaŗa noziedzniekus un, Kollaborantus. Saskaņā ar amerikāņu armijas 1946. g. 12. aug. rīkojumu no gūsta atlaistiem latviešu kaŗavīriem bija katram individuāli jāpierāda, ka viņi nav brīvprātīgi iestājušies leģionā. Tas praksē nozīmēja, ka šiem kaŗavīriem visumā nebija iespējams iegūt DP tiesības, un viņus neuzņēma UNRRAs nometnēs. Šiem tautiešiem bija jāmeklē darbs vācu un amerikāņu iestāžu saimniecībā...[29]

Kratīšana

Nometnes sākuma gados notika vismaz 2 kratīšanas. Ja nemaldos, tad iemesls bija atklāt spekulāciju, kas toreiz gāja pilnā sparā. Man atmiņā ir agrs rīts, kad mūsu barakā iebruka bruņoti amerikāņu karavīri un pavandījušies pa mūsu mantām gāja tālāk. Vēlāk, dienā, varēja redzēt dažas patronas, iemestas kopējā atejā. Acīm redzot, kāds bija nojautis, ka tuvojas kratīšana.[30]

28. Pēteris Siliņš
29. Irēne Kubuliņa, 40 Gadi Latvieši Bavārijā Dokumentācija. 105. lpp.
30. Red.

Par izskrīnēto pārsūdzībām BALK aizrāda, ka novēroti daudzi gadījumi, kad savā laikā dažādas iestādēs iesniegtās pārsūdzības nozudušas. Tāpēc izskrīnētiem ieteicams pārliecināties, vai apellācijas tiešām nonākušas Appeal Board'ā, un šaubu gadījumos iesniegt apellāciju no jauna. Appeal Board Bavārijā atrodas Rēgensburgā, IRO Area Team, Göthe Str. Iespējams, ka apellācijas varēs iesniegt arī Minchenē IRO Center Schwere Reiterstrasse, Luitpoldkaserne.[31]

Saspridzināšanās

Vienā vecgada vakarā sevi smagi sakropļoja, ja nemaldos, jaunietis vārdā Pēteris Tauriņš. Viņš un citi bija pildījuši dzelzs cauruli ar pulveri un tad to aizdedzinājuši. Pēc nostāstiem, viņi esot sākuši ar abiem caurules galiem vaļā, bet tad, lai pastiprinātu efektu, sākuši vienu galu spraust zemē, lai liesma būtu garāka. Vienā brīdī caurule ir sprāgusi. Sprādzienā Tauriņam norauta kreisā roka un stipri sakropļota labā. Tas notika laukumā, kalniņa pakājē, kur tika rīkotas dziesmu dienas. Nākamajā rītā, apskatot nelaimes gadījuma vietu atradām saspridzināto cauruli un no rokas norauto īkšķi.

Faktiski ir brīnums, ka šādi gadījumi nenotika biežāk. Visu laiku dzīvojot nometnē un veicot kopējos sirojumus pa krūmiem (Fišhbachas viršiem) nācās bieži sastapties ar dažādiem ieročiem un munīcijas krājumiem. Ilgu laiku viršos, netālu no skolas, gulēja neizsprāgusi kājnieku mīna. Tai mums bija bail ķerties klāt. Tomēr labi atceros, kā lauzām lielgabalu un mazkalibra patronu lādiņus, lai iegūtu pulveri. Viss interesantākais pulveris bija lielgabalu lādiņiem. 4 – 5 cm diametra čaulas saturēja pulveri smalkos zīda maisiņos, kā arī stieņos, kas atgādināja lielus melnus makaronus. Iegūto pulveri dedzinājām.

Vienreiz dabūjām kārtīgu izbīli. Bijām atraduši lielu daudzumu ložmetēju patronu ķēdes. Tās aizstiepām uz mežu, kas bija pāri par dzelzsceļa sliedēm un šosejai. Tur vēl bija no kaŗa palikušas dažas tranšejas. Iekūrām ugunskuru, metām ķēdes ugunī un lēcām tranšejās klausīties kā sprāgst. Vienā no šīm reizēm, ugunī iemestā ķēde sprāga gandrīz uzreiz. Šai brīdī viens no mūsu puikām saķēra galvu un iekūleņoja tranšejā. Lode no sprāgstošās patronas bija kūleņodama trāpījusi šim pakausī. Laimīgā kārtā galvai tika tikai sāpīgs puns. Neatceros, vai šo nodarbību turpinājām vai ne.[32]

Uzmanīgi ar spridzekļiem

Fišbachas latviešu nometnē pie Nirnbergas jūnija sākumā notika smags nelaimes gadījums ar 2 zēniem, kuŗi rotaļājušies ar kādu atrastu spridzekli. Spridzeklim eksplodējot, abi zēni smagi ievainoti. Viņi ievietoti Nīrnbergas slimnīcā. Šis ir jau trešais gadījums Fišbachā, kad, atrastiem spridzekļiem eksplodējot, cietuši bērni.[33]

Šo notikumu atceros ļoti labi. Tas notika agrā pēcpusdienā. Biju skolā, klasē, kad dzirdējām sprādzienu. Pēc skolas noskaidrojās, ka divi mazie zēni bija atraduši kaut kādu ierīci, kas esot atgādinājusi it kā stabulīti. Ar to rotaļājušies vienā no augšgala mazgātuvēm, kad ierīce sprāgusi. Arī šo notikuma vietu apskatīju. Bija redzamas šķembas griestos no sprādziena. Mazie pēc dažiem mēnešiem atgriezās nometnē. Viņu vārdus vairs neatceros, bet zinu, ka vienam bija norauta kāja zem ceļgala.

Poļu karavīri kaimiņos

Kad iebraucām Fišbachā tad kaimiņos jau bija poļu armijas daļas, man šķiet, ka viņi dzīvoja pretējā mežā teltīs.

Spilgtākas atmiņas ir par poļiem. Laikam jau arī viņi dzīvoja mežā, bet Fišbachā sarīkoja Varšavas nopostīšanas piemiņas brīdi. Kāda laukuma malā, no trīs pusēm koku ielenkts pacēlās kādas katoļu katedrāles attēls. Tā priekšā zaru kaudzes, no kurām vēlāk cēlās un ap katedrāli vijās uguns liesmas un dūmu mākoņi. Kāda „neredzama" latviete latviešu valodā dziedāja Šopena etīdi (laikam 3-šo ?) „Rudens jau klāt, kokiem lapas birst ... Arvien tuvāk nāk man tavs mīļais tēls, bezgalīgi cēls ..." vairāk vārdus neatceros. Neatceros arī dziedātājas vārdu, bet viņai bija ļoti skaista balss, un viņa dziedāja ar dziļu izjūtu.[34] Žēl bija redzēt, ka sirmiem poļu virsniekiem, tērptiem uniformās, lēni ritēja asaras.[35]

Atceros, ka viņu vīru koris uzstājās Fišbachā, viņi dziedāja braši un visus mūs pārsteidza ar to, ka

---

31. Latvija, 1947. g. 1. augustā
32. Red.
33. Latviešu Vēstnesis, 1946. g. 22. jūnijā
34. Brīvmāksliniece A. Siliņa, Mariannas Ieviņas atmiņas
35. Margarita Nīkure

programmā bija arī „To tik zina es un viņš, es un viņš un vēl mēnestiņš" ko nodziedāja latviski.[36]

Vēlāk viņus piespiedu kārtā repatriēja uz Poliju. Viņi negribēja atgriezties un nometnē baumoja, ka daži virsnieki ir mežā pakārušies.[37]



Nometnes koris dodas koncertēt uz poļu nometni 1945. g.

Nirnbergas prāvas laiks

Nirnbergas prāvas laikā kaimiņos bija nometne mazākos noziegumos apsūdzētiem. Šī nometne atradās tieši blakus Valkas nometnei. Rītos bieži varēja redzēt autobusus kas apsūdzētos veda uz tiesu. Kad prāvas izbeidzās tad nometne palika tukša. Atceros, kā mēs to izložņājām un baraku bēniņos atradām ieslodzīto darinātus kristal detektorus ko viņi bija lietojuši lai klausītos radio.

Prāvā, saprotams, arī piedalījās krievi. Atceros reizi, kad bijām Nirnbergas zvēru dārzā, mums blakus piestājās krievu karavīri tērpti savās tipiskās formās ar kreklu pār biksēm. Bija nelāga sajūta būt viņu tuvumā. Toreiz teica, ka viņi tiek nomainīti ik pa 6 nedēļām lai pārāk nepierod pie rietumu dzīves.[38]

Krievi brauc mūs pierunāt uz atgriešanos.

Vismaz vienu reizi nometnē ieradās krievu grupa ar propogandas materiāliem, lai pierunātu mūs braukt mājās. Sīki par šo neatceros, tikai atmiņā palicis, ka viņiem bija maza piekrišana. Baumoja, ka viņu atvestie materiāli izkaisīti pa ceļu, kur viņiem bija jābrauc, nometni atstājot.

Iespējams, ka saistībā ar šo akciju Melnā bumbā notika filmas „Zvejnieka dēls" izrāde. Atceros, daudz debates par iešanu vai neiešanu uz filmas demonstrēšanu. Daudzi bija tam pretim, jo baidījās no komunistu propogandas. Es filmu redzēju. Likās tumša un drūma. Nekāda propoganda arī tur netika izplatīta.[39]

FIŠBACHAS nometnes vairākiem iemītniekiem pēdējā laikā pa pastu, domājams ar fiktīvu nosūtītāja

36. Pēteris Siliņš
37. Red.
38. Red.
39. Red.

adresi, piesūta komūnistiskas proklomācijas, kuŗās mudina tautiešus neemigrēt. Proklomācijas tulkojumā iesniegtas CIC, Luterāņu pasaules federācijas pārstāvim uc. (in)[40]

Nometņu dzīve

UNRRAs vienības vadība Morenbrunnā un Fišbachā paziņojusi, ka ar 1. maiju šo nometņu vadību jāpārņem pašiem to iemītniekiem. Paziņots arī, ka tuvākā laikā nav paredzēta nekāda plašāka izceļošana un ka jārēķinas, ka vasara, rudens un nākamā ziema būs jāpavada tepat. No 1. maija līdz 15. jūnijam nometnēs notikšot repatriācijas propogandas akcijas, bet repatriācija nebūs piespiedu. Paskaidrojumos pieļauta varbūtība, ka IRO ierobežoto līdzekļu dēļ daļai tautiešu būs jāiesaistās vācu saimniecībā. Ieteikts mācīties arodus un iekārtot darbnīcas, kas varētu patstāvīgi darboties, kopt ģimenes dārziņus, taupīt kurināmo.[41]

Munīcijas noliktavas uzsprāgšana

Munīcijas noliktavu spridzināšana notika amerikāņu karavīru paviršības dēļ. Aiz Altenfurtas „*autobāņa*" otrā pusē bija ar dzeloņdrātīm apjozts liels laukums ar bunkuriem, kur glabājās spridzekļi kopš kaŗa beigām. Tas varēja būt, man šķiet, 1946. g. vasarā (jūlijā vai augustā), kad sargi pēc nostāstiem bija sākuši dedzināt zāli ap sētu. Uguns izsprucis caur sētu un ticis līdz bunkuriem, kur no lielā karstuma sākuši sprāgt tur novietotie spridzekļi. Atceros šo notikumu ļoti labi. Agrā pēcpusdienā redzējām dūmus no degošās zāles, un tad sāka sprāgt. Sprādzieni bija pamatīgi ar stipri jūtamiem triecieniem. Uz vakara pusi tie palika biežāki un stiprāki. Mēs tad jau bijām pārvākušies uz atsevišķu istabu pretī lielajai barakai un sēdējām pie atvērta loga vakariņās. Ar katru sprādzienu nāca pamatīgs gaisa trieciens, kas noplivināja aizkarus. Tumsai iestājoties, arī varēja redzēt gaisā lidojošus spridzekļus. Atceros, ka mums bija pat paredzēta evakuācija, jo bija padotas smagās mašīnas kas stāvēja pie skolas. Baumoja, ka mūs evakuēs, ja uguns tuvosies indīgās gāzes bunkuriem. Evakuācija tomēr nenotika, jo sprāgšana aprima. Īsti neatceros, vai tamdēļ, ka ugunim pietrūka degvielas vai iesāka līt. Man kaut kā liekas, ka bija mazs lietus, bet neesmu par to drošs.[42]

Ugunsgrēks

1948. g. rudenī lejasciemā naktī izcēlās liels ugunsgrēks. Skatoties no augšciema, likās, ka viss lejasciems liesmās. Laimīgā kārtā cilvēku upuru nebija, tikai materiāli zaudējumi jau no tik trūcīgās iedzīves. Ugunsgrēku dramatiski ir aprakstījusi šīs barakas toreizējā iemītniece Rūta Skujiņa, savā grāmatā „Vējš svaida kaijas" 231. lpp.[43]

FIŠBACHAS nometnes ugunsgrēkā cietušām tautiešu ģimenēm LCK piešķīrusi DM 500, – lielu pabalstu.[44]

Viesuļvētra

1948. g. jūnijā uznāca liels negaiss ar stipru vēju, kas apgāza dažas no lielām priedēm un dažām barakām norāva jumtus. Bija arī stiprs lietus, jo, kad negaiss pārgāja mēs puikas ar basām kājām skraidījām caur lielām ūdens peļķēm.

---

40. Latvija, 1949. 14. septembrī
41. Latvija, 1947. g. 2. maijā
42. Red.
43. Vējš svaida kaijas, Grāmatu Draugs, 1964
44. Latvija, 1949. g. janvārī



Pēc vētras – skats no meža uz lejasciemu, pa kreisi skola un „Melnā bumba"



Pēc lielās vētras 1948. g.

No kreisās: (?), Ausma Ķieģele, Valda Krepice, Ārija Krepice un Olga Uldrika

Fišbachas nometnes šūšanas darbnīca

Nometnes dzīves sākumā 1945. g. mūsu nometnes rīcībā bija trīs šujammašīnas, bet iedzīvotāju vajadzības pēc tām bija lielas. Nometnes saimniecības vadītājs ierosināja nodot šīs mašīnas iedzīvotāju rīcībā. Sakarā ar to vajadzēja iedzīvotājus reģistrēt mašīnu lietošanai, tāpat pārzināt darbnīcu. Tā radās šūšanas darbnīca, kuras vadību uzticēja A. Grundsbergai, kura arī vada šūšanas darbnīcu līdz šim. Sākumā darbnīcā bija trīs pastāvīgas strādnieces. Tās visus darbus nometnes iedzīvotāju vajadzībām izdarīja bez atlīdzības. Tā tika pagatavoti bērnu uzvalciņi no nolietotām drēbēm, kas atradās noliktavā. Izgatavotās drēbes tika nodotas atpakaļ noliktavā izsniegšanai bērniem.

1946. g. martā darbnīcā ir jau sešas strādnieces un četras šujammašīnas, bet pašlaik nodarbinātas desmit strādnieces.

Darbnīcai nododamie darbi vispirms jāreģistrē birojā, no kurienes pēc kārtas tos nodod darbnīcā izgatavošanai. Uz darbu pagatavošanu tomēr jāgaida pailgi, jo bez reģistrētiem darbiem darbnīcai nākas apkalpot arī nometnes slimnīcu, tāpat arī teātrim tiek pagatavots viens otrs rekvizītes gabals. Birojā jāreģistrē šādi darbi: dāmu kleitas, blūzes, svārki, bērnu kleitiņas un uzvalciņi, kā arī mētelīši bērniem līdz 14 gadiem. Pārējo, kā vīriešu veļu, virskreklus, sporta bikses un cepures var pasūtināt tieši darbnīcā. Darbu nododot, vēlams arī dot līdzi diegus, jo baltu un melnu diegu darbnīcai nav. Par ļoti mērenu atlīdzību tiek labotas arī dažādas drēbes un veļa.

Raksturojumam minēšu š.g. (1947) jūlija mēneša darba pārskatu. Pagatavots: 16 dāmu kleitas, 1 blūze, 1 svārki, 16 vīriešu krekli, 33 sporta bikses, 4 audekla virsjakas, 1 bērnu kleitiņa, 1 bērnu mētelītis, 1 bērnu krekls, 1 bērnu bikškrekls, 1 bērnu svārciņi, 1 kostīms, 1 kostīma kleita, 2 garās vīriešu bikses, 1 siev. naktskrekls, 2 krūšturi, 1 ķitelis, 4 trīsstūrīši, 30 priekšauti, 12 dvieļi, 7 palagi, 80 krekli slimnīcai. Bez tam arī veikti veļas un drēbju labošanas darbi.

A. Gruntsberga[45]

Mazgātuves un pirts

Publiskās mazgātuves bija nojumes bez sienām. Tām pa vidu bija metalla sile, kurā no daudziem krāniem dienu un nakti spēcīgās strūklās šļācās ūdens. Likās, ka ūdens neko nemaksā, tāpat kā gaiss, ko elpojam. Izveicīgi cilvēki, kas mācēja nepārtrauktās strūklas savaldīt, vienā mazgātuves galā uzbūvēja primitīvu dušas kabīni, kurā cilvēks varēja ieiet un viscaur nomazgāties. Taču auksts ūdens bija un palika auksts ūdens, un drīz mēs visi ilgojāmies pēc siltas pirts, gluži kā Bungatiņš Blaumaņa Sestdienas vakarā. Pirts tāpēc bija viena no pirmajām ēkam, kuru būvamatnieki nometnē uzcēla.

Pirtī bija trīs telpas: vispirms plaša ģērbtuve ar soliem gar malām un vidū, kur apsēsties ģērbjoties un kur atstāt apģērbus; tālāk liela mazgātuve ar daudzām dušām, un aiz tās mazāka telpa ar lāvām, uz kurām varēja nogulties, lai karstā tvaikā izsildītos.

Pašā barakas otrā galā bija kurtuve, bet tās darbiniekus apmeklētāji neredzēja. Vīriešu stundās ģērbtuvē dežūrēja pirtnieks, sieviešu stundās – pirtniece. Kādi bija viņu pienākumi un uzdevumi, pirts apmeklētāji nezināja.

Reiz, kad ģērbtuve kā parasti bija kailu un puskailu sieviešu un bērnu pilna, atvērās ārdurvis, un ienāca divi amerikāņu zaldāti. Smīnēdami un gumiju gremodami, tie lēnām apstaigāja ģērbtuvi, mezdami acis uz visam pusēm. Sievietes mēģināja slēpties, aizsegties. Es tai brīdī kaila sēdēju uz sola, man blakus stāvēja kails bērns un klēpī bija otrs, ko es patlaban beidzu noģērbt. Mums nebija kur sprukt. Nu, lai skatās uz māti ar bērnu, ja nav redzējuši, nodomāju un sastingu, kamēr nelūgtie viesi aizgorījās garām. Viss norisinājās mēmā klusumā. Pirtniece savā kaktiņā sarāvās mazāka un arī neko neteica. Jā, ko gan viņa, viņa taču neprata angliski! Kāpēc neviena no tām, kurām kaut cik angļu mēles mutē, neesot protestējušas, pārmeta mums. Bet tai brīdī aiz pārsteiguma un sašutuma visas bijām kā valodu zaudējušas.

Mazos bērnus – kā zēnus, tā meitenes – mātes ņēma līdz uz sieviešu pirti. Problēma radās, ja zēns bija sieviešu pirtij drusku par lielu, bet ģimenē nebija vīra galvas, kas varētu to paņemt līdzi. Kādai mātei bija četri puišeļi, vīrs gūstā Beļģijā, un nometnē neviena pazīstama vīrieša. Ko darīt, viņa bažījās – palaidīs vienus pašus, ka nesāk dauzīties, un, tā sakot, neapgāž pirti. Bet nevarēja arī iet kuram katram svešam vīrietim klāt un lūgt, lai tas uzņemas gādību par viņas dēliem. To padzirdējis blakus barakas kaimiņš un pats piedāvājies: „Dodiet viņus man līdzi, un būs labi." Kopš tā laika draudzīgais kaimiņš vienmēr gāja uz pirti kopā ar četriem maziem pavadoņiem un nezinātāji brīnījās – tik jauns un jau tik daudz bērnu! Kad pārradās zēnu tēvs no gūsta, viņš pats pārņēma svarīgo uzdevumu. Bet draudzība, kas starp šo ģimeni un izpalīdzīgo kaimiņu toreiz nodibinājusies,

45. Vēstis Nr. 21, 1947. g. 16. augustā

pastāv vēl šobrīd.

Aukstās dušas kabīnēm bija un palika savi cienītāji. Viena tāda kabīne atradās netālu no mūsu barakas. No agra pavasaŗa līdz vēlam rudenim rītos redzējam jaunus cilvēkus vienu pēc otra uz mazgātuves pusi ejam. Kāds ģimnazists melniem cirtainiem matiem, dvieli pār plecu, vienmēr nāca skaļā, spēcīgā balsī dziedādams, un apkārtējās kaimiņienes sprieda: tur būšot latviešiem jauns Mariss Vētra. Viņas nebija tālu no patiesības – tas bija Pēteris Lielzuika[46].



Pirts priekšā

Priekšā: Samuels Knochs, aiz viņa no kr.: Ritvars Grīnvalds, Gunivaldis Selga un Jānis Ulms. Augšējie Saulgaitis Stūrāns un Vizma Selga.



Tiek pieteikts karš blaktīm

46. Marianna Ieviņa

Kultūras svētki 1945. g.

1945. gada jūnijā latviešu bēgļi no Vācijas austrumu apgabaliem saplūda Fišbachas nometnē. Daudz ko pazaudējuši un daudz ko piedzīvojuši, cerējām šeit atrast patvērumu to īso brīdi, līdz ceļš vērsies atpakaļ uz dzimteni. Ik vakarus pulcējāmies nometnes vidū pie Latvijas karoga, noklausīties vakara ziņas. Bet, pēc Latvijas himnas nodziedāšanas un karoga nolaišanas, vīlušies gājām atpakaļ uz savām barakām, jo vēsts, pēc kuŗas ilgojāmies, nenāca.

Lai starplaikā dzīvotu kaut cik normālu dzīvi, nometnieki dibināja skolas un baznīcu, organizējās koris, skauti, gaidas, sportisti un šachisti. Drīz vien noskaidrojās, ka mūsu vidū ir daudz daiļo mākslu kopēju: gan profesionāli mūziķi, gan radošie mākslinieki – gleznotāji, grafiķi, sudrabkaļi. Varbūt tieši tāpēc, ka par nometnes vecāko bija izraudzīts Latvijas Nacionālās Operas bijušais direktors, komponists Jēkabs Poruks, radās doma sarīkot Kultūras svētkus. Tie paceltu nometnieku pašapziņu un parādītu UNRRAs vadībai, ka nekādi Eiropas klaidoņi neesam, ka mums ir pašiem sava kultūra un savas tradicijas. Nosprieda rīkot koncertu un izstādi un aicināt ciemiņus arī no poļu kaŗavīru un tuvējām amerikāņu armijas nometnēm. Koris Dr. Ferdinanda Valdmaņa vadībā bija jau labi sadziedājies. Ciemiņu iepriecināšanai Jēkabs Poruks sabalsoja amerikāņu dziesmiņas Yankee Doodle un My bonnie lies over the ocean, un drīz vien koris mācēja arī to. Vingrošanas skolotāja Elza Nātriņa iemācīja tautas deju grupai vairākas astoņpāŗu tautas dejas.

Katrai ģimenei atradās kāda daiļamatniecības izstādei dodama manta – gan sīkākas piemiņas lietas, gan tautiski audumi un villaines, gan saktas un dzintara izstrādājumi. Visas sanestās mantas gleznotāja Nora Drapče ar saviem palīgiem sakārtoja bērnudārza barakā. Bija ierīkots pat mazs altārītis, uz kuŗa koka svečturī dega trīs svecītes. Blakus svečturim bij šķirstiņš ar Latvijas zemi.

Citā barakā bija iekārtota gan pašmāju gleznotāju, gan no citām nometnēm patapinātas gleznas.

Svētku rīkošanas sajūsma pārņēma visus. Barakas uzkopa, celiņus noslaucīja, durvis greznoja meijām, un daudzu baraku priekšā iestādīja pat veselu ziedošu viršu krūmu.

Svētki notika svētdienā, 1945. gada 12.augustā. Līdz pēdējam brīdim rīkotājus māca bažas par laika apstākļiem, jo toreiz vēl nebija uzcelta sarīkojumu zāle jeb Melnā Bumba. Koncerta estrāde gan atradās pajumtē, bet klausītāju soli sacelti nokalnē zem priedēm, brīvā dabā. Kam patiktu klausīties koncertu, ja lietus tecētu aiz apkakles! Laimīgā kārtā diena uzausa saulaina, un svētki norisinājās bez traucējumiem.

Sanāca lūgtie viesi: UNRRAs un amerikāņu armijas pārstāvji un simtiem kaŗavīru no poļu nometnes. Priekšnesumi izpelnījās daudz aplausu. Daiļamatniecības izstādē poļus visvairāk aizkustināja šķirstiņš ar Latvijas zemi. Viņi saprata, ko tas mums nozīmē, jo viņi, tāpat kā mēs, bija pazaudējuši savu tēvu zemi.

Poļiem bija iepatikušās mūsu koŗa dziesmas, un tie uzlūdza kori atkārtot koncertu viņu nometnē. Koncerts poļu nometnē notika 26.augustā. Šim koncertam Jēkabs Poruks sabalsoja un koris iestudēja poļu tautasdziesmu "Kādēļ, meitiņa, stāvi zem koka".

Tā sākās abu nometņu draudzība, kas izpaudās gan kopējās futbola sacīkstēs, gan poļu koŗa koncertā pie mums. Poļi revanšējās par mūsu koŗa sniegto „meitiņu zem koka", nodziedādami divas dziesmas latviešu valodā: tautasdziesmu Pūt vējiņi un toreiz populāro ziņģi ar piedziedājumu „To tik zina es un viņš / Es un viņš un vēl mēnestiņš".

Rudenī poļu nometni likvidēja, pārvietojot tās iemītniekus uz Mincheni, un tā abu nometņu draudzība izbeidzās.[47]

---

47. Marianna Ieviņa



Amerikāņu komandants ar kundzi ierodas uz tautas svētkiem

Viesus saņem: tautas tērpā Ērika Birnbauma, viesiem pa labi Birnbauma kungs. Aiz viņa redzami Miķelis Geistauts, Ansis Dučkens un Jānis Širmanis ar kundzi.



Tautas svētki pie „Melnās bumbas" kad tai vēl nebija apsistas melnās papes sienas

Tautisko deju vakars 1945. g. augustā



Dejotāji, vidū māc. Alfrēds Gulbis

1. rindā no kr.: Antonija Dekmeijere, (?), Lonija Vīksne, māc Alfrēds Gulbis, Līvija Norgello, (?), Gaida Dumpe un Ingrīda Kārkliņa
2. rindā no kr.: Andrejs Grots, Imants Strautmanis, Gunnars Vārpa, (?), Vitolds Gobiņš, Oskars Veisbergs, (?) un Zigfrīds Tomsons

Šī nelielā tautisko deju grupa izveidojās pašā nometnes sākumā, kad skolas vēl nebija savu darbību sākušas. Dejas mācīja Elza Nātriņa, un mēs dejojām nometnes kultūras dienās 1945. g. augustā, kā arī kad bijām aicināti piedalīties ar priekšnesumiem pie mūsu „aizgādņiem" – amerikāņiem. Kad nodibinājās ģimnazija un sākās intensīvs skolas darbs, šī tautas deju grupa izjuka, jo lielākā daļa dejotāju iestājās ģimnazijā.[48]



Priekšā ? un Gaida Dumpe

48. Gaida Dumpe Barens





Lonija Vīksne un Oskars Veisbergs





Dejotāji darbā



Jautrās dejotājas

1. rindā no kr.: Lonija Vīksne, Gaida Dumpe, Līvija Norgello, (?), Ingrīda Kārkliņa, Antonija Dekmeijere un (?)



Dejotāju grupa

1. rindā no kr.: Lonija Vīksne, Līvija Norgello, Imants Strautmanis un Antonija Dekmeijere
2. rindā no kr.: Oskars Veisbergs un (?)
3. rindā no kr.: (?), Mirdza Odras, Zigfrīds Tomsons, Ingrīda Kārkliņa, Gaida Dumpe un (?)
4. rindā no kr.: Gunnars Vārpa, Vitolds Gobiņš un Andrejs Grots

Mākslas izstāde



J. Šternberga gatavotie plakāti

Fišbachas nometnē mākslinieieki: Jablovskis, Frīdrichs Vīksne, Sudars (Igauniete), Ērika Šternberga un es sarīkojam nometnē izstādi 1945. g. no 12 lidz 19 augustam.

Tanī pat laikā notika Lietišķās Mākslas izstāde, Gatavoju abām izstādēm plakātus un man palīdzēja mani, vēlāk nodibināto Grafisko Kursu audzēkņi,

Grafiskos kursos mācījās un nobeidza: V. Aistars, J. Eglītis, F. Evdokimenko, G. Ērglis, A. Damroze, E. Lācis, R. Rollis, O. Šteiners un I. Strautmanis. Īsu laiku arī mācijās A. Trautmanis, Bērziņš, Ārvaldis, Vurlicere, dēls Edmunds un brālis Edgars. Grafisko kursu audzekņu darbus rādījām 2 gadkārtējās izstādēs, kuŗām plakātus un ielūgumus darināja Damroze, Šteiners un es.

Man ir tā laika audzekņu grafisko darbu kolekcija. Nometnes komiteja bija nolēmusi šos darbus publicēt. Dr. J. Siliņš uzrakstīja paredzētam izdevumam tekstu. Žēl kā labais nodoms izjuka. Bija pienācis man un manai ģimenei emigrēties uz Ameriku. (1949. g. vasarā)[49]

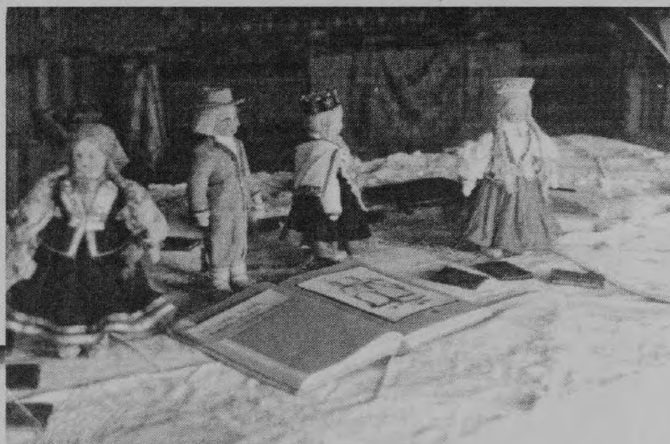
49. Jāņa K. Šternberga piezīme no Gvīdo Augusta archīva.

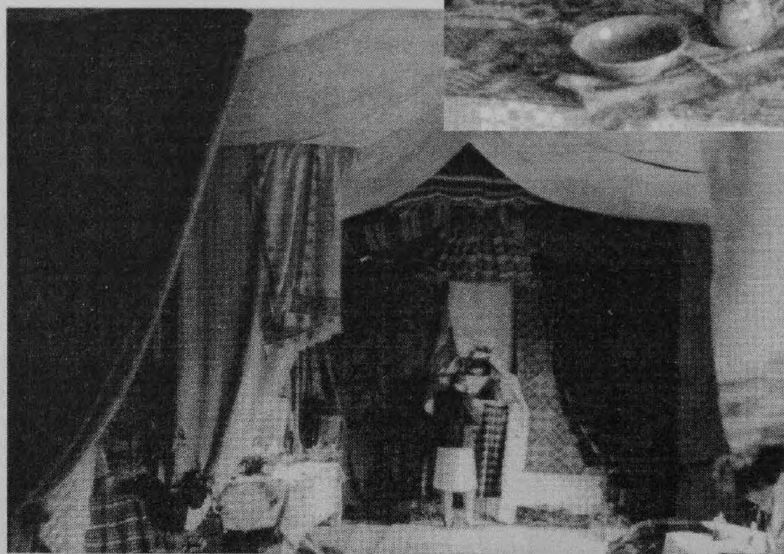


Foto: Eduards Kraucs

Mākslas izstāde

Priekšā sēž: Amerikāņu viesi
1. rindā no kr.: (?), Dzidra Robiņa, Aija Burģele, Gaida Dumpe, Baiba Birzule, (?), (?), Jēkabs Poruks, (ārzemju viesis), (?), (?), (?), Ligita Pētersone, (?) un (?)
2. rindā no kr.: (?), Andrejs Grots, Vitolds Gobiņš, Visvaldis Šics, Pēteris Lielzuika, (?), (?), (?), (?), Miķelis Geistauts, (?), Laimonis Ābele un Jūlijs Ulms



Lietiskās mākslas izstādes eksponāti

1945. g. Mārtiņi







Ķekatnieki

Latvijas Valsts svētku koncerta programma

1945.g.18.novembrī plkst.14.Fišbachas nometnē.

1.Dievs,svētī Latviju . . . . K.Baumanis

2.Gaismas pils. . . . . J.Vītols

3.Latvijā . . . . .P.Barisons

4.Birzēm rotāts Gaiziņš. . . . . .V.Dārziņš

5.Beverīnas dziedonis. . . . . .J.Vītols
Izp.jaukts koris dir.doc.Ferd.Valdmaņa vadībā.

6. Deklamācijas.
Dz.Lielkalns. A.Stolcers.

7.Mātei. . . . . .V.Upenieks

8.Dzīvīte. . . . . .J.Mediņš
A.Siliņa - soprāns.

9.Kavatine . . . . Raffa

1o.Legenda. . . . . Vienjavska
A.Matisons - vijole.

11.Rīgas torņa galā zīle. . . . . E.Melngailis.

12.Pūt,vējiņi. . . . . .A.Jurjāns.

13.Aiz upītes es uzaugu. . . . . .A.Jurjāns.

14.Kurš putniņš dzied tik koši. . . . . J.Kalniņš

15.Dziedot dzimu,dziedot augu. . . . . J.Kalniņš

16.Tev mūžam dzīvot,Latvija. . . . . J.Mediņš
Jaukts koris dir.doc.Ferd.Valdmaņa vadībā

Svētku koncerta programma

Koristu masku balle 1946. g.



No kr.: Dzidra Lielkalne, Vēra Draviņa, Ferdinands Valdmanis, Vēra Tauriņa un Aina Štolcere



Labākās maskas: Karmena – Vēra Draviņa un Toreadors – Ferdinands Valdmanis



Masku balle

. Tērpi sadiegti no UNRRA's segām.

Studiju Atbalsts

Chronika

Frankonijas novada latviešu nometņu apvienība Bavārijā nolēmusi radīt apvienības augstākās izglītības pabalsta fondu, no kuŗa varētu izmaksāt līdzekļus HDP universitātei Hamburgā, DP Universitātei Minchenē un arī stipendijas studentiem. Fišbachas un Mercfeldas nometne fondam ziedo ienākumus no pirmām teātra izrādēm, bet pārējās nometnes 5. proc. no sarīkojumu ienākumiem. **(Vēstis" Fišbachā).**[50]

Latvijas Universitātes gada svētku akts (1946. g.)

28. septembrī , plkst. 18os notiks Latvijas Universitātes gada svētku akts Fišbachas un Mercfeldes nometņu kultūras nozaru sarīkojumā ar prof. K. Kārkliņa akademisku runu par tematu: Zemes spēks latviešu literātūrā.

Aicināti ierasties visi akadēmiskās saimes locekļi.[51]

Latviešu valodas skolotāju konference Fišbachā

Ierosināti pārkārtojumi ģimnaziju programmās

ĢIMNAZIJU LATVIEŠU VALODAS SKOLOTĀJU KONFERENCE FIŠBACHĀ

50 latviešu valodas ģimnaziju skolotāji no amerikāņu, angļu un franču joslas 19. un 20. oktobrī pulcējās konferencē, ko Fišbachā bija sasaukusi LCK izglītības nozare sadarbībā ar Bavārijas baltu filologu kopu. Divi dienas skolotāji referātos, pārrunās un paraugstundās guva jaunas ierosmes, paidagoģiskos jautājumos.

Konferenci ar svētbrīdi ievadīja prof. Dr. L. Bērziņš, atklāja Bavārijas apgabala skolu direktors J. Zubāns, bet LCK izglītības nozares vadītājs J. Celms norādīja, ka konferencē varētu rasties arī ierosinājumi mācību programmas papildināšanai un nelielām pārgrozībām. Šo mērķu veikšanai dievpalīgu novēlēja Fišbachas nometnes tās vecākais J. Poruks un administrātors E. Ābele, no Bavārijas baltu filologu kopas Zinaīda Lazda un LCK Ārpusskolas audzināšanas nozares vadītājs K. Lobe.

Plašo un ierosmēm bagāto referātu virkni sāka prof. L. Bērziņš par tautas dzeju, ierosinādams tautasdziesmu vākšanu un krāšanu arī mūsu dienās un apstākļos. Prof. Kārkliņš referēja par jaunāko literātūru, Zinaīda Lazda par latvisko audzināšanu latviešu valodas stundās, E. Aistars. par cittautu literatūras mācīšanu, ierosinādams dažus programmas pārkārtojumus. Literātūras kursa beigās skolēniem jāpastāsta par tiem latviešu autoriem, kuŗu darbi tulkojumos gājuši pāri mūsu zemes vadītājam, kas to apsolīja ievērot, programmu papildinot. Vēl referātus lasīja A. Kalniņš par gramatikas mācīšanu, J. Bičolis par rakstu darbiem un latviešu valodas skolotāju darba organizēšanu, bet prof. E. Blese bija atsūtījis referātu – vecākās literātūras vispārējā nozīme un A. Āboliņš –tezes par rakstu darbiem. Četrās paraugstundās konferences dalībniekiem bija izdevības vērot savu vecāko un piedzīvojušāko kollēgu darbu un tā metodes. Kā pēc referātiem, tā pēc paraugstundām notika dzīvas debates un arī lietišķa kritika.

Pārrunājot paidagoģisku rakstu iespiešanas iespējas, mēnešraksta „Ceļš" redaktors V. Mežezers apsolīja turpmāk katrā numurā vienu iespiedloksni latviešu valodas skolotāju rakstiem. A. Dravnieks ziņoja, ka paidagoģiskus rakstus labprāt iespiestu arī A. Baumaņa rediģētās „Latvju Domas".

Vairāki skolotāji ierosināja, ka būtu jāpalielina latviešu valodas stundu skaits, pie kam konference pieņēma un izglītības lietu vadītāji atzina Z. Lazdas iesniegto rezolūciju, atļaut skolām pēc vajadzības palielināt latviešu valodas stundu skaitu, bet ne vairāk par 1 stundu nedēļā. Skolotāji vienbalsīgi izteicās arī par J. Jaunsudrabiņa un A. Saulieša darbu iztirzāšanu ģimnāzijās. Par vēlamiem grozījumiem literatūras programmā uzdeva Bavārijas baltu filologu kopai izsūtīt skolām aptaujas lapas, uz kuŗu materiālu pamata LCK izglītības nozare lems par programmas pārveidošanu. Piekrita latviešu valodas mācības līdzekļu kabineta organizēšanai, darbu uzticot skolotājam J. Zariņam Fišbachā. V. Mežezers apsolīja atbalstu uzskates mācības līdzekļu pavairošanai spiestuvē. Pārrunās par vairākām vēl vajadzīgām mācības grāmatām cittautu literatūrā, par vēlamu atzina iespiest A. Sīļa grāmatu.

---

50. Latviešu Vēstnesis, 1946. g. 3. augustā
51. Vēstis Nr. 36 (58), 1946. g. 21. septembrī 20. lpp.

Konference bija labi organizēta un prezidija – prof. K. Kārkliņa, Z. Lazdas un J. Bičola vadībā noritēja lietišķi.

Arv. Bolšteins[52]



Pirms uzstāšanās amerikāņiem Fišbachā 1947. g.

No kr.: Koŗa diriģents Voldemārs Rullis un klasiskās kustības skolotāja Elza Nātriņa. Logā 4. kl. skolniece Vilma Anstipa

Valsts dibināšanas svētku norise trimdā Fišbachā

Šogad (1947. g.) Latvijas valsts 29. dibināšanas svētkus svinējām vēl trimdā. Tie izvērtās pacilāti jau tādēļ, ka šīs svinības pirmo reiz trimdā atzina okupācijas iestādes, kas mūs sevišķi iepriecina.

Pati daba priecājās kopā ar mums, nomainot pelēcīgo Fišbachas izskatu ar baltu sniegu un nelielu salu, kas sevišķi iepriecināja mūsu jaunās atvases.

Svētku ieskaņu nometnes vadība ievirzīja ar nometnes jaunuzbūvētās pārvaldes ēkas iesvētīšanu, ko iesvētīja mācītājs F. Kramiņš. Plkst. 19.oo pie jaunās, gaiši iluminētās pārvaldes ēkas pulcējās Kārļa Skalbes ģimnazijas un pamatskolas audzēkņi, gaidas, skauti un kupls skaits nometnes iemītnieku, lai dotu zvērestu Latvijai. Tumšajā nakts siluetā gaiši plīvoja apgaismotais Latvijas valsts karogs. Tam asistēja ģimnazijas, gaidu un skautu karogi ar goda sardzēm. Pēc nometnes vecākā J. Poruka uzrunas un aktieŗa Voldemāra Krūmiņa Latvja patriotiskiem vārdiem jaunatnes pārstāvji – skolnieces un skolnieki, tērpti nacionālajos tērpos, deva zvērestu Latvijai. To noslēdza ar mūsu tautas lūgšanu.

18. novembrī plkst. 8.3o nometnes nacionālā komiteja noturēja svinīgu sēdi, pēc kuŗas skautu lielā godasardze, mūsu himnai skanot, uzvilka nometnes karoga mastā Latvijas karogu.

Plkst. 9.oo nometnes vadībai klātesot, prof. J. Pudāns dekorētā nometnes baznīcā noturēja Romas katoļiem dievkalpojumu, un plkst. 10.3o mācītājs F. Kramiņš luterāņu dievkalpojumu un ar jūsmīgi teiktiem vārdiem izlūdza Dievu par mūsu tautiešiem, nebrīvībā dzimtenē un Sibirijas tālē esošiem.

Plkst. 12.oo skolu jaunatne pulcējās sarīkojumu zālē svinīgajā aktā, kuŗu kuplināja ģimnazijas koris un skolēnu deklamācijas. Skolu jaunatni uzrunāja izglītības nozares vadītājs V. Vārpa un vēstures pārskatu sniedza skolotāja M. Rutmane.

Plkst. 16.15 iemītnieki noklausījās pie nometnes pārvaldes ēkas uzstādītiem skaļruņiem Minchenes radio raidījumu latviešu nacionālo svētku gadījumā – latvju dziesmas. Raidījumu ievadīja Valkas koŗa „Dziesmu

52. Latvija, 1947. g. 24. oktobrī

Vairogs" ar „Mūsu Tēvs debesīs" un noslēdza ar solistes Aizpores A. Jurjāņa kantātes „Tēvijai" solo dziedājumu.

Plkst. 19.oo svētkiem tērptajā nometnes sarīkojumu zālē nometnes iedzīvotāji pulcējās svētku aktā. Aktu atklāja ar dzejnieces Rūtas Skujiņas prologu 18. novembrim un nometnes vecākā J. Poruka runu un Latvijas valsts himnu. Vecākā vietnieks prof. J. Rutmanis sniedza plašu un vērtīgu pārskatu par Latviju. Sekoja Kārļa Skalbes ģimnazijas koŗa dziedāti „Tev mūžam dzīvot Latvija" un A. Jurjāna kantāte „Tēvijai" ar Aijas Burģeles solo dziedājumu. Svinīgo aktu noslēdza ar J. Raiņa sērdienes dziesmas „Daugava" fragmentiem, ko patriotiski un spēcīgi tēloja nometnes teātŗa ansamblis Žaņa Ozoliņa vadībā un Edgara Šternberga skaistajā dekorātīvā ietērpā. Kori vadīja diriģents Voldemārs Rullis. Vakarā nometne tērpās gaišās ugunīs un apgaismotos dekorējumos.[53]

Fišbachas tautieši ziedo RM3000 studējošo atbalstam

Fišbachas nometnes padome, apstiprinot gada ceturkšņa budžetu, palielināja studiju fondu, atvēlot tam no nometnes ienākumiem RM 3000, kas ir lielāka summa nekā bija iepriekš paredzēts. RM 2000 no šīs naudas piešķirts Fišbachas nometnes studējošo atbalstam, RM 500 Pinebergas studiju centram un RM 500 Franku novada studiju fondam.[54]

Nometņu dzīve

BAVĀRIJAS mežā netālu no Pasavas 1945. g. 25. aprīlī vācu SS vīri kājā ievainoja un vēlāk nomocīja mūsu tautieti cēsnieku Gothardu Bērziņu, dzim. 1924. g. Kāds vācietis mirušo apglabāja mežā. Draugi vientuļo kapa kopu 1947. g. vasarā atrada. Pēc lielām pūlēm š. g. 28. janvārī nomocītā latvieša trūdus pārvietoja uz 2 km attālo kapsētu. Apm. 30 km tālāk Pasavas virzienā kļūmīga starpgadījuma dēļ krita arī latvietis Gunārs Kušķis, dzimis 1924. g. 3. martā. Viņu apraka pie kādām mājām, bet jau taja pašā gadā parveda uz Šēnbergas kapsētu. Abu mirušo tautiešu draugi veica cildenu darbu un neviena neatbalstīti, saziedoja līdzekļus un pagatavoja paliekošas piemiņas zīmes. Ar Fišbachas nometnes šoferu skolas automašīnas īpašnieka L. Gaigala gādību piemiņas plāksnes izdevās nogādāt kapos, kur 24. un 25. aprīlī notika piemiņas svētbrīdis. Cildeno pasākumu veica Teodors Dīzenboks, kas šajās dienas aizbrauca uz Austrāliju, Leons Gaigala, Jānis Mājnieks, Fricis Bumbulis u.c. mirušā draugi.[55]

Franku novada latviešu nometņu apvienība

Nometņu dzīve

FRANKU novada latviešu nometņu apvienība regulāri pārspriež sava novada nometņu dzīves nepieciešamības. Šajās dienās (1948. g.) Fišbachā notika jau apvienības 70. sēde.[56]

Latvijas Universitātes gada svētku akts (1949. g.)

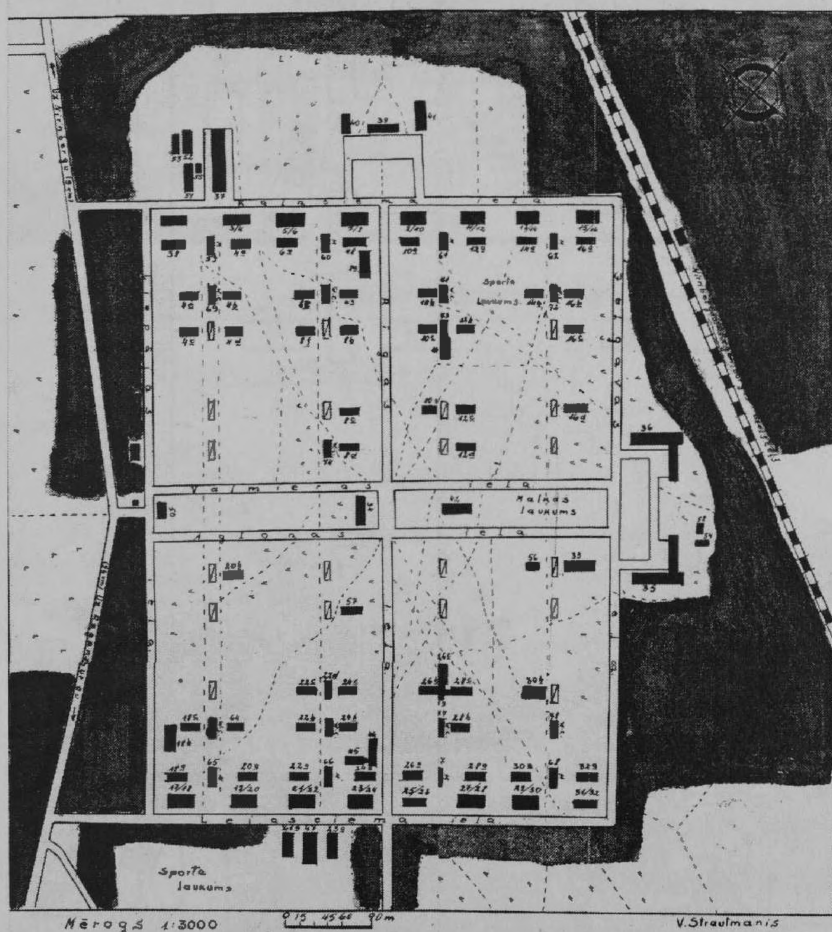
š.g. 28. septembrī plkst. 19. skolas vingrošanas zālē, ar akadēmisko runu un priekšnesumiem. Pēc tam turpat akadēmiskās saimes un piederīgo tējas vakars. Vakarā dalības maksa DM. 3.–, iepriekš pieteikties pie inž. K. Grabja pirmdien, 26. septembrī priekšpusdienā, komitejas telpās un pēcpusdienā kooperatīvā.

Izglītības nozares vadītājs.[57]

53. Vēstis Nr. 35, 1947. g. 21. novembrī 12. lpp.
54. Latvija, 1948. g. 30. janvārī
55. Latvija, 1948. g. maijā (Nometņu Dzīve)
56. Latvija, 1948. g. 29. maijā
57. Vēstis Nr. 180, 1949. g. 23. septembrī 5 lpp.

Fišbachas nometnes ģeografiskais pārskats

FIŠBACHAS NOMETNES PLĀNS



Nometnes sabiedriskās ēkas

Ēkas Nr.

34. Nometnes birojs
36. Ambulance
37. Skola un sarīkojumu zāle
38. Vingrotava
39. Amatu māja
40. Skautu mītne
41. Kokapstrādāšanas darbnīca
42. Baznīca
44. Virtuve un pārtikas noliktava
47. Drēbju noliktava
48. Pirts
50. Policija
55. Dārzkopības skolas sakņu tirgotava

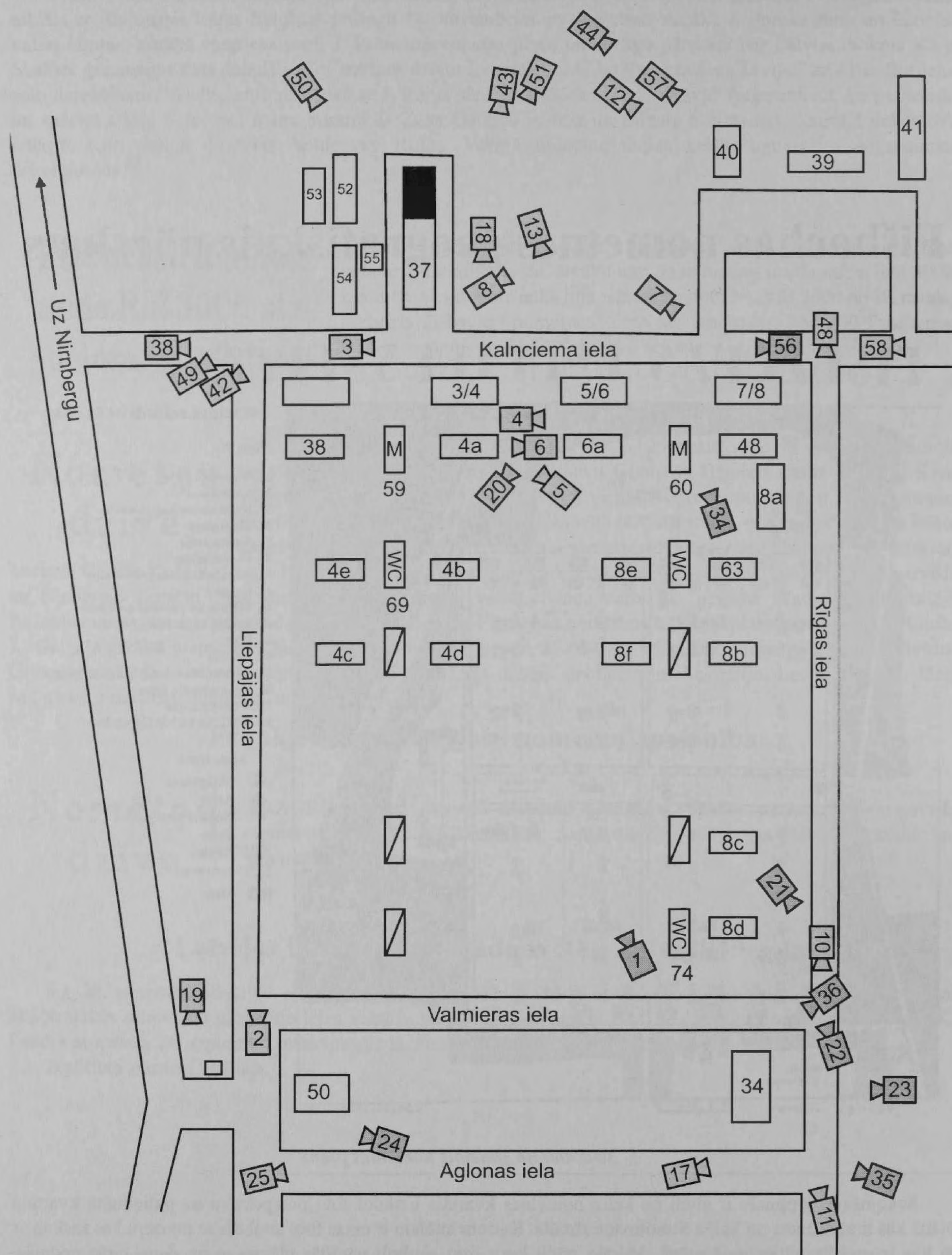
8d Ugunsdzēsēju depo
23/24 Bērnu dārzs
3/4 YMCA's un YWCA's mītne

Apzīmējumi

- Mazgātava
- Ateja
- Noārdīta ateja
- Taka
- Krūmi
- Izcirtums
- Mežs

V. Strautmaņa zīmētais nometnes plāns

Sekojošajās lappusēs ir attēli no katra nometnes kvartāla uzrādot foto perspektīvu uz palielinātā kvartāla plānā kas ir atvasināts no Valža Strautmaņa zīmētā. Katram attēlam ir mazs foto simbols ar numuru kas saskan ar to kas ir uzrādīts attiecīgajā plānā. Vairāki attēli kuŗu foto simboli parādās plānos ir atrodami citās nodaļās. Lappuses kur tie atrodami ir uzrādītas attiecīgā kvartāla nodalījumā.



Augšciema I kvartāla plāns

Plāns pielāgots no V. Strautmaņa nometnes laikā zīmētā vispārējā nometnes plāna.



Augšciema I kvartāls, skats uz skolu un Melno bumbu



Skats uz skolu no Liepājas un Valmieras ielu stūra



Skats no Kalnciema ielas

Ķieģeļu ēka kreisajā pusē ir Kārļa skalbes ģimnazija un tautskola



Pa kreisi baraka 5/6 un pa labi baraka 6a





Baraka 4a

Šajā barakā mitinājās vijolnieka Matisona ģimene, māc. Gulbis, skolotāja Vītiņa kundze, Kārkliņu un Pāvuliņu ģimenes.



6a baraka



Ziemā uz Kalnciema ielas

No kr.: Dzidra Lielkalne un Aina Štolcere



Kalnciema iela



Skats no augšciema uz slimnīcu vidū 7/8 baraka

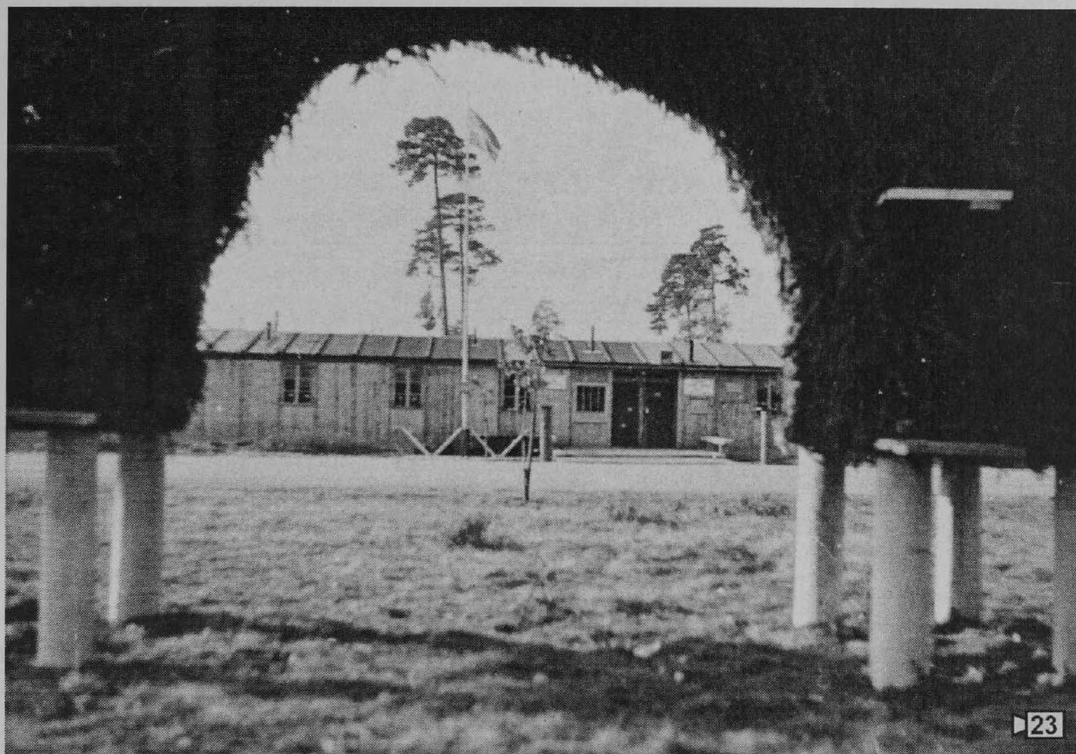


Skats uz amatu māju

Priekšā ir dārzniecības lauks. Lielā ēka (Baraka 39) ir amatu māja kur bija dažādi biroji un darbnīcas. Geistautam tur arī bija darbnīca. Kad Fišbachā iebraucām tad mājas vietā bija tikai pamati. Māju atjaunoja drīz, un vēlāk tai pa kreisi uzcēla skautu mītni. Mazā ēka aiz lielās ir kokapstrādāšanas darbnīca (Baraka 41) kur skolotājs Panteļejevs mācīja rokdarbus.



Top skautu mītne



Nometnes Komandantūra



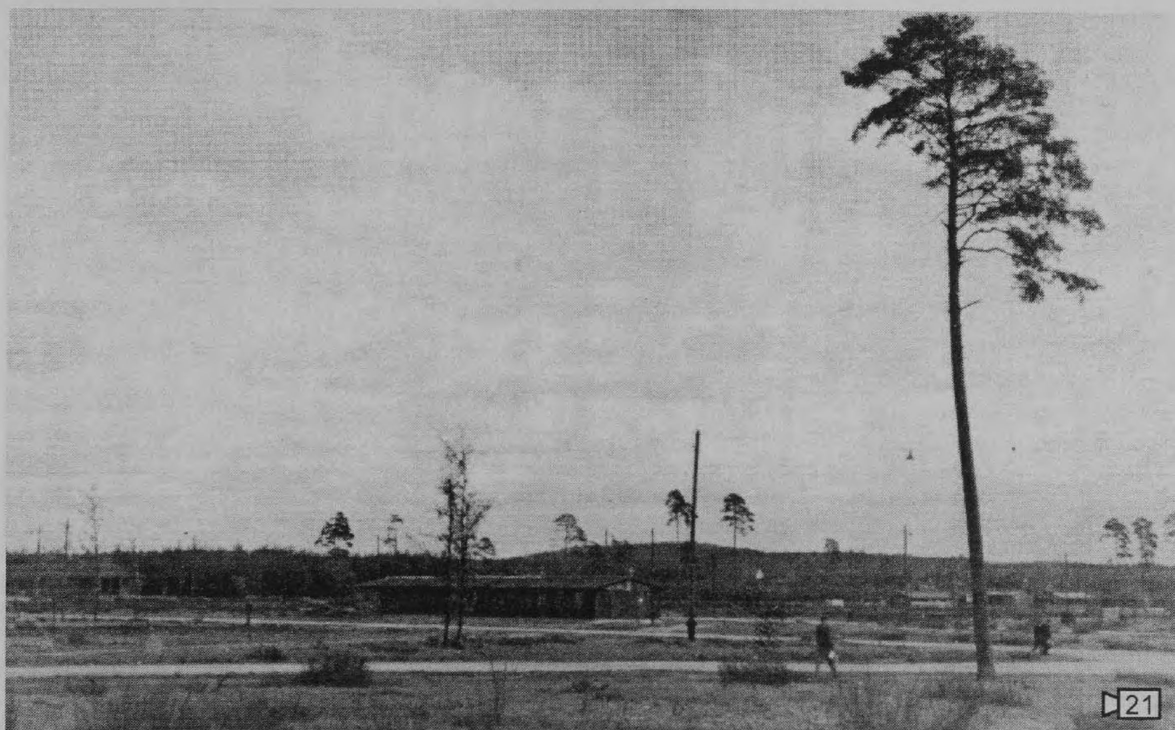
Rīgas iela skats uz Altenfurti



Rīgas iela skats uz augšciemu



Valmieras un Rīgas ielas stūris



Nometnes baznīca 1945. g. 12.nov.



Augšciema ieja – aizmugurē skolas ēka



Pa kreisi nometnes galvenie vārti



Galvenie vārti un policija



Priekšplānā par kreisi topošās Dziesmu svētku estrādes pamati



Skats no augšciema uz lejasciemu



Pa labi skola, priekšā 3/4 baraka



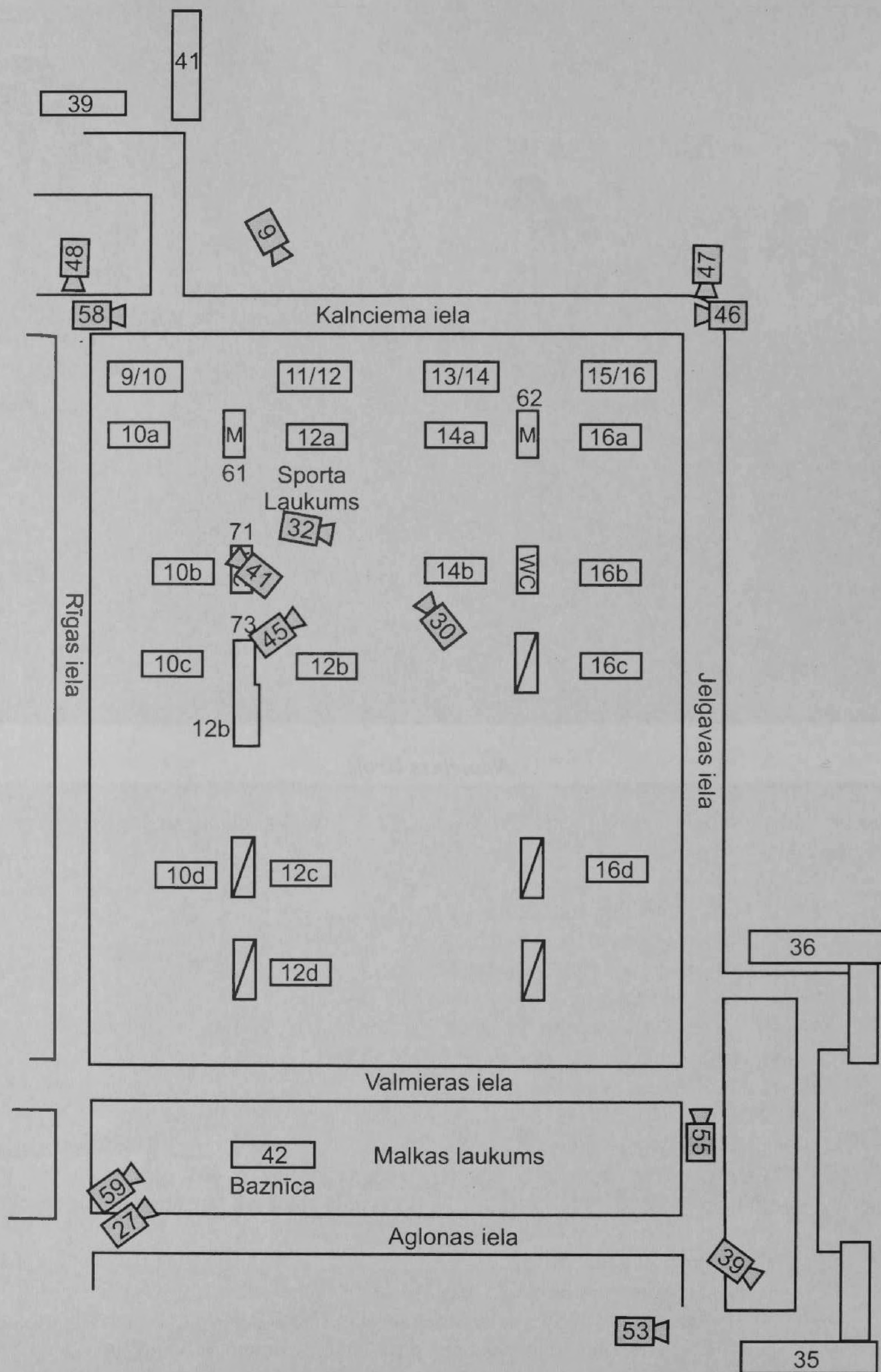
Aglonas ielas un Rīgas ielas krustojums pa kreisi nometnes birojs tālāk nometnes baznīca



Nometnes birojs

Sekojoșie, ar foto simbolu iezīmētie, attēli Augšciema I kvartāla plānā 50. lpp. atrodami uz zemāk norādītām lapaspusēm:

Sekojošie, ar foto simbolu iezīmētie, attēli Augšciema II kvartāla plānā 64. lpp. atrodami uz zemāk norādītām lapaspusēm.



Augšciema II kvartāla plāns



10a baraka pa labi



11/12 baraka, tālumā slimnīcas ēkas



Nometnes baznīca

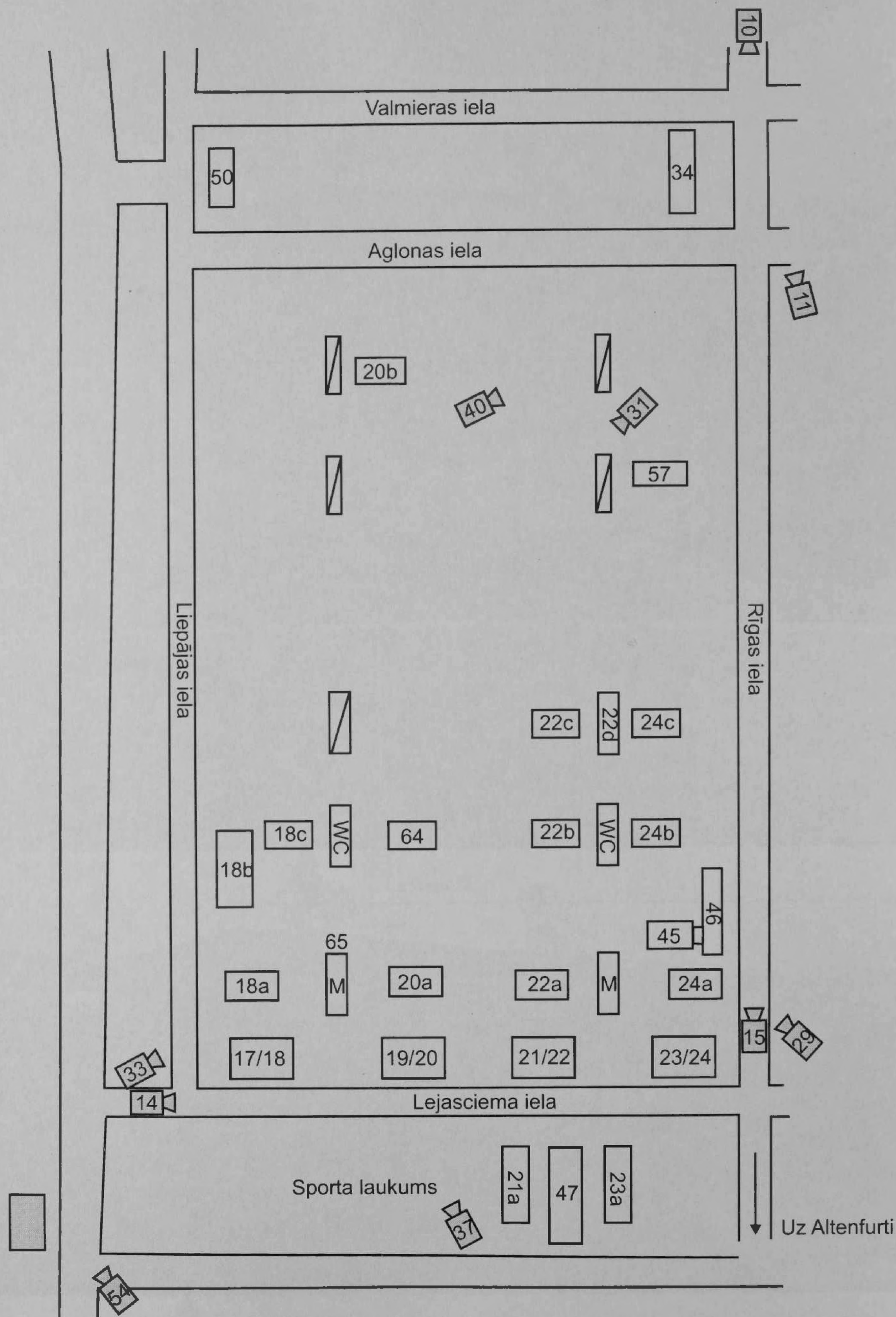


Nometnes baznīca, aizmugurē malkas laukums



Slimnīca

Lejasciems



Lejasciema I. kvartāla plāns



Liepājas un Lejasciema ielas stūris, pa kreisi 17/18 baraka



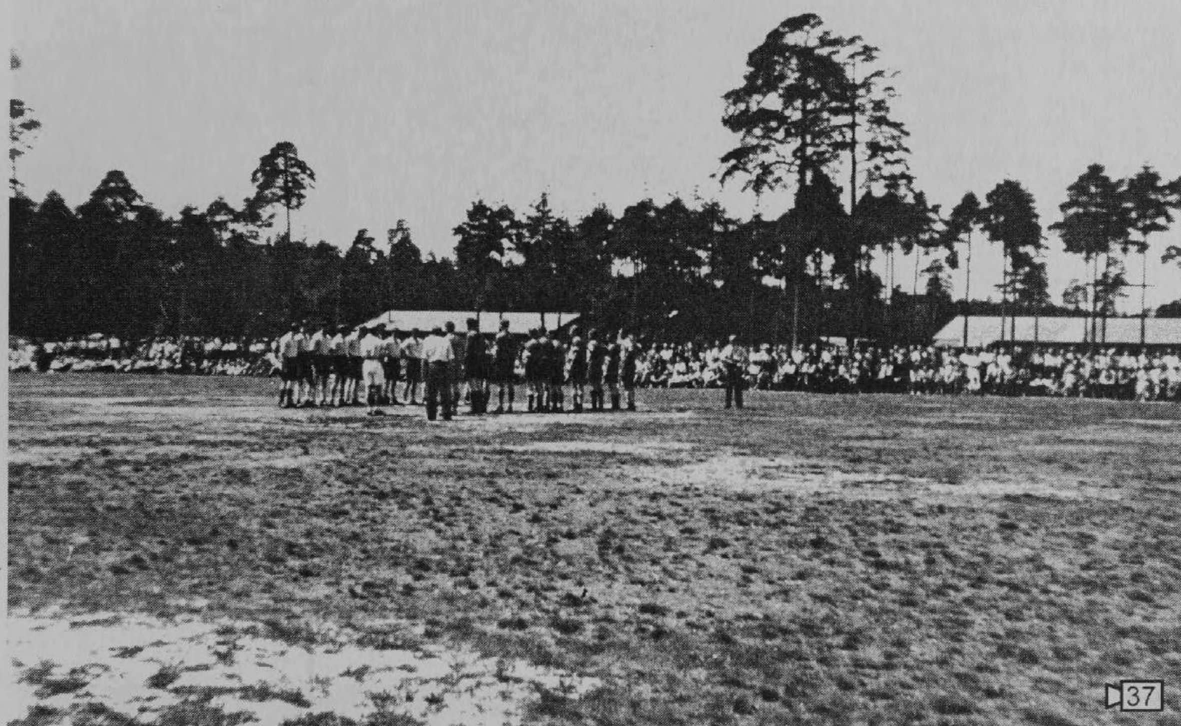
Rīgas iela, skats uz augšciemu, pa kreisi nometnes virtuve



Ģimenes dārziņi



Liepājas un Lejasciema ielas stūris 18b baraka



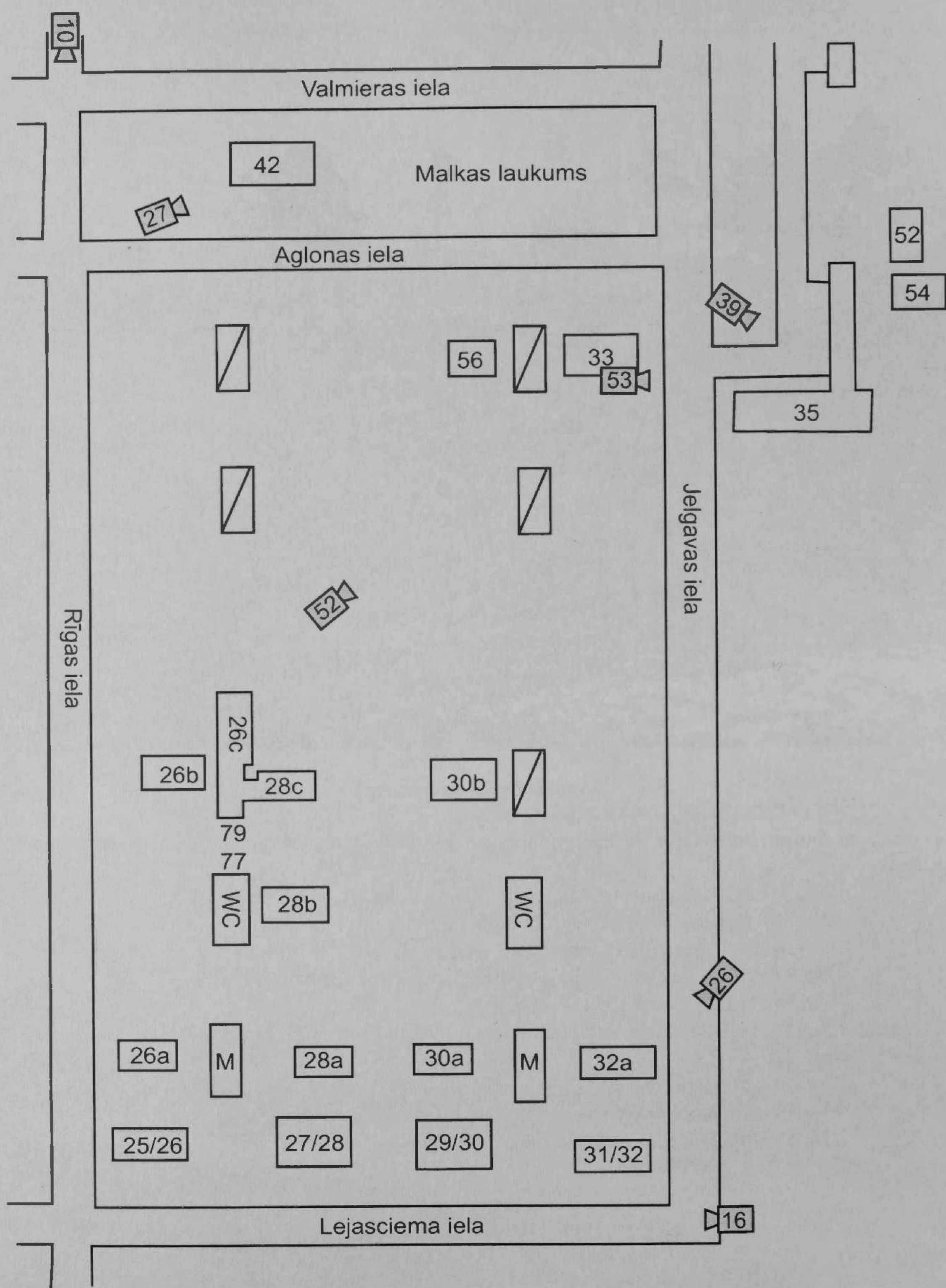
Sporta laukums lejasciemā

Sekojošie, ar foto simbolu iezīmētie, attēli Lejasciema I kvartāla plānā 68. lpp. atrodami uz zemāk norādītām lapaspusēm.

Nr. 10 Rīgas iela skats uz Altenfurti 57. lpp.
Nr. 11 Rīgas iela skats uz augšciemu 58. lpp.
Nr. 20 Nometnes virtuve Lejasciemā 24. lpp.
Nr. 31 Priekšā mazgātuves pamats un tad atejas ēkas pamats 7. lpp.
Nr. 54 Gasthof Diana 1962. g. 486. lpp.

Sekojošie, ar foto simbolu iezīmētie, attēli Lejasciema II kvartāla plānā 72. lpp. atrodami uz zemāk norādītām lapaspusēm.

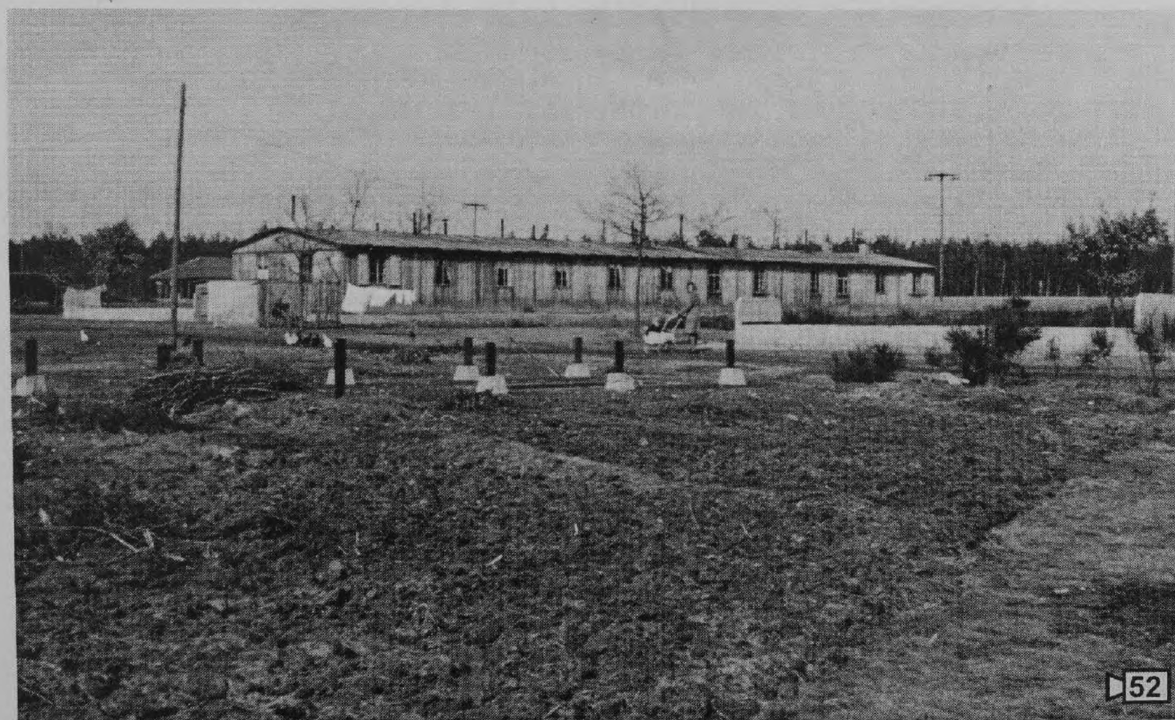
Nr. 10 Rīgas iela skats uz Altenfurti 57. lpp.
Nr. 39 Slimnīca 67. lpp.
Nr. 53 Bijušās slimnīcas ēka 1956. g. 484. lpp.



Lejasciema II. kvartāla plāns



Nometnes baznīca



33. baraka lejasciemā

Priekšā nojaukta mazgātuve un 2 nojauktas atejas.



33a. baraka lejasciemā



Jelgavas un Lejasciema ielas stūris 31/32 baraka

Nometnes Vadība

Nometne iesākumā bija pakļauta UNNRAs autoritātei un vēlāk to atvietoja IRO. Nometnes augstākā autoritāte bija minēto organizāciju iecelts komandants, kuŗam pakļauta bija nometnes iemītnieku ievēlēta padome, kuŗas satāvs ir Priekšsēdis (nometnes vecākais), 6 komitejas locekļi un 3 revizijas komisijas locekļi.



Pirmais nometnes birojs

Šeit sākumā (1945. g. vasarā) atradās nometnes birojs. Vakaros pie karoga notika svinīga Vakara sapulce. No baraciņas iznāca nometnes priekšnieks (neatceros, kāds sākumā bija titulis, bet komandants tad vēl nebija) Jēkabs Poruks un nolasīja jaunākās ziņas. Pēc tam nodziedājām Dievs svētī Latviju, un nolaida karogu. Iestājoties aukstam laikam, šo tradiciju izbeidza. Pēc tam katru vakaru visi māju vecākie aizgāja uz komandantūru (ne vairs biroju), kur viņiem ziņas nolasīja priekšā. Viņi pierakstīja, cik varēdami, pēc tam aizgāja uz savu baraku, iegāja katrā istabā un ziņas atreferēja.

Tā mūsu 20–a barakas vecākajam Ernestam Freimanim nācās vienu un to pašu pastāstīt četras reizes (pēdējā gadā piecas reizes, jo galējo istabu pārdalīja uz pusēm).

Komandantūras priekšā bija ziņojumu dēlis. Sākumā, kamēr vēl periodiski neiznāca nedēļas laikraksts „Fišbachas Vēstis", uz ziņojuma dēļa šad tad parādījās pa paziņojumam. Turpat dzejniece Zinaida Lazda piesprauda savus tikko uzrakstītos dzejoļus.

Atceros, ka pie dēļa pirmo reizi lasīju viņas:

"Svešu maizi es laužu,
Deg mana delna,
Kaut būtu tā, Latvija,
Tava zeme melna...."

Šķērsām aiz mazās baraciņas redzama gaŗa ēka – tā bija viena no nometnes labierīcībām.[58]

Ik vakaru pirms karoga nolaišanas tika nolasītas ziņas par to, kas notiek ārpasaulē. Tā mēs arī uzzinājām, ka Trūmens kandidēja pret *Dewy* – tas toreiz bija svarīgi, jo *Dewys* esot solījis, ka neatļaus „*The chaff of Europe*" Amerikā iecelot. Beidzot Trūmens mums atvēra vārtus ar „*Refugee bill*", kas deva iespēju mums emigrēt. Parasti ziņas nolasīja Hugo Smiltnieks.[59]


Foto: Eduards Kraucs 30

Karoga nolaišana

58. Marianna Ieviņa
59. Līvija Duka Rutkowski



Iespējams, ka Pasts?



Nometnes vecākais Jēkabs Poruks uzrunā māju vecākos.

Sēž no labās: Blicavs aiz viņa Roberts Dzelzkalns, Eduards Briedis, Alma Krišjāne, (?). Aizmugurē ar bārdu tēlnieks Miķelis Geistauts



Māju vecākie pieraksta vakara ziņas

No kreisās: Aleksandrs Liepiņš, Eduards Briedis, Ernests Freimanis un Aleksandrs Saulītis



Inž. Ekmanis uzrunā Jēkabu Poruku

Pirmajā rindā: Stāv no labās Aleksandrs Saulītis, Roberts Dzelzkalns, Blicavs, Roberts Ekmanis, Alma Krišjāne un Miķelis Geistauts. Aiz Krišjānes Ernests Freimanis 20a barakas vecākais iesaukts „Lielais Freimanis"



Nometnes komitejas locekļi

No kreisās: Teodors Zeltiņš, Jānis Rutmanis, māc Alfrēds Gulbis un K.Birnbaums



J. Rutmanis, T. Zeltiņš un A. Gulbis

Pārmaiņas Fišbachas latviešu komitejā

Ar 11. martu (1946. g.) no komitejas izstājusies komitejas sekretāre Zinaīda Šreibere – Lazda. Viņas vietā par komitejas locekli nāk nākošais kandidāts agr. Rudolfs Ozoliņš. Jaunais komitejas loceklis vadīs administratīvo nozari. Viņam pakļauts latviešu birojs, darba lietas, medicīnas un sanitārās lietas, protokoli un kase.[60]

Komandanta maiņa nometnē

12. aprīlī (1946. g.) mūsu nometni atstāja līdzšinējais nometnes komandants Džemss C. Heriss. Sarīkojuma telpās rīkotajās vakariņās no komandanta atvadījās, un nometnes iemītnieku vārdā adresi un Latvijas naudas kolekciju pasniedza nometnes vecākā vietnieks A. Gulbis. No 11/12 mājas iemītniekiem mājas vecākais Baumhammers komandantam pasniedza latvisku saktu. Savā atbildes runā komandants uzsvēra, ka darbs mūsu nometnē, kur viņš mācījies latviešus pazīt kā tautu, kā sabiedrību un kā atsevišķus cilvēkus, viņam esot bijusi izpriece. Neprazdams mūsu valodu, viņš tomēr centies ar mums valodā, ko iespējams lietot visiem cilvēkiem – laipnības valodā. Atgriežoties dzimtenē viņš solīja vienmēr un visur par mums kā par tautu paust tikai labu. Vakaru kuplināja nometnes koris doc. F. Valdmaņa vadībā. Mūsu sirsnīgs paldies par nometnē veikto darbu un labākiem vēlējumiem darbam dzimtenē![61]



Nometnes komandants F. C. Powers

Latviešu komitejas vēlēšanas.

7. janvārī (1946. g.) ievēlētās Fišbachas latviešu komitejas pilnvaru laiks beidzas 7. jūlijā. Jaunās komitejas vēlēšanas uzdots noorganizēt vēlēšanu komisijai šādā sastāvā: komisijas priekšsēdis zv. adv. J. Dzirkalis, sekretārs biroja vadītājs P. Ozols un locekļi policijas priekšnieks V. Eglītis, mājas vecākais J. Pētersons un ģimnazijas inspektors V. Vārpa. Vēlēšanu komisija izstrādājusi šādu vēlēšanu instrukciju: Fišbachas Latviešu Komitejas priekšsēža, komitejas locekļu un revizijas komisijas locekļu vēlēšanas notiks 1946. g. 5. jūlijā no plkst. 14 – 21. nometnes biroja telpās. Saskaņā ar LCK vēlēšanu instrukcijas 10. paragrafa noteikumiem ievēlami:

a) Komitejas priekšsēdis
b) 6 komitejas locekļi
c) 3 revizijas komisijas locekļi[62]

5.julija vēlēšanās Fišbachas latviešu nometnē par nometnes vecāko ievēlēts māc. Alfr. Gulbis.
Miris un šejienes kapos apbedīts skolotājs Teodors Osis. Nelaiķis dzimis 1901. g. un ilgus gadus darbojies

60. Vēstis Nr. 11 (33), 1946. g. 16. martā 19. lpp.
61. Vēstis Nr. 15 (37), 1946. g. 13. aprīlī 20. lpp.
62. Vēstis Nr. 24 (46), 1946. g. 29. jūnijā 13. lpp.

par skolotāju savā dzimtajā Alsviķu pagastā.

Fišbachas un tuvējās Mercfeldes nometnes darba spējīgie vīrieši, kā zināms, ir nodarbināti amerikāņu dienestā. Šinīs dienās daži nodarbinātie darba vietā pieķerti pārtikas zādzībā. Vainīgos militārā tiesa sodījusi ar cietumu, viņi izslēgti no nometnes un UNNRA's apgādes un tiem atprasīti DP dokumenti. (A).[63]

Pārmaiņas nometnes pašvaldībā

Nometnes komitejas priekšsēdis A. Gulbis sliktas veselības un darba pienākumu dēļ skolā un draudzē š.g. (1946) 11. oktobrī iesniedzis komitejai lūgumu atbrīvot viņu no komitejas priekšsēža un nometnes vecākā pienākumiem. Šo lūgumu kā komiteja, tā nometnes komandants, ievērojuši.

Ievērojot UNRRA's pēdējā laika rīkojumus, ka UNRRA's algoti darbinieki nevar izpildīt vēlētus amatus, ar nometnes komandanta priekšlikumu 1946. g. 12. jūlijā ievēlētā Fišbachas nometnes latviešu komiteja savu darbību izbeidz 1946. g. 11. oktobrī.

Labklājības komitejas vēlēšanas, kas notika š.g.5. oktobrī uzskatāmas par nenotikušām, jo vēlētājiem un tur uzstādītiem kandidātiem nebija skaidri zināmi šīs komitejas uzdevumi. Bez tam vēlēšanas neesot notikušas saskaņā ar pastāvošiem noteikumiem.

Jaunas Fišbachas nometnes latviešu nacionālās komitejas vēlēšanas uzņēmies organizēt Jēkabs Poruks. Vēlēšanas notiks sestdien, š.g. 19. oktobrī latviešu centrālo iestāžu noteiktā kārtībā.

Nometnes komandants š.g. 11. oktobrī uzaicināja pie sevis komitejas locekļus un pateicās A. Gulbim par līdzšinējo darbu nometnes labā.

Jaunajai komitejai jādabū visu nometnes iedzīvotāju uzticība un šinīs vēlēšanās neviens nedrīkst atturēties, bet visiem jāizrāda vislielākā aktivitāte, lai ievēlētu stingru un noteiktu nacionālo komiteju, norādīja komandants.

Par savu vietnieku komandants F.C. Powers iecēlis Voldemāru Šūmaņa kungu.[64]

Chronika

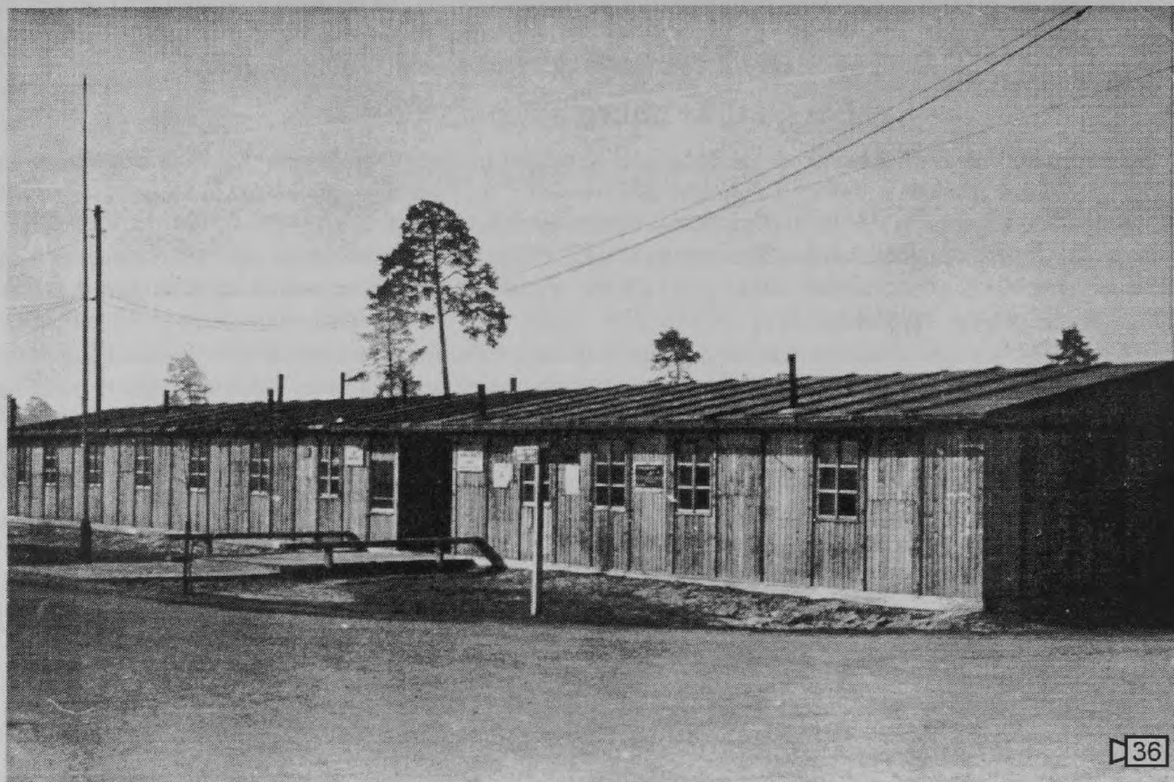
Fišbachas latviešu nometni pie Nīrnbergas apmeklēja Anglijas apakšnama loceklis sērs Klifords Smits, kas ir arī Bēgļu aizsardzības komitejas priekšsēdis Londonā. Viņš iepazinās ar latviešu skolu un lietiskās mākslas izstādi un noklausījās Ksenijas Brantes koncertu. Augstais viesis apmeklēja arī dažas nometnes darbnīcas un latviešu apdzīvotās barakas. Jautāts par mūsu likteni, sērs Kliffords Smits izteica noteiktu pārliecību, ka mēs atgriezīsimies brīvā Latvijā, kaut uz to būtu jāgaida. – Frankonijas novada latviešu nometņu apvienības nākamā sēde, kas 4. sept. nevarēja notikt Hersbrukā, būs 26. sept. Laufā. Bavārijas latviešu novadu un nometņu komiteju informācijas sanāksmē Hersbrukā vairāki pārstāvji atbalstīja LCP locekļa Jēk. Poruka jau LCP 4. sesijā Blombergā izteikto ierosinājumu – izraudzīt Latviešu Centrālās komitejas sēdekli amerikāņu joslā. Par amerikāņu un franču joslas LCK delegācijas darbību izskanēja diezgan asa kritika. Pēc pēdējiem datiem, Bavārijā patlaban ap 34.000 latviešu trimdinieku. Nometņu iemītnieku lielai daļai nav iespējams atrast piemērotu nodarbošanos. Pēc drošības pārbaudes no nometnes izraidītiem ir tiesības vietējās komisijas lēmumu pārsūdzēt virskomisijā tuvākās amerikāņu divīzijas štābā, adresējot pārsūdzības lūgumus: To the Commanding General, Infantry Division, Screening Officer.

Par Fišbachas nometnes elektoriem Bavārijā ievēlēti komp. Jēk. Poruks, K. Birnbaums, A. Gulbis un T. Zeltiņš.

(Ed. Alainis)[65]

---

63. Latviešu Vēstnesis, 1946. g. 31. jūlijā
64. Vēstis Nr. 39, 1946. g. 12. oktobrī 11. lpp.
65. Latviešu Vēstnesis, 1946. g. 6. novembrī



Nometnes komandantūra



Komandantūra no lejasciema



Komandantūra ziemā



Biroja priekšā

Vidū stāv Alfrēds Matisons pa labi sēž Aleksandrs Liepiņš



Nometnes kommandanta biroja darbinieki

No kreisās: (?), Kārlis Birzulis, Zigrīda Karpova, Nadine Krauze un Anita Pence



Biroja telpās

No kreisās: Kārlis Birzulis, Nadine Krauze un Ilga Brauere

Fišbachas nometnē pēdējā laikā nav saņemtas 4 tonnas barības līdzekļu, 6 tonnas tonnas sakņaugu, 5 tonnas kartupeļu, 200 kg olu pulvera un citu produktu. Līdzīgs stāvoklis dažās citās Franku novada nometnēs, kur normālpatērētāja uzturs faktiski noslīdējis uz 1200 kalorijām.[66]

Fišbachas latviešu nacionālās komitejas vēlēšanas (1947. g. 18. Oktobrī)

Vēlēšanu rezultāti:

Priekšsēža amatam:	Jēkabs Poruks	419	balsis
	Alfrēds Gulbis	400	"
Komitejas locekļu amatam:	Eduards Alainis	161	"
	Pēteris Dišlers	496	"
	Žanis Fogelmanis	77	"
	Ernests Freimanis	237	"
	Kārlis Grabis	197	"
	Viktors Graube	190	"
	Teodors Grīnbergs	402	"
	Voldemārs Kadiķis	73	"
	Rūdolfs Krauklis	160	"
	Mārtiņš Liepiņš	133	"
	Pauls Neibergs	247	"
	Jūlijs Riekstiņš	183	"
	Voldemārs Rullis	213	"
	Jānis Rutmanis	461	"
	Kārlis Sauka	59	"
	Verēna Strautniece	82	"
	Voldemārs Vārpa	318	"
Revīzijas komisijas locekļu amatam:	Jānis Gaigals	292	"
	Fricis Ieviņš	274	"
	Jānis Jēriņš	126	"
	Jēkabs Kness – Kņezinskis	367	"
	Oskars Krakovs	199	"
	Pēteris Ozols	148	"
	Hugo Smiltnieks	379	"
	Vilis Vālbergs	174	"

Ievēlēti:

Komitejas priekšsēža amatā:	Jēkabs Poruks
Komitejas locekļu amatā:	Pēteris Dišlers
	Jānis Rutmanis
	Teodors Grīnbergs
	Voldemārs Vārpa
	Pauls Neibergs
	Ernests Freimanis
Revizijas komisijas locekļu amatā:	Hugo Smiltnieks
	Jēkabs Kness – Kņezinskis
	Jānis Gaigals

Balsu secībā nākošie paliek nometnes komitejas un revizijas komisijas locekļu kandidātos tanī gadījumā, ja kāds no ievēlētajiem atteiktos vai būtu kavēts savos pienākumos.

No 1225 balstiesīgiem vēlētājiem, vēlēšanās piedalījās 840 vēlētāju.(69%)

Pašvaldības pienākumi jaunajā komitejā sadalīti šādi:

P. Dišleram – pārzināt Darba, Sanitāro un Repatriācijas un Emigrācijas daļu.

T. Grīnbergam – vadīt nometnes uzņēmumus.

66. Latvija, 1947. g. 29. jūlijā

E. Freimanim – komitejas sekretāra amatu, nometnes finansu un sociālās aprūpes vadību, nometnes inženiera un izvietošanas daļas pārzināšanu.
P. Neibergam – Sagādes, Sadales un Transporta daļas pārzināšanu.
J. Rutmanim – nometnes komitejas priekšsēža vietnieka amatu, sarīkojumu pārzināšanu un informāciju.
V. Vārpam – Izglītības iestāžu, kulta, jaunatnes organizāciju, kā arī apģērbu sadales pārzināšanu. Tāpat pārskološanās darbnīcu, bibliotēkas, sporta un kantīnes pārzināšanu.[67, 68]

Vēlēšanu rezultāti 1947. g. 22. un 23. novembrī

1.	Kārlis Birnbaums	– 423 b.	13.	Aleksandrs Liepiņš	– 224 b.
2.	Juris Pudāns	– 343 "	14.	Jānis Pētersons	– 219 "
3.	Kārlis Birzulis	– 338 "	15.	Eižens Šablovs	– 219 "
4.	Fricis Ieviņš	– 336 "	16.	Pēteris Freibergs	– 191 "
5.	Konstantins Rasa	– 330 "	17.	Arnolds Sildegs	– 190 "
6.	Hermanis Risbergs	– 328 "	18.	Miķelis Geistauts	– 185 "
7.	Zinaīda Lazda	– 322 "	19.	Viktors Karpovs	– 181 "
8.	Pauls Turlajs	– 292 "	20.	Ādolfs Brakovskis	– 171 "
9.	Arturs Damroze	– 284 "	21.	Anna Kalniņa	– 164 "
10.	Rūdolfs Ozoliņš	– 243 "	22.	Pēteris Lēne	– 163 "
11.	Velta Latsone	– 238 "	23.	Viktors Kraulis	– 152 "
12.	Augusts Zelmenis	– 233 "	24.	Hermanis Kiusala	– 136 "

Padomes locekļu amatu kandidātos paliek:
1. Olga Vītiņa ar 133 b.
2. Kārlis Velme ar 109 b.

Nometnes padomes pirmā sēde (1947. g.)

Trešdien, 26. novembrī jaunievēlētā nometnes padome sanāca uz konstruēšanās sēdi, ko atklāja vēlēšanu komisijas pārstāvis V. Vārpa. No ievēlētiem 24 padomes locekļiem sēdē piedalījās 20. Prezidija vēlēšanas vadīja vecākais padomes loceklis – Fricis Ieviņš. Atklāti balsojot , prezidijs ievēlēts šādā sastāvā:

Kārlis Birnbaums – priekšsēdis
Juris Pudāns – priekšsēža vietnieks
Kārlis Birzulis – sekretārs

Priekšsēdis K. Birnbaums pateicās par nometnes iedzīvotāju un visu padomes locekļu dāvāto uzticību un visu padomes locekļu vārdā solījās pūlēties, lai padome pēc labākās apziņas pildītu tai uzliktos pienākumus. Padomes pienākumi paredzēti latviešu DP nometņu iekārtas un darbības noteikumos. Padomei ir lēmējas tiesības, bet tā nav izpildu orgāns. Izpildu funkcijas piekrīt komitejai. Padomes priekšsēdis iepazīstināja padomes locekļus ar tiem darbības noteikumu pantiem, kas attiecās uz padomes darbību.

Nometnes komitejas priekšsēdis J. Poruks novēlēja padomei sekmes turpmākā darbā.

Nākošā padomes sēdē uzņēma nometnes tiesas, DP pārbaudes, kā arī kopsapulces uzdotos jautājumus. Tā notiks ceturtdien, 4. decembrī plkst. 19.00 biroja namā. Padomes sēdes būs atklātas, un tās varēs apmeklēt katrs nometnes iemītnieks.[69]

Padomes sēde (1948. g.)

Nometnes padomes sēde š.g. (1948) 27. februārī

Komitejas priekšsēdis J. Poruks ziņo par sarīkojumiem. Lielākos sarīkojumos radušās grūtības dalībnieku uzturēšanā. Šo grūtību pārvarēšanā komiteja bijusi spiesta akceptēt projektētās piemaksas. Tā Eslingenas latviešu teātŗa izrādēs ņemta piemaksa RM. 1-2 apmērā. Visa piemaksu summa nav izdota, tādēļ, komiteja ir ieskatos, ka no atlikuma dibināms fonds nākošiem sarīkojumiem. Pie šādas kārtības mūsu novadā pārgājušas daudzas nometnes. Ir arī nometnes, kur sarīkojumu ieejas maksas vispār ir dārgākas.

Pēc debatēm pieņem sekošu priekšlikumu:

„Lielākos sarīkojumos padomei nav iebildumu par biļešu cenu, paaugstināšanu tieši vai arī ar piemaksām. Biļešu pārdošanas cenu attieksmei jāpaliek līdzšinējo pamatcenu proporcijā."

Daži padomes locekļi interesējās, kādas personas nometnes sarīkojumos saņem brīvbiļetes un cik. Par šo

67. Vēstis Nr. 31, 1947. g. 24. oktobrī 12. lpp
68. Latvija, 1947. g. 28. oktobrī
69. Vēstis Nr. 36, 1947. g. 28. novembrī

jautājumu paskaidrojumus sniedz J. Rutmanis un A. Liepiņš. Noskaidrojās, ka brīvbiļetes saņem 50 personas.

Komitejas priekšsēdis paskaidro, ka brīvbiļešu izsniegšanas jautājumu komiteja revidēs pēc sarīkojumu telpas izbūves.

J. Rutmaņa ziņojumu par brīvbiļešu izdali un ziņojumu par sarīkojumu telpas izbūvi padome pieņem informācijai.

J. Poruks ziņo, ka līdzšinējā nometnes slimnīca likvidēta pēc IRO rīkojuma. domājams, lai taupītu līdzekļus. Sākumā bija nodomāts likvidēt arī ambulanci, bet pēc memorandu iesniegšanas ambulance paliek kā arī palīgslimnīca ar apm. 30 gultām, kurā slimnieks varēs uzturēties 7 dienas. Uzturs slimniekam no slimnīcas netiks dots. Vecais personāls no IRO atbrīvots un tiek komplektēts jauns personāls.

P. Dišlers ziņo, ka personāla pamatsastāvs ambulancei, 11 personas, ir sakomplektēts. Lai uzturētu slimnīcu, vajadzīgi vēl 12 darbinieki. Kas šos darbiniekus algos, to rādīs tuvākā nākotne. Par nometnes vecāko ārstu ir apstiprināts H. Risbergs.

Sakarā ar slimnīcas pārkārtojumu, atbrīvojies ēkas labais spārns. Par šo telpu izmantošanu ziņo komitejas loc. E. Freimanis. Tā kā istabiņas grūti izlietot ģimenēm, tad tajās domāts ievietot invalīdus un vecus cilvēkus. Tomēr pieteikšanās nav visai dzīva, jo, kā var vērot, ļaudis baidās, ka šīs telpas nevarēs ilgstoši izmantot. Pagraba telpās paredzēts iekārtot darbnīcas un ierādīt telpas kursiem.

Debatēs par minēto telpu izmantošanu piedalās Z. Lazda, J. Poruks, E. Šablovs, V. Vārpa, K. Birnbaums, R. Ozoliņš.

No debatēm secināms, ka šīs telpas būtu derīgas skolas internātam; šim atzinumam oponē ģimnazijas inspektors un izglītības daļas vadītājs V. Vārpa. Pēc debatēm padome vienprātīgi pieņem, ka telpas internātam ir piemērotas.

Dažādi jautājumi un ierosinājumi

1. A. Ļaudams iesniedzis padomei sūdzību par nometnes veikala rīcību, pārdodot nederīgas preces un arī ņemot nesamērīgi augstu peļņas procentu.

Paskaidrojumu šinī lietā sniedz uzņēmumu daļas vadītājs T. Grīnbergs, atrodot sūdzību par peļņu daļēji neatbilstošu patiesībai. Sūdzības otrā daļā – par krāpšanu, pārdodot nederīgu preci Grīnbergs paskaidro, ka sūdzība ir pārspīlēta, jo veikals gan pārdevis „šokolādi" un „konfektes", bet nevienam nav apgalvots par to īstenību, bet gan pārdoti kā niekošanās priekšmeti. Tomēr, turpmāk šāda niekošanās tiks novērsta un šādas lietas nav arī parādījušās sistemātiski.

Ar šo ziņojumu padome atzīst jautājumu par izsmeltu.

2. Z. Lazda ierosina pārrunāt jautājumu, vai pārtikas devas nevarētu izsniegt 3 dienās, nevis katru dienu.

Debatēs piedalās P. Neibergs, E. Freimanis, E. Šablovs, A. Kalniņa, P. Lēne, P. , A. Zelmenis, H. Risbergs.

Debatēs iatzīst, ka pārkārtojumi pārtikas sadalē būtu vēlami. Atteicīgām amatpersonām derētu pārdomāt pārkārtošanas technisko daļu.

3. H. Risbergs ierosina jautājumu par iztrūkumiem ārzemju paku sūtījumos. Padome vienojas, ka par katru sūtījuma bojājumu jāiesūta komitejai sīks ziņojums.

4. Pieņem J. Poruka ierosinājumu, nometnes pasta nodaļā par vietējiem privātiem pakalpojumiem ņemt attiecīgu nodevu par labu nometnes sabiedriskām vajadzībām.

5. Pēc V. Krauļa ierosinājuma, ar nedēļas laikr. „Vēstis" vidutājību nolemj informēt nometnes iemītniekus par emigrācijas iespējām un emigrējošiem tautiešiem.

Citu ierosinājumu nav. Sēdi slēdz plkst. 22.45.[70]

... Fišbachas nometnē jau nodibināta arī jaunatnes audzināšanas padome.[71]

Fišbachas nometnē par komitejas priekšsēdi ievēlēts māc. A. Gulbis, par padomes priekšsēdi K. Birnbaums un par revizijas komisijas priekšsēdi Fr. Ieviņš.[72]

---

70. Vēstis Nr. 9, 1948. g. 5. martā 12.lpp.
71. Latvija, 1947. g. 5. decembrī
72. Latvija, 1949. g. 10. maijā

Policijas ēka pie galveniem vārtiem

Priekšā no kr.: Ruta Pāvuliņa un Karīna Karpova
Aizmugurē no kr.: Matīss Briedis, (?), (?), (?), Hugo Pāvuliņš, Hermanis Kiusala un (?)



Policijas ēkas priekšā

No kreisās: Hugo Pāvuliņš un ugunsdzēsēju priekšnieks Matīss Briedis

6-th September 1946
HSS/3o3/2o8

FROM : Director UNRRA Team 3o3
SUBJECT : Employment of Policemen, Fischbach.

The following Displaced Persons resident in Camp Fischbach have been appointed Policemen in Fischbach with effect from 1-st September 1946.

1.	BUNGSS	Harijs	Id.card	358452	Latvian
2.	IMTS	Elmars	"	358527	"
3.	JURJANS	Vilis	"	358392	"
4.	KARKLINS	Reinholds	"	358358	"
5.	KARKLINS	Voldemars	"	3579o5	"
6.	KRAVALIS	Janis	"	356736	"
7.	LEBECKIS	Arvids	"	357494	"
8.	LIEPASKALNS	Voldemars	"	356663	"
9.	LIEPINS	Ernests	"	358823	"
1o.	MILLERIS	Zanis	"	357433	"
11.	MITREVICS	Karlis	"	356745	"
12.	OZOLINS	Ernests	"	356683	"
13.	PAVULIŅŠ	Hugo	"	358o44	"Police Corporal
14.	[illegible]	[illegible]	"	357984	"
15.	PUSPURS	Antons	"	35671o	"
16.	RAGAINIS	Arvids	"	358385	"
17.	ROCIS	Konstanti	"	4493o5	"
18.	SILIŅŠ	Edgars	"	357512	"
19.	SILIŅŠ	Miervaldi	"	4493o8	"
2o.	STRAZDIŅŠ	Fricis	"	35797o	"
21.	ŠICHTS	Eduards	"	3586o5	"
22.	TIESNESIS	Voldemars	"	358742	"

HAROLD S.SMITH
Captain M.C.
Director

Distribution:

Personnel concerned
C.C. Fischbach
E.O.
P.W.O.
A.O.
Paymaster

Nometnes policisti 1946. g.

I-A-799

Fischbach, 7th August 1947.

To : Mr.A.Kalniņš
Dep.Police Chief
From : Camp Administrator
D.P.Center Fischbach
Subject: Change of Police Chief.-

On the ground of the request made by Dep.Camp Police with the permission of Dep.Director G.W.Puntch I have released A.Kalniņš from the duties of Dep.Police Chief in effect with 11th August,1947, granting him official leave for 6 days till 17th August.

The duties of Police Chief are to be taken over by Hugo Pavuliņš on 11th August and till the approvement from Team is received, he has to sign himself as Act.Police Chief.

Please, report the taking over.

E.Abele
Camp Administrator
D.P.Center Fischbach

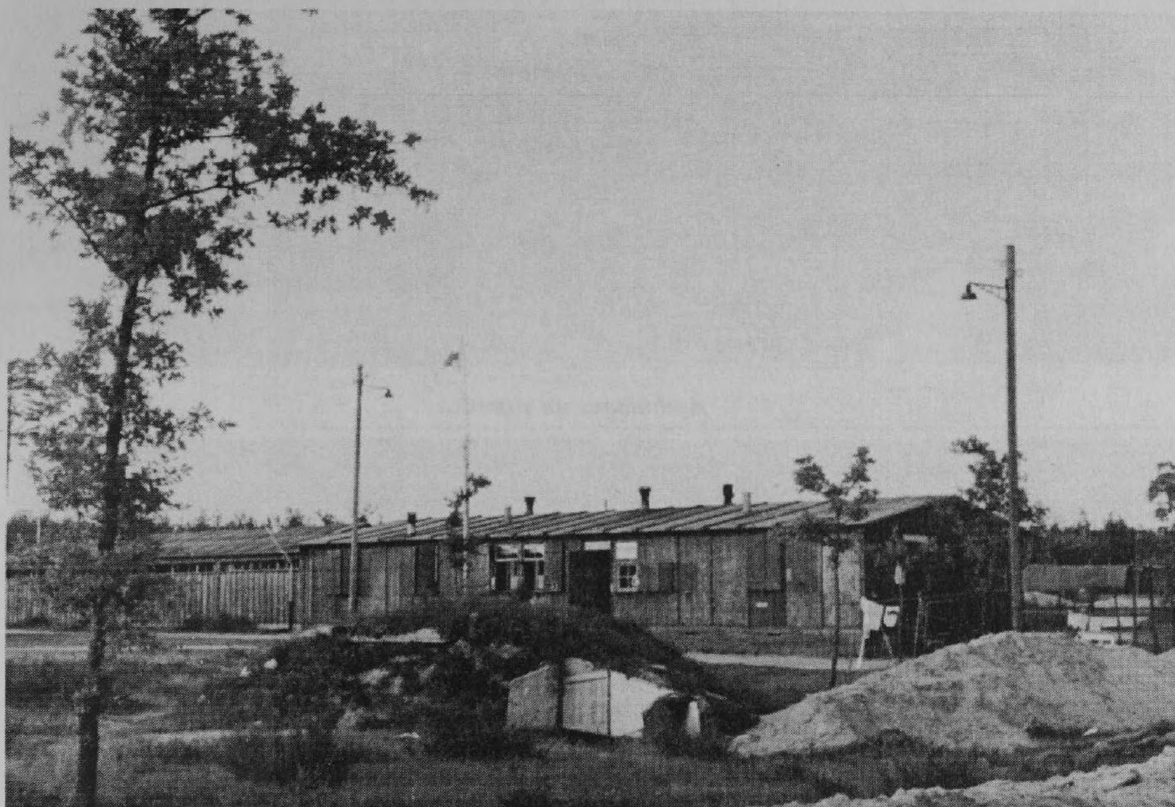
Distribution: Mr. A.Kalniņš - 1.
Mr. H.Pàvuliņš - 1.
File - 1.



Policijas sarīkojums 1949. g.

1. rindā no kr.: 1. Marta Birzule, 2. Ērika Ābele, 3. Eleanora Briede, 5. Marta Pāvuliņa
2. rindā no kr.: 5. Hugo Pāvuliņš, 6. Ernests Ābele, 7.Hermanis Kiusala, 8. Matīss Briedis un 9. Kārlis Birzulis

Medicīniskā aprūpe



Ambulance pirmajās nometnes dienās

Kad slimnīca vēl nebija atvērta, ambulanci apkalpoja Dr. Aleksandrs Kalniņš. Kad atvēra slimnīcu, Dr. Kalniņš tur ieņēma virsārsta pienākumus.[73]

Fišbachas nometnei bija sava slimnīcas ēka; atšķirībā no koka barakām tā bija masīva ēka, celta pakava veidā. Tajā strādāja Dr. Jēkabs Kņezinskis, Dr. Vikentijs Norgello, Dr. Risbergs, Dr. Kalniņš un māsa Paulīna Mūrmane.[74]

Slimnīcā strādāja arī ārste Zenta Ieviņa (Kraukle pēc 1948. g.) un virsmāsa Anna Cire. Ambulancē strādāja arī divas zobārstes, Baumhammere un Nina Podniece.[75]

1945/46g. ziemā bija liela dzeltenās kaites epidēmija. Šī lipīgā slimība (laikam t.s. hepatīts) ķēra daudzus no mums, un bija diezgan mokoša ar vemšanu, lielu drudzi utt. Arī mani tas ķēra un pavadīju kādas dienas mūsu slimnīcā.[76]

73. Dagnija Henderson Kalniņa
74. Pārņemts no raksta „Atmiņas par DP Nometnēm Nirnbergā I", Irēne Kubuliņa, Grāmata 40 Gadi *Latvieši Bavārijā - Dokumentācija.* Izd. Lettische Volksgemeinschaft in Bayern, c/o Jānis Liepiņš, Postfach 26 02 17, 8000 Muenchen 26.
75. Marianna Ieviņa



Ambulance un slimnīca



Dr. Hermanis Risbergs ar māsiņu nometnes ambulancē

76. Pēteris Siliņš



Slimnīcas koridorā Dr. Hermanis Risbergs ar māsiņu



Zobārstniecības kabineta priekšā

No kr.: Zobārste Dr. Ņina Podniece, Dr, Aleksandrs Kalniņš un Dr. Hermanis Risbergs



Zobārstniecības kabinetā

No kr.: Dr. Aleksandrs Kalniņš un Dr. Ņina Podniece



Dr. Baumhammere ar asistenti zobārstniecības kabinetā



Slimnīcas personāls

Kreisajā malā Dr. Vikentijs Norgello, vidū Dr. Hermanis Risbergs, labajā malā virsmāsa Anna Cire



Slimnīcas personāls



Slimnīcas darbinieki, 3. no kreisās Jānis Ziemelis



Virsmāsa Anna Cire ar vīru Ati Ciri

Garīgā dzīve



Nometnes Baznīca

Nometnes baznīcu cēlusi Altenfurtas ekspozitūras vācu katoļu draudze jau priekš latviešu ierašanās. Pirmais ev. lut. dievkalpojums latviešu valodā baznīcā notika p.g.(1945) 1. jūlijā.

Pirmais dievkalpojums katoļticīgajiem latviešiem notika p.g. augusta sākumā. Līdz oktobŗa mēnesim katoļticīgos latviešus apkopa un dievkalpojumus noturēja čehu uniātu priesteris Lārs *(Lair)*. Katoļu draudze, kuŗā 104 locekļi, nodibināta p.g. oktobŗa mēnesī, kad mūsu nometnē pārnāca dzīvot prāvests profesors J. Pudāns. Draudzei daudz palīdzējis Altenfurtas katoļu prāvests.[77]

77. Vēstis Nr. 24 (46), 1946. g. 29. jūnijā 12. lpp.



Skats uz baznīcu pa kreisi nometnes birojs



1815

LATVIJAS EV.-LUTERA BAZNĪCAS Fišbachas nometnes

bēgļu draudzes loceklis

samaksāj draudzes nodevu RM 5,— par 1947. gada

II pusgadu.

Fišbachā,

„21- aug. 1948. g.

Draudzes valdes uzdevumā

Baznīcas nodevu kvīts

Uz kvīts atspoguļojas naudas maiņa no *reichsmarkām* uz *deutchmarkām*.

Ziemsvētku dievkalpojums

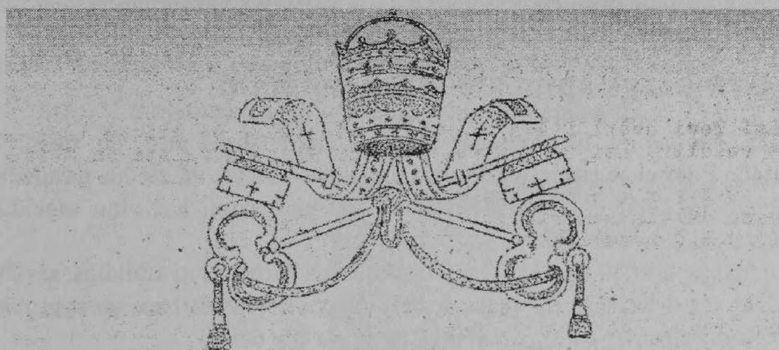
1945. g. 25. decembrī plkst. 10.30 Fišbachas nometnes baznīcā. Dievkalpojumu vada mācītājs V. Strautmanis. Dievkalpojumu ar mūzikāliem devumiem kuplina A. Vemane – arfa un A. Matisons – vijole.

Vecgada vakara dievkalpojums

1945. g. 31. decembrī plkst. 18.00 Fišbachas nometnes baznīcā. Dievkalpojumu vada mācītājs F. Kramiņš. Dievkalpojumu ar mūzikāliem devumiem kuplina A. Vemane – arfa un A. Matisons – vijole.[78]

78. No dievkalpojumu dziesmu lapiņām

Svinīgs Dievkalpojums nometnē



VIŅA SVĒTĪBAS PĀVESTA PIJA XII

KRONĒŠANAS SVĒTKU

DIEVKALPOJUMS.

Fišbachas latviešu nometnē, 1946.g.3.martā.

3. martā nometnes baznīcā notika svinīgs V.S. Pāvesta Pija XII septiņi gadu pontifikāta un septiņdesmitās mūža dienas atceres dievkalpojums. Šim svinīgajam gadījumam mazā baznīciņa bija jauki uzposta un dekorēta. Pāvesta un nacionālais karogs, palmu un lauru kociņu greznotais altāris radīja jauku un svinīgu iespaidu. Likās, ka neesam nometnes kapellā, bet savā dzimtajā zemē.

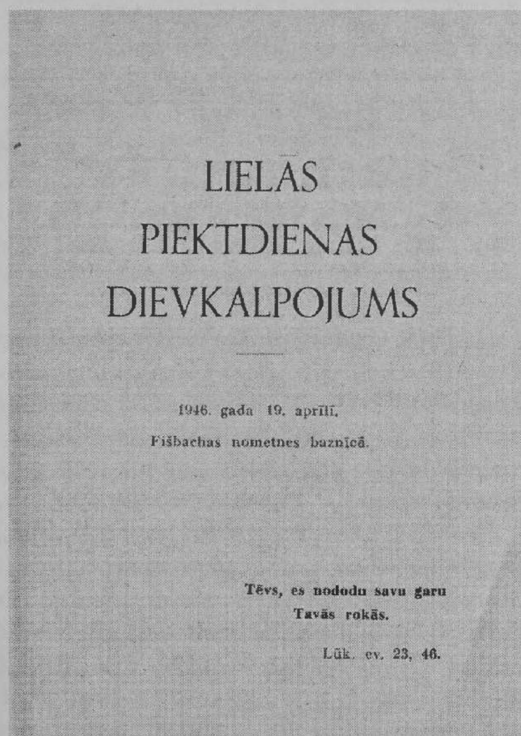
Dievkalpojumu vadīja nometnes katoļu draudzes gans prof. J. Pudāns. Atcerēdamies Pāvesta jubileju, prof. J. Pudāns savā mācībā uzsvēra, ka latviešu tautas bēdas un ciešanas viņas trimdas gaitās ir zināmas arī Svētajam Tēvam. Diemžēl. latviešu trimdinieku starpā trūkst vajadzīgās vienprātības un saskaņas, bez kuŗas mēs nevarēsim pastāvēt.

Mākslinieks A. Matisons ērģelnieka R. Dzeņa pavadījumā atskaņoja divus vijoles solo gabalus.

Dievkalpojumā piedalījās nometnes komitejas locekļi un daudz dievlūdzēju.

R.[79]

Lielās piektdienas dievkalpojums



LIELĀS
PIEKTDIENAS
DIEVKALPOJUMS

1946. gada 19. aprīlī.
Fišbachas nometnes baznīcā.

Tēvs, es nododu savu garu
Tavās rokās.
Lūk. ev. 23, 46.

Ar mūzikālu dievkalpojuma kuplinājumu piedalās A. Vemane – arfa, A. Vemens – brača un A. Matisons – vijole.

79. Vēstis Nr. 10 (32), 1946. g. 9. martā 18. lpp.

Svinīgs Vasarsvētku dievkalpojums katoļiem

Fišbachā 1946. g. 9. jūnijā. Dievkalpojumu vada prof. Juris Pudāns un ar mūzikālu dievkalpojumu piedalās A. Vemane – arfa, koncertmeistars Alfrēds Matisons – vijole un A. Vemens – brača.

Dr. theol. T. Grīnbergs apmeklē mūsu nometni

Šī gada 22. jūlijā pie mums ieradās Latvijas ev. lut. baznīcas virsgans archibīskaps prof. Dr. theol. T. Grīnbergs. Pie latviešu biroja viņu sagaidīja Fišbachas latviešu komiteja un skolas vadība, un ziedus pasniedza dāmu komitejas priekšsēde Birnbauma kundze. Tad augstais viesis devās uz ģimnaziju, kur viņu sagaidīja skolēni un skolotāji ar korāli Dievs Kungs ir mūsu stiprā pils.

Savā uzrunā sirmais archibīskaps runāja par grūtību pārvarēšanu. Arī skolotāja darbs ir ļoti atbildīgs, sevišķi trimdas laikā. Nobeidzot viņš novēlēja, lai Jēzus Kristus palīdzētu skolai, viņas cēlajam darbam un stiprinātu skolotāju un skolēnu spēkus. Tad skolas koris nodziedāja Pūt, vējiņi un Cekulaina zīle dzied.

Pēc tam archibīskaps nometnes baznīcā turēja dievkalpojumu. „Dieva domas nav jūsu domas, un Dieva darbi nav jūsu darbi", viņš sacīja spredikī, „un, ja arī Dieva darbi kādreiz liktos netaisni, tad atceraties, ka Dieva darbi nav jūsu darbi un, ka viņš pārbauda cilvēkus, dodot tiem šķīstīšanu caur sāpēm". Svētrunu beidzot, viņš teica: „Es ticu, ka Dievs latviešu tautu nav nodomājis pazudināt, bet rūdīt ciešanās un pārbaudījumos un Viņam ir kāds nolūks ar mums. Jo, ja Dievs mūs būtu nolēmis iznīcināt, kādēļ gan Viņš būtu glābis mūs no bojā ejas?" Šie vārdi bija kā jauna pagale mūsu cerību ugunskuram, un mēs ticam, ka Dievs mūs neatstās, bet sargās visur un vienmēr, un mēs nokļūsim mūsu dārgajā tēvijā Latvijā.

Pēc dievkalpojuma Svētais tēvs sastapās ar nometnes komandantu F.C. Poweru, kuram izteica dziļāko pateicību par mūsu karavīru aizstāvēšanu un pūlēm nometnes iedzīvotāju labā. Atbildē komandants sacīja, ka darījis un darīs visu, kas viņa spēkos un, ja būtu iespējams, darītu vēl daudz vairāk.

Pirms aizbraukšanas augstais viesis vēl brīdi pakavējās mācītāja mājā.

Lgs.[80]

V.E. bīskaps J. Rancāns Fišbachā

Pagājušo ceturtdien, t.i. 26. jūlija vakara stundā, atceļā no Romas, Fišbachas nometnē iebrauca V.E. bīskaps J. Rancāns sava sekretāra V. Goldikova pavadībā. Ziņa par augstā Gana ierašanos drīz nonāca arī līdz Mercfeldai un ticīgie steidzās sveikt savu Viesi. Plkst. 21-os V.E bīskaps noturēja dievkalpojumu nometnes kapellā un kuplajam klātesošo pulkam teica uzrunu. Viņš aizrādīja, ka nesen bijis audiencē pie Sv. Tēva Vatikānā un sniedzis izsmeļošu ziņojumu par latviešu trimdinieku stāvokli. Sv. Tēvam rūp mūsu liktenis un Viņš ļoti labi zina mūsu bēdas un rūpes. Sv. Tēvs atkārtoti apsolīja aizstāvēt mūsu brīvību un tiesības uz neatkarīgu Latviju. Noslēgumā augstais Gans mudināja daudz lūgties, izmantot laiku sevis veidošanai, paturēt možu garu un dzelžainu ticību. Sv. Tēvs sūta savu Kristus Vietnieka svētību visai latviešu tautai, lai mēs nepagurtu, bet izturētu.

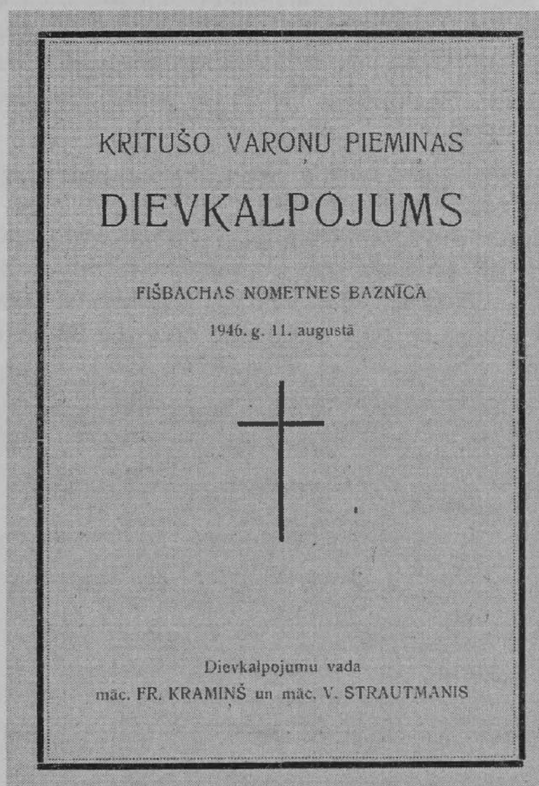
Piektdien, plkst. 5-os rītā pēc sv. Misses V.E bīskaps devās tālāk uz Mincheni.[81]

80. Vēstis Nr. 28 (50), 1946. g. 27. jūlijā 15. lpp.
81. Vēstis Nr. 29 (51), 1946. g. 3. augustā 19. lpp.

Kritušo varoņu piemiņas dievkalpojums

Svētdien, 11. augustā (1946. g.) plkst. 13.oo nometnes baznīcā kritušo varoņu piemiņas dievkalpojumu vada mācītāji Vald. Strautmanis un Fr. Kramiņš. Piedalās stīgu kvartets: Matisons (vijole), Ādamsons (čello), Vemane (arfa), Vemens (brāča), un nometnes koris doc. F. Valdmaņa vadībā.

Māc. V. Strautmanis kristīs Sarmīti – Janīnu Lapiņu, dzim. 1946. g.[82]


KRITUŠO VARONU PIEMINAS

DIEVKALPOJUMS

FIŠBACHAS NOMETNES BAZNĪCĀ

1946. g. 11. augustā

Dievkalpojumu vada

māc. FR. KRAMIŅŠ un māc. V. STRAUTMANIS

V.E. Liepājas bīskaps Fišbachā

Sestdien, 14. septembrī (1946) oficiālā vizītē mūsu nometnē iebrauca V.E. Liepājas bīskaps Antonijs Urbšs. Viņu pavadīja Hanavas un Vircburgas prāvesti.

Sestdien, pl. 19,30 nometnes baznīcā vakara dievkalpojumu vadīja Hanavas prāvests H. Mutulis. Savā uzrunā viņš aizrādīja, ka mūsu visu vienīgais spēka avots un glābiņš ir Kristus krusts.

Svētdien jau no paša rīta bija vairāki dievkalpojumi. Pl. 9,oo Vircburgas kat. dr. prāvests H. Bečs noturēja Votivmissu.

Īsi priekš pl. 10-iem pa galvenajām durvīm, dievlūdzēju pārpildītā nometnes baznīciņā, ienāca Augstais Viesis V.E. bīskaps A. Urbšs. Ar paceltu roku svētīdams, V.E. bīskaps devās pie altāra. Tur uzģērbis liturģiskās drēbes, viņš tūliņ celebrēja Summu. Asistēja visi trīs prāvesti.Mācībā V.E. bīskaps norādīja, ka pāri visam jāievēro kristīgie pamatprincipi, jāpatur moža ticība. Manta un bagātība gan var aiziet bojā, bet cilvēka gara vērtības nevar iznīcināt. Šo vērtību krāšanai mums jāveltī vislielākā uzmanība. Augstā gana uzrunu dievlūdzēji noklausījās, kājās stāvot. Pēc Summas Augstais Gans nolasīja lūgšanu par Tēviju un tad piešķīra Iestiprināšanās sakramentu. Baznīcas koris nodziedāja četrbalsīgo „Venu Creatir". Ar vijoles solo dievkalpojumu kuplināja arī koncertmeistars A. Matisons. Iestiprināmos uzrunāja prof. J. Pudāns. Viņš norādīja, ka katolis, kurš nav pieņēmis Iestiprināšanas sakramentu, ir kā punduris. Ar šo sakramentu katolis saņem septiņas Svētā Gara dāvanas un kļūst par Kristus kareivi. Cilvēces kaislību rezultātā šodien ir drupas un zem šīm drupām guļ nogalinātie cilvēki. Mums dzīvē vajadzīgi ne pundurīši, pusattīstītie cilvēciņi, bet gan cilvēki – varoņi. Pēc prof. Pudāna uzrunas V.E bīskaps svētīja dievlūdzējus un tad atstāja dievnamu.

Pl. 15,30 jaunierīkotajā Baznīcas zālē V.E. bīskaps pieņēma audiencē draudzes locekļus. Bīskaps atzina

82. Vēstis Nr. 30 (52), 1946. g. 10. augustā 13. lpp.

Fišbachas – Mercfeldedes katoļu draudzes darbību par aktīvu un izteica pateicību tās garīgajam ganam prāv. prof. J. Pudānam. Prof. Pudāns savkārt pateicās Augstajam Viesim par apmeklējumu. Iestiprinātie jaunieši pasniedza Viesim ziedus.

Pirmdienas pēcpusdienā Augstais Viesis devās tālāk uz Eichštati.

V.E. bīskaps A. Urbšs veicis oficiālu vizitāciju nometnēs angļu joslā. Tagad viņš apbrauc amerikāņu okupēto apgabalu. Visur, kur vien Augstais Gans bijis, ticīgie saņēma jaunu stiprinājumu nepagurt un nešaubīties izturībā. Mēs saprotam pūles un grūtības, kas V.E bīskapam jāpārvar, ik pārdienas braucot no vienas vietas uz otru.

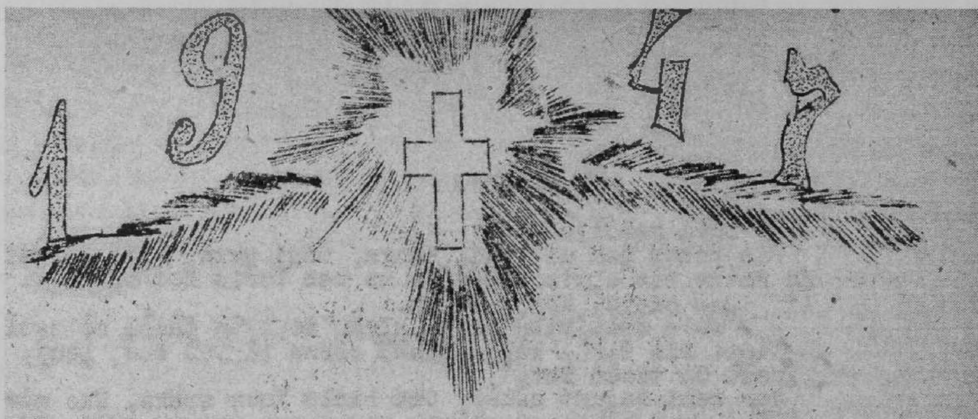
V.E. bīskaps jau nobraucis 3ooo km gaŗu ceļu. Daudz nometņu ir vizitēts. Bet, cik daudz nometņu, tik daudz veidu, kā augsto viesi sagaidīja. Piem., Hersbrukā V.E. sagaidīja skolnieku goda sardze. Bija uzcelti goda vārti. Visi nometnes iedzīvotāji vizitācijas dienā bija brīvi no nometnes darbiem. Dievkalpojumā dziedāja prof. Ābeles koris pilnā sastāvā. Oficiālā mielastā, ko par godu Viesim rīkoja nometnes vadība, piedalījās visa nometnes pārvalde un UNRRA's virsnieki ar direktoru.[83, 84]

Katoļu dievkalpojums 18. novembrī

Valsts svētkus Fišbachas nometnē ievadīja ar Rom.–kat. dievkalpojumu plkst. 9.00. Sv. Missi celebrēja prof. J. Pudāns. Mācībā viņš uzsvēra, ka ne bez Dieva ziņas esam svešumā. Tas mums jāapzinās jo skaidri. Tad mūsu dzīvei būs nozīme un jēga. Jāmācās no vecām kļūdām un jāatbrīvojās no tām. Dzīvē dzam pretējo – vecās kļūdas un netikumi zeļ pilnos ziedos. Profesors norādīja uz Latvijas visu triju Bīskapu izdoto Ganu rakstu. Tur viss iztirzāts patiesā gaismā, nevis izfantazēts.

Dievkalpojumu kuplināja koncertmeistars A. Matisons ar vijoles solo izpildījumu. Dievkalpojumā klāt bija Fišbachas nometnes nacionālā komiteja pilnā sastāvā ar nometnes vecāko J. Poruku.

R.Dz.[85]



Dievkalpojums jaunajā gadā

Svētrunu teic māc. V. Strautmanis un ar mūzikālu dievkalpojuma kuplinājumu piedalās E. Kalsinga – harmonijs, Jānis Ādamsons – čello un Alfrēds Matisons – vijole.

Nometņu dzīve

700 Valkas un ap 100 Fišbachas latviešu bērnu piedalījās 14. sept. Valkas nometnes rīkotos bērnu svētkos. Bija daudz sacensību, rotaļu un balvu. Ar gavilēm bērni savā vidū sagaidīja pasaules rekordistu soļošanā Jāni Dāliņu, kurš vadīja svētku dalībnieku auto sacīkstes.[86]

Mācītāju konference Fišbachā

Franku novada latviešu Ev. – lut. baznīcas garīgās dzīves vadītājs prāv. A. Rumpēteris bija aicinājis š..g. 17. jūlijā Franku novada mācītājus uz konferenci. Ieradušies bija gandrīz visi novada mācītāji, kā arī Archibīskapa

83. Vēstis Nr. 36 (58), 1946. g. 21. septembrī 14. lpp.
84. Latviešu Vēstnesis 1946. g. 7. septembrī
85. Vēstis 1946. g. novembrī
86. Latvija 1947. g. 30. septembrī

vietnieks un Baznīcas Virsvaldes loceklis prāv. J. Ķullītis.

Pēc kopējas lūgšanas un apsveikumiem konferences dalībnieki prāv. Rumpētera vadībā pievērsās dienas kārtībai, kas galvenām kārtām skāra mācītāju praktiskā darba jautājumus.

Prāv. Ķullītis paziņoja mūsu baznīcas galvas Archibīskapa tēva sūtītos sveicienus un Dievpalīga novēlējumus konferencei un nolasīja interesantu statistiskiem datiem bagātu referātu. „Saprašanās un apvienošanās mēģinājumi kristīgo baznīcu un atsevišķu konfesiju starpā.” Dzīvas debates izraisījās pēc māc. E. Rūsas referāta: Trūkumi un kļūdas mūsu dievkalpojumos.

Konferences diena (žēl, ka bija paredzēta tikai viena diena) pagāja spraigās pārrunās un debatēs, un mācītāji varēja atgriezties savas nometnes dzīvē ar vienu otru praktiskā darba atziņu bagātāki.

Konference noslēdzās ar dievkalpojumiem Fišbachas un Valkas nometņu baznīcās, ko vadīja prāvesti, mācītājiem asistējot.[87, 88]

V. St

Pāvesta nacionālais delegāts Fišbachā

Pagājušā svētdienā Fišbachas nometnē privāti viesojās Pāvesta Nacionālais Delegāts latviešiem prof. Mons. Dr. P. Laurinovičs. Missas laikā viņš sacīja mācību, un ticīgos aicināja lūgties un vienoties visiem ap ticības dzīvinātāju garu. Iepriekšējā vakarā viņš apmeklēja arī Valkas katoļu baznīcu.[89]



Nometnes baznīca

87. Vēstis Nr. 18, 1947. g. 26. jūlijā
88. Latvija 1947. g. 1. augustā
89. Vēstis Nr. 3, 1948. g. 23. janvārī 14. lpp.

Augsts viesis Fišbachā

Pagājušā svētdienā, 1. februārī (1948) mūsu nometni apmeklēja Viņa Ekselence Apustiliskais vizitātors Pāvesta speciālais sūtnis Vācijā Fargo bīskaps Dr. Aloizs Muench's.

Plkst. 9.30 pie nometnes galveniem vārtiem augsto viesi sagaidīja Pāvesta nacionālais delegāts latviešiem un igauņiem mons. prof. Dr. P. Laurinovičs, nometnes komitejas priekšsēdis J. Poruks, padomes priekšsēdis K. Birnbaums, komitejas locekļi, Valkas nometnes latviešu un igauņu pārstāvji un Latviešu centrālās komitejas pārstāvji.

Viņa Ekselenci ar ierašanos Fišbachas nometnē apsveica komitejas priekšsēdis J. Poruks un pasniedza ziedus. Augstais viesis ar pavadoņiem, skautiem un gaidām goda sardzē stāvot, virzījās uz nometnes baznīcu, dodot visiem savu svētību. Pie baznīcas goda vārtiem, ko šim gadījumam bija cēluši katoļticīgie draudzes locekļi, bīskapu sagaidīja Fišbachas un Valkas katoļu draudžu locekļi. Draudžu padomju vārdā Viņa Ekselenci apsveica mag. math. E. Šablovs un pasniedza viņam adresi. Draudzes locekļi pasniedza dažādas tautiskas dāvanas. Goda vārtos augsto viesi sagaidīja katoļu garīdzniecība ar prāvestu J. Pudānu priekšgalā. Ieejot izgreznotajā dievnamā atskanēja bīskapam veltīta dziesma „Lūk augstais priesteris".

Sākās pontifikālā missa. Augsto viesi latīņu valodā uzrunāja Pāvesta nacionālais delegāts latviešiem un igauņiem mons. prof. Dr. P. Laurinovičs, izsakot prieku par šo apmeklējumu un lūdzot svētību un aizbildniecību mūsu trimdinieku saimei.

Dievkalpojumu vadīja augstais viesis un savā bīskapa mācībā vācu valodā runāja evaņģēlija līdzībā par sēklu un sējēju. Daža sēkla krīt auglīgā zemē un nes augļus, bet daža krīt uz akmeņiem un nenes augļus. Pirms sēšanas sējējs vispirms uzirdina zemi, apsviež to otrādi, to it kā izposta. Bet tā ir tikai sagatavošana, lai tajā sētu sēklu, kas nesīs augļus. Tāpat tas ir ar cilvēkiem pēdējos gados. Tie ir ievainoti un saskaldīti. Ievainoti un saskaldīti, lai varētu uzņemt Dieva vārdus. Ir sēklas, kas kritīs arī neauglīgā zemē. Kur sēkla kritīs labās sirdīs, tur tā nesīs augļus.

Līdz ar sv. Pāvila vārdiem mēs varam teikt, ka līdz ar jūsu ticību jūsos dzīvo Kristus. Ar savu žēlastību viņš jums līdzēs. Viņa labie piemēri – pacietība, tuvākā mīlestība, labie darbi, jūs stiprinās.

Sv. Tēvs izsaka līdzjūtību jums, kuŗiem bija jāatstāj dzimtene. Viņš jūsu gaitām un liktenim dedzīgi seko. Pēdējos gados viņš mēģina grozīt jūsu likteni, bet tas neatkarājas no viņa vien.

Dievkalpojuma beigās Viņa Ekselence piešķīra visiem klātesošiem pilnīgas atlaides. Dievkalpojuma laikā draudzes koris dziedāja latviešu katoļu garīgās dziesmas, par ko augstais viesis bija ļoti sajūsmināts un izteica savu atzinību.

Pēc dievkalpojuma Viņa Ekselence apmeklēja prāvestu viņa dzīvoklī, kur parakstījās draudzes viesu grāmatā.

Augstam viesim par godu nometnes komiteja sarīkoja vienkāršu azaidu nometnes pārvaldes ēkā. Tur ierodoties, Viņa Ekselenci apsveica ģimnazijas koris V. Ruļla vadībā ar latviešu tautas dziesmām. Skolnieces augstajam viesim pasniedza kokgriezumu, par ko viņš pateicās.

Pie galda augsto viesi apsveica nometnes komitejas priekšsēdis J. Poruks un nodeva viņam memorandu, kuŗā apskatīta Latvijas valsts tapšana, attiecības ar svēto krēslu, Padomju un Vācu okupācija, mūsu ticība Atlantijas Chartas principiem, bēgļu stāvoklis, darba spēka vervēšanas akcijas un bēgļu izvietošana. Memorands nobeidzās ar lūgumu mūsu intereses un vēlēšanās darīt zināmas Viņa Svētībai Pāvestam Pijam XII.

Memorandus ar skaitļu materiāliem augstajam viesim pasniedza LCK vārdā dekāns Velkme un Valkas nometnes latviešu un igauņu pārstāvji.

Atbildot uz šiem apsveikumiem, Viņa Ekselence atbildēja, ka viņš par mūsu apstākļiem ziņos Pāvestam, kuŗš par mūsu rūpēm un bēdām ir labi informēts un arī Amerikas Savienoto Valšķu noteicējām personām. Amerikā mums bēgļiem, esot daudz draugu, bet viņu skaits vēl esot mazākumā.

Azaida beigās augstajam viesim rādīja normālpatērētāja 1 dienas devu, pie kam viņš prasīja, vai tā esot visai dienai, vai tikai vienai maltītei.

Pēc azaida augstais viesis apskatīja nometnes darbnīcas, sākot ar M. Geistauta un beidzot ar kokapstrādāšanas darbnīcu, par visu sīki interesēdamies. Sevišķu prieku viņš izteica par daudzajām Literātūras apgāda izdotām skolas grāmatām. Pa ceļam Viņa Ekselence iepazinās ar nometnes dzīvojamām telpām un apskati nobeidza ar dārzkopības skolas siltumnīcu. Par visu redzēto un dzirdēto augstais viesis bija manāmi apmierināts, ko izteica pavadoņiem, no Fišbachas atvadoties.

Valkas nometnē augstais viesis ieradās plkst. 13.3o.Viņu nometnes komitejas vārdā sveica tās pr–js K. Brūveris. Sarīkojumu zālē nometnes koris augsto viesi sveica dziedot „Debess daudzina", tam sekoja igauņu komitejas pārstāvju apsveikums, lūdzot bīskapu teikt kādus vārdus.

Savā runā bīskaps teica: „Mani draugi, mīļie latvieši un igauņi. Šodien priekšpusdienā un tagad pēcpusdienā

jūs man sagādājāt jauku pārsteigumu. Es nevaru izteikt vārdos, cik esmu aizgrābts par to, ar kādu sirsnību jūs mani sagaidījāt. Par to pieņemiet manu visdziļāko pateicību. Jūs esat apsveikuši manu personu ne tikai kā bīskapu, bet arī kā Sv. Tēva pārstāvi Vācijā un misijas vadītāju".

Ielūgumu jūs apmeklēt es saņēmu no jūsu Sv. Tēva nacionālā delegāta Dr. P. Laurinoviča. Esmu priecīgs, ka man ir šī iespēja ar jums iepazīties. Jūs zināt, cik lielas ir Sv. Tēva rūpes un līdzdzīvošana miljoniem nelaimīgo cilvēku, starp kuŗiem esat arī jūs.

Ja es runāju Sv. Tēva vārdā, tad daru to tādēļ, ka taisni par latviešiem un igauņiem Sv. Tēvs domājis visvairāk. Jūsu pārstāvis mons. P. Laurinovičs to var apliecināt no personīgiem piedzīvojumiem. Jūs piederat cēlai tautai. Jūs esat mazas nācijas, ko citi to mazuma dēļ tik maz ievēro, Tagad ir lielo varu laiks. Tagad runā lielas varas. Tautu, vienalga, lielu vai mazu, likteņi jāregulē taisnības un Kristus mīlestības garā. Kādas tautas lielumu vērtē pēc tās drošsirdības, pēc tās īpatnībām, pēc tās kultūras. Jums ir liela kultūra. Mums ir liecības, ko redzēju pēdējās stundās jūsu darbnīcās, un mēs bijām pārsteigti, ka ar maz rīkiem un maz materiāla tiek pagatavoti tik skaisti darbi. To nevar izgatavot, ja personām, kuŗas šeit strādā, nebūs lielas kultūras. Jūs varat priecāties un būt lepni, ka jums ir tāda kultūra. Drīz pienāks laiks, kad jūs varēsit braukt uz dzimteni un strādāt kristīgā zemē. Atceroties šo kultūru, jūs atceraties tēvu zemi, kas guļ jūsu visu sirdīs. Sargājiet un glabājiet šo svēto mantojumu, kam jābūt dubulti vērtīgam.

Kas zina nākotni? Tikai Dievs! Mēs nezinām, kas mūs sagaida, bet mēs gribam sevi nodot Dievam. Visu tautu likteņi guļ Viņa rokās. Lai Dievs svētī jūs visus jūsu garajā ciešanu laikā! Sekoja koncerts.

No koncerta augstais viesis ieradās grāmatu un izstrādājumu izstādē.

Sava apmeklējuma noslēgumā augstais viesis ieradās katoļu studentu kongresā, bet pēc tam steidzās tālāk uz Mincheni.

Pie atvadīšanās Viņa Ekselence solījās par čaklajām latviešu un igauņu tautām runāt visur, kur vien tas būs iespējams un pateicās par sirsnīgo uzņemšanu.[90]

Pareizticīgo draudze

Klusās nedēļas Zaļās Ceturtdienas, Lielās Piektdienas un Lielās Sestdienas, Valkas un Fišbachas pareizticīgo dievkalpojumus vadīja virspriesteris Leonīds Lidinskis ar diakonu E. Sokolovu. Lieldienas nakts dievkalpojumu noturēja Rīgas bīskaps Jānis ar virspriesteriem N. Perechvaļski un N. Vieglo. Dievkalpojumi noritēja lielā garīgā pacilātībā, it sevišķi Lieldienas nakts dievkalpojums ar savu svētsvinīgo noskaņojumu atstāja uz visiem dievlūdzējiem neizdzēšamu iespaidu. Svētku dievkalpojumus kuplināja neliels dziedātāju pulciņš, ko vadīja koŗa diriģents A. Panteļejevs. Jāatzīmē vēl, ka Panteļejevs ne tikai izveidojis kori, bet arī darinājis skaistus un vērtīgus dievnama piederumus: altāŗa krustu, 7-žuburu altāŗa svečturi, svētbilžu logatus. Fišbachas nometnes iemītnieks I. Afanasjevs pagatavojis un uzdāvinājis 5 vērtīgus svečturus. Baznīcas iekārtošanā un izveidošanā lieli nopelni draudzes priekšniekam E, Circenim, kuŗš ziedojis daudz laika un spēka. Sevišķu rosmi draudzes darbā izrādīja dāmu komitejas priekšniece O. Auziņa u.c.

Draudzes padome cer, ka kopējā draudzīgā darbā draudzes dzīvi būs iespējams izveidot aizvien pilnīgāku, kas stiprinās mūsu trimdinieku garīgos spēkus un vairos izturību trimdas dzīves grūtību pārvarēšanā.

V.Z.[91]

Fišbachas nometnes draudzes vakars

30. janvārī, 1946. g. mācītāja A. Galiņa priekšlasījums: Naida problēma bībeles skatījumā. Mūzikālus priekšnesumus izpilda trio: Dz. Beimane – klavieres, Jānis Ādamsons – čello un Alfrēds Matisons – vijole.

Ar solo dziesmām piedalās V. Vilensone – soprāns un Pēteris Lielzuika – tenors.

Archibiskapa prof. Dr. T. Grīnberga 50 gadu darba atceres dievkalpojums

1949. gada 21. maijā, Fišbachas nometnes baznīcā. Ar muzikālu dievkalpojuma kuplinājumu piedalās Jānis Ādamsons – čello, Alfrēds Matisons – vijole un K. Riškēvics – brača.

---

90. Vēstis Nr. 5, 1948. g. 6. februārī 13. lpp.
91. Vēstis Nr. 14, 1948. g. 9. aprīlī 15. lpp.



Pirmās iesvētības Fišbachā 1945. g. augustā

Aizmugurē vidū stāv: Alfreds Trautmanis, no viņa pa labi Vitolds Gobiņš un Edmunds Šternbergs

SVĒTAIS MIELASTS.

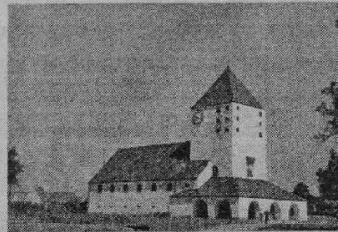
Meld.: Teici to Kungu.

Skanēja dziesmas, un saule mums zeltstarus lēja, Ziedu pie zieda mums bērnības vaiňaga sēja. Brīnišķi maigs šķietas mums gājušais laiks, Bērna sirds līksmoties spēja.

Augšup uz Tevi, Tēvs, izstiepjam rokas nu savas, Neliedzi laimi no debesu svētības savas. Svēti, Kungs, mūs! Miers tad mums dvēselēs būs, Dzīve ies baltziedu gravās.

IESVĒTAMIE JAUNIEŠI:

Adamsone Glorija	Ābele Laimons-Austrums
Aupe Arija	Dreižs Osvalds
Bikše Arija	Dišlers Tainis-Visvaldis
Danilova Rita	Dumpis Ilmārs-Jānis
Dekmeijere Antonija	Ezers Laimonis-Visvaldis
Dūka Līvija-Elza	Grots Andrejs-Jēkabs
Egle Velta	Kīpsons Gunārs-Arnolds
Iesaliņa Maiga-Laimdota	Krievs Normunds-Mārtiņš
Jirgena Rita-Imanta	Lācis Imants
Jirgena Zigrida	Lapsiņš Valdis
Marauška Astrida-Merija	Muižnieks Valdis
Rābe Ausma	Osis Jānis-Eduards
Rolle Velta	Paju Jānis
Sīlere Maiga	Pulieris Gunārs
Ulma Vaira-Zigrīda	Selga Gunivaldis-Augusts
	Strautmanis Imants
	Stūrāns Gunārs-Jānis
	Stūrāns Saulgaitis
	Sīcs Visvaldis
	Ulms Jūlijs-Vaironis
	Vanags Jānis-Ziedonis
	Varpa Gunars.



Fišbachas nometnes

jaunatnes iesvētes dievkalpojums

Fišbachas baznīcā

1946. g. 14. aprīlī.



1. Jāņa vēst. 4, 16. "Dievs ir mīlestība, un kas paliek mīlestībā, tas paliek Dievā un Dievs viņā."

Iesvētes dievkalpojums 1946. g. 14. aprīlī



1946. g. 14. aprīlī mācītāji no kr. Strautmanis, Kramiņš un Gulbis



1946. g. 14. aprīlī iesvētītie jaunieši



1946. g. 14. aprīlī iesvētīto meiteņu grupa

1 rindā no kr.: Līvija Duka, Glorija Ādamsone, Astrīda Marauska, (?), Velta Egle, Jirgena, Vaira Ulma un Rita Daņilova
2. rindā no kr.: Antonija Dekmeijere, Maiga Sillere, Ārija Bikše, (?), Jirgena un Ausma Rabe



1946. g. 14. aprīlī iesvētīto puišu grupa

1. rindā no kr.: Gunnars Vārpa, Valdis Lapsiņš, Visvaldis Šics, Andrejs Grots, Gunivaldis Selga, Tainis Dišlers, Valdis Muižnieks un Gunārs Klipsons

2. rindā no kr.: Ilmārs Dumpis, Laimonis Ābele, Imants Lācis, Osvalds Dreiže, Jānis Paju, Normunds Krievs, Imants Strautmanis un Gunārs Pulieris



Imanta Strautmaņa iesvētības 1946. g. 14. aprīlī

1. rindā no kr.: Valdis S., Birnbaums, Jānis Duks, Mirta Volrāte, Lienīte S. un Gunārs Ābele
2. rindā no kr.: Kramiņu vecākā meita Ruta, Kramiņa kundze, Strautmaņa kundze un Kramiņu meita Ilga
3. rindā no kr.: Mācītājs V. Strautmanis, Imants Strautmanis (mazskautu vadītājs) un mācītājs F. Kramiņš

Fišbachas nometnes jaunatnes iesvēte

Pūpolu svētdiena. No pilsētas puses šurpu atlido baznīcas zvana skaņas. Tā laikam sv. Lorenca baznīca, kas vienīgā no nedaudzajām pussagrautās Nirnbergas baznīcām iezvana svētu rītu.

Pūpolu svētdiena, tūkstoš deviņi simti četrdesmit sestajā gadā... Saulaina un gaiša diena, un tomēr ne tik gaiša kādai tai vajadzētu būt, kad jaunatni iesvēta, kad daudz gaišu cerību un ticības pilnas sirdis gaida lielo notikumu, kuŗā noslēgsies kāds aiztecējis dzīves posms un sāksies jauns – pilnvērtīgāks un daudzsološāks.

Kāpēc šī neredzamā ēna, ko sajūt tikai sirds? Kāpēc tik sēri skan svētrīta zvani?

Protams, jaunatnes sirds, kas ir netikvien dedzīgākā, bet arī jūtigākā, pat savā iesvētes dienā atceras savas tālās tēva mājas, no kuŗām mūs šobrīd šķir svešuma tumsa.

Bet kāpēc skatīties uz lietu ēnaino pusi. Visā pasaulē ir taču vēl diezgan gaismas, un tāpēc, saulei paceļoties augstāk pie debesīm, sirds atgūst savu īsto prieku.

Kupls šoreiz bija iesvētamo jauniešu pulks, skaitā trīsdesmit septiņi. Baltā Fišbachas luterāņu dievnama gaišumā bez iesvētamiem bija pulcējušies arī viņu piederīgie un vai visi mūsu nometnes latvieši, priecādamies par seno tikumu tik raksturīgu ārējo izpausmi pat grūtajās trimdinieku gaitās.

Iesvētamo jauniešu pašu izdaiļotajā dievnamā iesvēti vadīja māc. Gulbis, grēku sūdzi māc. Kramiņš un svētrunu teica māc. Strautmanis. Dievkalpojumu kuplināja nometnes koris un mākslinieki.

Pēc dievkalpojuma iesvētīto saime līdz ar saviem piederīgiem un nometnes vadību, pulcējās kopējam mielastam nometnes sarīkojumu zālē.

Dienas aizsteidzas, jauni iespaidi pamazām aizēno bijušos, bet pateicība tām mīļajām sirdīm un čaklajām rokām, kas šo dienu mums, iesvētamiem izvērta tik skaistu un gaišu, un atmiņas – tās nezudīs mūžīgi.

I.S.[92]

92. Vēstis Nr. 16, 1946. g. 4. maijā 16. lpp.

Svēti, Dievs, lai mums ne brīdi Zemes šaubās negurst prāts, Tāpēc nāves naktī spīdi, Tāpec dzīvē līdzi nāc.

Rādi savu Tēva vaigu Tiem, kas nāves saukti dus, Un ar mīlestību maigu Tuvāk sev pats pacel mūs!

S V. VAKARĒDIENS.

Savā meldijā.

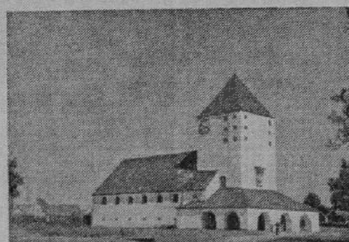
Pie rokas ņem un vadi, Kungs, mani pats, Līdz beigsies mūža gadi, Un gaišs būs skats. Ne soli es bez Tevis iet negribu; Ņem mani līdz pie sevis, Kur iesi Tu.

Tik Tavā žēlastībā Sirds klusa top; Un tādēļ mīlestībā Arvien to kop! Pie Tavām kājām dusēt Bērns lūdzas sev; Ļauj, acis slēdzot, klusēt Un ticēt Tev.

Gan reti sajust sākšu, Cik liels Tavs spēks, Pie mērķa tomēr nākšu, Kaut nakts un grēks. Pie rokas ņem un vadi, Kungs, mani pats, Līdz beigsies mūža gadi, Un gaišs būs skats.

IESVĒTAMIE JAUNIEŠI:

Kaktiņa Dzidra,	Lūsiņš Arvīds,
Bērziņš Viesturs,	Lūsis Laimonis,
Gadmanis Egons,	Mielēns Ziedonis-Eduārds,
Freibergs Antons,	Mārciņš Jānis,
Ints Ilmārs-Adolfs,	Rubenis Arturs-Jānis,
Jetka Imants-Andrejs,	Sprenne Jānis,
Liepiņš Kārlis,	Ulms Vilnis-Laimonis,
	Vilbis Jānis.



Fišbachas nometnes jaunatnes iesvēte.

Fišbachas baznīcā

Pļaujas svētkos, 1946. g. 6. oktobrī.



Es esmu vīna koks, jūs zari; kas paliek manī un es viņā, tas nes daudz augļu; jo bez manis jūs nenieka nespējat darīt! Jāņa ev. 15, 5.

N/0792

Iesvētes dievkalpojums Pļaujas svētkos 1946. g. 6. oktobrī

Iesvētīti: Dzidra Kaktiņa, Viesturs Bērziņš, Egons Gadmanis, Antons Freibergs, Ilmārs – Ādolfs Ints, Imants – Andrejs Jetka, Kārlis Liepiņš, Arvīds Lūsis, Ziedonis – Eduards Mielēns, Arturs – Jānis Rubenis, Jānis Sprenne, Vilnis – Laimonis Ulms, Jānis Vilbis un Jānis Mārciņš.[93]

Nāc līdzi, nāc! Kad nastu nesam smagu, Kad sviedriem pierē dzenam mūža vagu, Un vājos spēkus grūtais darbs vai māc, Nāc līdzi, nāc! Nāc līdzi, nāc!

Nāc līdzi, nāc! Kad ēnas metas garas, Ka tumsas dzelmei nav pār mani varas, Bet sirdī spīd, kas mūžā jauks ir krāts. Nāc līdzi, nāc! Nāc līdzi, nāc!

IESVĒTAMIE JAUNIEŠI:

Beimane Dzidra	Vītola Alda
Bērzone Rasma	Vītola Tekla - Ausma
Birzule Baiba	Vurlicere Zigrīda - Milda
Burģele Aija	Zariņa Lia
Ezergaile Ruta	Asara Arnis
Grabe Regina	Bērziņš Imants
Greiziņa Anna	Brože Andrejs
Jaunzeme Elvīra	Jēriņš Gunārs
Kuple Ligita - Ranta	Ķepītis Pēteris
Lence Tatjana	Kuplis Leons
Maldupe Astra	Lūsis Ilmārs
Muižniece Velta	Mednis Laimonis
Neimane Velta - Olga	Nonācis Edgars - Alfreds
Risberga Biruta	Pencis Ojārs - Kārlis
Risberga Elga	Plinte Vilis - Miervaldis
Rolle Biruta	Siliņš Edgars
Strautiņa Dzidra	Svīka Gunārs
Vārpa Māra	Vanadziņš Jānis

Fišbachas nometnes jaunatnes iesvētes dievkalpojums

Fišbachas ciema baznīcā

1947. g. 13. aprīlī



Esiet priecīgi cerībā, pacietīgi bēdās, neatlaidīgi savās lūgšanās. Rom. 12, 12;

Iesvētes dievkalpojums 1947. g. 13. aprīlī

93. Vēstis Nr. 38 (60), 1946. g. 5. oktobrī 15.lpp.



Iesvētītie jaunieši 1947. g. 13. aprīlī

Vidū no kr.: Mācītāji Valdemārs Strautmanis, Fridrichs Kramiņš un Alfrēds Gulbis

Jaunatnes iesvētes dievkalpojums

FIŠBACHAS CIEMA BAZNĪCĀ
5. oktobrī 1947. g.

Jāņa atkl. gr. 2,10.
"Esi uzticīgs līdz nāvei, tad es tev došu dzīvības vaiņagu."

IESVĒTAMIE JAUNIEŠI:

Kārkliņa, Ingrida Merija
Kinsala, Gaida
Ose, Vija Dzidra
Robiņa, Anna Ida
Vasiļevska, Velta Lilija

Dučkens, Juris
Laiviņš, Uldis Enriks
Mednis, Elmārs
Rācenis, Atis Pēteris
Radovskis, Ojārs Kārlis
Šmīdlers, Valdis Jānis
Zvirbulis, Jānis

Iesvētes dievkalpojums 1947. g. 5. oktobrī



Iesvētītie jaunieši 1947. g. 5. oktobrī

Vidū no kreisās: Mācītāji Fridrichs Kramiņš, Alfrēds Gulbis un Valdemārs Strautmanis



Pie Fišbachas ciema baznīcas

Iesvētes mācības sākums

12. aprīlī (1948. g.) plkst. 18. Iesvētamiem sapulcēties nometnes baznīcas priekštelpā. Iesvēte paredzētaa 2. maijā. Iesvētamos lūdz pierakstīties līdz 11. aprīlim. Ev. – lut. draudzes mācītāji.[94]

SVĒTAIS MIELASTS

savā meldijā

Pie rokas ņem un vadi, Kungs, mani pats, Līdz beigsies mūža gaði, Un gaišs būs skats. Ne soļa es bez Tevis iet negribu; Ņem mani līdz pie sevis, Kur iesi Tu.

Tik Tavā žēlastībā Sirds klusa top; Un tādēļ mīlestībā Arvien to kop! Pie Tavām kājām dusēt Bērns lūdzas sev; Ļauj, acis slēdzot, klusēt Un ticēt Tev.

Gan reti sajust sākšu, Cik liels Tavs spēks, Pie mērķa tomēr nākšu, Kaut nakts un grēks. Pie rokas ņem un vadi, Kungs, mani pats, Līdz beigsies mūža gadi, Un gaišs būs skats.

*

IESVĒTĀMIE JAUNIEŠI

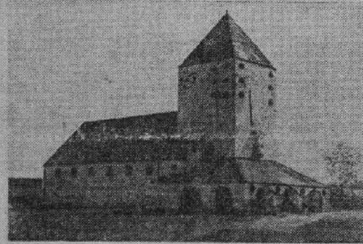
BANDERE RŪTA-SPODRITE
BRAUERE ILGA
DRAVIŅA ĀRIJA-IRĒNE
DUMPE GAIDA
EZĪTE ANNA
ILSTERE VALTRAUTA-SKAIDRITE
JANSONE AIJA-LAIMDOTA
NORGELLO LIVIJA
PĒTERSONE LIGITA
ROBIŅA DZIDRA-VALDA

*

AVOTIŅŠ GATIS
DAŅILOVS OSKARS-ALBERTS
LIEPIŅŠ PĒTERIS
MEDNIS EDMUNDS
VULFS NORMUNDS

400. 4. 48. N0923

FIŠBACHAS NOMETNES JAUNATNES IESVĒTE



FIŠBACHAS CIEMA BAZNĪCĀ

1948. GADA 2. MAIJĀ

KAS JUMS VARĒS ĻAUNU DARĪT, JA JŪS NO VISAS SIRDS DZĪSITIES PĒC TĀ, KAS LABS?
I. PĒT. 3, 13

Iesvētes Dievkalpojums 1948. g. 2. maijā



Mācītāji ieved iesvētāmos Fišbachas ciema baznīcā 1948. g. 2. maijā

Mācītāji no kr.: Alfrēds Gulbis, Valdemārs Strautmanis un Fridrichs Kramiņš

94. V,estis Nr. 14, 1948. g. 9. aprīlī



Iesvētītie jaunieši 1948. g. 2. maijā

1. rindā no kr.: Rūta Bandere, Ārija Draviņa, nāc. Alfrēds Gulbis, māc.Valdemārs Strautmanis, māc.Fridrichs Kramiņš, Līvija Norgello, Ilga Brauere un Dzidra Robiņa.
2. rindā no kr.: Anna Ezīte, Valtraute Ilstere, Aija Jansone, Gaida Dumpe, un Ligita Pētersone.
3. rindā no kr.: Oskars Daņilovs, Pēteris Liepiņš, Normunds Vulfs, Gatis Avotiņš un Edmunds Mednis.



Pie Fišbachas ciema baznīcas 1948. g. 2. maijā

No kreisās: (?), Voldemārs Mednis, (?), (?), Modris Kūčs, Edmunds Mednis, Ida Medne un Oša kundze



Iesvētītie jaunieši 1948. g. 3. oktobrī

1. rindā no kr.: Pauls Krastiņš, Ruta Pone, māc. A. Gulbis, Ilze Pūliņa un Imants Muižnieks
Stāv no kr.: Elmārs Radziņš un Edmunds Rezauskis

SVĒTAIS MIELASTS

Savā meldijā.

Pie rokas ņem un vadi, Kungs, mani pats, Līdz beigsies mūža gadi Un gaišs būs skats. Ne soļa es bez Tevis iet negribu; Ņem mani līdz pie sevis, Kur iesi Tu.

Tik Tavā žēlastībā Sirds klusa top; Un tādēļ mīlestībā Arvien to kop! Pie Tavām kājām dusēt Bērns lūdzas sev; Ļauj, acis slēdzot, klusēt Un ticēt Tev.

Gan reti sajust sākšu, Cik liels Tavs spēks, Pie mērķa tomēr nākšu, Kaut nakts un grēks. Pie rokas ņem un vadi, Kungs, mani pats, Līdz beigsies mūža gadi, Un gaišs būs skats.

*

IESVĒTĀMIE JAUNIESI:

BAUMHAMMERS Ilze
BIEZAIS Rasma Velta
GARKALNS Ausma Viktorija
PUBULIS Aina
RASA Janina
ZILMANIS Biruta Valija

*

ATGĀZIS Gunārs
DŪCIS Juris
EGLĪTIS Gunārs
GRĪNVALDS Ritvars
KRAUZE Zigurds
KUKAINIS Vilmars
OZOLIŅŠ Ludis Ilgvars
ULMS Jānis Hugo

FIŠBACHAS NOMETNES JAUNATNES IESVĒTE



Fišbachas nometnes baznīcā

1949. gada 10. aprīlī

NEVIENS LAI NENICINA TAVU JAUNUMU, BET TOPI TU PAR PARAUGU TICĪGAJIEM VĀRDOS UN DZĪVĒ, MĪLESTĪBĀ UN ŠĶĪSTĪBĀ

1. Tim. 4, 12

Iesvētes dievkalpojums 1949. g. 10. aprīlī

Šīs bija pēdējās jauniešu iesvētības Fišbachas nometnē un otrās noturētas nometnes baznīcas barakā.[95]

95. Imants Strautmanis



Iesvētības 1949. g. 10. aprīlī

1. rindā no kr.: Biruta Zīlmanis, Velta Biezā, Janīna Rasa, māc. V. Strautmanis, prāv. J. Ozols, Māc A. Gulbis Ausma Garkalne, Aina Pubule un Ilze Baumhammere
2. rindā no kr.: Vilmārs Kukainis, Gunārs Eglītis, Juris Dūcis, Zigurds Krauze, Jānis Ulms, (?), Ritvars Grīnvalds un (?)



Ausmas Garkalnes Iesvētību svinības 1949. g

Sēž no kr.: 3. Ausma Garkalne, 7. Marta Pāvuliņa, viņai pie kreisās rokas stāv Ruta Pāvuliņa tad Ansis Pommers.
Aizmugurē stāv no kr.: 3. Māra Vītoliņa, 5. Viola Brakovska, 6. Tainis Dišlers, 8. Gunārs Zariņš un 9. Hugo Pāvuliņš

Mācītāja A. Gulbja 25. g. darba jubileja



Mācītāja A. Gulbja 25 g. darba jubilejas svinības 1949. g 29. maijā

Ar draudzes dāmu komiteju.
1. rindā sēž no kr.: (?), Vilma Vilensone, māc. Alfreds Gulbis, Mētra, (?) un Plantāga
2. rindā no kr.: (?),(?),(?), Emilija Dučkena, Anna Cire un (?)

Baznīcas pēdējās dienas Fišbachā

Ar Dieva palīgu aizvadīti gadi Fišbachas nometnes draudzes dzīvē. Gadi, kuŗos bagātīgi ir kaisīts Dieva vārds un sirdis ir remdējušās viņa svētībā un siltumā. Mazais nometnes dievnams ir pulcinājis svētvakaros un svētrītos draudzi gara veldzei. Un draudze šo veldzi saņēmusi ir spējusi pastāvēt dažādās dienās. Nu pārtrūkst ietais ceļš un draudze izklīst pa tālajiem ceļiem. Taču viena lieta ir droša. Tikmēr, kamēr draudze turēsies pie īstenā Labā Gana un saņems no Viņa svētību savai dzīvei, nekādas lietas, ne apstākļi nespēs tai kaitēt. Ar Dieva palīgu tai ir jārit arī citā vietā un citā zemē. Kristus draudze nav saistīta ar vietu, bet ir vienota pāri plašumiem un tālumiem un viņu Dieva svētība sasniedz visās vietās. Bet šī Dieva svētība ir jāizlūdzas. Še nu draudzes dzīves gaitas izbeidzot ikvienam mudinājums: Paturi vienību ar Dievu! Tad Dieva roka izvadīs pa visiem ceļiem un šķirs savu svētību nevien šai dzīvei, bet arī pilnībai uz kuŗu trauc mūsu dzīve. Lai Dievs nāk par palīgu katram, bet mēs ikviens Viņu par savu viesi lūdzamies!

Māc. A. Gulbis

Ceļā dodoties...

Jau ilgāku laiku mūsu tautieši gan lielākās, gan mazākās grupās atstāj iemīļoto Fišbachu, lai pāri jūrām dotos uz dažādām zemēm un uzsāktu tur jaunu dzīvi. Bet nu pienācis brīdis kad mūsu kopība tiek sašķelta divi daļās: tie kuŗi jau ir iesaistīti emigrācijas kustībā paliek vēl uz īsu laiku Fišbachā, bet pārējos pārceļ uz citu nometni Donavas krastā. Kā vieniem tā otriem skumji šķirties no šejienes, jo šī mūsu dzīves vieta, kur esam nodzīvojuši pāri par četriem gadiem ir mums kļuvusi mīļa. Ar sirsnību to piemin aizceļojošie, un arī mēs vēl labprāt savu lemto trimdas laiku būtu šeit pavadījuši. Kamdēļ tas tā? Iemesli tam vairāki. Bet viens no galvenajiem ir mūsu draudzes kopība, tās dzīve ar viņas priekiem un bēdām. Tā ir mūsu mīļā vienkāršā baznīca nometnes vidū, kur Dieva vārdi un Kristus priecas mācība mūsu tautas valodā un pēc mūsu pieņemtas un ierastas kārtības sludināta gan nedēļas noslēgumu svētvakaros, gan svētdienās un kristīgās ticības svētkos, gan mūsu tautas piemiņas

dienās. Tur pulcējušies mūsu bērni svētdienās uz saviem dievkalpojumiem. Tur mazajiem bērniņiem sv. kristībā dots vārds un svētība, tur jaunieši devuši savu solījumu un uzņemti par pilntiesīgiem kristīgās draudzes locekļiem, tur slēgtas mūža derības, uzņemoties dzīvē staigāt kopēju ceļu, tur nākuši draudzes locekļi savos skumju un bēdu brīžos un arī pateicības un prieka gadījumos zemoties svētā altāra priekšā un saņemt atvieglojumu savām dvēselēm, un beidzot nogurušie ceļotāji no šīs baznīcas izvadīti šīs zemes pēdējā gaitā. Tā visi laiki un notikumi un visas ļaužu dzīves gaitas un svarīgākie posmi cieši saistījušies ar šo ēku nometnes vidū.

Bet baznīcas ēka vien nevarētu mums neko daudz dot bez dzīva cilvēka, bez draudzes dvēseļu kopēja un gana. Un te mums jāpiemin mūsu mācītāji, kuŗi mums Dieva vārdus sludinājuši un draudzē darbojušies. Jāatceras pirmais draudzes vecākais mācītājs Fr. Kramiņš. Viņa vadības laikā tika noorganizēta nometnes draudze, savesta pienācīgā kārtībā baznīcas ēka, un viņu pašu atceramies kā sirsnīgu un spēcīgu dievvārdu sludinātāju. Lai paldies par to, ko viņš devis mūsu draudzei, un lai Dievs palīdz godam veikt darbu tagadējā vietā, kur draudžu darbinieki pulcējās gūt ierosmi un zināšanas garīgam darbam. Sirsnīgs paldies tagadējam draudzes vecākajam mācītājam A. Gulbim par dzīvības, spēka un drosmes pilno dievvārdu sludināšanu visos laikos un cilvēku dzīves gaitās, par veiksmīgo draudzes lietu kārtošanu, par sirsnīgo dalību draudzes locekļu priekos un bēdās, par lielo rūpību un gādību darbā, sagādājot tautiešiem izceļošanas iespējas, par drošo un atklāto nostāju nometnes laicīgās dzīves kārtošanā. A. Gulbja kungs drīzumā aizceļos. Lai Dievs pašķir viņa ceļus un lai arī svešumā gūtu dvēseļu kopšanas darbu izkaisīto latviešu ev.–lut. draudzes piederīgo vidū.

Mīļš paldies mācītājam V. Strautmanim par priecas mācību, ko viņš sirsnīgi mums sniedzis, par rūpēm un gādību par mūsu mazajiem svētdienas skolas bērniem, par darbu draudzē. Mācītājs V. Strautmaņa kungs dodas līdzi tai mūsu draudzes locekļu daļai, kuŗa pārceļas uz Dillingenu. Lai Dieva svētība un palīdzība viņam tur vadīt un kārtot draudzes garīgo dzīvi par godu Dievam un svētību draudzes locekļiem, lai Dievs palīdz tālākajās gaitās.

Beidzot sirsnīgs paldies draudzes nenogurstošajam ērģelniekam K. Žurevskim, kuŗš gādājis, lai draudzes dziesmas un dziedājumi dievkalpojumos pareizi un daiļi un ar to sirsnīgi skanētu.

Lai Dievs svētī darīto darbu, lai Dievs svētī draudzi tālākā ceļā.

A. Zelmenis

Draudzes priekšnieks

Līdz šejien' Dievs mūs vadījis...

Svētdien skanēja pēdējo reizi mūsu nometnes baznīcas zvans – pēdējo reizi mēs bijām mūsu dievnamā, katrs ar savām sirds lūgšanām. Teicām pateicību Dievam par visu – par pajumti, par dienišķu maizīti, par mīļiem labiem cilvēkiem, par visu to svētību, ko saņēmām ik uz soļa.

Lai gan kādu brīdi sirds gribēja pagurt, taču tagad, šķiroties no visa tā, kas četros gados ir pierasts un mīļš kļuvis, rada mums pateicību sirdī – un mēs tik saprotam, ko nozīmē viss tas, kas mums no Dieva žēlastības dots.

Vēl dažas dienas un mēs vairs nemīsim Fišbachas takas. Tās dienas ko Dievs mums lika šeit vadīt ir bijis žēlastības laiks – laiks, kuŗā Dievs ir devis mums atpūtu svešniecības ceļu staigājot.

Mēs šķirsimies arī no mūsu mīļā mācītāja A. Gulbja kunga, kuŗš svētdien pēdējo reizi mums teica dievvārdus, kuŗam Dievs ir vēlējis doties tāpat kā mums daudziem uz svešu zemi. Savās lūgšanās ņemsim viņu, lai Dieva žēlastība pavada un svētī visu viņa dzīvi un, ja Dievs gribēs, pārvest viņu atpakaļ mūsu mīļotajā dzimtenē, tad, kad tā atkal būs brīva. Un ardievas ir jāsaka mūsu draudzes darbam šeit Fišbachā; šis darbs, kas tika strādāts šai mazajā trimdas draudzē ir darīts ar mīlestību un gribu kalpot savam Dievam, baznīcai un draudzei. Lai Dievs dod, ka vadot tālākus trimdas ceļus rokas nepiekustu un sirds neapgurtu turpināt šo darbu, lai kur arī ietu mūsu ceļš.

Šeit zemes virsū nekas nav pastāvīgs. Paturēsim tik to vienu sirdī: „Jo viss mainās, viss paiet, bet Dievs paliek mūžīgs."

O. Landovska

Draudzes sieviešu komitejas priekšniece[96]

---

96. Vēstis Nr. 187, 1949. g. 4. oktobrī Pielikums

Fišbachas latviešu kapi

Miris profesors E. Zicāns

Svētdien prāvests J. Ķullītis pēdējā gaitā izvadīja Fišbachas nometnē pie Nirnbergas mirušo prof. R. Zicānu, kuŗš slimoja jau ilgāku laiku un ārstējās Fišbachas slimnīcā. Profesors Zicāns bija pēdējais Latvijas universitātes ev.- lut. teoloģijas fakultātes dekāns, pazīstams zinātnieks, vecās derības un ebrēju valodas speciālists un vairāku zinātnisku un literāru darbu autors. Arī emigrācijas gaitās Zicāns turpināja savu literāro darbību un vēl nesen publicēja pētījumu par Dievatziņas elementiem latviešu tautas dziesmās.

Z.B[97]

Prof. E. Zicāns pēdējā gaitā

2. maija (1946. g.) vakars. Retas un smagas lietus lāses krita viršajā, kad nometnes iemītnieki pulcējās pie slimnīcas kapličas, lai pavadītu prof. E. Zicānu viņa beidzamajos šīszemes ceļos. Lēni devās gājiens ar skolotāju nestu šķirstu no kapličas uz nometnes baznīcu.

Lauru kokiem, palmām un bērziem rotātajā baznīcā svētrunu pie prof. E. Zicāna zārka vadīja māc. A. Gulbis. Prof. E. Zicāna no senēbreju valodas tulkotos psalmus lasīja A. Gulbis, prof. E. Zicāna dzejas Zinaīda Lazda.

3. maijā plkst. 6 pēc pusdienas prof. E. Zicāna mirstīgās atliekas izvadīja no nometnes baznīcas. Sēru dievkalpojumu vadīja māc. A. Gulbis un māc. V. Strautmanis. Cauri nometnei un Fišbachas ciemam sēru gājiens devās uz Fišbachas ciema kapsētu.

Pie kapa sveicienus no archibīskapa T. Grīnberga nesa prāv. Ķullītis, no nometnes Komitejas nometnes vecākais J. Poruks, no Fišbachas zinātniskajiem kursiem prof. K. Kārkliņš, no K. Skalbes ģimnazijas dir. E. Ābele, no teoloģijas fakultātes studentiem māc. Ž. Upīte, no mēnešraksta „Ceļš" V. Mežezers, un vēl citi.

Lai viegla smilts svešajā zemē līdz tai dienai, kad varēsim atgriezties savās mājās.[98]

Prof. Dr. theol. Eduarda Zicāna nāves dienas atcerē š..g. (1947) 30. aprīlī Fišbachas ciema kapos īsā svētbrīdī ieradās nometnes vecākais komp. J. Poruks, zinātnisko kursu vad. prof. K. Kārkliņš, dzejniece Zinaīda Lazda, Ed. Zicāna piemiņas fonda priekšsēdis ģimnazijas direktors E. Ābele un ģimnazijas audzēkņu pārstāvji. Dziļā pateicībā par latviešu tautai atstātajām vērtībām atceres brīža dalībnieki nolika ziedus uz lielā cilvēka, sirmā zinātnieka un jaunatnes audzinātāja kapa.[99]

Pērn (1946. g.) Fišbachā mira latviešu dekorātors Jānis Arnītis. Šī gada (1947) 9. nov. Fišbachas kapsētā uz nelaiķa kapa atklāja piemiņas akmeni.[100]

---

97. Latviešu Vēstnesis, 1946. g. 11. maijā
98. Vēstis Nr. 17 (39,) 1946. g. 11. maijā 15. lpp
99. Vēstis Nr. 78, 1947. g. 3. maijā 16. lpp.
100. Latvija, 1947. g. 14. novembrī

Atklāts piemineklis prof. Eduardam Zicānam

Vakar plkst. 17.oo Fišbachas ciema kapos atklāja pieminekli nelaiķim prof. Dr. theol. Eduardam Zicānam. Piemiņas akmenī iekalti tautas dziesmas vārdi:

„Piekūst mani saules zirgi,
sadilst vaŗa kamaniņas"

Pieminekli atklājot, Fišbachas nometnes administrators direktors E. Ābele, Zicāna piemiņas fonda priekšsēdis norādīja uz Zicāna raženo darba mūžu, salīdzinādams to ar ūdeņiem bagātas upes tecējumu. Kā upes krastos viss zaļo un plaukst, tā prof. Zicāna bagātajā gara pasaulē veldzi guvušas plašas latviešu aprindas. Zicāns strādāja par skolotāju bērnu dārznieču kursos, bijis ģimnazijas skolotājs, Latvijas Universitātes mācības spēks un teoloģijas fakultātes dekāns, ievērojams palīgs un padoma devējs skolotājiem. Piemiņas zīme uz Zicāna kapa būs norādījums latviešu sabiedrībai uz gara avotiem„ kuŗu sargs un vairotājs bijis prof. Zicāns.

Mācītājs A. Gulbis iesvētīja pieminekli, savai runai ņemot pamatā Jāņa atklāsmes grāmatas II nod. 10-to pantu: „Esi uzticīgs līdz nāvei, tad es tev došu mūžīgās dzīvības vainagu."

Fišbachas nometnes nacionālās komitejas priekšsēdis J. Poruks norādīja, ka nelaiķis pats sev cēlis divejādus pieminekļus: ar savu darbu un savām tiešajām attieksmēm pret cilvēkiem.

Piemiņas vārdus vēl sacīja prof. Dr. phil. K. Kārkliņš, noliekot ziedus Latvijas Universitātes, Pinebergas studiju centra un zinātnisko kursu vārdā. Vēl runāja direktors Celms LCK uzdevumā. insp. Vārpa no ģimnazijas, R. Ozoliņš no dārzkopības skolas. Dzejniece Z. Lazda teica dzejoli *Cilvēks*. Piemiņas komitejas vārdā ziedus nolika doc. J. Šternbergs[101]



Fišbachas latviešu kapi 1950. g. martā

101. Vēstis Nr. 29, 1947. g. 10. oktobrī

Vasarsvētkos Fišbachas kapos iesvētīs pieminekli mirušajiem latviešiem

Otros Vasarsvētkos, 29. maijā pl. 14-os, archibīskaps prof Dr. T. Grīnbergs Fišbachas ciema kapsētā iesvētīs trimdā mirušo Valkas un Fišbachas nometņu latviešu piemiņai celto pieminekli, kas veidots pēc arch. A. Damrozes projekta. Iesvētē bez archibiskapa, piedalīsies arī latviešu un vācu mācītāji, mirušo piederīgie, draudžu un nometņu pārstāvji, Fišbachas ciema pārvalde un viesi.

Vairākkārtējo nometņu pārvietošanu dēļ nav zināmas Fišbachas ciema kapsētā apbedīto tautiešu piederīgo adreses, tādēļ visiem nav iespējams nosūtīt īpašus ielūgumus. Pieminekļa celšanas komisija lūdz nometņu komitejas noorganizēt lētāku ceļojumu grupas tiem tautiešiem, kuŗi vēlētos piedalīties pieminekļa iesvētē. Vilcieni iesvētes dienā no Nirnbergas galvenās stacijas uz Fišbachu aties: virzienā uz Neumarktu pl. 12.21, uz Altdorfu pl. 12,45, uz Vendelšteinu pl. 13,01 un pieturēs Fišbachā, 2. pieturā no Nirnbergas, kur pretī būs automašīnas, kas viesus aizvedīs uz iesvētes vietu.

Pieminekļa celšanas techniskā komisija norāda, ka pieminekļa celšanu nobeigt ātrāk aizkavējušas daudzas grūtības, kas parastas šajos apstākļos un tik lielu darbu veicot, bet tās ar vislielāko piepūli tomēr pārvarētas.[102]



Gatavais pieminekļa masīvs

Iesvētī pieminekli Fišbachas kapsētā

Archibīskaps prof. Dr. T. Grīnbergs otrajos Vasarsvētkos iesvētīja pieminekli Fišbachas ciema kapsētā pie Nirnbergas apbedītajiem 51 latvietim un 12 igauņiem, kuŗi miruši no 1945.–1950. g. Fišbachas un Valkas nometnēs. Iesvētes svinībās piedalījās 9 mācītāji, vācu pašvaldību pārstāvji LCK pārstāvis Bavārijā A. Šteinhards, vairāk nekā 100 latviešu, to vidū arī aizgājēju piederīgie no Ulmas, Dilingenas, Augsburgas un Švābu Gmindes, kā ari vairāki simti vietējās vācu draudzes locekļu. Pieminekļa autors ir arch. A. Damroze; tas ir lielākais latviešiem celtais piemineklis trimdā un izmaksājis vairāk nekā 1500 DM.

Pieminekļa iesvēti ar uzrunu ievadīja Fišbachas ciema birģermeistars Hlaseks, uzsvērdams, ka darbs veikts latviešu un vāciešu ciešā sadarbībā. Bībeles lasījumus teica LWF pārstāvis amerikāņu māc. V. Lazarets, Bavārijas ev. lut, baznīcas pārstāvis dekāns D. J. Šīders, Fišbachas vācu māc. M. Šors, kuŗš draudzes vārdā

102. Latvija, 1950. g. 25. maijā

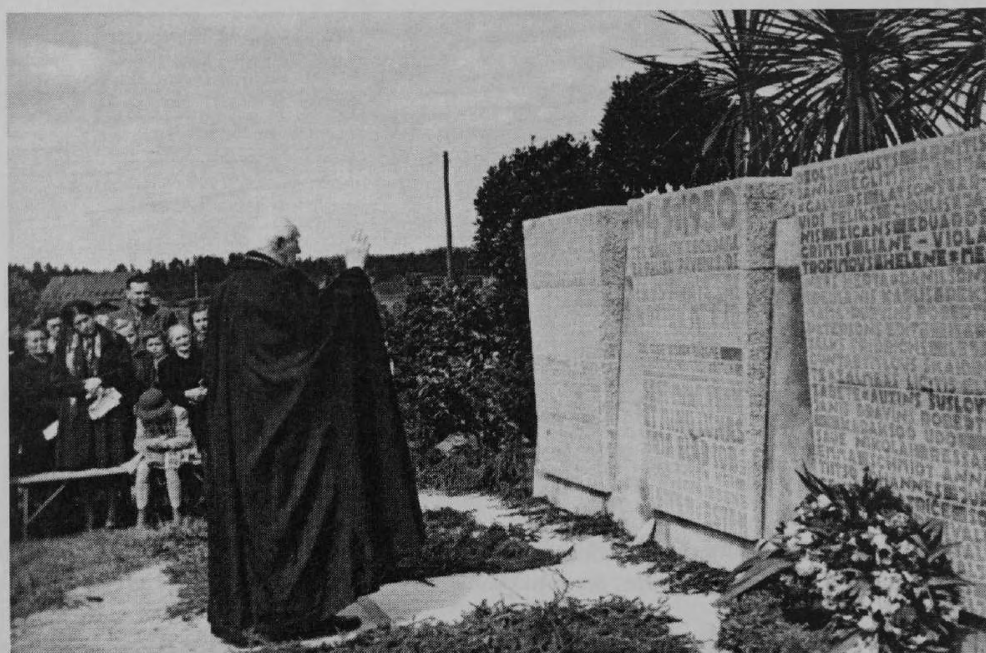
nolika vainagu, J. Kincels, māc. E. Rozītis uc. Māc. V. Strautmanis teica svētrunu.

Pieminekli iesvētīja archibīskaps T. Grīnbergs, bet pārskatu par celšanas gaitu nolasīja techniskās komisijas priekšsēdis K. Krastiņš.. Piemineklis sastāv no trīs masīvām Bavārijas lauku akmenī cirstām plāksnēm, no kurām malējās iegravēti mirušo latviešu un igauņu vārdi, bet vidējā ieraksts: 1945–1950. – Tek saulīte tecēdama, es paliku pavēnī. Tavs prāts lai notiek – un igauniski Marijas Underes teksts. Vāciskais uzraksts vēstī: Šeit atdusas dzimteni zaudējušie latvieši un igauņi. Skaistu žestu parādījuši Fišbachas pašvaldība un kapsētas pārvalde, kas atteikusies uz visiem laikiem no kapu un pieminekļa vietas izpirkšanas maksas un uzņemas kapu un to apkārtnes kopšanu.

Kamēr latvieši vēl ir šeit, jācer, ka viņi paši rūpēsies par kapu apkopšanu. Kapu kopēji par nelielu atlīdzību labprāt koptu visus kapus, tādēļ piederīgajiem par to vajadzētu sazināties ar kapu sargu: Rudolf Liebscher, Leichenwärter, Fischbach bei Nürnberg.

Arv. B.[103]





Archibīskaps T. Grīnbergs iesvēta pieminekli

103. Latvija, 1950. g. 7. jūnijā

VALKAS UN FIŠBACHAS NOMETNU

MIRUŠO LATVIEŠU UN IGAUNU PIEMIŅAI

UZCELTĀ PIEMINEKĻA IESVĒTE

FIŠBACHAS CIEMA KAPSĒTĀ PIE NIRNBERGAS

II. VASARSVĒTKOS 1950. g. 29. MAIJĀ.

1. Ievadījums un pieminekļa nodošana iesvētei.
   Fišbachas ciema birgermeistars J. HLASEKS.

2. Kopēja dziesma: „Teici to Kungu".

Teici to Kungu, to godības ķēniņu svētu,
Dvēsele mīļā, kaut teikt viņu cienīgi spētu! Pulkiem lai nāk,
Kokles lai skandināt sāk, Visi lai slavē to Svētu!

Teici to Kungu, kas visu ar gudrību radij's,
Kas it kā ērglis uz spārniem tev' sargādams vadij's,
Kas tev' turklāt Uztur ar žēlīgu prāt', Vai tu to neesi matij's?

Teici to Kungu, kas brīnišķas miesas tev devis,
Jaukus un veselus locekļus gādāj's no sevis;
Kas tevi sedz Spārniem, kad bēdas tev' redz,
Trūkumu griezdams no tevis.

3. Dziesma mirušo tautiešu piemiņai (meld.: „Ak galva asiņaina").

Lai kur es šodien mirstu, Lai kur es atdusos,
Vai kapu klinti cirstu, Vai smiltaini man dos,
Man mūža miegā snaužot, Būs viegli dusēt še,
To lielo dienu jaužot, Kas nāks tev, tēvzeme.

Nu cietēji un bāri, Kas svešās malās nīkst,
Vien sapņu tiltam pāri Pie tevis doties drīkst.
Un daudzi rīti ausīs, Un dienas nāks un ies,
Bet Dieva balss tiem ausīs Teiks klusi: pacieties.

Jo nolikts viņa ziņā Ir šķēps un miera zvans,
Kas cerības un miņa, Kas liktens tavs un mans.
Un kad reiz vējos brīvos Šalks tauta pestīta,
Tad mirušos un dzīvos Sauks mājās Latvija.

4. Katoļu un pareizticīgo garīdznieko uzrunas.

Vēl piedalās: Fišbachas draudze un draudzes orķestris.

Pieminekļa iesvētes programma

5. Svētruna. Prāvests K. VALTERS.

6. Bībeles lasījumi un uzrunas:

LWF pārstāvis W. LAZARETS, Bavārijas ev.-lut. baznīcas pārstāvis dekāns D. J. SĪDERS, Fišbachas draudzes mācītāji M. ŠORS un E. KINCELS, Groshābersdorfas draudzes mācītājs A. REMSHARDS, igauņu mācītājs, latviešu mācītāji E. ROZĪTIS, A. LIEPIŅŠ, V. STRAUTMANIS, FR. KRAMIŅŠ un FR. BAUMANIS.

7. Kopēja dziesma: „Mana dvēs'le gaidi.

Mana dvēs'le, gaidi Uz Dievu vien!
Visu pie tā raidi, Palīgs viņš arvien.
Īss bēdu brīd's; Drīz jau ausīs rīts;
Tiks pēc tumšās ziemas Ziedon's sagaidīts,
Pat vētrās bargās Un bēdās ar'
Dievs pats tevi sargās, Viņš izglābt var.

Mana dvēs'le, gaidi Uz Dievu vien!
Visu pie tā raidi, Palīgs viņš arvien.
Lai sabrūk viss, Dievs mūs izpestīs.
Lielāks nekā briesmas Palīgs debesīs.
Tu glābējs mokās Un patvērums.
Dvēs'le Tavās rokās Ir droša mums.

8. Pieminekļa iesvētе. Archibīskaps Prof. Dr. T. GRĪNBERGS.

9. Kopēja dziesma. „Dievs Kungs ir mūsu stiprā pils".

Dievs Kungs ir mūsu stiprā pils, Kur bēdās varam tverties,
Augsts palīgs, kas mūs nepievils, Pie kā mēs varam ķerties!
Tas niknais ienaidnieks, Kam grēku darīt prieks,
Tas gādā nakt' un dien' Uz ļaunu, viltu vien, - Kas var no viņa glābties!

Tam Dieva vārdam nebūs rimt, Lai trako, kam tīk trakot.
Dievs neļaus savai laivai grimt, Glābs to vai vārdu sakot.
Grib tie mūs mocīt, kaut Vai mūsu lietas raut, Lai notiek
Dieva prāts, Tiem labums nav nekāds, Mums debess manta paliek.

10. Svētīšana.

11. Beigu pateicības uzruna.
Pieminekļa celšanas komisijas pārstāvis K. KRASTIŅŠ.

12. Kopēja dziesma: „Rīta gaisma mūžīga".

Dievs, kad Tava diena nāks, Liec no pīšļiem atkal celties;
Un kad gaisma tumsu māks, sagrauztiem liec spēku smelties.
Sauci visus pulcēties, priecāties.

Dienās baltās, nebaltās Lieci spīdēt saulei savai.
Neļauj nogrimt asarās, Mājās vest liec savai varai.
Kur Tavs prieks, kas sirdī līs, neizsīks.

Fišbachas draudzes kapsētā pie Nirnbergas apbēdīto latviešu un igauņu saraksts.

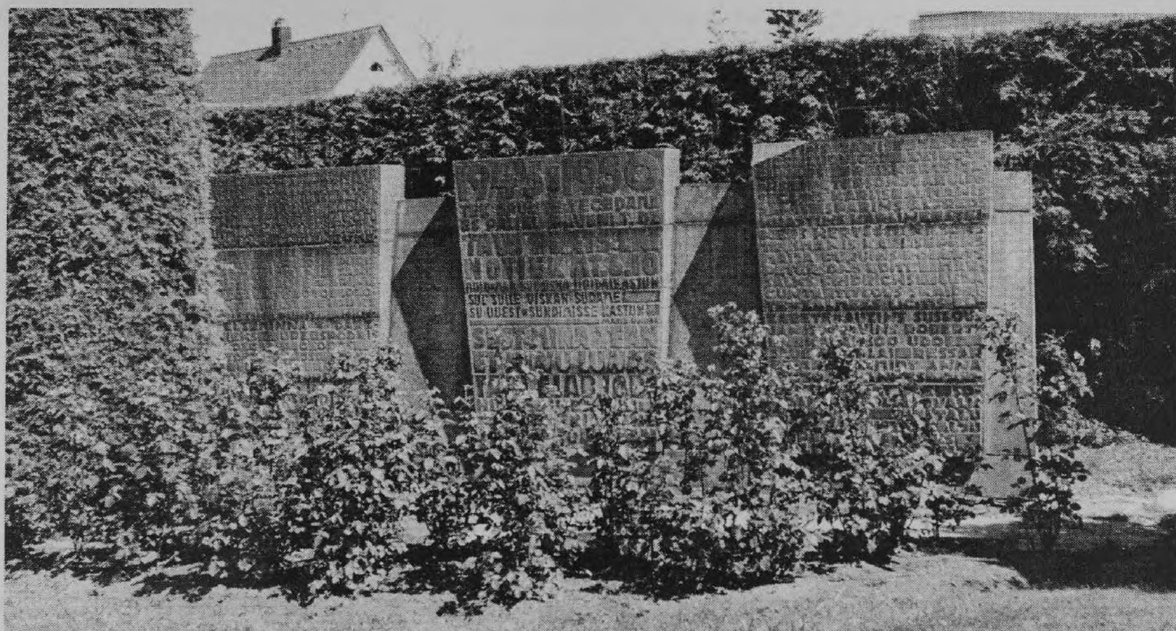


Ozols, Augusts	11. XI. 1862	—	6. IX. 1945
Arnītis, Jānis	26. X. 1905	—	1. X. 1945
Eglītis, Marija, dzim. Galvers	3. XI. 1864	—	2. X. 1945
Latsons, Arvīds-Feliks	22. II. 1897	—	26. XII. 1945
Cīrulis, Jānis	19. III. 1922	—	7. IV. 1946
Zicans, Eduards, prof. Dr. theol.	10. X. 1884	—	30. IV. 1946
Grimms, Liāne-Viola	28. XII. 1937	—	24. VI. 1946
Trofimovs, Helēne, dzim. Mežaunis	19. XI. 1894	—	6. VII. 1946
Osis, Teodors	20. XI. 1901	—	13. VII. 1946
Rozītis, Alfreds			
Pūris, Marija			
Neimanis,	17. IX. 1946	—	17. IX. 1946
Leimanis, Jānis	10. III. 1891	—	28. IX. 1946
Bērziņš, Alīse, dzim. Apinis	5. I. 1898	—	19. I. 1947
Daugavaitis, Oto			
Ozoliņš, Kirils	5. I. 1912	—	25. III. 1947
Eiduks, Kristīne, dzim. Upīte	14. I. 1869	—	15. V. 1947
Henkels, Minna, dzim. Dārznieks	8. VI. 1873	—	5. VI. 1947
Upe, Spodris			
Bložgans, Georgs			
Vedējs, Jūlijs	26. VI. 1880	—	23. VIII. 1947
Siliņš, Arvis	15. IX. 1947	—	15. IX. 1947
Aupe, Arija			
Rozīte, Arturs	17. X. 1917	—	12. X. 1947
Kalcenaus, Kristīne, dzim. Bērziņš	4. XII. 1864	—	20. XI. 1947
Muižnieks, Fricis	2. II. 1917	—	2. XI. 1947
Reiskarts, Jānis	23. V. 1882	—	23. XII. 1947
Jurķis,	19. XI. 1947	—	19. XI. 1947
Māziņš, Elza			
Aļeckis, Dārta, dzim. Timbers	21. X. 1867	—	19. I. 1948
Rode, Luize, dzim. Krastiņš	2. VII. 1872	—	18. II. 1948

Zeibots, Gunars		
Avotiņš, Jānis	17. IV. 1900	— 3. IV. 1948
Segliņš, Kārlis	24. III. 1896	— 24. V. 1948
Mednis, Jānis	16. IX. 1908	— 2. VI. 1948
Pētersons, Arvīds-Arturs	1. IV. 1925	— 30. VI. 1948
Janševics, Ludvigs	21. VII. 1921	— 6. VII. 1948
Steiners, Herta, dzim. Danilsons	4. IV. 1896	— 10. VII. 1948
Krastiņš, Karlīne	11. VII. 1899	— 2. X. 1948
Peks, Maija		
Almanis, Jānis	17. II. 1866	— 9. XII. 1948
Purviņš, Roberts-Krišus	29. IV. 1889	— 8. XI. 1948
Spariņš, Alfreds	30. VIII. 1875	— 14. I. 1949
Titlovs, Skaidrīte, dzim. Zaļmežs	26. IX. 1911	— 21. II. 1949
Treimanis, Kārlis	22. VI. 1878	— 2. III. 1949
Pētersons, Edīte	1. X. 1948	— 21. III. 1949
Maršalks, Fridrichs	18. VI. 1874	— 1. IV. 1949
Suslovs, Jānis		
Licītis, Elīzabete, dzim. Auziņš	16. IV. 1879	— 10. VI. 1949
Leja, Gunta-Astrīda	19. VIII. 1948	— 8. IX. 1949
Draviņš, Roberts	4. I. 1886	— 8. IX. 1949
Puskar, Andres		
Tiitso, Johannes		
Kadaksoo, Udo	10. VI. 1925	— 11. VI. 1947
Kuller, Kupp		
Schmidt, Anna	9. IX. 1902	— 11. XII. 1947
Soodam, Arnold	3. III. 1926	— 28. II. 1948
Jürgenson, Beatrix		
Saue, Nikolai	22. XI. 1891	— 23. I. 1949
Ressar, Emma	12. III. 1908	— 16. XII. 1948
Uustalu, Marie	20. III. 1886	— 15. XII. 1948
Valk, Johannes	17. VI. 1883	— 2. IX. 1948
Lehiste, Kalja	22. XI. 1927	— 13. VIII. 1948

FIŠBACHAS ciema kapos guldīti vairāki Valkas un Fišbachas nometņu iemītnieki – igauņi un latvieši, starp tiem arī prof. E. Zicāns un māksl. J Arnītis. Pēdējie kapu svētki māc. J. Turka un A. Gulbja vadībā notika 1949. g. 10. jūlijā, jo abas nometnes drīzumā likvidēs. Kapus pienācīgi apkops arī turpmāk, jo vācu draudze atvērusi kontu kuŗā kapu apkopšanai mirušo piederīgie var izdarīt iemaksas. Iemaksas par tiem, kuŗiem še piederīgo nav, kārtos vietējās komitejas.[104]

104. Latvija, 1949. g. 27. jūlijā



Piemineklis Fišbachas latviešu un igauņu kapos 1998. g.



Pieminekļa vidējais masīvs



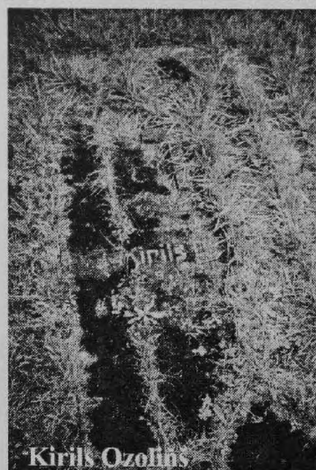


Fricis Muižnieks





Fridrichs Maršalks



Kirils Ozoliņš



Kārlis Segliņš

Fišbachas latviešu un igauņu kapi 2004. g. septembrī

Laiks ir padarījis savu. Daudz vārdu vairs nav salasāmi.

Fišbachas skolas

Kārļa Skalbes 125. g. jubileja ar Fišbachas atmiņām.

Mūsu ģimnazija bija nosaukta dzejnieka Kārļa Skalbes vārdā. Fišbachas Kārļa Skalbes ģimnazijas karogā bija iešūti Skalbes vārdi: „Krājiet klusu gaismu savai dvēselei". Tie bija svētīgi un nozīmīgi vārdi visai mūsu ģimnazijai un mūsu dzīvēm.

Saules dzejnieks un pasaku meistars, Kārlis Skalbe, dzimis 1879. gada 7. novembrī Vidzemē, Vecpiebalgā, lncēnu mājās. Tas ir viens no skaistākajiem Vidzemes apvidiem ar birztalām, pakalniem, un, tumšu egļu ielokā, ar Alauksta ezeru. Viņš dzejolī teicis:

Še plašāk veras debess kā jebkuŗ
Un vakarā, kad saule sārti riet,
kā taures skaņas tālu ilgas iet

Viņa tēvs bija kalējs, liels grāmatnieks. Viņš nomiris, kad dzejniekam tikai 8 gadi. Māte bijusi dzīves priecīga, dziesmu mīļotāja. Ģimenē apstākļi bijuši trūcīgi. Dzejnieks, ejot pagasta skolā, pa vasarām pelnās kā gans. Pēc Draudzes skolas beigšanas strādā dažādus darbus : grāmatu tirgotājs veikalā, laukstrādnieks, vēršu dzinējs, kolportieris. 22 gadu vecumā sāk strādāt par rakstvedi, tad nolicis skolotāju eksāmenus, strādājis par palīgskolotāju Ērgļos.

Vecpiebalgas apkārtnes sarīkojumos satiekas slaveni rakstnieki: Kaudzīte, Blaumanis, Rainis, Aspāzija, Skalbe, Zvārguļu Edvards. Ērgļu Zaļumsvētkos dzejnieks iepazīstas ar Lizeti Erdmani, savu vēlāko sievu.

K. Skalbem pirmā dzeju grāmatiņa „Pie jūŗas" iznāk 1898. gadā. Dzejnieka ierosmi devis Alauksts. 1902. gadā iznāk dzejoļu krājums „Cietumnieka sapņi", tad krājums „Kad ābeles zied" un pasaka „Kā es braucu Ziemeļmeitas lūkoties". Skalbem derdzas tukša, sekla, pieticīga dzīve. Pasakā debesis ir zemas, ļaudis apaļi, putni bez dziesmām, koki bez galotnēm.

Dzejnieks vada revolūcionāru žurnālu „Kāvi". Krievu valdība sāk viņu vajāt. 1906. gadā viņš emigrē uz Stokholmu, tad dodas uz Šveici. Pēc gada atgriežas mājās. Viņu apcietina, tad tiek atbrīvots. Skalbe pēc tam emigrē uz Somiju. Pēc laiciņa apmetas Norvēģijā. Tur apstākļi ir trūcīgi un grūti. Par dzīvi svešumā dzejnieks teicis:

Es sapni par dzimteni pagalvī likšu.
Ar viņu atkal laimīgs es tikšu.

1910. gadā Skalbe atgriežas Latvijā un salaulājas ar Lizeti Erdmani. Viņu ģimenē piedzimst dēls un meita. Dzejnieks sāk strādāt par „Dzimtenes Vēstneša" līdzstrādnieku. Pa šo laiku viņam iznākuši vairāki dzejoļu krājumi. Žurnālā Kāvi publicēto rakstu dēļ, Skalbi atkal uzskata kā polītiski neuzticamu un piespriež viņam pusotra gada cietuma sodu. Cietumā viņš raksta dzejoļus un sacer pasaku „Kaķīša dzirnavas".

1914. gadā Literārais fonds godalgo K. Skalbes dzejoļu krājumu „Sapņi un teikas" un „Ziemas pasakas". Sākas pirmais pasaules kaŗš. Laikraksts „Dzimtenes Vēstnesis" sūta viņu uz Poliju kā kaŗa korespondentu. Pēc tam dzejnieks kādu laiku uzturas Maskavā, vadot Latvijas kultūras biroja mākslas nodaļu. 1916. gadā Skalbe atgriežas Latvijā, strādā Valkā pie laikraksta „Līdums". Rudenī viņš iestājas strēlnieku bataljonā. Latviešu kaŗavīrus viņš cildina:

Nebeigs cīnīties Latvijas dēli
Ellē pašā tie gatavi nokāpt.
Droši sist ar dūri uz galda.
Prasīt Latvijas tiesu un daļu.

Latvijas brīvvalsts laikā K.Skalbe darbojies Nacionālā padomē, tad no 1922. līdz 1925. gadam bijis Saeimas

deputāts. Viņš dzīvoja Rīgā, vēlāk Meža parkā. No politiskās darbības viņš aizvirzījās un nodevās tikai rakstniecībai. No 1920. – 1940. gadam Skalbe ir „Jaunāko ziņu" līdzstrādnieks. 1926. gadā uzceļ vasaras māju Saulrieti netālu no Incēniem, kur tagad ir Skalbes mūzejs.

Par dzejoļu krājumu „Vakara ugunis" Skalbe saņem Kultūras fonda balvu. Pēdējais dzejoļu krājums, kas izdots Latvijā, ir „Klusuma melodijas". Tajā pieminēts latviešu tautas traģiskais liktenis Baigajā gadā.

Daudz moceķļu bij izredzētu
Tev, mana mazā tēvija,
Kas līdz ar mātes vārdu svētu
čukst sāpju stundā: „Latvija"

1944. gada augustā Skalbe ar ģimeni atstāj Saulrietus un kopā ar Jāni Medeni un viņa piederīgajiem zirgu pajūgos dodas bēgļu gaitās.

Man acis bij aklas no putekļiem,
Kas gāzās no Vidzemes lielceļiem.
Es aiznesu dzimtenes putekļus
Uz savas platmales malām.

1944. gada novembrī ar bēglu laivu dzejnieks nokļuva Zviedrijā.

Kārlis Skalbe miris Stokholmā 1945. gada 15. aprīlī.

Viņa pēdējo gadu darbi sakopoti grāmatā „Zelta Lāpa". Plāksnē uz Skalbes pelnu urnas iegravēti vārdi: „Kalu rotas Latvijai". Viņa urnai 1972. gadā tiek pievienota sievas Lizetes urna. 1992. gada vasarā Skalbju urnas pārbēdītas Latvijā, Saulrietu pakājē ar pieminekli un skatu uz Alauksta ezeru.

Kritiķis Jānis Rudzītis, raksturojot Skalbes daiļradi apgalvo, ka viss, kas dod jēgu mūsu dzīvei, atrodams Skalbes dzejā: sirds, saule, Latvija. Viņa pasakas un stāsti ir meistardarbi. Gan saturā, gan formā, viņš sasniedzis apbrīnojamu pilnību. Viņu sauc par pasaku ķēniņu.

Zenta Mauriņa nosaukusi Skalbi par klusuma burvi. Viņam tuva ir daba – zeme, zaļā zāle, koki, sevišķi egles.

Skalbe saka, ka latviešu zemnieks ir stiprs, jo viņš pats sev var palīdzēt. Zemnieks ieejot ar zirgu mežā un izbraucot no turienes ar ratiem.

Dzejnieks Imants Ziedonis teicis: „Kārlis Skalbe ir latviskā gara pārstāvis pats par sevi un pats ar sevi. Ļoti latviska personība. Skalbe mums jāsargā kā mūsu dzīvība. Skalbiskums ir smalkjūtība".

Skaists ir dzejnieka Skalbes aicinājums, lai:

Ausīs šalc kā melodija
Sirds bagātība nesarūs!

Kārļa Skalbes vārdos un viņa dzejā ir dziļa sasaukšanās ar mūsdienām, ar mums, skalbiešiem. Viņš teicis: Man gribas noliekties pie savas zemes un it kā pievilkt to sev klāt, lai vēl dziļāk viņu varētu iemīlot un pazīt".

Mīlestības pildīti ir arī šīs dziesmas vārdi:

„Mūžam zili ir Latvijas kalni,
Mūžam nav miera zem Latvijas bērziem,
Mūžam raud taure par Latvijas kalniem"

Rūta Ezergaile – Puriņa.

Fišbachas skolas

Kad 1945. gada jūlijā dibināja Fišbachas tautskolu un ģimnaziju, tām nebija vēl ne grāmatu, ne mācības līdzekļu, nedz arī pajumtes. Viss bija pamazām jāsagadā.

Sākumā mācības norisinājās brīvā dabā. No rīta skolēni un skolotāji sapulcējās norunātā vietā, katrs skolotājs paņēma savu bērnu pulciņu un aizveda uz kādu pakalniņu mežmalā. Visi apsēdās zemē un mācības risinājās tikpat nopietni kā klasē. Kad stunda beidzās, visi atkal sanāca kopā, klasi pēc saraksta pārņēma nākošais skolotājs un tāpat aizveda uz savu pakalniņu. Man bija uzdots mācīt tautas dejas. Arī tās mācīju brīvā dabā uz Lejasciema malējās šosejas, pie tam visai tautskolai reizē. Vajadzīgajā reizē šosejas malā nolika klavieres. Ģimnaziste Glorija Ādamsone spēlēja manis norādītās dejas, bērni dejoja. Tā tas gāja vairākas nedēļas.

Rudenī, kad skolām pajumte bija sagādāta, ģimnazija un tautskola izvietojās divās lielās barakās Lejasciemā. Netrūka ne skolas solu, kuŗos skolēni sēdēja pa divi tāpat kā Latvijā, nedz melno tāfeļu. Pie skolas piederēja arī t.s. Kristallpils, kas atšķīrās no pārējam barakām ar īpatnējiem, lieliem logiem. Tie bija veidoti no biezām caurspīdīga, bet ne caurredzama stikla plāksnēm, kas iekšpusē vēl pastiprinātas ar metalla sietu. Pa gabalu izskatījās, ka barakas sienas saliktas no iezaļgana ledus bluķiem. Un smalkais vārds? Tas laikam gan radies, atceroties Plūdoņa pasaku, kuŗā Lapsiņa Kūmiņa pamāca Vilciņu Znotiņu celt ziemas mītni:

„Tu no ledus kristallpili,
Pils tev zaigos zaļganzili"

Kad Fišbachā ieradās vingrošanas skolotāja Elza Nātriņa, viņa plašajās Kristallpils telpās jau varēja noturēt gan vingrošanas stundas, gan tautas deju apmācības pa atsevišķām klasēm. Šeit arī visi skolēni pirmdienas rītos pulcējās lūgšanai. Klavieru pavadījumā, ko spēlēja skolotājs Fricis Leviņš, dziedāja korāļus.

Kamēr vēl nebija uzcelta sarīkojumu zāle jeb Melnā Bumba, Kristallpilī notika dažādi sarīkojumi – sapulces, priekšlasījumi, Zinātnisko kursu lekcijas, arī saviesīga sadzīve. 1946. gada martā man bija izdevība tādā piedalīties.

Daži skolotāji bija nolēmuši rīkot tuvināšanās vakaru, par iegansstu izraugot ģimnazijas direktora Ernesta Ābeles vārdadienu. Mājturības skolotāja Velta Latsone apņēmās sagatavot mielastu. Taču nometnes pārtikas devas bija tik trūcīgas, ka noliktava šādam sarīkojumam neko nevarēja atlicināt. Produkti, pa saujiņai vien, bija jāsaziedo skolotājiem pašiem. Tā kā skolotāju bija vairāk par sešdesmit, tad, katram pa saujiņai dodot, vajadzēja sanākt diezgan, lai nebūtu jāsēž pie tukšiem galdiem. Mūsu ģimenes Viesu grāmatā ir uzglabājies saraksts, ko ziedojumu vācējas saņēma no diviem skolotājiem: Friča Ieviņa un manis.

Kas metīs manā pūriņā,
Tas sēdēs zelta krēsliņā!
1 ēdamkarote cukura
2 " margarīna
2 saujas miltu
1 sauja olu pulvera
3 ēdamkarotes piena pulvera
(nozīmes un šokolādi solīja rīt)
saņemts:
1946. gada 10. III.

Paraksti viesu grāmatā

No šādi salasītām saujiņām Kaucmindes Mājturības Semināra absolvente Velta Latsone uzbūra sātīgas, kaut pieticīgas vakariņas.

Sarīkojums bija plānots kā pārsteigums jubilāram. Kad visi skolotāji jau sēdēja ap galdiem, paziņoja Ābelem, ka viņam steidzīgi jāatnāk uz Kristallpili. Pēdējā brīdī rīkotājiem ienāca prātā nosēdināt Frici Ieviņu pie klavierēm, lai tas, jubilāram iekšā nākot, spēlē brašu maršu. Bet rīkotāji pārrēķinājās. Būdams skolotājs jau vairāk nekā 50 gadus, Ieviņtēvs gan varētu lūgšanām korāli nospēlēt kaut vai nakts vidū, bet maršu viņa repertuārā nebija. Īsti vēl nesaprazdams, kāpēc jāspēlē, viņš spēlēja to, ko prata tikpat labi kā korāļus: Emīla Dārziņa Melancholisko valsi. Skumīgā mūzika te izklausījās tik ļoti nevietā, ka gan apsveicējiem, gan apsveiktajam palika tāda kā sāja garša mutē.

Vēlak jau pārpratums noskaidrojās, un vakariņas turpinājās sadraudzīga garā, tomēr rīkotāji saņēma pārmetumus. Ja marša vajadzēja, kāpēc nelika pie klavierēm Lidiju Vēzi – tā, pianiste būdama, katru dienu vingrošanas stundās spēlēja maršus, bērniem soļojot.

Sākot ar nākošo mācības gadu kā tautskolu, tā ģimnaziju pārcēla uz piemēroti izbūvētām telpām lielajā ķieģeļu ēkā Kalnciemā. Pārejas laikā dažas tautskolas klases vēl kādu laiku mitinājas lielā barakā, iepretī ķieģeļu ēkai.

Marianna Ieviņa

Skolotājs un lektors trimdā Vācijā

Fišbachas nometnē bija apmēram 2000 iedzīvotāju. Ap 3 km no Fišbachas bēgļu nometnes izveidojās Valkas latviešu un igauņu bēgļu nometne, kur novietojās ap 4000 bēgļu.

Fišbachas nometnē bija sagadījušies daudz inteliģentu darbinieku: ap 70 skolotāju, inženieru, agronomu, mākslinieku, mācītāju, Universitātes profesoru. Skolotāji un mācītāji, saziņā ar nometnes komiteju, 1945. gada 10. jūlijā atvēra Fišbachas latviešu bēgļu nometnē tautskolu latviešu bērniem ar nosaukumu: Kārļa Skalbes tautskola. Kārļa Skalbes tautskolā es strādāju par skolotāju no 1945. gada 10. jūlija līdz 1949. gada 15. septembrim, kad atstāju darbu izceļošanas dēļ. Tautskolā visu laiku mācījās ap 200 bērnu 8 – 9 klasēs un strādāja 30 – 32 skolotāji. Tautskolas pārzinis bija agronoms Pauls Turlajs, pārziņa vietnieks skolotājs T. Grīnbergs.

1945. gada 24. jūlijā Fišbachas nometnē tika nodibināta Kārļa Skalbes ģimnazija; es ģimnāzijā strādāju par skolotāju no 1945. gada 24. jūlija līdz 1949. gada 15. septembrim, kad atstāju darbu izceļošanas dēļ. Ģimnāzijā

visu laiku mācījās ap 134 – 146 audzēkņi 7 klasēs un strādāja 28 – 32 skolotāji. Ģimnāzijā par direktoru ievēlējām matemātiķi Ernestu Ābeli, par inspektoru dabas zinātnieku V. Vārpu. K. Skalbes ģimnāzijā es pasniedzu 1. klasē algebru un 5. klasē psicholoģiju.

Fišbachas Kārļa Skalbes ģimnazija bija viena no vislabāk nostādītajām latviešu ģimnāzijām Vācijā. Kāds Bavārijas matemātikas profesors, noklausījies ģimnazijas gala pārbaudījumus, ļoti atzinīgi izteicās par audzēkņu zināšanām. No 1946. gada līdz 1949. gadam ģimnazijas gala pārbaudījumus izturēja ap 120 audzēkņu, kas saņēma gatavības apliecību. Liels vairums ģimnazijas audzēkņu iestājās Erlangenas Universitātē.

Fišbachas nometnes mācītājs Fr. Kramiņš pasniedza reliģijas – ētikas stundas arī Baireitas latviešu ģimnāzijā, kur par skolotāju strādāja un bija 5. klasēs audzinātājs skolu darbinieks Jānis Dobulis. Izrādījās, ka Baireitas latviešu ģimnazijas 5. klases audzēkņiem nebija pasniegts obligātais mācību priekšmets – psicholoģija. Mēs sazinājāmies un vienojāmies, ka es no Fišbachas nomenes aizbraukšu uz Baireitu un latviešu ģimnazijas absolventu klasi – astoņus audzēkņus sagatavošu psicholoģijā un loģikā. Lai vidusskolu direktors Indriķis Zubāns neceltu iebildumus, 5. klases audzēkņus psicholoģijā un loģikā pārbaudīja eksaminācijas komisija, kurā piedalījās Baireitas ģimnazijas direktors, klases audzinātājs Jānis Dobulis, un es – priekšmeta pasniedzējs. Fišbachas nometnes Kārļa Skalbes tautskola un Kārļa Skalbes ģimnazija bija oficiāli pieteiktas un apstiprinatas Vācijas latviešu skolu pārvaldē Detmoldā.

Sākumā kā Kārļa Skalbes tautskolā tā ģimnāzijā visi skolotāji strādāja bez atlīdzības. Pēc dažiem mēnešiem Nirnbergas birģermeisters saskaņā ar skolēnu skaitu tautskolā un ģimnāzijā izmaksāja algu septiņiem tautskolu un pieciem ģimnazijas skolotājiem. Šīs 12 – 23 skolotāju algas mēs, vienprātīgi vienojoties, salikām „kopējā katlā" un sadalījām visiem abējās skolās nodarbinātajiem skolotājiem samēra ar pasniegto stundu skaitu. Kad 60 – 65 skolotāji sadalīja un saņēma 12 skolotāju algas, protams, ka katram iznāca sirsnīgi maz.

Tā Latvijas Universitātes profesors Dr. Kārlis Kārkliņš par 14 pasaules literatūras stundām nedēļā (56 stundām mēnesī) saņēma 64 DM. Bet nometnē uz koncertu ieradās kāds mākslinieks, 20 – 30 minūtes nodziedāja dažas dziesmas, un viņa atalgojums – turpat 600 DM. Nometnes vadība sazinājās ar kādu citu mākslinieku – dziedātāju. Tas bija paziņojis, ka varot ierasties nometnē, nodziedāt dažas dziesmas, bet atalgojums lai būtu 1200 DM. Uzturu deva IRO kā profesoram, tā māksliniekam. Bet algas dēļ jau mēs nestrādājām latviešu skolās.

Fišbachas latviešu bēgļu nometnē nodibinājām skolēnu kooperatīvu, kas par iespējami lētām cenām apgādāja ar nepieciešamiem mācību līdzekliem nevien Fišbachas skolu audzēkņus, bet arī daudzu citu latviešu bēgļu nometņu audzēkņus Vācijā. Skolēnu kooperatīva veikalā mometnes iedzīvotāji varēja iegādāties arī dažas pārtikas preces.

1945. gada novembrī nodibinājām Fišbachas latviešu nometnes zinātniskos kursus. Par zinātnisko kursu vadītāju ievēlējām profesoru Ed. Zicānu, par viņa vietnieku profesoru Kārli Kārkliņu.

Fišbachas zinātniskie kursi bija bezmaksas kursi nometnes iedzīvotājiem. Profesors Ed. Zicāns nolasīja lekcijas par reliģiju par vēsturi. profesors K. Kārkliņš par literatūras vēsturi, dzejniece Zinaida Lazda – par līrisko dzeju, mācītājs Alfrēds Gulbis par ētikas jautājumiem un es – par audzināšanas jautājumiem. Katra lekcija bija 90 minūtes gaŗa. Zinātniskie kursi darbojās darbdienu vakaros, izņemot svētdienas, no 1945. gada rudens līdz 1948. gada vasarai.

Loti drīz Fišbachas nometnē sāka darboties praktiskie kursi: šoferu kursi, elektrotechniskie kursi, angļu valodas kursi, krāsotāju kursi, galdnieku kursi u.c. Zinātniskajos kursos sākumā klausītāju skaits bija 30 – 39 cilvēki, bet ar praktisko kursu atvēršanu nometnē vairums zinātnisko kursu klausītāju pārgāja uz tiem, un zinātnisko kursu klausītāju skaits samazinājās.

Pēc profesora Ed. Zicāna nāves (1946. gada 30. aprīlī) par Fišbachas zinātnisko kursu vadītāju ievēlējām profesoru Kārli Kārkliņu. Es darbojos par zinātnisko kursu kasieri. Fišbachas zinātniskajos kursos visi lektori nolasīja savas lekcijas bez atlīdzības, vienīgi linguafona angļu valodas kursu vadītāja sanēma nelielu atlīdzību.

Fišbachas latviešu nometnē es nolasīju vairākas publiskas lekcijas un Valkas latviešu bēgļu nometnē 8 publiskas lekcijas par dažādiem jautājumiem – visas bez atlīdzības.

Divas reizes man nācās runāt Mātes dienas sarīkojumā un divu stundu gaŗā lekcijā atstāstīt savas atmiņas par Frici Brīvzemnieku.

Trīs reizes Fišbachas nometnes iedzīvotāji ievēlēja mani par nometnes revīzijas komisijas locekli. Par revīzijas komisijas locekli es darbojos arī skolēnu kooperatīvā. Revīzijas komisijas locekļiem par darbu atlīdzība nebija paredzēta. Pēdējā – 1949. gadā – es saņēmu nelielu atlīdzību.

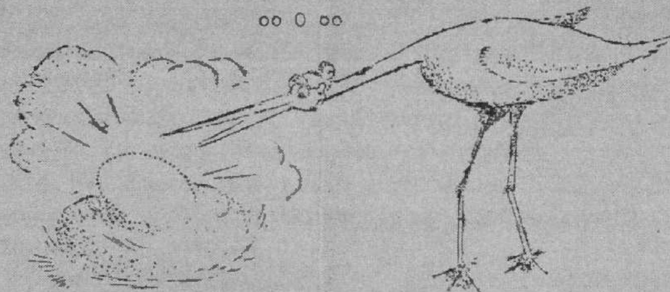
Vairāki Fišbachas latviešu nometnes garīgā darba darītāji profesora Kārļa Kārkliņa redakcijā sarakstījām zinātnisku – metodisku rakstu krājumu. Ar nelielu rakstu es arī biju šī krājuma līdzstrādnieks. Honorārs par padarīto darbu iznāca tads pasīks: ap 4 DM liels.[105]

Vēstis Nr. 1 (23) - 10 - 1946.g. 5. janvārī.

Franku novada skolotāji organizējas.

Pag. gada 28. decembrī Franku novadu skolu delegātu sanāksmē Firtā, kurā piedalījās 14 Franku novada skolu delegāti, izvēlēja 16 skolotāju pārstāvjus, kuru uzdevums kārtot visus latviešu skolu dzīves jautājumus Franku novadā, sevišķu vērību veltījot skolotāju apvienošanai sekcijās pa priekšmetiem un mācību grāmatu apgādāšanai. No Fišbachas ievēlēja P. Turlaju, Fr. Ieviņu, J. Rutmani un V. Vārpu. Bez tam vēl ievēlēja par pārstāvjiem P. Ducmani un H. Žibneru no Firtas.

oo 0 oo



Nelaimes putns izdējis vecgadā nelabu olu .

Par nelaimes putnu skatiet M. Ieviņas „ Rudenī brauksim mājās” 42. lpp.

105. Izraksts no Friča Teodora Ieviņa atmiņu stāsta (1953)





Tautskolas un ģimnazijas galvenā ēka

Kārļa Skalbes tautskola

Skolotāji

Eleonora Briede

Angļu valoda. Biografija 168. lpp.

Teodors Dapkus

māc. Alfreds Gulbis

Ticības mācība. Biografija 168. lpp.

Teodors Grīnbergs

Marianna Ieviņa

dz. Kaudzīte 1922. gada 3.aprīlī. Beigusi Rīgas Valsts Komercskolu, strādājusi Latvijas Radiofonā līdz 1944. gada vasarai. Bēgļu gaitās nonākusi Plauenā, Vācijā, kur strādajusi par sekretāri. Kad Plauenu taisījās piedalīt krievu zonai, M. Ieviņa, kopā ar citiem Plauenas latviešiem devās uz rietumiem un nonāca Fišbachā.

Kārļa Skalbes tautskolā M. Ieviņa vienu gadu mācīja angļu valodu un īsāku laiku latviešu tautas dejas. Izceļoja uz ASV kur nodarbojās ar rakstniecību. Sarakstījusi četras grāmatas. Grāmatā Rudenī brauksim mājās stāstīts par dzīvi Fišbachas nometnē.

Alīde Kačerovska

Alīde Kačerovska dzimusi Valkā 1901. g. 27. novembrī un uzaug tēva Otto Svekris lauku mājās Laumaņi. Tautskolas un ģimnazijas izglītību ieguva Valkā un tad apmeklēja un nobeidza Skolotāju institūtu Rīgā. Skolotājas gaitas iesāk 1922. g. Krimuldas rajonā Raganā. 1933. g. 26. augustā salaulājās ar Jūliju Kačerovski un pārceļas uz dzīvi jaunā mājā Kačerovskos. Līdz ar skolotājas pienākumiem viņa kopā ar jauno vīru piedalās vietējā teātŗa grupā. Kačerovsku ģimenē piedzimst divi bērni, Aivars un Ilga. Vācu okupācijas laikā Alīde Kačerovska māca vācu valodu. Kaŗa beigām un krieviem tuvojoties Kačerovsku ģimene bēg uz Vāciju kur sagaida kaŗa beigas Dancigas *Danzig* un *Plauen* pilsētās. Kad sabiedrotie vienojas šo apvidu atdot krieviem, ģimenei atkal ceļš priekšā uz rietumiem un tā nonāk Fišbachas nometnē 1945. g. Fišbachā Alīde Kačerovska ir Kārļa Skalbes tautskolas skolotāja līdz 1949. g. decembrim kad izceļo uz dzīvi Waupun Viskonsīnā ASV. Pēc pensionēšanās 1967. g. viņa pārceļas uz Orland Park Illinojā lai būtu tuvāk pie dēla ģimenes. Alīda Kačerovska ir mirusi 1986. g. 11. decembrī un ir apglabāta Oak Ridge kapsētā Hillside Illinojas štatā.[106]

---

106. Aivara Kačerovska dati



Skolotāja Kislere

---

māc. Fridrichs Kramiņš

Ticības mācība. Biogrāfija 170. lpp.

Velta Lāce

Elza Nātriņa

Fiziskā audzināšana. Biogrāfija 175. lpp.

Aleksandrs Panteļejevs

Rokdarbi

Anna Pāvule–Zariņa

Dzimusi 1908. g. 7. oktobrī Slokā Latvijā. Mācījusies Slokas pamatskolā un Rīgas jūrmalas pilsētas vidusskolā. 1939. g. beigusi Latvijas universitātes filoloģijas un filozofijas fakultātes baltu filoloģijas nodaļu ar filoloģijas maģistra grādu. Biedrene latviešu studenšu korporācijā Daugaviete. Skolotāja Kārļa Skalbes latviešu tautskolā Fišbachas latviešu nometnē no 1946. g. 6. maija līdz 1947. g. 8. aprīlim. Skolotāja nometnē „Ludwig" Dillingen no no 1949. g. 12. janvāra līdz 1949. g. 31. decembrim. Izceļojusi ar ģimeni uz ASV 1951. g. Mirusi 1998. g. 15. augustā, Longvjū (Longview) Vašingtonas štatā.[107]

Apliecība

Kārļa Skalbes latviešu tautskola Fišbachas latviešu nometnē

apliecina, ka skolotāja Pāvule Anna dzim. 1908. g. 7. oktobrī

strādāja par skolotāju latviešu tautskolā no 1946. g. 6. maija līdz 1947. g. 8. aprilim

ar darba komplektu 4 mācības stundas nedēļā.

1946./47. mācības gadā Kārļa Skalbes latviešu tautskolā 195 audzēkņi mācījās 8 klasēs un darbā bija 29 skolotāji.

(Zīmoga nospiedums)

1947. g. "12." maijā

P. Tumšajs
Skolas pārzinis

---

107. Pāvils Zariņš

Ņina Rudzīte

Marija Rutmane

Biografija 177. lpp.

māc. Valdemārs Strautmanis

Biografija 178. lpp

Strautzele

Elza Strazdiņa

Austra Širmane

Marija Turlajs

Pauls Turlajs

Skolas pārzinis

Ringolds Upatnieks

Vingrošana. Biografija 178. lpp.

Lidija Vēze

Olga Vītiņa

Biografija 179. lpp

Mirta Volrāte

Tautskolas skolotāja un gaidu vadītāja.



Tautskolas un ģimnazijas skolotāji

1. rindā no kr.: Alīde Kačerovska (p), Fricis Ieviņš (ģ), māc. Valdemārs Strautmanis (p,ģ), Līna Ratermane (ģ), Pauls Turlajs (pamatskolas pārzinis), Ernests Ābele (ģimnazijas direktors), Erna Strautmane (ģ) un Eleanora Briede (ģ)
2. rindā no kr.: Elza Nātriņa (ģ), Rita Plostiņa – Grīnblate (ģ), Eižens Šablovs (ģ), Ērika Birnbauma (ģ), Elza Strazdiņa (p), Anna Reščevska (ģ), Rūdolfs Hofmanis (p,ģ) un (?)
3. rindā no kr.: Austra Širmane (p), Harijs Draviņš (ģ), Strautzele (p), Voldemārs Vārpa (ģ), (?) un Olga Vītiņa (ģ)



Bērnu dārzs 1946. g.



Bērnu dārzs 1946. g.

2. rindā no kr.: 2. Zinta Zeltiņa
3. rindā no kr.: Ruta Pāvuliņa



Fišbachas bērnu dārza mazā grupa 1949. g.

1. rindā no labās: Juris Kreišmanis, Jānis Kreišmanis (ar roku pie pieres), Pāvuls Ieviņš, Maruta Ieviņa, Indulis Baltmanis, Gunta Lāce, (?), (?), un (?)
Augšējā rindā no labās: 1. skolotāja Velta Lāce, 2. Mārtiņš Zariņš, 6. Jānis Gulbis, 9. Skolotāja Ņina Rudzīte



Bērnudārzs - nometnes jaunākā audze dienas gaitas sākot



K. Skalbes tautskolas I klase 1945. g.

Pēdējā rindā stāv no kr.: 3. Ojārs Ziemelis. Sēž vidū skolotāja Lidija Kislere un skolas pārzinis Pauls Turlajs



K. Skalbes tautskolas II klase 1945. g.

Vidū Klases audzinātāja Olga Vītiņa un skolas pārzinis Pauls Turlajs



Olga Vītiņa klasē

3. rindā 2. no labās: Anita Zeltiņa



K. Skalbes tautskolas III klase 1945. g. septembrī

Pirmā rindā no kr.: Anitra ?, Aija Timmermanis, Andra Turlajs, Signe Briede, klases audzinātāja Mirta Volrāte, Pauls Turlajs, Helga Brežinska, Vija Ābele, Daira ?, Ārija Krepice un Valda Krepice
Otrā rindā no kr.: (?), Andris Damroze, Edvīns Krakovs, Aivars Kačerovskis, Jānis Duks, Tālivaldis Paegle, (?), Ansis Pommers un (?)



Tautskolas I. klase 1945/1946. g.

No kr.: 4. Edvīns Buklēvics, 5. Valters Vurlicers, skolotāja Alīde Kačerovska, skolas pārzinis Pauls Turlajs



K. Skalbes tautskolas V. klase 1945./46.māc. g.

1. rindā no kr.: Ausma Garkalne, Māra Vītoliņa, Lilita Dzirkale, audzinātājs Teodors Grīnbergs, Ingrīda Dapkus un Mudīte Bērziņa
2. rindā no kr.: Ilga Kramiņa, Dagnija Kalniņa, Zigrīda Vurlicere, Biruta Zīlmane, Ruta Pone, Ilze Baumhammere un Imants Muižnieks
3. rindā no kr.: Staņislavs Jubulis, Verners Brols, Guntis Bonders, Uldis Briedis, Uldis Rozenbergs, Valentīns Veidis, Ojārs Ozols un Jānis Ulms



K. Skalbes tautskolas VI. klase 1945/46. māc. g.

1. rindā no kr.: Biruta Priedīte, Mirdza Lazda, audzinātāja Marija Rutmane, pārzinis Pauls Turlajs, Rūta Mētra un Anna Ezīte
2. rindā no kr.: Alberts Lāčkājs, Valentīns Pumpītis, Jāzeps Motivāns, Zigurds Krauze, Andris Poruks, Juris Dučkens un Normunds Vulfs

1946. mācību gads

TAUTSKOLAS ABSOLVENTU IZLAIDUMA AKTS

6.aprīlī sarīkojumu zālē notika svinīgs pirmais Kārļa Skalbes tautskolas izlaiduma akts. Mētru vītnēm, vītolu zariem un citiem pavasara zaļumiem greznotajā zālē bija pulcējušies daudzi lūgti viesi: UNNRAs pārstāvji, nometnes vadība, skolotāji, absolventu vecāki, tautskolas septītā klase un koris, kā arī citi nometnes iemītnieki. Iepretī viesiem sēdēja absolventi un tautskolas septītās klases skolēni. Uz puķēm un dažādiem pavasaŗa zaļumiem rotāta galda, kur divos tautiskiem rakstiem rotātos svečturos dega sešas sveces, stāvēja Latvijas karogs un absolventiem veltītas grāmatas.

Svinīgo aktu ievadīja mācītāja V. Strautmaņa svētruna. Tai sekoja mūzikāli priekšnesumi, kurus izpildīja arfiste A. Vemane, čellists J. Ādamsons un vijolnieks A. Matisons. Priekšnesumiem beidzoties, tautskolas pārzinis P. Turlajs teica uzrunu. Viņš norādīja uz grūtībām, kādas bija jāpārvar, skolu izveidojot, un pateicās visiem, kas bija pielikuši palīdzīgu roku visus šos grūtos darbus veicot. Viens pēc otra pie pārziņa, kam blakus stāvēja klases audzinātāja M. Rutmane, devās absolventi, lai saņemtu apliecības; tās izsniedzot, pārzinis par centību un sekmēm mācībās katram absolventam deva līdz skolas balvu – V. Bērziņas – Baltiņas latviešu gramatikas grāmatu, lai ierosinātu tos latviešu valodas kopšanas un veidošanas darbā. Kārļa Skalbes tautskolas beigšanas apliecības ar tiesībām iestāties ģimnazijā saņēma Juris Dučkens, Anna Ezīte, Zigurds Krauze, Vilmārs Kukainis, Alberts Lāčkājs, Rūta Mētra, Jāzeps Motivāns, Andris Poruks, Biruta Priedīte un Normunds Vulfs. Tālāk nometnes vecākais J. Poruks savā runā cildināja latviešu darba tikumu un tā nozīmi. Skolēnu vecāku pārstāve Baumhammera izteica atzinību skolotājiem par viņu pūlēm un lūdza tās netaupīt arī turpmākajā darbā. Absolventu atbildes runā klases vecākais Juris Dučkens izjustos vārdos pateicās par parādīto pretimnākšanu, gādību un sirsnību. Tad absolvents Vilmārs Kukainis nodeva septītajai klasei skolas karogu, sacīdams: „Nes, bāliņ, augsti celtu sarkanbalto karodziņu; lai aug mūsu tēvu zeme, lai aug viņas kopējiņi". Saņemot karogu, septītās klases pārstāvis Guntis Bonders solījās lielajiem bāliņiem augsti celt karodziņu un spožu nest zobentiņu. Karoga pārņemšanai sekoja deklamācijas, absolventu runas, koŗa priekšnesumi, un tautskolas koŗa L. Vēzes vadībā skandinātas trīs tautas dziesmas. Tautskolas pārziņa svinīga akta nobeiguma runu noslēdza visu klātesošo nodziedātā Latvijas valsts himna. Saņēmuši skolotāju, vecāku un skolas biedru laimes novēlējumus un apsveikumus, absolventi izklīda pa mājam, lai vakarā pulcētos atkal tai pašās telpās kopīgam mielastam. Pēc mielasta absolventi kopā ar skolotājiem un bijušiem skolas biedriem kavējās saviesīgā vakarā ar rotaļām un dejām līdz vēlai vakara stundai.

V.K.[108]

Mācības gada sākums Kārļa Skalbes skolās

1946. g. 6. maijā jaunu mācības gadu sāka Kārļa Skalbes ģimnazija un tautskola. Ar jauno mācības gadu skolas pārgājušas jaunās – plašākās un skolai vairāk piemērotās telpās. Mācības gada sākumā K. Skalbes ģimnazijai bija 128 skolnieki, tautskolā 182. Daļa skolnieku nāk no apkārtējām nometnēm.

Gatavojoties jaunam mācības gadam Kārļa Skalbes ģimnazijas un tautskolas skolēnu kooperatīvs iespiedis uzdevumu burtnīcas, klases dienu grāmatas, vispārīgos skolnieku sarakstus un sekmju lapas un skolēnu apliecības. Pašlaik iespiež atzīmju žurnālus un kavējumu grāmatas. Nākamas nedēļas beigās kooperatīvā būs saņemams uz rotatora pavairots Tita Līvija XXI grāmatas latīņu teksts.[109]

Jubileja Kārļa Skalbes tautskolai.

10. jūlijā pagāja gads, kopš darbu sākusi Kārļa Skalbes tautskola. Darbu sākot, tai nebija vēl tagadējā nosaukuma, tā nepretendēja pat arī uz skolas vārda, tai nebija arī telpu. 1945. g. 10. jūlijā darbu sāka 4 skolēnu grupas tautskolas vecumā, lai skolēniem nometnē nebūtu jānīkst bezdarbībā. Nedēļu vēlāk skola jau ieguva pajumti, kur kaut kā varēja sapulcēties un strādāt lietainās dienās – t.s. „Kristallpilī".

Daudz maz piemērotākas telpas skola ieguva 1945. g. 30. jūlijā. kuŗās tā arī nobeidza pirmo mācības gadu. 15. oktobrī skolas rīcībā nodeva otru ēku. Skolēnu skaits no 164 skolēniem jau skolas darba sākumā pieauga līdz 185, jo Kārļa Skalbes tautskola bija pirmā latviešu tautskola plašākā apkārtnē. Nometņu iedzīvotājiem, mainot dzīves vietas un pārvietojot nometnes, dažādi mainījās arī skolnieku skaits, beidzot nostabilizējoties uz 166.

No skolas dibināšanas dienas skolu vada pārzinis agr. P. Turlajs. Darbu skola sāka ar 31 skolotāju. Pašlaik skolā darbojas 30 skolotāju.

Savu otro mācības gadu 6. maijā tautskola sāka jaunās telpās, kuŗu izbūve nu pilnīgi nobeigta. Šā gada 3.

---

108. Vēstis Nr. 15 (37), 1946. g. 13. aprīlī 19. lpp.
109. Vēstis Nr. 17 (39), 1946. g. 11. maijā 16. lpp.

jūnijā tautskolai pievienots bērnu dārzs, kas darbojas divi grupās. 8. jūlijā skolas rīcībā nodota viena no jaunajām barakām, kas pašlaik tiek pārkārtota skolas vajadzībām. Pie skolas darbojas skolēnu kooperatīvs tautskolas pārziņa palīga skolotāja T. Grīnberga vadībā.

Lai skola, sākot savu otru pastāvēšanas gadu, nebeidz augt un veidoties![110]

Vāksim vecpapīru!

Līdz šim mūsu nometnē papīra nav trūcis. Mēs to bagātīgi esam varējuši pirkt gan nometnes veikalā, gan skolēnu kooperatīvā. Papīra sagāde tomēr kļūst jo dienas jo grūtāka, jo lieltirgotavās vecie papīra krājumi sāk izbeigties. Papīru lielākos vairumos iespējams iegādāties vairs tikai dodot pretī vecpapīru. Lai arī turpmāk būtu iespējams mūsu nometni un skolu apgādāt ar papīru līdzšinējos apmēros, talkā jānāk katram nometnes iedzīvotājam. Neaizmetīsim atkritumos nevienu papīra gabaliņu, nevienu papes kārbiņu, nekurināsim krāsnis ar papīru. Istabu un māju vecākajiem jārūpejas, lai katrā atrastos vieta, kur varētu uzglabāt vecos, saburzītos, aprakstītos papīrus, vecās avīzes, papes kārbiņas, un papes gabaliņus līdz savākšanas brīdim. Ceram, ka vecā papīra vākšanā sevišķi aktīvi piedalīsies jaunā paaudze – skolēni un skauti, jo viņi ir arī visvairāk ieinteresēti, lai papīra netrūktu! Nepaliksim vienaldzīgi!?[111]

Latvijas valsts gada svētki skolā

Septiņpadsmitā novembŗa pēcpusdienā (1946. g.) pa visiem plašajiem un sīkajiem Fišbachas ceļiem plūda ļaudis uz Kārļa Skalbes tautskolas un ģimnazijas pusi, lai piedalītos ozoliņu dēstīšanā par piemiņu Latvijas valsts divdesmit astotajai gadu dienai un svinīgā aktā. Skolas jaunatne, sākot ar sīkajiem bērndārza audzēkņiem, kas tikko pavēruši skolas durvis, un beidzot ar ģimnazijas piektās klases audzēkņiem, kas taisās jau pārkāpt skolas slieksni, lai izietu patstāvīgā dzīvē, nostājās kopā ar saviem audzinātājiem ierindā pret dēstamo vietu, abās pusēs ielokā pulcējās pārējie skolotāji, skolēnu vecāki un citi dalībnieki. Iekams lāpsta skāra zemi, nometnes vecākais Jēkabs Poruks teica nedaudzus vārdus uzsvērdams, ka latvieši, kuŗu zemē vācieši vienmēr nākuši ar uguni un zobenu, tagad, bargā likteņa atstāti vācu zemē, nevis to posta, bet dēsta tajā pirmos ozolus, atcerēdamies savas valsts dibināšanas dienu. Drīz vien pret pelēkajām novembŗa debesīm pacēlās pieci slaidi ozoliņi, kuŗus kā piemiņas zīmes Latvijai svešumā iedēstīja nometne, Kārļa Skalbes bērnu dārzs, tautskola, ģimnazija un dārzkopības skola.

Pēc tam visi pulcējās zālē, kur notika svētku akts. Aktu ievadīja Kārļa Skalbes ģimnazijas direktors Ernests Ābele ar uzrunu, aicinādams visus atcerēties un godināt varoņus, kas krituši cīņā par brīvo Latviju un tagad guļ izkaisīti gan dzimtenē, gan svešās malās. Atskanēja latviešu himna Dievs svētī Latviju! Tam sekoja dzejnieces Zinaīdas Lazdas spēcīgā runa Brīvības gars latviešu tautā. Dedzīgiem vārdiem dzejniece lika atcerēties un dziļi glabāt un sargāt sevī latviešu tautā mūžīgi dzīvo un spēcīgo brīvības garu. Skaisti pēc šīs runas izskanēja labi sagatavotā un izpildītā Andreja Jurjāna Kantāte Tēvijai. Programmas vidū bija iekļauti tautskolas priekšnesumi: koŗa dziesmas un deklamācijas, ar lielu patiku varēja noklausīties dzidrajās bērnu balsīs teiktajās tautas dziesmās par tēvzemes mīlestību. Noslēdza aktu ar svinīgo dziesmu Tev mūžam dzīvot, Latvija!

Kārļa Skalbes tautskolas un ģimnazijas svinīgais akts ar pārdomāto un noskaņoto svētku programu skaisti ievadīja astoņpadsmitā novembŗa svētkus svešumā.

Anna Pāvule[112]

Latvijas valsts proklamēšanas atceres svinības

Tumšas apmākušās novembra debesis virs ļaužu galvām. Ir 17. novembris, mūsu valsts dibināšanas 28. gada dienas atceres priekšvakars. Skolas priekšā sapulcējušās Kārļa Skalbes bērnudārza, tautskolas un ģimnazijas saimes, prof. Nikolaja Maltas dārzkopības skolas mācības spēki, audzēkņi un pārējie nometnes iemītnieki, lai būtu klāt pie piemiņas ozoliņu dēstīšanas Latvijas valsts dibināšanas divdesmit astoņu gadu atcerei.

Iestājas klusums, kad nometnes vecākais J. Poruks teic uzrunu: „Šodien mēs atrodamies zemē, no kurienes priekš gadu simteņiem nākuši dzelzīs kaltie bruņinieki, lai izpostītu mūsu zemi un ideālus. Tagad liktenis gribējis, lai būtu izpostītas viņu zeme un ideāli. Latvieši šodien, dzīvojot viņu zemē, nevis posta, bet dēstī ozoliņus kā savas valsts simbolu."

Tālākā svinību norise ved zaļumiem un lauru kokiem greznotā nometnes sarīkojumu zālē.

Svinīgo aktu ievada ģimnazijas direktora E. Ābeles uzruna. Tā pārceļ mūs uz laikmetu pirms 28. gadiem, kad veidojās un tapa Latvijas valsts. Direktors piemin varoņus, kas krituši par Latvijas brīvību un guļ vai nu

---

110. Vēstis Nr. 26 (48), 1946. g. 13. jūlijā 13. lpp.
111. Vēstis Nr. 26 (48), 1946. g. 13. jūlijā 14. lpp.
112. Vēstis, 1946. g. novenbrī 16. lpp

Brāļu kapos, vai citās varoņu kapsētās, vai dzimtenes ežmalās. Tagad tiem pievienojušies Volchovas varoņi un Kurzemes varoņdrāmas liecinieki. Īss klusuma brīdis veltīts šo varoņu godināšanai un piemiņai. Pēc direktora uzrunas klātesoši dzied mūsu tautas lūgšanu: „Dievs, svētī Latviju"

Par brīvības garu latviešu tautā runā dzejniece Zinaīda Lazda. Dažādās tautās brīvības gars izpaužas dažādi. Tautu brīvības tieksmes un izpratne ir ļoti dažāda. Austrumu tautas ir pasīvas. Par tām vienmēr kādas valda. Rietumu tautas, pie kurām pieder arī latviešu tauta, ir aktīvas un grib savu dzīvi veidot pašas. Tādēļ nebrīvībā latvietis nevar dzīvot, jo nebrīvībā nevar izraisīties cilvēka gara vērtības. Tikai brīvības saulē uzplaukst tautas īpatnējais spēks.

Latviešu vēsturiskās cīņas ir brīvības cīņas. Dzejniece min Zemgaļu brīvības cīņas, kad latvietis atstāj dzimto zemi, lai saglabātu brīvību. Cīņu laiks no 1915. – 1930. g. ieved patstāvīgā Latvijas valstī. 1918. g. novembrī pie debesīm atmirdz jaunā zvaigzne – Latvija. Dzejniece referātu beidz ar ticību, ka brīvības gars būs tas, kas atkal reiz vedīs brīvajā Latvijas valstī. „Brīva un neatkarīga Latvija lai ir tavs mērķis," skan dzejnieces novēlējums jaunatnei.

Seko audzēkņu priekšnesumi. Viena draudzīga saime ir tautskolas un ģimnazijas skolēni. Mijas abu skolu audzēkņu priekšnesumi, pauzdami visu trimdinieku cerības, ilgas.

Ģimnazijas koris V. Ruļla vadībā dzied Jurjāna kantāti „Tēvijai". Solo dzied A. Burģele, vijoles pavadījumu veic A. Matisons, čello – J. Ādamsons un klavieŗu Dz. Beimane.

Spēcīgās kantātes skaņas liek iviļņoties katra latviešu sirdij: Tev, dārgā tēvija, tev dziesma lai spēcīgi skan.

Nākošos priekšnesumus izpilda tautskolas audzēkņi. J. Kņazinska un A. Baumhamers teic tautas dziesmas par tēvzemes mīlestību. Tautskolas koris skolotājas L. Vēzes vadībā dzied lūgšanu „Dievs, sargi mūsu tēvu zemi".

Aspazijas „Himna Latvijai", ko teic S. Dzirkale, harmoniski pieslēdzas kora dziedātai dziesmai. Tā ir mūžīgās Latvijas elpa, kas dveš pretīm. Mūžam Latvija dzīvos un mirdama nemirs. Tad atkal dzied tautskolas koris. Skaistās tautas dziesmu skaņas veldzē sirdi. Tās ir skaistas, latviešiem raksturīgā, gaišā prieka pilnas: Saule pina vainadziņu, Dziedāj tautu tīrumā un Kupla, kupla liepa auga.

A. Ivanova teic Raiņa Pūt vējiņi

Pūt vējiņi, dzen laiviņu,
Aizdzen mani Kurzemē.

Klausoties šais skaņās, it kā izzūd pelēkais trimdas mājoklis, un gara acīm viņš skata tālo dzimteni, mīļo Daugaviņu. A. Eglīša Varoņa miegs, ko teic L. Eglītis, izteic kareivja – brīvības cīnītāja izjūtas.

Teiciet, vaic pēdējā saule
Šodien vaigā man spīd?
– Bet varoņi nemirst.
„Nevar, būt mūžīgs nevar
Varoņa miegs" no tālienes atskan putna sauciens.

Atveroties priekškaram, mūsu priekšā ģimnazijas zēnu koris, kas ģimnazijas audzēkņa P. Lielzuikas vadībā dzied Lāčplēšu dziesmu. Sasaucas dzīvi palikušie Daugavas vanagi, vienmēr gatavi aizstāvēt savu tēvzemi, mīt arklu pret zobenu.

Izskanot Tev mūžam dzīvot Latvija pēdējām skaņām, beidzas svētku akts.

Normunds Krievs[113]

P a z i ņ o j u m s

Skolas kooperatīvā dabūjami tāfeļu rakstāmie - „grifeles" un sekojošie izdevumi:

I Jāņa un Mateja evaņģēliji

Raiņa dzejoļu izlase „Staru tilts"

K. Skalbes „Zelta lāpa"

A. Dziļuma noveles „Pelni"

Fišbachas ģimnazijas žurn. „Lāpa"

O. Akmentiņa „Dīvainā Italija"

N. Kalniņa „Bajāra dziesmas"

J. Hunter – Blair'a „Valdis and Velta in England"

Abonenti var saņemt 1000 vārdu angliski – II daļu[114]

---

113. Lāpa, 1946. g. 5, 44. lpp.
114. Vēstis Nr. 30, 1946. g. 10. augustā 20. lpp.

1947. mācību gads

Kārļa Skalbes tautskolas divi gadi

10. jūlijā – bez svinībām un akta – jo skolas saime izklīdusi brīvlaikā – pagājuši divi gadi, kopš darbu sāka tautskola Fišbachā. Priekš diviem gadiem 1945. gada 10. jūlijā mūsu „Kalnciema"– 14. un 16. mājas apkārtnē pie sarkanbaltsarkanā karoga pulcējās tautskolas vecuma bērni, lai pēc vairāk nekā gadu ilga pārtraukuma sāktu mācības. Vecākais skolas skolotājs – Ieviņa tēvs, skolu atklājot, sveica skolēnus ar Latvijas sveicienu un aizrādīja izglītības un zināšanu lielo nozīmi.

1945. g. 10. jūlijā nebija ne skolas telpu, ne grāmatu, ne burtnīcu, nerunājot nemaz par skolas soliem, tāpelēm, kartēm un citiem mācības līdzekļiem. Pirmajās darba nedēļās skolēnu un skolotāju pulciņš neuzdrošinājās vēl sevi pat saukt par skolu. Nevienam tai laikā pat prātā nevarēja ienākt, ka skola, ko dažas nedēļas vēlāk nosauca Kārļa Skalbes vārdā, Fišbachā dabūs darboties divus gadus.

Jau pirmajā darba nedēļā ar toreizējā izglītības nozares vadītāja prof. J. Rutmaņa gādību skola tika pie savām pirmajām telpām, t.s. Kristalpils. Šī bija $80m^2$ liela nojume, ko bērnu vecāki uz ātru roku apšuva veciem dēļiem un lieliem biezā stikla logiem. Tā radās gaiša telpa ar pārāk labo ventilāciju. Vēja ienākšanai un iziešanai kalpoja daudzās šķirbas.

Nekāds nopietns darbs šādās telpās notikt nevarēja, jo visai skolai bija jānovietojas 4 nodalījumos, ko vienu no otra neatdalīja pat durvis. Kad skolai beidzot izdevās iegūt daudz–maz piemērotas telpas, varēja sākties nopietns skolas darbs ar noteiktu stundu plānu un programmām. No sava vidus skolotāji par skolas pārzini ievēlēja agr. P. Turlaju, kas uz saviem pleciem jau no skolas sākuma dienas bija nesis ne tikai skolas organizēšanas grūtumus, bet arī burtnīcu, papīra un mācības līdzekļu saiņus no Firtas un Nirnbergas. Par skolas pārziņa palīgu ievēlēja skolotāju Teodoru Grīnbergu.

Pamazām skola tika pie skolas soliem (tos pārveda no meža, kur tie, kaudzē samesti, būtu pārvērtušies par kurināmo), skolas tāpelēm, kartēm un citiem mācības līdzekļiem. Skolotāja T. Grīnberga vadībā pie skolas darbu sāka skolēnu kooperatīvs, kas mācības līdzekļiem apgādāja ne tikai pašu skolu, bet iespēju robežās arī citas latviešu skolas Vācijā. Ar skolas darbvedības grāmatām, liecībām un veidlapām skolēnu kooperatīvs apgādā visas Vācijas latviešu skolas.

Vēl jāpiemin arī skolas zēnu rokdarbu darbnīca, ko noorganizējis un iekārtojis skolotājs A. Panteļejevs. Šī darbnīca rāda, ka ar labu gribu, izdomu un darba mīlestību gandrīz no nekā var iekārtot priekšzīmīgu darbnīcu ar ēveļsoliem, ēvelēm, zāģiem, kaltiem un dažādiem citiem galdnieka rīkiem.

Otru mācības gadu tautskola sāka atkal jaunās telpās. Ar nometnes komitejas gādību in mums ļoti labvēlīgā UNNRA's direktora Mr. Harris rīkojumu skolas vajadzībām tika nodota viena no labākajām ēkām nometnē. Šīs telpas jau kaut cik atgādina skolu, un klase klasi stundu laikā vairs netraucē. Mūsu tautskola piedzīvojusi jau divus izlaidumus. Pirmā skolas pastāvēšanas gadā tautskolas pilnu kursu beidza 17, otrā – 20 audzēkņu.

Trešā mācības gada 1. trimestra beigās Kārļa Skalbes tautskolā 9 klasēs mācījās 192 skolēni un darbā bija 28 skolotāji (15 no šiem skolotājiem strādā arī ģimnazijā).

Liktenis mums bijis labvēlīgs, atļaujot trimdas apstākļos latviešu skolā sākt trešo mācības gadu. Tikai skolotājs īsti var saprast, ko nozīmē suverenam stāvēt klases priekšā un ne tikai mācīt, bet arī audzināt – latviski un nacionāli. To pašlaik spēj tikai trimdas skolotājs.

Kaut liktenis lemtu, ka mēs šādu darbu varētu turpināt un pamata izglītību dot mūsu bērniem tēvu valodā. Kārļa Skalbes tautskola savā darbā ir centusies acu priekšā turēt vienmēr brīvās Latvijas skolu. Kaut tai jo ilgāk izdotos audzināt savus audzēkņus Latvijai.

–is.[115]

Ziedojumi Fišbachas skolām. Tikko saņemta ziņa, ka Kārļa Skalbes fonds Zviedrijā ziedojis RM. 1.000. - Kārļa Skalbes skolām Fišbachā.[116]

K. Skalbes ģimnazijas un tautskolas skolēnu kooperatīvs

Skolēnu kooperatīvs savu darbību sāka 1945. g. 5. oktobrī ar skolotāju padomes ieceltu pagaidu valdi.

Pirmais valdes sastāvs komplektējās tikai no ģimnazijas audzēkņiem J. Robiņa, J. Vanaga, A. Bikšes un A. Brožes. Pagaidu valdei darbības sākums bija ļoti grūts. Nebija pašiem preču iepircēja (tādu arī nevarēja saklaušināt, jo nometnē vēl nebija beigusies deju sezona), nebija rīcības kapitāla, trūka sakaru ar vācu veikaliem un nebija atsevišķu telpu, kur pagaidu valde varētu uzsākt darbību. Burtnīcas, krītu un rakstampiederumus

115. Vēstis Nr. 16, 1947. g. 12.jūlijā 11. lpp.
116. Vēstis Nr. 78, 1947. g. 3. maijā 16. lpp.

iepirka ikviens no skolas saimes par saviem līdzekļiem. Pārdošanas darbu veica pagaidu valde vai nu skolotāju istabā, vai skolas koridorā, vienu laiku mājturības klasē, beidzot telpu ierīkoja skolas piebūves koridorā.

Noslēdzot pirmo darbības posmu, t.i. līdz 1946. g. 1. janvārim, kooperatīva tīrā peļņa bija RM. 385,28 apgrozot preces par RM. 12.000.

Sadalot peļņu, radās pirmais rīcības kapitāls RM. 135,28, RM. 100. – izmaksāja skolēnu pabalstiem un RM. 150. – sadalīja pagaidu valdei par darbu.

1946. g. 24. janvārī sanāca kooperatīva biedru dibinātāju pilnsapulce, kurā piedalījās 13 kooperatīva biedri dibinātāji un šinī sapulcē pieņēma kooperatīva pagaidu valdes izstrādātos statūtus un ievēlēja jaunu valdi un revizijas komisiju. Jaunā valdē ievēlēja no ģimnazijas A. Broži, J. Vanagu un J. Seglenieku un no tautskolas G. Bonderu, J. Ulmu un J. Dučkenu. Revizijas komisijā ievēlēja L. Ābeli, V. Šicu un J. Robiņu.

Skolām pārceļoties ērtākās telpās, arī skolēnu kooperatīvam ierādīja atsevišķu telpu. Pārvarot visas grūtības, kooperatīvs šinī posmā stipri paplašināja savu darbību, apgādājot abas skolas pilnā mērā ar burtnīcām un rakstāmpiederumiem, uzkrājot rakstāmpapīru un iespiedpapīru, (kuru nodod Literatūras apgādam), jo nodomāts sākt izdot mācības grāmatas un skolas darbvedības grāmatas. Iespieddarbu kārtošanu uzņēmās skolotājs R. Hofmanis. Šinī laikā skolēnu kooperatīvs iespiež dažāda veida burtnīcas, klases dienu grāmatas, vispārīgos skolēnu sarakstus, vispārīgās skolēnu sekmju grāmatas, skolēnu un skolotāju apliecības tautskolām un ģimnazijām, izdienas apliecības skolotājiem.

Kooperatīva grāmatvedību nodod kooperācijas darbinieka E. Ādamsona rokās, kuŗa slēgums uz 1946. g. 1. septembri rādīja RM. 181.391,47 lielu apgrozījumu ar RM. 15.260,40 peļņu. 1946. g. 16. novembŗa biedru pilnsapulce RM. 7.630,20 pieskaitīja rīcības kapitālam, RM. 1.580, – kooperatīva darbinieku gratifikācijā,, RM. 780. – biedru dividendēm, RM. 1.000. – skolas bibliotēkai, RM. 1.500. – nometnes karavīriem protēžu iegādei un citām vajadzībām, RM. 277,20 nometnes skolām trūcīgo skolēnu pabalstiem un mācības līdzekļu iegādei. Kooperatīva biedru skaits pieaug līdz 27. Valdē ievēlēja jau iestrādājušos darbiniekus J. Vanagu, A. Broži, E. Ādamsonu, L. Ābeli (no ģimnazijas), G. Bonderu un A. Freimani (no tautskolas). Skolēnu kooperatīvs iestājas par biedru centr. sav. Turībā, iemaksājot RM. 1.000. – dalības naudu.

1946. g. Ziemassvētkos kooperatīvs ziedoja RM.500. – dāvanu iegādei nometnes skolēniem, nometnes ev. luterāņu draudzei RM. 200. – svecīšu iegādei un RM. 300. – nometnes komitejai Ziemassvētku eglītes vakara vajadzībām'

1947. g.· skolēnu kooperatīvs turpināja pasākto darbu, bet jau mērķtiecīgāk: burtnīcas un citus rakstāmpiederumus nelaida brīvā pārdošanā, bet esošos krājumus sadalīja nometnes triju skolu un zinātnisko kursu vajadzībām, kā ari centās nometnes iedzīvotājus apgādāt ar Vācijā iznākušām latviešu grāmatām un citām precēm pēc iespējas. Uz š.g. 3. maiju kooperatīva peļņa bija RM. 18.201,07, apgrozījums par RM. 236.719,72.

1947. g. 31. maija pilnsapulce, sadalot peļņu, RM. 9.100. – pieskaitīja rīcības kapitālam, RM. 1.200. – biedru dividendēm, RM. 2.300. – kooperatīva darbinieku gratifikācijām, RM. 1000. – studentu pabalstiem, RM. 500. – Baltijas universitātei, RM. 1.651,07 ģimnazijai un tautskolai, RM. 400. – nometnes ev. luterāņu draudzei, RM. 200. – katoļu draudzei, RM. 500. – skautu organizācijai., RM. 1,200. – nometnes komitejai un RM. 150, – kooperatīva revizijas komisijas locekļu gratifikācijām. Biedru skaits 40. Valdes sastāvs nedaudz mainījās. Bijušais veikalvedis J. Vanags, nobeidzot ģimnaziju, nevarēja palikt valdē, tāpēc viņu iesaistīja kooperatīvā par pasūtījumu kārtotāju. J. Vanaga vietā nāca L. Ābele un no jauna valdē ievēlēja V. Vasiļevsku, G. Ādamsoni, G. Bonderu, J. Ulmu no ģimnazijas un A. Freimani no tautskolas. Kā otru skolotāju pārstāvi ievēlēja skolotāju E. Nātriņu.

Tā no mazuma sākot, skolēnu kooperatīvs, kuŗa galvenais mērķis bija un ir apgādāt nometnes izglītības iestādes ar visu nepieciešamo mācību turpināšanai, ir tapis par nometnes uzņēmumu ar lielāko rīcības kapitālu, kas devis savu artavu sabiedriskās labklājības celšanai. Un šeit pateicība pienākas jaunajiem kooperatīva darbiniekiem, kas savu laiku (kuŗa daudziem nav) ir ziedojuši, lai palīdzētu citiem augt un augtu arī paši līdz.

Kooperatīva darbībā ir nenoliedzami daudz trūkumu, jo sevišķi nometnes iedzīvotāju apgādē, tāpat arī citu nometņu skolu apgādē. Bet arī tas būtu novēršams, ja tikai abpusīgo gribēšanu un varēšanu varētu saskaņot, ja kooperatīva darbinieku pienākumu apziņai pret iedzīvotājiem pretī stāvētu pienācīga iedzīvotāju interese pret kooperatīvu. T. Grīnbergs[117]

117. Vēstis Nr. 20, 1947. g. 9. augustā 11. lpp



Skolēnu kooperatīva izdevums



Tautskolas saime 1947. g.

1. rindā no kr.: 10. Māris Graube, 13. Igors Karpovs, Ivars Karpovs, Karīna Karpova
2. rindā no kr.: 3. Ruta Pāvuliņa, vidū no kr. māc. Valdemārs Strautmanis un Fridrichs Kramiņš
4. rindā no kr.: 2. Gunārs Ziediņš



Tautskolas 1. klase 1947. g.

1. rindā no kr.: 1. Anita Birnbauma, 4. Ruta Pāvuliņa, 6. Zinta Zeltiņa
2. rindā pēdējais, sēž Imants ?



Tautskolas 2. klase, 1947. g. ar skolotāju Mariju Turlajs kundzi

2. rindā no kr.: (?),(?),(?),(?), Marija Turlajs kundze, Ivars Karpovs, (?), (?), (?) un (?)



K. Skalbes tautskolas VI klase 1947. g. martā

1. rindā no kr.: Astra ?, Zigrīda Vurlicere, Lilita Dzirkals, Viviana Dučkena, audz. Teodors Grīnbergs, Ingrīda Dapkus, Māra Vītoliņa un Ilga Kramiņa
2. rindā no kr.: Biruta Zīlmane, Mudīte Bērziņa, Ruta Pone, Ojārs Ozols, Ilze Baumhammere, Dagnija Kalniņa un Ausma Garkalne
3. rindā no kr.: Verners Brols, Imants Muižnieks, Jānis Ulms, Uldis Briedis, Guntis Bonders un Staņislavs Jubulis

Kārļa Skalbes tautskolas izlaiduma akts

Š.g. (1948) 31. martā plkst. 11.oo notika jau trešais Kārļa Skalbes tautskolas izlaiduma akts. Aktu noskatīties bija ieradušies skolotāji, komitejas pārstāvji, absolventu vecāki, septītās klases skolēni u.c.

Mācītājs V. Strautmanis ievadīja svinīgo aktu ar svētrunu. Tai sekoja tautskolas pārziņa P. Turlaja uzruna. Absolventi saņēma apliecības līdz ar skolas balvu – R. Blaumaņa „Indrāniem" un svešvārdu vārdnīcu. Ģimnazijas balvu – Z. Lazdas „Tālo dārzu" saņēma sekmīgākā absolvente Maruta Birzule, sekmīgākā absolvente latviešu valodā Ingrida Brežinska, sekmīgākais absolvents matēmatikā Staņislavs Jubulis, klases vecākā Maija Stūrāne un jaunākais absolvents Juris Pūliņš. Bez minētajiem vēl tautskolu beidza: Gunārs Ābele, Juris Auziņš, Andrejs Birnbaums, Viola Brakovska, Mudīte Bērziņa, Paulis Duks, Gunārs Eglītis, Alvis Freimanis, Gunārs Grabis, Liesma Jansone, Monika Kadiķe, Liliana Kaufmane, Juris Krievs, Anna Motivāne, Aldona Pinkāne, Ināra Silgaile, Aina Strautiņa, Olga Uldrika, Valda Vītola, Alvis Vītols, Anna Zacharkēviča un Gunārs Zariņš.

Pēz apliecību saņemšanas gan skolotāji, gan citi runās novēlēja absolventiem visu labāko, lai tie izaugtu krietni Latvijas dēli un meitas skaidrām sirdīm, lai censtos pēc tālākas izglītības. Absolventu pateicības runā Maija Stūrāne izjustiem vārdiem pateicās par labajiem novēlējumiem, par skolotāju pūlēm un pašaizliedzību.

Absolventi nodeva Latvijas karogu septītai klasei. Sekoja deklamācija. Pēc tam absolventu sekstets noskandināja dažas dziesmas. Akts beidzās ar Latvijas valsts himnu. Šķiroties absolventi pasniedza skolotājiem ziedus. Vakarā sekoja mielasts ar saviesīgu vakaru, kurā bija lūgti absolventu vecāki, skolotāji un jaunā septītā klase. L.K[118].





Kārļa Skalbes tautskola 1947. g.

118. Vēstis Nr. 13. 1948. g. 2. aprīlī 14. lpp.



Kārļa Skalbes tautskolas koris L. Vēzes vadībā

Ja nemaldos, tad Lidija Vēze iesākumā pasniedza latviešu valodu 3. klasē. Kaut kad 1946. jeb 1947. g. viņa nolēma atgriezties Latvijā. Cik atceros, tad stāstīja, ka viņas vīrs, leģionārs, bija palicis tur pēc kaļa. Vēlāk parādījās Latvijā izdots žurnāls ar viņas foto un aprakstu par dzīvi tur.[119]

119. Red.

1948. mācību gads

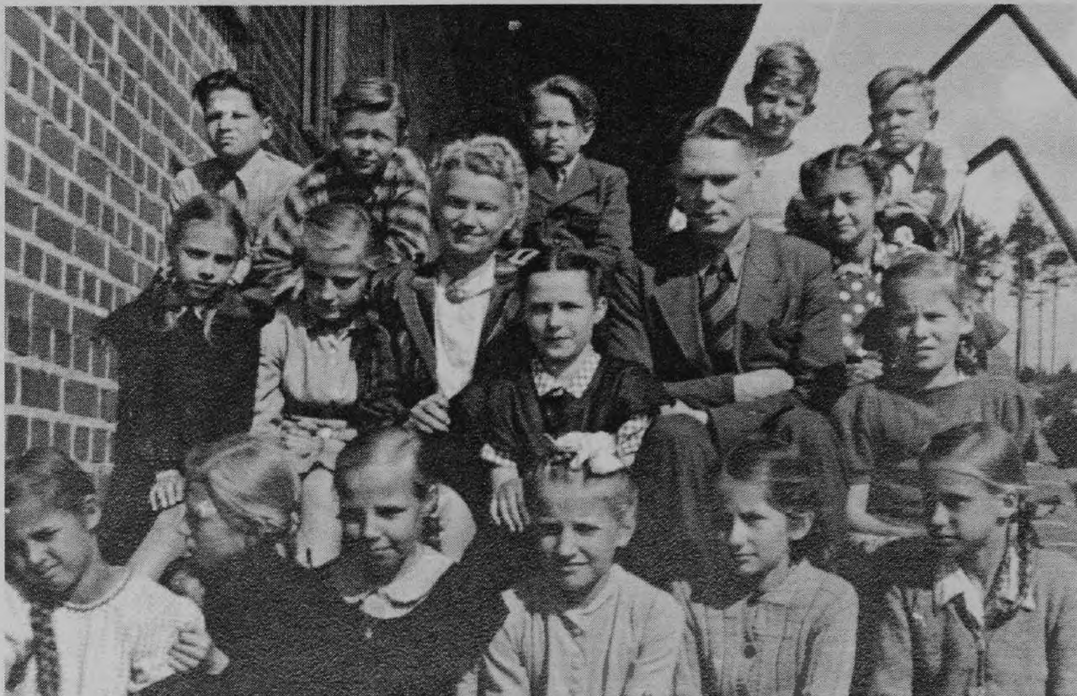


1948. g. 3. kl. mācību beigās

1. rindā no kr.: (?), Ausma Nika, (?), Aija Kārkliņa, Ilze Birzule, Liene Vīksne, (?) un (?)
2. rindā no kr.: Ieviņa Ziediņa, (?), Olga Vītiņa, Pauls Turlajs, (?), (?) un (?)
3. rindā np kr.: (?), (?), Jānis Lucs, (?), (?), Raimonds Zacharkevičs un (?)



1948. g. uz melnās bumbas skatuves



Ceturtās klases skolēni 1949. g. 7. maijā

1. rindā no kr.: (?), (?), (?), (?), Aija Kārkliņa, (?)
2. rindā no kr.: Ilze Birzule, Ausma Nika, Olga Vītiņa, Ieviņa Ziediņa, Pauls Turlajs, (?), Liene Vīksne
3. rindā no kr.: (?), (?), (?), Raimonds Matisons un Māris Stūrāns



Olga Vītiņa ar klasi, 1949. g



Tautskolas V. klase 1949. g.maijā

1. rindā no kr.: Māra Lāce, Janīna Jubule, Māra Lībante, Vallija Uldrika, Elza Nātriņa Avotiņa, Rūta Staprāne, Māra Kraule un Maruta Širmane
No kr. stāv: Skaidrīte Traumane, Vija Luce, Ausma Traumane, Pārsla Paegle, Ilga Kačerovska, augšā Harijs Goldbergs, zemē Jānis Pinkāns, Ivars Freimanis, Māris Pubulis, Māris Šēfers, Jēkabs Lielkoks, Imants Tērauds, Ēvalds Pundurs, Ojārs Ziemelis, Gunārs Freibergs un Andris Krēvics



K. Skalbes tautskokas VI. klase 3. trimestra beigās 1949. g.

1. rindā no kr.: Rota Kārkliņa, Helga Brežinska, Anitra ?, Aija Timmermane
1. Verners Marauskis, 2. Tālivaldis Paegle, 3. Ludis (?), 4. Maija Dūce, 5. Signe Briede, 6. Daina ?, 7. Ārija Krepics, 8. Valda Krepice, 9. skol. Elza Nātriņa, 10. (?). 11. Gunārs Ziediņš, 12. Vija Ābele, 13. Guntis Vedējs, 14. Edvīns Krakovs, 15. Aivars Kačerovskis, 16. Andrs Ziediņš, 17. (?), 18. Ausma Ķieģele, 19. (?), 20. Andra Turlajs, 21. Strazdiņa kdze, 22. Voldemārs Vārpa, 23. Pauls Turlajs



K. Skalbes tautskolas VII. klase 1949. g. aprīlī

1.rindā no kr.: Edvīns Švechs (?), Andrejs Baumhammers, Imants Paegle, Goga (?) Timmermanis un Ivars Siliņš
2.rindā no kr.: Janīna Pubule (?), Anna Motivāne (?), Ilze Kņezinska – Schwartz. 7.klases audzinātāja Austra Širmane, Solveiga Dzirkale, Lija Ludeka un Lalita Lāce – Muižniece
3.rindā no kr.:.??, ? Guntis Atgāzis, ? Pētersons, Visvaldis Dzintars, Ārija Lapiņa, Ilmārs Nika, Brigita Vilensone, Aldona Pinkāne, Elza Eglīte un Zenta Liepkalne



K. Skalbes tautskolas VII. klase 1949. g. aprīlī ar skolotājiem

1. rindā no kr.: Ringolds Upatnieks, Elza Strazdiņa, Pauls Turlajs, Austra Širmane, Ernests Ābele, Strautzele un Rūdis Hofmanis



1949. g. 1. augustā VII. klasi sākot ar klases audzinātāju Grīnberga k-gu.

1. rindā no kr.: Valda Krepice, Ārija Krepice, Helga Brežinska un Ausma Ķieģele
2. rindā no kr.: Ludis ?, Maija Dūce, Daina ?, Guntis Vedējs, Andra Turlajs, Vija Ābele, un Gunārs Ziediņš
3. rindā no kr.: Andrs Ziediņš, Teodors Grīnbergs, Verners Marauskis, Aivars Kačerovskis un (?)



K. Skalbes ģimnazija un tautskola 1949. g. 1. augustā

Kārļa Skalbes ģimnazija

Fišbachas latviešu. nometnē pašreiz (1945. g.) mācās 140 audzēkņu. Par spīti diezgan neērtiem nometnes dzīves apstākļiem telpu ziņā, no citām nometnēm ieradušies 67 audzēkņi. To novietošanas grūtības pārvarētas ar nometnes vadības un sapratīgo nometnes iedzīvotāju pareizo apstākļu izpratni, ka ne dzīves ērtības, bet jaunatnes garīgā augsme pašreizejos apstākļos ir tā reālitāte, kas nodrošina mūsu tautas nākotni. Ģimnazijā strādā 15 skolotāji un 14 skolotājas, gandrīz visi ar ilggadīgu paidagoģisku praksi: prof. Zicāns, prof. Kārkliņš. doc, Vītums, dzejniece Zinaīda Lazda, sirmais paidagogs Fr. Ieviņs u. c. Laimējies arī katram mācības priekšmetam atrast piemērotu speciālistu. Šis apstāklis, paidagogu saimes vienprātība un audzēkņu kāpinātās izglītības alkas garantē sekmīgu darbu. Pēc 12 nedēļu darba ģimnazija 13. okt. beidza pirmo darba posmu, trimestra noslēgumu atzīmējot ar garīgu aktu un audzēkņu priekšnesumiem. Ģimnaziju vada paidagogu saimes vienprātīgi izraudzītais direktors mag. math. E. Ābele un insp. mag math. V. Vārpa. – Nometnes pamatskolā (ar bērnu dārzu un pirmskolas grupu) 37 skolotāji māca, 180 skolēnus. Pamatskolas pārzinis P. Turlajs, pārziņa palīgs T. Grīnbergs.[120]

Chronika

Fišbachas latviešu nometnē skolas mācības sāka jau pagājušā gada jūlijā un mācības gadu beidza 1946. g. aprīļa sākumā. Ģimnaziju absolvēja 18 audzēkņu. Jaunajā mācību gadā, kas sākās 6. maijā, skolēnu skaits būs lielāks nekā līdz šim, jo skolas apmeklēs arī bijušie karavīri, līdz ar to ģimnāzijā atvērtas dažas parālēlklases. Visi tautskolu beigušie iestājušies ģimnāzijā. (J.)[121]

Fišbachas latviešu nometni apciemoja Latvijas ev. – lut. baznīcas archibīskaps prof. Dr. theol. T. Grīnbergs. Viesis iepazinās ar nometnes skolu darbību un teica dievvārdus nometnes baznīcā. Archibīskapa sirsnīgie vārdi stiprināja klausītājus un deva tiem jaunu ierosmi ticībai. 25. jūlijā nometni apmeklēja Romas katoļu baznīcas bīskaps J. Rancāns, atvezdams tautiešiem pāvesta Pija 12. svētību un sveicienus.

– Nometnes Kārļa Skalbes tautskola un ģimnazija pēc pirmā darba gada un daudzām grūtībām tagad var darboties pašu izbūvētās, samērā piemērotās telpās. Arī ar mācības līdzekļiem skolas šobrīd apgādātas apmierinoši. Daudz te palīdzējusi UNRRA. Pamatskolu pārzin P. Turlajs, bet ģimnaziju E. Ābele, Ģimnāzijā šajā mācību gadā ir 159 audzēkņi. Pavasarī ģimnaziju beidza 18 audzēkņu, no kuŗiem 13 izglītību turpina Vācijas augstskolās. (E. Alainis)[122]

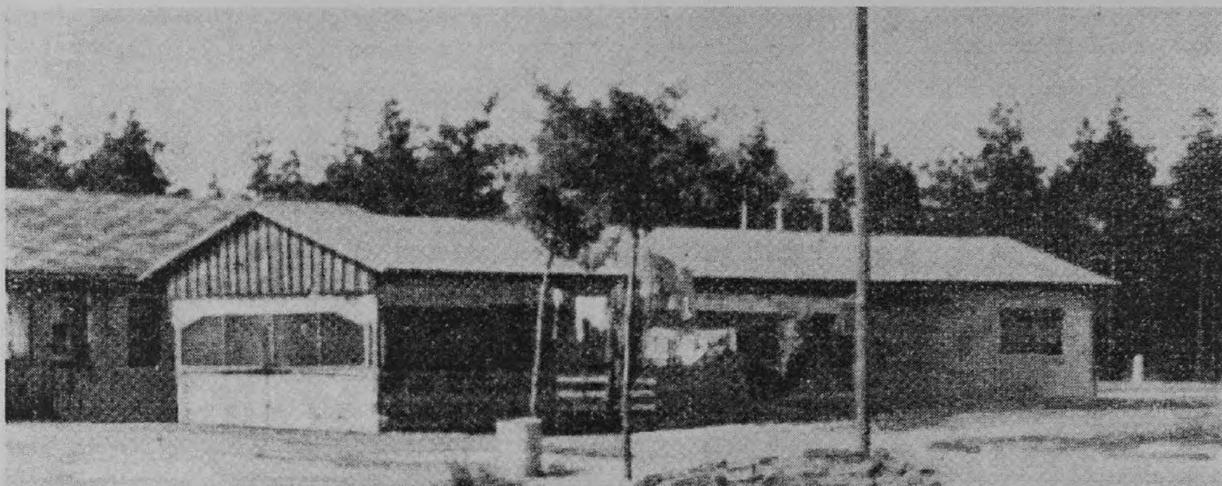
Atmiņas par skolu.

Ir 1945. gada vasara – Eiropas bēgļi tiek atkal pārvietoti citās nometnēs. Gaŗš bēgļu vilciens ar preču vagoniem no Jēnas vairākas dienas brauc uz kādu mums nezināmu vietu Bavārijā – tur būšot mūsu jaunā piemešanās vieta. Jāņus svinam kādā mežmalā – vilciens pietur, palaiž mums izstaipīt kājas. Pinam vainagus, mēģinām dziedāt, bet vairāk gribas raudāt. Esam īsu bridi, vilciens spalgi nosvilpjas, saklūpam atpakaļ vagonos un braucam atkal.

Jaunajā mājas vietā mūs ieved naktī – atceros vēl tagad baltas mēnesnīcas apspīdētās barakas, baltus ceļus un slaidas priedes visapkārt – Fišbachas nometne.

Man ir 15 gadu – ģimnaziju Valmierā nepaguvu iesākt, kaŗš nāca virsū, bija jābēg. Necerēju vairs mācīties latviešu skolā, bet liktenis bija lēmis nokļūt Fišbachā. Un Fišbachā 1945. gada 24.jūlijā, tikai mēnesi pēc bēglu sabraukšanas, darbu sāka Kārļa Skalbes ģimnazija.

120. Bavārijas Latviešu Vēstnesis, 1945. g. 3. novembrī
121. Latviešu Vēstnesis, 1946. g. 18. maijā
122. Latviešu Vēstnesis, 1946. g. 7. augustā



Kristalpils

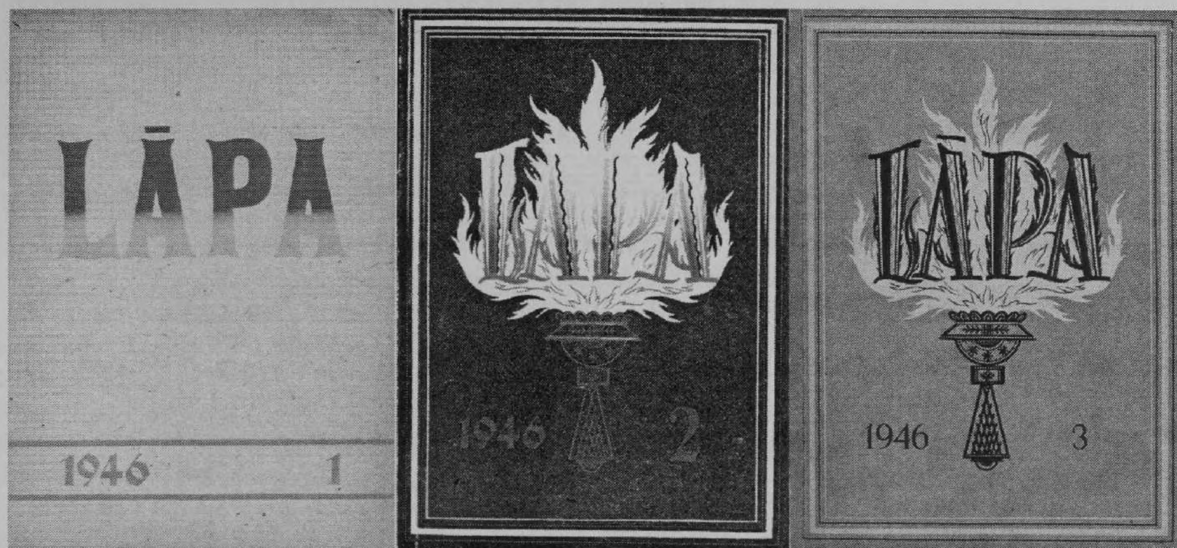
Skolas pirmā mītne bija Kristalpils – bēdīga izskata baraka. Durvju tai nebija, nebija ari logu. Sienām bagātigi plūda cauri gaismas stari – tāpēc ari mūsu lepnais vārds – Kristalpils. Visas klases sēdēja ap galdiem, ko vieniem mācīja, dzirdēja ari visi citi. bijām 52 jaunieši, 18 skolotāju. Ar šo dienu sākās viens no skaistākajiem un bagātākajiem posmiem mūsu dzīvē.

Drīz laimīgi dabūjām lielākas telpas, un bija ari liela vajadzība, jo uz mūsu skolu plūda jaunieši no visām apkārtējām nometnēm. Pāris mēnešu laikā mūsu skaits bija jau 124. Mainījās direktori – skolas dibinātāja nometnes izglītības nozares vadītāja prof. Jāņa Rutmaņa vietā nāca Ernests Ābele. Auga ari skolotāju skaits. Radās mūsu koris, dramatiskā grupa, kuŗa vēlāk izrādīja Blaumaņa „Pazudušo dēlu".



Ģimnazijas pirmā baraka, priekšā Edgars Nonācs

Kārļa Skalbes ģimnazija strādāja ļoti intensīvi ar pavisam īsiem brīvlaikiem. Visi zinājām, ka mums laika maz un tik daudz kas paveicams. Bet mūsu enerģija tajā laikā bija neizsmeļama. Nepietika tikai ar mācībām, sākām izdot ari skolas žurnālu „Lāpa" kas iznāk Fišbachas nometnē no 1946. g. līdz 1948. g.[123]. „Lāpa" auga, līdzstrādnieku netrūka. Bija dzeju bagātība, stāsti, referāti no mūsu skolas Raiņa, Skalbes, Poruka, Blaumaņa un Brigaderes vakariem, raksti par ciemošanos ar Zentu Mauriņu, Knutu Lesiņu, Pēteri Ērmani un Jēkabu Poruku, skolas chronika un daudzi dziļi pārdzīvoti gan priecīgi, gan skumji nostāsti par notikumiem mūsu jaunajās dzīvēs. Dziļi mūs aizkustināja ziņa, ka miris prof. Eduards Zicāns un, ka pat beidzamā brīdī viņš nebija mūs aizmirsis, bet teicis „Lai mana klase mani pavada". Mūsu mīļā skolotājs vairs nav starp mums.



Kārļa Skalbes ģimnazijas audzēkņu izdevums.

Skolas darbs turpinājās ļoti mērķtiecīgi. 1947. gadā, atceroties Draudzīgo aicinājumu, Bavārijas apgabala latviešu komiteja nolemj apbalvot labāko latviešu ģimnaziju Bavārijā un par tādu izrauga mūsu Kārļa Skalbes ģimnaziju. Komitejas pārstāvis toreiz mācītājs Jānis Turks svinīgā ceremonijā pasniedz skolas direktoram velti – mākslinieka A.Sildega gleznu „Jāņu nakts."

Tā paša gada 29. martā skolu beidz II izlaidums – 33 jaunieši. Absolventes Solvīta Kalniņa un Ilze Sķipsna velta skolai dzejoļus, kuŗiem mūziku komponē Jēkabs Poruks. Mūsu koris abas dziesmas pirmo reiz dzied izlaiduma aktā.

Kā senu dienu varena pils
Kā māte, kas izvada saimi
Stāv skola; klusi apkārt šalc sils
Un Novēl mums gājputniem, laimi
Un saule zemi apmīļo
Un jauni putni izlido.

Uz brīdi skaņa norimst, un viss
Šķiet lūgšanā aizturam elpu.
Viss jauna spēka pielijis,
Kas piepilda pasaules telpu.
Un saule zemi apmīļo
Un jauni putni izlido.

Sauc tēvu zeme, un arkls sauc,
Un tīrums sola un svētī:
Būs vaga taisna, būs vārpu daudz,
Būs zelta graudi mums klētī.
Un saule zemi apmīļo
Un jauni putni izlido.

Solvīta Kalniņa

123. Benjamiņš Jēgers, Latviešu trimdas izdevumu bibliogrāfija 1940-1960 2, Daugava 1972

SKOLAI

J. Poruka mūzika — S. Kalniņas vārdi

Jau rīta vējš man sejā trauc,
Sev līdz uz jaunu dzīvi sauc.

Jau gaidās trīs un viļņo gaiss
Drīz vērsies tālums brīnišķais.

Ak, stājies, vējš, ak, norimsties,
Ļauj man vēl brīdi apstāties.

Pirms varu soli tālāk spert,
Ļauj vēl reiz visu just un tvert.

Lūk, kādās krāsās brīnišķās
Ik brīdis gaiši iemirdzas.

Kā viss te zvīļo, skan un viz,
Kāpj balta liesma debesīs.

Tā kvēlo, deg un dzirkstis šķiļ,
Tās uguns mūžam nepieviļ.

Jau vējš ver skolas durvis ciet,
Mums baltā gaisma līdzi iet

Ilze Šķipsna[124]

124. Lāpa Nr. 3-4-5, 1947. g. 39. lpp.

3. izlaidums– 1948. gada martā dāvina skolai karogu darinātu pēc mākslinieka J. Šternberga meta ar Kārļa Skalbes dzejas ierakstu:





Skolas saime ir saaugusi ciešā vienībā – kā skolotāji, tā arī skolēni.[125]

Kārļa Skalbes ģimnazijas 2. gada svētki

(Ģimnazijas direktora sniegtā darbības pārskata atreferējums)

Drīz pēc tam, kad liktenis mūs atveda šai vietā, kas izvērtusies par mūsu pagaidu mājvietu, iezīmējās tās pamatlīnijas, kas raksturo tagadnes Fišbachas nometnes garīgo seju un kas cauri tumsai un sāpēm kā nezūdīgas vērtības iznirs latviešu tautas kopības rītdienā. Šis nezūdīgais ir tas darbs, kas veltīts jaunajai maiņai – mūsu jaunatnei. Jaunatne veidojas tāda, kādu to kaļ ģimene, skolas un apkārtējā vide. Jautājumam, kāda būs tautas nākotne, atbilde ir viena: kādi ir ģimenes, skolas un apkārtējās vides centieni un mērķi. Un tāpēc skola ir viens mūsu nākotnes pamatbalsts.

Pirms divi gadiem darbu sāka ģimnazija, ko nosauca dziļi latviskā dzejnieka un divreizējā trimdinieka Kārļa Skalbes vārdā. Ģimnaziju, tautskolu un bērnu dārzu organizēja toreizējais nometnes izglītības lietu vadītājs prof. J. Rutmanis un vadīja līdz 13. septembrim.

Skolas organizēšana notika Fišbachas nometnes jaunībā, tāpēc skolas darbs ar katru dienu brieda plašumā. Visi fišbachieši atcerēsies, ka sākumā mitām vairāk kā mēnesi 4 klases divi atsevišķās telpās, šķūnī ko Fišbachas Monchauzeni sauca ne par Ulubeli, bet par „Kristalpili"

Drīzi skola ieguva vienu t.s. „ziemas ēku", kurā klašu sienas veidoja no skapjiem, vēlāk tos aizstājot dēļiem. Uzcēla papildu skolas ēku klasēm un zēnu rokdarbu darbnīcai, izveidoja telpu vingrošanai, dziedāšanai, lūgšanu svētbrīžiem un kopīgām sanāksmēm. Šais telpās t.s. „vecajā skolā" ari beidzām 1. mācības gadu. Tai pašā kalendāra gadā otro mācības gadu sāka patreizējā nometnē vislabākajā un skolai piemērotākajā ēkā, kurā veidoja 7 klases tautskolai un 5 klases ģimnazijai. Iegūtas vēl 2 koka ēkas, tā ka telpu jautājumu var uzskatīt par gandrīz atrisinātu.

Ja raugāmies atpakaļ uz šo nemitīgo skolas telpu celšanu un nerimtīgu piemērotāku telpu izveidošanu, tad rodas tīro brīnums, kā tik īsā laika sprīdī iziets tik daudz fazēm, kā viss tas veikts. To darījuši latvieši, un viņi to darījuši paši savas latviešu tautas nākotnes labā.

Šo darbu ir sekmējuši vairāki faktori:

1. Tas notika Fišbachas jaunībā. Jaunībā ir ideālisma pārpilnība, tā dara, neprasot, kāds labums man no tā; roku arkla spalam pielicis, dzen vagu, kamēr tīrums aparts. Ja cilvēka mūžs mērījams gadu desmitos, valsts un tautas mūžs gadu simteņiem, tad nometnes mūžs rēķināms mēnešos. Ja šī atziņa pareiza, tad tagad mēs esam tuvu vecuma slieksnim, tuvu tai robežai, kad vairums ļaužu pievēršas sava kaktiņa un stūrīša veidošanai, grāmatas vietā pērkot labas pusdienas, jaunības ideālismu apmainot pret „prātīgo laužu" dzīves filozofiju. Nometņu dzīves formā ātri vecums piestājas.
2. Fišbachas nometnei ir bijusi laime izraudzīt arvien tādu vadību, kas, ikdienas vajadzības kārtojot, nekad nav iestigusi tikai ikdienā. Savus skatus un darbu tā centrējusi latviešu tautas nākotnes problēmas.
3. Ir nometnē daudz vecāku ļaužu, kas par savas izpostītās, vēl atlikušās dzīves uzdevumu sprauduši pielikt roku visur tur, kur veidojas mūsu rītdiena.

Ikvienam redzamā skolas ēka ir skolas ārējā čaula, kas sevī var slēpt tādu vai citādu saturu.

Skolas ir skolēni un skolotāji un skolotāju un skolēnu centienu savstarpējā mijiedarbē izveidojies skolas gars.

---

125. Baiba Birzule Dumpe, pārņemts no 1986. g. Lāpas 17. lpp

Skolēni. Reizē ar skolas ārienes veidošanos audzis skolēnu skaits. Skolēnu skaita palielināšanās ir sekmējusi telpu paplašināšanu – un otrādi.

Darbu sākot, pirms 2 gadiem bija 52 skolēni, šis skaits ātri vairāk kā divkāršojās, ierodoties skolēniem no 22 tuvumā un tālumā esošām nometnēm. Pirmā mācības gada beigās bija 124 audzēkņi.

Otra mācības gada sākumā bija 128, un skolas pirmajā gada dienā 159 audzēkņi. Šodien, otrā gada dienā tas ir 148, kas mācās 7 klasēs (3. un 5. klasei ir parallēlklases).

Dažreiz nepārvaramas grūtības ir radījuši šaurie nometnes telpu apstākļi, tādēļ daudz gribētāju skolā nav iekļuvuši.

Divos darbības gados ģimnaziju beidzis 51 audzēknis:

1945/46.m.g 18 audzēkņi (visi studē)

1946/46.m.g. 33 audzēkņi.

Pirmajā mācības gadā attiecīgās klases kursu beiguši 99 audzēkņi, pieskaitot 18 absolventus –117; otru gadu tai pat klasē atstāti 7 audzēkņi.

Otrajā mācības gadā attiecīgās klases kursu beiguši 113 audzēkņi, pieskaitot absolventus, kopā 146; atstāti otru gadu tai pat klasē 56 audzēkņi.

Skolotāji. Darbu sākot strādāja 18 skolotāju, pirmajā mācības gada beigās 30, otra mācības gada beigās 31, patlaban 29. 14 skolotāji strādā arī tautskolā un 15 citos nometnes darbos.

Skolotāju saimi skārusi likteņa smagā roka. Šai svētku dienā atcerēsimies zelta graudiem pilnāko vārpu – teoloģijas doktoru prof. Eduardu Zicānu, ko negaidīti pļāva nāves izkapts 1. mācības gada beigās.

Pārgājuši citā darba vietā 10 bijušie skolotāji.

Skola ir veidojusies un darbojusies uz Latvijas skolas tradiciju pamatiem. Uz šiem pašiem pamatiem tā stāvēs arī turpmāk. Darbu skolā vada tā, lai jaunā audze pēc šī smagā trimdas posma celtos pati, gribētu un spētu celt savu bijušo valsti uz izpostītās tēvu zemes drupām. Ja patlaban mums šīs iespējas nav, tomēr varam tam gatavoties, kopjot un audzējot stipru to valsti, ko ikviens cilvēks nes savā iekšienē. Liksim to lietā tad, kad mūsu diena nāks!

Kādi līdzekļi ir skolai ši mērķa sekmēšanai?

1. Augstas kvalitātes skolotāju sastāvs, kas sevī nes latviskās skolas tradicijas un paidagoģisko pieredzi.
2. Mums ir bagāts jaunatnes dārzs, kas alkst dārznieka un kam augšanas griba. Tie arī izauguši no latvieša zemes un viņi grib atkal tajā ieaugt.

Abi šie faktori tik nozīmīgi, ka nav šaubu – mēs mērķi sasniegsim.

Darbam ir divi zari:

1. Mācības darbs, zināšanu sniegšana.
2. Audzināšanas darbam ir jo lielāka nozīme tieši šinī dzīves posmā, kad mums bāztin bāžas virsū sveši putekļi – daži mūsu garam sveši un nepieņemami paradumi un izdarības. No visa šī svešā jaunatne jāsargā.

Mēs esam izcīnījuši diezgan cienīgu stāvokli citu skolu starpā; uz mums ar paļāvību raugās mūsu trimdas izglītības vadība, mums atzinību teikusi BALK, dāvinot gleznu kā labākajai Bavarijas ģimnazijai, mūs visos centienos atbalsta nometnes vadība un sabiedrība. Raudzīsim tapt vēl krietnāki.

Audzēkņi, esiet jauni jaunībā! Ideālismu un ticību Latvijai ņemiet sev biedros ik brīdi. Tad brīvajā tēvzemē jūs varēsit dziesmā lūgt Visvareno „Dievs svētī Latviju!”[126]

---

126. Vēstis Nr. 18, 1947. g. 26. jūlijā



Ģimnazijas un tautskolas skolotāji

1. rindā no kr.: Austra Širmane, Fricis Ieviņš, Valdemārs Strautmanis, Līna Ratermane, Voldemārs Vārpa, Ernests Ābele, Erna Strautmane, Eleanora Briede un A. Sprincis
2. rindā no kr.: Alīde Kačerovska, Elza Nātriņa, Rita Plostiņa–Grīnblate, Eižens Šablovs, (?), Ērika Birnbauma, Strazdiņa, Anna Reščevska, Rūdolfs Hofmanis un Teodors Grīnbergs
3. rindā no kr.: Harijs Draviņš, (?) un Olga Vītiņa

Ernests Ābele

Ernests Ābele dzimis 1907. gada 19.maijā Alojas pagastā. 1929. gadā beidz Rīgas skolotāju institūtu un līdz 1936. gadam māca Liepājas jūras skolā, līdztekus pašam arī papildinoties jūrniecības zināšanās. Vasaras mēnešos brauc uz kuģiem prakses iegūšanai, 1936. gadā beidz jūras skolu ar tiesībām uz tālbraucēja kapteiņa grādu. 1937. gadā strādā par skolotāju Kr. Valdemāra jūrskolā Rīgā un iestājas Latvijas Universitātes matemātikas un dabas zinību fakultātes astronomijas nozarē. 1942. gadā ļoti sekmīgi beidz universitāti un 1943. gadā iegūst maģistra grādu.

1944. gadā pār Latviju brāžas Otrā Pasaules kaŗa negaisi, sāka bēgļu gaitas. Pēc kaŗa beigām Ābeļu ģimene nonāk Fišbachas bēgļu nometnē pie Nirnbergas. Šeit sākas Ernesta Ābeles mūža ražīgākais posms. Lai kādus panākumus un atzinības viņš arī vēlāk negūtu amerikāņu zinātniskās aprindās, viņa lielākais pienesums latviešu tautai bija jauniešu audzināšana un mācīšana šīs nometnes Kārļa Skalbes ģimnazijā.

Ernestu Ābeli ievēl par skolas direktoru, un viņa vadībā skola kļūst netikai par akadēmiski atzītu mācības iestādi, bet – pats galvenais – izveidojas par drošu salu kaŗa gaitās svaidītiem jauniešiem. Direktors daudziem, no ģimenēm atrautiem ģimnazistiem, kļūst par tēva aizstājēju. Kad otrreizējas izceļošanas dēļ skola beidz darboties, šķiršanās ir bezgala sāpīgas. Bet viņa saites ar bijušiem skolēniem nepārtrūkst. Viņš dzīvi seko līdz visiem mūsu dzīves panākumiem mūsu jaunajās mājvietās.

Ernests Ābele ar ģimeni nonāk ASV un sāk strādāt par apkopēju Mančesteras koledžā Indianā. Redzot, kā studenti starpbrīžos cīnās ar neizprastiem un nepabeigtiem mājas darbiem, viņš šad un tad palīdz un problēmas izskaidro. To ievēro koledžas vadība un 1952. gadā pieņem viņu turpat par fizikas instruktoru. Tā paša gada rudenī gan Ābeles pārveļas uz Ohaijo pavalsti un Ernests Ābele sāk mācīt Ohaijo Ziemeļu Universitātē Adā. 1959. gadā viņš iegūst profesora pakāpi, un 1960. gadā viņu ieceļ par fizikas katedras vadītāju. 1958./59. gadā viņš kā stipendiāts papildinās kodolu enerģijas un reaktoru zinībās Perdū univ. un Argonnas Nacionālajā laboratorijā.

Tai pašā laikā Ernests Ābele iestājas Konkordijas Valdemārija Viskonsīnas kopā. 7 – 8 stundu garos

braucienus no Adas uz konventiem Milvokos viņš veic bez kurnēšanas, kā pats saka: „Braucu ar prieku, jo tas, ko darām Valdemārijā, ir manas dzīves sastāvdaļa. Tāpēc pildīšu katru pienākumu, ko Valdemārija man uzticēs vai uzliks." 1961. gadā Ernestu Ābeli ievēl par Valdemārijas senioru. Prof. Ernests Ābele ir vienīgais Valdemārijas goda fil., kuŗš arī bijis Valdemārijas seniors.

1996. gada 14.janvārī uz mūžu savas acis slēdza prof. Ernests Ābele. Viņa turpat vai 89 gadu garais mūžs bija darba un panākumiem bagāts.[127]

Ērika Birnbauma

Dzimusi 1902. g. 24. augustā. Angļu valodas skolotāja; arvien priecīgā un vieglā valša dejotāja skolas vakaros.[128]

Eleanora Briede

Eleanora Briede dz. Eiduks dzimusi 1905. g. 14. janvārī Rīgā, kur viņa pavada savus jaunības un skolas gadus. Izglītību viņa turpina Angļu institūtā un pēc tā beigšanas iesaistās darbā par angļu valodas un vingrošanas skolotāju. Ir arī rosīga YWCA organizācijā.

1932. g. 27. martā Eleonora apprec 6. Rīgas kājnieku pulka leitnantu Matīsu Briedi. Vācu okupācijas laikā abi ar vīru ir skolotāji Irlavas Nepilngadīgo audzināšanas institūtā.

Pēc vīra iesaukšanas leģionā viņa turpina darbu Irlavā un audzina savus 3 bērnus.

1944. g. rudenī austrumu frontei tuvojoties viņa ar bērniem un māti brauc uz Vāciju un apmetas Tīringijas ciemā Brunn beim Eisfeld, kuŗu kaŗa beigās ieņem amerikāņi.

Kad sabiedrotie gatavojas Tīringiju atdot krieviem, 1945. g. jūnijā ģimene mēģina amerikāņus pierunāt, lai to aizved uz Koburgu Bavārijā, bet amerikāņi ģimeni aizved uz Jēnu un tur to atstāj. Diemžēl pēdējais ešelons uz rietumiem jau bija aizgājis. Laimīgā kārtā krievi vēl nebija ienākuši. Ģimene piekukuļo vācu dzelzceļniekus, kuŗi to preču vagonā nogādā līdz Bavārijas robežai. Tā kā krievi robežu vēl nebija nodrošinājuši, tad ģimene, tēlojot vācu zemniekus, sāk iet uz Bavārijas pusi, līdz sastop amerikāņu robežsargus. Tie ģimeni aizved uz Nirnbergu un pēc dažām dienām uz Fišbachu, kur tā pavada nākošos 4 gadus.

Fišbachā Eleonora māca Angļu valodu Kārļa Skalbe ģimnazijā un arī nodarbojās par nometnes angļu valodas tulkotāja. Bez oficiāliem tulkojumiem viņa arī tulko dokumentus un vēstules atsevišķām personām.

1949. g. ģimene izceļo uz ASV kur apmetas Madisonā Viskonsinā. Tur Eleanora iesaistās dažādos biroja darbos līdz 1953. g., kad viņu pieveic ļaundabīgs audzējs.

Eleonora ar prieku atcerējās Fišbachas laikus, jo viņai patika darbs, ko viņa darīja, un cilvēki, ar kuŗiem viņa sadarbojās.[129]

V. Cukurs

Dziedāšanas skolotājs.

Harijs Draviņš

Draviņš, Harijs dz.1914. gada 29.jūlijā Latvijā, miris 1993. gada 31.decembrī Austrālijā. Beidzis ģimnaziju Ventspilī un Latvijas Universitātes filozofijas un filoloģijas fakultātes klasisko valodu nodaļu Rīgā ar mag.phil. grādu. Pēc studiju beigšanas, strādājis filoloģijas fakultātes bibliotēkā. Bijis akadēmiskās biedrības RAMAVE biedrs.

Kopš 1944. gada Latviešu Leģionā. Kurzemē ievainots, sūtīts uz Vāciju ārstēties. Izārstēts, atgriezies savā vienībā, kas tad jau cīnījās Austrumvācijā. Kaŗa pēdējā dienā kritis krievu gūstā, bet krievi, laimīgi par kaŗa beigām, palaiduši visus gūstekņus vaļā. H. Draviņš tad, kājām iedams kādus 100 km, nonāca Plauenā. Kad Plauenu taisījās piedalīt krievu zonai, H. Draviņš, kopā ar pārējiem Plauenas latviešiem, devās uz rietumiem un nonāca Fišbachā.

Kārļa Skalbes ģimnazijā H. Draviņš mācīja latiņu valodu un bija klases audzinātājs no 1945. līdz 1949. gadam. 1949. gada rudenī izceļoja uz Austrāliju.[130]

māc. Alfreds Gulbis

Alfreds Gulbis ir dzimis 1913. gada 19. jūlijā Abrenes apriņķa Balvu pagastā Latgalē. Pēc Balvu pamatskolas beigšanas viņš mācās Baznīcas ģimnazijā Rīgā, pēc tam iestājas Latvijas Universitātes teoloģijas fakultātē, 1934 gadā viņš pārceļas uz Jelgavu un ir mācītāja amata kandidāts Jelgavas pilsētas draudzē pie

127. Baiba Dumpe
128. Andrejs Birnbaums, Lāpa 1982. g. 29. lpp.
129. Uldis Briedis
130. Marianna Ieviņa

mācītāja Oļgerta Kraula, A Gulbi par mācītāju ordinē 1940 gada 8. decembrī un viņš turpina darbu plašajā Jelgavas pilsētas draudzē kā palīgmācītājs, sevišķu vērību veltot draudzes sieviešu komitejas, misijas un jaunatnes darbam, kā. ari apkalpojot garīgi slimos Ģintermuižas slimnīcā. Mācītājs Gulbis Jelgavā strādā arī par ticības mācības skolotāju Valsts technikumā un Jelgavas skolotāju institūtā.

Latviju mācītājs Gulbis atstāj 1944. gada jūlijā un kaŗa beigu posmu pavada Dresdenē, Vācijā, tur vadīdams jau Jelgavā iesākto Tautas Palīdzības darbu. Kaŗam beidzoties, viņš nokļūst Rietumvācijā un apmetās Fišbachas nometnē pie Nirnbergas. Tur viņš viens no nometnes draudzes mācītājiem, māca Kārļa Skalbes ģimnazijā un vienu laiku vada nometnes latviešu komiteju. Nometnes laikā daudz palīdz latviešu karavīriem, kārtojot problēmas par viņu uzņemšanu nometnē u.t.t. 1949. gada decembrī izceļo uz ASV.[131]

Teodors Grīnbergs

Rūdolfs Hofmanis

Dzimis Rīgā 1921. gada 13.janvārī ; esot vecmātes saņemts, un no istabas kuŗā viņš dzimis varot redzēt Daugavu. Skolas gaitas iesāk Rīgas pilsētas 3. pamatskolā un turpina Rīgas pilsētas 1. ģimnazijā, ko absolvē tieši pirms krievu ienākšanas pēdējā izlaidumā neatkarīgā Latvijā. Rudenī sāk studēt baltu filoloģiju, kaŗa laikā paralēli arī strādādams. Fišbachas nometnē R. H. uzsāk skolotāja gaitas ģimnazijā un pamatskolā. Nekad pirms tam par skolotāju nav strādājis, bet ir jauns un nāk tieši no universitātes – visas iegūtās zināšanas vēl gluži svaigas. Skolotāja darbs ļoti patīk un, būdams viens bez piederīgiem, ir sajūsmināts strādāt ar bērniem. Pamatskolā viņš ir klases audzinātājs un savus bērnus patiesi iemīlē. Kad bērni pamatskolu beidz un pāriet uz ģimnaziju, žēl no viņiem šķirties, žēl tos atdot citu audzināšanā, un audzinātājs lūdz, lai viņam atļauj viņa klasi paturēt arī ģimnazijā. Bērni kļuvuši tuvi un strādāšana ar viņiem sagādā patiesu prieku. Blakus skolotāja darbam R. H. veic arī citus pienākumus – strādā apgādā un ir redaktors Fišbachas avīzei „Vēstis".[132]

Fricis Ieviņš

Dzimis Dundagas pagasta Sliteres muižā. kur viņa vecāki bija par kalpiem. Ieviņi ir tuvos rados ar izciliem dundadzniekiem – Adamovču un Baronu ģimenēm. Pirmo izglītību Fr. T. Ieviņš ieguvis Dundagas pagasta skolā. Zēna gados četras vasaras viņš gājis ganos un vēlāk turpat strādājis par puisi. Bet jaunekļa gars ir nemiera pilns, un dedzīgas tieksmes pēc lielākas izglītības nerimstīgi aug. Centīgajam jaunekļim izdodas mācīties un nobeigt Talsu pilsētas skolu, iegūstot komisijas pārbaudījumā toreizējā draudzes skolas skolotāja tiesibas.

Fr. Ieviņa iedzimtās izglītības tieksmes un centību apliecinājis fakts, ka, jau krietni gados būdams, viņš 1919. g. iestājies tikko atvērtajā L. U–tes paidagoģijas nodaļā, ko nobeidzis ar maģistra grādu. Tāda. īsos vados minot, it Fr. T. leviņa izglītības gaita un panākumi.

Savas skolotāja gaitas Fr. Ieviņs iesācis 1891. gadā Doles un Biķernieku pagasta
skolā, ņemdams inspektoru Frici Brīvzemnieku par paraugu savā nacionālā skolas un sabiedriskā darbā. 1895, g. viņš organizēja un vadīja Rīgas Torņkalna latviešu palīdzības biedrības skolu. 1919. gadā Fr. Ieviņam nācās noorganizēt un tad vadīt Rīgas pilsētas 16. pamatskolu. 1925. gada, kad es tur sāku strādāt, Ieviņa vadītā pamatskola bija un palika viena no vislabākajām skolām Latvijā, jo tās pārzinim bija nenoliedzams izcila paidagoga talants.

Tanī pat laikā Fr. Ieviņs mācīja ticības mācību otrā valsts gimnazijā un didaktiku un paidagoģiju Kaucmindes seminārā, Viņš piedalījās arī dažādos toreizējos zinātniskos kursos, gan pats papildinādams savas zināšanas, gan lasīdams lekcijas citiem.

Fr. Ieviņš sastādījis arī mācības grāmatas pamatskolām un kopā ar skolotājiem Ārgalu, Apini u. c, 1908, g. panācis Vidzemes skolotāju palīdzības biedrības nodibināšanu. Pašaizliedzīgi savu darbu nelaiķis ziedojis arī Rīgas Latviešu biedrībai, strādādams Derīgu grāmatu nodaļā.

Parkrievošana laikos un vācu okupācijas gados 1. pasaules kaŗa laikā Fr. Ieviņš kopā ar citiem latviešu skolotājiem cīnījies par mūsu valodas un latviska gara saglabāšanu skolās. Nesen vēl vņš man rakstīja: „Vai mūsu laika cilvēki sapratīs un novērtēs ka viņos senos laikos arī latviešu skolotāji nopietni ir cīnījušies un arī krituši par brīvu nacionālu gara gaismu savai tautai?"

Skolas darbā Ieviņš bija arvien ļoti kolleģiāls, humāns un iecietīgs. Katrā kļūmīgā gadījumā varēja ar viņu no sirds izrunāties un saņemt tēvišķīgus padomus. Tomēr savu gribu un padomu viņš nekad neuzspieda. Patstāvīgās Latvijas laikā Fr. T. Ieviņš apbalvots ar mūsu Triju zvaigžņu ordeni.

1944. gada rudenī Fr. Ieviņš ar visu ģimeni devās bēgļu gaitās uz Vāciju, apmetās Fišchbachas latviešu kolonijā un strādāja Kārļa Skalbes ģimnazijā. No Vācijas Ieviņš pārcēlās uz ASV.[133]

---

131. Lāpa 5, 1968. g. 9. lpp.
132. Gaida Barens Izvilkums no 1971. g. Lāpas 20 - 23. lpp.

Kārlis Kārkliņš Dr. phil.

K. Kārklņš dzim. 1888. g. 9. maijā kā kalpa dēls Kauguru pag. „Iemetējos", mācījies: Kauguru un Jaunvāles pag. Skolā, Trikātas draudzes skolā un Valmieras skolotāju seminārā (1906 – 1910), studējis L.U. baltu filoloģiju un papildinājies ģermaņu filoloģijā Bonnā Vācijā (1928./29. g.).

Viņš strādājis: Valmieras latv. B–bas tirdzniecības skolā, bijis skolotājs un direktors Valmieras pilsētas komercskolā, strādājis par skolotāju Valmieras sieviešu ģimnāzijā un par Valmieras apriņķa tautskolu inspektoru; vēlāk viņš pārcēlies uz Rīgu un mācījis latviešu valodu un literātūru Rīgas pilsētas 3. ģimnazijā, tanī pat laikā studēdams L. U., kur vēlāk bijis: lektors, privātdocents (1931.), docents (1940.) un profesors (1943.) filoloģijas–filozofijas fakultātē. (1940. g.) K. Kārkliņš aizstāvēja doktora disertāciju par R. Blaumaņa darbu ārējo formu.

Trimdas posmā Vācijā Dr. Phil. K. Kārkliņš, pārcietis smagu slimību un pa daļai tās salauzts, tomēr strādā Baltijas universitātē Pinnebergā un Fišbachas nometnes ģimnazijā.[134]



prof. Kārlis Kārkliņš ar dēlu Kārli 1945. g.

māc. Fridrichs Kramiņš.

Fridrichs Kramiņš dzimis 1906. gada 1. oktobrī Pēterpilī, Krievijā. Pēc komunistu revolūcijas 1917. gadā viņa ģimene atgriežās uz Latviju. Kramiņa kungs tad sāk studēt architektūru un teoloģiju; beidza Luterāņu teoloģisko institūtu 1928. gadā. Ordinēts mācītāja amatā 1929. gada 27. janvārī. Par mācītāju kalpoja 15 gadus Rezēknes luterāņu draudzē. Tajā laikā arī mācīja ticības mācību un ētiku Rezēknes komercskolā un skolotāju institūtā. Darbojās arī kā "Latgales Baznīcas Ziņu " redaktors un no 1930. gada Līdz 1940. gadam kā baznīcas jaunatnes direktors. Komunistu okupācijas laikā turpināja darbu Rezēknes draudzē un bez tam strādāja arī kā techniskais zīmētājs.

Latviju Kramiņi atstāja 1944. gada oktobrī. Vispirms apmetās Vācijā (Pomeranijā), bet vēlāk bēga tālāk uz Tīringenu, kur sagaidīja kaŗa beigas. Pēc kaŗa no 1945. gada līdz 1948. gadam dzīvoja Fišbachas nometnē, kur kalpoja Luterāņu draudzē kā mācītājs un Kārļa Skalbes ģimnazijs skolotājs un klases audzinātājs. Vēlāk no 1948. gada līdz 1950. gadam darbojās par administrātoru Luterāņu Studiju centrā Berchtesgadenā. Uz Ameriku Kramiņu ģimene emigrēja 1950. gada jūlijā.[135]

Irēne Kubuliņa

Ko lai par sevi pastāstu „Lāpas" redakcijai? Esmu dzimusi 1915. gada 30. aprīlī Jelgavā, kur mans tēvs bija ierēdnis Jelgavas pilī. Kaŗa apstākļu dēļ tēva darba vietu pārcēla uz Krieviju, – Tulu, kur pavadīju savus pirmos 5 gadus. Kad tēvs 1919. gada Ziemassvētkos mira, māte ar mani 1920. gadā atgriezās uz Latviju, kur drīz vien sāku

133. Marija Ērgle, Trimdas SKOLA, Nr. 18, 1960, 708. lpp.
134. E. Zirnītis, Trimdas SKOLA, Nr. 21, 1962, 833. lpp
135. Lāpa, 1971. g. 23. lpp.

skolas gaitas. Mājas valoda bija latviešu un krievu, bet skolas bija pēc tēva radu vēlēšanās – vācu. Beidzu vācu pamatskolu un vācu ģimnaziju Rīgā. Studēju baltu un ģermāņu filoloģiju Latvijas valsts universitātē, ko beidzu ar maģistra grādu 1943. gadā.

Otrā pasaules kaŗa laikā biju vācu valodas skolotāja Rīgas valsts technikumā un vairākos pilsētas valdes kursos pieaugušiem .

Darbu pārtrauca bēgšana 1944. gada rudenī. Nejaušība mani ar māti noveda šeit Nirnbergā, kur drīz vien sāka pulcēties Latvieši, dibinot nometnes. Sāku strādāt par angļu valodas skolotāju sākumā Mercfeldes nometnē, pēc tam Fišbachas Kārļa Skalbes ģimnazijā

Jūsu Irēne Kubuliņa – Kiršteine[136].

Velta Latsone

„Vai gribat cept torti bez sviesta un olām?" – Jā, protams! Jo sviesta nav un olas ir tikai tiem, kam pašiem savas vistas. Velta Latsone zināja, kā cept torti bez sviesta, kā siet Jāņu sieru ar vai bez olām, viņa zināja, kā linu drānā iestrādāt vienvirziena vai divvirziena baltos izvilkuma rakstus, viņa zināja, kā cept pīrāgus vai ābolmaizi, vai kā darināt latviskos rakstus krusta vai ielocītiem dūrieniem, kā adīt un kā tamborēt. Viņa zināja un viņa mācēja savas zināšanas ar tādu pārliecību un prieku dalīt ģimnazistēm, ka reta bija meitene, kuŗai šī sajūsma vismaz uz laiku nepielipa. Dažai labai no mums varbūt vēl šodien pūrā glabājas Fisbachā darināta tautas tērpa blūze vai izvilkuma rakstiem rotāta spilvendrāna, ko cilājot varam pašas pabrīnīties, kur toreiz mums, padsmitniecēm, bija laiks un galvenais pacietība to darināt.

Zināšanas, ko Latsona kundze mums Fišbachā ar mīlestību dalīja, viņa pati guvusi Latvijā, Liepājā beidzot ģimnaziju un pēc tam Kaucmindes Mājturības Skolu. Pēc Kaucmindes beigšanas viņa strādājusi Lauksaimniecības Kamerā, kā arī lasījusi lekcijas par mājturību Rīgas Radiofonā. Viņas vīrs Maksis Latsons bija virsleitnants Latvijas armijā un Otrā Pasaules kaŗa laikā pazuda Kurzemes cietoksnī, atstādams viņu ar diviem maziem bērniem – dvīņiem Māru un Mārtiņu. No 1945. – 1950. gadam Latsona kundze ar abiem bērniem dzīvoja Fišbachas nometnē un strādāja tur Kārļa Skalbes ģimnazijā – no tiem laikiem arī daži brīži atmiņā, kuŗos Velta Latsona kundze ir neatņemama sastāvdaļa . — Dzīvoju toreiz internātā, Lejasciemā, 23a barakā, un Latsona kundze bija viena no meiteņu internāta audzinātājām. Visas lielās un mazās meiteņu problēmas varējām ar viņu izrunāt un viņai smejot visas smējām līdz. Nekas vairs nebija neatrisināms. Reiz viņa ienāca mūsu viesmīlīgajā istabā, kad tur ciemojas pāris zēnu. (Otra mūsu audzinātāja šādu viesošanos bija uz stingrāko aizliegusi!) —, „Protams, ka zēni var pie jums pasēdēt, ja viņi jums saskalda malku krāsnij. Bet tad ari protieties viņus ar pankūkām pacienāt!"

Ilze Smidchena[137]

Atceros, ka ar Latsona kundzes palīdzību un padomiem es uzšuvu Nīcas tautas tērpu, kaut gan īsto vajadzīgo materiālu nebija. Brunčus darinājām no zīdaiņu flaneļa autiņiem, ko mana mamma ar prontozila (zāļu) tabletēm nokrāsoja vajadzīgajā krāsā. Kad brunči bija uzšūti, tad ar krāsainām dzijām uzšuva rakstus, kas īstajā Nīcas tautas tērpa drānā būtu ieausti. Rupjas drēbes ņieburam arī uzšuva ar melniem diegiem pareizus rakstus. Visilgāk pagāja baltie izvilkuma raksti blūzei. Bet toties blūze izdevās etnografiski pareiza. Biju priecīga par šādā veidā pašas darinātu tautas tērpu ar ko lepojos tautas deju uzvedumos un citos tautiskos sarīkojumos.[138]

Zinaīda Lazda

Lazda dzimusi 1902. gada 8. jūnijā Leimaņu pagastā Tanuļu mājās Vidzemē. Ģimenē 6 bērni, no tiem divi miruši drīz vien pēc piedzimšanas. Zinaīda bija otra vecākā no visiem bērniem. Kopā ar māsu Martu palīdz abus jaunākos bērnus – brāli Kārli un māsu Veru uzaudzināt. Zinaīda Lazda strādā par skolotāju Draudziņu ģimnazijā no 1925. - 1944. gadam. 1939. gadā viņa beidz Latvijas Universitāti ar mag. phil. gradu. Dzejnieces pirmā dzejoļu grāmata Zaļie vārti iznāk 1936. gada Ziemassvētkos, Valtera un Rapas apgādā. Grāmatai piespriež preses biedrības godalgu. 1042. gada sākumā Rīgā iznāk otrs Lazdas dzejoļu krājums Staru viesulis. 1943. gada sākumā viņa dala Annas Brigaderes prēmiju par Staru viesulis ar K. Skalbes krājumu klusuma meldijas. 1947. gadā iznāk trešais dzejoļu krājums Tālais dārzs, Fišbachas latviešu komitejas apgāda rotētais izdevums. Vēlāk to pašu krājumu glītā iespiedumā izdod apgāds Gaismas pils Hanavā. 1949. gada pavasarī Fišbachas skolu kooperatīvu apgādā iznāk viņas ceturtais dzejoļi krājums Bēgle. Šis izdevums ir rokraksta technikā, gan ne dzejnieces rokrakstā.[139]

---

136. Lāpa 7, 1970. g. 14. lpp.
137. Lāpa 9, 1972. g. 14. lpp
138. Gaida Barens – Dumpe
139. Ilmārs Dumpis, Lāpa Nr. 12, 1982. g. 16-17 lpp. izvilkums.



Fišbachas viršos 1949. g.

No kr.: Zinaīda Lazda, Elza Nātriņa Avotiņa un Velta Latsone

Dzejniece un skolotāja Zinaīda Lazda

Kārļa Skalbes ģimnazijas gars Fišbachā, pateicoties direktoram Ernestam Ābelem, visiem skolotājiem, skolas un klases biedriem, bija garīgi bagāts, vērtīgs un ar skaistām atmiņām izrakstīts. Tas jaunības posms, ar ģimnāzijā iegūto draudzību skaistumu, ievijies un vijas cauri visam mūžam.

Sēdies, ceļiniek, veldzējies – tā dzejā aicina mūsu ģimnazijas latviešu valodas un literatūras skolotāja Lazda. Uzklausīšu viņas aicinājumu un veldzēšos atmiņās. Ar savu dzeju viņa Vācijā bija mūsu tautas likteņa un pārdzīvojumu dokumentētāja.

Noārdīta latvju dzīves māja,
Mātes pavards, tēvu tēvu jumts

Kritiķis Jānis Grīns, saskatījis viņas savdabīgo, īpatnējo talantu, teicis: „Viņa ir skolojusies pie dainām, Skalbes un Raiņa. Viņa ir vislatviskākā savas paaudzes dzejniece"

Mana klases biedrene un Lazdas skolniece bija Ilze Šķipsna. Ilze Amerikā kļuva atzīta, talantīga, godalgota rakstniece. Viņa pēkšņi 1981. gadā tika aizsaukta mūžībā. Ilze teikusi: „Draugi un pazīstami man pa laikam ir vaicājuši, kāda skolotāja, kāds cilvēks Lazda īstenībā bija, un man nekad nav īsti izdevies izskaidrot, ka Lazdu atsevišķos gadījumos varēja dievināt un citos nīst; ka viņas spēks skolniekus reizē savažoja un atgrūda; ka viņas lielums tik spožs, ka mēs katrs no tā kādreiz bēgām un mēģinājām slēpties; ka viņas tuvums pacilāja, bet ērtāk bija būt tālāk prom; ka neviens Lazdas audzēknis viņu nekad neaizmirsīs."

Tas ir ļoti patiess Lazdas raksturojums.

Atzīstos, ka man arī nekad, bez vajadzības, negribējās ielaisties ar skolotāju sarunās pašaizsardzības dēļ. Viņa negaidot varēja kļūt skarba un pat ironiska. Literatūras stundas, kad mācījāmies par Raini bija neaizmirstamas, jo viņas stāstījums radija mākslas pārdzīvojumu. Dzeju viņa skandēja bez patosa, lēnā mierīgā plūdumā. Man tās mācību stundas bija nozīmīgas, jo caur Lazdu es iemīlēju dzeju

Zinaīda Lazda, īstā vārdā Šreibere, ir vidzemniece, dzimusi 1902. gada 6. jūnijā. Bērnību pavada skaistā, kalnainā Ērgļu pagastā. Viņa Latvijas Universitātē studē baltu filoloģiju un līdztekus strādā kā skolotāja. Latvijā dzejniecei izdotas divas dzeju grāmatas. 1936. gadā iznāk „Zaļie vārti", kritikas atzinīgas, grāmata saņem preses biedrības godalgu.

1929. gadā dzejniece iegūst Latvijas Universitātes philoloģijas maģistres grādu. 1941. gadā iznāk otra dzeju grāmata „Staru viesulis". Tā saņem Annas Brigaderes prēmiju.

Bēgļu gaitās dzejniece izbrauc uz Vāciju kopā ar prof. Zicāna ģimeni un pēc vācu kapitulācijas pārceļas uz dzīvi Fišbachas nometnē. Par Fišbachu Lazda teikusi: „Šī vieta man ir mīļa priežu dēļ, brīžiem varu iztēloties, ka aiz kāpām šalc jūŗa." Domājot par Fišbachu, man atmiņā parādās klajums, barakas, „Melnā bumba". Krustu šķērsu asfaltētie ceļi, priedes, mežiņi un Fišbachas virši – bezlapu krūmi spilgti dzelteniem ziediem. Vienmēr saule, arī mēness! Jaunība un skaistums! Tur bijām mēs un skolotāja Lazda.

1946. gadā Fišbachā iznāca trešā dzejnieces grāmata „Tālais dārzs". Tā atzīta kā viņas mākslas augstākā virsotne un saņēma Kultūras fonda godalgu.

Lazdas ilgu zeme un kosmiskā telpa – viss gaismā un saskaņā. Dzied tālā dārzā putns – cilvēks mākslā sadzied mūžīgo. Dažas rindas no vairākām dzejām:

Zvīļo vasara augstu
Upē ūdens spīd;
Kā pār Dieva plaukstu
Viss slīd

Svešu maizi es laužu,
Deg mana delna —
Kad būtu tā, Latvija,
Tava maize melna!

Uz Tevi, Latvija,
Iet visas mūsu domas;
Par tevi lūpas lūgsnu
Vārdus liek,
Kad vakarā un tumsā jāiestieg

No mazām sāpēm
Sirds raud,
No lielām top klusa

1949. gadā iznāk dzejnieces 4. grāmata „Bēgle" Grāmatā dominē laikmeta pārdzīvojums, un rūgtums par Latvijas traģēdiju.

Ir tikai daži brīži,
Kas gaiši spīd,
Kad visas dzīves tumsa
Tev garām slīd

1950. gadā Lazda ar brāli pārceļas uz Ameriku. Vispirms apmetas Sēlemā, Oregonā, tad drīz pārceļas uz Portlandi. Tur vada latviešu skolu, darbojas sabiedrībā, strādā slimnīcā. Latviešu dzīvē viņa ienesusi garīgu spraigumu. Valdemārs Kārkliņš atceras vakarus, kad debatēs piedalījušies Anšlavs Eglītis, Lazda, viņš un Aida Niedra. Lazda bijusi asprātīga, asa reizēm, prātīga vienmēr. Viņas klātbūtnē neaiztikt 2 lietas – Endzelīna gramatiku un latviešu dzejas vērtību.

1955. gadā dzejniece pārceļas uz Kaliforniju, un nākošā pavasarī iznāk viņas pēdējā grāmata „Saules koks" Tā iegūst ALA kultūras fonda godalgu. Saules koks dzejnieces uzskatā ir dzīvības simbols. Nāve nozīmē saplūšanu ar Saules koka mūžīgo gaismu, atgriešanos visumā – pamatos viss ir viens.

Klusā lieljūŗa viļņojas,
Viļņojas pāri man.
Veidu sliekšņi augsti nav,
Pamatos viss ir viens

1956. gadā dzejnieci Lazdu piemeklē ļauna slimība, un nākošā gadā viņa aizbrauc atpakaļ uz Oregonu. Mūsu skolotāja aiziet mūžībā 1957. gada 7. novembrī 55 gadu vecumā. Viņa vēlējusies, lai viņu krematizē un pelnus nogremdē Baltijas jūŗā – „Kur čūska maļ miltus, un arī Saules koks zaro"

1958. gada 14.jūnija rītā pavadītāji no Gotlandes salas iebraukuši Baltijas jūŗā un nogremdējuši Latvijas karogā ietītu urnu. Diena bijusi skaista, saulaina, un daba krāšnu ziedu rotā.

Debess,
Neliedz gaismu manos ceļos,
Kad eju veļos.
Jūŗa,
Glabā manu trūdu pīti
Nāvei par spīti.
Zeme,
Klausies vējos manu dvesmu:
Es esmu!

Rūta Ezergaile – Puriņa

Zinaīdu Lazdu Pieminot

Mana pirmā satikšanās ar dzejnieci Zinaīdu Lazdu bija 1946. gada vasarā Kārļa Skalbes ģimnazijā. Mana draudzene Irīna Ruņģe un es bijām sadomājušas iestāties ģimnazijas pēdējā klasē, un to arī izdarījām, jo dzīvojot D.P. nometnē dienas likās garas, gribējās ko darīt, strādāt vai mācīties. Tagad domās atgriežoties pie tām dienām, tās liekas saules gaismas apstarotas, nesot līdzi vītušu viršu smaržu.

Mācībām sākoties, mūsu latviešu valodas skolotāja bija dzejniece Zinaīda Lazda. No pirmām stundām atceros Zinaīdu Lazdu kā sevī ieslēgtu būtni, ļoti vienkāršu, bet allaž mērķtiecīgu savā uzdevumā. Arī izskatā viņa atgādināja stipru un stingru zemnieci, kas savā būtē nestu daļu Latvijas spēka, izturības un zemes smagumu. Sākumā latviešu valodas stundas likās diezgan vienmuļas. Bieži tāda sajūta, ka dzejniece mūs ne redz, ne jūt, ne arī pazīst. Reizēm likās, ka esam tukša telpa Zinaīdas Lazdas gara lidojumos. Sevišķi man prātā palikuši divi autori – Akurāters un Ibsens Z. Lazdas gaismā, jo viņa visur meklēja kodolu un, kas reiz atklāts, atļāva saprast pārējo. Domājot par „Peru Gintu", varu sadzirdēt Z. Lazdas vienmuļo, plūstošo balsi un izjūtu viņas starojošo prieku ar kādu viņa mums lasīja priekšā pantu pēc panta.

Latviešu literātūras stundas bija bagātas stundas, kuŗās Z. Lazda mūs izvadīja pa latviešu literātūras apcirkņiem.

Otra mana satikšanās ar Z. Lazdu bija Ziemassvētku brīvlaikā. Cik ātri un dedzīgi vasarā biju iesākusi iet ģimnazijā, tikpat pēkšņi sadomāju pēc svētkiem vairs neatgriezties skolā. Priecīgi vadīju savas brīvdienas, kad pēkšņi ieraudzīju Z. Lazdu aizslīdot gar manu barakas logu. Nevarēju saprast, ko viņa te meklē, jo dzejniece dzīvoja citā nometnē. Īss klauvējiens pie durvīm un, atverot tās ieraudzīju Z. Lazdu. Matu pīni ap galvu, lakatiņā, piesarkušiem vaigiem. Viņa bija nākusi tālo ceļu pie manis, lai pārliecinātu, ka jāatgriežas skolā un tā jānobeidz, un ka tā nevar, vienkārši visam atmest ar roku. Dzīvē esot zināma likumība un kārtība, ja cilvēks ko iesāk, jāizdara līdz galam, tādēļ viņa mani ļoti lūdzot, lai apsolos atgriezties skolā. Apsolījos arī.

Kad turēju skolas beigšanas apliecību rokās, biju pateicīga Z. Lazdai, kas deva man jaunu spēku iesākto paveikt. Tā Z. Lazda manā atmiņā palikusi kā kluss un nemanīts spēks, kas izstaro skaidru degsmi gaišākai nākotnei. Viņas spēks ir kluss, bet mīlestības pilns viņas patiesībā. Un man gribas teikt Z. Lazdas vārdus, kas veltīti mātei:

Es tavu gaismu jūtu
Tavu gaismu lēnīgi maigo
Kā zaļu cerību rītu ...

„Mātei"

Staru viesulis.

Dzidra Grants[140]

Zinaīdu Lazdu Atceroties

Mēs viņu saucām par Māti. Lielākajai daļai latviešu skolotāju vidusskolās un pat pamatskolās bija palamas, iesauktie vārdi, kas gāja no klases klasē, daudziem no gada gadā. Daudzi mūsu skolotāji savas iesaukas bija paņēmuši līdz no Latvijas skolām; bieži varbūt pazinam skolotāju pēc iesaukas labāk, kā pēc viņa īstā vārda.

Vai Zinaīdai Lazdai Draudziņas ģimnazijā Rīgā bija kāda palama – nezinu. Bet kad Fišbachā viņa uzņēmās 2. klases audzināšanu (vai tā tiešām bija grūti audzināmā klase?), viņa drīz kļuva mūsu Māte. Nevis mamma, bet māte. Jo viņa par mums rūpējās, kā īsta māte par saviem bērniem. Bieži viņai bija mūs jāaizstāv citu audzinātāju priekšā, nebijām jau mēs tādi jaunieši, kādus šodien gribam savus bērnus redzēt. Pēc tādas aizstāvēšanas viņa mūs izbāra un tad noteica: „nu, ko lai es ar jums bērni daru?!" Viņa mūs visus bāra un mīlēja. Taču arī mēs viņu mīlējām. Citādi jau nebūtu viņas dzimšanas dienas naktī „paņēmuši" turpat no dārzniecības dārza puķes – ar visām saknēm vēl! – un gājuši dziedāt pusnaktī laimes pie viņas loga. Viņa iznāca pie mums tāpat naktskreklā, un visi bijām tik priecīgi un jutāmies tik labi... Otrā dienā gan meklēja vainīgos, kas izbradājuši dārzniecības dobes; arī Lazdas kundze, atklāja, ka viņas puķes ar visām saknēm...

Tad tā slavenā ekskursija Alpos, kad pēc Neuschwanstein pils apskates atklājām, ka mūsu smagā mašīna mūs atstājusi. Devāmies ar kājām uz staciju. Stacijas tuvumā, koku zāģētavā bija sakrautas dēļu kaudzes, uz kuŗām arī nolēmām nakti pavadīt. „Zēni gulēs pa labi, meitenes pa kreisi, es vidū!" tā mūs norīkoja mūsu Māte, – „un ja kādam dabiskas vajadzības, katrs iet savā pusē! Nu, ko jūs smejaties?" Daudzi tādi sīki gadījumi iespiedušies atmiņā.

Zinaīda Lazda mums mācīja latviešu valodu. Droši vien tā bija viņas vaina (vai nopelns?), ka latviešu valoda man kļuva mīļākais priekšmets. Lasīju, mācījos no galvas, un mēģināju rakstīt domrakstus, kas viņai būtu

140. Lāpa Nr. 3, 1966. g. 8. lpp.

pieņemami. Ja nebūtu tā kā ir, domāju, ka viņas ietekmē, būtu studējusi baltu filoloģiju. Bet ir tā kā ir. Piecdesmito gadu sākumā sarakstījāmies, vēstulēs viņa mani mudināja: neļaujiet, Ilze, lai Amerika Jūs ierauj sevī. Lasiet, lasiet! Lasiet Raini, Poruku, mūsu lielos!" Viņa arī mudināja mani nobeigt latviešu valodas studijas, vismaz vidusskolas apmēros, un piedāvājās būt par skolotāju, lasīt un labot manus darbus. Bet – it tā kā ir. Biju par daudz aizņemta.

Ja nu vispār ar mīlestību atceramies mūsu Māti, tad to nevaram atšķirt no mīlestības pret latviešu valodu. Tie Fišbachas viršu gadi, kad bijām jauni un priecīgi un reizēm nevaldāmi, mums ir uzlikuši arī savus pienākumus kā cilvēkiem, kā latviešiem. Mantojumā visi esam saņēmuši latviešu valodu. Ko ar to darām, ir mūsu ziņā. Mīlestībā šis mantojums mums atstāts, un vienīgais mūsu pienākums ir to saudzēt, kopt un mīlēt un kā lielāko dāvanu nodot mūsu bērniem un bērnu bērniem. Tādā veidā mēs visi celsim stiprāko un skaistāko pieminekli mūsu Mātei – lielajai latviešu dzejniecei Zinaīdai Lazdai.[141]



Zinaīda Lazda 1949. g. pavasarī

Elza Nātriņa Avotiņa

Nātriņas jaunkundze mums pasniedza vingrošanu un neklātienē mēs viņu saucām vienkārši par Nātriņu. Viņa manās atmiņās saistās ar grāciju, dabiskā skaistuma izkopšanu un labu gaumi. Viņa mums ierādīja, kā likt lietā to dabīgo skaistumu ar ko nu ik katru Dievs ir apveltījis. Mēs visi atcerēsimies skaistos ritmiskos uzvedumus, ko Nātriņa choreagrāfēja. Tie bija neatņemama daļa daudzos skolas vakaros „Melnajā Bumbā". Tur tie, kas piedalījās kā vingrotāji arī atcerēsies grūtības, kas saistījās ar kostīmu sagādāšanu. Ja runa ir par deju, tad dedzīgi dejotās tarantellas un skaistie valši vienmēr tika pasniegti Nātriņas vadībā. Viņa arī aktīvi strādāja teātra uzvedumos, palīdzot jaunajiem aktieriem ar tādām problēmām, kā piemēram, ko darīt ar divām rokām, kad neviena nav vajadzīga.[142]

Jānis Osis

Jānis Artūrs Osis pirmo reizi šīs zemes saules gaismu ieraudzīja 1906. gada 1. maijā, Zemgalē, Jelgavas apriņķī, Garozas pagastā. Garozas pilsētiņa atrodas pie Lielupes un Garozas upju satekas, tā tad skaistā vietā.

Jānis Osis ir filologs, ar latīņu, grieķu, franču un vācu valodas zināšanām. Latvijā viņš mācījis klasiskās valodas (latīņu, grieķu) Jelgavā, Hercoga Pētera ģimnazijā. Trimdā Vācijā, Kronvalda Ata pamatskolā Valkas nometnē, Nirnbergas pilsētas tuvumā un Kārļa Skalbes ģimnazijā, Fišbachas nometnē kas atradās tikai pāris kilometru no Valkas nometnes. Emigrācijā uz ASV devies 1949. gadā.[143]

Silv. Panteļejeva

Franču valoda

141. Ize Šmidchena – Pūliņa, Lāpa Nr. 12, 1982. g. 15. lpp
142. Livija Duka Rutkowski, Lāpa, 1973. g. 25. lpp.
143. Ojārs Puriņš, Lāpa 8, 1971. g. 26. lpp

A. Pāvule mag. phil.

Biografija 136. lpp.

Rita Plostiņa

Atmiņas reizēm ir dīvainas; dažreiz liekas, ka pagājušās dienas un skolas gadi jau ilgi pazuduši laika plūsmā, dažreiz liekas, ka atkal staigājam pa Fišbachas viršiem un drīz aiz priedēm parādīsies Kārļa Skalbes ģimnazijas ēka. Tad patiktos aizmirst tagadējo dzīvi un pienākumus un pakavēties atmiņās.

Dažās no šīm atmiņām saistās ar mūsu klases audzinātāju Ritu Plostiņu. Kad iesākām trešo ģimnazijas klasi, mūsu sajēga par tādām matēmatikas nozarēm kā algebru un ģeometriju bija pavisam miglaina. Taisni brīnums kā bijām nokļuvuši ģimnazijas trešajā klasē ar tik trūcīgām zināšanām. Šis tas jau bija pielipis: gandrīz katrs zināja cik punktam dimensiju, un kas ir leņķis. Varējām atrisināt arī kādu vienkāršāku vienādojumu, bet tas, tas arī bija viss. Plostiņa kundze tomēr nolēma, ka savu klasi tādā neziņā nevar atstāt – jāsasteidz divu gadu kurss vienā, un jāiekustina mūsu neveiklā loģiskā domāšana. Nebija viegli. Grāmatu nebija, un reizēm piezīmēs iekļuva pa kļūdai. No sākuma gan sūrojāmies par daudzajiem uzdevumiem un teorēmām. Teorēmas pierādot, domas tik viegli varēja nokļūt nepareizā ceļā, kaut arī mērķis būtu gluži skaidri saredzams. Beidzot tomēr nokavētais kurss, bija apgūts un mājas darbi vairs tik daudz laika neprasīja. Pamazām radās saprašana, ka matēmatikā ar tīru kalšanu tālu nevarēja tikt; vajadzēja skaidru domāšanu un zināmu veiklību matēmatiskās metodes lietošanā. Pārāk liela „špikošana" vai priekšā teikšana arī Plostiņa kundzes stundās nenotika. Viņa ar mums apgājās kā ar lieliem cilvēkiem, kam ar tik bērnišķīgām lietām nepienāktos nodarboties, un klasei tāda pieeja patika.

Pie tam ir daudz vieglāk teikt priekšā latīņu vārdiņus nekā izskaidrot ģeometrijas teorēmas.

Tagadējas laikos Amerikā daudz runā par sieviešu vienlīdzību un tiesībām. Fišbachas ģimnazijā tāda zināma vienlīdzība bija pati par sevi saprotama lieta, un neatceros, ka mūsu meitenes būtu uzskatījušas zēnus par pārākiem. Freuda cildinātais vīriešu pārākums loģiskā domāšanā, un jo sevišķi matēmatikā, nekādā ziņā nebija skaidri demonstrēts. Mūsu klasē labākās rēķinātājas bija meitenes, un Rita Plostiņa bija mums labs piemērs.

1949. gada pavasaris un eksāmenu laiks pienāca ātri. Daudzi skolnieki un skolotāji jau taisījās ceļā uz Ameriku, uz Austrāliju, pat uz vēl svešākām zemēm. Tā arī skolas beigšana bija atvadīšanās no skolas biedriem un skolotājiem. Ritu Plostiņu arī kopš izlaiduma dienas vairs neesmu satikusi, bet kaut kas ir palicis mantojumā no stundām ko pavadīju viņas klasē. Ir pagājuši jau vairāk kā divdesmit gadu, gandrīz desmit no tiem esmu pavadījusi citās klasēs, citās lekcijās rēķinot daudz grūtākus uzdevumus, bet pirmie sākumi šiem ceļiem bija Fišbachas ģimnazijā. Tad radās pirmā sajēga cik spēcīgs ierocis var būt matēmatiskā metode, un cik svarīga ir analītiska domāšana. Par to Ritai Plostiņai liels paldies[144].

Margota Pūliņa

Margota Pūliņa dzimusi Rīgā 1908. g. 15. martā Teodora un Anetes Valters ģimenē. Skolas gaitas sāka Rīgā, kur beidza Rīgas pilsētas 2. ģimnāziju. Pēc tam studēja Latvijas universitātes filoloģijas fakultātē un ieguva maģistra gradu vācu un angļu valodās. Pēc studiju beigšanas Margota mācīja vācu valodu Olava komercskolā, Rīgā. 1930. gadā Margota salaulājās ar Pēteri Pūliņu un ģimenē izaudzināja trīs bērnus: Ilzi, Juri un Uldi. Bēgļu gaitās Vācijā vispirms bija Baireitas latviešu nometnē, kur strādāja vidusskolā mācīdama vācu un angļu valodas. 1947. gadā pārcēlās uz Fišbachu, kur strādā par sekretāri ambulancē un Kārļa Skalbes ģimnazijā par angļu valodas skolotāju.1949. gada decembrī viņa, kopā ar ģimeni, ieceļoja Čikāgā. Iesākumā strādāja North Park koledžas kafitērijā, bet drīz vien pabeidza skaitļotāja (comptometer) kursus un pārgāja darbā uz Sears Roebuck & Co. galveno biroju.

Penzijas gadus Margota ar Pēteri pavadīja laukos, Viskonsīnā, kur viņa varēja nodoties saviem mīļākiem laika kavēkļiem — lasīt un audzināt puķes. No šīs zemes gaitām Margota šķīrās 1982. gada 24. martā un ir apglabāta Oakridge kapsētā, Hillsidē, Ilinojā.[145]

Līna Ratermane

Līna Ratermane dzimusi 1895. gada 15. septembrī Kandavā. Vecāki agri pārceļas uz Rīgu. Pēc P. Dolgich ģimnazijas beigšanas strādā par skolotāju Latgalē, Viļakā, un Rīgā – Torņkalnā.

Pirmā pasaules kaŗa gaitas aizved Krievijā. Strādā par vācu valodas skolotāju Orlā, Kazaņā, kur studē Kazaņas universitātē. 1920. gada novembrī atgriežas Latvijā un ar 1. decembri sāk strādāt Ārlietu ministrijā. No 1935. gada līdz 1940. gada 15. septembrim ir komandējumā Latvijas sūtniecībā Maskavā, kur arī pārdzīvo Latvijas iekļaušanu Padomju Savienībā un sūtniecības likvidāciju.

---

144. Ausma Šķerbele, Lāpa 8, 1971. g. 19. lpp.
145. Lāpa, 1973. g. 24. lpp. Izvilkums ar Jura Pūliņa un Ilzes Šmidchenas papildinājumiem.

Līdzās darbam ārlietu ministrijas Rietumvalstu nodaļā, studē Latvijas Universitātes Filoloģijas fakultātē, kuŗu beidz 1930. gadā. Iestājas ģermāņu filoloģijas nodaļā, bet pārtrauc. Ir mag. hist. grāds.

Pēc atgriešanās no Maskavas līdz 1941. gada rudenim strādā par sekretāri Jelgavas Lauksaimniecības akadēmijā. Vācu okupācijas laikā ir sekretāre – tulks vācu iestādēs.

1944. gada pirmās oktobra dienās izbrauc uz Čekoslavākiju. No turienes bēgļu gaitas noved Bavārijā. 1946. gadā Fišbachā. Strādā par vācu valodas skolotāju K. Skalbes ģimnazijā līdz izceļošanai 1949. gada jūlijā uz Savienotām Valstīm.[146]

Anna Reščevska

Valdemārs Rullis

Diriģents. Dzimis 1908. 4. VI Olainē un bērnību pavadījis Olaines Rolbušu skolā.1927. g. beidzis Maskavas lauksaimniecības vidusskolu. Beidzis Latvijas konservatorijas mežraga klasi 1939. g. Kopš 1934. g. diriģē vairākus pūtēju orķestrus, bijis mūzikas un dziedāšanas skolotājs Daugavpils 2. valsts ģimnazijā un pūšamo instrumentu klases vadītājs Daugavpils Tautas konservatorijā. Pēdējos vēsturiskajos Dziesmu svētkos Daugavpilī viņš bija apvienotā orķestra virsdiriģents. Vācijā (Fišchbachas nometnē) mācīja mūziku un dziedāšanu latviešu ģimnazijā. Viņš vadīja kori skolas sarīkojumos, 18. novembra aktos om diriģēja Dziesmu dienās Fišbachas nometnē. Austrālijā 1949 – vadīja Kanberras latviešu biedrības un 1953 – 75 Sidnejas latviešu biedrības jaukto kori. Bija vairāku Austrālijas latviešu Kultūras Dienu kopkoŗu koncertu virsdiriģents.[147]

Marija Rutmane

Dzimusi 1892. gada 14. jūlijā. Skolotājas gaitas Marija Rutmane uzsāk 1914, gada rudenī Ļaudonas pagasta skolā, bet 1915, gada rudenī pāriet strādāt par skolotāju Gulbenes draudzes meiteņu skolā Vecgulbenē, Tur Marija Rutmane strādā līdz 1919, gadam, kad viņa iestājas jaundibinātā Latvijas Universitātē Rīgā, filoloģijas fakultātē. Paiet tikai dažas dienas, kad sākas Bermonta uzbrukums, un jaunā studente iesaistās Kaŗa sanitārā noliktavā, kas atrodas artilērijas šāviņu joslā, gatavot pārsienamos, Viņai piešķir Atbrīvošanas kaŗa medaļu.

Kaŗam izbeidzoties, Marija Rutmane turpina studijas Latvijas Universitātē, studējot vēsturi, bet dzīves iztiku pelna, strādājot Apgādes ministrijā (vēlāk Finanču ministrijā,) Studiju laikā viņa strādā arī pie profesora Roberta Vippera lekciju latviskošanas kā ari pie dažādiem tulkojumiem, Filoloģijas fakultāti viņa nobeidz ar maģistres gradu un pēc studiju beigšanas aiziet skolotājas darbā Liepājas ģimnazijā, kur māca vēsturi un ir ari klases audzinātāja, Parallēli darbam ģimnazijā viņa māca vēsturi Mākslas vidusskolā, Komercskolā, un Vakarskolā pieaugušiem (Tautas Universitātē) Vēlāk viņa darbojas arī Kaŗa ostas garnizona virsnieku Nacionālās izglītības lekciju ciklā, par ko vēlāk krievu okupācijas laikā tiek ierindota deportējamo sarakstā.

Pēc ierašanās Vācijā 1944, gada rudenī, Marija Rutmane sāk domāt par latviešu skolas dibināšanu. Pēc kaŗa beigām viņa nokļūst Fišbachas nometnē un ar lielu aizrautību sāk strādāt Fišbachas nometnes ģimnazijā, kur strādā līdz nometnes likvidēšanai par vēstures skolotāju un klases audzinātāju. Fišbachā blakus skolas darbam, Marija Rutmane jo rosīgi strādā nometnes dāmu komitejā, kur ir komitejas priekšniece, Šis darbs prasa daudz pūļu biežo kultūras sarīkojumu laikā, rūpējoties par lektoru un mākslinieku uzņemšanu un izmitināšanu.

Fišbachas nometnes likvidācijas laikā Kārla Skalbes ģimnazija un pamatskola tiek pārcelta uz Dillingenas nometni, Marija Rutmane turpina strādāt abās skolās, uzņemoties ģimnazijas direktrises un pamatskolas pārzines pienākumus, Kad 1951, gada pavasarī Kārļa Skalbes skolām darbība jāpārtrauc, Marija Rutmane ir tā, kas veic visus pēdējos likvidācijas darbus un pienākumus, neatstājot itin nekā novārtā, nekā nepadarīta, nepabeigta.[148]

A. Sprincis

Strazdiņa

146. Lāpa 7, 1970. g. 13. lpp
147. Latvju Enciklopēdija 1962–1982, 1989 4. sējums Amerikas Latviešu Apvienības Latviešu Institūts (papildināts)
148. Gaida Barens, Lāpa 5, 1968. g. 7. lpp.

Erna Strautmane

Dzimusi Zemgalē, Bēnes pagastā kā muižas kalēja meita. Jau 12 gadu vecu viņu sūta uz Rīgu, kur apmeklē un beidz Draudziņas_ pro–ģimnaziju un apgūst vācu valodu, dzīvodama baltvācu ģimenē. Vēlāk mācās Maldoņa ģimnazijā, un īsi pēc tās beigšanas bēgļu gaitas noved viņu Maskavā un Krimā. Bēgļu gadus pavada mājskolotājas darbā kādā bagātā krievu ģimenē.

Pēc atgriešanās Latvijā un Latvijas brīvvalsts gados māca latviešu valodu baltvācu pilsoņiem Ratermanes valodu kursos Rīgā.

Tad pēc dažiem gadiem viņa atsāk skolotājas gaitas – šoreiz atkal ārpus dzimtenes – Fišbachas bēgļu nometnē Vācijā, Kārļa Skalbes ģimnazijā.[149]

māc. Valdemārs Strautmanis

Dzimis 1893. g. 26. janvārī Bēnes pagasta Stūru mājās kā lauksaimnieka dēls. Septiņu gadu vecumā zaudē savu tēvu. Pēc vietējo skolu apmeklēšanas, iestājas V. Olava komercskolā; to gan nebeidz, bet gatavības apliecību iegūst vēlāk kā eksterns. Pēc skolas beigšanas palīdz vecākajam brālim apsimniekot Stūru mājas. Pirmā pasaules kaŗa laikā iestājas brīvprātīgo strēlnieku bataljonā un 1915. g. decembrī, pēc paša lūguma, tiek pārvietots uz latviešu strēlnieku 6. Tukuma bataljonu (vēlāk – pulku). Kā apakšvirsnieks viņš piedalās kaujās pie Ķekavas. 1917. g. beigās viņu no armijas atvaļina. Kādu laiku palicis atvaļināšanas vietā (Tērbatā), viņš 1918. g. vidū dodas atpakaļ uz tēva mājām kur nostrādā līdz 1924. g. Šai laikā viņš ļoti rosīgi piedalās arī pagasta sabiedriskā dzīvē un kā 26 gadīgu jaunekli viņu ievēl par pagasta vecāko.

1924. gadā apprecas ar Ernu Trautmani. Ģimenē ir meita, divi dēli un audžu meita.

1924. g. rudenī viņš dodas uz Rīgu, kur strādā dažādās valsts un pašvaldības iestādēs, bet ar 1933. g. māca arī latviešu, vācu un latīņu valodas M. Ratermanes valodu kursos. 1938. g. Strautmanis ir virsinspektors Latvijas piensaimnieku centr. savienības grāmatvedībā. Taču ierēdņa darbs viņu neapmierina. Viņš iestājas LU teoloģijas fakultātē, lai kalpojot Dievam, varētu labāk pakalpot arī līdzcilvēkiem. Studijas turpina strādādams pilnu laiku maizes darba.

1944. gadā beidz Latvijas Universitāti un tiek ordinēts 1944. g. 23. aprīlī, mācītāja amata pirmajā pakāpē, bet pilntiesīgu mācītāja ordināciju viņš saņem tā paša gada 6. augustā. Dzimtenē viņš paspēja nokalpot tikai dažus mēnešus par māc. E. Stanges adjunktu Mārtiņa baznīcā, kad Rīga bij jāatstāj.

No 1945. – 1949. gadam mācītājs un skolotājs Fišbachas nometnē. Pēc Fišbachas nometnes likvidēšanas mācītājs Dillingenas nometnē.

1950. gadā ar ģimeni izceļo uz Ameriku.

Viskonsīnas štata Fond du Lac'as pilsētā nodibina Mārtiņa Lutera latviešu draudzi kura apvieno kopas ar apkārtnes pilsētās dzīvojošiem latviešiem. Māc. V. Strautmanis ir Valdemārijas filistrs un pieder arī teologu brālībai Auseklis.

Mācītāja darbu pilda līdz aizsaukšanai mūžībā 1972. gada 20. augustā.[150, 151]

Eižens Šablovs

Matemātika un Fizika

Ringolds Upatnieks

Ringolds Upatnieks savas aktīvās sporta gaitas iesāka Valmieras sporta biedrībā un bija viens no visredzamākiem Vidzemes sporta darbiniekiem Latvijas pēdējos gados.

Aktīvās sporta gaitās Upatnieka lielākais panākums realizējās 1924. gadā, kad viņš izcīnīja Vidzemes meistaru kārtslēkšanā ar toreiz tīri respektējamu 3m . augstumu. 1926. gadā beidzot 1. sporta instruktora kursus, viņam – pavērās plašāks skats arī citās sporta nozarēs, un visās vieglatlētikas disciplīnās. Blakus vieglatlētikai vienmēr sirdslieta bijusi vingrošana. Viņš bija tas, kas pie VSB nodibināja vēlāk ļoti rosīgo vingrošanas nozari, kas savus ziedu laikus sasniedza 1943. gadā. Upatnieks visu laiku bijis centīgs un sekmīgs VSB un 8. Valmieras aizsargu pulka sporta kluba līdzgaitnieks. Arī riteņbraukšana viņam nebija sveša – prezidenta K. Ulmaņa ierosinātā vienības braucienā viņam bija uzticēta Vidzemes apgabala maršruta vadība.

Trimdā Vācijā viņš bija ne tikai vingrošanas skolotājs un Fišbachas nometnes sporta vadītājs, bet viens no rosīgākajiem amerikāņu joslas sporta darbiniekiem. Pēc LSFAP nodibināšanas viņu izraudzīja par amerikāņu joslas vieglatlētikas vadītāju . Cik daudz darba Upatnieks ziedoja vieglatlētikai, to atcerēsies katrs vieglatlēts, kas 1947. un 1948. gadā piedalījās latviešu trimdas meistarsacīkstēs Fišbachā, bet tikai retais zinās cik daudz darba un pūles prasīja no darba darītāja un sacīkšu vadītāja.[152]

---

149. Imants Strautmanis, Lāpa 10, 1973. g.19 - 20. lpp
150. Imants Strautmanis
151. Papildinājumi no Akadēmiskā Dzīve 6, 1963.g. 87. lpp

Voldemārs Vārpa

Voldemārs Rūdolfs Vārpa dzimis 1894 gada 11.augustā Rubes pagastā, Jelgavas apriņķī, Latvijā. Pirmo izglītību guvis vietējās skolās, bet jau no agras bērnības bijis liels dabas mīļotājs Tāpēc nav brīnums, ka pēc 1.pasaules kala (strādājis šai laikā par feldšeri) viņs nolēmis studēt dabas zinātni Latvijas Universitātē. Šis laiks nav bijis viegls, jo parallēli studijām viņš strādājis maizes darbu, lai uzturētu ģimeni, Skolotājs viņš bijis vairākās Rīgas skolās mācīdams galvenokārt ķīmiju un dabas zinības. Pēdējos Latvijas brīvvalsts gados bijis uz īsu laiku Rīgā par Dabas Zinātniskā mūzeja direktoru.

2. pasaules kaŗa seku dēļ bijis spiests atstāt dzimteni un pārcelties uz dzīvi Vācijā, kur Drezdenes techniskā universitātē strādājis par zinātnisko asistentu.

Pēc 2. Pasaules kaŗa noslēguma vinš ar ģimeni pārcēlies uz Vācijas dienvidiem, beidzot atrazdams apmešanās vietu Nirnbergas pievārtē, latviešu bēgļu nometnē Fišbachā. Šeit viņš visu laiku veltījis audzinātāja darbam, kā klases audzinātājs izvezdams dzīvē 3. K. Skalbes ģimnazijas izlaidumu,. Visu laiku bijis ģimnazijas inspektors un pēdējā ģimnazijas pastāvēšanas laikā veikdams uz īsu brīdi gimnazijas direktora pienākumus.[153]

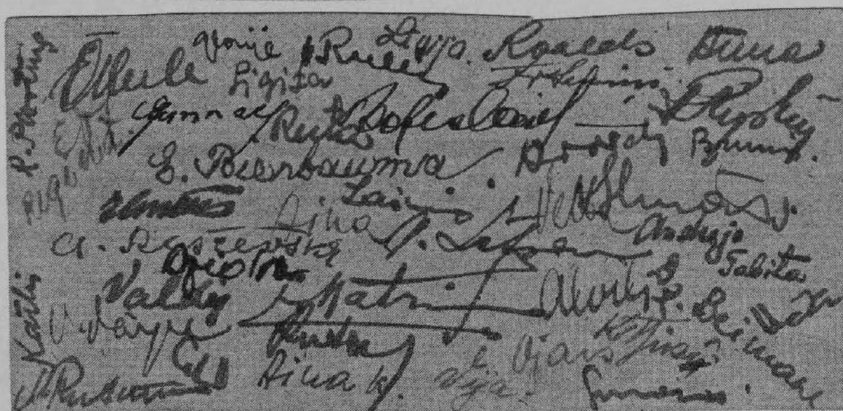
Olga Vītiņa

Olga Vītiņa (1889 – 1991) dz. Siliņa tagadējā Igaunijā. Uzaugusi Pēterpilī, bet pēc revolūcijas kādu laiku strādāja Latvijas sūtniecībā Maskavā un pēc tam atgriezās Rīgā kur ieguva Mag iur grādu Latvijas Universitātē.

Strādājusi kā sabiedrisko zinību skolotāja Lietiskās Mākslas vidusskolā Liepājā un algu referente Rīgā. Pārvaldīja krievu, franču un vācu valodas. Devās bēgļu gaitās uz Vāciju 1944. g. Nonāca Fišbachas nometnē kur bija skolotāja Kārļa Skalbes tautskolā un ģimnāzijā. Izceļoja uz Ameriku kur iesāka ar vienkāršu darbu, bet vēlāk strādāja Kalamazoo, MI pilsētas bibliotēkā.

Visu mūžu bija dziedātāja; viena no studentu kora Dziesmuvara dibinātājiem; ilgi dziedāja Dziesmu Vairoga korī Vācijā un vēlāk ASV.[154]





Olgai Vītiņai veltīta kartiņa ar skolotāju un skolēnu parakstiem

---

Nezinams gads un notikums.

---

152. Lāpa 7, 1970. g. 15. lpp.
153. Ojārs L. Puriņš, Lāpa, 1968. g. 5 - 6. lpp.
154. Pēteris Siliņš

Zicāns Eduards Dr. theol.

Zicāns Eduards, 1884 – 1946., teologs, dz. 10. 10. Līgatnes pag., lauks. dēls, mir. 30. 4. Nirnbergā Vācijā. 1903 beidza Valmieras skol. semināru, kur 1905 – 19 pats darbojās kā paidagogs. 1921. – 38. N. Draudziņas ģimnazijas inspektors, 1927 – 34 Rīgas pils. ģimnazijas, 1934 – 36 Rīgas SKI skolotājs. 1926 beidza LU, pēc tam papildinājās Vācijā. 1929 ebrēju valodas lektors, 1930 pr. docents, 1934 LU ieguva Dr. theol. grādu, 1935 doc., 1938 – 40 un 1942 – 44 prof. vispārīgā reliģiju vēsturē. 1944 devās trimdā uz Vāciju, kur mira bēgļu nometnē. Tulkojis latviski psalmus, publicējis rakstus par Veco Derību un latv. mītoloģiju: Saules kāzas Pērkons, Gaŗā pupa u.c.[155]



Ģimnazijas skolotāju grupa

1. r. no kr.: Rita Plostiņa, Voldemārs Vārpa, Strautzele, sēž Marija Rutmane
2. r. no kr.: Elza Nātriņa, Velta Latsone, Ringolds Upatnieks, māc. Valdemārs Strautmanis, A. Pāvule, Zinaīda Lazda, Ērika Birnbauma, Anna Reščevska, Erna Strautmane, Alīde Kačerovska, (?), Olga Vītiņa, J. Ciris

155. Latvju enciklopēdija 30. grāmata (Arved Švābe red.) Stokholmā 1955



Skolotāju grupa viršos

1. rindā no kr.: Ringolds Upatnieks, Alīde Kačerovska, Strautzele, Valdemārs Strautmanis, Elza Nātriņa, Zinaīda Lazda
2. rindā no kr.: Anna Reščevska, A. Pāvule, Ērika Birnbauma, Rita Plostiņa, Velta Latsone, Olga Vītiņa, (?), Voldemārs Vārpa, Erna Strautmane, Marija Rutmane un J. Ciris

Nometņu dzīve

Grāmatu nedēļā BALK dāvājusi K. Skalbes ģimnazijai Fišbachā A. Sildega gleznu „Jāņu Nakts" un visām komitejām pēc A. Sildega zīmējuma sagatavotās grāmatu zīmes.[156]

156. Latvija, 1947. g. 7. februārī



1. ģimnazijas klases zēni (1945. – 46. mācību g.)

1. rindā no kr.: Zigfrīds Robiņš, Ilgvars Silgailis un Valdis Strautmanis
2. rindā no kr.: Laimons Eglītis, (?) un Pēteris Siliņš. Pēdējā rindā no kreisās Gatis Avotiņš un Zigfrīds Tomsons





1. ģimnazijas klases zēni

No kr.: Edmunds Mednis, (?), Ilgvars Silgailis un priekšā Pēteris Siliņš. Labā attēlā no kr.: Zigfrīds Tomsons un Pēteris Siliņš

Var redzēt, kādās lupatās mēs toreiz staigājām: man ir vācu jaka, bikses un amerikāņu cepurīte. Jāpiemetina, ka liela daļa vīriešu saņēma no UNRRA's vācu gaisa spēku izpalīdžu (meiteņu) formas tērpus, pavisam jaunus. Savādi bija, ka biksēm pogāšana bija sānos un jakām uz krūtīm bija vairāk vietas, nekā vīriešiem parasti ...[157]



II klase 1945. g. rudenī

1. rindā no kr.: Aina Pubule, Ligita Pētersone, Elga Rīsberga, Anna Diezgane, Biruta Rīsberga, Ida Robiņa un Elfrīda Graube
2. rindā no kr.: Stāv Aija Burģele, Līksma Petrīte, Helēna Avotiņa, Vilma Anstipa, Aija Jansone, Ojārs Šteiners, (?), Ritvars Grīnvalds, (?), un Ilmārs Lūsis
3. rindā no kr.: Samuels Knochs, (?), Gunārs Pelnēns, Zenta Aldiņa, Saulgaitis Stūrāns, Gunārs Svika, Edgars Nonācs un (?)



3. ģimnazijas klase 1945. g

1. rindā no kr.: 3. Voldemārs Vārpa

157. Pēteris Siliņš



Ģimnazijas IV klase 1945. g pie barakas kur sākumā notika mācības

Sēd no krindā: Velta Egle, Tekla Vītola, Aina Jākabsone, Dzidra Bēmane, Rūta Ezergaile un Astra Auziņa
2. rindā no kr.: Maija Dūce, Andrejs Brože, Maiga Sillere, Ilmārs Dumpis, Jānis Vanags, Gastons Ērglis, Andrejs Grots, Vitolds Gobiņš, Visvaldis Šics, Paulīne Dzene, Ilze Šķipsna un Normunds Krievs

1946. mācību gads

R. Blaumaņa bēdu lugas Pazudušais dēls izrāde

9. un 10. februārī (1946. g.) Fišbachas ģimnazijas skolnieki skolotāja V. Cukura vadībā izrādīja R. Blaumaņa bēdu lugu piecos cēlienos Pazudušais dēls. Savā bēdu lugā rakstnieks rāda aplamas audzināšanas sekas. Rakstnieki sevišķi pievēršas pazudušā dēla notēlojumam. Pazudušā dēla problēma aplūko jau J. Neikens, brāļi Kaudzītes, Apsīšu Jēkabs, A. Saulietis u.c. Viņš izlieto visus līdzekļus, lai padziļinātu pazudušā dēla traģēdiju: vienīgā dēla lutināšana, sliktus draugus, ļaunu apkārtni un paša vainu. Īstenībā pazudušā dēla traģēdija ir latviešu kultūras krīzes auglis. Patriarchālā iekārta, kuŗa pastāvēja līdz pagājušā gada simteņa vidum un kuŗu vispilnīgāk notēloja Ed. Virza poēmā Straumēni, sāka irt. Pamazām veidojās jauna laika uzskati. Pazudušie dēli atšķēlās no vecās paaudzes, meklēja jaunu pasauli, to neatrada un nereti gāja traģiski bojā divi kultūru mijkrēslī.

Pazudušā dēla izrādē jāizceļ vecā Roplaiņa patriarchālie uzskati. Viņš ir stingrs, ciets, nelokāms vīrs. Roplaiņa tēlotājam nebija vajadzīgās stingrības, viņa sejā valdīja laipns smaids, kas mazināja rakstura cietumu. Mikus tēvs bija par jaunu, bet savu lomu diezgan labi notēloja. Roplaiņa māte spēlēja savu lomu nenoteikti. No otras puses jāizceļ kontrastā meklētājs Krustiņš, kas nostājās pret veciem uzskatiem un meklē jaunu pasauli. Kaut arī viņa meklējumi nav dziļi un plaši, tie tomēr ir. Viņa lomas tēlotājs spēja jau diezgan nopietni iedziļināties savā stāvoklī. Vietām viņš pacēlās jau līdz traģismam, piemēram, lugas virsotnē III cēliena beigās. Otŗa pazudušā dēla lomas tēlotājs spēlēja nosvērti un labi. Godīgā lauku puiša Mikus lomas tēlotājs veidoja klusinātos un patīkamos vilcienos. Ilze bija mazliet sapņaina, kas sentimentālisma laikmeta jaunavai gluži labi piestāvēja. Grūto Ažas lomu labi veica tās tēlotāja. Varbūt, vairāk vajadzēja pasvītrot liktenīgo sastapšanos ar Krustiņu bēdu lugas sākumā un beigās. Lauka puisi Andžu, individuālās brīvības pārstāvnieku, dzejnieku, korrespondentu un paskvilistu, skolnieks tēloja labi. Grūtāk jau klājās Matildes lomas tēlotājam, kam nebija viegli ar to tikt galā, jo trūka vajadzīgā pārdzīvojuma. Krodzinieks Iņķis savu lomu, varbūt, mazliet pārspīlēja; citādi viņš to veica labi. Vispār izrāde noritēja diezgan saskanīgi un gludi. Vietumis traucēja tikai aplamā izruna: skatas. klausas. Krustiņš bieži vien savā runā pārmainīja platā un šaurā e izrunu.

Lugai glītas dekorācijas bija pagatavojis doc. Šternbergs

K.K.[158]

158. Vēstis Nr. 7 (29), 1946. g. 16. februārī 16. lpp.

Ģimnazijas I izlaidums

Pāri skolas slieksnim

Šī gada 7. aprīlī (1946. g.) mēs astoņpadsmit Kārļa Skalbes ģimnazijas 5. klases audzēkņi, Fišbachas latviešu nometnes sarīkojumu telpā saņēmām gatavības apliecības, kas liecināja, la mēs esam beiguši pilnu humanitārās ģimnazijas kursu ar tiesībām turpināt izglītību universitātē. Mūsu ģimnazija bija nobeigusi savu pirmo mācības gadu un mēs bijām tās pirmais izlaidums.



Kārļa Skalbes ģimnazijas pirmie absolventi 1946. g. 7. aprīlī. Vidū direktors un klases audzinātājs E. Ābele.

1. rindā nokr.: Velta Ģipsle, Ausma Strazda, direktors un klases audzinātājs E. Ābele, Ausma Rabe un Aija Dūka
2. rindā no kr.: Rita Daņilova, Rita Bēra, Ilga Būda, Ārija Bikše, Maiga Iesaliņa, Dzidra Rozentāle, Velta Rolle, Maiga Kaktiņa, un Milda Breņķe
3. rindā no kr.: Imants Kiusala, Viktors Kraulis, Laimonis Ezers, Valdis Lapsiņš un Jūlijs Riekstiņš

Neviens no mums, sākdams savas ģimnazista gaitas kādā Latvijas ģimnazijā nebija paredzējis, ka tāds būs to nobeigums. Mēs bijām brīvās neatkarīgās Latvijas valsts jaunatne un pamatoti lolojām sevī skaistus nākotnes nodomus. Tomēr liktenis nebija lēmis iet mums mūsu izglītības ceļus tā, kā mēs to bijām vēlējušies. Maz vēl bijām veikuši, kad no austrumiem nākošā svešā vara pakļāva mūs sev un spieda mūs klusējot noskatīties, kā pamazām sabrūk viss tas, ko bijām mācījušies atzīt par skaistu un labu. Mūsu tauta tika bezgalīgi pazemota. Latviešu jaunatne tomēr nevarēja šai brīdī klusēt, un mēs zaudējām daudzus draugus un skolas biedrus, kas bija atklāti izteikuši savas svešajai varai naidīgās domas. Viņi, kā svešajai varai nepatīkami un nevēlami pazuda, lai mūsu vidū neatgrieztos. Pēc gada vācu armija atbrīvoja mūs no komunisma varas. Tomēr arī vācu okupācijas iestāžu varas laikā darbs skolās tika dažādā veidā kavēts.

Daudziem latviešu jaunekļiem bija jāstājas karavīru rindās, lai cīnītos un upurētu sevi dzimtenes labā. Tukšas palika arī pēdējās klases. Kaŗa apstākļi drīz pilnīgi pārtrauca darbu skolās, un latviešu tautai bija jādodas grūtajā trimdas ceļā, lai otru reizi nenokļūtu boļševiku varā. Nokļuvis Vācijā, viens otrs gan izmēģināja laimi vācu skolās, bet arī tur vairs darbs neritēja kārtīgi. Bija pienācis brīdis, kad likās jau zudušas visas cerības vēl

kādreiz turpināt pārtrauktās skolas gaitas.

Arī pēc sabiedroto uzvaras, apvienojoties nometnēs, nedomājām, ka būs iespējams vēl mācīties ģimnazijā, jo likās, ka mēs esam visu zaudējuši. Ārēji tā tas tiešām arī bija, jo mums bez šaurās dzīvojamās telpas pilnajās barakās un dažām dzīvei visnepieciešamākajām lietām nekas vairāk nepiederēja. Mēs tomēr bijām aizmirsuši, ka lielākās vērtības cilvēks nenēsā sev līdzi ceļa somās, bet ka tās slēpjas pašā cilvēkā.

Fišbachas latviešu nometne bija pulcinājusi sevī tautiešus no visas Latvijas. Mēs bijām vienota bēgļu saime ar vienādu likteni, un šajā saimē kurzemnieks sniedza roku latgalietim un vidzemnieks zemgalietim. Jau pēc neilga laika radās cilvēku pulciņš, kas jau Latvijā bija par savu dzīves mērķi izvēlējušies jaunatnes audzināšanu un vadīšanu izglītības ceļā. Šie cilvēki apņēmās sākto darbu arī šeit trimdā turpināt nebaidoties nekādu šķēršļu un grūtību.

Tā pagājušā gada (1945. red.) jūlija mēnesī savu darbu sāka Fišbachas latviešu ģimnazija, kuŗu nosauca lielā latviešu pasaku un dzejas meistara Kārļa Skalbes vārdā.

Vēsti par iespēju turpināt izglītību latviešu trimdas jaunatne uzņēma ar lielu atsaucību, jo sevišķi mēs, kam līdz ģimnazijas beigšanai bija atlicis vairs tikai viens mācību gads. Ar ielu enerģiju stājāmies pie darba, kas gan bez piemērotām telpām un mācības līdzekļiem nebija viegls. Skolnieku skaits pieauga ļoti strauji un drīz mūsu klase pārsniedza divdesmit. Mūsu vidū bija arī tādi skolnieki, kas ģimnaziju jau bija beiguši, bet pagaidām nepastāvot studiju iespējām, centās lietderīgi izmantot laiku, atsvaidzinot agrāk gūtās zināšanas. Kad darbu atjaunoja Vācijas universitātes, pēdējie mūs atkal atstāja. Mēs strādājām, bet lielāko darbu tomēr veica mūsu skolotāji, sniegdami mums visu mācības vielu gandrīz vienīgi pēc atmiņas, jo trūka mācību grāmatu, par Latvijas skolu grāmatām nemaz nerunājot. Mēs varējām būt laimīgi, jo mūsu skolotāju sastāvs līdzinājās tam, kāds bija labākajās Latvijas ģimnazijās. Centīgi strādājot, netrūka arī sekmju. Ja arī kādreiz mēs savā darbā izrādījām pagurumu tad mūsu klases audzinātājs E. Ābeles kungs vienmēr prata mums iedot jaunu darba prieku un sparu.

Skolniekiem tomēr nepietiek ar to vien, ka viņi mācās skolas stundās, bet mācības ir arī jāsagatavo. Arī šai ziņā grūtības bija lielas, jo tikai retam no mums bija iespēja viņa dzīves vietā – barakā – kārtīgi un netraucēti strādāt. Traucēja istabās dzīvojošie bērni, bet nereti arī pieaugušie, kas vai nu negribēja, vai arī nevarēja saprast, ka skolniekiem ir arī mājās jāstrādā. Siltā un jaukā laikā mums palīdzēja apkārtējais mežs un virši, bet ziemā skolas telpas pēc pamatskolas darba beigām, un nereti pēc pusnakts, kad nometne jau dusēja miegā, skolas logos mirdzēja ugunis.

Savā skolas darbā mūsu klase bija vienota, un mēs palīdzējām viens otram ar mācību piezīmēm un citiem trūcīgajiem, mūsu rīcībā esošajiem mācības līdzekļiem. Ar aktivitāti dažādu pasākumu organizēšanā un piedalīšanos dažādos skolas sarīkojumos mēs gan sevišķi lepoties nevarējām. Šeit izskaidrojums tomēr liekas, bija tas, ka mēs nepazinām viens otra spējas un ikviens no mums it kā baidījās tās atklātībā parādīt.

Intensīvā darbā aizsteidzās nedēļas un mēneši, atnāca un aizgāja ziema un nemanot pienāca pavasaris. Nemanot bija pienākusi arī tā diena, kad vēl bija atlicis tikai pārkāpt pēdējam slieksnim, bija atlikuši vairs tikai gala pārbaudījumi. Šis slieksnis tomēr bija diezgan bīstams, un mēs viegli varējām klupt. Lai tas nenotiktu, pielikām visas pūles, un panākumu netrūka. Pārbaudījumus visi izturējām.

Skaistā saulainā apriļa svētdienā mēs saņēmām savas gatavības apliecības un ar šo brīdi pārkāpām ģimnazijas slieksni. Mēs aizgājām no skolas, bet nekad nespēsim to aizmirst, un savās sirdīs mēs vienmēr izjutīsim dziļu pateicību par to, ko mūsu skola mums sniedza, ļaujot mums tālu no dzimtenes nobeigt to izglītības ceļa posmu, kuŗu bijām sākuši mūsu mīļajā dzimtenē.

Mēs esam veikuši svarīgu posmu mūsu izglītības ceļā, bet līdz mērķim vēl ir tālu. Visi mēs esam nolēmuši turpināt izglītību universitātē. Atstājot skolu, gan izskanēja doma, ka vajadzētu kādu laiku pavadīt atpūtā un tad ar svaigiem spēkiem sākt jauno ceļa posmu. Tomēr, kad bijām pavadījuši dažas nedēļas bezdarbībā, mēs sajutām, ka mums tā ka kaut kā trūktu. Reizēm pat likās, ka mēs ar ģimnazijas beigšanu un aiziešanu no skolas saimes esam kaut ko zaudējuši. Jo spilgti mēs to izjutām tad, kad pēc neilga pārtraukuma ģimnazija atkal atjaunoja darbu uzsākdama jauno mācības gadu. Viens pēc otra mēs pamazām izlēmām, ka tomēr ir labāk atkal tūlīt stāties pie darba. Sākām meklēt studiju iespējas. Daudziem gan bija jāatsakās no nodoma studēt agrāk izvēlētajā fakultātē, jo ne visās nozarēs bija brīvas vietas. Kaut kā tomēr izeja radās, un pašreiz gandrīz visi no mums 18 Kārļa Skalbes ģimnazijas absolventiem vai nu jau studē, vai kārto iestāšanās lietas kādā universitātē.

Mēs gribam strādāt un mācīties, turpināt dzimtenē sākto izglītības ceļu arī šeit trimdā, cik vien mums tas iespējams, lai vēlāk varētu iegūtās zināšanas rādīt darbā un tā kalpot latviešu tautai.[159]

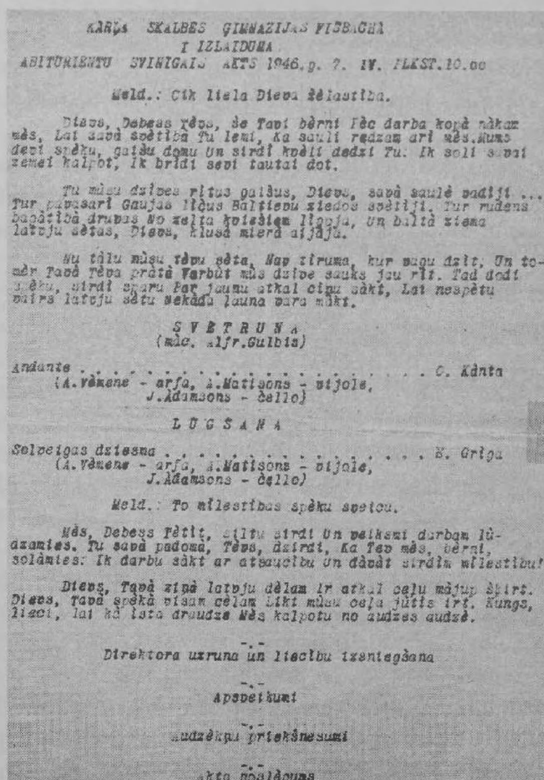
159. Viktors Kraulis, Lāpa, 1946. g. Nr.2.



Pirmā izlaiduma meitenes

1. rindā no kr.: Velta Ģipsle, Ausma Strazda, Ausma Rābe, Ārija Bikše, Aija Dūka un Velta Rolle
2. rindā no kr.: Rita Daņilova, Rita Bēra, Ilga Būda, Maiga Iesaliņa, Maiga Kaktiņa, Dzidra Rozentāle un Milda Brenķe

Kārļa Skalbes ģimnazijas izlaiduma akts



KĀRĻA SKALBES ĢIMNAZIJAS FISBACHĀ
I IZLAIDUMA
ABITURIENTU SVINĪGAIS AKTS 1946.g. 7. IV. PLKST.10.00

Meld.: Cik liela Dieva žēlastība.

Dievs, Debess Tēvs, še Tavi bērni Pēc darba kopā nākam mēs, Lai savā svētībā Tu lemi, Ka sauli redzam arī mēs. Mums devi spēku, gaišu domu Un sirdī kvēlu dedzi Tu: Ik soli savai zemei kalpot, Ik brīdi sevi tautai dot.

Tu mūsu dzīves rītus gaišus, Dievs, savā saulē vadīji ... Tur pavasarī Gaujas līčus Baltiem ziedos svētīji. Tur rudens bagātībā druvas No zelta kviešiem līgoja, Un baltā ziemā latvju sētas, Dievs, klusā mierā aijāja.

Nu tālu mūsu tēvu sēta, Nav tīruma, kur vagu dzīt. Un tomēr Tavā Tēva prātā Varbūt mūs dzīve sauks jau rīt. Tad dodi spēku, sirdī sparu Par jaunu atkal cīņu sākt, Lai nespētu vairs latvju sētu Nekādu ļauna vara mākt.

S V Ē T R U N A
(māc. Alfr.Gulbis)

Andante . . . . C. Kānta
(A.Vēmene - arfa, A.Matisons - vijole,
J.Ādamsons - čello)

L Ū G Š A N A

Solveigas dziesma . . . . E. Grīga
(A.Vēmene - arfa, A.Matisons - vijole,
J.Ādamsons - čello)

Meld.: To mīlestības spēku sveicu.

Mēs, Debess Tētiņ, siltu sirdi Un veiksmi darbam lūdzamies. Tu savā padomā, Tēvs, dzirdi, Ka Tev mēs, bērni, solāmies: Ik darbu sākt ar atsauc[illegible]bu Un dāvāt sirdīm mīlestību!

Dievs, Tavā ziņā latvju dēlam Ir atkal ceļu mājup šķirt. Dievs, Tavā spēkā visam cēlam Likt mūsu ceļā jūtīs irt. Kungs, liec, lai kā ista draudze Mēs kalpotu no audzes audzē.

-.-

Direktora uzruna un liecību izsniegšana

-.-

Apsveikumi

-.-

Audzēkņu priekšnesumi

-.-

Akta noslēgums

7. aprīlī sarīkojumu telpā notika pirmais Kārļa Skalbes ģimnazijas izlaiduma akts, ko vadīja māc. A. Gulbis un direktora E. Ābeles uzrunas. Gatavības apliecības ar tiesībām iestāties augstskolā saņēma 18 ģimnazijas absolventi: Rita Bēra, Ārija Bikše, Milda Breņķe, Ilga Būda, Rita Daņilova, Aija Dūka, Laimonis Ezers, Velta Ģipsle, Maiga Iesaliņa, Maiga Kaktiņa, Imants Kiusala, Viktors Kraulis, Valdis Lapsiņš, Ausma Rabe, Jūlijs Riekstiņš, Velta Rolle, Dzidra Rozentāle, Ausma Strazda. Sekojot Latvijas skolu tradicijām, absolvents J. Riekstiņš nodeva skolas karogu – gan tikai nelielu standartu nākošās abitūrijas klases pārstāvim J. Šicam. Sekoja valsts himna, pēc kuŗas Kārļa Skalbes ģimnazijas un tautskolas vadība nometnes komandantam Dž, C. Herisam par skolas darba atbalstīšanu pasniedza varā kaltu un dzintariem greznotu Latvijas karoga standartu. Absolventi saņēma skolas un komitejas balvu – V. Bērziņas – Baltiņas „Latviešu gramatiku" un prof. Kārkliņa „Latvijas literātūras vēsturi" Aktu kuplināja nometnes mākslinieki. Vakarā ģimnazijas absolventi kopā ar vecākiem, audzinātājiem un nākamo abitūrijas klasi pulcējās kopējās vakariņās.[160]



Pirmais izlaidums – skolotāji un abiturienti

1. rindā no kr.: K. Bikše, Fricis Ieviņš, Voldemārs Vārpa, Eleanora Briede, (?), Ernests Ābele, amerikāņu cieminš, nometnes vecākais Jēkabs Poruks, Alfrēds Gulbis, Harijs Draviņš un Rūdis Hofmanis. Aizmugurē pārējie skolotāji un absolventi

Gadu mijā

Š.g. 24. jūlijā Kārļa Skalbes ģimnazija svin gada svētkus. Laika tecējumā skola augusi gan telpu izveidojumā, gan trīskārtējā audzēkņu pieauguma ziņā, gan arī skolotāju kadru paplašinot un skolēnu kopības garu augšup ceļot.

Ģimnazija ir latviešu centrālo iestāžu atzīta un tās vārdam visur (varbūt izņemot tikai Fišbachu) tik pat laba skaņa, kā tās auklētājai pašai Fišbachas nometnei.

Kā ikkatrā trimdas skolā, arī mūsu skolas audzēkņi komplektējas no dažādu tipu skolēniem, kas ir tik dažādi gadu, pieredzējumu un pārdzīvojumu ziņā, un tāpēc tik dažādiem dvēseles saturiem, ka meklēt vienotu skolēnu gara lējumu, kas atbilstu kādai Latvijā redzētai skolai, nebūtu gudri.

Katrai skolai ir savi rakstīti un nerakstīti likumi, savas tradicijas, kas klusi dus kā iekšpus skolas sliekšņa katrā klasē, gaitenī, tā ārpus skolas, un tie kā neredzama roka vada jauniešu dzīvi ir skolā, ir ārpus tās. Ikvienā jaunā skolā šis gaišais vadītāja spēks var izaugt tikai ilgākā laika tecējumā uz latviešu skolas tradiciju pamatiem.

Audzinātāji liek skolas garu un līdz ar to tautas nākotnes pamatus, audzēkņi ir šī gara un nākotnes piepildītāji augšupejas gribas vadīti. Cik stipra ir šī griba, tik liels ir sprausto mērķu piepildījums.

Pirms gada audzekņos bija ilgi aizturētas izglītības slāpes. Pēc gada katram skola vairs nav iekšēja nepieciešamība. Daudziem tā ir bēgšana no bezdarbības. Daži negrib vai nespēj saprast, ka izglītošanā ir sevis veidošana, ka tas ir ļoti nopietns un smags uzdeums. Bet ja ir bijusi drosme to uzņemties, tad jābūt arī drosmei to godam veikt.

Daudz grūtāk nekā senāk ir panākt, lai skolā celtais ārpus skolas sliegšņa skolēnā nesadruptu. Nometnes dzīve ieraujot jaunieti sevī, maz jautā, vai tā sekmē audzināšanas mērķus un jauniešu individuālo augšanu.

Drusku par daudz par jaunatni un skolu runā ļaudis, kam jaunatnes un audzināšanas jautājumi nemaz neinteresē un kam nav ne gribas, ne prasmes ko darīt jaunatnes labā. Tieši otrādi – šai saulainajā laukumā izlej netīrā ūdens spaini. Pat daži vecāki to barību, kas nepieciešama jaunieša garīgai augsmei, apmaina pret šīs dienas

160. Vēstis Nr. 15 (37), 1946. g. 13. aprīlī 20. lpp.

saldinātāju lēcu viru. Mums taču jāvadās no šīm dienām pāri stāvošiem mērķiem, lai turpmākās nebūtu kā šīs!

Par daudz no skolas prasīts, ja vecāki atmostas un lūdz skolas palīdzību tikai tad, kad mājās ar bērnu saprašanās jau neiespējama. Un vēl sliktāki – kamēr skola pūlas un arī vecākiem tai pašā laikā būtu jāpūlas, skolas pasākto grauj sava bijušā mīluļa un nometnes paziņu pulka priekšā. Mīļie vecāki, vai nebūtu vieglāki un prātīgāki tai laikā atstaigāt līdz skolai nekā visiem citiem nometnes stūriem? Un ko gan vairs skola var palīdzēt vecākiem bērna audzināšanā, ja bērns klīst pa nometni, bet otrā rītā atnes vecāku zīmi, ka bijis slims?

Neaizmirsīsim, ka jaunatne savu dzīvi vēl rakstīs tajās lapaspusēs, kuŗās mēs vairs nerakstīsim. Neiztapsim jaunatnes mazvērtīgām dziņām, neizmantosim jaunatni savu personīgo mērķu sasniegšanai. Nebaidīsimies ko tā raksta tagadnē uzšķirtā lapā, bet sekmēsim tos centienus, kas iet pāri laikiem, tad viņos rakstītās pēdējās lapās par mums nebūs rūgtu vārdu.

E. Ābele[161]



Audzēkņu dubultkvartets

1946. g. skolas gada svētkos

No kr.: Pēteris Lielzuika, Ojārs Pencis, Andrejs Brože, Visvaldis Šics, Samuēls Knochs, Andrejs Grots, Laimonis Ābele un Laimons Eglītis

Fišbachas ģimnazijas gada svētki

Trešdien, 1946. g. 24. jūlijā

Šai dienā sarīkojumu zāle izskatījās citādi, nekā parasts. Gar sienām un stabiem vijās zaļumu vītnes un pie skatuves goda vietā stāvēja Kārļa Skalbes ģīmetne. Arī skolēni bija redzami svētku drānās, netik vien ārēji, bet viņu dvēseles arī bija tērpušās klusā bijībā un pacilātā noskaņojumā. Zālē pulcējušies arī vecāki, tautskolas un ģimnazijas skolotāji un goda viesi.

Mācītājs Strautmanis svētrunā pievērsās darbam, ko kodas un rūsa nemaitā. Tie bija Fišbachas skolotāji, kas pirms viena gada ar latvisku darba mīlestību sāka strādāt, lai radītu Fišbachas ģimnaziju un audzinātu skolēnus par īstiem tautas dēliem un meitām ar ētiskām un tikumīgām vērtībām. Mums jāpateicas Dievam, ka Viņš ļāvis mums piedzīvot šo dienu. Dzejnieks Fr. Bārda salīdzina pasauli ar dzīvības koku, kuŗā katrs pumpurs ir cilvēks, kas vēlas plaukt un augt.

Bet dažas lapas novīst un sakalst. Tā pat tas ir tautā: labi izdosies tikai tas darbs, kur būs klāt mūsu sirds un prāts un kam mēs veltīsim lielākās pūles. Tāpēc mēs lūdzam: „Kungs, pašķir mūsu darbu”. Nepadosim jaunatni trimdas nospiedējam garam, bet iedvesmosim censties vairāk pēc garīgām vērtībām. Jaunatnei jābūt stingru raksturu, drošu sirdi un jāmīl darbu. Lūgsim Dievu, lai viņš stiprina mūs šai atbildīgajā darbā, audzinot jauno paaudzi par īstiem latviešiem.

Viens gads skolas dzīvē Latvijas apstākļos ir mazs laika sprīdis, teica ģimnazijas direktors mag. math. E.

161. Vēstis Nr. 27 (49), 1946. g. 20. jūlijā 14. lpp.

Ābele, bet še tas ir citādi, jo skolu dibinot, nēs nezinājām, cik ilgi mums būs lemts turpināt skolas darbu. Bija saulains rīts pirms gada tāpat kā šodien, kad toreizējais nometnes izglītības nozares vadītājs doc. J. Rutmanis teica ģimnazijas atklāšanas vārdus nelielam skolēnu pulciņam, aicinot strādāt sevis izglītošanas darbu un neskumt, ja skolas ēka izskatās sliktāk par dzimtenes siena šķūni.

Grūti bija toreiz, jo divām klasēm vajadzēja strādāt vienā telpā. Drīz tika iegūtas labākas telpas, kur nobeidza pirmo darba gadu. Otrā mācības gadā nokļuva telpās, kas var sacensties ar Latvijas skolas telpām un apmierina mūsu vajadzības. Tas panākts latviešiem strādājot nākotnes labā, Arī UNRRA un latviešu komiteja daudz palīdzējusi. Pat ļaudis kam nav neviena bērna skolas gados ir cilājuši āmuru un veidojuši mūsu skolu. Reizē ar skolas ārienes veidošanos audzis plašumā skolēnu skaits. Darbu sākot bija 52 skolēni, mācības gada beigās jau 124. Aprīlī nobeidza pirmo mācības gadu un gatavības apliecības iegūst 18 audzēkņi. No tiem 13 turpina izglītību universitātēs. Attiecīgas klases kursu beiguši 99, ieskaitot 18 absolventus – 117. Otru gadu tajās pašās klasēs atstāti 7. Šodien mūsu ģimnazijā ir 159 audzēkņi, kas mācās 5 klasēs. Audzis arī skolotāju sastāvs kvantitatīvi un kvalitatīvi. Darbu sākot bija 18 skolotāju; pagājušā gada beigās jau 30. Patlaban ģimnazijā nodarbināti 32 skolotāji.: 17 vīrieši un 15 sievietes. Divi skolotāji darbā ierodas no Mercfeldas – mūsu kora diriģents no Laufas. Negaidot nāves izkapts nopļāva vienu zelta graudiem vispinăko vārpu – teoloģijas doktoru profesoru Eduardu Zicānu, un nesen kapu kalnā pavadījām kopēja darba darītāju tautskolas skolotāju Teodoru Osi.

Pastāv skolēnu pašdarbības organizācija – kooperatīvs, kas apgādā skolu ar papīru, burtnīcām un citiem rakstāmpiederumiem. Vairāk kā 20 apkārtnes skolas cenšas iepirkties mūsu kooperatīvā, jo mēs esam labi apgādāti ar rakstāmlietām.

Skola ir veidojusies un darbojusies uz mums tik mīļās Latvijas skolas pamatiem. Tā vada savu darbu tā, lai jaunā paaudze pēc šī smagā murga varētu celt jaunu Latvijas brīvvalsti. Mums tagad jāceļ iekšējā gara valsts, to mums neviens vēl nav ņēmis. Mūsu skolotāju paidagogiskā pieredze sniedzas pāri desmit un pat piecdesmit gadiem. Es uzdrošinos apgalvot, ka mūsu skolā ir augsti vērtējams paidagogiskais personāls. Mēs cenšamies katrā audzēknī attīstīt viņa īpatnību. Bet mēs nevaram pieļaut, ja kāds kropļo savu garīgo mugurkaulu, tāpat nepieļaujam kropļot fizisko. Šī stingrība nepieciešama, lai jaunekli veidotu, pirms nav par vēlu. Mācīšanas un audzināšanas darbi ir nešķirami.

Mēs jau dzīves neprasām,
Kas bez skumju pēdām,
Spēku prasa pūliņam,
Pacietību bēdām.

Audzēkņi, paturiet savā dzīvē šo gaišo domu, ko sirmais paidagogs prof. Ludis Bērziņš pauž šajās rindās. Tad jūs iziesit no visām grūtībām kā uzvarētāji un tad, kad mūsu diena nāks, mēs atkal savā Latvijā kā senāk skanīgi dziedāsim: „Dievs, svētī Latviju!"

Dzejniece Zinaīda Lazda akadēmiskajā priekšlasījumā lasīja par daiļuma pārdzīvojumu latviešu tautas dziesmās.

Tad nometnes vecākais māc. A. Gulbis turēja īsu runu. Ikvienai sabiedrībai ir dvēsele. Fišbachas nometnē tā redzama kā Kārļa Skalbes ģimnazija un tautskola. Mēs esam devuši šai dvēselei tās īpašības, ko izteic Kārļa Skalbes vārds. Novēlu jums būt cietiem, stipriem, straujiem, bet, lai sirdī mājo tik daudz daiļuma un smalkuma, kā vienīgi latvietim. Mēs no Fišbachas latviešu komitejas darīsim visu, lai saglabātu mūsu dvēseli gaišu un skaidru. Lai arī brīvajā Latvijā skola pastāvētu un veidotos tālāk, paturot Kārļa Skalbes vārdu,

Sveicienus nodeva Mercfeldas ģimnazijas direktors skolotājs Ducmanis, Fišbachas tautskolas pārzinis un izglītības nozares vadītājs P. Turlajs, kas starp citu teica: „Mēs arī esam pielikuši roku, lai Fišbachas ģimnazija atvērtu durvis. Abas skolas cieši sadarbojušās. Vēlu jums labas sekmes cītīgajā un neatlaidīgajā darbā."

„Skola ir kā dzimtenes oaze svešumā, kur urdz zinību strauts. Novēlu Kārļa Skalbes ģimnazijai augt, zelt un plaukt un nest krāšņus augļus." Tā sacīja prof. Dr. phil. K. Kārkliņš, nododot sveicienus no Fišbachas zinātnisko kursu vadības.

Vecāku padomes vārdā par skolas veikto darbu pateicās Kalniņa kundze.

Abiturients L. Ezers nesa vēlējumus 18 abiturientu vārdā un pateicās bijušam klases audzinātājam, ģimnazijas direktoram E. Ābelem par audzināšanas un mācīšanas darbu. Lai Kārļa Skalbes ģimnazija arī turpmāk būtu pierādījums tautas kopības gara izpausmei svešumā.

Audzēknis Vaļuks deklamēja paššacerēto dzejoli „Skola".

Pēc 5. klases audzēknes Dz. Beimanes jauki nospēlētās S. Rachmaņinova Prelūdes, skolas koris Ruļļa vadībā dziedāja vairākas dziesmas nobeidzot ar J. Vītola Gaismas pili.

Lgs.[162]



Ia klase 1946. g.

Priekšā no kr.sēž: Laimons Eglītis, (?), Ilgvars Silgailis, Zigfrīds Robiņš, Māra Vārpa, Pēteris Siliņš, klases audzinātāja Marija Rutmane un Valdis Strautmanis
Aizmugurē no kr. stāv: Lija Zariņa, Velta Biezā, Līvija Duka, Gaida Dumpe, Baiba Birzule, Zigfrīds Tomsons, Ērika Klungste, Alda Vītola, Edmunds Mednis, skol. Fricis Ieviņš, Ingrīda Kārkliņa, Gatis Avotiņš, Anna Muceniece, Ārija Draviņa, Rasma Bērzone, un Velta Muižniece



Ia un Ib klase 1946. g.

Priekšā no kr. sēž: Juris Dūcis, Pēteris Siliņš, Ilgvars Silgailis, Zigfrīds Robiņš, Janīna Rasa, (?), Māra Vārpa, Ārija Draviņa, Velta Muižniece, klases audzinātāje Marija Rutmane, Rasma Bērzone, Biruta Rolle, Valda Brože un (?)
Aizmugurē no kr. stāv: Laimons Eglītis, Zigfrīds Tomsons, Gatis Avotiņš, Līvija Duka, Gaida Dumpe, Baiba Birzule, Edmunds Mednis, Velta Biezā, Lija Zariņa, Imants Lācis, māc. Fridrichs Kramiņš, Anna Muceniece, skol. Fricis Ieviņš, Ērika Klungste, Alda Vītola, Zigrīda Kārkliņa, Zigurds Lēvenšteins un Valdis Strautmanis

162. Vēstis Nr. 28 (50), 1946. g. 27. jūlijā 14. lpp.



Berchtesgādenā sāls raktuvēs

No kr.: Fr. Ieviņš vada vilcienu, (?), (?), (?), (?), (?), (?), Zigurds Krauze, V. Kukainis, (?), (?), (?), Pauls Krastiņš, A. Poruks un J. Legzdiņš



KSG 2. izlaiduma izbraukums uz Alpiem 1946. g. maijā ar H. Draviņu



KSG 3. klases izbraukums uz Obersee Berchtesgadenā 1946. g. jūnijā

1. rindā no kr.: Sēž Ritvars Grīnvalds, Ārija Draviņa, Aina Pubule un Jūlijs Ulms
2. rindā no kr.: Stāv Līvija Duka, sēž (?), (?), Aija Jansone (mazā Aija), Rita Plostiņa (klases audzinātāja un matemātikas skolotāja) Aija Burģele (lielā Aija) un Anna Diezgane
3. rindā no kr.: Sviķis, Gunārs Stūrāns, Ida Robiņa, Biruta Rīsberga, Elga Rīsberga, aiz Elgas ar billēm Ausma Šķērbele un viņai blakus (?)
4. rindā no kr.: Sams Knochs, Saulgaitis Stūrāns, Vilnis Ulms, Gunivaldis Selga, Vilma Anstipa, aiz viņas Velta Vasiļevska un Voldemars Vaļuks

Kārļa Skalbes ģimnazijas audzēkņu vakars 5. un 6. oktobrī

Par programmas rūpīgu iestudējumu bija rūpējušies skolotāji E. Nātriņa un V. Rullis. Koris, salīdzinot ar pagājušo mācības gadu, progresējis, un lielākā daļa dziesmu izskanēja pavisam jauki.E. Nātriņas deju iestudēšanas māku bijām redzējuši jau agrāk, tādēļ ar interesi vērojām jauniestudējumus. Dz. Bēmanei, V. Ilsterei un L. Eglītim ir mākslinieciska pagātne un arī nākotne.[163]

Raiņa vakars

Sestdien, 2. novembrī, plkst. 16.oo Skalbes ģimnazijas 5. klases audzēkņi rīko Raiņa vakaru Fišbachas sarīkojumu telpā.[164]

Valsts dibināšanas akts

Kārļa Skalbes tautskolas un ģimnazijas Latvijas valsts dibināšanas atceres svētku akts.

1946. g. 17. novembrī plkst. 16.oo

Plkst. 15.3o piemiņas ozolu stādīšana. Plkst. 16.oo akts

Programmā

Dzejn. Zinaīdas Lazdas runa, brīvības gars latviešu tautā, ģimnazijas un tautskolas koŗa dziesmas un deklamācijas.[165]

163. Vēstis Nr. 39, 1946. g. 12. oktobrī 11. lpp.
164. Vēstis Nr. 42, 1946. g. 2. novembrī
165. Vēstis, 1946. g. novembrī 20. lpp.



Ģimnazijas otrā izlaiduma puiši 1946. gadā

No kr.: Gastons Ērglis, Vitolds Gobiņš, Jānis Vanags, Ojārs Pencis, Arnis Asara un Visvaldis Šics



Kārļa Skalbes Gimnazisti pie skolas 1946. g. rudenī

Poruka vakars

Reiz iekustināts, akmens veļas tālāk. Tā arī 5. klašu sākto literāro vakara rīkošanu turpina pārējās klases. Pirmie sekotāji bija 4. klase, rīkojot Poruka vakaru 1946. g. 30. novembrī.

Prof. K. Kārkliņš savā uzrunā norādīja, ka jaunatnei Poruks ir vienmēr bijis tuvs un iepazīstināja klausītājus ar vakara gaitu. Viņš citēja zīmīgos Anša Vairoga vārdus: „Klusē, un tu nedari nevienam ļauna! Klusē kā vakars, kā sudrabaina nakts, un tu būsi svēts, no ļaunās pasaules atšķirts! Esi tik sev pašam, tas ir klusē, sava paša dvēselē nogremdējoties. Tavā dvēselē ir viss tas pats, ko tu pie citiem meklē! Topi kā nakts aizslēgta, nesaprotama citiem, topi klusa!..."

Pēc tam čellists J. Ādamsons E. Kalsingas pavadījumā atskaņoja R. Vāgnera Svētceļnieka dziesmu, tā ievedot klausītājus Porukam tuvā mūzikas un gara pasaulē.

Tālāk sekoja 4. klases skolēnu priekšnesumi. Kā pirmā Dzidra Robiņa teica Poruka dzejoli Daiļuma mājvietas.

Boļeslavs Batņa stāstīja par Jāņa Poruka dzīvi. Viņš to salīdzināja ar Anša Vairoga dzīvi Pērļu zvejniekā, kurā ir izlietoti atsevišķi momenti no Poruka paša dzīves.

Poruka dzejoli Krusts teica Roalds Kakliņš. Viņš skaitīja ātri, bez izjūtas.

Par Poruka episkiem un drāmatiskiem darbiem lasīja Edmunds Rezauskis. Mūsu laikos Poruks daudziem liekas svešs, jo daudziem svešas paliek viņa dziļās domas. Ir cilvēki kas neatzīst Poruka radītos tēlus, jo tie esot dzīves cīņas nespējīgi. No šāda praktiska viedokļa nevar mākslu vērtēt. Poruka darbi prasa iedziļināšanos. – Plašais temāts tomēr referentam nebija īsti pa spēkam, tas prasa rūpīgāku darbu. Referāts šķita rakstīts steigā, bez noteiktas sistēmas, nenosvērts un vietām juceklīgs.

Pirmo daļu nobeidza Līvija Norgello, labi teicot skaisto, bet grūti apgaismojamo dzejoli Es zinu.

Otro daļu ievadīja Laimonis Ābele ar dzejoli Pie tava augstā baltā loga.

Par Poruka liriku lasīja Ilga Brauere. Poruks latviešu literātūrā nodibina jaunu romantisku virzienu laikā, kad reālisms bija visvairāk izplatīts. Poruka darbos galvenie motīvi ir reliģija, mīlestība, daba, arī sabiedriskā dzīve. Reliģiskais tverts hernhūtisma garā. Poruka labā, skaidrā simbols ir baltais. Arī mīlestības jūtas ir saistītas ar balto, gaišo. Mīlestība cilvēku ceļ, tā ir svēta. Referāts bija rūpīgi gatavots, tikai trūka noteikta, stingri ieturēta plāna. Vietām stāstījumā bija par daudz noklausītu, pašas neieskatītu domu par Poruka dzejas darbiem un to vērtību.

Astrīda Marauska lasīja Ziemassvētkus. Viņa lasīja droši, izjusti.

Dzejoli Ceļa jūtīs teica Ilga Brauere, kas bija nopietni gatavots un labi izdevās.

Poruka Klusētāju lasīja Gunārs Rēpiņš.

Laimonis Ābele vēl teica dzejoli Tēvijai un tad, ar E. Dārziņa Melancholisko valsi jauki izskanēja un noslēdzās Poruka vakars.

Priekšnesumiem varēja sekot ar interesi. It īpaši Poruka paša darbi pavēra Poruka mākslas pasauli. Šādi sarīkojumi der skolēnu ierosmei un mudina iedziļināties latviešu literātūrā. Kas darbojas – kļūdās, bet arī no kļūdām mācāmies. Neapstāsimies. Neapstāsimies, nenobīsimies no kļūdām, bet strādāsim tālākkk.

Andrejs Grots[166]

---

166. Lāpa, 1946. g. Nr. 5, 46. lpp.

1947. mācību gads



Gājiens uz baznīcu 1947. mācību gadu sākot



II. klase 1947. g.

1. rindā no kr.: L. Cielēna, A. Poruks, audzinātāja Zinaīda Lazda, G. Jēriņš un I. Pūliņa
2. rindā no kr.: A. Dzene, V.(?), (?), (?), (?), B. Priedīte, V. Ulma, G. Kiusala un (?)
3. rindā no kr.: Pauls Krastiņš, Z. Krauze, V. Kukainis, Laiviņš un J. Čipāns



V. klase ar skolotājiem 1947. g.

Blaumaņa vakars

1947. gada 8. februārī skolas zāles durvis virināja apmeklētāji, pulcējoties ģimnazijas 3. klases rīkotam Blaumaņa vakaram.

Vakaru ievadot prof. Dr. phil. K. Kārkliņš runāja par Blaumani un viņa darbu tēlu īpatnībām.

Sekoja audzēkņu referāti kuplināti ar priekšnesumiem. Par tematu – Raksturīgākais Blaumaņa darbos referēja Ausma Šķērbele, Blaumaņa noveles – Ilgvars Aire, Blaumaņa drāmas – Velta Vasiļevska. Blaumaņa satīra un komisms – Ilmārs Lūsis.

Blaumaņa romantisko noveli lasīja Anna Diezgane, feļetonu Vecais cenzors – Jūlijs Ulms. Ar deklamācijām piedalījās Aija Jansone, Aina Pubule un Gunārs Stūrāns.

Patīkamu nokrāsu vakaram piešķīra muzikālās ilustrācijas Ligitas Pētersones izpildījumā.

Vakarā ģimnazijas audzēkņi pulcējās otrreiz skolas zālē viesīgai sadzīvei.[167]

167. Gunnars Vārpa, Lāpa, 1947. g. 1-2. 55. lpp



Ģimnazijas koris 1947. g.

1. rindā no kr.: Elga Rīsberga, Rasma Bērzone, Velta Muižniece, inspektors Voldemārs Vārpa, direktors Ernests Ābele, kora diriģents Voldemārs Rullis, Anna Diezgane, Biruta Rolle un Regīna Grabe
2. rindā no kr.: Paulīne Dzene, Velta Egle, Lija Zariņa, Velta Biezā, Dzidra Šulcs, Ruta Kramiņa, Māra Vārpa, Astrīda Marauska, Līvija Norgello, (?), Glorija Ādamsone, Baiba Birzule un Līvija Duka
3. rindā no kr.: Aija Burģele, Biruta Rīsberga, Velta Vasiļevska, Aija Jansone, Gaida Kiusala, (?), Līga Cielēna, Janīna Rasa, Ērika Klungste, Rūta Ezergaile, Irīna Ruņģe un Laimons Eglītis
4. rindā no kr.: Gaida Dumpe, Ilga Brauere, Dzidra Robiņa, Tekla Vītola, Aina Jākabsone, Dzidra Bēmane, Solvīta Kalniņa, (?), (?), Astra Auziņa, (?), Aina Ivanova, Guna Vaite, Zigurds Lēvenšteins un Andrejs Grots
5. Rindā no kr.: Kārlis Riškēvics, Boļeslavs Batņa, (?) Ārijs Krieviņš, Ojārs Pencis, Andrejs Brože, Visvaldis Šics, Gunārs Rēpiņš, Laimonis Ābele un Saulgaitis Stūrāns


KĀRĻA SKALBES ĢIMNAZIJAS

2. klases eglītes vakara 1947. gada 19. decembrī

PROGRAMMA

I

1. Garīgais akts
Mācītājs A. Gulbis
2. Karavīra Ziemsvētki
lasīs Juris Čipāns
3. Lūgšana Ziemsvētkos — Kains
teiks Velta Neimane
4. Ziemsvētki svešumā
lasīs Jānis Kuģītis
5. Dzejolis — K. Skalbe
teiks Zigrīda Rube
6. Zivis — K. Skalbes pasaka
lasīs Ilze Pūliņa
7. Cik koši svētku egle laistās
dziedās Gaida Klusals

II

Rotaļas un dejas

IELŪGUMS

God.

Kārļa Skalbes ģimnazijas
2. klase.

1947 g. 2. kl. eglītes vakars ar plašu programmu, ielūgumu un galda kartēm

Atmiņu fragments

Es dzīvoju Bayreuthas nometnē. Kad 1947. g. mūsu ģimnazija likvidējās, pieci no mums nolēmām braukt uz Fišbachu. Es tur mācījos divus gadus — 4. un 5. klasē. Noliku beigu eksāmenus 1948. gadā. Mēs, četras Bayreuthas meitenes, dzīvojām meiteņu internātā un katru piektdienu braucām mājās, un svētdienās, ar vilcienu atkal atpakaļ uz skolu. Ceturtdienās bijām apēdušas pēdējo no savām vieninieku devām izņemot pāris rupjmaizes šķēles, kuŗām tad uzsmērējām tauku kārtiņu un uzbērām cukuru. Droši vien tagad tādu ēdienu būtu grūti norīt, bet toreiz tas tik slikts nemaz nelikās, un vēl sevišķi tāpēc, ka zinājām, kad tiksim mājās, tad jau mūsu mammas būs mums uztaisījušas kaut ko garšīgu.

Atceros mūsu matemātikas skolotāju Plostiņu, kas neieredzēja meitenes, kam nebija stipra matemātika. Es biju viena no tām. Lai kā es centos, es pie viņas augstāku atzīmi par 3+ nevarēju dabūt. Mani stiprie priekšmeti bija valodas un citi, kur lielāko daļu bija jāiemācas no galvas.

Tagad varu pasmaidīt par to, ka manis dēļ vienreiz mūsu volejbola komanda pazaudēja vienu spēli pret vienu citu klasi. Toreiz par to jutos ļoti vainīga, un vēl sevišķi tādēļ, ka Ilmārs Dumpis par to uz mani bija tā pārskaities, ka ilgu laiku, mani satiekot, neskatījās man pat virsū. Tā arī vēlāk dzīvē es jutos labāk sēžot skatītāju rindās nekā nekā ņemot dalību kādā sportā.

Es dziedāju arī mūsu skolas korī, un man spilgti iespiedies atmiņā viens gadījums ar to. Uz vienu mūsu koncertu bijām ielūguši kādu grupu amerikāņu. Mūsu programmā bija vairākas dziesmas angļu valodā. Viena no tām bija „*My Bonnie is Over the Ocean*" ko mēs nodziedājām „*My Boney is Over zee Ocean*". Tāpat mums gāja arī ar citām dziesmām, jo pēc koncerta mūsu viesi esot jautājuši kādā valodā mēs esot dziedājuši.[168]

168. Helēna Avotiņa – Ķiķauka

Ģimnazijas II izlaidums



No Ritas Plostiņas – Grīnblates, manas Valkas Valsts J. Cimzes ģimnazijas skolotājas (algebra, ģeometrija) Rēgensburgas atlaišanas nometnē caur Sarkano Krustu saņēmu vēstuli. Tajā viņa mani aicināja braukt uz Fišbachu un pabeigt skolu, tikai pēdējā klase bija palikusies. Nožēloju, ka nenoskaidroju, kas viņu uz to pamudināja, kā viņa vispār par mani iedomājās.

Tā 1946. g. rudenī, pēc amerikāņu gūstā (galv. k. Francijā) pavadītām 444 dienām (tieši tik pat ilgi kā ķīlnieki Irānā) kopā ar otru bijušo gaisa spēku izpalīgu Pēteri Ķepīti (komponista Ķepīša brāļa dēlu) ieradāmies Fišbachā. Bagātīgo „paciņu laiks" jau bija izbeidzies un sākusies „zaļo briesmu" – zirņu un olu pulvera ēra.
Attiecības un uzskati pret bijušiem karotājiem bija uzlabojušās un nometnē iekļuvām bez lielām grūtībām. Arī paši iemītnieki mūs visādi atbalstīja, gandrīz vai adoptēja un piemiedza acis mūsu „nerātnībām". Mācību gads bija jau iesācies. Bija pagrūti pārējos panākt un vispār, pēc 2 g. pārtraukuma, kas izlikās, kā vesela mūžība, atkal iejusties skolas solā. Bet izturējām, klasi, skolu pabeidzām. Nu ko tagad?

Vairums turpināja tālāk izglītošanos augstskolās, kaut vai teoloģijā. Mēs ar Pēteri uz dārzkopības skolu! Man tā neko daudz nedeva, bet, liekas Pēteri sagatavoja viņa dzīves un darba gaitām Austrālijā.

1948. g. strādājām turpat siltumnīcās un lauciņos, līdz kamēr kāds „vergu vervētājs" man atvēlēja uz Kanadu braukt, zeltu rakt.

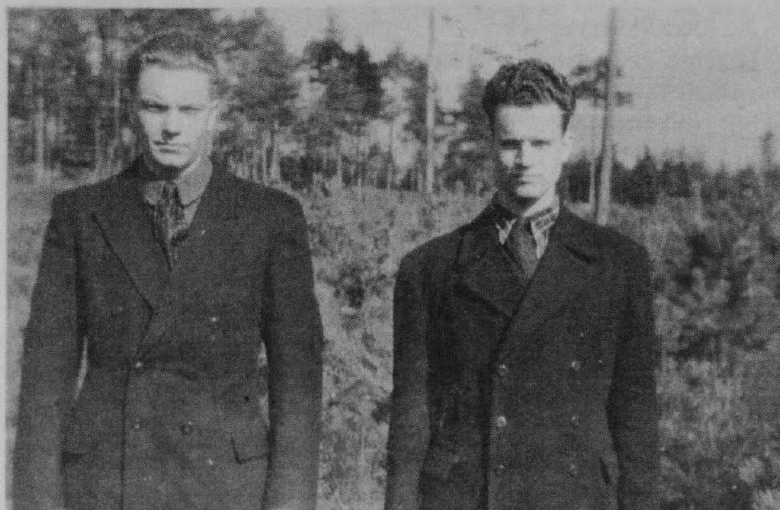
Ardievu Fišbachas virši![169]



II izlaiduma meitenes pēc abiturientu akta

1. rindā no kr.: Lilija Brīvkalne, Dzidra Bēmane
2. rindā no kr.: Ilze Šķipsna, Velta Egle, Aina Jākabsone, skolotāja I. Kubuliņa, Tekla Vītola un Solvīta Kalniņa
3. rindā no kr.: Guna Vaite, Rūta Ezergaile un Irīna Ruņģe

169. Vilis Plinte



2 manekeni Vilis Plinte un Alberts Ādlers



ģimnazijas II izlaiduma skolnieces

No kr.: Tekla Vītola, Rūta Ezergailea un Ilze Šķipsna

...1947. gada 29. martā dziedāja Kārļa Skalbes ģimnazijas koris, kad izrotātā sarīkojumu zālē gatavības apliecības saņēma 33 tās bijušie audzēkņi. Jau otro reizi šī skola atvēra durvis, lai pāri tās slieksnim paši savā dzīvē dotos jaunieši, kas nu bija beiguši pilnu ģimnazijas kursu. Divdesmit viens absolvēja humanitāro un divpadsmit reālo klasi. Lielākā daļa absolventu šīs ģimnazijas durvis bija vēruši jau divus gadus. Tie bija divi gadi, aizvadīti cītīgā darbā, piedzīvojot priekus un bēdas, kādi ir jāpārdzīvo ikvienam skolniekam, skolas tekas minot.

Brīdī, kad skolas durvis vērās cieti, viss pagājušais likās bijis jauks un prieka pilns, jo viss nepatīkamais bija aizmirsts. Ar tādu skatu ikviens absolvents raudzījās atpakaļ uz savām noietām skolas gaitām un tāda, viscaur gaiša un patīkama, skolas dzīve paliks arī mūsu atmiņās.

Bija darīts darbs arī ārpus kārtējām skolas mācībām. Dzejnieces Lazdas kundzes vadībā rīkotais Raiņa vakars visspilgtāk parādīja mūsu darbu un tā sekmes visiem, ko vien mūsu sniegumi interesēja. Visbeidzot, īsi pirms skolas beigām, mūsu klase, kopīgi strādājot, izdeva grāmatu kuŗu lasot ikviens var ieskatīties mūsu gaitās, kādas tās bija skolā ejot. Tur parādīta visa mūsu klases veidošanās, kā arī katra atsevišķa skolēna domas par savu klasi. Grāmata iznāca 63 eksemplāros. To saņēma skolotāji, kas bija strādājuši mūsu klasē, kā arī paši skolēni. Grāmatā stāstījums izbeidzās ar brīdi kuŗā paciņoja mūsu skolas gaitas par izbeigtām.

Pēc svinīgā izlaiduma akta, saņēmuši līdz ar gatavības apliecībām vislabākos novēlējumus, mēs izklīdām, lai katrs atsevišķi veidotu savu dzīvi.[170]



K. Skalbes ģimnazijas II izlaidums

1. rindā no kr.: Ārijs Krieviņš, Dzidra Bēmane, Irīna Ruņģe, E. Ābele, H. Draviņš, Aina Jākabsone, Velta Egle un Visvaldis Šics
2. rindā no kr.: Ilze Šķipsna, Jānis Vanags un Tekla Vītola
3. rindā no kr.: Paulīne Dzene, Solvīta Kalniņa, Lilija Brīvkalne, Guna Vaite, Aina Ivanova, Astra Auziņa, Jevgenija Smorodova, Rota Nāruna
4. rindā no kr.: Dzidra Grante, Vilis Plinte, Alberts Ādlers, Pāvils Aleksandrovičs, Vītolds Gobiņš, Pēteris Ķepītis, Arnis Asara, Rūta Ezergaile un Artūrs Kesners
Pēdējā rindā no kr.: Normunds Krievs, Jānis Klišāns, Ojārs Pencis, Andrejs Grots un Andrejs Brože

170. Lāpa Nr. 3–4–5, 1947. g.

Atmiņu fragments

Es tolaik dzīvoju D.P nometnē Hotel Sonne, Fuessen am Lech, pie Austrijas robežas. Pa ziemu slēpoju kalnos, pa vasaru ķēru foreles kalnu strautos un ezeros. Tai jaukai dzīvītei drīzi pienāca beigas, jo mūs pārcēla uz Haunstetteni pie Augsburgas. Tur tuvējā Hochfeldas nometnā organizēja latviešu skolu, bet man vajadzīgās pēdējās ģimnazijas klases vēl nebija. Tādēļ ierados Fišbachā. Tur man, kā vieniniekam iedalīja vietu pie divām vecākām dāmām. Tām nesen bija nomiris piedzīvotājs profesors Zicāns, un lūk tā man atbrīvojās vieta. Viņas man ierādīja guļas vietu pažobelē uz tādas kā cementa kastes jeb tvertnes kur sakrājās ūdens, kas periodiski tika izlietots lai skalotu vairākvietu latrīnes. Bija jauka gulēšana, tikpat kā pie ūdenskrituma.

Jau minēju, ka man no tā laika nav daudz kas atlicis, sevišķi jau fotogrāfijas, jo toreiz biju pliks un nabags. Kad dziedāju Pētera Lielzuikas dubultkvartetā un bija jāiet uz skatuves, vajadzēja iegādāties tumšu uzvalku. To arī nopirku par pēdējo naudu. Bet no Dutzenteichas tramvaja pieturas nākot, uznāca lietus, un mans uzvalks kļuva puspelēks. Toties apakšveļai radās interesanta krāsa – tā kaut kas vidū starp gaiši melnu un tumši baltu. Toties visi braši nodziedājām „Ar Dievu mana jaunība".

Atmiņas, atmiņas: Krāsns mūsu klasē, kas parasti bija auksta, vai arī tā pārkurināta, ka tuvāki sēdošie sāka kasīties un grozīties, līdz beidzot reliģijas skolotājs teica: „Bērni kas neuzvedas nonāks ellē. Un ja jūs domājat ka šeit ir karsts ..." Un kur tad kauja ar „Fusspuder"; kad visa klase un ari paši bijām gluži balti, iejaucās direktors Ābeles kungs. Viņš mūs pamatīgi nostrostēja, lika svētdien nākt visu satīrīt un atgādināja, ka mēs, absolventu klase, esot diezgan zemu krituši. To arī ņēmām vērā, un nākamo reizi lietojām zobu pulveri.

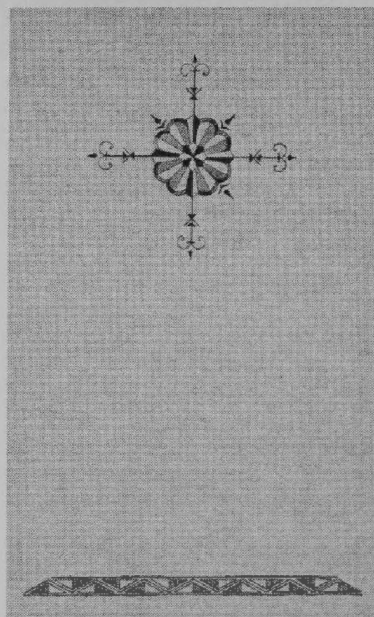
Rakstos par Fišbachu ir minēti „virši". Tos labi atceros tikai tie nebija virši. Viršiem (calluna vulgaris), kas sastopami arī mūsu dzimtenē, nav nekā kopīga ar tiem, kas auga tur nometnē zem priedēm. Tie ir cystus scoparis, vāciski Besengister, ar dzelteniem ziediem, pieder pie tauriņziedu grupas, un ir indīgi. Tie iedarbojas uz ķermeni līdzīgi nikotīnam, un paceļ asins spiedienu. Laikam arī tāpēc jaunieši tik labprāt tajos krūmos uzturējās ...[171]



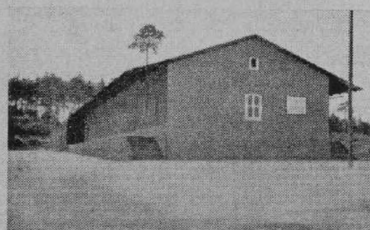
Ģimnazijas sarīkojums 1947. g.

Pie galda no kr.: (?), Alfreds Gulbis, (?), (?) un Zinaīda Lazda
Aizmugurē no kr.: Vitolds Gobiņš, Ilze Šķipsna, Artūrs Kesners, Rūta Ezergaile un Jānis Klišāns, visi II. izlaiduma ģimnazisti

171. Ārijs Krieviņš



KĀRĻA
SKALBES
ĢIMNAZIJAS



II. IZLAIDUMS

1947. GADA 29. MARTĀ

FIŠBACHĀ.

Un jauni putni izlido.

Uz brīdi skaņa norimst, un viss
Šķiet lūgšanā aizturam elpu.
Viss jaunā spēkā pielijis,
Kas piepilda pasaules telpu.
Un saule zemi apmīļo,
Un jauni putni izlido.

Sauc tēvu zeme, un arkls sauc,
Un tīrums sola un svētī:
Būs vaga taisna, būs vārpu daudz,
Būs zelta graudi mums klētī.
Un saule zemi apmīļo,
Un jauni putni izlido.

Kārļa Skalbes ģimnazijas
2. izlaiduma abiturientu

Akts



FIŠBACHĀ
1947. gada 29. MARTĀ plkst. 10⁰⁰

Humanitārā klase

Alberts Ādlers	*Ārijs Krieviņš*
Astra Auziņa	*Normunds Krievs*
Dzidra Bēmane	*Rota Nāruna*
Lillija Brīvkalne	*Ojārs Pencis*
Paulīne Dzene	*Vilis Plinte*
Velta Egle	*Maiga Sillere*
Andrejs Grots	*Jevgenija Smorodova*
Aina Ivanova	*Šķipsna Ilze*
Aina Jākabsone	*Guna Vaita*
Solvīta Kalniņa	*Tekla Vītola*
Jānis Klišāns	

Reālā klase

Pāvils Aleksandrovičs	*Dzidra Grante*
Arnis Asara	*Artūrs Ķesners*
Andrejs Brože	*Pēteris Ķepītis*
Gastons Ērglis	*Irīna Ruņģe*
Rūta Ezergaile	*Visvaldis Šics*
Vitolds Gobiņš	*Jānis Vanags*



Vilis Plinte, Milda Pīlmanis, Pēteris Ķepītis 1947. g. pavasarī

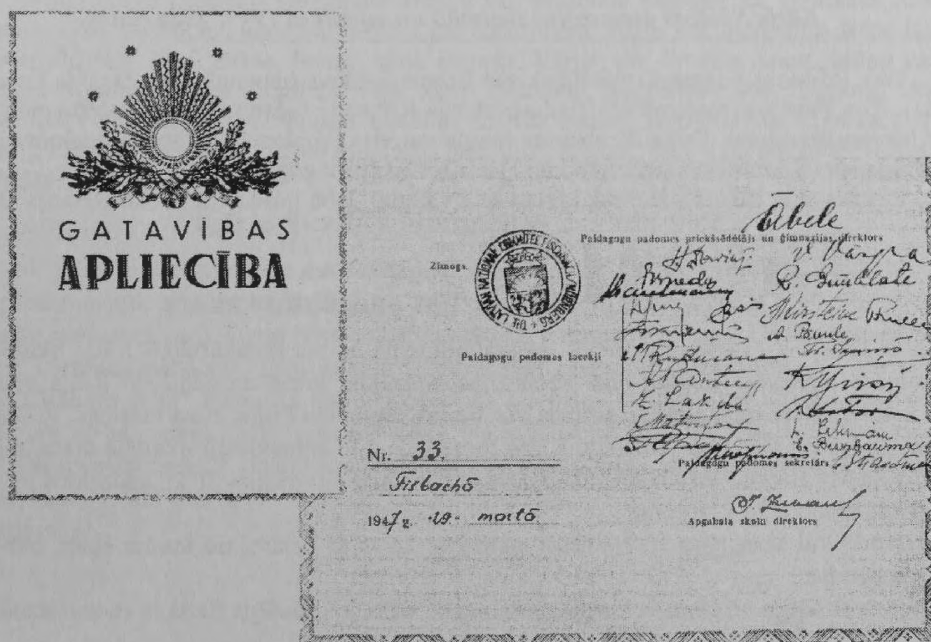


Iesvētības pēc skolas beigšanas

No kr.: Ģirts Jātnieks, Vilis Plinte un Ervīns Arājs



Vilis Plinte un Pēteris Ķepītis



GATAVĪBAS

APLIECĪBA

Zīmogs.

Paidagogu padomes priekšsēdētājs un ģimnazijas direktors

Paidagogu padomes locekļi

Paidagogu padomes sekretārs

Nr. 33.

Fišbachā

1947 g. 19. martā

Apgabala skolu direktors

Gimnazijas skolotāju paraksti



Kārļa Skalbes ģimnazijas skolotāji un audzēkņi 1947. gada rudenī

1. rindā no kr.: Stāv Fridrichs Kramiņš (mācītājs), sēž Eižens Šablovs (matemātika), Zinaīda Lazda (dzejniece, latviešu valoda), Rita Plostiņa (matemātika, fizika), Marija Rutmane (vēsture), Līna Ratermane (vācu valoda), Ernests Ābele (skolas direktors), Ērika Birnbauma (angļu valoda), Voldemārs Vārpa (inspektors), Elza Nātriņa (vingrošana), Valdemārs Strautmanis (mācītājs) un Fricis Ieviņš (pedagoģija)
2. rindā no kr.: Pirmais stāv Rūdolfs Hofmanis (latviešu valoda), labā pusē pēdējais stāv Harijs Draviņš (latīņu valoda)
3. rindā no kr.: Valdemārs Rullis (dziedāšana)

Kārļa Skalbes ģimnazijas audzēkņu vakars

15. novembra (1947. g.) vakarā nometnes sarīkojumu telpā notika gadskārtējais Kārļa Skalbes ģimnazijas vakars. Programmas smaguma punkts bija ģimnazijas audzēkņu koris diriģenta V. Ruļla vadībā. Bez jau dzirdētajām L. Norviļa Dziesmu kalnā, A. Jurjāna Pūt Vējiņi, Graubiņa Eima, eima māsiņas, V. Dārziņa Švāģera meitiņa, Melngaiļa Tumša nakts un Graubiņa Rīgas torņa galā zīle apmeklētāji dzirdēja divas angļu dziesmas: Drink to me only un My Bonnie. Ar divām solo dziesmām uzstājās ģimnazijas 3b kl. audzēknis Pēteris Lielzuika un deklamācijām I. Brauere un L. Eglītis.

Ģimnazijas audzēkņi skolotājas E. Nātriņas vadībā uzstājās ar dejām, no kuŗām šķiet, publikai vislabāk patika valsis un mazurka.

Patīkami bija noskatīties arī zēnu veidotajās piramīdās, ko bija iestudējis fiziskās audzināšanas skolotājs R. Upatnieks

Ārpus programmas deju starpbrīdī skatītājus patīkami pārsteidza ģimnazijas 5. kl. audzēkņu veiktā čigānu deja.

Sarīkojums bija pulcinājis kuplu skatītāju skaitu.

-s[172]

172. Vēstis Nr. 35, 1947. g. 21. novembrī 12. lpp.



Kārļa Skalbes ģimnazijas skolotāji un skolnieki 1947. g. 8. martā otro mācības gadu beidzot

1. rindā no kr.: vingrošanas skolotājs Upatnieks, franču val. skolotāja Panteļejeva, skolotāja Strautmane (māc. Str. kdze) matem. skol. Grīnblate, vācu val. skol. Līna Ratermane, angļu val. skolotājas Irēne Kiršteine (vēlāk Kubuliņa) un Birnbaume, Prof. Bikše, Ieviņš, skol. inspekt. Vārpa, dir. Ernests Ābele, latīņu val. skol. Harijs Dravinš, mācītāji Strautmanis un Kramiņš, vēst. skol. Rutmane, mājturības skol. Latsone, skol. Hofmanis, darbvede Gruzdiņa, vingrošanas skol. Nātriņa, macītājs Alfrēds Gulbis, Toms Geistauts.Trūkst prof. K. Kārkliņš un latv. val. skol. Zinaīda Lazda. Toreiz jau bija miris teol. prof. Zicāns. Trūkst arī diriģents Voldemārs Rullis un katoļu māc. Pudans.[173]

Kārļa Skalbes ģimnazijas 2. gadu diena

1947. g. 24. jūlijs audzēkņiem un audzinātājiem ir liela diena, jo tajā pirms 2 gadiem sākās darbs, ko atcerēties un pārdomāt pulcējamies arī šogad.

Svinīgo aktu nometnes sarīkojumu telpā ievadīja māc Fr. Kramiņa svētruna. Ģimnazijas direktors E. Ābele sniedza skolas darbības pārskatu, kam sekoja „Dievs svētī Latviju!" Inspektors V. Vārpa akadēmiskajā priekšlasījumā „Vācijas Alpi" apskatīja kalnu izcelšanās teorijas, Vācijas Alpu uzbūvi un kalnu augus. Tad sekoja apsveikumi no nometnes LCK, absolventiem, Nameja ģimnazijas, Kr. Barona ģimnazijas, K. Skalbes tautskolas un Fišbachas nometnes zinātniskiem kursiem. Aktu noslēdzot programmas 2. daļā redzējām skolēnu priekšnesumus, kas bija labi gatavoti.

Velta Vasiļevska[174]

173. Pārņemts no raksta "Atmiņas par DP Nometnēm Nirnbergā I", Irēne Kubuliņa, Grāmata 40 Gadi *Latvieši Bavārijā - Dokumentācija.* Izd. Lettische Volksgemeinschaft in Bayern, c/o Jānis Liepiņš, Postfach 26 02 17, 8000 Muenchen 26.
174. Lāpa Nr. 6 - 8, 1947.g. 50. lpp.

Skolas Chronika 1947. g.

2. septembrī.... K. Skalbes ģimnazija Fišbachā sāka 1947./48. mācības gada II trimestri. Māc. Kramiņš teica dievvārdus. Pēc māc. Kramiņa runāja ģimnazijas direktors E. Ābele, aizrādīdams uz izglītības nozīmi cilvēka dzīvē.

11. septembrī .. abas 5-tās ģmn. kl. un 4-tā kl. audzinātāju vadībā apmeklēja gleznu un eksporta izstādi Minchenē. Pēc dažām dienām arī ģimnazijas jaunākās klases apmeklēja minētās izstādes.

20. septembrī... ģimnazijas koris skolotāja V. Ruļla vadībā piedalījās L.C.P. sesijas atklāšanā ar Valsts himnu un Gaismas pili.

22. septembrī .. ģimnazijas audzēkņiem rakstnieks V. Lesiņš lasīja savus jaunākos darbus.

27. septembrī... ģimnazijas klašu pārstāvji piedalījās prof. Maltas dārzkop. skolas I izlaiduma svinībās. Ģimnazijas 4-tās klases audzēkņi rīkoja klases vakaru.

8. novembrī .... 4-tās ģimnazijas kl. audzēkņi rīkoja K. Skalbes vakaru. Programmā bija: Prof. Dr. phil. K. Kārkliņa uzruna. Dzejoļus skandēja „Dziesmu laiva" A. Pubule, „Lievenis" L. Petrīte, „Dzimtenē" A. Diezgane, „Veļu laikā" Z. Mielēns. Referātus lasīja „Skalbes pasakas" I. Lūsis, „Klusuma motīvi Skalbes līrikā A. Šķērbele, „Patriotiskie motīvi Skalbes Līrikā" L. Petrīte. Vakaru nobeidzot, A. Burģele dziedāja „Pusnakts sirds".

9. novembrī .... abu 5-to klāšu rīkotajā Mārtiņu vakarā 5.r. klases audzēknis E. Rezauskis runāja par latviešu paražām Mārtiņos. Čigānu dejā piedalījās: G. Rēpiņš, L. Norgello, R. Grabe, I. Brauere, Dz. Robiņa, E. Šternbergs un L. Eglītis.

15. novembrī ... K. Skalbes ģimn audzēkņu vakars. Programmā: ģimnazijas koŗa dziedātās dziesmas skol. V. Ruļla vadībā, J. Norviļa „Dziesmu kalnā", Jurjāna „Pūt vējiņi", E. Melngaiļa „Tumša nakte zaļa", B. Džonsona „Drink to me only", „My Bonnie", E. Melngaiļa „Rīgas torņa galā zīle", E. Graubma „Eima māsiņas" un V. Dārziņa „Švāģera meitiņa". P. Lielzuikas solo dziesmas (pie klavierēm L. Pētersone) J. Mediņa „Glāsts"un E. di Capne „Mana saule. Dzejoļus skandēja K. Skalbes „Pieminēšana" I. Brauere un E. Virzas fragm. no poēmas „Karālis Nameitis" L. Eglītis.

18. novembrī ... plkst. 12-os Kārļa Skalbes ģimnazijas, tautskolas un prof. Maltas dārzkop. skolas Latvijas proklamēšanas 29 gadu atceres akts. Programmā: Fišbachas latviešu komitejas izglītības nozares vadītāja un inspektora V. Vārpas referāts „Latvijas attīstība". Vēstures skol. M. Rutmanes ref. „Latvijas dibināšana un toreizējais stāvoklis". Dzejoļus skandēja, Jaunsudrabiņa „Kā zelts" 5. h. ģimn. kl. audz. L. Ābele un „Durbes kauja" 5. h. ģīmn. kl. audz. Dz. Robiņa. Ģimnazijas koris skol. V. Ruļla vad. dziedāja Latvijas valsts himnu un A. Jurjāna Kantāti (solo A. Burģele 4-kl. un pie klavierēm Dz. Beimane ģimn. abit.).

18. novembrī ... plkst. 19-os Latvijas valsts proklamēšanas 29 gadu atceres svinības nometnē. Programmā: Dzejnieces R. Skujiņas prologs „18. novembris". Nometnes vecākā J. Poruka svētku uzruna. J. Rutmaņa kga referāts „Latvijas valsti pieminot, J. Raiņa sērdieņu dziesmas „Daugava" fragmenti. Izpildīja Teātra ansamblis Žaņa Ozoliņa vadībā un Edg. Šternberga dekorātīvā ietērpā. Dziesmas „Latvijas valsts himnu", „Terv mūžam dzīvot Latvija" un kantāti „Tēvijai"dziedāja ģimnazijas koris skol. V. Ruļla vadībā.

Boļeslavs Batņa[175]

175. Lāpa Nr. 9-12, 1947. g. 61. lpp.



1. ģimnazijas klase 1948. g.

1. rindā no kr.: Alvis Freimanis, (?), Paulis Duks, Liesma Jansone, Gunārs Ābele, Maruta Birzule un Uldis Pūris
2. rindā no kr.: Juris Pūliņš, Monika Kadiķe, Viola Brakovska, Rūdolfs Hofmanis, Gunārs Zariņš, Liliana Kaufmane, Juris Krievs, (?), Gunārs Grabis, Maija Stūrāne, un Andrejs Birnbaums



1. ģimnazijas klase 1948. g.

1. rindā no kr.: Monika Kadiķe, Gunārs Ābele, Paulis Duks, Liesma Jansone, Juris Pūliņš un Andrejs Birnbaums
2. rindā no kr.: Viola Brakovska, Maija Stūrāne, (?) Liliana Kaufmane, (?) un Maruta Birzule
3. rindā no kr.: Juris Krievs, Alvis Freimanis, Rūolfs Hofmanis, Gunārs Zariņš un Gunārs Grabis

Kārļa Skalbes ģimnazijas I kl. rīkotais Tautas dziesmu vakars.

Šī gada (1948) 31. janvārī Fišbachas nometnē notika Kārļa Skalbes ģimnazijas I kl. rīkotais Tautas dziesmu vakars, kur visi laipni bija uzaicināti. Vienkāršo barakas telpu patīkami noskaņoja Krišjāņa Barona ģīmetne, zem tās glīti zīmētie Barona tēva Latvju Dainu sējumu attēli un pie sienām skaistas, glīti uzrakstītas tautas dziesmas. Vakaru atklāja I kl. skolotāja Zinaīda Lazda, lūgdama visus sarīkojuma apmeklētājus pārāk bargi nekritizēt I. kl. darbu, jo I kl. skolēni ir tikai vēl iesācēji.

Pēc tam sekoja skolēnu referāti un izmeklētas tautas dziesmu virknes. Vakara norise bija iedalīta divi daļās. Pirmajā daļā ietilpa referāti,, kas saistīti vairāk ar tautas dziesmu saturu: ievadam Krišjāņa Barona dzīve un darbs, tad Dziesmas un valodas cildinājums tautas dziesmās, Tēvzemes skaistums tautas dziesmās, Karavīri tautas dziesmās un Senlatviešu dievi tautas dziesmās.

Otra daļa veltīta tautas dziesmu izteiksmes līdzekļiem ar tematiem: Epitets tautas dziesmās, Metafora un tās veidi tautas dziesmās, Raksturīgākās figūras tautas dziesmās, Hiperbola tautas dziesmās un Parallelisms tautas dziesmās. Starp referātiem ievītas skaistas, pa daļai tematiem pieskaņotas tautas dziesmu virknes, no kurām sevišķi apmeklētājiem patika pēdējā: Tautu dēls un tautu meita.

Šī vakara programmu varēja noklausīties reizē ar interesi un prieku. Visu referāti bija labi izstrādāti, īsi un kodolīgi, bagātīgi ilustrēti ar piemēriem. Darbi par tautas dziesmu formu parādīja, ka skolēni formas jautājumus nav iemācījušies tikai teorētiski, bet praktiski noskaidrojuši, izejot no pašas tautas dzejas, un arī labi izpratuši. Tas ir liels panākums pirmās klases darbā un arī liels ieguvums pašiem skolēniem, jo ar to ir likts pamats visai tālākai izglītībai dzejas mākslas izpratnē. Tādēļ jāpriecājas mums visiem par šī vakara nopietnajiem skolēnu darbiem, kas atklāja un parādīja kodolā visas skolas gada darbu un panākumus. Pirmā ģimnazijas klase ir arī vienīgā, kur vēl cilā latviešu tautas tradicijas, tā ievadot mūsu jaunatni kaut cik latviešu tautas dzejā, parādot tās daiļumu un lielo vērtību.

Skolas dzīvē un darbā šāda veida vakariem ir ļoti liela nozīme. Tas gan prasa lielu darbu no priekšmeta skolotāja, bet skolēniem tas liek vēlreiz visu izņemto pārdomāt, tajā iedziļināties un nopietni strādāt. Svarīgi ir arī jau skolas laikā skolēniem likt referēt plašākas publikas priekšā, kas vislabāk iespējams šādos vakaros. Bez tam šādi vakari, kur piedalās visa klase, kā tas šoreiz bija, stiprina klasē kopību un veicina darbīgumu.

A.Z.[176]

---

176. Vēstis Nr. 5, 1948. g. 6. februārī 15. lpp.



1. ģimnazijas klasi beidzot 1948. g.

1. rindā no kr.: Andris Biķis, Nezinama, Ilze Baumhammere, audz. Harijs Draviņš, Guntis Bonders, Astra ?
2. rindā no kr.: Silvija ?, Ruta Pone, Ingrida Dapkus, Māra Vītoliņa, Lilita Dzirkals, Vija ?, Viviana Dučkena, ?, Ausma Garkalne, Dagnija Kalniņa, Ilga Kramiņa, Biruta Zīlmane
3. rindā no kr.: Jēkabs Ķiploks, Uldis Briedis, Jāzeps Motivāns, (?), Raimonds Griķis, Ojārs Ozols, Jānis Ulms, Kārlis Krūmiņš un (?)

Kārļa Skalbes ģimnazijas IV. klases Annas Brigaderes literārais vakars



Izvilkums no lugas „Lolitas brīnumputns"

1. rindā sēž no kr.: Gaida Dumpe, Zinaīda Lazda, režisors E. Leimanis un Rasma Bērzone
2. rindā stāv no kr.: Valda Brože, Pēteris Lielzuika, Zigurds Lēvenšteins, Baiba Birzule, Edmunds Mednis, Valdis Strautmanis, Jānis Ādamsons, Laimons Eglītis un Ārija Draviņa




KĀRĻA SKALBES ĢIMNAZIJAS

3. IZLAIDUMA ABITURIENTU

AKTS

FISBACHĀ

Nometņu dzīve

Fišbachas latviešu Kārļa Skalbes ģimnaziju beiguši: Laimonis Ābele, Aina Auziņa, Boļeslavs Botņa, Tamāra Bļinova, Ilga Brauere, Regīna Grabe, Tabita Jaunzeme, Aina Kažoka, Anna Klungste, Ligita Kuple, Elga Jurgene, Valdis Muižnieks, Līvija Norgello, Vija Ose, Ruta Pokornija, Ojārs Puriņš, Gunārs Rēpiņš, Kārlis Riškēvics, Dzidra Robiņa, Edmunds Šternbergs, Velta Vasiļevska, Alvils Ziemelis, Glorija Freiberga, Roalds Kakliņš, Gunārs Klipsons, Elmārs Radziņš, Edmunds Rezauskis, Andrejs Siliņš, Bruno Svinis un Herberts Šķērbels.[177]



V. reālā un humanitārā klase ar skolotājiem izlaiduma dienā 1948. g. 29.martā

177. Latvija, 1948. g. 4. jūnijā

V. Humanitārās klases III. izlaiduma absolventii

Ābele Laimonis
Auziņa Aina
Batņa Boļeslavs
Blinova Tamāra
Brauere Ilga
Grabe Regīna
Jaunzeme Tabita
Jurgena Elga
Kažoka Aina
Klungste Anna
Kuple Ligita
Muižnieks Valdis
Norgello Līvija
Ose Vija
Pokornija Ruta
Puriņš Ojārs
Rēpiņš Gunārs
Riškēvics Kārlis
Robiņa Dzidra
Šternbergs Edmunds
Vasiļevska Velta
Ziemelis Alvils



V. humanitārā klase izlaiduma dienā 1948. g. 29. martā

V. Reālās klases III. izlaiduma absolventi

Ādamsons Glorija
Avotiņš Arvīds
Dumpis Ilmārs
Freibergs Antons
Kakliņš Roalds
Klipsons Gunārs
Radziņš Elmārs
Rezauskis Edmunds
Siliņš Andrejs
Svinis Bruno
Šķērbels Herberts



V. reālā klase izlaidume dienā 1948. g 29. martā

Kārļa Skalbes ģimnazijas 3. izlaidums

Šā gada 29. martā jau trešo reiz Kārļa Skalbes ģimnazijas saime pulcējās svinīgā aktā, izvadot no ģimnazijas 33 absolventus. Jo svinīgs šis akts bija tieši šogad: abitūriju klases pasniedza skolai pēc māksl. J. Šternberga zīmējuma darinātu karogu, kas vienā pusē nes Kārļa Skalbes ģimnazijas vārdu, bet otrā pusē Kārļa Skalbes vārdus „Krājiet klusu gaismu savai dvēselei." Karoga iesvētīšanu nometnes baznīcā, kur bija pulcējusies visa skola ar audzinātājiem un audzēkņu vecākiem, izdarīja mācītājs V. Strautmanis.

Pēc karoga iesvētīšanas skola kopējā gājienā no baznīcas, pa priekšu nesot iesvētīto karogu, devās uz sarīkojumu telpu kur notika svinīgais izlaiduma akts. Akta svētbrīdi vadīja mācītājs V. Strautmanis. Pēc skolas direktora E. Ābeles uzrunas sekoja liecību izsniegšana. Gatavības apliecības par humanitārās ģimnazijas beigšanu saņēma Laimonis Ābele, Aina Auziņa, Boļeslavs Batņa, Tamāra Bļinova, Ilga Brauere, Regina Grabe, Tabita Jaunzeme, Aina Kažoka, Anna Klungste, Ligita Kuple, Elga Jurgena, Valdis Muižnieks, Līvija Norgello, Vija Ose, Ruta Pokornija, Ojārs Puriņš, Gunārs Rēpiņš, Kārlis Riškēvics, Dzidra Robiņa, Edmunds Šternbergs, Velta Vasiļevska, Alvils Ziemelis. Reālās ģimnazijas kursu beidza Glorija Ādamsone, Arvīds Avotiņš, Antons Freibergs, Roalds Kakliņš, Gunārs Klipsons, Elmārs Radziņš, Edmunds Rezauskis, Andrejs Siliņš, Bruno Svinis, Herberts Šķērbels. Pēc apsveikumiem un klases audzinātāja insp. V. Vārpas atvadu vārdiem sekoja skolas karoga pieņemšana.

Akts beidzās ar divām Kārļa Skalbes abiturientiem veltītām dziesmām – J. Poruka Jau rīta vējš (I. Šķipsnas teksts), ko dziedāja ģimnazijas koris skolot. V. Ruļla vadībā un kopā nodziedāto darba himnu Nevis slinkojot.

H.[178]

178. Vēstis Nr. 13, 1948. g. 2. aprīlī 14. lpp.



3. Izlaidums ar skolotājiem baznīcā



3. humanitārās klases izlaiduma audzēkņi 1948. g.

1. rindā no kr.: Voldemārs Vārpa, un Ernests Ābele
2. rindā no kr.: Valdis Muižnieks, Dzidra Robiņa – Vogt, Ilga Brauere – Flesher, Aina Kažoka, Rita Plostiņa un Eižens Šablovs.
3. rindā no kr.: Laimonis Ābele, Ojārs Puriņš, Aina Auziņa un Ruta Pokornija
4. rindā no kr.: K. Riškēvics, Boļeslavs Batņa, E. Šternbergs, Līvija Norgello – Janava, Regīna Grabe – Šlesere, Velta Vasiļevska – Ulma, Ligita Kuple – Goldschmidte, Alvils (Saša) Ziemelis un Gunārs Rēpiņš



3. reālās klases izlaiduma audzēkņi un skolotāji 1948. g.

Priekšā no kr. sēž: Glorija Ādamsone – Schranz, Bruno Svinis, Ernests Ābele, Rita Plostiņa, Voldemārs Vārpa un Eižens Šablovs
Aizmugurē no kr. stāv: Elmārs Radziņš, Gunārs Klipsons, Ilmārs Dumpis, Herberts Šķērbels, Nanete Vegenere, aiz viņas Roalds Kakliņš, Arvīds Avotiņš, Edmunds Rezauskis un Antons Freibergs



I. ģimnazijas klase gaidot autobusu braucienam uz Alpiem

No kreisās sēžot: Alberts Lāčkājs, Gunārs Jēriņš
2. rindā no kr.: Juris Dučkens, Juris Poruks Ingrīda Kārkliņa, Liene (?), Gaida Kiusala, Gita Gertsone un Biruta Priedīte



Ģimnazisti Alpos 1948. g.

Priekšā nogūlies: Gunārs Jēriņš
No kr.: Vilmārs Kukainis, Gaida Kiusala, Gita Gertsone, Juris Dučkens, Biruta Priedīte, Zigurds Krauze, Anna Dzene, Rūta Mētra, Līga Cielēna, Zinaīda Lazda, Zigrīda Rube, Ilze Pūliņa un Kārlis Šreibers (Z. Lazdas brālis)



Vidū māc. Kramiņš

1. rindā no kr.: otrā Valda (Brože) Lēvenšteina, māc. Fridrichs Kramiņš, Biruta Rolle un Ērika Klungste
2. rindā no kr.: Zigurds Lēvenšteins, Lācis, Pēteris Lielzuika, Valentīns Bikše un Juris Dūcis



Ģimnazisti

1. rindā no kr.: Māra Vārpa, Janīna Rasa, Valda Brože, (?), Laimons Eglītis un Zigurds Lēvenšteins
2. rindā no kr.: Biruta Rolle, Ērika Klungste un Ruta Kramiņa
3. rindā no kr.: Dzidra Strautiņa, Velta Biezā, Lija Zariņa, Pēteris Lielzuika, māc. Fridrichs Kramiņš, Juris Dūcis, Pēteris Bolše, Valentīns Bikše un Pēteris Siliņš



Līvijas Dukas klase

Priekšā no kr.: (?) un Laimons Eglītis
2. rindā no kr.: Ārija Draviņa, Gaida Dumpe, Anna Muceniece, Baiba Birzule, Māra Vārpa un Janīna Rasa.
3. rindā no kr.: Rasma Bērzone, Alda Vītola, Ingrīda Kārkliņa, Līvija Duka un Zigfrīds Tomsons.
4. rindā no kr.: Velta Muižniece, Zigurds Lēvenšteins, Juris Dūcis un Ilgvars Silgailis
Stāv: Imants Lācis, Lija Zariņa un Velta Biezā



5 minūtes pirms eksāmeniem

No kr.: Līvija Duka, Baiba Birzule, Laimons Eglītis, Valda Brože un Ārija Draviņa



Laimīgas beigas

No kr.: Anna Muceniece, Līvija Duka un Ārija Draviņa



Ģimnazisti vaļas brīžos

Stūmēja Rūta Ezergaile, ratos sēdētājs Andrejs Brože un Vilcēja Valda Brože



II izlaiduma klase 1947. g. Ziemassvētkos

1. rindā no kr. sēd: Juris Dūcis, Ligita Pētersone, Aina Pubule, Rita Plostiņa, prof. Kārlis Kārkliņš un Ausma Šķērbele
2. rindā no kr.: Edgars Nonācs, Ritvars Grīnvalds, Voldemārs Vārpa, Aija Jansone, Līksma Petrīte, Ziemsvētku vecītis, Elga Rīsberga, Biruta Rīsberga, Ida Robiņa un Biruta Rolle
3. rindā no kr.: Samuels Knochs, Gunnars Vārpa, (?), (?) Nemenc, Zenta Aldiņa un Gunārs Pelnēns



II izlaiduma klase 1947. g. Ziemassvētkos

1. rindā nokr.: (?), Līksma Petrīte, (?), (?), Saulgaitis Stūrāns un (?)
2. rindā no kr.: (?), Ligita Pētersone, Pēteris Lielzuika un Elga Rīsberga.



No kr. Zigurds Lēvenšteins, Baiba Birzule, Līvija Duka un Pēteris Lielzuika



V klase 1948. g.

1. rindā no kr.: (?), Ilmārs Lūsis, Saulgaitis Stūrāns un Ausma Šķērbele
2. rindā no kr.: Ida Robiņa un Aija Jansone
3. rindā no kr.: Elga Rīsberga, Aina Pubule, Aija Burģele, Vilma Anstipe, Anna Diezgane un Biruta Rīsberga



V klase 1948. g.



IIa klase

1. rindā no kr.: Alda Vītola, Baiba Birzule, Ārija Draviņa, Līvija Duka
Stāv no kr.: Zigfrīds Robiņš, Rasma Bērzone, Velta Muižniece, Gatis Avotiņš, Leons Kuplis, Ingrīda Kārkliņa, Edmunds Mednis, Valdis Strautmanis, Olita Patikne un Ilgvars Silgailis



Apvienotā II klase

1949. mācību gads



Ģimnazijas III. klase 1949. g. janvārī

1. rindā no kr.: Gita Gertsone, Gunārs Jēriņš un Oļģerts Pūris
2. rindā no kr.: Ilze Pūliņa, Rūta Mētra, Zigrīda Rube, Biruta Priedīte un Zigurds Krauze
3. rindā no kr.: Zigfrīds Robiņš un Juris Dučkens
Stāv no kr.: Juris Čipāns, Pauls Krastiņš un Andris Poruks



K. Skalbes ģimnazija 1949. g. 2. augustā

1. rindā no kr.: Elza Eglīte, Lalita Lāce, Solveiga Dzirkale un Ilze Kņezinska
2. rindā no kr.: Biruta Zīlmane, Lilita Dzirkale, Viviana Dučkena, Māra, Vītoliņa un Maija Stūrāne
3. rindā no kr.: (?), (?), (?), (?), (?), (?), (?) un (?)
4. rindā no kr.: (?), (?) un (?)
5. rindā no kr.: Pēteris Lielzuika, Vija Odeiko, Ērika Klungste, Valdis Strautmanis un Ruta Kramiņa
6. rindā no kr.: Zigurds Lēvenšteins, Edmunds Mednis, Ārija Draviņa, Ilga Pildiņa, Baiba Birzule, Pēteris Galiņš, Silvija Šteinere, Rasma Bērzone un Māra Vārpa



I ģimnazijas klase trimestra beigās 1949. g. 1. oktobrī.

No kr.: Edvīns Švechs, Andrejs Baumhammers, Ilze Kņezinska, Aldone Pinkāne, klases audzinātāja Plostiņas kundze, Elza Eglīte un Lalita Lāce



I ģimnazijas klase trimestra beigās 1949. g. 1. oktobrī.

No kr.: Edvīns Švechs, Ilze Kņezinska, Elza Eglīte, klases audzinātāja Plostiņas kundze, Lalita Lāce, Aldona Pinkāne un Andrejs Baumhammers



Skautu mītnes priekšā



Rita Plostiņa



Ģimnazijas Koris

1. rindā no kr.: Gaida Dumpe, Baiba Birzule, Ilze Baumhammere, Ilga Brauere, Voldemārs Rullis, Dzidra Bēmane, Ausma Šķērbele, Ida Robiņa, Elfrīda Graube un Aija Jansone

2. rindā no kr.: Gita Gertsonel, Maruta Birzule, Maija Stūrāne, Viola Brakovska, Liesma Jansone, Biruta Zīlmane, Māra Vītoliņa, Rasma Bērzone, Aina Pubule un Ligita Pētersone

3. rindā no kr.: Gunārs Ābele, Uldis Briedis Saulgaitis Stūrāns, Pēteris Lielzuika, Edmunds Mednis, Laimons Eglītis un Edgars Nonācs

Ģimnazijas IV izlaidums



Priekšā Samuels Knochs – aizmugurē no kr. Pēteris Lielzuika, Ilze Šķipsna un Laimons Eglītis



4. izlaiduma klase 1949. g.

1. rindā no kr.: Ausma Šķērbele, Ligita Pētersone, Aina Pubule, Anna (Anele) Diezgane, Anna Jansone, Biruta Rīsberga un Elga Rīsberga
2. rindā no kr.: Elfrīda Graube, Zenta Aldiņa, Ida Robiņa, Helēna Avotiņa, Līksma Petrīte un Aija Burģele
3. rindā no kr.: Samuels Knochs un Ritvars (Ričiņš) Grīnvalds



K. Skalbes ģimnazijas 4. un pēdējais izlaidums Fišbachā 1949. g.

1. Erna Strautmane, 2. Anna Reščevska, 3. Ērika Birnbauma, 4. Margota Pūliņa, 5. Līna Ratermane, 6. Rita Plostiņa, 7. Voldemārs Rullis, 8. Ernests Ābele, 9. Rūdolfs Hofmanis, 10. Vācu izglītības ministrijas pārstāvis kurš pieņēma eksāmenus, 11. Jānis Rutmanis, 12. Voldemārs Vārpa, 13. Olga Vītiņa, 14. Valdemārs Strautmanis, 15. Eižens Šablovs, 16. Juris Pudāns, 17. Elza Nātriņa, 18. Fricis Ieviņš, 19. Fridrichs Kramiņš, 20. Ringolds Upatnieks, 21. Elga Rīsberga, 22. Biruta Rīsberga, 23. Ida Robiņa, 24. Marija Rutmane (Skol.), 25. Aija Jansone, 26. Vilma Anstipa, 27. Zinaīda Lazda, 28. Ritvars Grīnvalds, 29. Saulgaitis Stūrāns, 30. Aina Pubule, 31. Juris Dūcis, 32. Ligita Pētersone, 33. Edgars Nonācs, 34. Biruta Rolle, 35. Gunnars Vārpa, 36. Elfrīda Graube, 37. Zenta Aldiņa, 38. Gunārs Pelnēns, 39. Ausma Šķērbele Iztrūkst Līksma Petrīte un Samuels Knochs.

IV izlaidums vēl ir Fišbachā 1949. gadā. Tā paša gada jūlijā notiek 5. klases žetona vakars, bet daudzi 5. klases skolnieki drīz pēc tam izceļo un Fišbachā 5. izlaiduma nav. Skolu pārceļ uz Dilingenu kur notiek dažu pārpalikušo 5. klases skolnieku izlaidums. 1950. gada 21. jūnijā skola beidz strādāt.[179]

Pēdējā direktrise Marija Rutmane nosūta K. Skalbes fondam Stokholmā skolas karogu, žetonus un citas glabājamas lietas ar pavadvēstuli: Šinī mūsu skolas pastarā dienā atļaujos ticēt, ka mūsu skolas erudīto paidagogu saime pagājušos gandrīz sešos darba gados tiešām audzinājusi latvju trimdas jaunatni mūsu patrona Kārļa Skalbes garā, un ka mums nava nācies dzirdēt, ka kāds no bērniem, kas mācījušies skolā, ar savu stāju būtu metuši ēnu uz skolas vārdu, vai ka kāds no 117 ģimnazijas beidzējiem necenstos sevi tālāk izkopt Latvijas rītdienai.[180]

179. Gaida Dumpe Barens
180. Baiba Birzule Dumpe, pārņemts no 1986. g. Lāpas 17. lpp



Kārļa Skalbes ģimnāzijas
4. izlaiduma
abiturientu akts

Fišbachā
1949. gada 4. jūnijā plkst. 10^oo

Programma

I.
Svētbrīdis

II.
Direktora uzruna
Apliecību izsniegšana
Apsveikumi
Klases audzinātāja atvadvārdi
Skolas karoga pārņemšana
Absolventu pārstāvja atvadvārdi

III.
Veltījums Kārļa Skalbes ģimnāzijas absolventiem

Skolai

Pūt, vējiņi

Zilā Donava

Zilās Donavas teksts Zinaīdas Lazdas tulkojumā

IV. izlaiduma akta programma

Ģimnazijas pēdējā klase Fišbachā



V. ģimnazijas klase 1949. g. vasarā

No kr.: Zigurds Lēvenšteins, Baiba Birzule, Ērika Klungste, Ārija Draviņa, Ilga Pildiņa, Pēteris Galiņš, Gaida Dumpe, Edmunds Mednis, Vija Odeiko, Silvija Šteinere, Pēteris Lielzuika, (?), Janīna Rasa, Rasma Bērzone, Ruta Kramiņa un Laimons Eglītis



Piektā izlaiduma žetona vakars 1949. g. vasarā

1. rindā no kr.: Ilga Pildiņa, skol. Anna Reščevska, Vija Odeiko, skol. Ērika Birnbauma, Ārija Draviņa, skol. Rita Plostiņa, Silvija Šteinere, dir. Ernests Ābele, Gaida Dumpe, Baiba Birzule, Rasma Bērzone, Ruta Kramiņa un Janīna Rasa

2. rindā no kr.: skol. Erna Strautmane, skol. Margota Pūliņa, klases audzinātāja Marija Rutmane, māc. Valdemārs Strautmanis, skol. Voldemārs Vārpa un Ērika Klungste

3. rindā no kr.: Laimons Eglītis, Valdis Strautmanis, Zigurds Ļēvenšteins. Aina Auziņa (3. izlaidums), skol. Voldemārs Rullis, Pēteris Galiņš, skol. Eižens Šablovs skol. Fricis Ieviņš un skol. A. Panteļejevs



Neoficiālās žetona svinības turpinās

No kr. stāv: Baiba Birzule, Ruta Kramiņa, Pēteris Galiņš, Aina Auziņa, Gaida Dumpe, Ilga Pildiņa, Vija Odeiko, Rasma Bērzone, Valdis Strautmanis un Edmunds Mednis
No kr. sēd: Pēteris Lielzuika, Zigurds Lēvenšteins un Laimons Eglītis



Pēdējā klase

No kr.: Zigurds Lēvenšteins, Lūcija Nāgele, direktrise Marija Rutmane, Vija Odeiko un Valdis Strautmanis. Priekšā Pēteris Lielzuika

Uzraksts otrā pusē: *Mūsu klase, kas esam vairs atlikuši Fišbach'ā L*



Noslēguma akta gājiens uz baznīcu

Karogu nes P. Lielzuika, viņam pa kreisi Vija Odeiko un pa labi Lūcija Nāgele

Nometņu dzīve

FIŠBACHAS nometnes Kārļa Skalbes ģimnazija jūlijā azīmēja 4. gadu pastāvēšanu.[181]

FIŠBACHAS nometnē konstatēti vairāki gaŗā klepus gadījumi, kādēļ nometnes skolas pagaidām slēgtas.[182]

181. Latvija, 1949. g. 6. augustā
182. Latvija, 1949. g. 31. augustā



Skalbes skolas saime 1949. g.

1. rindā no kr.: tup: (?) 1, (?) 2 (?), 3 (?) 4, (?) 5, Ruta Pāvuliņa, (?) 6, (?) 7 (?) 8, (?) 9 un stāv, muguru pagriezusi (?) 10
2. rindā no kr. sēd: Nezināmi, otrais no labās: Imants ?
3. rindā no kr. sēd: Andrs Ziediņš, (?), Ringolds Upatnieks, Grīnbergs, Strautzele, A.Pāvule, Alīde Kačerovska, Ciris, Velta Latsone, Vārpa, Mācītājs Strautmanis, Olga Vītiņa, (?), Rita Plostiņa, Ērika Birnbauma, Anna Reščevska un Erna Strautmane
4. rindā stāv: (?), Edvīns Krakovs, Gunārs Ziediņš, 23 nezināmi un galā Rota Kārkliņa?

Pēdējā rindā no kr.: (?), (?), Andris Liepiņš?, (?), (?), (?), (?), Juris Dučkens, Zinaīda Lazda, Rūta Mētra, Ilze Pūliņa, Biruta Priedīte, Ilze Kņezinska, Maija Stūrāne, (?), (?), Māra Vītoliņa, Ilze Baumhammere, Viviana Dučkena, Biruta Zīlmane, Lalita Lāce un Elza (?)



Ģimnazijas uzraugs – sētnieks





Ģimnazisti apzīmē sporta laukumu ierokot stabus

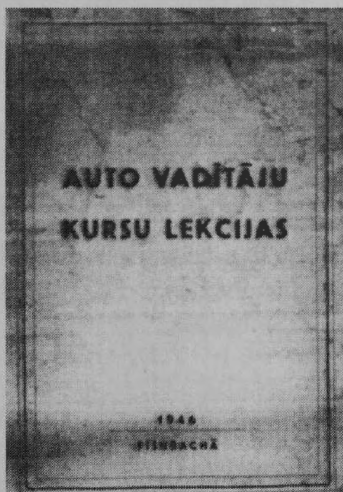
Arodu apgūšana

Nometņu dzīve

„Izmantosim atlikušo laiku, lai ko iemācītos nākošajai dzīvei". Ar šādu labu nodomu Fišbachas nometnes tautieši 29. sept. atjaunoja savu zinātnisko kursu vadību, kas ļoti plaša un vispusīga. Liela vērība veltīta valodām, tāpat stenografijai un kooperācijai, bet galvenais darbs ir praktisku arodu apmācībā, sākot ar šoferiem un radiotechniķiem un beidzot ar meža darbu vadītājiem. Kursu mācībspēki ir mums pazīstami zinātnieki, rakstnieki, mākslinieki un skolotāji.[183]

Fišbachas latviešu nometnē Latvijas universitātes lektora A. Kroma vadībā sākušies kursi techniskajā rasēšanā. Mācības notiek reizi nedēļā un ilgs līdz maijam. Šis arods ir nozīmīgs varbūtējā emigrācijas gadījumā, jo projekcijas birojos un fabrikās pieprasa daudz rasētāju.[184]

Šoferu kursi



11. februārī sākās jau sen projektēti šoferu kursi. Kursus vada V. Eglītis. Tanīs piedalās 242 kursanti, no tiem 23 sievietes. Kursanti iedalīti 3 grupās: A grupā 39 kursanti ar priekšzināšanām atsvaidzina un papildina savas zināšanas praktiskos darbos; tie arī sāks braukšanas mācību pirmie. Pārējie kursanti iedalīti divi grupās, katrā apmēram 100 cilvēku. Mācības notiek 3 reiz nedēļā lekciju veidā. Pēc teorētiskā kursa noklausīšanās notiks pārbaudījumi teorijā. Tā kā kursu rīcībā pagaidām ir tikai viena automašīna, tad praktiskajos darbos un braukšanas mācībā nebūs iespējams piedalīties visiem vienā laikā. Iedalīšana grupās braukšanas mācībai notiks sekmju kārtībā.

Kursu teorētisko daļu paredzēts beigt marta beigās. Par lektoriem kursos strādā V. Eglītis un inž. A. Kroms (motori), Kreišmanis un Pīlmanis (apakšbūve), Ozols un Ronis (satiksmes noteikumi).[185]

---

183. Latvija, 1947. g. 14. oktobrī
184. Latvija, 1947. g. 31 oktobrī
185. Vēstis Nr. 7 (29,) 1946. g. 16. februārī 16. lpp.



Zakarkevičs, Anna Lāčkāja un pie stūres Maiga Plostiņa (1948. g.)

Elektroinstallātoru un radioamatieru kursi

Kursi sāksies 12. maijā (1946) un kursos lekcijas notiks trīs reiz nedēļā – trtrešdienās un piektdienās no plkst. 18,30 – 20,30 un svētdienās no plkst. 9iem – 11iem. Paralēli lekcijām notiks arī praktiskie darbi. Kursu laiks iekārtots tā lai tajos varētu piedalīties arī strādājošie.[186]

Kursu vadītājs inž Ļaudāns Gulbis

Paredzēts mācīt šādus priekšmatus:

1.	Inž. Andris Ļaudams	Elektrotechnikas pamati
2.	"	Elektromašīnas un mēraparāti
3.	O. Rudzītis un Selga	Iekšējās un ārējās installācijas
4.	Oskars Krakovs	Fabriku installācijas
5.	"	Apakšstacijas, slēgiekārtas, kabeļi
6.	E. Elgūts	Radiotechnika
7.	Inž A. Kroms	Techniskā rasēšana

Kursu ilgums paredzēts 6 mēneši. Kursos pieteikušies pāri par 50 klausītāju, no kuŗiem daļa nāk no kaimiņu Mercfeldas nometnes.

186. Vēstis Nr. 17 (39), 1946. g. 11. maijā 16. lpp.

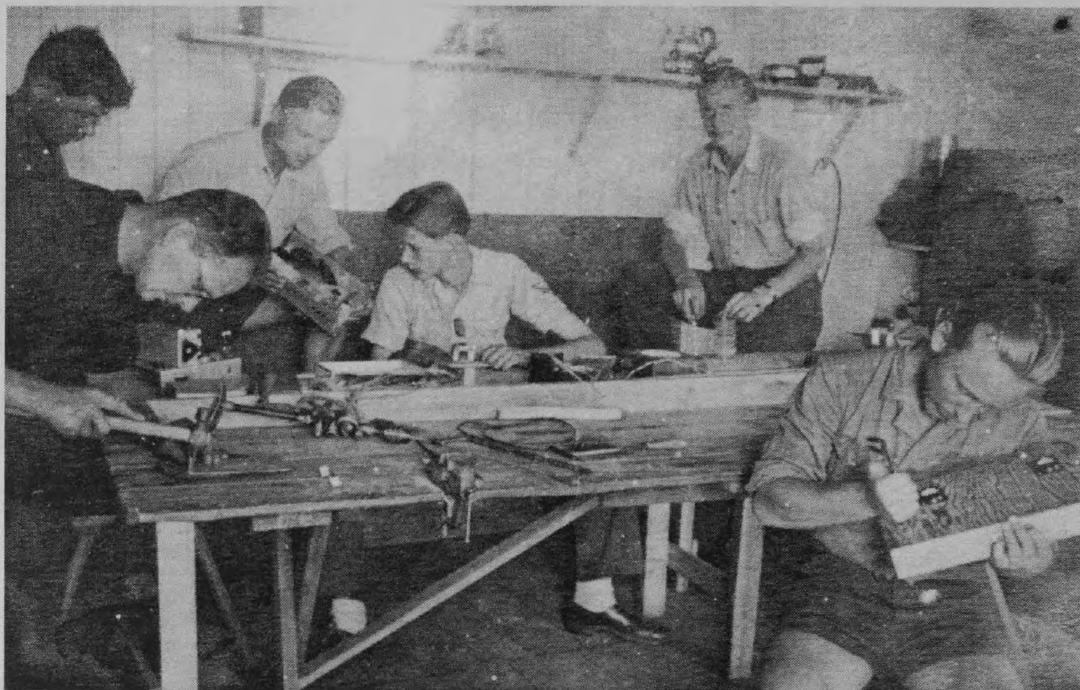


Radiotechnikas darbnīcā



Radiotechnikas darbnīcā

No kr.: Jānis Rudzītis, (?), Elmārs Elgūts



Radiotechnikas darbnīcā

No kr.: (?), Jānis Rudzītis, Valentīns Bikše, Tainis Dišlers un Pauls Maldutis.



Fišbachas zeltkalis Krišs 1948. g. 3. novembrī

FIŠBACHAS nometnes latviešu audumu ornamentikas meistaru kursa nobeiguma izstāde notiek no 1948. g. 28. dec. līdz 1949. g. 1. janvārim.[187]

187. Latvija, 1948. g. 21. decembrī

Fišbachas zinātniskie kursi

Klusā un neatlaidīgā darbā no 1945. g. 12. novembra, kad sākās lekcijas, kursi pagājušos darba mēnešos prof. E. Zicāna vadībā izvērtušies mūsu nometnēpar nozīmīgu izglītības iestādi. Klausītāju skaits pastāvīgi pieaudzis. Kursu sākumā to bija 112, tagad jau pāri par divi simti. Kā visur, tā arī še, ir bijušas personas, sevišķi no jaunākās paaudzes, kuŗas ieradušās kursos tikai lai apskatītos, bet tādu ir diezgan maz. Vairums klausītāju atsevišķos kursos ir nostabilizējies un kārtīgi apmeklē lekcijas. Cik liela ir bijusi klausītājos interese, rāda gadījumi, kad klausītāji ir lūguši lekcijas turpināt, arī ja telpa bijusi auksta vai pietrūcis elektriskās gaismas. Kaut kur sameklētā svecīte likās pietiekama klausītavas apgaismošanai; ārējais šķita vienaldzīgs, kad bija iedegusies iekšējā gaisma.

Kursu dibinātāju nolūks nebija radīt kādu iestādi ar iepriekš paredzētu fakultāšu sistēmu, bet dot nometnes iedzīvotājiem to, kas patlaban bija iespējams un derīgs. Tā kursu darbā apvienojās visi nometnē esošie akademiskie darbinieki Latvijas universitātes, Mākslas akadēmijas un Konservatorijas mācībspēki, kuŗiem piebiedrojās vēl speciālisti savās nozarēs. Darbs bez atlīdzības, toties ar lielu sajūsmu: neviens nestrādā par algu, bet pārliecībā, ka ar šādu darbu jāsaglabā tautas garīgie spēki.

Bet arī praktiskā puse mācību gaitā nav palikusi bez ievērības. Dzīves apstākļi un klausītāju intereses ir radījušas ceļu kas kursiem ejams. Tagadējos apstākļos, bez šaubām, liela nozīme ir angļu valodas prasmei. Angļu valodas kursi, kas bija nodibinājušies pagājušā vasarā, pēc Ziemsvētkiem tika iekļauti zinātniskos kursos. Tas darīts darbības saskaņošanas nolūkā. Ņemot vērā angļu valodas zināšanas nepieciešamību, turpmāk paredzēts atvērt vēl divus lekciju ciklus: kursu iesācējiem un augstāko angļu valodas kursu ar angļu lektoru, ja tas būs iespējams.

Lauksaimniecība jau veiktajā darbā modinājusi dziļu interesi. Lai šo nozari pastiprinātu, kursu padome lektoram agronomam R. Ozoliņam par asistentu ievēlējusi speciālistu praktiskajā dārzkopībā A. Robiņu. Bez tam maijā paredzēts pļavkopības speciālista agr. J. Berga kurss: Lopbarības ražošana sevišķi sakarā ar zālāju saimniecību.

Latviešiem svešumā pār visām lietām vajadzīgs kāds amats. Zinātniskie kursi sākot, ar maiju, atver grafikas darbnīcu doc. J. Šternberga vadībā. Piedzīvojumiem bagātais docents, kuŗš ilgus gadus bijis arī Valsts papīru spiestuves darbinieks Rīgā, grib dalīties savā mākslā ar tiem nometnes iedzīvotājiem, kuŗi grāmatu izdaiļošanas technisko un māksliniecisko prasmi grib padarīt par savu amatu. Bet māksla prasa darbu, tādēļ darbnīcā paredzētas četràs darba stundas dienā, kas iekārtojamas priekšpusdienās.

Sakarā ar telpu pārbūvi lekcijas kursos pārtrauktas no 1. aprīļa līdz 6. maijam. Šinī laikā paredzētas vairākas ekskursijas, ja izdosies noorganizēt technisko pusi. Ekskursijas architektūras pieminekļu apskatei tuvākās Vācijas pilsētās vadīs prof. K. Bikše, bet apskates vācu lauksaimniecībās, sevišķi dārzkopībās agr. R. Ozoliņš. Tuvākas ziņas nometnes birojā.

Viens no mūsu laika svarīgākiem saukļiem ir: neaizmirsīsim savu valodu. Svešā zemē ir apdraudēta mūsu valodas pareizība, pat valodas apziņa sāk maitāties. Dzirdot arvien svešas valodas, pašu valodas gars tiek apziņā nemanot nomākts. Lai to novērstu, kursos, sākot ar maiju, paredzēts speciāls latviešu valodas kurss. Mag. phil M. Kārkliņa apgraizīs sausos zarus, kas jau iemetušies mūsu valodas zaļajā lapotnē, un mācīs pareizību vārdos un rakstos.

Pagājušos darba mēnešos jau nobeigti noapaļoti kursi: „Vitamīni un to nozīme" un „Lipīgās slimības un to apkarošana". Pirmo lasīja Latvijas universitātes veterinārmedicīnas dekāns doc. A. Vītums, otro Dr. Anna Poruka. Doc. A. Vītums pēc kursa nolasīšanas atstāja nometni. Ar to kursi zaudēja neaizstājamu mācības spēku. Dr. Anna Poruka kā sava kursa turpinājumu lasa: „Pirmā palīdzība nelaimes gadījumos". Iesāktie kursi, kas vēl nav pabeigti, tiks turpināti pēc lekciju pārtraukuma. Par pārmaiņām tiks savlaicīgi ziņots.

Kursantiem izdalītas kursu apmeklētāju kartītes, kuŗās ierakstīti kursi, kuŗus klausās. Pieteicoties jaunam kursam, kartīte jāuzrāda, bet kursu nobeidzot. jāiegūst lektora paraksts. Ieraksti kartītē ir stipri dažādi. Tie rāda klausītāja intereses. Ir klausītāji, kuŗi apmeklē gandrīz visas lekcijas. Vairums tomēr sadalās divos galvenos virzienos: gara zinātnēs un praktiskās zinātnēs. Varam būt apmierināti. Latviešu slāpes pēc gara gaismas ir vēl dzīvas par spīti grūtajiem apstākļiem.[188]

Lekcijas atjaunos trešdien 15. maijā. Kursu vadību uzņēmies prof. K. Kārkliņš. Kursos paredzēts lasīt dažus jaunus priekšmatus. Lekcijas notiks no plkst. 18,15 – 22. Sestdienās lekcijas nenotiks.[189]

Pēc pārkārtošanas Fišbachas Zinātniskajos Kursos lekcijas pašreiz notiek šādos laikos:[190]

---

188. Vēstis Nr. 14 (36), 1946. g. 6. aprīlī 16. lpp.
189. Vēstis Nr. 17 (39), 1946. g. 11. maijā 16. lpp.
190. Vēstis Nr. 20 (42), 1946. g. 1. jūnijā 14. lpp.

Pirmdienās		Lekt.
18.15 – 19.00	Angļu valoda	Mag. occ. T. Geistauts
		Neimanis
19.15 – 20.00	Stilu īpatnības	Prof. K. Bikše
20.15 – 21.00	Pirmā palīdzība nelaimes gadījumos	Dr. A. Poruka
20.00 – 21.30	Latiņu valoda	Mag. phil. A. Pāvule
20.00 – 21.30	Rasēšana	Ing. A. Kroms
21.19 – 22.00	Stenogrāfija	Mag. oec. V. Graube
Otrdienās		
17.15 – 18.00	Franču valoda	Mag. phil. I. Kiršteine
18.15 – 19.00	Angļu valoda	Mag. occ. T. Geistauts
18.15 – 19.45	Paidagoģija	Mag. paed. Fr. Ieviņš
20,00 – 20.45	Ētikas jautājumi	Māc. A. Gulbis
21.19 – 22.00	Štenografija	Mag. oec. V. Graube
Trešdienās		
18.15 – 19.45	Brīvības cīņu laikmets latv. literātūrā	Prof. K. Kārkliņš
20.00 – 20.45	Lirika	Rakstn. Z. Lazda
21.00 – 21.45	Mākslin. radīšanas jautājumi	Doc. J. Šternbergs
Ceturtdienās		
18.15 – 19.00	Angļu valoda	Mag. occ. T. Geistauts
		Neimanis
18.15 – 21.45	Augkopība	Agr. R. Ozoliņš
	Lopbarības sagāde un zāļāji	Agr. J. Bergs
	Augļkopība	Dārzk. instr. A. Robiņš
Piektdienās		
17.15 – 18.00	Angļu valoda	Lekt. Mag. phil. J.Kiršteine
18.15 – 19.45	Mūzikas izpratne	Komp. J. Poruks
20.00 – 20.45	Latviešu valoda	Mag. phil. M. Kārkliņa.

Zinātniskie kursi „rudenī"

Zinātniskie kursi atkal uzsākuši savu darbu. Kursos lasa lekcijas par stilu īpatnībām, audzināšanas veidiem, liriku, literātūru, mūziku, stenogrāfiju, augkopību, augļkopību, lopbarības sagādi, māca latviešu, angļu, franču valodu u.c. No jauna šinī pusgadā ir nākusi klāt ornamentika. Kursi sniedz vispārīgas zināšanas, kuņu nolūks zināmā mērā palīdzēt klausītājam rast jēgu grūtajās bēgļu gaitās. Tie pieejami visiem, kuņiem slāpst dziļāku atziņu. Uz J. Poruka kunga kursu Mūzikas izpratne un Fr. Vīksnas lekcijām par ornamentiku jāpieteicās skolotāju istabā, sākot ar 16. septembri pirms lekcijām. Nometnes vecākā A. Gulbja kunga lekcijas par ētikas jautājumiem sāksies vēlāk.[191]

Zinātnisko kursu lekciju saraksts.

Pirmdienās		
6.15-7.00	Angļu valoda	Ing. T. Geistauts
		A. Neimanis
7.15 – 8.00	Stilu īpatnības	Prof. Bikše
8.15 – 9.00	Pirmā palīdzība nelaimes gadījumos	Dr. A. Poruka
	Latīņu valoda	Mag. phil. A. Pāvule
8.00 – 9.3o	Rasēšana"	Ing. A. Kroms
8.00 – 8.45	Stenografija"	Mag. oec. V. Graube
Otrdienās		
4.15 – 5.00	Franču valoda	Mag. phil. I. Kiršteine
5.15 – 6.00	Angļu valoda	Mag. phil. I. Kiršteine
6.15 – 7.00	Angļu valoda	Ing. T. Geistauts
6.15 – 7.45	Audzināšanas veidi	Mag. paed. Fr. Ieviņš
8.00 – 8.45	Ētikas jautājumi	Māc. Alfr. Gulbis
8.00 – 8.45	Stenografija	Mag. oec. V. Graube

191. Vēstis Nr. 35 (57), 1946. g. 14. septembrī 18. lpp.

Trešdienās		
6.15 – 7.45	Brīvības cīņu laikm.	Prof. K. Kārkliņš latv. literātūrā
8.00 – 8.45	Lirika	Rakstn. Z. Lazda
9.00 – 9.45	Ornamentika	Māksl. Fr. Vīksne
Ceturtdienās		
6.15 – 7.45	Angļu valoda	Ing. T. Geistauts A. Neimanis
6.15 – 9.45	Augkopība	Agr. R. Ozoliņš
	Lopk. sagāde un zāļāji	J. Bergs
	Augļkopība	Dārzk. instr. A. Robiņš
Piektdienās		
5.15 – 6.00	Angļu valoda	Mag. phil. I. Kiršteine
6.15 – 7.45	Mūzikas izpratne	Komp. J. Poruks
8.00 - 8.45	Latviešu valoda	Mag. phil. M. Kārkliņa

Zinātnisko kursu meža darbu vadītāju un radio technikas nodaļa

Meža darbu vadītāju kursus pārzin inženieris mežkopis K. Birnbaums. To mērķis sagatavot teorētiski un praktiski meža darbu vadītājus. Kursu programmā ietilpst arī mežu atjaunošanas, mežu vērtēšanas un citi jautājumi. Sniegtās zināšanas varētu noderēt kā dzimtenē, tā svešumā. Kursi sākās aprīļa mēnesī ar 15 klausītājiem, beigas paredzētas jūlijā. Kursu dalībniekiem izsniegs apliecības pēc pārbaudījumu izturēšanas. Kursos lasa lekcijas šādi mācības spēki: Mežkopības inženieri K. Birnbaums, A. Kaņeps, J. Ziediņš, E. Klepers un grāmatvedis A. Zelmenis. Daļu praktisko darbu vada mežzinis Jēkabs Lauciņš.

Pie zinātniskiem kursiem pastāv radiotechnikas nodaļa, ko vada inženieris E. Elgūts. Nodaļa uzsāka darbu pag. gada septembrī ar 20 dalībniekiem. Radiotechnika aptver teorētiskas lekcijas un praktiskas nodarbības. Lekcijas klausītājus iepazīstina ar radiotechnikas sākumiem, attīstību un pašreizējo stāvokli. Praktisko nodarbību nolūks ir izlietot teorētiskās zināšanas praktiskā darbā. Katrs kursa dalībnieks pagatavo vienu radio uztvērēju. Bez tam kursu dalībnieki iepazīstas ar radio uztvērēju remonta iespējām.

Minēto kurşu nolūks ir dot iespēju derīgi izmantot laiku trimdā, pievēršot sevišķu uzmanību tām zinātnēm, kuŗu zināšanas var izlietot praktiskā darbā. Tā elektrotechnikas kursus, kuŗus vada inženieris Andris Ļaudams, noklausījās prāvs skaits klausītāju, pārbaudījumus izturēja un apliecības par beigšanu saņēma 11 personas. Zinātne dod teorētiskas zināšanas, kas pārveido dzīvi un sagādā iespēju pelnīt dienišķu maizi.

K.K.[192]

Fišbachas zinātniskie kursi 1947. g.

... atjauno darbību 29. septembrī. Darbu kursi sāk ar saucienu: „Izmantosim atlikušo laiku lai ko iemācītos atlikušajai dzīvei."

Sevišķa uzmanība pievēršama praktisku zināšanu iegūšanai, bet tomēr jāatzīmē, ka līdz šim ir izdevies apmierināt visus pieprasītajās nozarēs.

Sevišķu uzmanību kursi pievērš arī valodu mācīšanai. Šo pusgadu turpinās visas iesāktās valodu mācību grupas, un klāt nāks iesācējiem vēl 3 grupas angļu valodā, 1 grupa franču valodā un 1 grupa spāniešu valodā, ja vien pēdējai izdosies sameklēt skolotāju.

Elektrotechnikas kursā teorētiskās apmācības beidzās pagājušā pusgadā, bet šinī pusgadā turpināsies praktiskie darbi nometnes instalācijā. Vairāki beigušie kursanti uz izdoto apliecību pamata ir pieņemti amerikāņu armijas darbā.

Meža darbu vadītāju kurss, kas sākās 16. aprīlī, nobeidzās 9. augustā, bet šeit vēl pēc iespējas turpināsies praktiskās apmācības mērniecībā un citur.

Bez tam atjauno arī autovadītāju apmācības kursu, kur teorētiskā kursa daļa tika nobeigta 1946. gada pavasarī, bet apmācība braukšanā nevarēja notikt bencīna nepiešķiršanas dēļ. Tagad ir izdevies apmācībai dabūt koka gāzes ģeneratora auto, kas jau lietots apmācībai Virburgā. Vajadzīgo malku gādā paši kursanti. Paredzēti arī priekšlasījumi techniskā kursa atkārtošanai.

Turpināti tiks priekšlasījumi par valstīm, kas mūs var interesēt. Tuvākie priekšlasījumi būs par Austrāliju, Angliju, Ziemeļamerikas Savienotām valstīm un Zviedriju. Šie priekšlasījumi paredzēti sestdienās, kad nebūs

---

192. Vēstis, 1947. g. jūlijā 13. lpp.

citu sarīkojumu. Tad pat paredzēti priekšlasījumi par atomskaldīšanu un atomieročiem. Par šiem priekšlasījumiem katru reizi ziņos atsevišķi.

Bez tam vēl tiks sarīkoti arī atsevišķi sarīkojumi, kā tas bija 30. augustā, kad bija Jaunsudrabiņa jubilejas vakars, kur prof. K. Kārkliņš lasīja referātu, bet Fišbachas teātŗa aktieri piedalījās ar deklamācijām un mākslinieki ar mūzikas priekšnesumiem.

Beidzot vēl jāpiezīmē, ka arī no iedzīvotāju puses varētu sagaidīt vairāk ierosinājumu par praktisko apmācību iekārtošanu.

Fišbachas zinātnisko kursu lekciju saraksts 1947. g. II pusgadam

Pirmdienās			
Laiks	Lekciju nosauk.	Lektors	Klase
18.15-19.oo	Angļu valoda	Ing. T. Geistauts	VI tautsk.
18.15-19.oo	Latiņu valoda	Mag. phil. A. Pāvule	VI-b "
18.15-19.oo	Angļu valoda I	E.Gārne	I ģimn.
18.15-19.oo	Praktiskā matēm.	Com. ing. P. Neibergs	V tautsk.
18.15-19.oo	Stenografija II	Mag. oec. V. Graube	II "
19.15-20.oo	Angļu valoda II	E. Gārne	I ģimn.
19.15-20.oo	Stenografija I	Mag. oec. V. Graube	II tautsk.
19.15-20.oo	Vācu val. (sāk. 15. XI)	Mag. phil. I. Kiršteine	V H.ģimn.
19.oo-21.oo	Radiotechn. pr. d.	Ing. E. Elguts	Darbnīcā
Otrdienās			
17.15-18.oo	Angļu val. (sāk. 15 XI)	Mag. phil. I. Kiršteine	I ģimn.
18.oo-19.oo	Audzināšanas veidi	Mag. paed. Fr. Ieviņš	VI tautsk.
18.15-19.oo	Angļu valoda III	E. Gārne	I ģimn.
18.15-19.oo	Stenografija II	Mag. oec. V. Graube	II tautsk.
19.15-20.oo	Stenografija I	Mag. oec. V. Graube	II tautsk
19.15-20.oo	Franču valoda	Lic. S. Pantelejeva	V R.ģimn.
19.15-20.oo	Angļu val. iesāc.	E. Gārne	II ģimn.
19.oo-21.oo	Radiotechnika	Ing. E. Elguts	I. ģimn.
19.oo-22.oo	Rokdarbi	Mājt. abs. E. Lapiņa	V H.ģimn
20.oo-21.oo	Ētikas jautājumi	Māc. A. Gulbis	II ģimn.
Trešdienās			
18.15-19.00	„Pērļu zvejnieks"	Rakstn. Z. Lazda	I ģimn.
18.15-20.oo	Cittautu literāt.	Prof. K. Kārkliņš	I ģimn
19.oo-22.oo	Mājsaimn. technoloģ.	Māj. i. abs. M. Sūniņa	Virtuvē
19.15-20.oo	Angļu valoda		VII tautsk
19.oo-21.oo	Techniskā grafēš.	Dipl. ing. A. Kroms	V H.ģimn.
19.oo-21.oo	Radiotechnika pr.d. vai pārmaiņus Elektrotechnikā pr.d.	Ing. Elguts	Darbnīcā
20.15-22.oo	Rakstniecības teorija	Mag. phil. M. Kārkliņa	I ģimn.
Ceturtdienās			
18.15-19.oo	Angļu valoda	Ing. T. Geistauts	VI tautsk.
18.15-19.oo	Angļu valoda I		E. GārneI ģimn.
18.15-19.oo	Prakt. matēmatika	Com. ing. P. Neibergs	V tautsk.
19.15-20.oo	Angļu valoda II	E. Gārnis	I ģimn
19.15-20.oo	Angļu val. (sāk 15. XI)	Mag. phil. I. Kiršteine	V H.ģimn.
19.oo-20.oo	Leišu valoda	Mag. phil. J. Zariņš	V R.ģimn
19.15-21.oo	Grāmatvedība	J. Gaigals	II ģimn.
19.oo-22.oo	Ornamentika	Māksl. Fr. Vīksne	Darbnīcā
Piektdienās			
17.15-18.oo	Angļu val. (sāk 15. XI)	Mag. phil. I. Kiršteine	I ģimn.
18.15-19.oo	Mūzikas izpratne	Komp. J. Poruks	III-a tautsk.
18.15-19.oo	Angļu valoda III	E. Gārnis	I ģimn.
19.15-20.oo	Angļu val. iesāc.	E. Gārnis	II ģimn.
19.15-20.oo	Latviešu valoda	Mag. phil. M. Kārkliņa	V H.ģimn.
19.15-20.oo	Franču valoda	Lic. S. Pantelejeva	V R.ģimn.
19.15-20.oo	Angļu valoda		VII tautsk.
19.oo-21.oo	Radiotechnika	Ing. Elguts	I ģimn.
20.15-22.oo	Rakstniecības teorija	Mag. phil. M. Kārkliņa	V H.ģimn.

Sestdienās			
15.oo-16.3o	Automotori	Dipl. ing. A. Kroms	I ģimn
16.3o-18.oo	Autošasijas	Blicaus	I ģimn
20.00	Priekšlasījumi iepriekš izziņojot:		
	Valstis kas mūs var interesēt	Cand. rer. nat. I. Kazriča	
	vai		
	Atomieroči	Cand. math. A. Ciris	
Svētdienās			
15.oo-17.oo	Kooperācija	J. Gaigals	I ģimn.

Autovadītāju kursi apmācības braukšanā no otrdienas līdz sestdienai plkst. 8.3o līdz 12.3o un no 17.oo-20.oo. Kursu darbvedība ģimnazijas skolotāju istabā atvērta no pirmdienas līdz piektdienai no plkst. 18.oo-20.oo[193]

Angļu valodas pratēju izlaidums

Zinātnisko kursu valodu nodaļai paredzēts apm. pēc pusgada pirmais angļu valodas pratēju izlaidums.

Lai dotu iespēju vairāk ieklausīties un vingrināties izrunā un iepazīties ar amerikāņu literātūru – valodu nodaļa ir piesaistījusi angļu valodas lektrisi Margaritu Fastabendi, kuŗa līdz šim jau kursos mācīja spāņu valodu.

Visus angļu valodas klausītājus, kuŗi nonākuši līdz gatavībai, ka var angļu valodā sarunāties, lūdzu ierasties uz pirmo stundu otrdien, š.g. (1948) 24. februārī, ģimnazijas 3. klasē.

Valodu nodaļas vadītāja[194]

Doc. J. Šternberga grafikas studija

Priekš divi mēnešiem 20. maijā pie Fišbachas Zinātniskajiem kursiem uzsāka darbību doc. J. Šternberga vadītā grafikas darbnīca. Darbnīcas mērķis ir izaudzināt grafiķus un grāmatu iespiedējus. Sākumā bija tikai audzēkņi un tukša telpa, kur vajadzēja rasties viņa mācības klasei. Gandrīz visa iekārta bija jāgatavo pašiem; nebija galdu, un bija jāiebūvē tumšā istaba foto darbiem. Krēslus un apgaismošanas ierīces ieguva ar komitejas gādību. Visiem dedzīgi ķeroties pie darba, drīz vien izveidojās patīkama studija ar baltiem galdiem un sienām un šauru kabini vienā stūrī. Mazo telpu dēļ tika uzņemti tikai pieci audzekņi, lai gan pieteikušies bija vairāk. Šie audzekņi – A. Damroze, J. Eglītis, A. Kreišmanis, A. Trautmanis un E. Lācis – ar savām priekšzināšanām un darba mīlestību ieguvuši jau diezgan plašas zināšanas un cītīgi spiežas arvien dziļāk grafikas un mākslas noslēpumos. Jaunākie no viņiem ir A. Trautmanis un J. Eglītis, kuŗiem tādēļ arī ātrākas zināšanu uzņemšanas spējas. Pārējie pieskaitāmi vecākiem cīnītājiem, bet tomēr nav mazāk spējīgi kā iepriekšējie. Studijā valda disciplīna un darba prieks, katrs veic uzdoto darbu ar lielāko rūpību un izpratni. Mācību laiks ir no 7,30 līdz 11,30. Pēcpusdienā veic darbus nometnes vajadzībām gatavo dažādus plakātus un uzrakstus. Kad nav uzdoti darbi nometnei, pēcpusdiena skaitās brīva, bet audzēkņi savā centībā ierodas pilnā skaitā un turpina mācības, gatavojot darbus, ko paši izvēlējušies.

Pašlaik mācību viela ir šāda: 1. Ornamentālais raksts, 2. Burtu veidošana teorētiski un praktiski, 3. Latviskais raksts saistīts ar burtiem, 4. Iespiešanas technikas un 5. Kokgriezums. Sākumā bijis jāuzzīmē alfabēts, kas katram izdevies citāds, kaut visiem bijis veidots pēc burtu zīmēšanas likuma. Bez tam vēl jānodarbojas ar burtu un ornamentu zīmējumu pārfotografēšanu, lai, tos foto mechāniskā ceļā palielinot vai pamazinot, panāktu daudzpusīgākas izlietošanas iespējas. Interesanti, ka no ornamentiem tiek fotografēta tikai puse. Otru pusi vēlāk piemontē klāt. Tas tādēļ, ka, ja negatavo foto klišeju, bet ornamentu veido linolejā cellulojā vai citur, tad vajadzīgs uz pusi mazāk darba un materiāla, kam spiestuvēs ir ļoti liela nozīme.

Dziesmu svētkiem darbnīca izgatavojusi 16 plakātus latviešu un 11 angļu valodā, daudzus un dažādus uzrakstus, kā arī ielu nosaukumu dēlīšus.

Bija gadījums, kad no poļu Kongresa nometnes ieradies kāds polis un vēlējies apskatīties, kā jāierīko priekšzīmīga grafikas studija. Noskaidrojās, ka viņu sūtījusi kāda UNRRAs darbiniece, kuŗa darbnīcu redzējusi.

Domāts sarīkot audzēkņu izstādi, tiklīdz izdosies iegūt materiālus un būs zināms daudzums darbu.

Nometnes iedzīvotāji tiek lūgti ziedot vai pārdot linoleju, kas nepieciešams linoleja griezumiem.

L.Liedags[195]

---

193. Vēstis Nr. 27, 1947. g. 26. septembrī
194. Vēstis Nr. 7, 1948. g. 20. februārī
195. Vēstis Nr. 26, (48) 1946. g. 13. jūlijā 13. lpp.



Vidū kursu vadītājs Jānis Šternbergs

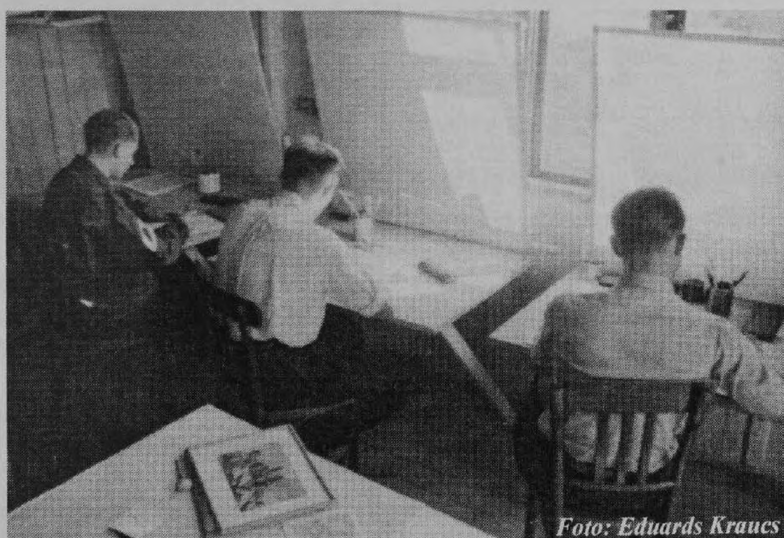
14. augusts 1945. g.
Studenti

Turpinātāji	Iesācēji
Strautmanis Ivars 22/7	[illegible] 14/2
[illegible] 10/9	Birzule Baiba 14/3
[illegible] 24/1	
[illegible] 13/4	
[illegible] 14/1	

16. augusta 1945. g.

Turpinātāji	Iesācēji
[illegible] – 13-2	[illegible] 13-3.
[illegible] – 14-1	J. Karagreivs. 25/26.
[illegible] 22/-1	[illegible] 27/28.
Strautmanis 22/7	R. [illegible] 8 – 3.
[illegible] 9/10	J. Kreitmanis 2-3
[illegible] 13/4	Birzule B. 14/3
	[illegible] 14/2
	[illegible] 13/4


Foto: Eduards Kraucs


Foto: Eduards Kraucs

Grafikas darbnīcā

Zinātnisko kursu grafikas darbnīcas pirmais darba gads.



Mūsu nometnes tautiešu vairums būs gan iepazinājušies ar mūsu grafiskās darbnīcas izstādi, ko atklāja 24. maijā vingrošanas zālē. Tur izstādīti aizgājušā darba gada darbi, kaut gan īstenībā darbs ir bijis krietni vien plašāks. Redakcijas uzdevumā apmeklēja darbnīcas vadītāju, bij. Latv. mākslas akadēmijas grafiskās darbnīcas vadītāju doc. J. Šternbergu. Docents, kamēr viņa audzēkņi aizgājuši vakariņās, palicis darbnīcā, cītīgi krāso kādu darbnīcas inventāra gabalu. Visu darbnīcas iekārtu jau var vērtēt prāva auto vezumu kravā. „Kā tas bija sākumā?" vaicāju. „Mūsu darbnīcas sākums," atbild docents „ir mežmalā starp slimnīcu un nometni, kur 1945. gada vasaras otrā pusē sanāca divreiz nedēļā ap 20 tautiešu uz maniem priekšlasījumiem par mākslu". Tikko nodibinājusies nometne, pulciņš jauniešu, kā arī daži vecāki ļaudis lūguši docentu noorganizēt šādus priekšlasījumus. Bet reizē ar teorētiskām pārrunām radusies vajadzība arī pēc praktiskām nodarbībām. Arī tām materiālu trūkumu dēļ visai vienkārši sākumi. Docents no krāsainiem papīriem izgatavojis „gleznas" elementus, ko klausītājiem mācījis sakomponēt „gleznā". Pēc tam notikusi žūrijas sēde, kur piedalījušies visi klausītāji. Šinī pašā laikā (1945. g. 12. – 19. augustam) nometnē sarīkota arī pirmā mākslas izstāde. Izstādes laikā noturētas arī lekcijas par mākslu. Tad kādā barakā izdodas iegūt telpas lekcijām, tās vēlāk iekārto studijas vajadzībām. Bet drīz klausītājiem jāiesaistās nometnes būvdarbos, darbs studijā apsīkst. Tad nelaiķis prof. Ed. Zicāns aicina doc. J. Šternbergu par mākslas priekšmetu lektoru Zinātniskajos kursos. Reizē nolemj arī iekārtot grafisko darbnīcu, kas pag. gada 20. maijā uzsāka mācības. Darbnīcas audzēkņi nodarbināti ik dienas 8 stundas. Priekšpusdienā 4 stundas veltītas mācībām, pārējo laiku tie strādā nometnes vajadzībām.

Mācību programmā paredzēts: burtu zīmēšana un vēsture, rotājuma raksts, plakātu sacerēšana un zīmēšana, teorētiska iepazīšanās ar iespieduma techninkas un fotomechāniskiem zīmējuma pavairošanas paņēmieniem, ekskursijas uz spiestuvēm, linoleja un koka griezumi, koka grebums, litografija, asējums, vaŗa grebums, grāmatas grafiskais izkārtojums, grāmatsiešana, zīmēšana un gleznošana, krāsu teorija, mākslas vēsture un mākslas filozofija.

No pag. gadā vispārības labā veiktiem darbiem minami šādi: plakāti sarīkojumu izziņošanai, caurmērā katru mēnesi 16 pl., kas prasa 64 darba stundas. Pag. gada dziesmu svētkiem darbnīca strādāja 1 mēnesi izplānojot un izbūvējot svētku laukumu, izgatavojot plakātus un uzrakstus. Darbnīca izgatavojusi arī izkārtnes nometnes iestādēm, izgatavojusi slimnīcai svaru tabulas, bet autovadītāju un radiotechnikas kursu lekcijām izgatavoti šabloni rotatora illustrācijām; literātūras apgādam pārzīmētas illustrācijas trīs skolas grāmatām. Tāpat darbnīca veikusi zīmējumus prof. Ed. Zicāna un māksl. Arnīša kapu pieminekļiem un arī liela formāta portrejas rakstnieku, zinātnieku un sabiedrisku darbinieku piemiņas vakariem. Tāpat skautu mītnes pārbūves un izdaiļošanas plāns, ēdamtelpas projekts, bij. komendatūras apstādījumu plāns un valsts ģērbonis 18. novembra svinībām ir darbnīcas audzēkņu darbs. Viņi piedalījušies arī teātra dekorāciju izgatavošanā. Tagad darbnīca atrodas amatnieku mājā piemērotās telpās. Ja telpas izdotos paplašināt, varētu pieņemt jaunus kursantus. Grafiskās darbnīcas kursantu darbs ir bijis ļoti vispusīgs un katrā ziņā viņiem lieti noderēs praktiskā dzīvē. Nometnes vajadzībām darbnīca strādājusi bez atlīdzības.

Novēlēsim arī tālākās gaitās darbnīcai un tās vadītājam tik pat čakli strādāt un gūt vēl lielākus panākumus.
J.[196]

---

196. Vēstis, 1947. g. 4. jūnijā 13. lpp.



Izstādes atklāšanas akta dalībnieki viesi un apmeklētāji

Atklāšanas akts 24. V. 1947

Grafikas darbnīcas 1. izstādes viesu grāma

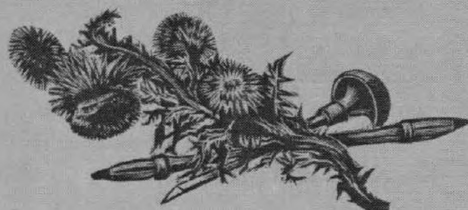
FIŠBACHAS NOMETNĒ
1948. 26. IX–3. X
SKAUTU MĪTNĒ
SVĒTDIENĀS NO 10^00 LĪDZ 18^00
DARBDIENĀS NO 14^00 LĪDZ 18^00

GRAFIKAS KURSU
otrā DARBU
SKATE

FIŠBACHAS NOMETNES
GRAFIKAS KURSU
OTRĀ DARBU
SKATE

FIŠBACHAS NOM. SKAUTU MĪTNĒ
SVĒTDIEN. 10–18, DARBDIEN. 14–18.

1948
26. IX – 3. X



Fišbachas nometnes
Grafikas kursu otrās darbu skates
Viesu grāmata

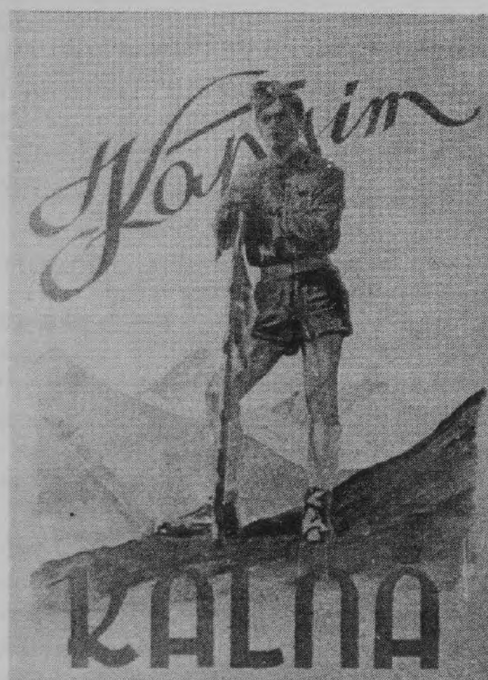


1948. gadā no 25. sept. līdz 3. okt.

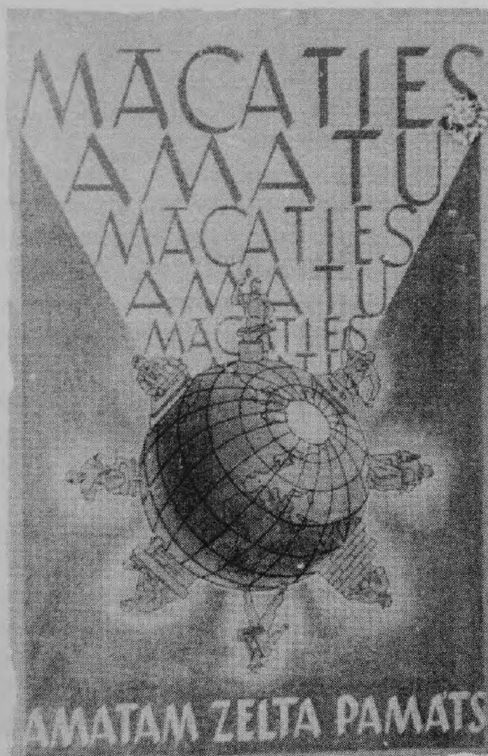
1948. gada 25. septembrī
Izstādes atklāšanas akta dalībnieki:

Grafikas darbnīcas 2. izstādes viesu grāmata









J. Šternberga grafikas studijā darinātie plakāti

Ciemos pie Miķeļa Geistauta

Bieži redakcijas darbinieki cauri rakstāmmašīnu klaboņai dzird noslēpumainus klaudzienus. Tas ir Miķeļa Geistauta kalts, kas veido skaistas figūras un tautiskus šķīvjus. Viņam bieži jācilā šis kalts, jo pasūtinātāji mācas virsū kā negaisa mākoņi. Ģenerālim Mak Narnijam Mercfeldes apmeklējumā pasniegtais šķīvis bijis Geistauta darinājums. Mūsu komandantam tiek gatavots šķīvis latviskā stilā. Daudz pasūtina arī citu nometņu UNRRA's darbinieki: Ambergas UNRRA's mākslinieks patreiz izstrādā dzintara saktu un tautisku šķīvi. Arī Mercfeldes skauti nav likušies mierā, kamēr viņiem apsolīts pagatavot ceļojošo balvu labākām kopām – šķīvi. Tajā attēlots skauts ar spieķi rokā, kurš raugās uz tālumā redzamo Rīgu. (Lai mākslinieks piedod šo mazo nodevību). Daudz laika prasa sudraba saktas tautas tērpiem, ko grūti izgatavot bez speciāliem rīkiem.

Geistauta mīļākā māksla ir tēlniecība, bet daudzo darbu dēļ neatliek laiks, lai to uzsāktu.

Lgs.[197]

No kabatas naža līdz darbnīcai

Šinī vasarā mūsu nometne un tās daudzie pasākumi atskatās uz divu gadu pastāvēšanu. Cik pūļu prasīja to noorganizēšana un vadīšana vislabāk zinās aktīvie cilvēki, kuŗi neturēja rokas klēpī, bet stājās pie darba un realizēja šķietami neveicamos pasākumus.

Par koktēlniecības darbnīcas rašanos varu sacīt – tā radās vienkāršāk nekā citi pasākumi, bez sevišķām grūtībām. Ar universālo darba rīku – kabatas nazi – jau pirmajās dienās tika darinātas balvas sportistiem. Un kaut poļu futbolistiem laimējās iegūt koka figūru „futbolistu" un standartiņu, viņi mūsējiem uzdāvāja jaunu futbola bumbu.

Ar to pašu vienīgo darba rīku tika gatavotas koka figūriņas mūsu pirmajai mākslas izstādei, balva tā laika Indriķim un daudzi citi koka griezumi. Nu tas ir sadilis kā vecā Sīmaņa lāpsta.

Tēlniekam bez kabatas naža vēl ļoti nepieciešams māls un ģipss. Māls bija viegli pieejams aiz slimnīcas dzelzceļa malā par brīvu. Tas gan nav Latvijas Cēsu apkārtnes zilais māls, kas bija tik iecienīts, ka pat vēl pēdējā laikā Zviedrija iepirka dažus vagonus saviem tēlniekiem. Cara laikā to lietojuši Krievijas akadēmijās. Tomēr no vācu māla ar labu gribu un prasmi var veidot. Ģipss bija Nirnbergā, gan ne par brīvu.

Veselu gadu mana istabiņa bija lieliska darbnīca un mana darbnīca – ērts dzīvoklis. Tad sākās „neērtības". Komitejai radās iespēja ierādīt man darbnīcas telpas bij. ambulances telpās. Tur varēju sākt strādāt, nepievelkot elkoņus un iegādāties dažus nepieciešamākos darba rīkus.

Uzcēla amatnieku namu. Bija jāpārceļas uz to. Šeit savukārt esmu trīs reizes mainījis telpas. Bet, kas darbu mīl, to darbs neatstāj, tas nāk līdz, lai kādā telpā es pārceltos.

Divas reizes pārceļoties man jau līdzējuši septiņi audzēkņi, resp. septiņi, kuŗi vēlas pārskoloties. Sākot ar š.g. 1. februāri viņi katru rītu ar priecīgu darba čalu sāk savas mācekļu gaitas. Ne jau tēlniecību es viņiem mācu, nē, tikai latvisko ornamentu lietošanu uz latviskām piemiņlietām. Es mācu darināt tautiskus svečturus, šķīvjus, pūra lādes, alus kausus u.c., kā arī sudraba apstrādāšanu un vaŗa kalšanu. Vajag redzēt, kā iemirdzas viņu acis, kad viņi rāda pašu kaltu kapara etviju, sudraba rokas sprādzi, sudraba saktu, vai citu darinājumu. Arī man tad ir prieks un nav vairāk žēl laika, ko ziedoju viņiem, visu to mācīdams.

Jā, vai nav savādi? Koka tēlniecības darbnīca, bet tanī bez koka izstrādājamiem apstrādā arī sudrabu, kaļ varu, pulē dzintaru, veido mālā, lej ģipsā, pat bronzā atlieti Latvijas ģērboņi dabūjami. Un tie, kuŗi ņem aktīvu dalību šo lietu darināšanā, droši saka: „Lai kas nāk, tik viegli zem ūdens mūs vairs nedabūs! Darbs – ne izkārtne pats galvenais."

Nevaru nepieminēt, ka apmācībās dzīvu dalību ņem daiļamatniece B. Saulīte, kuŗa ar savām zināšanām, prasmi un aso kritiku ir patīkams, bet ciets rieksts audzēkņiem, bet man vienīgais palīgs.

Tā lēnām, bet noteikti veidojas darbnīca. Daudz darba rīku nācis klāt, daudzi pasūtināti un daudzi iecerēti. Lai paldies nometnes vadībai par morālo atbalstu, Birnbauma kungam par dažiem darba rīkiem un inž. Rasas kungam par lielo pretimnākšanu. Paldies arī visiem tiem, kuŗi man bijuši izpalīdzīgi, negūstot paši nekādu personīgu labumu. Viņiem par apmierinājumu varu teikt, ka strādāts ir daudz. Vismaz pāris simts lietišķās mākslas priekšmetu jau aizceļojuši uz USA, Kanādu, Angliju, Austrāliju, Jaunzēlandi un citur, lai tur stāstītu, ka kaut kur Vācijā ir latvieši, kuŗiem trūkst Latvijas.

M. Geistauts[198]

---

197. Vēstis Nr. 27 (49), 1946. g. 20. jūlijā 16. lpp.
198. Vēstis Nr. 24, 1947. g. 5. septembrī 14. lpp.

Vīrieši pārskolojieties!

M. Geistauta darbnīcā sāksies jauns kurss vaŗa un sudraba kalšanā. Kursos mācīs kalt etvijas, gredzenus, aproces u.c.; apkalt alus kausus un pūra lādes, gravēt monogrammas un ornamentus.

Vīrieši, kuŗiem šī pārskološanās interesē, var pieteikties amatnieku namā pie M. Geistauta darba laikā. Līdz minētam laikam pieteiktiem cerības saņemt nodarbināto devu.

M.G.[199]

Meža darbu vadītāju kursi

Pēc 4 mēnešu nopietna darba beigušies meža darbu vadītāju kursi. Kursus nobeidzot, notika pārbaudījumi. Pārbaudījumu komisijā ietilpa visi kursu lektori: inž. mežkopji K. Birnbaums, J. Ziediņš, A. Kaņeps, E. Klepers un A. Zelmenis. Klāt bija zinātnisko kursu vadītājs prof. K. Kārkliņš un PC IRO 1041 novada darba pārraugs A. Neimanis. Kursanti uzrādīja teicamas zināšanas.

Kursus nobeidza un attiecīgas apliecības saņēma: Arnis Asara, Pēteris Plostiņš, Arnolds Lībants, Andrejs Jurķis, Miķelis Jurķis un Kārlis Kodoliņš.

Iegūtās zināšanas viņiem labi noderēs kā atgriežoties mājās, tā arī emigrācijas gadījumā.[200]

Šūšanas un rokdarbu kursi



PREPARATORY COMMISSION
for the
INTERNATIONAL REFUGEE ORGANIZATION U.S. ZONE GERMANY
Area 3 Displaced Persons' Assembly Center Fischbach

CERTIFICATE

This is to certify that the Latvian Mrs Helena Kārkliņš
born "22" July 1906
at Ogre Latvia attended the Needle-work
training course in Fischbach Camp from 18 April 1947
to 2 April 1948

During the above mentioned time the student Mrs Kārkliņš
studied the theoretical subjects of this course,
completed all prescribed practical training works, and passed the examination
with very good success.

The course included:
1) Making of linen;
2) Ornamenting of clothes and linen;
3) White and coloured embroidering;
4) Composing of ornamentings

J. Gaigals
Headmaster of the Vocational Training Courses



E. Abele
Camp Administrator

E. Lapiņa
Manager of the Needle-work Course

J. Bergs
Employment Officer

Fischbach 29. September, 1948

Šūšanas un rokdarbu kursi 1949. g. martā

Stāv no kr.: Ārija Draviņa, Irmgarde Pūce un Helēna Kārkliņa
Sēž: Vaira Ulma, ?.

199. Vēstis Nr. 37, 1947. g. 5. decembrī 16. lpp.
200. Vēstis Nr. 22, 1947. g. 22. augustā 14. lpp.

Arodu pārbaude

Paziņojums

Paziņoju, ka arodu pārbaude notiks, pēdējo reizi, sekojošos arodos Fišbachā Pārvaldes ēkā:

I

24. februārī no plkst. 9 – 12: frizieriem, juvelieriem, veļas mazgātājiem ar rokām un mašīnu, fotografiem, policistiem, sargiem, kurpniekiem, apavu labotājiem, sedliniekiem un dažādu ādu izstrādātājiem, līķu uzņēmējiem, pulksteņtaisītājiem.

II

26. februārī no plkst. 9 – 12: lidmašīnu mechaniķiem, lidmašīnu pilotiem, auto un spēkratu mechāniķiem, karoserijas un auto atslēdzniekiem, lokomotīvju vadītājiem, mechāniķiem, pārmijniekiem, bremzētājiem, vilcienu vadītājiem, jūrniekiem, važoņiem.

Personām, kuŗas vēlas minētos arodos pārbaudīties, obligāti jāierodas Darba daļā 7. istabā līdz š.g. 23. februārim, attiecīgās arodu kartītes izpildīšanai.

Pārbaudē līdzņemami attiecīgie dokumenti.

Darba daļas vadītājs.[201]

---

201. Vēstis Nr. 7, 1948. g. 20. februārī 15. lpp

Dārzniecības skola

Jāpārskolojas

Reiz bija mums visiem savs darbs, sava prasme to veikt un no tā iegūt visu, kas mums pieklājīgai dzīvei šķita nepieciešams. Mēs bijām lauksaimnieki, ierēdņi, rūpnieki, amatnieki un strādnieki visdažādākās specialitātēs. Tagad mēs vairs neesam nekas, un mums vairāk nekā nav. Reiz pienāks diena, kad no nekā mums nāksies sākt un uzbūvēt jaunu dzīvi. Tas nebūs viegli. Izrādīsies, ka daudzi nevarēs vairs atrast ceļu atpakaļ uz ierasto darbu un amatu. Izrādīsies daudziem, ka viņu, Latvijā tik augsti samaksātā un no visiem cienītā nodarbošanās, māka un spējas, jaunajos dzīves apstākļos vairs nebūs derīga dzīves tiesību iegūšanai un dzīves iztikas nopelnīšanai.

Nav izslēgta varbūtība, ka tajā, priekš mums tik lielajā brīdī, būs pieejami tikai nedaudz darba piedāvājumu. Tie būs pirmām kārtām lauksaimniecība, dārzkopība, lopkopība un kalnrūpniecība. Pirmie trīsi piedāvājumi mums saprotami, pēdējais nepiemērots.

Latvietis lauksaimniecībā un tās blakus nozarēs ir spējīgs konkurēt ar citiem katros apstākļos. Strādājot ražīgu darbu laukos, kūtīs un dārzos, latvietis visilgāk svešumā var saglabāt savu nacionālo apziņu un justies labi. Tādēļ būtu pareizi, ja ikviens atmestu katru ilūziju un nežēlīgi noskaidrotu pie sevis, vai ar to, ko es protu, vissliktākajā gadījumā arī tad, kad būšu spiests braukt nevis uz Latviju, bet kautkur citur, varēšu nopelnīt sev un savējiem iztiku. Ja nu atbilde nav visai droša un pārliecinoša, tad vajadzētu rasties drosmīgam lēmumam – vēl atlikušā laikā, kamēr vēl nīkstam nometnē, iemācīties kādu rezerves amatu, vai papildināties kādā praktiskā nodarbības veidā, ar kuŗa palīdzību varētu uzsākt ražīgu darbu, jaunajā dzīves vietā.

Š.g. 13. augustā ir nodibināta Fišbachas – Mercfeldes dārzkopības skola. Tas ir pirmais mēģinājums rast un dot iespēju iemācīties praktisku un drošu amatu visiem. Kāpēc dibināta tieši dārzkopības skola? Tāpēc, ka: 1. dārzkopība ir amats ar ko var nodarboties cilvēki ar visdažādākām spējām un interesēm – ar dārzkopību var nodarboties uzņēmējs, tirgotājs, zinātnieks, amatnieks, strādnieks; 2. dārzniecība visās ārpus Eiropas zemēs var dot nodarbošanos un labu peļņu vairākiem miljoniem uzņēmīgu cilvēku; 3. tādu nometņu apstākļos kā Fišbachā un Mercfeldē visvieglāki un reālāki var nodibināt dārzkopības skolu – ar mācību pasniedzēju un audzekņu labu gribu un uzņēmību dārzkopības skolā 10 – 12 mēnešos var sagatavot labus dārzniekus, kuŗi specializējoties un interesējoties tālāk var īsā laikā tapt par dārzkopības amata meistariem; 4. arī atgriežoties Latvijā , tas ierēdnis, advokāts vai lauksaimnieks, kuŗš trimdas laikā būs iemācījies dārzkopību, nebūs zaudējis, bet gan ieguvis varbūt, ka arī Latvijā mums būs jāsāk dzīve no nekā, varbūt, ka tieši dārzkopība dos vienīgo un pirmo iespēju sagādāt uzturu izpostītajā zemē.

Iespēju mācīties dārzkopību vajadzētu izmantot visā pilnībā. Latvijas ierēdnis, pat zinātnieks, students, svešumā darbu atradīs visgrūtāk, tādēļ, viņiem vispirmiem vajadzētu pārskoloties. Tad jaunatnei, kuŗi beiguši vai tikko iesākuši, vai nemaz nav sākuši mācīties trimdas ģimnazijās un nav sevišķi aicināti meklēt svešzemju nelaipno universitāšu durvis, vajadzētu labāk mācīties kādu reālu arodu. Bēdīgi ir izteikt, vēl bēdīgāk būs piedzīvot, ka neviens neinteresēsies par to, kādu skolu esam beiguši, vai kādu augstu amatu esam pildījuši Latvijā, bet gan, vai mēs protam kautko praktisku darīt. Trimdas un kaŗus piedzīvojušie vecie ļaudis un skolotāji, sakiet taču beidzot jaunākiem un saviem skolniekiem, ka šie svētki drīz beigsies un tad būs jāprot kautko strādāt. Jautājiet viņiem, ko viņi grib strādāt un pārbaudiet, vai viņi ir spējīgi tajā nākošajā visnežēlīgākajā cīņā pastāvēt.

Beidzot, bez ģimenes un apgādnieka palikušās darba spējīgās sievietes, aizmetiet sapņus un ilūzijas, kļūstiet patstāvīgas. Ir skaistāk un patīkamāk kopt dārzus un audzēt puķes nekā mazgāt traukus vai apkalpot tos, kuŗiem būs vairāk naudas, nekā jums. Dārzkopībā ir daudz speciālu darbu, kas labi padodas tikai sievietēm.

Dārzkopības skola līdz nākošā gada septembrim no Fišbachas un Mercfeldes var sagatavot dārzkopības amatam 100 – 150 personas. Skola sāksies š.g. (1946.) 2. septembrī. Ik dienas paredzēas 4 praktiskas un 4

teorētiskas darba stundas. Lūgumraksti uzņemšanai skolā jāiesniedz līdz 23. augustam.Skolā paredzēts pasniegt teorijā un praksē sekojošus mācību priekšmetus:

A. 1. Ķīmija (organiskā, neorganiskā)
2. Dārzkopības aritmētika un mērniecība
3. Valodas: Latviešu, angļu, vācu
4. Enerģijas mācība, meteoroloģija un klimatoloģija
5. Lauksaimniecības enciklopēdija.

B. 1. Botānika – Augu fizioloģija, anatomija un sistemātika
2. Augsnas un mēslošanas mācība.
3. Dārzkopības mašīnas un darba rīki
4. Dārzkopības organizācija, tirdzniecības aprēķini un technoloģija
5. Dārzkopības būvniecība
6. Augu slimības, kaitekļi un to apkarošana
7. Sakņkopība
8. Daiļdārzniecība
9. Puķkopība
10. Speciālas zemstiklu kultūras
11. Augļkopība
12. Selekcija un sēklkopība
13. Biškopība

Agr. R. Ozoliņš[202]

Dārzkopības skolas atklāšana

Otrdien, š.g. (1946) 3. septembrī plkst. 10-tos Fišbachas nometnes sarīkojumu telpā pulcējās Fišbachas un Mercfeldes nometņu latviešu vadības pārstāvji, skolu vadītāji, jaundibinātās skolas skolotāji, skolnieki un interesenti, lai piedalītos Fišbachas – Mercfeldes dārzkopības skolas atklāšanas aktā.

Aktu ievadīja mācītājs Kramiņš ar svētrunu.

Pēc tam skolas direktors agr. Ozoliņš īsumā pakavējās pie līdzšinējā darba un nodomiem – kādēļ dibināta dārzkopības skola. Latvietim visos laikos un visos apstākļos drošāki ir palikt pie zemes. Zeme un ar viņu saistītā nodarbošanās arī svešumā varētu vislabāk saturēt latviešus kopā. Ne tā tas ir rūpniecības un tirdzniecības uzņēmumos, kur svešumā būs grūti, pat neiespējami, atrast lielākam latviešu kopumam darbu vienā uzņēmumā. Darbs dārzniecības skolā būs intensīvs un prasīs no darītājiem daudz enerģijas, jo pašreizējos apstākļos 2 gadu mācību vielu paredzēts apgūt vienā gadā.

LCP loc. Poruks minēja, ka labs ir katrs amats, bet ja skaistai un pilnvērtīgai dzīvei meklē salīdzinājumu, tad to parasti salīdzina ar dārzu. Jaunajam pasākumam LCP loceklis sola sabiedrības atbalstu un izsaka pārliecību, ka jaunie dārznieki dārzus kops ne svešā malā, bet Latvijā.

Doc. Rutmanis aizrādija, ka trimdā mēs Latvju himnas vārdus – Tā zeme ir mūsu, tās pilsētas mūsu – esam mācījušies saprast tā, ka jūtam to, ka arī mēs paši esam šīs zemes daļa. Izglītodamies mēs kalpojam Latvijai. Tieši trimdas mācības iestādes ir tās, kas pierāda, ka latviešiem izglītība ir nepieciešama, vajadzīga.

Mercfeldes latviešu komitejas priekšsēdis Kordons norāda, ka lauksaimniecībā, un līdz ar to dārzkopībā, var sasniegt, ja arī ne bagātību, tad zināmu pārticību un turību, daudz vieglāk nekā citos arodos, ja mūsu trimda ieilgtu vēl dažus gadus, un tāpat svarīgi tas būs atgriežoties dzimtenē.

Zinātnisko kursu vadītājs prof. K. Kārkliņš aizrādīja uz derīgā un skaistā sintēzi un apliecināja, ka Latvija ir un būs tik ilgi, kamēr mēs paši apzināsimies, ka esam latvieši.

Vēl sveicienus un labākos novēlējumus nesa Fišbachas nometnes izglītības nozares vadītājs agr. Turlajs un Fišbachas Kārļa Skalbes ģimnazijas directors mag. math. Ābele.

Noslēgumā agr. Ozoliņš pateicās visiem laba vēlētājiem un darītājiem un paziņoja, ka skolotāju konference savā 1. septembŗa sēdē, nevēlēdamās saistīties ar vācu vietu nosaukumiem, jaundibināto skolu nosaukusi par prof. Maltas dārzkopības skolu, tā pieminot latviešu lielo botāniķi, kuŗa mūžs traģiski noslēdzies trimdā Vācijā.

60 audzēkņi pēcpusdienā sāka paredzētās mācības.

B.[203, 204]

---

202. Vēstis Nr. 31 (53), 1946. g. 17. augustā 14. lpp.
203. Vēstis Nr. 34 (56), 1946. g. 7. septembrī 20. lpp.
204. Latviešu Vēstnesis, 1946. g. 18. septembrī

Profesora N. Maltas DĀRZKOPĪBAS SKOLA

ARODS, KAS PIEMĒROTS ARĪ SIEVIETĒM

Katrs latvietis, kuŗš šodien mīt svešumā, labi saprot, ka nākotnē drošākais eksistences pamats būs praktiskais amats. Tā sasniegšanai gandrīz visās nometnēs darbojas dažādu arodu kursi, bet pāris lielākajās nometnēs, kur bijis pietiekami uzņēmības un pietiekams skaits speciālistu, izveidotas arī arodu skolas. Tāda, kopš pagājušā gada septembŗa, darbojas arī Fišbachas nometnē pie Nirnbergas – prof. Nikolaja Maltas dārzkopības skola, kuŗā 15. februārī sāksies jauns mācību kurss, uzņemot audzēkņus arī no citām nometnēm.

Nav viegli Fišbachas nometnē sastapt šīs skolas direktoru agr. R. Ozoliņu; pēcpusdienās viņš ir skolā, kur māca vairākus priekšmetus, bet arī jau agrā rīta stundā, spītējot salam, kopā ar kādu audzēkni sparīgi cilā kapli un lāpstu, vērsdams tīrumā Fīšbachas viršu paugurus.

„Labi, ievilksim elpu," saka direktors, iecērt kapli sasalušajā zemē un pastāsta par savas iestādes darbību.

Pagājušā gada septembrī dārzkopības skola sākusi darboties ar 60 audzēkņiem no Fišbachas un Mercfeldes, tagadējās „Valkas" nometnes. Audzēkņi vecumā no 16 – 60 gadiem, no dažādām profesijām, sākot ar nepabeigtu pamatskolas izglītību, līdz augstskolu beigušiem; par dārzkopjiem mācās arī kāds jurists un inženieris – ķīmiķis. Tā kā vispārējā izglītība stipri dažāda, tad mācās divās paralēlās klasēs.

Skolas darbs katru dienu 8 stundas, no kurām 4 stundas priekšpusdienā praktiskie darbi, bet pēcpusdienā teorētiskās mācības. 13 mēnešos apgūst Latvijas divgadīgās dārzkopības skolas kursu. Programmā visi vajadzīgie teorētiskie un praktiskie priekšmeti: latviešu un angļu valoda, fizika, ķīmija, botānika, augsne un mēslošanas līdzekļi, augu slimības, augļkopība, dārzkopība, dārzkopības mašīnas un darba rīki, zemstikla kultūra, dārzkopības būvniecība, sēklkopība, putnkopība, biškopība, daiļdārzniecība, selekcija un sēklu audzēšana. Skolotāji ir speciālisti savās nozarēs, skolā darbojas arī trīs piedzīvojuši praktiķi, piemēram, zemstikla kultūras māca Rīgas dārzkopis Šulcs.

Pagājušā rudenī čakli strādāts: kultivēts pushektars Fišbachas viršāja, tīrumam norakts paprāvs pakalniņš un vēl skolas rīcībā labs gabals nekultivētas zemes, kur varēs pūlēties jaunie audzēkņi. Fišbachieši smejas, ka agr. Ozoliņš viņiem izpostīšot visus viršus– nometnes īpatnību. Rudenī iedēstīti arī vairāki desmiti augļu kociņu – ne jau lai baudītu augļus, bet lai mācītos. Tikā pat ir sava zemeņu „plantācija," praktiskajiem darbiem pavasarī sagādāti spraudekļi, potcelmi utt.

Pašreiz āra darbi pārtraukti. Tā vietā praktiskajos darbos audzēkņi gatavo kastītes un logu ietvarus, jo domā celt paši savu siltumnīcu. Padomā iegādāties arī mašīnu zemes apstrādāšanai un divus krietnus arkla vilcējus – Latvijas zirgus, ar kuŗiem no Erlangenas nometnes uz Fišbachu solījies pārnākt kāds lauksaimnieks.

Skolai pie nometnes komitejas savs budžets, ko vasarā paši domā segt, ar nometnes kooperatīva starpniecību pārdodot skolas zemē audzētos dārzeņus. Tā cer parādu ne tika atdot, bet vēl pelnīt.

Ja līdz šim prof. N. Maltas dārzkopības skolai nebija iespējams izvērst savu darbu plašāk, uzņemot arī audzēkņus no citām nometnēm, tad tagad šāda ierobežojuma vairs nav. Ar UNRRAs atļauju, skolu varēs apmeklēt audzēkņi arī no citu apgabalu nometnēm. Pēc direktora apgalvojuma, pašreizējos apstākļos un ar tagadējo mācības spēku kadru, skolā varētu uzņemt ap 100, vat pat vairāk jaunu audzēkņu. Citu nometņu iemītnieki, tāpat kā Fišbachieši, skolā saņemtu uzturu kā arī nodarbināto papilddevas, un, ja to sanāktu lielāks skaits, varētu radīt internātu. Lai labās iespējas varētu izmantot visi, kam interese mācīties dārzkopību, 15. februārī atvērs jaunu klasi. Interesentiem jāiesniedz uzņemšanas līgums skolas direktoram (13a, Fischbach bei Nürnberg, DP Centre). Reflektantiem jābūt pārbaudītiem (skrīnētiem). Ja pēc 15. februāra vēl sanāktu pietiekami daudz audzēkņu, tad aprīļa vidū atkal varētu sākt jaunu klasi.

Skola sevišķi ieteicama pamatskolu beigušiem jauniešiem, jo arods tagad vērtīgāks par vienā vai divos gados vidusskolā iegūto vispārējo izglītību. Dārzkopība piemērota arī sievietēm. Taču patīkamāk strādāt veselīgu darbu svaigā gaisā, nekā kopt slimniekus vai mazgāt viesnīcā traukus.

Arv. Bolšteins[205]

Siltumnīcas no fabriku baraku daļām

Prof. N. Maltas dārzkopības skolā Fišbachā februāra beigās darbu sāka no jauna uzņemtie 45 audzēkņi, kuŗu lielākā daļa nākusi no tuvākām un tālākām amerikāņu joslas nometnēm, pat no Kaseles. Pašreiz skolā mācās pavisam 66 audzēkņi. Tur ir dažādu vecumu un profesiju ļaudis un arī 12 sievietes. Patīkamo dārzkopja amatu iemācīties un praktiskā aroda iespējas nodrošināt vēlas arī 7 augstskolu beigušie: tautsaimnieki, filologi un inženieri. 22 augstskolu un vidusskolu beigušie mācās pārskolojamā klasē, bet parallēlajā klasē – pamatskolas absolventi.

Ilgi gaidītajām siltajām pavasara dienām iestājoties, dārzkopji sākuši āra darbus, kas aizņem pusi dienas. Vēl sala laikā trīs nedēļās pašu spēkiem pagūta uzcelt siltumnīca. Tai izmantotas nometnē agrāk ievestās, bet neizlietotās, baraku daļas un necaurredzami biezi stikli, kas tomēr pietiekami labi laiž cauri saules starus. Siltumnīcā pašreiz audzē dārzāju, puķu un tabakas dēstus. Nepaies ilgs laiks, kad fišbachieši pirmie baudīs vienu otru agrīnu gardumu.

Dārzkopības skola iestājusies par biedri Bavārijas vācu dārzkopības savienībā, kuŗas pārstāvis nesen ieradies Fišbachā, lai iepazītos ar skolas darbu un panākumiem. Viņš pārliecinājies; ka latviešu pasākums ir darba spējīgs un, apsolījis savienības iespējamo pretimnākšanu. Pirmā labvēlība no vācu dārzkopjiem ir piešķirtie 120 kV. m stiklu, kas Vācijā pašreiz ir dārga manta, un mākslīgie mēsli, ko saņems tuvākajās dienās. Krietna atzinība un mudinājums prof. N. Maltas dārzkopības skolai ir arī LCK nupat piešķirtais pabalsts 3000 marku.

Skolas vadība paredz 15. aprīlī sākt atkal jaunu kursu, kurā 30 brīvās vietas domātas trimdas pamatskolas beigušajiem. Paredzams, ka nelielais vietu skaits arī aizpildīsies, jo apkārtējās nometnēs jauniešu interese par dārzkopības skolu pēdējā laikā visai dzīva. Uzņemšanas lūgumi adresējami prof. N. Maltas dārzkopības skolas direktoram, (13a) Fischbach bei Nürnberg, DP Center.

Arv. B.[206,207]

Piemiņas vakars

Prof. N. Maltas dārzkopības skola š.g. (1947) 24. aprīlī sarīkoja sava garīgā tēva piemiņas vakaru.

Par Maltu, kā cilvēku un zinātnieku, referēja viņa asistente L.U. dabas zinību maģistre Helene Štarca.

Ar piemērotām dziesmām piemiņas vakaru sevišķi svinīgu padarīja Valkas nometnes koris diriģenta Kalnāja vadībā.

N. Malta ir starptautiski pazīstams zinātnieks botānikā. Latvijā izcils paidagogs un sabiedrisks darbinieks. Latvju zinātniskā literātūrā N. maltas vārdam ir paliekoša vieta. Viņu vienmēr atcerēsies Latvijas universitāte, tās matemātikas un dabas zinātņu fakultāte, Rīgas botāniskais dārzs un daudz brīvās Latvijas akadēmiski pilsoņi. Visiem Malta palicis atmiņā kā labs, vērtīgs un priekšzīmīgs cilvēks.

Prof. N. Malta miris 1944. g. 21. novembrī Stolcenavā, traģiskā nāvē – gaisa uzbrukumā. Viņa un viņa dzīves biedres kaps rakts turpat nelaimes pilsētā. Tur latvju akadēmiķi grib celt piemiņas zīmi savam mirušam ievērojamam zinātniekam un dārgam tautietim.

Jaunnodibinātā dārzkopības skola Fišbachā 1946. g. 13. septembrī savā paidogoģiskās padomes sēdē, izvēloties jaunai skolai patronu, izšķīrās par prof. N. Maltu, tādēļ, ka viņš ir mīlējis dabu un augus, ir bijis labs un gudrs cilvēks; tādēļ, ka viņu atrada baigais liktenis, kas tāpat kā ikvienu no mums varēja iznīcināt.

Mēs esam un jūtamies kā dzīvi palikušie viņa gara ciltij piederīgie. Prof. Malta iet ar mums gara tekās trimdas dzīvē un darbā. Mēs saucam viņa vārdu godbijībā un esam ar to lepni. Vakara dalībnieki saziedoja RM. 480.- , kas nosūtīts prof. N. Maltas piemiņas fondam.

R.O.[208]

205. Latvija, 1947. g. 11. februārī
206. Latvija, 1947. g. 28. martā
207. Vēstis Nr. 78, 1947. g. 3. maijā 16. lpp.
208. Turpat 16. lpp.



Instruktori pārpiķē E. Arāja uzraudzībā



Pa kreisi no skolas, dārzi ziemā

Viršu vietā - sakņu dārzi

APCIEMOJUMS FIŠBACHAS DĀRZKOPĪBAS SKOLĀ

„Kā es vēroju, dārzkopības skolā ir laba kārtība, krietni skolotāji un vadītāji, kuŗi ar visu sirdi nododas savai lietai. Puikas nevarēs palaisties slinkumam. Labi gan, ka arī mans dēls tur iestājās," stāsta kāds tēvs, kuŗš atgriezies no apmeklējuma prof. N. Maltas dārzkopības skolā, Fišbachas nometnē. „Jā, būs zēniem drošs pamats zem kājām," piebalso skolotājs, kuŗa dēls arī jau vairākus mēnešus mācās turpat.

Tā spriež tēvi, bet ko par skolu saka paši dēli? Lūk, divi saulē iedeguši puiši kustas dārzkopības skolas sakņu dārzā. Olģerts Eicēns un Andris Mergins ar savu aroda izvēli un skolas stingro kārtību apmierināti. Kaut darba esot krietni daudz, viņi to darot ar patiku un interesi, bez tam atliekot jau savi brīži arī atpūtai. Puiši pavasarī atstājuši ģimnazijas solu – viens Regensburgā, otrs Ingolštatē – lai latīņu valodas un vēstures vietā mācītos zemes mēslošanu un pēc gada kļūtu par dārzkopjiem.

Ar īsti jauneklīgu sparu visus darbus veic arī Zemgales saimnieks Jānis Skalders, kuram uz muguras jau piecdesmit. Viņam dārzkopība nav sveša no agrākiem laikiem, bet lauku vīrs tomēr atzinis, ka tagadējo bezdarbību derīgi var izlietot, papildinot zināšanas un braucis tālo ceļu no Virtembergas uz skolu Fišbachā. Skalders tomēr nav vecākais nākamo dārzkopju vidū, – ir vēl vīri pāri sešdesmitiem. Blakus tautskolu tikko beigušiem jauniešiem dārzā dēsta, rok, ravē un laista pat dāmas ar augstskolas diplomu kabatā. Te ir nākuši ļaudis no vistālākajām amerikāņu joslas nometnēm un daudzi audzēkņi – citu nometņu iemītnieki – „naturalizējušies", pārnākdami uz Fišbachu dzīvot ar visām ģimenēm.

Ka dārzkopības mācekļi reiz sākto lietu ņem nopietni, liecina tas, ka gada laikā izstājušies tikai pāris audzēkņu, kuŗus skolu apmeklēt kavējusi ne negribēšana, bet darba apstākļi. Pašreiz skolā 94 audzēkņi. Apmēram 20 no viņiem skolu septembrī jau beigs.

Ja agrāk Fišbachas nometne bija pazīstama ar saviem viršiem, tad tagad tā var lepoties ar daudzajiem ģimeņu dārziņiem. Jāpateicas dārzkopības skolai, no kās pavasarī varēja bagātīgi iepirkt dēstus un dabūt arī dažu labu -padomu. Skolas dārzu kopplatība ir ap 1,5 ha un to aplaistīšana daudz rūpju un darba sagādāja jūlija svelmainās dienās. Skolai ir arī laba tiesa lecekšu un jau no pavasara divas siltumnīcas, bet pašreiz ceļ trešo.

Sezonas pirmajos trijos mēnešos (aprīlī, maijā, jūnijā), pārdodot savus ražojumus, skola ieņēmusi ap 37.000 marku, no kām lielākā daļa ir skaidrs atlikums kasē. Ar to, bez citu palīdzības, iespējams segt skolas paprāvos izdevumus: algot 14 skolotājus, 10 dārza strādnieces, iegādāties skolas un darba rīkus un organizēt audzēkņu ekskursijas. Pavasarī galvenais ienākumu avots bijis par dēstiem. Jūlijā fišbachieši par pāris markām skolas veikalā varēja vai katru dienu nopirkt pa skaistam puķu saišķim, bet pašreiz tirgū ir dārzāji — gurķi un tomāti. Sezonas pēdējais jaunums būs krizantēmas. To audzināšanā nākamie dārzkopji praktizējušies Nirnbergas lielākajā dārzniecībā, kuŗas specialitāte ir tieši krizantēmas.

Ar vācu dārzkopības savienības starpniecību, kuŗas biedrs skola ir, dabūti logu stikli jaunceļamai siltumnīcai, speciālas krizantēmu šķirnes dēsti un daži citi pašreiz grūti iegūstami priekšmeti.

„Dārzkopji vajadzīgi arī Anglijā," kamēr agr. R. Ozoliņš stāsta par skolas darbu, piebilst tāls ciemiņš Zārstetes piensaimniecības skolas vadītājs agr. K. Liepiņš, kas atceļā no Algojas pienotavu un sierotavu apskates uz brīdi iegriezies Fišbachā.

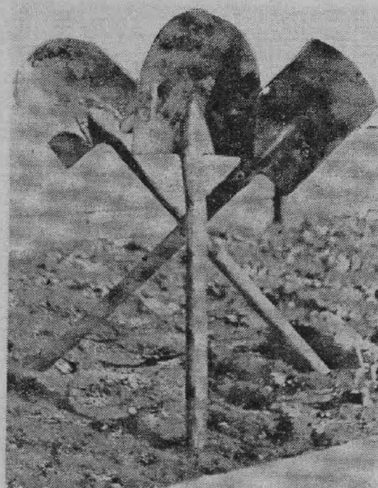
Arbo[209]

209. Latvija, 1947. g. 21. augustā

A PROSPERING COMMERCIAL GARDEN STARTED WITH THREE SPADES A YEAR EGO

Last year, on September 2-nd, at DP Camp Fischbach near Nuremberg a school of horticulture was started with the object in view, to train the Latvians in exile for practical horticultural work. This task was begun with no more than three spades and the inflexible will to learn and to gain experience. Only a year has passed since, and this school is far and wide known already; it has, besides, established its truck garden which covers all expenses of the school economy.

The fertility or, better to say, the extreme sterility of the soil near Fischbach is rather strikingly demonstrated by the fact that almost no other vegetation than heather may be found there. One of the most urgent problems was, therefore, to enrich the soil and to secure the supply of water. Only the teachers and students of the school know, perhaps, the amount of sweat and endurance this task proved to exact. And this was by no means the whole story. In order to prepare the sites of the greenhouse, the hothouse, the large hotbeds and the terraces, literally a whole mountain had to be removed and a ravine to be filled. In the result, the nucleus of the garden, well protected from eastern and northern winds, was created.



The three spades the work was started with.



In the second half of February and the beginning of March, during quite a polar frost and snowstorms, the school was busily engaged in the erection of a 12×60 ft hothouse. Building materials were scarce, and so a rather unusual procedure had to be adopted: the hothouse was dug in — or more accurately stated, hewn into — the frozen earth. Only the roof remained visible above the surface. No more than a motley assortment of scrap and discarded remains of building materials were available for constructing this roof and

(Continued on page 7)



The greenhouse.

(Continued from page 3)

consolidating the walls. No glass panes suitable for horticultural purposes could be obtained. Thick glass plates with wire netting had to be used. The school staff was rather fortunate to have these, and more so, when they afterwards established that no more than 20 per cent of the light was lost compared with normal panes. The output of this improvised hothouse was as follows: about 17000 tomato layer plants, many tens of thousands of flower and of vegetable layer plants. At present crops of cucumbers and melons are picked there; besides many rows of flower plants fill the remaining space. In April a greenhouse was erected which yielded lots of lettuce and radishes and, at present, an abundant crop of tomatoes The hotbeds and the lower terraces have contributed most effectively to the success of the enterprise; several crops were picked there already and, at present, a multitude of gay flowers are in full blossom on the latter. On the upper terraces tomatoes and cucumbers are growing; besides, about 5000 tomato plants occupy two separate fields, and lots of other vegetables are growing on others. The school has started a model garden too; many young fruit trees, berry shrubs and a collection of evergreens have been planted there.

The first clients of the enterprize were the 1700 residents of DP Camp Fischbach who have broken about 15 acres of literally virgin soil with spades only, in order to set up kitchen gardens and to add to their meager fare some calories and vitamins. Besides, several truckloads of plants have been shipped to the residents of other DP camps, who expressed their gratitude in many kindly worded letters.

At present 96 students are on the roll. 9 of those have completed the course of some academic institution, 3 have been undergraduates; most of them formerly have occupied some high public position. More than a half of the students have enjoyed high school education, and only less than a third have completed no more than the course of an elementary school. About one third are female, the rest male students. The youngest is 15 years, the oldest 62 years of age. A year is sufficient to complete the course of this school.

The school of horticulture at Fischbach is another instance which renders proof of the typical attitude of the Latvian DPs in their hard and depressing situation. Most of them have no wish whatever to remain in a continuous state of hopeless idleness, but are doing all they possibly can do in order to enter some field of activity they are more or less fitted for. Several guests and observers from the great countries across the ocean have noticed this and are our witnesses. The school has gained sympathies amongst the German horticulturists too, and has been admitted as a member of the Federation of horticulturists in Bavaria. In consequence of this, at least small amounts of fertilizers, seeds, glass panes, flower pots, insecticides, etc. could be obtained.

During this, the first year of its existence the teaching staff and the students alike have not been idle, and are incessantly endeavouring to enlarge and to consolidate their knowledge and skill in spite of the setbacks and failures inevitable in the rather abnormal working conditions. They are almost convinced that, after having practised at Fischbach, they might establish a lucrative horticultural business, if necessary, on the moon even.

Perhaps this is not very far from the truth.

Janis Bergs, learned agriculturist

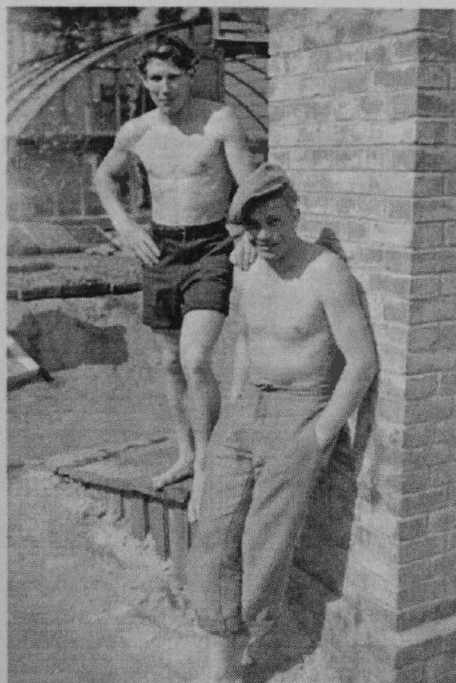


Atvelk elpu

No kr.: Muižniek k–dze, Aina Laucina, Vilis Plinte, N. Tiltiņa un Lesnieks

Nometņu dzīve

Uz pirmo darbības gadu septembŗa sākumā atskatījās prof. N. Maltas dārzkopības skola Fišbachā un tuvākā laikā pirmie mācītie dārzkopji atstās skolas sienas, lai dotu vietu tiem, kuŗi šoruden (par jaunu) gribēs piepulcēties prāvajai skolas saimei. Skola iesāka savu darbu bez līdzekļiem, bez darba rīkiem, bez dārziem un siltumnīcām ar vāju sabiedrības atbalstu. Pašreiz skolā mācās gandrīz simts jaunu dārzkopju 18 skolotāju–speciālistu vadībā. Skolai ir savi mācību dārzi sakņkopībā, puķkopībā un arī augļkopībā, kas visu cauru vasaru iespēju robežās apgādājuši Fišbachas, Valkas un citu apkārtējo nometņu iedzīvotājus ar dārzeņiem un ar visu to, ko skola varējusi ražot šejienes latviešu bēgļu pulkam par labu, apmācīdama savus audzēkņus. Pašas spēkiem, Fišbachas un Valkas nometnes atbalstītas, skolas saime uzcēlusi 3 siltumnīcas un drīzumā būs nobeigta ceturtā. Tā kā siltumnīcās šoruden ierīko centrālo apkuri, tad mācības tajās turpināsies cauru ziemu. Pieteikšanās uz jauno kursu turpināsies līdz 15. oktobrim. Uznemšanas lūgumi, pievienojot dzīves aprakstu, adresējami prof. N. Maltas dārzkopības skolas direktoram, (13a) Lager Fischbach, über Nürnberg 2.[210]



No kr.: Jānis Galēns un Vilis Plinte

210. Latvija, 1947. g. 16. septembrī



1948. g. 11. maijā



Dārzkopības skola

1. rindā no kr.: (?), Vizulis, (?) Finartijs, (?), R. Ozoliņš, (?), (?), (?), (?) un Bergs
2. rindā no kr.: Ekmanis, (?), Imants Muižnieks, (?), (?), Jānis Karps, Vilis Plinte, (?), (?), (?), Veldre un (?).
3. rindā no kr.: (?), (?), Pēteris Ķepītis, Pēteris Pūliņš, Eduards Lesnieks, (?), (?), (?),Miķelis Ziemelis un (?).
4. rindā no kr.: Uldis Pūris, (?), (?), (?), (?), Dzidra Barkovska, Jānis Avotiņš un (?).



Dārzkopības skolas absolventi

No kr.: Uldis Pūris, Imants Muižnieks un 2 nezinami.



Dārzkopības skolas absolventi

2. rindā no kr.: (?), Uldis Pūris, Imants Muižnieks, pārējie nezinami.



Siltumnīcā

No kr.: 3. Uldis Pūris, 4. Kārlis Lote.



Pēteris Pūliņš siltumnīcā



Pie dārzniecības skolas kioska

No kr.: 3. Ārija Krepice, 4. Ausma Ķieģele, 6. Olga Uldriks un 7. Vija Ābele.

Jauni dārzkopji

Fišbachas nometnē pēc viena gada darba un stingriem pārbaudījumiem mācītu dārzkopju apliecības saņēma 19 pirmie prof. N. Maltas dārzkopības skolas absolventi: dārznieks Ervīns Arājs, inženieris Jūlijs Banga, lauksaimniece Velta Bubene, lauksaimnieks Pēteris Eiklons, skolniece Biruta Dārzniece, lauksaimnieks Jānis Galēns, lauksaimnieks Jēkabs Grotēns, skolniece Aina Lauciņa, ierēdnis Kārlis Liepinš, lauksaimnieks Kārlis Lote, ierēdnis Augusts Mednis, lauksaimnieks Jānis Miglinieks, skolniece Anna Muceniece, lauksaimniece Beatrise Muižniece, lauksaimnieks Andrējs Radzinš, dārzniece Velta Šulte, skolotāja Alvīne Svilāne, tirgotājs Harijs Vaivariņš un mērnieks Ernests Volrāts.

Izlaiduma aktu ievadīja māc. Fr. Kramiņš. Piedalījās vijolnieks A. Matisons arfas pavadījumā. Skolas direktors agr. R. Ozolinš raksturoja grūtības, ar kādām bijis jācīnās darba sākumā. Taču tagad, pēc gada, apklusuši visi neticīgie. Pašreiz skola ar gandrīz 100 audzēkņiem, kuŗi nākuši no daudzām amerikāņu joslas nometnēm, pilnīgi nostabilizējusies arī materiālā ziņā. No aprīļa mēneša, kad darbu sāka dārzsaimniecība, kas ir skolas materiālais pamats, ieņemtas 65.000 markas, no tām mācības spēku algām izdots 18.600, par dažādiem materiāliem 5.600, sēklām un dēstiem 13.500 markas. Audzēkņi saņem visas nodarbināto, priekšrocības.

Jaunos absolventus apsveica Fišbachas nometnes vecākais J. Poruks, administrātors E. Ābele, LCK kancelejas priekšnieks agr. J. Venners, Valkas nometnes administrātors E. Brože, Bulduru dārzkopības vidusskolas bij. direktors agr. A. Robiņš uc. Par novēlējumiem un mācības spēku pašaizliedzību pateicās absolventu pārstāvis. Pēc akta absolventi ar viesiem pakavējās launagā, kur vecākais skolotājs, sirmais dārznieks Šulcs, atcerējās un noskandināja dziesmu „Kāds dārznieks vienreiz bija."

Prof. P. Maltas dārzkopības skolas nākamais izlaidums notiks 1948. gada sākumā, bet, lai dārznieka arodu varētu iemācīties pēc iespējas vairāk tautiešu, arī vēl šoruden uzņems jaunus audzēkņus. Skolā var iestāties amerikāņu joslas abu dzimumu tautieši vismaz ar pamatskolas izglītību, iesniedzot līdz 15. okt. uzņemšanas lūgumu direktoram: (13b) Fišbach b. Nürnberg, Latvian DP Camp.

–01–[211]

Prof. N. Maltas dārzkopības skolas pirmais gads

Š.g. septembrī Prof. N. Maltas dārzkopības skolā noslēdzās pirmais darba cēliens. Jaunie dārzkopji, kuŗi pagājušajā rudenī, dzīves īstenībai acīs skatoties, bija nolēmuši iemācīties jaunu amatu, 27. septembrī beidza skolu.

Izlaiduma aktā nometnes sarīkojumu telpā, ko rotāja pašu dārzkopju rūpīgi koptie un audzētie ziedi, Fišbachas un Valkas nometņu vadībai un sabiedrībai klātesot, sava jaunā amata apliecības saņēma 18 beigušie: Ervīns Arājs, ing. Jūlijs Banga, Biruta Dārzniece, Velta Bubene, Pēteris Eiklons, Jānis Galēns, Jēkabs Grotēns, Aina Lauciņa, Kārlis Liepiņš, Kārlis Lote, Jānis Miglinieks, Anna Muceniece, Beatrise Muižniece, Augusts Mednis, Velta Šulte, Alvīne Svilāne, Harijs Vaivariņš un Ernests Volrāts.

Pēcpusdienā skolu beigušie kopā ar skolotājiem, Fišbachas un Valkas pārstāvjiem un skolas dibinātājiem pulcējās draudzīgā palaunadzē un sirsnīgās sarunās atcerējās skolas gŗūto sākumu un sekmēm vainagoto pirmā gada nobeigumu.

Š.g. 1. novembrī Prof. N. Maltas dārzkopības skola gatavojas uzsākt jaunu mācību kursu.[212]



Dārzkopības skolas II izlaidums

1. rindā no kr.: Jānis Avotiņš, Dzidra Barkovska, (?), (?), (?), (?) un Jānis Karps.
2. rindā no kr.: 1. Vilis Plinte, (?) .Miķelis Ziemelis, (?), (?).
3. rindā no kr.: (?), Pēteris Pūliņš, Pēteris Ķepītis, Eduards Lesnieks un Veldre.

Prof. N. Maltas dārzkopības skolas II izlaidums

Š.g. 29. februārī dārzkopības skolu beidza 29 audzēkņi kuŗi šeit mācījās 1 gadu – no pag. gada 27. februāra. Šinī grupā iestājās 54 audzēkņi, bet 22 pakāpeniski izstājās un 3 neizturēja beigu pārbaudījumus. Pilnu kursu beidza:

Tālivaldis Ābele no Fišbachas, Eduards Ainars no Ansbachas, Jānis Avotiņš no Valkas, Dzidra Borkovska no Hersbrukas, Oskars Daņilovs no Fišbachas, Ēriks Dzirne no Hersbrukas, Olģerts Eicēns no Ingolštates, Arvīds Indulevičs no Marktredvicas, Jānis Karps no Fišbachas, Pēteris Ķepītis no Fišbachas, Richards Kļaviņš

211. Latvija, 1947. g. 7. oktobrī
212. Vēstis Nr. 29, 1947. g. 10. oktobrī

no Baireitas, Anna Knostenberga no Ansbachas, Valija Krogzeme no Valkas, Eduards Lesnieks no Fišbachas, Jēkabs Ljalis no Laufas, Pēteris Maršalks no Valkas, Marija Mieze no Veidenes, Imants Muižnieks no Fišbachas, Uldis Ozoliņš no Valkas, Vilis Plinte no Fišbachas, Uldis Pūris no Fišbachas, Pēteris Pūliņš no Fišbachas, Mārcis Traucnieks no Regensburgas, Anatolijs Vasiļevskis no Valkas, Kārlis Velme no Neietingas, Ernests Zaķis no Fišbachas, Kārlis Ziemelis no Valkas, Miķelis Ziemelis no Valkas un Antons Pērkons no Valkas.

Izlaiduma aktā skolas direktors R. Ozoliņš izsniedza apliecības, bet beigušos apsveica IRO *(International Refugee Organization)* 3. novada darba virsnieks Vācietis, LCK izglītības nozares vadītājs J. Zubāns, kā arī Fišbachas un Valkas nometņu pārstāvji.

Darba virsnieks Vācietis paziņoja, ka ar š.g. 1. martu N. Maltas dārzkopības skola būs pārveidota par IRO 3. novada dārzkopības skolu ar 3 mēn. kursu.[213,214]



Dārzkopības skolas izlaidums ? g.

1. rindā no kr.: 5. Finartijs, 6. dir. R. Ozoliņš, 7. Vizulis, 8. Anna Grapmane Kalniņa, 9. Robiņš.
2. rindā no kr.: 1. māc. Fridrichs Kramiņš, 2. Ekmanis, 5. N. Tiltiņa, 9. Anna Vārsberga.
3. rindā no kr.: 6. Andris Mergins.

213. Vēstis Nr. 9, 1948. g. 5. martā 13. lpp
214. Latvija, 1948. g. 12. martā



Prof. N. Maltas dārzkopības skolas paidagogu padomes priekšsēdētājs un skolas direktors.

Paidagogu padomes locekļi:

Nr. 38.

Fišbachā pie Nirnbergas
Vācijā.

19 48. g. 29. febr.

Paidagogu padomes sekretārs.

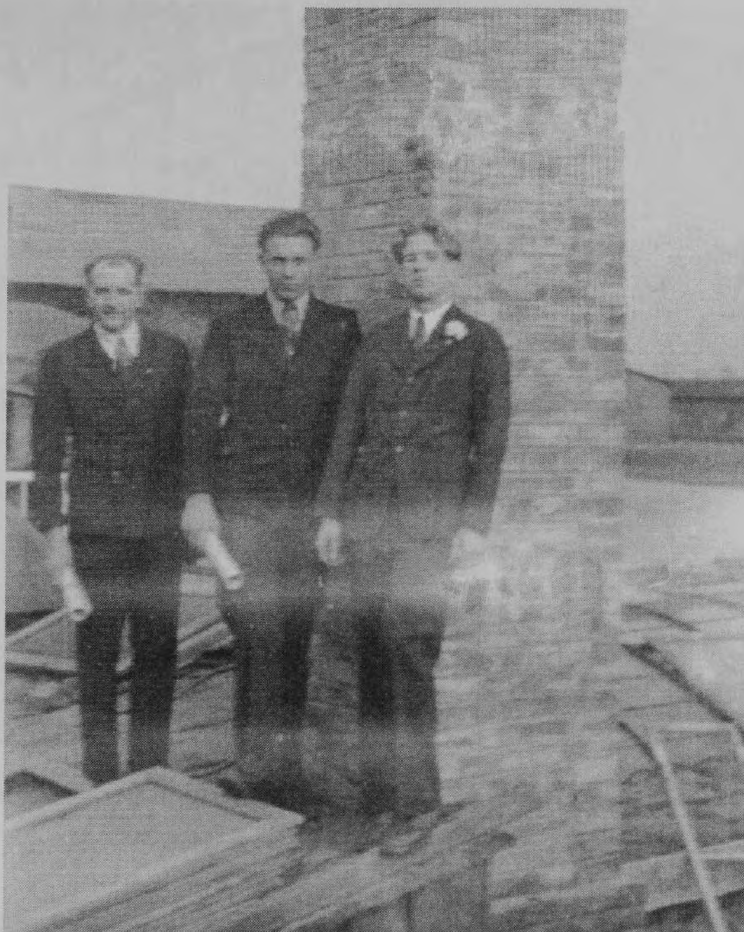
Apgabala skolu direktors.

Flschbach

The Horticultural School

IRO
Area Employment Office
H. Q.
Area Team 3

Dārzniecības skolas gatavības apliecība



Ar diplomiem, vidū Vilis Plinte pa labi Pēteris Ķepītis

Nometņu dzīve

PROF. N. MALTAS dārzkopības skolā Fišbachā aprīlī sāksies jauns mācību gads. Skolā var iestāties Valkas, Fišbachas, Hersbrukas, Laufas, Erlangenas, Dinkelsbīles, Eichštates, Rotenburgas, Rebdorfas, Veisenburgas, Ansbachas un Šēnfeldas tautieši. Pieteikšanās izdarāma nekavējoties adresējot: DP Camp Fischbach ü. Nürnberg 2. Skolas nolūks pārskolot dārznieka amatam pieaugušos, kuŗi beiguši vismaz tautskolu, un iemācīt praktisku arodu jauniešiem – tautskolu un ģimnaziju absolventiem. Viena gada kurss sadalīts 3 posmos. Zināmu prasmi var iegūt jau 3 mēnešos. Skolnieki saņem nodarbināto devu.[215]

PROF. N. Maltas dārzkopības skolai Fišbachā 14. maijā būs 3. izlaidums, un 20. maijā sāksies atkal jauns kurss, kas tagad noteikts 3 mēnešu ilgs. Spējīgākiem audzēkņiem iespējams mācīties arī ilgāk. Saīsinātajā kursā samazinātas teorētiskās mācības, to vietā liekot praktiskos darbus, tā kā arī 3 mēnešos iespējams sagatavoties par praktisku dārzkopi. Kursanti saņem strādājošo papilddevas. Kandidātiem, kuŗi vēlas skolā iestāties un dzīvo Ansbachas, Dinkelsbīles, Eichštetes, Erlangenas, Fišbachas, Hersbrukas, Laufas, Rotenburgas, Valkas un Veisenburgas nometnēs, nekavējoties, ne vēlāk kā līdz 15. maijam, jāiesniedz uzņemšanas lūgumraksti direktoram: Nürnberg 2, DP Camp Fischbach, Horticulture School. Pašreiz skolā ir 63 audzēkņi, bet apmācību iespējas ir apmēram 100. Jaunajā kursā īpaši ieteicams iestāties tautskolu beigušajiem.[216]

---

215. Latvija, 1948. g. 24. martā (Nometņu Dzīve)
216. Latvija, 1948. g. 7. maijā (Nometņu Dzīve)



Prof. M. Maltas dārzkopības skola

1. rindā no kr.: 1. agr. A. Robiņš (augļkopība) 4. Vizulis 5. agr. J. Venners, 6. skolas direktors Rūdolfs Ozoliņš, 8. Jānis Rutmanis 9. agr. Finartijs (mēslošana).
2. rindā no kr.: 1. Ervīns Arājs, 2. Lūcija Nāgele, 6. Ernests Ābele (Nometnes administrātors).
3. rindā no kr.: 3. Valdis Muižnieks.

Kur ir direktors?

PROF. N. MALTAS DĀRZKOPĪBAS SKOLAS PANĀKUMI

Praktisko darbu laikā prof. N. Maltas dārzkopības skolā Fišbachā skolas direktoru agr. R. Ozoliņu jāmeklē gluži kā bilžu mīklā. „Viņš ir visur, grūti būs tagad sameklēt, dārzniecība liela", saka skolnieki. Un tur jau viņš ir: lūk, tajā galā pie siltajām lecektīm, zemi noliecies, direktors kaut ko stāsta un rāda skolnieku grupai. Kamēr meklētājs apiet apkārt siltumnīcai, pie darba grupas vairs direktora nav – pazudis. „Ejiet uz labu laimi lielajā siltumnīcā, varbūt tur satiksiet."

Siltunmīcā patreiz aplaista puķes un stādus, un tiešām, tur ir arī direktors. Viņš baksta ar pirkstu zemi, parbauda tās valgumu.

Fišbachas dārzkopības skolā jau izaudzēti 30.000 tomātu, 20.000 tabakas un daudzi citi stādi. Ar dēstiem un sēklām apgādāti nometnes iedzīvotāju ģimenes dārzi, un latviešu nauda nav aizplūdusi vācu dārzniecībās par „vācu cenām". Skolā mācās 63 audzēkņi, kuŗi triju mēnešu kursos rūdas dažādās dārzkopības nozarēs. Tie, kuŗi cerējuši šeit pavadīt vieglas dienas, saņemt diplomu, papilddevas un cigaretes, ir „uzdevuši".

Nesen uzņemti jauni audzēkņi. Kursus beidzot un iegūstot zināšanas, tie cer sev sagādāt vieglākas izceļošanas iespējas.[217]

217. Latvija, 1948. g. 1. jūnijā

Latvieši pie Nirnbergas apsaimniekos muižu

Nekas pasaulē nav mūžīgs un nemainīgs. Kādreiz vācu baroni saimniekoja latviešu, lietuvju un igauņu muižās. Pagāja gadu simti un latviešu, lietuviešu un igauņu vīri nupat ieguvuši apsaimniekošanai Hitlera varas vīra Štreichera muižu Pleikershofu netālā Nirnbergas pievārtē. Muižas vadību uzņēmies Fišbachas dārzkopības skolas direktors – agr. Rūdolfs Ozoliņš.

Mēreni agrā svētdienas rīta stundā divi vīri steidzīgi jož ap Fišbachas barakām.

„Kur palicis Ozoliņš?" viņi taujā.

„Kurš Ozolinš?"

„Vēl prasa! Muižnieks Ozolinš ..." meklētāji slauka sviedrus. Viens no tiem ir šoferis Zeltiņš, otru – lasītāji paši uzminēs.

Pie nometnes administrātora galvenās mītnes notveram meklēto. Droši speros klāt.

„Ko? Interviju? To var." Ozoliņš apstājas. Bet mazu gan! Zeltiņa kungs nevaļīgs .

Pēc šāda ievada tad nu uzsāku pilnīgi bez ievada.

„Vai Pleikershofas muiža būs īsta muižnieku lizda?"

„Īsta! Kā gan citādi?'·

„Vai tur ari jaunsaimniekiem, mūziķiem, rakstniekiem un kurpniekiem mācīs lauksaimniecību?"

Ozoliņš smaida: „Jā, būs jāpārskolojas. Mēs pūlēsimies pakalpot visiem, kuŗi tālajās aizjūras zemēs ilgāku vai īsāku laiku gribēs tēlot muižniekus un farmerus."

„Un kādas izredzes?"

„Kur?"

„Šeit un tuŗ?"

„Par aizjūras zemēm neteikšu nekā. Panākumu prieku lai piedzīvo katrs pats, kad būs piestājis svešajā krastā. Bet par Pleikershofu jāteic – mācīšanās iespējas ir. Muižas platība 35 ha, apkārtne atgādina Vidzemi, zeme laba, ēkas modernas ar elektriskiem sildītājiem, ventilātoriem un daudz citām labierīcībām. Pat elektriskā spēkstacija pašiem sava. Saglabājies arī vajadzīgais inventārs, traktori, kūlīšu sējēji, kuļammašīna, sējammašīnas, arkli, ecēšas. Dzīvā inventārā – 2 zirgi, 2 ēzeļi, 36 govis un prāvs skaits sīklopu. Zemi klāj ūdensvadu tīkls kas izmantojams gan laistīšanas, gan lopu dzirdināšanas vajadzībām. Šobrīd saimniecība gan atrodas ne visai labā stāvoklī. Pirms mums tur saimniekoja tautas, grupa, kuŗai lauksaimniecības darbs nav tuvs. Nu mūsu vīriem būs laba izdevība parādīt savas organizātoru spējas un neatlaidību. Darbību pilnā mērā sāksim 1. oktobrī. Darba programmā paredzamas šādas nozares: lauksaimniecības mechanizācija, lopkopība putnkopība, dārzkopība, biškopība un mājturība. Cik varu vērot, skolēnu netrūks. Ceru ari jūs reiz mācīt un pārmācīt ...

Iedūcas motors. Auto aizrauj nevaļīgo direktoru kārtot nebeidzamo pienākumu virkni.

Kas ir šis vīrs, kuŗam uzticēta muižas vadība? Fišbachiešiem tāds jautājums šķiet lieks un gandrīz nepiedienīgs. „Kad mēs pirms trim gadiem ieņēmām Fišbachas barakas, mežmalas pauguros spīdēja dzeltenas smiltis. Tagad tur saulē mirdz siltumnīcu stikla jumti, apkārt siltumnīcām zeļ puķu, tomātu, gurķu un tabakas lauciņi, izmēģinājumu un koku skolas dobes. To paveica Fišbachas dārzkopības skola, jo direktors Ozoliņš ir ne vien uzņēmīgs organizātors, bet arī labs speciālists neauglīgu zemju kultivēšanā. Šo veikumu pienācīgi novērtēja arī IRO un pārskološanās daļas vadītājs misters Stregels un bez šaubīšanās atzina, ka labāku kandidātu muižas direktora postenim par agronomu Ozoliņu būs gŗūti sameklēt," ne bez lepnuma stāsta sirms Fišbachas vīrs.

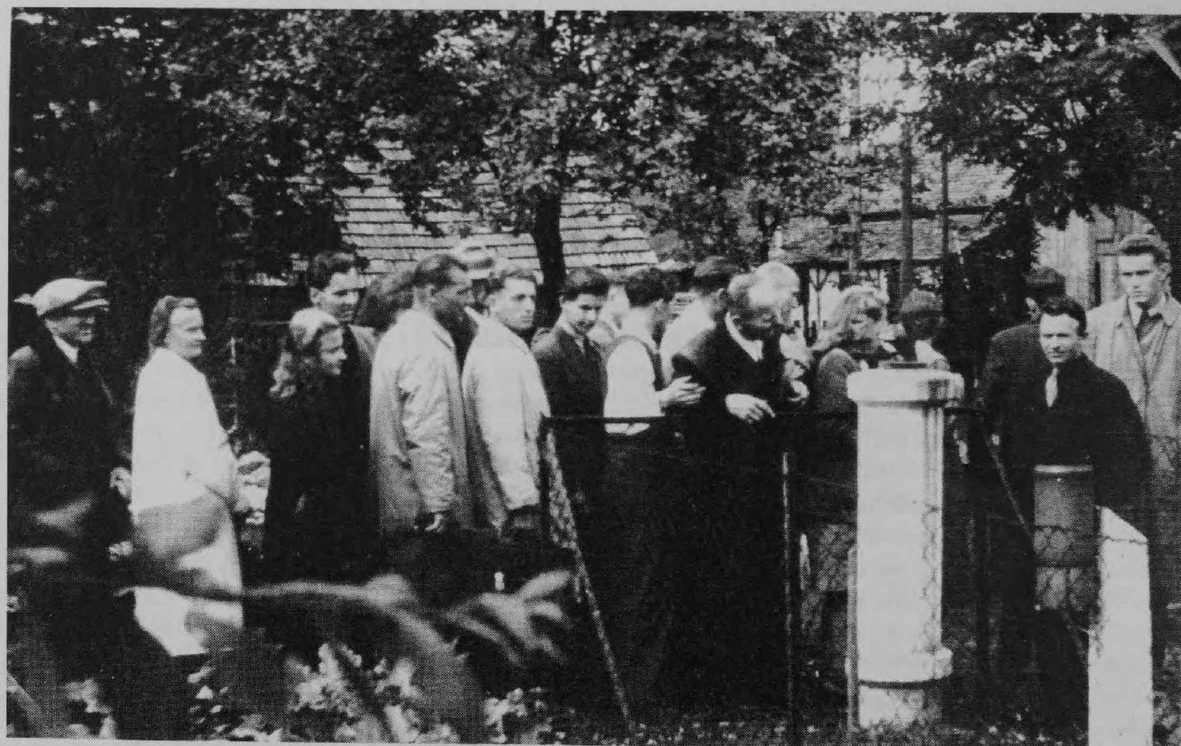
Varu tikai piebilst: labas sekmes jaunajiem muižniekiem – traktoristiem, sējējiem, pļāvējiem, kūlējiem, malējiem!

Jānis Stalka[218]

---

218. Latvija, 1948. g. 11. septembrī





Dārzkopības skola izbraukumā

No kr.: 4. ar gaišo mēteli, Viktors Karpovs.

Teātris

Fišbachas drāmatiskā kopa

Jau no paša iesākuma Fišbachas nometnē darbojās trīs profesionāli aktieŗi: Gustavs Amols un Andris un Milda Valdmaņi. Tiklīdz skatuve bija iekārtota, viņi iepriecināja nometniekus ar Blaumaņa viencēlieniem: „Sestdienas vakaru" un „Zelta kupri".





Izrāde „Zelta kupris"

No kr.: Milda Valdmane, Andris Valdmanis un Ēriks Svilis.

Drīz vien viņi sev piesaistīja teātŗa mākslas mīļotājus. Radās Drāmatiskā studija, no kā izauga Drāmatiskā kopa Dr. Ferdinanda Valdmaņa vadībā.[219] Nu iestudējumi sekoja cits pēc cita. Visos uzvedumos lielākās vai mazākās lomās darbojās čellists Jānis Ādamsons, pazīstams arī kā futbolists Jānis Ādamsons, un divas jaunpienācējas: Dzidra Lielkalne un Aina Štolcere. Īpaši Dz. Lielkalnei, pēc lieliski notēlotās Zāras Leanderes 1946. g. jaungada sagaidīšanas koncertā, ceļš uz galvenajām lomām bija atvērts. Piemērotas dekorācijas visām kopas iestudētajām lugām darināja mākslinieks Edgars Šternbergs.

219. Ērikas Štams atmiņas



Dzidra Lielkalne tēlo Zāru Leanderi

Jo spilgtā atmiņā ir palikusi Blaumaņa komēdija „Skroderdienas Silmačos", ko izrādīja 1946. gada 16. un 17. martā. Blakus profesionālajiem aktieŗiem sevi šeit parādīja daudzi jauni talanti. Izrāde bija koša, jo Jāņu vakara skatā to kuplināja viss nometnes koris doc. Ferdinanda Valdmaņa vadībā. Dejas bija iestudējusi vingrošanas skolotāja Elza Nātriņa. Dekorācijas labi parādīja gan Silmaču istabu, gan pirtiņu, bet pagalma skats, kur vienā malā atradās Silmaču dzīvojamā māja un aizmugurē pletās raksturīga Vidzemes ainava, izsauca aplausus jau skatuvei atveŗoties. Galveno lomu tēlotāji:

Aleksis - Ēriks Svilis, Antonija - Lidija Vēze, Elīna - Dzidra Lielkalne. Vecenes - Pindacīša, Bebene un Tomuļu māte - bija Ludmilla Grunde, Austra Laudāne un Milda Matisone. Pindaks – Augusts Kuplēns, Pičuks - Oskars Veisbergs, viņa sieva Auce - Mirdza Māliņa. Abus palaidņus, Kārlēnu un Rūdi, labi atveidoja Dagmāra Matisone un Harijs Bungšs. Režisora Gustava Amola brālis tēloja skroderi Dūdaru, bet režisors pats – veco žīdu Ābramu. Viņa dēls Joske bija Jānis Saldums un tā iecerēto līgavu Zāru, ko nepārspējami tēloja doc. Ferdinanda Valdmaņa māsa Terēze Valdmane. Viņa noteikti nebija uz skatuves dēļiem pirmo reizi. Komiskais žīdu trio izsmīdināja skatītājus līdz asarām.

Lai iepriecinātu tautiešus no citām nometnēm, Skroderdienu uzvedumu atkārtoja kādā Nirnbergas teātrī. Ar nedaudz paskaidrojumiem teātŗa darbinieki – vācieši varēja labi sekot lugas norisei, īpaši jau Zāras un Joskes romantikai, sekojot viņu pusvāciski dziedātajiem duetiem: *„O, Jozef, Josef, Jozef mein, ich bin dein, ich bin dein"*.

R. Blaumaņa

Skroderdienas Silmačos

Sadzīves aina 6 bildēs ar dziesmām un dejām.

Tēlotāji:

Antonija, Silmaču saimniece	Lidija Vēzis
Aleksis, puisis Silmačos	Ēriks Svilis
Elīna, kalpone Silmačos	Dzidra Lielkalns
Pindacīša } valenieki	Ludmilla Grullis
Pindaks }	Augusts Kuplēns
Jevina, viņu meita	Aina Štolcers
Bebene	Austra Laudāms
Tomulu māte	Milda Matisons
Pičuks	Oskars Veisbergs
Auce, viņa sieva	Mirdza Māliņš
Rūdis, drēbnieka māceklis	Harijs Bungšs
Kārlēns, Alekša brālis	Dagmara Matisons
Dūdars, drēbnieks	Miķelis Amols
Ābrams Vulfsons	Gustavs Amols
Joske, viņa dēls	Jānis Saldums
Zāra Goldbaums	Terēze Valdmanis
Mazā Tonija	* * *

Režisors: Gustavs Amols
Muzikas konsultants: doc. F. Valdmanis
Deju konsultante: Elza Nātriņš.
Izrādi vada: Oskars Veisbergs

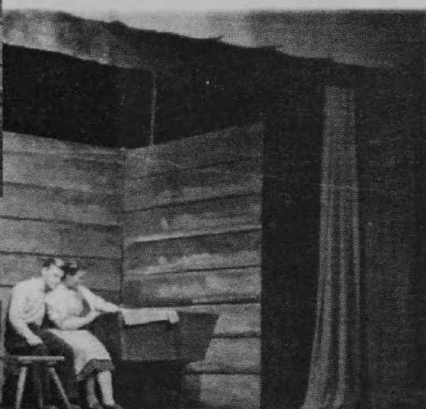




„Skroderdienas Silmačos” izrāde

Mazās Tonijas lomā – Māra Lībante





„Pičuks" Oskars Veisbergs un „Auce" Mirdza Māliņa pirtiņā





No kr.: „Aleksis" Ēriks Svilis un „Antonija" Lidija Vēze, pa labi „Elīna" Dzidra Lielkalne un „Aleksis"

Skati no izrādes „Skroderdienas Silmačos"

Pāris mēnešus vēlāk sekoja Elīnas Zālītes „Maldu Mildas sapņojums" un jūnijā, Fišbachas Dziesmu svētku laikā, Mārtiņa Zīverta „Ķīnas vāze". Atceros, ka šeit Dzidra Lielkalne tēloja elegantu dāmu – Cērpa kundzes vedeklu Ellu. Viena no lielākajām lomām – Leksīte – bija piešķirta Ainai Štolcerei. Gražīgo „knīpu" viņa attēloja teicami.

No tālākajam lugām vēl atmiņā palikusi Ed.Vulfa „Sensācija", ko izrādīja 1947. gada martā. Dzidra Lielkalne šeit pārliecināja kā bikla padsmitniece. Atceros, ka tai laikā Fišbachā bija skolotāju sanāksme. Sabrauca skolotāji no visas amerikāņu zonas. Bija atbraukusi arī mana kādreizējā skolotāja Marija Ūdre no Eslingenas. Vakarā abas sēdējām „Melnajā bumbā" un skatījāmies teātri. Lielāko sensāciju šai gadījumā sagādāja nevis lugas teksts, bet aktieŗa Ādamsona iestarpināts negaidīts starpsauciens: „Kas noticis? Svilis

piekauts?" Man vajadzēja Marijai Ūdrei skaidrot, kāpēc publika tik aizrautīgi smejas. Jo tas bija fakts, ka pavisam nesen Lejasciemā bija noticis kautiņš, kurā cietis tas pats Skroderdienu Alekša tēlotājs Svilis. Tādi neparedzēti starpsaucieni latviešu teātrī ir atskanējuši kopš Ādolfa Alunāna laikiem, un izskatījās, ka režisors Amols savos iestudējumos tos kultivē.

Drīz pēc šīs izrādes Dzidra Lielkalne pārcēlās uz citu nometni, un turpmākajās lugās galvenās jauno sieviešu lomas piekrita Ainai Štolcerei. Blaumaņa Ļaunajā garā viņa tēloja kalponīti Ievu, kamēr Milda Valdmane lepno saimnieci, kura negribēja savam brālim ļaut kalponīti precēt.

Šai izrādei sekoja Elīnas Zālītes Svešas asinis, kur piedalījās Gustavs Amols, Andris un Milda Valdmaņi, Aina Štolcere, Jānis Ādamsons, Milda Matisone, Arnolds Štams, Šteinberga, Lidija Vēze, un mazs zēns un meitene, kuru vārdi pagaisuši no atmiņas. Drīz pēc šīs izrādes Fišbachā nodibinājās profesionāls teātris, un reti kāds no talantīgajiem amatieriem bija vajadzīgs.[220]

Skroderdienas Silmačos

Fišbachas dramatiskā kopa š.g. 16. un 17. martā nometnes sarīkojumu telpā izrādīja Blaumaņa komēdiju „Skroderdienas Silmačos".

Tipu ziņā šī luga ļoti bagāta: darbojas jaunā un vecā paaudze, saimnieki un kalpi, apkārtceļojoši skroderi un žīdi. Ir daudz piedevu: dziesmas un dejas, pat vesels Jāņu skats, kas daudziem no mums lika atcerēties šos krāšņākos tautas svētkus kādreiz dzimtenē. Tas viss prasa ilgu un rūpīgu darbu. Jāatzīst, ka režisors Gustavs Amols, doc. F. Valdmanim un E. Nātriņai piepalīdzot, visu godam veica. Jaukas un izdomu bagātas dekorācijas rādīja doc. J. Šternbergs.

Silmaču saimnieci Antoniju veiksmīgi tēloja Lidija Vēze. Aleksis – Ēriks Svilis, drusku par stīvu un stūrainu. Tāpat īsti nepārliecināja Dzidras Lielkalnes Elīna; Viņa nobāl, salīdzinot ar Antoniju, un skatītājam nesaprotama Alekša rīcība, kad viņš no Antonijas aiziet pie Elīnas. Īdzīgo veci Pindaku labi veidoja Augusts Kuplēns. Pindaks ir viņa labākais sniegums no Fišbachā redzētiem.

Trīs strīdīgu veceņu Pindacīšas, Bebenes un Tomuļu mātes tipi, padevušies labi. Tās tēloja Ludmilla Grulle, Austra Laudāna un Milda Matisone. Pičukam – Oskaram Veisbergam vēl daudz jāmācas. Ar labu gribu vien nepietiek, lai kļūtu par aktieri.

Tīkami darbojās Kārlēns – Dagmara Matisone, un Rūdis – Harijs Bungšs.

Publikas nedalītus un patiesi pelnītus aplausus guva žīdu trijotne, Joske – Jānis Saldums, Zāra Goldbauma – Terēze Valdmane un Abrams Vulfsons – pats Gustavs Amols. Labi tverts Blaumaņa komiskais žīds, tēlojums pārdomāts un viengabalains, un tāds arī ieturēts līdz galam.

Nelielu disonansi ienesa nevajadzīgie „jauninājumi" par krievu pilsētām un sportu. Paliksim pie mūsu vecā Blaumaņa, jo katrs viņa vārds mums ir mīļš un dārgs.

Visumā sniegums labs, par ko mūsu pateicība režisoram un tēlotājiem.

J. C[221]

Maldu Mildas sapņojums

22. aprīlī dramatiskā kopa nometnes iedzīvotājiem sniedza savu jauniestudējumu – Elīnas Zālītes komēdiju 3 cēlienos „Maldu Mildas sapņojums". Lugas izvēle laikam izskaidrojama ar dramatiskās literatūras trūkumu, jo citādi šāda darba izrādīšana nav attaisnojama.

Aktieriem, sevišķi galvenās lomas tēlotājai, bieži pietrūka spēju parādīt vajadzīgos pārdzīvojumus. Maz bija vietu, kas skatītājus varēja pārliecināt. Spēle bieži bija nedzīva.

Ansamblim nepieciešams valodas konsultants. Kā šajā, tā iepriekšējos iestudējumos, aktieru izruna ar nedaudziem izņēmumiem, šausmīga. Bija nepieciešams izlabot arī lugas autores diezgan daudzās valodas kļūdas.

Komēdiju iestudējis rež. Gustavs Amols, kurš atzīstami tēloja arī Kriša lomu.

Augstvērtīgas dekorācijas bija pagatavojis doc. J. Šternbergs.

an[222]

Izrāde „Ļaunais gars"

Pēc ilgām un grūtām ciešanām pasaulē drīz nāks „Ļaunais gars", ko gatavot palīdzējuši arī labie gari, lai gan bieži arī pretējā puse guvusi panākumus. Režisors G. Amols tomēr nav padevies kārdinātājiem un pats rādīs mums ļaunā gara pārņemto Mantrausi, kurš kopā ar Joski – A. Valdmani dabū garīgus un fiziskus traucējumus

---

220. Marianna Ieviņa
221. Vēstis Nr. 12 (34), 1946. g. 23. martā 19. lpp.
222. Vēstis Nr. 16, 1946. g. 4. maijā 16. lpp

vairāk nekā daža laba citas lugas persona. Sarīkojumu zālē autoritāru režīmu nodibinājis J. Šternbergs un ar speciālista rokām vada sarežģītus otas vilcienus.

Sestdien, 1946. g. 14. sept. skatīsim viņu kopēju darba pūliņus Fišbachas sarīkojumu zālē.[223]

Fišbachas latviešu nometnes dràmatiskà kopa

i z r à d a

Fišbachas nometnes sarīkojumu zàlè

R u d o l f a B l a u m a ņ a

tautas lugu 3 cèlienos

"Ļ A U N A I S G A R S"

Tèlotàji:

J à n i s, Ciruļu màju saimnieks...............Jànis Saldums / Àdolfs Klebers

A n n a, viņa sieva...............Milda Mètra

J u n k a, zèns, abu dèls...............Leontìne Vìksne

J à ņ a m à t e...............Austra Ļaudàne

A n d r i e v s, Annas bràlis, kalps Ciruļos...Jàzeps Lùriņš

L ì z e, abu màsa, saimniece...............Dagmara Matisona

I e v a, kalpone Ciruļos...............Aina Štolcere

L à c i ņ š, saukts Mantrausis, pagasta nabags-Gustavs Amols

À b r a m s, žìds...............Andris Valdmanis

V i l k s } saimnieki ....Kàrlis Mitrèvics

L a p s a ....Augusts Kuplèns

J u r i s, Vilka dèls...............Harijs Bungšs

P i e t e r i s, Lapsas dèls...............Roberts Radovskis

Režisors: Gustavs A m o l s

Dekorators: doc. Jànis Š t e r n b e r g s

Skatuves meistars: Andrejs K r e i š m a n i s

Izràdi vada: Jànis V i l e n s o n s.

Ļaunais Gars programma

„Ļaunais gars" Fišbachā

Sestdien, 1946. g. 14. sept. notika Fišbachas latviešu nometnes dramatiskās kopas iestudētā R. Blaumaņa „Ļaunā gara" izrāde.

Lugas režisors Gustavs Amols tēloja Mantrausi vienkārši un aizrāva visus ar sava tēlojuma spēku un izteiksmību. Ārprāta skatā viņš ar izjustajām pauzēm pārliecināja tāpat kā ar vārdiem un spēli.

Andris Valdmanis, izraisot skatītājos visvairāk smieklu, tēloja žīdu Ābramu, aktiera vārda cienīgā formā.

Anna – Milda Mētra bija labākais tēls lugas sieviešu personālā. Drošs tēlojums un laba izruna.

Jāņa māte – Austra Ļaudāne labi iejutās veca cilvēka lēnībā.

Ieva – Aina Štolcere, jauka Andrieva līgava, tikai tēlojumā vietām pietrūka drāmatisma.

Ir zināmas, vīriešu personāla izvēlē, pārvarētas un nepārvarētas grūtības; Jāņa faktiskais vecums līdzinājās viņa mātes skatuviskajam vecumam. Ādolfs Klebers – Jānis, bija labāks vārdos nekā darbos; viņš spēlē vietām attālinājās no zemnieciskā rakstura. Kārlim Mitrēvicam ar vilka ādu grūti bija apslēpt savu jaunību, kas lauzās uz ārpusi, visvairāk viņa balsī. Taču, ja tiks strādāts laba skolotāja vadībā, droši, ka panākumi neizpaliks.

Pieteris – Roberts Radovskis reprezentējās ar raksturkomiķa spējām; „Pieteliskajai" balsij dažās vietās nepievienojās atbilstoša mimika.

Andrievs – Jāzeps Lūriņš sākumā nedrošs, vēlāk it labi iejutās sceniskajā situācijā. Ja viņš būtu piedzīvojis aktieris, varētu prasīt lielāku spraigumu un kāpinājumu dialogos ar Annu un Ievu. Viņam labs balss materiāls ar patīkamu tembru.

Juris – Harijs Bungšs tēloja diezgan bāli. Tēlam nebija īsta siltuma.

Lapsa – Augusts Kuplēns, rādīja ticamu saimnieka tēlu, bet viņam, tāpat kā Vilkam un Pieterim, bija lauku ļaudīm neparasts matu garums un kārtojums.

Leontīne Vīksne epizodiskajā Jankas lomā diezgan nebrīva kustībās.

Doc. J. Šternbergs, liekas sagatavojis viņa labākās Fišbachā redzētās dekorācijas (pēdējais cēliens!).

L. Liedags[224]

223. Vēstis Nr. 34 (56), 1946. g. 7. septembrī 19. lpp.
224. Vēstis Nr. 36 (58), 1946. g. 21. septembrī 15. lpp.

L.A.B. Daugavas Vanagi Fišbachas nodaļa.

M. Zīverta

KARĀTAVU KOMĒDIJA.

13 skatos.

A. Matisona mūzika.

P e r s o n a s:

Ārsts kādā Rīgas kaŗa slimnīcā	- Andris Valdmanis
Māsa - turpat	- Milda Mētra
Slimo kopēja	- Dagmāra Matisone
Obersts-kaŗatiesas prokurors	- Arvīds Zāgeris

Trīspadsmit ievainotu dezertieŗu, no kuŗiem spēlē līdzdarbojas:

Kinole	- Laimonis Eglītis
Eizenšmits	- Ādolfs Klebers
Fuchs	- Gunārs Kārkliņš
Galgenfogels	- Ēriks Leimanis
Everts	- Pēteris Ķepītis
Medums	- Jānis Ādamsons
Kareivis ar šauteni	- Pēteris Lielzuika

Darbība risinās Rīgā 1943.g.rudenī divu nedēļu laikā.

Režisors: Andris Valdmanis
Apgaismotājs: Pauls Maldutis
Lugā spēlē: A.Matisons (vijole),
E.Kalsinga (klavieres).

Starpbrīdis pēc 8. skata.

FIŠBACHAS NOMETNES DRĀMATISKĀ KOPA.



13 skatos. A. Matisona mūzika.

P e r s o n a s:

Ārsts kādā Rīgas kaŗa slimnīcā	- Andris Valdmanis
Māsa - turpat	- Milda Mētra
Slimo kopēja	- Leontīne Vīksne
Obersts-kaŗatiesas prokurors	- Arvīds Zāgeris

Trīspadsmit ievainotu dezertieŗu, no kuŗiem spēlē līdzdarbojas:

Kinole	- Laimonis Eglītis
Eizenšmits	- Ādolfs Klebers
Fuchs	- Augusts Kupļens
Galgenfogels	- Indriķis Lipkovskis
Everts	- Valdemārs Vaļuks
Medums	- Jānis Ādamsons
Kareivis ar šauteni plecā	- Visvaldis Šics

Darbība risinās Rīgā 1943. gada rudenī divu nedēļu laikā.

Režisors: Andris Valdmanis
Dekorātors: Jānis Šternbergs
Dekorātora palīgs: Edgars Šternbergs
Mūzikas konsultants: Alfrēds Matisons
Izrunas konsultante: Milda Kārkliņa
Skatuves meistars: Jānis Dūcis
Apgaismotājs: Oskars Rudzītis
Suflieris: Leontīne Vīksne
Lugā spēlē: A. Matisons (vijole), E.Kalsinga (klavieres)
Skatuves iekārtu, kostīmu un medicinisku norādījumu laipna
taloinieco - Fišbachas nometnes slimnīca.

Starpbrīdis pēc 8.skata.

„Karātavu komēdija” 2 iestudējumu programmas



Skats no izrādes „Svešas Asinis"

No kr.: Jānis Ādamsons. Lidija Vēze, Šteinberga kundze (māksliniece), Arnolds Štams (krievu virsnieks), Milda Matisone, režisors Gustavs Amols, Aina Štolcere, nezinams zēns, Andris Valdmanis, nezinama meitene un Milda Valdmane.[225]

E. Zālītes drāma 3 cēlienos Svešas asinis Latviešu teātrī Fišbachā. Rež. G. Amols.

E. Zālītes drāmā „Svešas asinis" galvenā problēma ļaunā iedzimtība. Drāmas varone saimniece Anna Roga. Viņa ir meitas bērns, kuŗā valda mātes straujā daba. Tā arī izskaidrojama viņas ātrā aizraušanās ar krievu virsnieku. Lai padarītu notikumu ticamāku, E. Zālīte bez iedzimtības ņem palīgā vēl virsnieka staltumu, skaisto izskatu un tērpu, vīnu, vientulību u.c. Viss tas padara notikumu ticamāku, sevišķi ja vēl ievēro kaŗa laika psīcholoģiju. A. Rogai piedzimst dēls, kuŗš iedzimtības ceļā mantojis tēva straujo dēkaino dabu. Viņš iet traģiski bojā. Pati saimniece pēc ilgām dvēseles ciešanām, glabājot noslēpumu par savu aizraušanos, izmisuma brīdī izstāsta to vīram, kuŗš lielās ciešanās un mīlestībā jau tā skaidrojies, ka spēj tai piedot. Nu varētu vēl kā dzīvot, bet tad mātes lolojumam, viņas dzīves saturam ir traģiski jāiet bojā.

Šajā E. Zālītes lugā jūtama liela R. Blaumaņa bēdu lugas „Pazudušais dēls" ietekme (Ropaiņu māte, Krustiņš). Tās literārā vērtība nav liela.

Aktieru spēle bija dažāda. Vieniem paveicas labāk, otriem vājāk. Vislabākos sasniegumus uzrādīja A. Štams, teicami notēlodams vienā lugā divi dažādas lomas. Rīcība un kustības noteiktas, apzinātas, vaibsti izteiksmīgi. Viņam blakus jāmin M. Mētra ar jauko, laipno latviešu mātes tēlu, kaut gan no agrākā zinām, ka viņai labi padodas arī jaunāku varoņu lomas (Anna – Blaumaņa „Ļaunajā garā"). Labā drāmas lomā H. Sildega. Nevainojams arī A. Valdmanis kā cietējs vīrs, īpaši emocionālo stāvokļu notēlojumos. M. Vidnere Annas tēlojumā ne katrreiz panāca vajadzīgo. Ž. Ozoliņa Jēzups tīri labs, tikai trūka pareizas latgaliskas izrunas. L. Zemgales Milda sākumā drusku pārspīlēta, otrā daļā laba. Lielajai Mirdzai daudz jāstrādā, izrunu veidojot (aplami gaŗumi: liekās, apprecās; lauzumi nevietā, piem.: tēvs, glāstīji, daudz u.c. ar lauztu intonāciju). Noskaņotu veclaiku kalpu tēloja A. Kuplēns. A. Saldums paputējušā saimnieka lomā labi iedzīvojies. Beidzot jāmin mūsu mazā „primadonna", kuŗa savā lomā turas teicami. Ansamblim rūpīgi jāstrādā izrunu izkopjot, lai novērstu daudzās aplamības (nemoci, aplami garumi, e–skaņas izruna u.c.). Jau tā diezgan naturālo lugu režisors, nezin kādēļ, centies padarīt vēl naturālāku, nonākot līdz piedauzīgumam, piemēram, aizraušanās skata nobeigumā. (M.K.)[226]

225. Ainas Valdmanes - Štolceres atmiņas.
226. Vēstis Nr. 21, 1947. g. 16.augustā. 11 lpp



Starpbrīdī pie Melnās bumbas



Pie „Melnās bumbas" 1945. g.

No kr.: Ērika Ābele, Ernests Ābele, dzejniece Zinaīda Lazda, prof. Eduards Zicāns un priesteris Juris Pudāns.

Teātŗa dibināšana

Latviešu teātris Fišbachā, dibināts saskaņā ar Bavārijas Apgabala latviešu komitejas aicinājumu apvienot vēl izklaidus dzīvojošos profesionālos teātŗa darbiniekus, atklāja darbību 1947. g. 1. jūlijā Fišbachā. Valdes priekšsēdis Arnolds Sildegs (arī dekorātors), režisori Gustavs Amols, Arnolds Štams, drāmaturģe Rūta Skujiņa. Tēlotāji: Žanis Ozoliņš, Andrejs Valdmanis, Voldemārs Krūmiņš, Eduards Ozols, Marija Ozoliņa, Lita Zemgale, Alise Krūmiņa Lauris, Helena Sildega. Tiem pievienojās vēl Zelma Bulate, Valtraute Ilstere, Erika Kurciņa, Dagmāra Matisone, Milda Valdmane, Edgars un Kārlis Gulberģi un Alfrēds Vilciņš. Plastikas konsultante Alma Ozoliņa Krūmiņa, mūziķi Alfrēds Matisons un Jānis Ādamsons. Technisktā personālā: Kārlis Liepiņš, Alfrēds Zeņķis, Jānis Dūcis, Edgars Šternbergs, Huberts Staņislavs un Pēteris Tauriņš.[227] Fišbachas teātris īsā laikā paspējis inscinēt „Svētkus Skangalē", „Svešās asinis", un „Veco pilskungu".[228]

Latviešu teātris Fišbachā

Pēc Bavārijas apgabala komitejas Kultūras daļas ierosmes, kādā pavasarīgā dienā 1947. gadā Minchenē saradās labs pulciņš aktieŗu, kas vairāk nekā gadu bija pa savām nometnēm izmēģinājuši izaudzināt mākslas mīļotājus par aktieriem, bet aizvien skaidrāk sajutuši, ka ne visi ziedi nes augļus, nedz visi sapņi piepildījumu. Šo pavasara dienu varētu pieņemt par tagadējā Fišbachas latviešu teātra dibināšanas dienu, jo tieši Fišbachas latviešu nometne bija tā; kas viesmīlīgi atvēra savas nometnes vārtus un „Melnās bumbas" (tautas mutē dēvētā sarīkojumu zāle) durvis un ielaida no dažādām debesu pusēm ripojošās teātrinieku kulbas ar visu kustamo un nekustamo inventāru.

Nu jaunais teātris varēja sākt darboties. Par dekorātoru bija aicināts Arnolds Sildegs un par drāmaturģi šī raksta autore, par ko gan ansamblis ne vienu vien reizi dziļās bēdās nopūties un piesaucis Mārtiņu Zīvertu, kuŗš lugas ne vien raksta, bet vada arī režijas un tēlo galveno lomu. Bet ko lai dara, ka Mārtiņš Zīverts ir viens un viņu abām rokām tura ciet latvieši Zviedrijā.

1947. gadā 1. jūlijā teātris atklāja sevi un sezonu ar Ed. Vulfa „Svētki Skangalē", kam režiju vadīja bij. Latgales teātŗa režisors G. Amols. Sekoja E. Zālītes „Svešās asinis", arī Amola režijā. Gāju putniem atgriežoties no dzimtenes, pa „Melnās bumbas" aktieru durvīm Arnolda Štama vadībā iesoļoja A. Deglava un E. Zālītes „Vecais pilskungs", ar dziesmām, rotaļām, dejām un mūziku, jo teātrim bija izdevies piesaistīt divus tādus mūziķus kā vijolnieku A. Matisonu un čellistu J. Ādamsonu. Pēdējais turklāt uzrādījis tik varenas tēlošanas spējas, ka bez viņa vairs nav gandrīz iedomājama neviena izrāde.

Pārējo aktieru vidū būtu minami Arnolds Štams (Tautas teātris, vācu laikā Nacionālajā un Dailes teātros)[229], Lita Zemgale (Nacionālais t.), Vold. Krūmiņš (Tautas t.), Žanis Ozoliņš un Marija Vidnere (Liepājas t.), A. Valdmanis un Gallija Sildega (Dailes t.), Alīse Lauris (Tautas t.) un vesela rinda jaunāko tēlotāju, kuŗi savu veiksmi jau izmēģinājuši Latvijā uz provinces skatuvēm.

Teātra techniskie darbinieki arī aizvien veiksmīgāk sāk apjaust, ko no viņiem prasa tāda illūziju radītāja iestāde kā teātris. Lielas gŗūtības rada apgaismošanas ierīces, skatuves ietvars un kostīmi. Par pēdējiem jāsaka liels paldies kādam, kuŗš, šo rakstiņu lasot, to zinās.

Direktori, jeb kā to oficiāli dēvējam vienkāršāk, teātra priekšsēži, gan teātra īsajā pastāvēšanas laikā mainījušies kā čigāna zirgi, jo gŗūtības, teātrim organizējoties un veidojoties bijušas, tik lielas un aktieru nervi kļuvuši tik jūtīgi, ka katrs censās drīz vien nosviest vadītāja krustu. Pašreiz par direktoru un atbildīgo vadītāju ansamblis vienprātīgi izvēlējis dekorātoru Arnoldu Sildegu, kuŗš šo darbu ar labām sekmēm veic jau vairākus mēnešus.

Teātris spraudis per savu mērķi ar izrādēm iepriecināt ne vien savu nometni un tuvo kaimiņu Valku, bet taisīt izbraukumus visur, kur pēc tā ilgojas. Līdz šim gan, diemžēl, tas transporta grūtību dēļ ne visai sekmējies, bet teātra vadība cer, ka, labam laikam iestājoties, teātrim izdosies akreditēties arī tur, kur tam līdz šim, ne savas vainas - dēļ, nācies pat solījumus lauzt.

Pašreiz teātris strādā ar M. Dišleres "Ozolnieka meitu" Arnolda Štama režijā, bet turpmākā darbības plānā paredzēti: Šekspīra „Jautrās Vindzorietes", Paula Osborna „Nāve ābelē", Raudzepa „Nevaris", Blaumaņa „Indrāni." un daži vēl neatklājami noslēpumi, kurus - varēs reālizēt iestājoties siltākam laikam, kad dekorātors varēs savus īstos un imitētos audeklus noklāt atkal aktieru barakas izbruģētā pagalmā un strādāt debesu dotajā gaismā un siltumā.

Rūta Skujiņa[230]

---

227. Ģirts Salnais, Latviešu apgādu Gada Grāmata, 1948 132. lpp.
228. Turpat 133. lpp.
229. Ērikas Štams papildinājums

Izrāde „Svētki Skangalē”

Latviešu teātra Fišbachā atklāšanas izrāde 1947. g. 1. jūlijā. Ed. Vulfa komēdija „Svētki Skangalē”

Jau ilgu laiku Fišbachas nometnes drāmatiskā kopa , režisoru G. Amola un A. Valdmaņa vadībā, strādājot ar mākslas mīļotājiem, gādāja par relatīvi diezgan labiem lugu uzvedumiem. Tagad apvienojoties lielākai daļai Bavārijā dzīvojošo latviešu aktieru, nodibināts Latviešu Teātris Fišbachā. Tas nozīmē, ka uzvedumu kvalitāte un kvantitāte pavairosies.

Lugas režisors Gustavs Amols, Bumbieru rādīja pareizā uztvērumā, kā dzīvē nogurušu vecu vīru ar vājībām, bet labu sirdi. Viņš savas lomas augstākos punktus 3. un 4. cēlienā veidoja pilnā mērā pārliecinot skatītājus.

Arnolda Štama – Pēteris Dalbiņš, kā enerģisks cīnītājs par savu mērķi – kļūt par pilsētas galvu, ieguva komismu ar autora doto darbības veidu un tēlam piejaukto raksturotāju komiku. 3. un 4. cēlienā autors liek viņam Bumbiera iespaidā uz brīdi kļūt citādam, un, ja mēs domās turpinātu lugu tālāk, droši vien tāds arī paliktu.



Arnolds Štams – Dalbiņa lomā

Lita Zemgale – Dalbiņa kundze labi parādīja mietpilsoniski uzpūtīgu „labākās sabiedrības dāmu” un, kad šī maska krita (2. cēlienā), naturāli atklāja viņas īsto raksturu, tā parādot, ka viņa ir tikai „Mīle”.

Marijai Vidnerei, tēlojot Liliju, ar grimu nebija izdevies, kas viņai ar spēli izdevās – iejusties jaunas meitenes psīchē. Labākais tēlojuma 2. cēlienā dialogos ar Kosu.

Žanis Ozoliņš – Oskars Kosa, ticami tēloja gleznotāju, 2. cēlienā nodarbodamies gar molbertu, bet ar savu runas veidu nedeva īsto tēlu.

Dubultlomas – teoloģijas kandidātu Frici Godiņu un skatuves meistaru Spoli – spēlēja Andris Valdmanis. Kā Spole viņš sniedza ļoti labu proletārieša tēlu; arī viņa kandidāts bija dzīvs tēls, taču īsais lomas sagatavošanas laiks (tēlotāju maiņas dēļ) bija atstājis iespaidu.

Helēna Sildega kautrās Lilijas draudzenes Irmas lomā bija atzīstama, tikai vajadzētu atbrīvoties no frāžu „ciršanas”, (vārdu galotnes var izrunāt skaidri arī bez tās), kas rada it kā dialekta iespaidu.

Jānis Ādamsons – Sveiķlīts, labi illustrēdams savu vārdu ar atkārtojošos labās rokas kustību – kariķēja, tomēr neizlaužoties, no ansambļa. Vienīgi diriģējot kustību lielums dažreiz nebija samērīgs ar dziesmas skaļumu. Aptieknieks Baucis un trompētists Zāmelis – Jānis Saldums bija pieņemams tēls. Raksturīga sētniece bija Milda Mētra. Epizodisko Dr. Kamelbergu spēlēja Miķelis Amols labā maskā. Kalpone Anna – Dagmāra Matisone, Rīderiene – Ērika Kurciņa, un Bituks – Augusts Kuplēns, iekļāvās ansamblī. Labas dekorācijas, sevišķi 3. un 4. cēlienam, gleznojis Arnolds Sildegs.

L. Liedags[231]

---

230. Latvija, 1948. g. 5. martā
231. Vēstis, 1947. g. jūlijā 14.lpp



1947. g. izrādē „Svētki Skangalē"

No kr.: Valdmane, Dagmāra Matisone un Ēriks Svilis.



1947. g. 25.oktobra izrādē „Svētki Skangalē"

Priekšā no kr.: Rūta Skujiņa (Dramaturģe), Alma Kūmiņa Ozoliņa (Dejas konsultante), Stāv no kr.: Vijolnieks Alfrēds Matisons, (?), (?).

LATVIEŠU TEĀTRA FIŠBACHĀ

atklāšanas izrāde 1947. g. 1. jūlijā

PROGRAMMA

SVĒTKI SKANGALĒ

ED. VULFA KOMĒDIJA 4 CĒLIENOS.

Darbojas:

Pēteris, Dalbiņš, tirgotājs, labdarības biedrības priekšnieks	Arnolds Štams
Dalbiņa kundze	Lita Zemgale
Lilija, viņu meita	Marija Vidnere
Irma, Lilijas draudzene	Helēna Sildega
Fricis Godiņš, teoloģijas kandidāts	Andris Valdmanis
Oskars Kosa, gleznotājs	Žanis Ozoliņš
Pulvers, mežkungs	Ēriks Svilis
Baucis, aptiekņieks	Jānis Saldums
Sveiklits, skolotājs, biedrības kora diriģents	Jānis Adamsons
Dr. Kamelbergs, ārsts	Miķelis Amols
Spole, skatuves meistars biedrībā	Andris Valdmanis
Bituks, viņa palīgs	Augusts Kuplēns
Rideriene, garderobes turētāja biedrībā	Ērika Kurciņa
Bumbiers, vecs vīrs, apkalpotājs pie Dalbiņiem	Gustavs Amols
Setniece pie Dalbiņiem	Milda Mētra
Anna, kalpone pie Dalbiņiem	Dagmāra Mālisone
Zamelis, mūzikas orķestra vadītājs un raga pūtējs	Jānis Saldums

Režisors: Gustavs Amols - Dekorātors: Arnolds Sildegs

Drāmaturģe: Ruta Skujiņa

Latviešu teātris Fišbachā savam pirmajam inscenējumam izraudzījis

Ed. Vulfa "SVĒTKI SKANGALĒ",

kur autors galvenā varonī Bumbierā parādījis trimdā pavadītā mūža atziņu smeldzi, mieru un izlīdzināju mu. Dzīve tam tik daudz pāri darījusi, ka viņš, pats vairs nevar pat kukainītim pāri darīt. Viss lai aug, zaļo un raisās. Padzirdīdams puķes, viņš savu gaišo sirdi un acīm redz, ka turpat blakus grib izpostīt jaunības puķu dārzu. Vecajā trimdiniekā kaisli uzliesmo taisnības apziņa, ka visas viņa mūža ciešanas bij īsas veltas, ja viņš atļaus līdzcilvēkiem darīt tās pašas kļūdas, kuru dēļ viņa dzīve nobojāta.

Vai patlaban mes visi neesam tādi Bumbieri, kas likteņa šausti nesam maisus, skaldam un nesam malku gan Bavārijā, gan dažādās rijās?

Bet vai mēs līdz ar Bumbieru esam nonākuši līdz atziņai, ka daudz tumsības vēl ir mūsos pašos, no kuras mums jāatbrīvojas, ka viss pasaulē iet uz priekšu, un arī mes nedrīkstam apstāties?

Ka nedrīkstam cildināt cits citu, bet jācildina un jāslavē darbs.

Vai arī mēs šai dzīves skolā izaugsim līdz Bumbiera ētikai, kas ar mieru atdot savu veco dzīvi, ja ar to var izpirkt brīvību jaunām?

„Svētki Skangalē" izrādes programma

„Vecais Pilskungs” pirmizrāde

LATVIEŠU TEĀTRIS PIČBACHĀ

A. Deglava un E. Zālītes

"VECAIS PILSKUNGS"

Tautas luga 4 cēlienos
6 ainās

Rūtas Skujiņas prologs,

B. Sosara mūzika

Darbojas:

Silēns, saimnieks	-	Alfrēds Vileiņš
Silēniene, viņa sieva	-	Ērika Kurciņa
Indriķis Bērzājs	-	Voldemārs Krūmiņš
Sprogis, paputējis saimnieks	-	Arnolds Štams
Sprogene, viņa sieva	-	Alīse Lauris
Luze, Sprogu meita	-	Helēna Sildega vai Vilma Vilensone
Līze, kalpone	-	Milda Mētra
Caupene, būrēja	-	Marija Vidnere
Alīze, kalpone	-	Lita Zemgale
Krišs, puisis	-	Andris Valdmanis
Marta, jauna meita	-	Zelma Bulāte
Čipus, ganu zēns	-	Valtraute Ilstere
Pilskungs	-	Gustavs Amols
Flora, pilskunga meita	-	Alma Kūmiņa
Frīda, viņas draudzene	-	Vilma Vilensone vai Helēna Sildega
Jānis, kučiers	-	Žanis Ozoliņš
Blambužs, vagars	-	Eduards Ozols
Līču Jurka, kalps	-	Jānis Ādamsons
Stūrmanis	-	Kārlis Gulbergs
Melderis	-	Edgars Gulbergs
Krodzenieks	-	Augusts Kuplēns
Spīzmane	-	Dagmāra Matisone X
Pirmais puisis	-	Edgars Gulbergs
Otrais puisis	-	Kārlis Gulbergs

Režisors: Arnolds Štams
Dekorātors: Arnolds Sildegs
Alfrēda Matisona mūzikālā vadība
Dejas iestudējusi Alma Kūmiņa-Ozoliņa
Drāmaturge: Rūta Skujiņa
Apgaismotājs: Alfrēds Zeņķis
Skatuves meisters: Jānis Dūcis

Kā tapa „Vecais Pilskungs”. Kā katrai norisei, lietai un ierīcei sava jēga, to no jauna pierāda izbruģētais pagalmiņš starp noliktavas šķūni un aktieru baraku. Kur gan dekorātors Sildegs ar saviem palīgiem būtu noklājis dekorāciju ietvarus un audeklus, kam teātra rīcībā piešķirtais šķūņa gals izrādījies par šauru. Pats dekorātors, struņķisko bereti iešķībi galvā, lielu sireni rokā, rīkojas ar konservu bundžās samaisītām krāsām kā Dievs pasaules radīšanas dienās. Aktieri, ar režisoru Štamu priekšgalā, katru brīvu brīdi ārpus mēģinājuma laika cītīgi gatavo rekvizītes. Aktrises pašas gatavo tautiskos darba un svinību tērpus. Apbrīnojams ir teātra ļaužu darba prieks un griba. Rodas doma, ka labi būtu, ja tāda traka darba dziņa gumdītu vienu otru nometnes iemītnieku, tad neatliktu laika sūroties par dzīvi un likteni. Kaut gan teātŗa ļaudis strādājuši visu vasaru sviedriem vaigā, tomēr tādu darba tempu, kādu izdevies attīstīt Štamam ar Sildegu „Veco Pilskungu” gatavojot, šķiet, ilgi viņi paši arī vairs neizturētu. Vai sekas būtu gluži kā Parīzes satiksmes resorā – darbinieku streiks. Nu gan šīs bažas sāk pamazām atkrist, jo 25. oktobris – diena, kad paredzēta pirmizrāde, jau pie sliekšņa. Noķerot režisoru Štamu 5 minūtes pirms mēģinājuma sākšanās, viņš pāris vārdos pastāsta, ka izvēlēties „Veco Pilskungu” mudinājuši trīs motīvi. Pirmkārt – tagadējā un tā laika zināma analoģija, kad tautu māc un verdzina svešas varas. Otrkārt – lepnie un spēcīgie raksturi, kas drīzāk ļauj sevi salauzt, nekā liecas netaisnības un nodevības priekšā. Un nezaudējot sirdī pārliecību, „ka nāks tautai labāki laiki”. (Režisors gan tūdaļ ieminas, ka diemžēl, šai ziņā tagadējā laikā virspusē vairāk izvandījušies kučiera Jāņa un vagaŗa pēcteči, bet nav izmirusi arī Silenieku un Bērzāju ģints). Un treškārt – pats lugas žirgtais un drāmatiskais temps. „Vecajā Pilskungā” tiešām katrs atradīs kaut ko, kas elpu ievelkot, aizies līdz sirdij kā liepziedu smarža: mūziku un dziesmas, dejas un rotaļas, jautrību un nopietnību, un beidzot – asaras un smaidus – šos mūžīgos un uzticīgos mīlētāju pāžus.

R.S.[232]





Skati no „Vecais Pilskungs" izrādes

Tautas lugas Vecais pilskungs izrāde Fišbachas teātrī

E. Zālītes tautas luga „Vecais Pilskungs" 4 cēlienos 6 ainās ir A. Deglava stāsta dramatizējums. A. Deglava stāsts „Vecais Pilskungs" notēlo klaušu laiku dzīvi. Vecais pilskungs (Štempelis) bija dziļi iespiedies atmiņā Dobeles apriņķa iedzīvotājiem. Viņš bijis bargs, bet taisnīgs cilvēks, necietis nolaidību, slinkumu un liškību, ne acu galā neieredzējis dzeršanu un kāršu spēli. Ņemdams par stāsta varoni veco pilskungu, kuŗš daudz iejaucies latviešu dzīvē, A. Deglavs radījis interesantu stāstu.

E. Zālīte ar savu dramatizējumu darbam daudz kaitējusi, piejaukdama reālam darbam sentimentālo elementu, kas padara lugu salkanu un nesaskanīgu. Lugā episkais elements ieņem galveno vietu. Tajā maz darbības, daudz dziesmu, deju un rotaļu. Dziesmu dueti (Alīzei un Krišam, Luzei un Indriķim) nesaskan ar lugas saturu. Te varēja izlīdzēties ar tautas dziesmām.

Lugas ierosinātājs moments ir kučiera Blambuža un Bērzāju Indriķa sadursme Luzes dēļ. Darbība pamazām kāpj, sasniedz virsotni (Indriķis izvelk pilno lozi), tāpat pamazām atrisinās, izlīdzinās. Vecais pilskungs atklāj patiesību, ļaunais saņem sodu, labais atalgojumu.

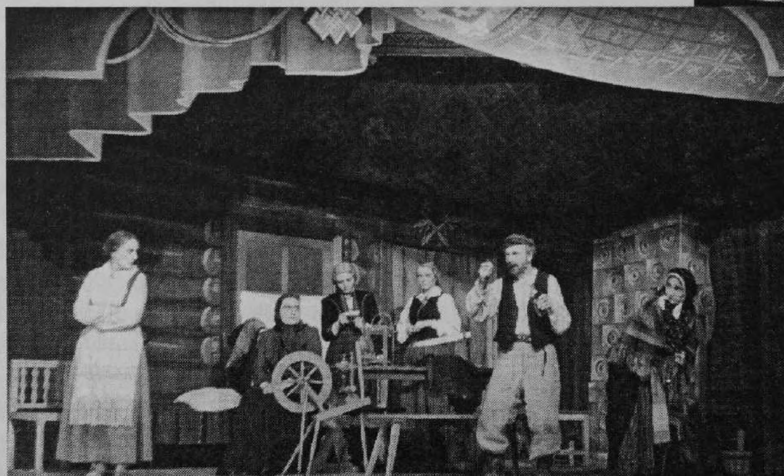
232. Vēstis Nr. 31, 1947. g. 24. oktobrī



III. cēliena I aina. Sproģa ārstēšana
No kr.: Sproģene - Alīse Lauris, Sproģis - A. Štams
Čaupene - Marija Vidnere



Spīzmane - Dagmāra Matisone un muižas vagars - E. Ozols



Brandavīna dziesma

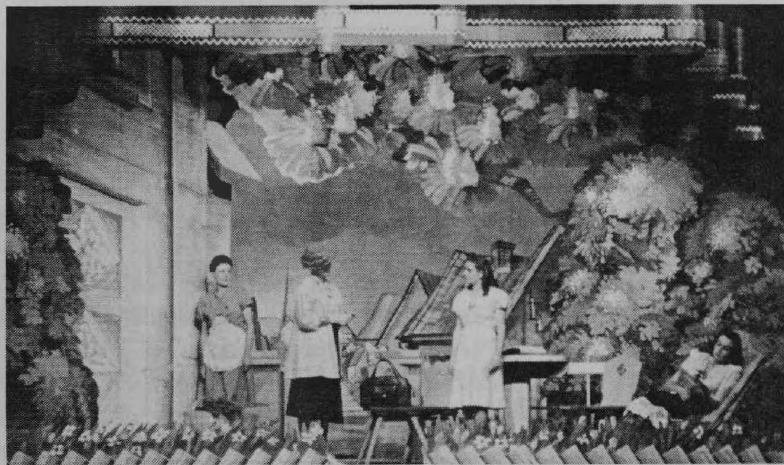
Skati no „Vecais Pilskungs" izrādes

No kr.: Sproģene – Alīse Lauris, Silēniene – Erika Kurciņa, Luze – Helēna Sildega, Alīze – Lita Zemgale, Sproģis – Arnolds Štams, un Čaupene – Marija Vidnere.

G. Amola Vecais Pilskungs labi noskaņots, izturēts, viena no viņa labākajām lomām. V. Krūmiņš Bērzāju Indriķi tēloja ļoti labi, izceldams latvisko lepnumu. Paputējušā saimnieka Sproģa lomu veica pats režisors A. Štams, izveidodams interesantu klaušu laiku tēlu. A. Štams labi parādīja viņa gudrību un viltību. To pamatoja atziņa, ka no pēriena zemnieks nekad nav drošs. Luzes lomu H. Sildega veica teicami, parādīdama smalku prasmi, tēlu veidojot. Sproģu puisi Krišu tēloja A. Valdmanis. Viņš bija kautrīgā, pusbadā dzīvojošā kalpa jauks attēlojums. Kučiera Bambuža diezgan grūto lomu lieliski veica Ž. Ozoliņš, izceldams viņa uzpūtību, ļaunumu, uzbāzību. Lišķi un līdēju vagaru veikli tēloja E. Ozols. Izlutināto muižnieku meitu Floras un Fridas lomā ļoti jaukas bija Alma Kūmiņa un V. Vilensone. Burve, senatnē gudrā sieviete, laika plūdumā izvērtusies par jokdari. M Vidnere Čaupeni veidoja itin labi. Kā rotaļādamies Alīzi tēloja L. Zemgale. Vispār jāatzīst ka luga bija ļoti labi sagatavota. Bija izcelts latviskais lepnums, kas bija jāatzīst arī Vecajam pilskungam.

Dekorācijas bija veidotas ar prieku un prasmi, tāpat arī mūzika. Cik tā bija piemērota lugai, tas cits jautājums.

M.G. Kārkliņa[233]





Dagmāra Matisone

Skati no nezināmām izrādēm

233. Vēstis Nr. 32, 1947. g. 31. oktobrī

Sapnis vasaras naktī Fišbachā

FIŠBACHAS TEĀTŖA PIRMAIS DARBĪBAS GADS

–Kas gan varētu būt šis neredzētais tumšmatainais kungs? Liekas ļoti redzēts . . ,
– Paga, paga. . ai, tas taču ir režisors Veics!
–Jā, nudien, Veics! Un pie mums Fišbachā!
Nu es saprotu. Tu laikam nemaz nezini, ka mūsu teātris spēlēšot Šekspīru un Kārlis Veics vadīs režiju. Dzirdēju gan, uzvedīšot „Sapni vasaras naktī". Būšot visi aktieri aizņemti.
–Cik tad mums pavisam to aktieru ir? Būs divi duči?
– O, nē! Vairāk, vismaz trīsdesmit
– Vai tu atceries, ka pagājušā gadā 1. jūlijā skatījāmies, „Svētkus Skangalē"?
–Jā. Un, vēlāk, vēl vēlāk taču redzējām vēl...

Draudzenes Fišbachā turpina čalot par „savu" teātri", bet Kārlis Veics pa tam teātra zālē rīko aktieru spēli, aizrāda, uzmudina, stāsta. Parallēli Šekspīra „Sapnim vasaras naktī", G. Amols iestudē populāro amerikāņu rakstnieka P. Osborna lugu „Nāve ābelē", un Ž. Ozoliņš savā ziņā ņēmis V. Kārkliņa „Sarkanvīnu", autora jaunā pārstrādājumā. Ar šīm trijām lugām Fišbachas teātris vēlas atzīmēt savas darbības pirmo gadu Teātra valdes priekšsēdis mākslinieks A. Sildegs, kurš rūpējas arī par dekorātīvo ietērpu, atzīst, ka viņa saime ar panākumiem apmierināta. Pēc „Svētkiem Skangalē" skatītāji iepazinušies ar E. Zālītes „Svešajām asinīm", redzējuši A. Deglava „Veco pilskungu" (25 izrādes!) un M Dišleres „Ozolnieka meitu". Apceļota vai visa amerikāņu josla, dodot vairāk nekā 60 izrādes.

Jaukākie brīži? O, tādu nav trūcis! Teātrim ir sava „relikvija" – sols, ko dāvājuši cienītāji Memingenē. No turienes zāles pirmās rindas priecīgie skatītāji izņēmuši solu, ierakstījuši veltījumu un novēlējuši, lai šis sols turpmāk atrastos Fišbachas teātra pirmajā rindā, kas arī apsolīts. Teātra drāmaturģe Rūta Skujiņa, kuŗa tulkojusi „Sapni vasaras naktī" un „Nāvi Ābelē", cer, ka abi jaunie inscenējumi pierādīs, ka profesionālie aktieri un jaunie spēki izvirzīs Fišbachas teātri mūsu labāko trimdas teātru skaitā.

Režisors G. Amols, vecākais Fišbachas skatuves gaitnieks, priecājas par „Nāvi ābelē", kur loma paredzēta arī — sunim! Tas nekas, ka autoram suns saucas Betija. Mums tas būs Nero – tas pats dzeltenais draudziņš, ko kāds kaimiņu nometnes tautietis paņēmis līdz no Latvijas. Tagad tas kļuvis teātra mīlulis un pie īstajiem saimniekiem aiziet tikai „viesoties."

Z. B.[234]

234. Latvija, 1948. g. 18. jūnijā

Izrāde „Nāve Ābelē”

LATVIEŠU TEĀTRIS FIŠBACHĀ

Programma

NĀVE ĀBELĒ

Paula Osborna drāma 2 cēlienos 11 ainās pēc von Lawrence Edwarda Watkina romāna.
Tulkojusi Rūta Skujiņa.

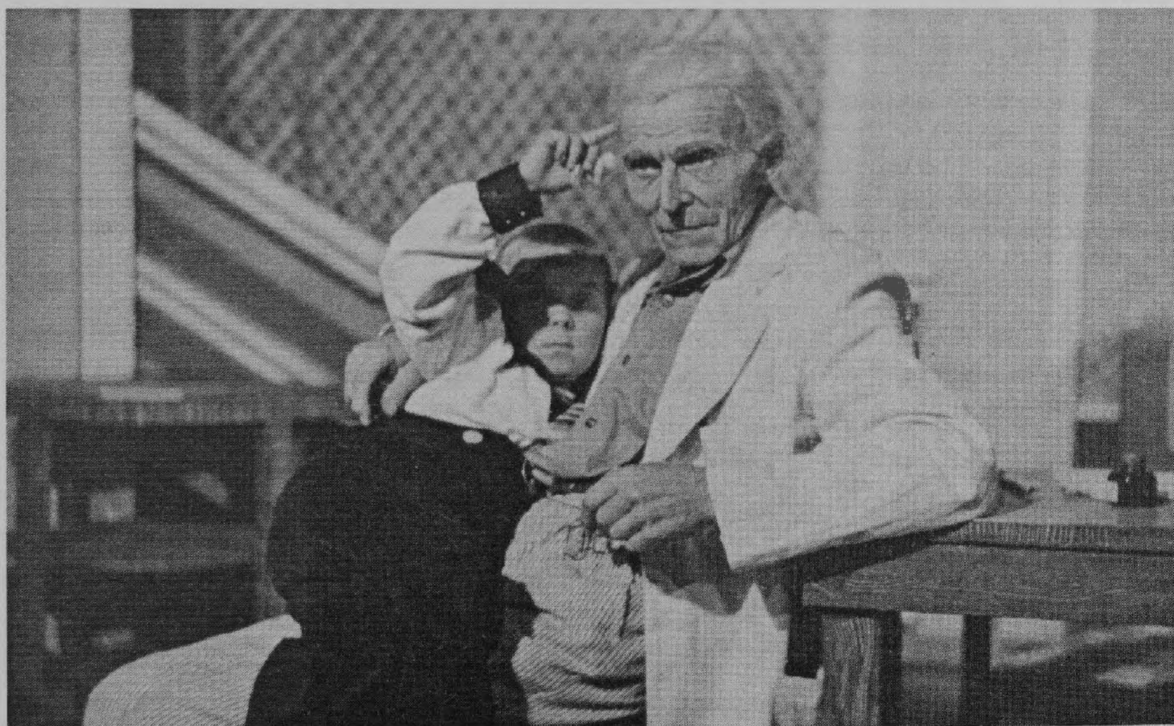
Darbojas:

Ķeksis	Uldis Ķirsis
Julians Norsrups, vectēvs	Gustavs Amols
Nellija Norsrupa, vecāmāte	Milda Mētra
Misters Brinks	Andris Veldmanis
Mersija Gilis	Zelma Bulāte
Demetrija Rifle	Lita Zemgale Dagmara Matisone
Kāds puika	Alma Kūmiņa-Ozoliņa
Strādnieks	Kārlis Gulbergs
Dr. Evanss	Ēriks Leimanis
Misters Pilbims	Jānis Ādamsons
Misters Grimess	Edgars Gulbergs
Šerifs	Eduards Ozols

Režisors: Gustavs Amols
Dekorators: Arnolds Siļķegs
Dekoratora pal.: Edgars Šternbergs
Dramaturgs: Rūta Skujiņa
Skatuves meistars: Huberts Staņislavs
Apgaismotājs: Pauls Maldutis.

Latviešu teātris Fišbachā uzsāk savu otro darba gadu ar Paula Osborna drāmu „Nāve Ābelē”. Mūžīgā mīkla, un tomēr vienīgais reālais mūsu rēgainā dzīvē – ir nāve. Cilvēks gan dažkārt spēj kontrolēt, ierobežot, vai pavairot dzīvības rašanos zemes virsū, bet vēl ne viens nav spējis stāties ceļā nāvei, kad tā uzpūtusi elpu savam izredzētam upurim. Baigi, bet dziļi patiesi skanējuši vārdi no pasaules slavenu dziednieku mutēm: mums bija jāatkāpjas kādas augstākas varas priekšā. Šo nāves problēmu savā īpatā veidā risinājis amerikāņu modernās drāmas rakstnieks Pauls Osborns. Neilgā laikā šī drāma tulkota daudzās pasaules valodās, lai ceļotu pa dažādu zemju skatuvēm, ierosinādama skatītājus, un likdama risināt dziļas un jaunas problēmas režisoriem. Vācijā šī drāma rādīta visu lielāko pilsētu slavenākajos teātros. Lai uzskatamāk parādītu nāvi kā atpestītāju, autors ļauj cilvēkam uzsākt ar to cīņu. Reālais apvienojas ar mistisko, kad arī pēdējam piešķir cilvēka veidu. Vecais kungs Juliāns Norsrups saslienas pret likteni, jo viņa mīlestība un pienākums pret mazdēlu stāv pāri visam. Viņš piesaista nāvi ābelē, lai turpinātu dzīvot. Viņš neuzklausa nāves brīdinātājas balsi, ka ar to viņš vairo zemes virsū neapjaužamas ciešanas. Līdz ar dzīvību vairojas izmisums un sāpes. Nedziedināmi slimie veltīgi lūdz atpestīt no mokām. Ciešanas pastāv, bet pestīšanas vairs nav. Vai tas nav posms no Dantes elles? Nāvei cits neatliek kā pielietāt viltu. Zēns krīt un sakropļo muguru. Lielās mokās viņš lūdz vectēvu: palīdzi man! Bet neviens ārsts nespēj remdēt bērna mokas. Var atpestīt tikai nāve. Un, kad tā apsola vecamtēvam ņemt arī mazo līdz, vecaistēvs to atsvabinā.

Gaišs un atpestošs ir ceļš, pa kuŗu roku rokā aiziet tie, kuŗus zemes virsū vienoja otra lielākā vara aiz nāves – mīlestība. R.S Fišbachā, 1948. g. augustā.[235].



Gustavs Amols un Uldis Ķirsis lugā Nāve ābelē

235. Teksts no programmas otras puses

„Nāve ābelē" / *Teātŗa piezīmes*

Pašreiz Latviešu teātris Fišbachā beidzis turneju pa Bavārijas latviešu nometnēm, izrādot „Nāvi ābelē". Šis darbs lieku reizi apliecina, ka āriskās tautas, arī tālu šķirtas viena no otras, glabā atmiņas no āriskās pirmtautas, kas dzīvojusi kopš nezināmiem laikiem Eiropā. Kā lai citādi izskaidro dažas paralēles amerikāņu rakstnieka Paula Osborna lugā ar latviešu pasaku „Kalējs un nāve"? Tajā, nāve rāpjās ābelē. Bet kalējam tāda ābele, no kā bez viņa atļaujas neviens nevar tikt zemē. Osborna lugā kalēja vietā Julians Norsrups, vectēvs, kuŗam gluži tāda pat ābele. Un, raugoties lugas režisora Gustava Amola (Norsrups) un mazā Kirša (Ķeksis) tēlos, prātā nāk Doku Aša savā laikā tēlotais vectēvs.

Gustava Amola spēlē bija tik izkopts garīgs smalkums, tik dziļš un patiess pārdzīvojums, ar kādu doto skatuves tēlu spēj veidot vienīgi liels aktieris un mākslinieks. Viņa tēlojums sildīja sirdi kā pati piesaule šo laiku skarbajos vējos. Uldis Ķirsis labi turējās līdzi Amolam, un vectēva un mazdēla saspēle ritēja saskanīga un labi izsvērta. D. Matisone — Demetrijas Raifles tēlojumā labi parādīja visu savtīgumu, ko bieži vien slēpj arī dzīve aiz mesiānisma maskas. Viņas skatuves tēls veidojās visai plastisks un atraisīts. Jāatzīmē skaidrā, labi nostādītā dikcija. Helēna Sildega – Merija Gills deva patiesi labas un mīļas meitenes tēlu. Mildas Mētras tēlotā Nellija Norsrupa, vecā māte, bija liegi un smalkjūtīgi tverta, un viņas spēle pilna patiesa pārdzīvojuma. Andris Valdmanis, veidojot misteru Brinku, prata visai pieņemamā veidā apvienot lomas reālos un mistiskos elementus, sakausējot tos viengabalainā tēlā, kas personificē nāvi un ar savu abstrakto simboliku uzliek lielas prasības aktierim. Visi šie sarežģītie tēli prasa ieturēt smalki izsvērtu samēru starp reālās un mistiskās pasaules atklāsmēm, un aktierim te uzmanīgi jāiet kā pa šauru laipu starp diviem bezdibeņiem, lai neiekristu vienā vai otrā.

Ansambļa saspēlē teicami iekļāvās arī pārējie tēlotāji. Tieši saspēles līdzsvarošanā režisors apliecināja labu veiksmi, un par noskaņoto izrādi Latviešu teātrim Fišbachā pienākās visa atzinība.

Jonāss Miesnieks[236]



Fišbachas teātris turnejas sākumā

No kr.: Olģerts Vālbergs, Dagmāra Matisone, (?) un (?).

236. Latvija, 1949. g. 9. aprīlī

Hūgo Raudsepa komēdija „Slaists" Fišbachas latviešu teātrī

Šoreiz Fišbachas teātris bija izvēlējies igauņu rakstnieka Hūgo Raudsepa komēdiju „Slaists". H. Raudseps (dzim. 1883. g.) nesen bija populārākais igauņu drāmatiķis. Viņš kļuva pazīstams ar tautas lugu Mārtiņciems. H. Raudseps ir naturālistiskā virziena pārstāvis.

Komēdijā „Slaists" atrodam vairāk problēmu. Galvenā problēma ir aktīvā un pasīvā cilvēka attieksmes. Parasti aktīvs ir vīrietis, pasīva – sieviete. Šoreiz ir otrādi: pasīvs ir saimniekdēls Gustavs, aktīva – pērmindera meita Tija. Gustavs izveidojis pat īpašu pasivitātes filozofiju. Viņš nevien savā dzīvē aizstāv mieru, bet to saskata visā pasaulē. Viņš it kā iemieso mūžīgo mieru, pasivitāti. Saprotams, tikai līdz tam laikam, kamēr kāds spēks to ierosinās. Pērmindera meita Tija tad nu iemieso šo aktīvo spēku. Viņa atmodina no nekustības Gustavu ar savu mīlu. Mīla ir aktīvs spēks, kas vada darbību. Tādā kārtā aktīvā un pasīvā cilvēka problēma apgaismota īpatnējā kārtā.

Komēdijā aizskarta arī kalpa un kalpones ārlaulības attieksmes problēma. Kalps Jāzeps pieguļ kalponi Māli. Pēc Jāzepa ieteikuma šo nedarbu grib uzvelt saimniekdēlam Gustavam. Gustavs sākumā ir ar mieru uzņemties vainu uz sevis, bet kad viņā pašā pamodusies mīla pret Tiju viņš saceļas pret Jāzepa nodomu, radot otrādu atrisinājumu.

Autors pieskaras arī reliģiskai dzīvei. To pārstāv pērminders Daniels. Daniels ir īsts liekulis. Viņš izlieto reliģiju savu egoistisko mērķu sasniegšanai.

Kā redzam, komēdijas saturs ir īpatnējs, toties tās forma rada nopietnus iebildumus. Tā nav pamatota dažu personu rīcība, piem. Tijas iemīlēšanās, Gustava klusēšana beigās uc. Tāpat nav pieļaujama divreizēja Jāzepa un Māles attieksmju tēlošana. Pirmoreiz to vajadzēja rādīt kā mīklu, otrreiz – kā atrisinājumu. Citādi komēdija uzbūvē nekā jauna nesniedz.

Komēdijas valoda pielāgota vienkāršai tautas valodai: tā ir gleznaina, sulīga, naturāla. Lietas tiek sauktas īstos vārdos. Šī iemesla dēļ tā bija zināmā mērā piedauzīga. Ar tulkojuma valodu visumā var apmierināties, tikai retumis pazibēja pa kļūdai, bet igauņu īpašvārdus gan visādā ziņā vajadzēja latviskot.

Režisors Ž. Ozoliņš nebija taupījis pūļu, lai lugu pieklājīgi iestudētu. Arī savu lomu viņš veica labi. Galvenā loma bija uzticēta A. Štamam, kurš tēloja saimniekdēlu Gustavu. A. Štams savu lomu veica ar smalku prasmi. E. Leimanis pērmindera lomu veica atzīstami. Tija spēlēja īpatnēji un ar gaumi. L. Zemgale Marijas lomu veica labi. J. Ādamsons ganu zēnu tēloja dzīvi un interesanti.

A. Sildega dekorācijas visos četros cēlienos bija vienas un tās pašas, jo komēdijā ieturēta vietas vienība. Paputējusi lauku sēta bija ieguvusi cienīgu izskatu.

K. Kārkliņš[237]

237. Vēstis Nr. 150, 1948. g. 30. decembrī

LATVIEŠU TEĀTRIS FIŠBACHĀ

PROGRAMMA

SENSĀCIJA

Ed. Vulfa komēdija 4 cēlienos.

Kārlis Kātiņš – "Tēpavietā" redaktors	Valdemārs Krūmiņš
Fricis Amols – redakcijas loceklis	Kārlis Gulbergs
Kātiņa kundze	Marija Vidnere
Sīmanis Zilbers-spiestuves īpašn. un "Tēpavietā" izdevējs	Gustavs Amols
Lucija Tīkmane – kontora jaunkundze	Lita Zengale
Roberts Auks – rakstnieks	Andris Valdmanis
Otto Filipsons – ģim. pilsonis, bankas-direkt.	Zenis Ozoliņš
Filipsona kundze	Alise Lauri
Mice – viņu meita	Helena Sildega
Pēteris Būreks – Tēpavas vēstneša redaktors	Andris Valdmanis
Miķelis Stabiņš – ķesteris	Eriks Lēmanis
Edmunds Entvēders – jauns advokāts	Kārlis Gulbergs
Alberts Kociņš – aptiekniеks	Miķelis Amols
Kociņa kundze	Alma Kūniņa
Stabiņa kundze	Hilda Mētra
Saša Zilais, ģimnazists	Jānis Adamsons
Skrambiene – veca sieva	Lita Zengale
Līze – Filipsona kalpone	Dagmāra Matisone
Rāgums – mūkas zāģeris	Jānis Adamsons
Burtlicis	Zenis Ozoliņš
Redakcijas zēns	Reimonds Matisons

Režisors: Gustavs Amols
Dekorātors: Edg. Šternbergs
Apgaismotājs: Artūrs Rubenis.



Pa labi Dzidra Lielkalne



Pa labi Dzidra Lielkalne



Skati no izrādes „Sensacija”

Aktiera un režisora Gustava Amola 25 darbības gadi

Šķiet, nebūs Fišbachas nometnē iemītnieka, sākot jau ar to gadu gājumu, kas tēvam vai mātei pie rokas turēdamies varējuši ierasties uz teātŗa izrādēm, kuŗš nepazītu Gustavu Amolu. Varbūt dažam labam brīnums, ka šis klusais, savrūpais vīrs, kuŗa gaitas noved līču loču no viena nometnes kambara otrā, lai draudzīgās pārrunās pārcilātu savu un citu dzīvi, ir aktieris un režisors Gustavs Amols. Viņu gan var satikt uz divriteņa ceļā no Lejasciema uz Augšciemu, kur sarīkojumu zālē notiek kādas jaunas lugas mēģinājums, vai savā mazajā, tiešām kā zvirbuļu pereklītis, kambarītī pie izjauktu un neizjauktu, ejošu un klusošu pulksteņu apkrāta galdiņa. Jā

Gustavs Amols nav vienīgi aktieris un režisors, bet arī pulksteņu meistars. Un, varbūt, tieši šīs zināšanas viņam ļāvušas biežāk nopelnīt kādu D – marku nekā sirdij tuvais skatuves darbs.

G. Amols dzimis 1891. g. 5. februārī Babītes (toreiz Piņķu) pagastā Lielvīkuļu mājās. Kad Gustam ir apmēram 14 gadu, vecākais brālis viņu aizved uz Rīgas „Māmuļas" teātri, kur tajā vakarā izrāda Šillera „Laupītājus". Izrāde zēnu tik ārkārtīgi ietekmē, ka viņš vairs naktīs nevar gulēt. Viņam šķiet, ka teātris un aktieris ir kaut kas nesasniedzams, pārdabīgs un paša Dieva apzīmogots. Iestājoties Rīgā Pilsētas skolā, sākas kaislīga teātra apmeklēšana, kā rezultātā zēns pats savā skolā noorganizē aktieru trupu un sāk iestudēt lugas. Pirmo lugu viņi spēlē krievu valodā, tā sauktā „Krievu krutokā", gan Dzirnavu ielā, gan Maskavas priekšpilsētā. No latviešu lugām pirmā ir Blaumaņa „No saldenās pudeles", kurā piedalās arī Em. Viesture, Ella Jēkabsone, un pats G. Amols spēlē Taukšķi. Šī pašdarbības teātra kopa apciemo ar izrādēm arī Amola dzimto pagastu, kur tās ir pirmās teātra izrādes.

1912. g. sākumā G. Amols iestājas Dubura drāmatiskos kursos, pavasarī, t.i. puslaikā nobeidzot I kursu. Tā paša gada rudenī spiests kursu apmeklēšanu pārtraukt, sakarā ar izpildāmo kara dienestu tālajā Aizbaikalā, Sibirijā. Tur viņš sagaida arī I pasaules kara sākumu 1914. g. Paiet 9 gadi, kopš var atgriezties Latvijā. Šais 9 gados piedalās teātra izrādēs frontē daudz un dažādās vietās.

1921. g. atgriezies dzimtenē, Gustavs Amols tūdaļ turpina pārtraukto izglītību Zeltmata drāmatiskos kursos, ko absolvē 1923. g. pavasarī. Tā paša gada augusta mēnesī uzsāk aktiera gaitas Dailes teātrī Rīgā. Dažus mēnešus vēlāk saistās jaundibinātajā Valmieras teātrī. Turpmākā darbība saistās ar Cēsu, Rūjienas, Jelgavas, Daugavpils un Rēzeknes teātriem, Rīgas radiofonu, un, okupācijas laikā, Ceļojošo un Tautas teātriem.

– Tā nu būtu programmas oficiālā daļa, tagad, lūdzu, pastāstiet par sevi. –

Acis aiz acenēm savelkas smaidā: „Nav jau nekā, ko par sevi stāstīt. Ir tēlotas daudz un dažādas lomas. Sirdij tuvākie ir bijuši rakstura komiķi, kā Taukšķis „Saldenā pudelē", Bumbiers – „Svētki Skangalē" un drāmatiskie raksturi, kā Roplaiņu tēvs un Indrānu tēvs. Ar Indrānu tēvu saistās spilgtas atmiņas. Tas bija Daugavpilī. Iestudējām „Indrānus". Man bija mēģinājumos jāmarķē Indrānu tēvs, jo pašā izrādē gaidīja ierodamies no Rīgas Mierlauku. Kolēģi gan atzina manu tēlojumu par ļoti saistīgu , bet īstajās izrādēs pie spēlēšanas netiku. Kad pārgāju uz Rēzeknes teātri, E. Feldmaņa režijā sākām iestudēt Indrānus. Toreiz man pa īstam iedalīta tēva loma. Mēģinājumos Feldmanis neliekas par mani ne zinis, citiem visiem aizrāda un paskaidro. Tikai īsi pirms izrādes pasaka: „Tev šī loma guļ kā labi šūta fraka".

– „Ja, un tad reizi sievas kliedza, ka Amols esot beigts, un es pats arī tā domāju" – iesmejas atkal acis un mute. „Tas notika Cēsīs. Bijām sadomājuši aktieru benefici. Lai būtu lielāka reklāma, nogrimējušies devāmies ar auto korso braucienā pa Cēsu ielām. Sitām bungas, taisījām troksni. Te kādā pagriezienā izkritu no auto. Nācu stāvus uz galvas lejā. Uz ielas guļot, skaidri redzēju, ka auto ritenis brauc virsū manai rokai, bet man nebija jēgas pavilkt roku nost, jo sievas kliedz, ka Amols beigts, un es tam noticēju. Ritenis pārbrauca pirkstu" – un Amols man parāda pirkstu, kā gals ir stipri plakans – „Lūk, zīme visam mūžam. Nebūtu bijis galvā cietais „katliņš" un kārtīga parūka, varbūt sievām būtu bijusi taisnība . Pirkstu iešinoja, asinis no parūkas izmazgāja un izrāde „Trīs klenderi" tomēr notika".

Tādus stāstus G. Amols savā raibajā skatuves darbā varētu risināt bez gala, bet tad jau jāraksta vesels sējums: „Aktiera dzīve un darbi."

Vēl viens jautājums: „Kāpēc Jūs izvēlējāties savai jubilejai tieši Vulfa „Senzāciju"?"

– „Vai tad es izvēlējos?" G. Amols atjautā pārsteigts. „Kas šinīs laikos par jubileju, bet „šie" nelikās mierā. Luga jau bija pusē iestudēta, kad beidzot piekāpos, lai arī raksta tos 25 darbības gadus. Kaut gan patiesībā tie sen jau pāri. Taisnību sakot, loma ko spēlēju „Senzācijā", Sīmanis Zilbers, man gluži pa prātam."

Jā, tas ir Gustavs Amols, kam „šie" uzspiež jubileju, kas gan ir radis darīt vairāk darba un svinēt mazāk svētkus. Pat trimdā, Fišbachā nokļūstot, G. Amols tūdaļ noorganizē teātra pašdarbības kopu, un vēlāk ir viens no galveniem stūra akmeņiem Latviešu teātrī Fišbachā. Varbūt dažs labs teātra darbs būtu pārtrūcis pusē, ja Gustavs Amols ar savu izlīdzinātāja mieru nebūtu novērsis asumu, kas dabīgi skatuves darbā kā ezim adatas. Gribētos par G. Amolu teikt Raiņa vārdus, ka viņš pieder pie tiem retiem lielajiem un patiesajiem, kuri „neprasa par darbu algu, par jūtām baudu un par sāpēm veldzi."

Gribētos novēlēt sirmajam teātra darbiniekam veselību un drosmi no jauna iespēt organizēt un strādāt savu iemīļoto teātra darbu vienalga kurā krastā viņu aiznesīs nākamais bēgļu dzīves posms, un beigās atgriezties tur, kur viņš no „Laupītāju" izrādes pārnākdams, drebošu sirdi domāja: Kāda neaizsniedzama laime būt izredzētam, ļaut citiem skatīt un pārdzīvot to, kas dzimis un miris gadu simteņiem atpakaļ.

R.S.[238]

---

238. Vēstis Nr. 116, 1949. g. 23. jūnijā 6. lpp.

LATVIEŠU TEĀTRIS FIŠBACHĀ

P R O G R A M M A

PIE LATVIEŠU MILJONĀRA

Annas Brigaderes komēdija 4 cēlienos

D a r b o j a s:

Siltars-lielrūpnieks	- Andris Valdmanis
Rumba-apkalpotājs	- Žanis Ozoliņš
Graudiņš-ierēdnis	- Kārlis Gulbergs
Vaskis - paziņa	- Ēriks Leimanis
Students	- Jānis Jansons
Elvīra-radiniece	- Milda Mētra
Melita-radiniece	- Alma Kūmiņa
Māliņa-šuvēja	- Alise Lauris
Zeltene -viņas māte	- Dagmāra Matisone
Ansis,Siltara krustdēls	- Voldemārs Krūmiņš
Oše -radiniece	- Marija Vidnere
Zigrīda-viņas meita	- Helena Sildega
Krūmiņa-Oše māsa	- Dagmāra Matisone
Feliksiņš-viņas dēls	- Māris Ozoliņš
Vībotne-radiniece	- Lita Zemgale
Tedis - viņas dēls	- Jānis Adamsons
Žanis,Elvīras līgavainis	- Kārlis Gulbergs

Režisors: Voldemārs Krūmiņš

Dekorātors : Edgars Šternbergs

Apgaismotājs: Jānis Jansons

LATVIEŠU TEĀTRIS FIŠBACHĀ

P R O G R A M M A

S L I N K Ā S I E V A

Konstances Miķelsones komēdija 4 cēlienos

D a r b o j a s:

Gāršu māte,saimniece Gāršās	- Lita Zemgale
Indriķis, viņas dēls	- Žanis Ozoliņš
Anita, Indriķa sieva	- Helena Sildega
Anitas māte	- Milda Mētra
Prof. Velde, Anitas skolotājs	- Jānis Adamsons
Alāine,kalpone Gāršās	- Alise Lauris
Marija,kalpone Gāršās	- Dagmāra Matisone
Miķelis, puisis Gāršās	- Ēriks Leimanis

Režisors: Gustavs Amols

Dekorātors: Edgars Šternbergs

Apgaismotājs: Jānis Jansons.

L A T V I E Š U T E Ā T R I S F I Š B A C H Ā

M.Dīčlere

"OZOLNIEKA MEITA"

Skatu luga 4 cēlienos

Darbojas:

Maija Sauleskalns	Zelma Bulāte
Milda, viņas meita	Marija Vidnere
Arvīds Bērzups	Edgars Gulbergs
Bērzupiete	Alise Lauris
Remberts Ozolnieks	Žanis Ozoliņš
Ozolniece, viņa māte	Alma Kūmiņa
Strautmaniete	Ērika Kurciņa
Vallija, viņas meita	Lita Zemgale
Hugo Zelmenis	Jānis Adamsons
Zelma kalpones	Erika Svilis
Kate kalpones	Dagmāra Matisons
Pēterītis, ganu zēns	Helēna Sildega
Kārklis, vaļenieks	Arnolds Štams
Vilis, kalps Ozolniekos	Kārlis Gulbergs.

Režisors: Arnolds Štams
Dekorātors:Arnolds Sildegs
Dramaturge: Rūta Skujiņa

Dekorātora palīgs: Edgars Šternbergs
Apgaismotājs: Alfreds Zeņķis
Palīgs: Pauls Maldutis
Skatuves meistars:Jānis Dūcis
Palīgs: Huberts Stanislavs

Administrators: Vilis Meijers

Teātra vadība

Izrāžu „Pie latviešu miljonāra", „Slinkā sieva" un „Ozolnieka meita" programmas

Citu ansambļu viesizrādes

Fišbachā bieži viesojās ansambļi no citiem latviešu centriem – no Eslingenas, Mērbekas un Vircburgas.

LATVIEŠU TEĀTRIS
ESLINGENĀ

ĀKSTS

Viljema Šekspīra dzīves epizode
Mārtiņa Zīverta luga 3 cēlienos 8 ainās

DARBOJAS:

Viljems Šekspīrs	Kārlis Veics, Jānis Lejiņš
Pembrokas grāfs Viljems Herbērts	Jānis Lejiņš, Kārlis Veics
Merija Fitone, saukta Melnā dāma	Lilija Stengele
Džons Hmindžs, Šekspīra trupas administrātors	Jānis Ozols
Ričards Berbedžs, Šekspīra trupas aktieris	Valentīns Kavalieris
Viljems Kempe „ „	Jānis Neimanis
Henrijs Kendels „ „	Irma Graudiņa
Ben Džonsens, rakstnieks	Valfrīds Streips
Bēkens, filozofs	Jānis Mintiks
Ceļotājs	Osvalds Belte
Džiga, galma nerrs	Augusts Mitrēvics
Judite, Šekspīra jaunākā meita	Hermīne Koppe
Falstafs, puritāņu misionārs	Reinis Birzgalis
Galma dāmas	Ance Rozīte, Elvīra Licīte, Mirdza Melkerte, Zinaida Avotiņa un Marta Sala
Galma pāže	Elza Tauriņa
Kleidonis	Valdis Leists
Kauliņu metēji	Jānis Liepiņš, Jānis Dambis
Ēdēji	Zinaida Avotiņa, Marta Sala
Norakstītājs	Andrejs Meistars

Darbība notiek 1601. gadā Londonā un Stretfordā

Inscenējis — Kārlis Veics
Dekorātors — prof. Jānis Kuga
Dekorātora palīgi — A. Treibergs, V. Rubis, R. Stāmere, T. Stubis
Mūzikas konsultants — Haralds Lindemanis
Drāmaturgs — Jānis Kadilis
Dejas iestudējusi — Skaidrīte Pence
Mūziku atskaņo — brīvmāksliniece Marga Millere-Grasmane, Kārlis Zalums un Haralds Lindemanis
Skatuves meistars — Ernests Ūdris
Apgaismotāji — Jānis Mintiks un Fricis Lepnis
Kostīmus gatavojusi — Elza Smite
Mēbeles izgatavojis — Ansis Vulfs
Režisora palīgs — Ēriks Grīnbergs
Administrātors — Jānis Kājiņš

Pēc 1. un 2. cēliena 10 min. starpbrīdis

Šekspīrs Mārtiņa Zīverta lugā Āksts.

Vēsturiskās ziņas, kas saglabājušās par Šekspīra dzīvi, neuzrāda sevišķu drāmatismu. Tīri ārēji tā varētu likties pat samērā laimīga. Viņš dzīvo spožākajā Anglijas vēstures laikmetā (1554–1646), kad, uzvarējusi Spāniju, tā kļūst par pasaules lielvalsti, kad strauji aug valsts bagātība un uzplaukst kultūra, sevišķi teātris, kas savus kalngalus sasniedz taisni Šekspīra mākslā. Viņš ir slavens aktieris, un viņa lugām aizvien lieli panākumi. Ar tām viņš ceļ Anglijas garīgo spožumu, padarīdams to par lielvalsti arī šai laukā. Jā, viņš kļūst turīgs vīrs un mūža otrā pusē iegūst savā īpašumā skaistāko namu dzimtajā pilsētā Stretfordā.

Un tomēr šis ārējais spožums slēpj dziļu personības traģiku. To savā lugā Āksts mēģina parādīt Mārtiņš Zīverts. Kā Šekspīra dzīvē, tā arī šai drāmā nav asu ārējo konfliktu un lūzumu. Lugas drāmatisms meklējams citā plāksnē: Šekspīra iekšējā, gara pasaulē. Viņš necīnās ar cilvēkiem, ar sabiedrību — tie arī būtu pārāk sīki pretinieki viņam — bet pats ar savām jūtām un idejām. Šai cīņā viņš paliek pilnīgi vientuļš un nesaprasts. Laikmets un sabiedrība ir tikai fons, kurā šī cīņa iezīmējas jo asāk un spilgtāk.

Vidi, kurā Šekspīrs darbojas, Zīverts notēlojis ar iespējamo precizitāti, savu māksliniecisko nolūku labad tikai nedaudz atkāpdamies no vēsturiski drošiem vai vismaz paticamiem dotumiem. Sižeta veidojums, gluži kā biogrāfiskajos romānos, arī te, protams, ir mākslinieciskās fantazijas rezultāts.

Iezīmīgākais moments Šekspīra attieksmēs ar tā laika sabiedrību ir pēdējās divkosībā. Ja skatuvē viņš ir atzīts un slavināts mākslinieks, tad sadzīvē tikai — nožēlojams āksts. Aktiera un vispār mākslinieka profesiju vēl neuzskata par nopietnu nodarbošanos, tā nepiešķir cienījamu stāvokli sabiedrībā. Pretēji: lielā sabiedrības daļā, īpaši puritāņu aprindās, to pat nicina un teātri dēvē par velna iestādījumu. Šekspīrs tieši necīnās pret šiem ieskatiem (netieši viņš to dara savā mākslā), bet smagi cieš no tiem. Ziedodams ir atzītu sabiedrisko stāvokli, ir mīlestību un ģimenes laimi, viņš kalpo savai sūtībai un mirst, neapzinādamies pats sava lieluma. Vēl mazāk to apzinā tā laika Anglija, atskaitot gluži nedaudzus laika biedrus. Dziļu patiesību Zīverta lugā izsaka galma āksts: „Neviens nezina, kas tu esi, Viljem Šekspīr. Visā Anglijā ir tikai viens cilvēks, kas to zina, un tas pats ir nerrs". Šais vārdos ietverts Šekspīra personīgās traģikas kodols, ap ko samezglota arī Zīverta lugas darbība.

VIRCBURGAS LATVIEŠU TEĀTRIS

VILKS RĪGĀ

Teodora ZELTIŅA romantiska spēle
5 ainās

Darbojas:

Pauls Pilgermics, zeltkaļa meistars	Augusts Drēziņš
Leonora, viņa sieva	Herta Krūmiņa
Adelīna, viņu meita	Maija Brakmane
Mārtis Skaudrums, zeltkaļu zellis	Jēkabs Pļaviņš
Johans Johannisbergs, kuģa kapteinis, melngalvis	Ģirts Salnais
Kārlis Hāze, ārsts un aptiekņieks	Vilis Ducmanis
Hildegarde Grīnbauma, jautra atraitne	Alīda Grīnberga
Juris Miezītis, mucenieku zellis	Arvīds Zīle
Made Spolīte, kalpone	Dagmāra Paegle
Pilsoņi	[illegible] Pēteris Magins
Rīgas vārtu sargi	Arvīds Zīle Pēteris Magins

Laiks XVII g. s.

Notiek: Rīgā — pie pilsētas vārtiem, ģildē un Pilgermiču dzīvoklī

Lilijas Salnais režija, Viktora Laiviņa dekorācijas, Rasmas Kalniņas dejas, pie klavierēm Aurora Zvejniece. Eižena Freimaņa dziesma Ernesta Āboliņa iestudējumā. Dekorātora palīgs Augusts Drēziņš, skatuves meistars Rūdolfs Mednis, apgaismotājs Jānis Freidenfelds, rekvizitors Vilis Ruza. Suflēze Velta Volgaste.

Izrādi vada Pēteris Magins

Pēc otrās, trešās un ceturtās ainas 10 min. starpbrīdis

Teātra vadība

Vilks Rīgā

Dzejnieka Teodora Zeltiņa luga „Vilks Rīgā" paver ieskatu XVII g. s. Rīgas amatnieku attiecībās. Šai laikā jau latvieši ar savu centību un darbu pamazām sāka lauzt vācu ģilžu tradicijas.

Lugas fabula ir vienkārša, apdare ar veclaicīgas saldmes iezīmēm — drusku sentimenta, mazliet dēku — kā jau tas romantiskā spēlē pienākas. Atsevišķās ainas — kā ilustrāciju lapas grāmatai par senās Rīgas dzīvi. Darbību rada, sasaista un izveido zeltkaļa zeļļa Mārta pārdrošā mīla uz sava vācu meistara meitu Adelīnu. — Šīm jūtām pretim darbojas Rīgas vācu cunftīgo pilsoņu nicīgā nostāja pret latviešu cilvēku. Pāri šīm ciņas stāvoklim tomēr paceļas vecā godavīra — amatnieka Pilgermices uzticība dotam vārdam un cieņa pret katru godīgu darbu.

Mūsu teātrim trīs sezonu laikā šī ir trešā latviešu oriģinālluga, kas pirmo reizi parādās rampas gaismā.

Raiņa drāmast „Pūt, vējiņi” izrāde Fišbachā

Drāma „Pūt, vējiņi” ir sena dziesma jaunās skaņās. Dzejnieks to nosauc par sērdieņu dziesmu. Tajā tēloti divi bāreņi Baiba un Gatiņš. Pretstatā ir nolikts bagāts tēva dēls Uldis un turīga mātes meita Zane. Ap viņiem tad nu saistās drāmas galvenie notikumi. Baibas prototips ir tautas dziesmu sērdienīte. Tikai viņas raksturs ir stipri padziļināts Raiņa uztverē. Viņa ir ļoti lepna un bezgala kautrīga. Tā ir cēlās latviešu sievietes pārstāve. Kad brašais Uldis viņas lepnumu apvaino, viņa iedegas pret viņu naidā, kaut gan viņu iemīlējusi jau pirmās tikšanās brīdī. Viņai Ulža spēks patīk, tomēr aizvainojuma dēļ viņa apņemas pie viņa neiet. Tam klāt vēl pievienojas pamātes ļaunums, māsas dusmas, Gatiņa nāve, Ortas ciešanas, un viņa ar vainagu galvā metās Daugavā. Mīlestība manifestē nāvē, jo mīla un nāve cieši saistītas Raiņa darbos. Toreiz Baibas ietekmē Uldis mainās uz labu, ar dārgo mantu viņš dodas jūras baltajā augstumā, kur viņu sagaida saplūšana ar visumu. Baibai pretējas dabas jaunava ir Zane, viņa pati metas līgavaiņa rokās un jau pirms kāzām zaudē savu vainadziņu. Viņu raksturo iekāre un sievietes lepnuma trūkums. Interesanti uztverts sērdienis Gatiņš. Viņš ir kroplis un remdē savu sirdi dziesmās. Viņš ir mākslinieks. Viņa trauslā veselība piekāpjas pret dzīves spoku. Vispār, drāma „Pūt vējiņi” pauž Raiņa ilgas svešumā pēc mīļās dzimtenes. Trimdā radusies, tā iet trimdiniekam pie sirds, kas meklē veldzi dziesmā Pūt, vējiņi.

Lugu izrādija ar lielu sajūsmu. Aktieri bija dziļas dzimtenes mīlestības apgaroti un cēla lugu priekšā labi. Asaras trimdinieku acīs liecināja par lugas dziļo iespaidu. Pārgalvīgā Ulža lomu teicami veica Lejiņš. Pārvērtība viņa rakstura bija ļoti labi redzama. Graudiņa Baibas tēlu sniedza jaunākā uztverē. Viņa nebija nevarīga, tikai kautrīga un lepna jaunava. Pievārdu sedzacīte viņa tulkoja simboliski. Veics Gatiņa lomu tēloja lieliski. Sevišķi izcēlās Birzgaļa Didzis, kas bija lielisks tēls. Smalki Rozīte veidoja Ortas lomu. Aktrises labi veica mātes, Zanes un Andas lomu. Arī pārējās lomas aktieri nospēlēja labi.

Vispār drāma lieliski parādīja latviešu sievietes dvēseles skaistumu un latviešu vīriešu brašumu.

K. Kārkliņš[239]

Eslingas Latviešu Teātŗa viesizrāde

„Skroderdienas Silmačos”

Režisors Veics labi pārdomājis lugu un meistarīgi atveidojis visas situācijas. Kā piemērus varētu minēt Pindacīšas un Tomuļu mātes sarunu 1. cēlienā, bēgšanu no bitēm, Pindacīšas dialogu ar Rūdi par vīram šujamo vesti un Rūža un Kārlēna „femā” cigāra smēķēšanu. Labi izveidots darbības kāpinājums: abas pļāpas sākumā runā klusām un apkārt skatīdamās, vēlāk jau pavisam skaļi degunus kopā sabāzušas, līdz Pičuka ierašanās pārtrauc viņu runas plūdus. Tāpat arī bišu skatā: no sākuma visi atgaiņājās rokām, vēlāk briesmām pieaugot, mūk sievietēm zem brunčiem un Ābrams uzrauj uz galvas mēteli. Vienīgi problemātiska bija Jāņu viesu ierašanās cauri publikai uz skatuves. Nenoliedzami tas atstāja suģestīvu iespaidu uz publiku, bet šajā gadījumā tam nebija attaisnojuma. Ar to tika traucēts lugas ritms un pārtraukta darbība.

Lilija Štengele ir individuāla māksliniece, tādēļ viņai nenākas viegli iekļauties ansamblī. Ja kādā korī, kas sastāvētu no labiem dziedātājiem, dziedātu kāda izcila dziedātāja, tad viņas balss tomēr būtu saklausāma atsevišķi. Antoniju Lilija Štengele nospēlēja ticami un īstā jūtu skālā.

Kārlis Veics – Aleksis savu lomu izstrādājis ar parasto rūpību, taču jāsaka, ka viņam vistālāk padodas rakstura lomas – intriganti, afēristi.

Elīna – Irma Graudiņa labi iejutusies lomā, sniedza jauku ciešanu un mīlas atveidu.

Dūdars – Jānis Lejiņš šoreiz sevi parādīja kā rakstura tēlotāju ar labiem panākumiem. Inspicienta vainas dēļ gadījās nepatīkama situācija: kad Dūdars pavēl Rūdim atnest mēru – tas viņam jau atrodas ap kaklu.

Abi puikas, Rūdis – Elvīra Līcīte, un Kārlēns – Elza Tauriņa jutās it kā puiku ādās un rādīja jauku raitu spēli. Sevišķi „īsts” bija Kārlēns.

No žīdiem labākais bija Reinis Birzgalis – Ābrams. Mūsu drāmatiskās kopas žīdi, izņemot varbūt Ābramu, bija labāki nekā viesu rādītie.

Ieviņa – Hermine Koppe izskatījās un darbojās kā maza meitene.

Labi tipi: Ances Rozītes – Pindacīša, Valfrīda Streipa – Pindaks, Martas Salas – Bebene un Zinaīdas Avotiņas – Tomuļa māte. Mazliet pārspīlētie karikējumi tomēr labi iederējās izrādē.

Auce – Mirdza Melkerte un Pičuks – Oavalds Belte bija jauks pāris. Abi vēl jauni aktieri.

Dekorātors prof. Jānis Kuga, lai gan spiests piemēroties ceļojoša teātra vajadzībām, darinājis krāšņu skatuves ietērpu.

L. Liedags[240]

---

239. Vēstis Nr. 22 (44), 1946. g. 15. jūnijā 11. lpp.

M. Zīverta „Ķīnas vāze" 1946. g. 29. jūnijā Fišbachā

Mercfeldes teātra kopa mūsu nometnes sarīkojumu zālē izrādīja Franku novada latviešu dziesmu dienas dalībniekiem, koristiem un lūgtiem viesiem M. Zīverta komēdiju „Ķīnas vāze".

Iestudētājs A. Roziņš nebija spējis lugu izstrādāt pieņemamā skatuves uzvedumā. Darbība bija stipri nedzīva un gadījās arī daudz beznozīmes paužu. Arī pauze teātra mākslā ir darbības virzītāja, turpretim nepamatotās pauzēs darbība apstājās un nenovēršami atslābina arī skatītāju uzmanību.

Teātra izrādi varētu salīdzināt ar simfoniju, kad vienas radošās gribas vadītā mūzika virzas pa mākslinieciskās attīstības līkni līdz mākslinieciski pamatotam noslēgumam. Tāpat arī teātrī, tikai še mūzikas vietā ir scēniskā un iekšējā darbība. Ja nu diriģents resp. komponists liek kādā vietā instrumentiem klusēt, tad tā nav nejaušība, bet mākslinieciska vajadzība. Tā jābūt arī teātrim, un skatītājs nekad netiks, tā sakot, izlaists no rokām klusēšanas brīžos, kad to saistīs tāda aktieru vaibstu un žestu spēle, kas būs nākošā darbības momenta cēlonis un iepriekšējās sekas.

Režisors ir atbildīgs arī par aktieru grimu, parūkām un kostīmiem. Notāra (V. Grīnberga) zilos riņķus ap acīm un zilās svītras pierē varēja redzēt ne tik vien no priekšējām rindām. Valdis Virsis (A. Meijers) spalvainajā parūkā izskatījās pārāk smieklīgs un nožēlojams, lai skatītāji ticētu, ka viņš ir mechaniķis ar stingru raksturu.

Tēlotāji, ieskaitot arī Jāni (A. Roziņu), aktiera mākslā vēl iesācēji. No dažiem, lietpratīgās rokās, varbūt, varētu izveidoties labi aktieri. Visiem daudz jāstrādā pie balss izkopšanas; tiek runāts (izņemot notāru) par daudz klusu, un balsīm trūkst intonācijas spējas. Protams, tas ir tikai cītīga darba jautājums, jo nevienam no minētājiem nav neizlabojamu runas defektu; vienam otram, kā Ellai (M. Šmitei) un Jānim tīri patīkams balss tembrs. Leksīte (J. Kārkle), cenzdamās runāt bērna balsī, panāca stipri nedabīgu un saspīlētu izrunu.

Žestu valodas tikpat kā nekādas, to vietā nejaušā un dažviet nepareiza mīmika un ķermeņa stāvokļi. Kad Cerpa kundze (M. Grundule) 1. cēlienā stāsta ģimenei, ka viņiem gaidāms viesis, Lillija, domājot, ka runa par viņas nākošo līgavaini Valdi Virsi, stipri nervozē un skatiem lūdz māti klusēt, bet kad Cerpa kundze pasaka, ka viesis būs notārs, viņa savu mīmiku nemains, tā kā skatītājs domā, ka viņa kaut kādu iemeslu dēļ kaunas par notāra ierašanos.

Zināms progress no „Stiprās meitas" līdz „Ķīnas vāzei" ir sasniegts, tāpēc ar interesi gaidīsim nākošo uzvedumu.

Lgs.[241]

Vircburgas latviešu teātris

1946. g. 14. jūlijā Vircburgas latviešu teātris viesojās ar Anšlava Eglīša „Par purna tiesu izrādi.

Tēlotāji un režisore Lilija Salnais daudz strādājuši lai panāktu dzīvu darbību un teātrālās situācijas. Tas arī izdevies apmierinoši, bet no tā cietis runātais vārds un izjūta. Runājot netiek ievērotas pauzes starp vienu un otru sajūtu, aktieri neļauj vārdam izskanēt un iedarboties un izaugt tam sekojošai sajūtai, bet tā sakot, dzenas vārdiem pakaļ. Varētu salīdzināt ar sajūtām dzīvē: ja jūs kādam cilvēkam pateiksit ko priecīgu vai bēdīgu, tad taču viņš momentāni uz to nereaģēs, būs maza pauze, jo paiet zināms laiks, līdz sajūta spēj mainīt vaibstu izteiksmi. Tāpat, ja mēs kādam ko nozīmīgu sakām, tad mazliet pagaidām (tīri instinktīvi), kā viņš uz to reaģēs, mīmiski vai vārdiem, tas viena alga, un tikai tad runājam tālāki.

Ar svingošanu pirmā ainā bija labi domāts parādīt viesības un „zelta jaunatni". Bet tajā pašā laikā Brempelim svarīgs dialogs ar Nurzu. Un publikai skatoties uz deju skatuves dibenā (tur taču svingo!) daudz paslīd garām no aktieru runas un spēles. Arī „mudulis" neattaisnoti pāriet skatuvi. Kad Bišera kundze maina Brempelim simts latu zīmi, tā dod tam naudu nemaz to neskaitījusi. Ja nauda viņai sakārtota paciņās tad vajadzēja to skaidrāk parādīt. Otrā ainā, kad Nurža piesola dāvanai sākumā desmit, tad divdesmit un trīsdesmit latu, Brempelis smejas izsmejoši, bet visas trīs reizes vienādā skaļumā un intonācijā. Smieklos vajadzēja būt kāpinājumam, jo Nurža pēc desmit latu piesolīšanas kļuvis smieklīgs un solot divdesmit, trīsdesmit latus kļūst vēl smieklīgāks. Dodot Brempelim 500 latu dāvanai, Nurža tos izvelk no kabatas nemaz nepaskatījies un nepārskaitījis. Skopulis tā nekad nedarītu.

Ievērojot Andreja stingro raksturu un apdomību, viņš neaizdotu naudu Brempelim tik viegli, ne vārda nesakot. Viņš noteikti mēģinātu to atrunāt no chazarda, kaut arī naudu viņam neliegtu. Tā protams autora vaina.

Visa darbība lugā ir par un ap Brempeli, tādēļ arī tās panākumi atkarīgi no Brempeļa tēlotāja. Ģirts Salnais parādija pareizu Brempeļa raksturu un rīcību, bet maz ievēroja pauzes un dažviet grūti gāja ar tekstu un balsi (4. un 5. aina).

---

240. Vēstis Nr. 22 (44), 1946. g. 15. jūnijā 11. lpp.
241. Vēstis Nr. 25 (47), 1946. g. 6. jūlijā 15. lpp.

Šarmanta Bišera kundze bija Lilija Salnais. Robčiku ar ģimazista īstumu tēloja Gunārs Grieze; Viktors Bumbers labi atveidoja skopo un lētticīgo tirgotāju Nuržu, kur viņam palīdzēja arī mazliet latgaliskā izruna.

Olgai Adiaņei – Ilzei patīkama balss, bet vēl neizkopta tēlojuma forma.

Kārlis Ansons – Vilkājs, radija notāra iespaidu ar savu ārieni un nosvērto spēli.

Ārija Skurstene, – Mare vienīgā opozicija Brempelim.

Vircburgas Latviešu teātris ir ansamblis, kas var dot viengabalainus inscenējumus.

L. Liedags[242]

Mērbekas latviešu teātra viesizrādes Fišbachā

Anšl. Eglīša komēdija „Kazanovas mētelis"

Anšlavs Eglītis vielu lugai „Kazanovas mētelis" izvēlējies no pazīstamā Kazanovas dzīves. Tās centrā pats Kazanova ar savām dēkām, drosmi un asprātībām. Kazanova dzīvo savā īpašā pasaulē, kur valda skaistums, aizrautība un prieks. Viņš atrod izeju visrezglīgākos dzīves jautājumos. Kazanova ir dzīves kungs, vienmēr īsts un patiess. Ievērojamais spāņu rakstnieks Ortega de Gasset saka, ka don Huans esot vīrietis, kuŗu sievietes dievina, nevis kuŗš kas dzenas sievietēm pakaļ. Šajā ziņā Kazanova ir īsts don Huans, kas jūsmo par sievietes daiļumu, cēlumu un sievišķību. Kazanova ir liels dzīves mākslinieks, kuŗš prot valdīt par dzīvi un veido to pēc sava prāta. Dzīvi viņš nevērtē no morālā, bet aistētiskā viedokļa.

Kazanovu labi tēloja Rūdolfs Mucinieks, kuŗš trimdā izveidojies par ievērojamu varoņlomu tēlotāju. Anna ir latviešu bajāriskā gara pārstāve, apbalvota ar latvisku šarmu, gudra un smalka. Viņā rakstnieks ielicis savu dzimtenes mīlestību. Pie Kazanovas Annu saista viņa lepnums un gara brīvība. Milda Zīlava, viena no vislabākajām mūsu skatuves māksliniecēm, lieliski izcēla un parādīja latviešu sievietes gara skaistumu un lielumu. Viņas apbrīnojami skaidrā un pareizā dikcija var noderēt par paraugu.

Brīvkundze fon Korfa ir īsta 18. g.s. cilvēka pārstāve: brīva, lepna un gaiša. Alma Mača jauki notēloja rokoko laikmeta sievieti, pārliecinādama atkal savu skatuves mākslinieces pilnbriedumu.

Kazanovas sulainis matēmatiķis Lamberts ir sauss apdomīgs cilvēks kuŗam trūkst plašāka vēriena dzīvē. Viņš ir bailīgs, neizdarīgs. Pie Kazanovas viņu saista tas, kā pašam trūkst. Kārli Lazdiņu pazīstam jau no Rīgas laikiem kā teicamu komisko lomu tēlotāju, kuŗš smīdinājis mūs līdz asarām; arī šoreiz viņa komisms bija saistīgs.

Ar smalku komismu veidoti sabrūkošās vācu aristokrātijas pārstāvji. Tie ir pretstatā augošai latviešu aristokrātijai.

Lugā valda rokoko gars: viegls, gaišs, aistētisks. To jauki pavada tam laikam raksturīgais menuets. Par dēkainības un drosmes vadmotīvu rakstnieks izvēlējies kuģi Kurzeme. A. Eglīša komēdijā Kazanovas mētelis vairāk izcelta asprātīgā valoda nekā darbība.

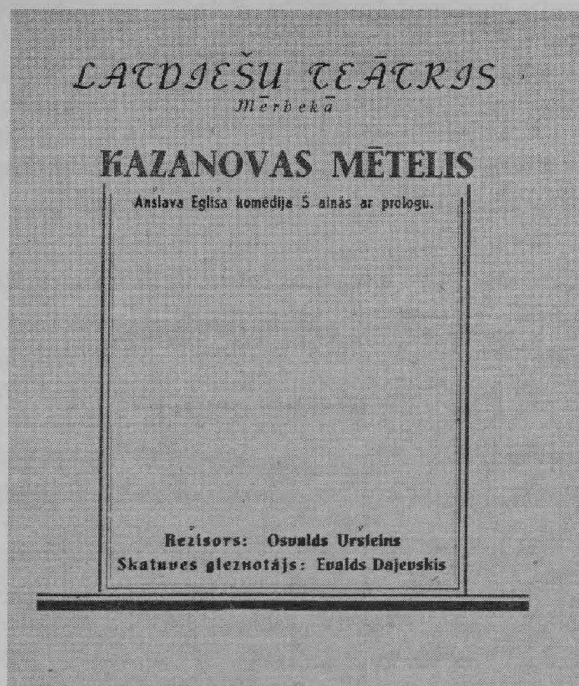
Mūsu šaurajā nometnes dzīvītē, kur valda vislielākā ikdiena, šī izrāde radīja jauku pārmaiņu. Par to sirsnīgs paldies apdāvinātajam režisoram Osvaldam Uršteinam un viņa ansamblim. Žēl tikai, ka pati labākā tēlotāja pirmajā vakarā palika bez puķēm.

M.K.[243]

Mārtiņa Zīverta Āksts viesizrāde

Sestdien, 21. un svētdien, 22. febr. (1948. g.) plkst. 20.oo sarīkojumu telpā Eslingenas latviešu teātris viesosies ar Mārtiņa Zīverta 3 cēlienu (8 ainas) „Āksts" – Viljama Šekspīra dzīves epizode. Biļetes maksā no 2 – 5 markām ar piemaksu no 1 – 2 markām viesu ēdināšanai. Pārējās biļetes izrādes dienās pie kases 2 st. pirms izrādes.[244]

242. Vēstis Nr. 27 (49), 1946. g. 20. jūlijā 15. lpp.
243. Vēstis Nr. 22, 1947. g. 22. augustā 13. lpp.
244. Vēstis Nr. 7, 1948. g. 20. februārī 16. lpp.


LATVIEŠU TEĀTRIS

Mērbekā

KAZANOVAS MĒTELIS

Anšlava Eglīša komēdija 5 ainās ar prologu.

Režisors: Osvalds Uršteins

Skatuves gleznotājs: Evalds Dajevskis

Personas:

Brīvkundze Gedrūte Sofija fon Korfa, Kurzemes hercoga Birona mājā	Alma Maca
Baronese Sabīne fon Korfa, viņas pameita, saderināta ar grāfu Sollobu	Marianna Zīle
Princis Kārlis Birons, hercoga jaunākais dēls	Olgerts Parņickis
Grāfs Sollobs Kaizerlinks	Pēteris Dumpis
Barons Kuno fon Pistolkors	Jēkabs Zaķis
Barons Engelberts fon Medems	Kārlis Dzelde
Baroniete Klāra fon Medema	Hilda Prince
Baronese Hortenze fon Pistolkora, saderināta ar princi Kārli	Helga Sobzine
Baronese Auguste fon Holtei, saderināta ar baronu Kuno	Maiga Damroze vai Emma Skujiņa
Džakomo Kazanova	Rūdolfs Mucenieks
Anna	Milda Zīlava
Lamberts, matemātiķis	Kārlis Lagzdiņš
Lorencs, viesnīcnieks „Zelta lauvā"	Vilberts Štāls
Anglotājs	Kārlis Šermanis
Annas mazmeita, darbojas tikai prologā	Emma Skujiņa
Sulainis „Zelta lauvā"	Edgars Podiņš
Sulaiņi brīvkundzes namā	Juris Zalkalns, Visvaldis Kononovs

Notiek Jelgavā 1765. gada rudenī.

E. Skriba komēdija „Glāze ūdens" Fišbachā

Vircburgas latviešu teātris svētdien, 18. janvārī (1948. g.), viesojās Fišbachā ar ievērojamā franču rakstnieka E. Skriba komēdiju piecos cēlienos „Glāze ūdens". Laba lugas izvēle dažkārt nozīmē jau pusi panākumu. Vircburgas latviešu teātris tiešām bija pratis izvēlēties. Te, laikam, sava tiesa nopelnu piešķirama G. Salnajam.

Komēdijas viela ņemta no Anglijas karalienes Annas un Francijas karaļa Ludviķa XIV valdīšanas laika. Darbība noris Sent Džemsa pilī Londonā. Komēdijas notikumus virza un vada Indriķis Sent Džons viskonts, Bolinbroks, apakšnama opozīcijas vadonis. Izlietodams triju sieviešu mīlu un gvardes pulka virsnieka Mešema godprātību, viņš veikli savērpj galma intrigu, kuŗas priekšā jānoliec galva Eiropas likteņu lēmējiem. Nejauša gadījuma – ūdens glāzes dēļ, mainās valdība Anglijā, izbeidzas kaŗš starp Angliju un Franciju, un iestājas miers Eiropā.

Uzbūves ziņā komēdija ir īsta paraugluga. Meistarīgi vērptā intriga, spēcīgs darbības kāpinājums, asprātīgais dialogs, spilgtie kontrasti piešķir lugai nenīcīgu vērtību. Jāaizrāda, ka E. Skriba lugas nopietni studējis lielais norvēģu drāmatiķis H. Ibsens.

Lugas izrāde noritēja gludi un saskanīgi. Labi savu lomu veica Ģirts Salnais kā Indriķis Sent Džons. Viņa spēle bija veikla un labi pārdomāta. Arī Ārija Skurstene kā Maltaso hercogiene savu lomu veica nevainojami. Tāpat citi aktieŗi lielākā vai mazākā mērā, pieklājīgi veica savas lomas. Jāievēro, ka Vircburgas latviešu teātrī visi nav profesionāli darbinieki. Tas visvairāk bija sajūtams deju skatos. Vispār Vircburgas latviešu teātris sagādāja mums gaišu aistētisku prieku Fišbachas dzīvē.

M.G. Kārkliņa[245]

„Brīnumzālīte" Eslingas latviešu teātra viesizrādē

Šā gada (1949) 17. septembrī Eslingas latviešu teātris viesojās Fišbachā ar lugu „Brīnumzālīte". Tā ir komēdija ar dziesmām un dejām, kas darināta pēc R. Blaumaņa noveles ar tādu pašu nosaukumu. Tā aptver 3 cēlienus (6 ainas). Komēdija nesasniedz paša rakstnieka drāmatizējumu vērtības (Pazudušais dēls, Ugunī). Iemesls tam pa daļai meklējams drāmatizētāju techniskā nemākulībā.

Tā kā komēdijas kodols ir smiekli, tad tos vajadzēja modināt arī Brīnumzālītei. Tā tas arī zināmā mērā bija. Bet smiekliem robežas novilka dažas galvenā varoņa Viļņa īpatnības. Proti: viņš izlikās kurls. Kurlums tad nu arī ierobežoja pa daļai kōmiskumu. Galvenā uzmanība lugā bija pievērsta valodas kōmiskumam. No tā bija īpaši izcelta pārklausīšanās, kas kurlam labi piederas. Tā viens lugas varonis izteic kādu vārdu, bet galvenais varonis Viļņu Jānis to uztver citādi: kumosu iekost – kamašā iekost, prasa – rasa utt. Lugā bija gan arī daži kōmiski raksturi, piem. Vējš, Priedītis u.c., bet viņi tik spilgti lugas kōmiskumu neizcēla. Beidzot jāpiemin arī situācijas kōmiskums, piem.: godīgums ar ilkss salaušanu u.c. Vispār lugas kōmiskums nebija bagāts un daudzpusīgs.

Komēdija labi rādīja dažas latviešu dzīves īpatnības: redzējām atkal R. Blaumaņa savdabīgo pasauli. To vēl papildināja dziesmas un mūzika. Vispār varēja lugā gaiši pasmieties pelēkajā trimdas dzīvē. Bet tas arī bija viss.

Lugā blakus profesionāliem aktieriem uzstājās nepieciešamības dēļ pieaicinātie, bet tie kopiespaidu daudz netraucēja, jo Lejiņš, Birzgalis, Mitrēvics, Štengele, Ūdre, Streips, Rozīte toties tēloja par visiem.

K. Kārkliņš[246]

16. jūn. Valkas nometnes teātris spēlē Zīverta „Ķīnas vāzi", kur kā aktieris uzstājās mūsu radinieks Anatols Meiers.
1946. g. 19. jūn. Zālites „Bīstamais vecums", ko uzveda Ansbachas teātra kopa Fišbachā.
1946. g. 13. jūl. Anšlava Eglīša „Pa purna tiesu".
1946, g. 4. aug. Anšlava Eglīša „Labāki cilvēki" ar Mitrēvicu!
1946. g. 24. aug. „Pieklīdušais kaķēns", arī ar Mitrēvicu!
1946. g. 12. nov. Ansbachieši spēlē Fišbachā Blaumaņa „Pazudušo dēlu" ļoti drūmi.
1946. g. 15. nov. Adolfa Kaktiņa koncerts – nav vairs agrākā spara un jūsmas!
1946. g. 18. nov. Mercfeldē Teteres „Brinumzālite" – Blaumaņa novele; ļoti pārspīlēta ākstīšanas. Spēlē Mercfeldes latvieši. Mercfeldes barakās tik auksts un drēgns – no rīta istabā tikai 4 grādi!
1946. g. 24. 11. pēdējā izrāde Mercfeldes nometnē: Salnāja „Meitene ar raksturu" – ļoti spraigi spēlēts!
1946. g. 8. nov. Fišbachā – Zīverta drāma „Tīreļu purvs" – smags gabals!
1947. g. 18. janv. Silgailes „Siržu krustceļos" – sentimentāli!
1947. g. 19. janv. Miķelsones „Uguns kristības" – Hersbruckas latv. „Ģimnazijas uzvedums" – nepatīk!
1947. g. 21. febr. Vulfa „Sensācija".

Teātru izrādes un koncerti turpinājās tādā veidā līdz pat nometnes likvidēšanai; radās iespaids, ka latvieši nedomāja par nopietnu iesaistīšanos darbā, piem. vācu saimniecībā; tikai retiem tas arī izdevās. Līdz valūtas reformai 1948. g. daļa latviešu strādāja nometņu aprūpē, pārvaldē un darbnīcās. Atalgojums bija tik niecīgs, ka patiesībā tas bija darbs „vēdera dēļ."

Irēne Kubuliņa[247].

245. Vēstis Nr. 3, 1948. g. 23. janvārī 12. lpp.
246. Vēstis Nr. 180, 1949. g. 23. septembrī 4. lpp.
247. Pārņemts no raksta "Atmiņas par DP Nometnēm Nirnbergā I", Irēne Kubuliņa, 40 Gadi *Latvieši Bavārijā - Dokumentācija*.

Literārā dzīve

Grāmatniecība

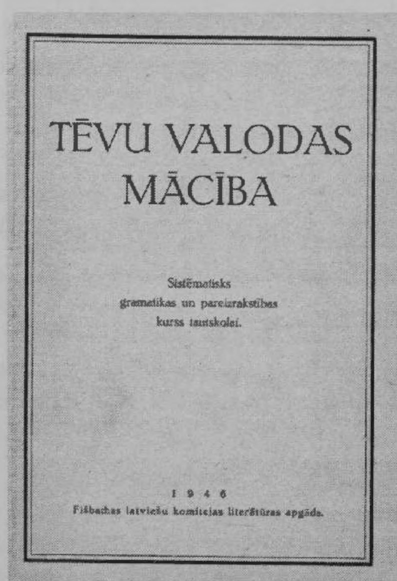
Jau no paša sākuma nometnē uzplauka rosīga grāmatu izdošana. Periodā no 1945. g. līdz 1950. g. tika izdoti daudz dažādi drukas darbi. Pārskats par šiem darbiem ir atrodams grāmatā Latviešu trimdas izdevumu bibliografija 1940–1960, (2), 271. lpp.

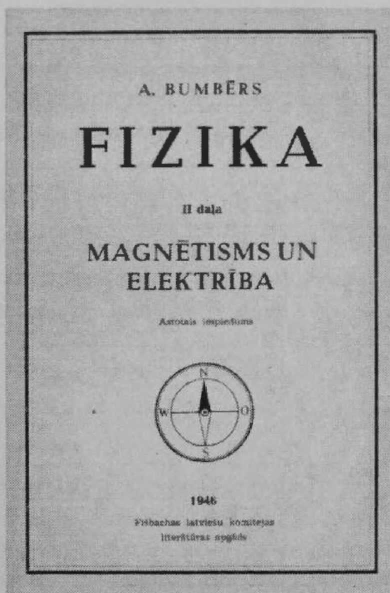
Nometnei bija arī sava spiestuve ar sekojošiem darbiniekiem: Žanis Graubics, Jānis Gulbis, Jānis Širmanis (jaunatnes rakstnieks) un vēl 2 sievietes. Lečmanis, t.s. „cilvēks ar pīpi" rediģēja nometnes laikrakstu. Pārspieda dažas grāmatas skolas vajadzībām; iespieda arī manis sarakstīto „English Grammar for Latvian Schools and Self–Instruction". Tai pašā 1947. g. iznāca prof . Dr. K. Kārkliņa redakcijā, „Metodisku rakstu krājums" un gadu iepriekš, viņa „Latviešu literātūras vēsture". Bavārijas apgabala baltu filologu kopa izdeva konferences materiālus no latv. val. skolotāju konferences Fišbachā 1947. g. 19. un 20. oktobrī.[248]

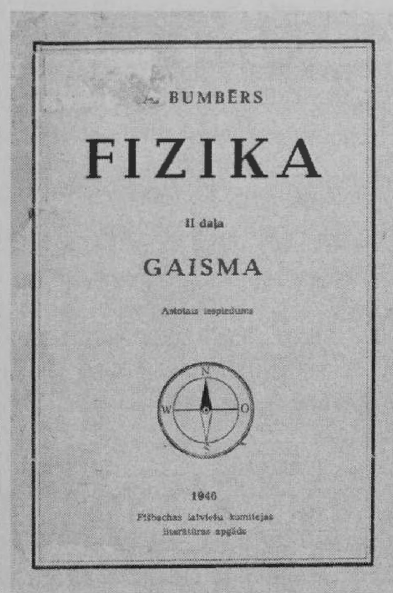
Literātūras apgāds

Ar 1. februāri Fišbachas nometnē darbojas Literātūras apgāds. Pašlaik rotatora technikā iespiež prof. K. Kārkliņa „Latviešu literātūras vēsturi" 1200 eks. Vākus zīmēs doc. J. Šternbergs. Iespiedumu un brošēšanu nobeigs nākamajā nedēļā. Apgāds iespiedīs arī prof. J. Pudāna katoļu kalendāru „Auseklis". Drīz iznāks Skautu dziesmu krājums, ko izdos Nīcas skautu novads Firtā.

C.[249]







Dažas 1946. g. Fišbachā izdotās mācību grāmatas

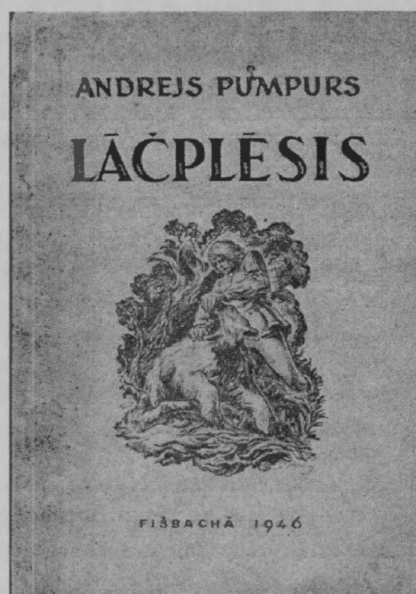
248. Irēne Kubuliņa
249. Vēstis Nr. 12 (34), 1946. g. 23. martā 20. lpp.

Tuvākās dienās Fišbachas Lierātūtras apgādā iznāks kādreizējā Latvijas Universitātes angļu valodas lektora Henter - Blēra (Hunter - Blair) sastādītā angļu valodas grāmata „*Valdis and Velta in England*" skolām un pašmācībām.

Šo grāmatu ir Vestfāles Hallē izdevis arī kāds T. Dārziņš, nosakot šai mazajai grāmatiņai nesamērīgi augstu, varētu teikt spekulatīvu cenu, proti RM 5. Tāpēc ieteicams apkārtējām skolām un citiem interesentiem pagaidīt līdz šī mācības grāmata iznāks Fišbachā par daudz pieņemamāku cenu. Paredzams, ka eks. maksās ap RM 2, 3. Neatbalstīsim neapzinīgos spekulantus (negribētos teikt tautiešus), kuŗi mīl savās kabatās sabāzt naudu, nekā nedarot.

H.D.[250]

Fišbachas „Literātūras apgāda" izdevumā drīzumā iznāks A. Pumpura „Lāčplēsis" (grāmatspiestuves iespiedumā).[251]



J. Šternberga vāks

š. g. 23. septembrī iznāks Tēvu valodas mācība tautskolām līdz 5. kl. Bez tam vēl ir krājumā prof. Dr. phil. K. Kārkliņa Latviešu literātūras vēsture – Tautas atmodas laikmets. Cena RM. 5,- skolām un grāmatnīcām 10% rabata. Jahn Hunter – Blair „*Valdis and Velta in England*" cena.RM 2,-, skolām un grāmatnīcām 10% rabata.

Literātūras apgāds rotatora technikā iespiedis Ed. Vulfa „Svētki Skangalē" un M. Zīverta drāmu „Tīreļpurvs", ierobežotā daudzumā. Ieinteresētās teātra trupas minētos izdevumus var iegādāties nebrošētā veidā.[252]

Lilija Štengele mūsu nometnē

Seststdien, 4. maijā (1946. g.), nometnes sarīkojumu telpā dzirdējām Lilijas Štengeles skandējumā latviešu patriotisko dzeju. Sarīkojums bija pulcējis pilnu zāli klausītāju, māksliniece saņēma nedalītu atzinību un daudz ziedu.[253]

Rakstnieku stunda Fišbachā

Dziesmu dienā, š.g. (1946) 30. jūnijā pulksten 16-os Fišbachas nometnē bija sarīkota rakstnieku stunda. Rakstnieku stundu atklāja dzejniece Zinaīda Lazda, novēlēdama „latviešu dzejai augsti celties un ieņemt savā pārlaicīgajā spožumā arī šo, baigo, mūsu tautai traģisko laikmetu". Ievadā runāja prof. K. Kārkliņš par tematu

250. Vēstis Nr. 22 (44), 1946. g. 15. jūnijā
251. Vēstis Nr. 30 (52), 1946. g. 10. augustā 20. lpp.
252. Vēstis Nr. 36 (58), 1946. g. 21. septembrī 20. lpp.
253. Vēstis Nr. 17 (39), 1946. g. 11. maijā 15. lpp.

„Nacionālā ideja latviešu literātūrā". Profesors K. Kārkliņš izsekoja nacionālisma uzplaukumam latviešu literātūrā sākot ar Tautisko laikmetu līdz mūsu dienām, minot ievērojamākos rakstniekus un viņu darbus.

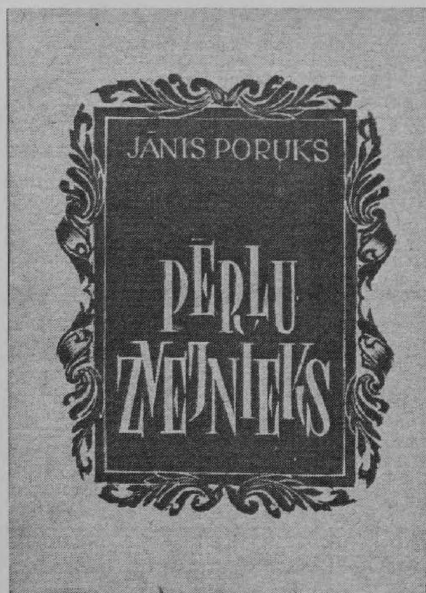
Pirmā izteiksmīgi un izjusti savus dzejas darbus nolasīja dzejniece Karola Dāle. Tumšu redz dzejniece dzimtenes krastu, kur nolauztas skaistākās priedes, krasta smiltīs palikušas tikai rēgainas pēdas un visi ceļi nobiruši asaru oļiem. Bet ceļš uz dzimteni paliek gaišs, jo „No zemes šīs vai debesīm reiz latvis mājup ies". Ar savdabīgu formu, spēcīgu izteiksmi un dziļu domu īpaši izskanēja dzejolis Ērgļa nāve; pat nāves brīdī ērglis nav zaudējis lielo garīgo spēku un gribu pacelties pāri visam jau sasniegtajam, lai samanītu debesu un zemes lietas. Kāds spēks, kāds lidojums, kāda izturība mūsu drūmajā laikā, kur tik bieži jau liekas, ka salauzti visi spēki. Rakstnieks Knuts Lesiņš nolasīja stāstu „Māmiņas ceļa soma", kurā viņš pieskaras mūsu bēdīgajām dienām, kad latviešu tauta straumēm plūda no dzimtās zemes svešumā. Māmiņas ceļa soma svešumā kļūst par lielāko un visvairāk glabājamo dārgumu. Varētu vēlēties dziļāku mūsu tautas likteņa traģikas tvērumu.

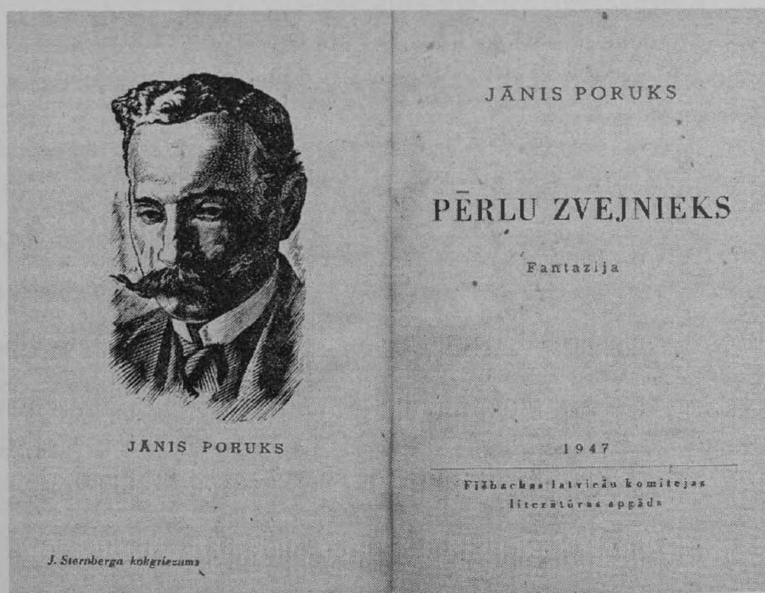
Savrūp nostājās rsakstnieks Jonāss Miesnieks ar savu noveli „Damokla zobens", kas aizved klausītāju Latvijā 17. g.s. Novele bagāta sarežģītiem notikumiem un situācijām, tā ka ierobežotā laika dēļ steidzīgais lasījums neļāva klausītājiem pilnīgi iedziļināties tajā, un daudz kas no novelē tēlotā aizslīdēja garām, dziļāki neizmanīts. Tā J. Miesnieka noveles vērtības pilnīgi nepaguva atvērties klausītājam.

Literāro stundu noslēdza mūsu dzejniece Zinaīda Lazda, nolasīdama nedaudzus savus dzejoļus. Likās, ka pēc garākajiem prozas darbiem klausītājos iestāsies pagurums, bet dzejnieces brīnišķīgais priekšnesums, kas tik dabīgi saplūda kopā ar viņas spēcīgo, smalki izjusto un dzidro dzeju, visus paņēma atkal savā varā. Gaiši atmirdzēja šinī dziesmu dienā katra latvieša sirdī dziļi glabātā dzimtene, kuras daiļumu dzejniece cildina ar lepnumu. Neviena upe nav tik skaista kā Daugava, neviena pilsēta tik varena kā Rīga, vairogā kaltā, ko dzejniece mirdzošu glabā sevī. Tik dziļi slēgta Latvija dzejnieces sirdī, ka tālajā svešumā viņa pat sajūt siena smaržu no tālajām Latvijas pļavām un zeme no Latvijas velēnu galda viņai būtu saldāka par svešas zemes maizi. Ar gaišu mieru dzejniece paceļas pāri lielajām sāpēm, ko viņa klusi un varonīgi nes kopā ar visu nelaimīgo latviešu tautu, mudinādama katru nesalūst, bet izturēt un paciest savu taisno un netaisno daļu.

Tā rakstnieki ar saviem darbiem, latvisko daiļo vārdu pavēra visiem gaišu ceļu uz dzimteni, kas tik labi saskanēja ar lielo dziesmu dienu, kurā jūtās pacilāts , bet reizē smagi pārdzīvoja sevī arī latviešu tautas postu un nelaimi. Žēl tikai, ka plašajā klausītāju saimē maz bija redzama tieši mūsu skolas jaunatne, kam taču būtu visvairāk jāklausās latviskajā daiļajā vārdā, ko pauž latviešu rakstnieki, lai viņi spētu sevī uzņemt un tālāk veidot latvisko pasauli un latviešu tautas garīgās vērtības, jo tieši viņai piederēs mūsu tautas nākotne.

Anna Pāvule[254]





Vāks J. Šternberga kokgriezums

Grāmatas cena RM 4.

254. Vēstis Nr. 25 (47), 1946. g. 6. jūlijā 16. lpp.

Prof.Dr.Theol.Eduarda Z i c à n a piemiņàs vakara

P R O G R A M M A

1946.gada 30.oktobrì plkst.19⁰⁰

Fìšbachas sarìkojumu telpà.

---

1. Piemiņas komitejas priekšsèdètàja uzruna.
2. Dziesmu kalnà.........................J.Norviļa
3. Gaismas pils..........................J.Vìtola

   (Ģimnazijas audzèkņu koris V.Ruļļa vadìbà)

4. Prof.Dr.Theol.Eduarda Zicàna dzìve un darbi

   (Prof.Dr.Phil.K.Kàrkliņa priekšlasìjums)

5. Prof.Dr.Theol.Eduarda Zicàna dzejas darbi

   (Lasìs G.Amols)

6. Adagio no konc.G dùrà ....Mocarta

   (Vijoles solo - màksl.A.Matisons)

7. Andante...............................Grìga

   (Čello solo - màksl.E.Àdamsons)

8. Dàvida Psalmi E.Zicàna tulkojumà

   Lasìs màc.A.Gulbis.

-

Piemiņas vakara programma

Grāmatu nedēļas ievadījums

1947.g.28.janvārī plkst. 19.

Fišbachā.

PROGRAMMA.

1. Izglītības nozares vadītāja uzruna.
2. Grāmatu nozīme.................. Referēs prof.K. Kārkliņš.
3. Grāmata.......................... Z. Lazda.
   Teiks gimn.5.kl.audz.S.Kalniņa.
4. Legenda..........................H. Wieniawski.
5. Menuets..........................Dussek-Burmester.
   Vijoles solo - A.Matisons.
6. Pusnaktī..........................Aspazijas.
   Teiks tautsk.7.kl.audz.L.Dzirkale.
7. Appasionata......................R.Šūmaņa.
8. Andante..........................E.Grīga.
   Čello solo - J. Ādamsons.
9. Grāmatu tārpa pavasaris...........K.Skalbe.
   Teiks gimn.2.kl.audz.L.Eglītis.
10. Mazputniņi, dziedonīt.
11. Daugaviņa, māmuliņa.
12. Gaismas pils......................J. Vītola
    Izp.gimn.koris V.Ruļļa vadībā.
    Pie klavierēm E.Kalsinga.

Grāmatu nedēļas ievadījuma programma

Preses darbinieku sanāksme Fišbachā

Šī gada sākumā Bavārijas apgabala mākslas un kultūras daļas vadītājs A. Šteinhards sāka apzināt savā apgabalā dzīvojošos māksliniekus un aicināt attiecīgās profesijas darbiniekus uz organizēšanos. Šādas organizēšanas sanāksmes jau paspējuši sarīkot mūziķi, gleznotāji un teātŗa darbinieki. Kā pēdējie palikuši rakstnieki un žurnālisti.

Preses darbinieku organizēšanās sanāksme notiks Fišbachas nometnē 13. jūlijā plkst. 10.oo rītā. Tajā lūgti piedalīties visi Bavārijas apgabalā dzīvojošie preses darbinieki.

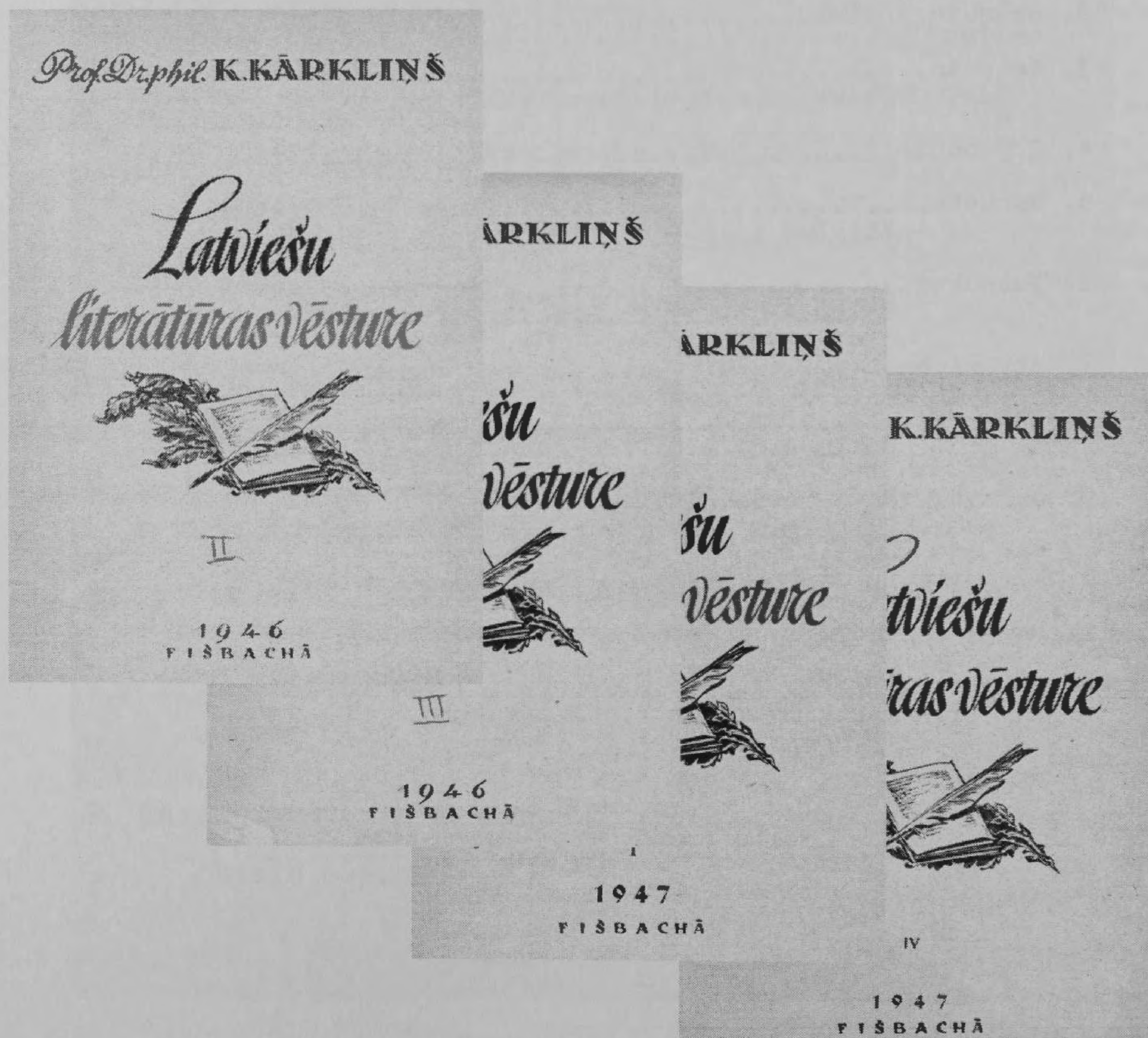
Lai minētai sanāksmei piešķirtu svinīgāku noskaņu, sanāksmes iniciators, resp. Bavārijas apgabala mākslas un kultūras daļa, nolēmusi iepriekšējā dienā, 12. jūlijā (1947. g.) plkst. 20.oo Fišbachas sarīkojumu zālē sarīkot rakstnieku vakaru, kuŗā aicināt piedalīties ar referātiem E. Aistars un K. Rabācs, un savus darbus aicināti nolasīt: P. Ērmanis, R. Galeniece, Z. Lazda, V. Mežezers, R. Skujiņa, V. Toma, T. Zeltiņš, I. Grebzde, J. Klīdzējs, Kn. Lesiņš, J. Miesnieks un Ģ. Salnais.

Preses darbinieku aprūpēšanu pa sanāksmes laiku uzņēmusies Fišbachas nometnes komiteja.

Apmeklēt rakstnieku vakaru 12. jūlijā plkst. 20.oo laipni lūgti visi tautieši, sevišķi skolu jaunatne.

R.S.[255]

Preses darbinieku organizēšanās saāksme notika Fišbachā 13. jūlijā. To sasauca Bavārijas apgabala mākslas un kultūras daļas vadītājs A. Šteinhards. Bija ieradušies Bavārijas apgabalā dzīvojošie literāti un žurnālisti, kā arī vairāki interesenti. Sanāksmē pārrunāja rakstnieku un žurnalistu darbu un tā organizēšanu trimdas apstākļos. Kopas valdē ievēlēja Zinaīdu Lazdu, Kn Lesiņu un Jāni Bičoli.[256]



255. Vēstis Nr. 16, 1947. g. 12. jūlijā

Rakstnieku diena Fišbachā

Fišbachas latviešu nometnē 12. jūlijā (1947. g.) notika Bavārijas apgabala komitejas rīkotais 1. Bavārijas latviešu rakstnieku vakars, kas bija radījis plašu interesi un atsaucību tautiešos. Pārvarot lielās ceļa grūtības un neērtības, bija ieradušies laba tiesa rakstnieku arī no tālienes un citām - zonām. Bez pašu nometnes dzejniecēm – Zinaīdas Lazdas un Rūtas Skujiņas, ieradies bija Jonāss Miesnieks, Knuts Lesiņš, Klāra Zāle, Teodors Zeltiņš, Rasma Galeniece, Herta Krauja, Irma Skābarde, kritiķis Jānis Rudzītis, Pēteris Aigars un Irma Liepsala.

Apmeklētājiem pārpildīto sanāksmi Fišbachas nometnes teātŗa zālē atklāja Bavārijas apgabala komitejas kultūras un izglītības daļas vadītājs A. Šteinhards, kuŗš apsveica, rakstniekus un viesus, noradīdams, ka jau labos laikos latviešu zinātnieki, literāti un mākslinieki augstu turējuši savas tautas gara gaismas lāpu, un arī tagad, svešniecībā, viņi tur to augstu, lai nekas nezūd no mirdzuma līdz tam brīdim, līdz mēs atgriezīsimies dzimtenē.

Īsu, konspektīvu pārskatu par latviešu dzeju un dzejniekiem trimdā sniedza literāts. Ernests Aistars, secinādams, ka nenoliedzami šajā laikā aug jauna latviešu liriķu paaudze – latviešu dzejas tradiciju turpinātāja. Beigās referents jaunos dzejniekus brīdināja neaizrauties pārmērigi ar tukšu skaļumu un patētiku, bet atļauties izvēlēties mocošus un dziļus vārdus. Redaktors Kārlis Rabācis, nolasīja „Piezīmes par latviešu trimdas prozu". Tajās viņš norādīja, ka starp jauniznākušajiem darbiem ir maz tādu, kuŗos būtu dziļa nacionālā traģika, ētoss un dinamika. Viena vaina – pārāk liels intellektuālistu pārsvars mūsu rakstniecībā. K. Rabācis jautāja, vai var prasīt no rakstnieka, lai viņš raksta tā un ne citādi? Šo jautājumu arī pats referents atstāja atklātu.

Pēc referātiem savus daiļdarbus nolasīja Zinaīda Lazda, Rūta Skujiņa Rasma Galeniece, Jonāss Miesnieks, Knuts Lesiņš. Teodora Zeltiņa dzejas nolasīja L. Ozoliņš.[257]

Rakstnieku vakars Fišbachā

Sakarā ar Bavārijas latviešu preses darbinieku organizēšanās sanāksmi š.ģ. (1947) 12. jūlijā, plkst. 20.oo šeit tika sarīkots rakstnieku vakars, kuŗā no Bavarijas apgabala bija aicināti savus darbus nolasīt rakstnieki P. Ērmanis, R. Galeniece, Z. Lazda, V. Mežezers, R. Skujiņa, V. Toma, T. Zeltiņš, I. Grebzde, J. Klīdzējs, Kn. Lesiņš, J. Miesnieks un Ģ. Salnais.

No aicinātajiem rakstniekiem bija ieradušies: R. Galeniece, Z. Lazda, R. Skujiņa, T. Zeltiņš, Kn. Lesiņš un J. Miesnieks, no franču zonas dzejniece Kl. Zālīte.

Vakaru ievadīja E. Aistara referāts „Trimdas lirika". Referents iesāka ar ievadu par trim brāļiem, kas ņemts no pasakām. Šāds ievads bija neizdevīgs vispārīgam dzejas raksturojumam, jo par dzeju neko nepateica. Rodas arī jautājums: vai varam apgalvot, ka proza ir vecākais brālis? Vai lirika kā dzejas darbs nav savos pirmsākumos vecāka? Tālāk referents minēja visā Vācijā esošos dzejniekus un dzejas darbus, kas iespiesti Vācijā, nešķirojot vērtīgākos no mazāk vērtīgiem, un ne reti pat ilgāk pakavējoties pie pēdējiem. Raksturodams dzeju, referents kavējās pie dzejas satura, minēdams dzejas māksliniecisko veidojumu; bet motīvu uzrādīšana vēl nekā nepasaka par lirikas vērtību. Tā īsta ieskata un vērtējuma no E. Aistara referāta par trimdas liriku arī neguvām.

Pēc referāta pirmā savus dzejoļus nolasīja jaunā dzejniece Rasma Galeniece. Galenieces dzejā vēl maz īpatnības. Dzeja arī daudz zaudēja un grūti tai bija izsekot paklusā un neuzsvērtā lasījuma dēļ.

Pēc R. Galenieces sekoja dzejniece Zinaīda Lazda, kuŗai tikko izdots ilgi gaidītais dzejoļu krājums „Tālais dārzs".

Labā priekšnesumā dzejniece nolasīja savus dzejoļus. Daži no šiem dzejoļiem bija jau dzirdēti, bet dzejnieces lasījumā tie atkal mums pavēra plašo, bagāto un daudzkrāsaino pasauli, kur viss dzīvo, top, mainās un kur visam ir sava vieta un sava vērtība.

Z. Lazdas dzejā viss laikmetīgais stāv ciešā vienībā ar mūžīgo; tajā nav nekā mākslīga, tā izaug kā stāds no zemes un uzzied tūkstoš krāsās un formās. Dzejniece šinī vakarā stāvēja savrūp citu vidū ar savu arī formā bagāto un tomēr tik īpato un vienkāršo dzeju.

Tad lasīja savus darbus dzejniece R. Skujiņa, kuŗai arī pašlaik iznākusi dzejoļu grāmata „Putni". R. Skujiņas dzeja izskanēja izjusta un silta, atklādama vairāk pašas dzejnieces pārdzīvojumu– prieku un sāpes, ko atstājušas nostaigātās dienas.

Savdabīgi, diezgan mākslīgi savus dzejoļus teica dzejniece Klāra Zāle. Kl. Zālei arī nesen iznācis dzejoļu krājums „Pārdegšana". Dzejniecei pirmā vietā likts pašas pārdzīvojums, kas vietām kļūst mākslīgs un tādēļ zaudē to siltumu, kas izskan R. Skujiņas dzejā.

Dzejnieka T. Zeltiņa dzejas darbus nolasīja L. Ozols, tā kā pašu dzejnieku nepaguva pat redzēt. T. Zeltiņa

---

256. Vēstis Nr. 17, 1947. g. 19. jūlijā
257. Latviešu Ziņas, sestdien 1947. g. 19. jūlijā

darbi izteiksmē stipri atgādina Al. Čaku.

Otru vakara daļu ievadīja K. Rabāca referāts „Piezīmes par mūsu trimdas prozu". Savā referātā K. Rabācs izteica par mūsu trimdas prozu diezgan īpatas un vērtīgas, lai gan subjektīvas, domas un atzinumus, uzsvērdams, ka mūsu prozai pašlaik trūkst lielu ideju, kas mūs aizrautu un liktu degt.

Pēc referāta rakstnieks Knuts Lesiņš nolasīja stāstu „Vārdu vaina", kam publika sekoja ar interesi.

Stāsts ļoti veikli veidots, un visi notikumi tā sakomponēti , ka tie intriģē lasītāju un saista tā uzmanību. Tur meklējama arī Lesiņa stāstu vērtība, ne dziļās idejās un pārdzīvojumos.

Vakaru noslēdza rakstnieks Jonass Miesnieks ar savu stāstu „Nelāga sirdsapziņa". Vēlais laiks un nogurums neļāva labi izsekot stāstam. Jonasa Miesnieka stāsts nesaista ar vieglo stāstījumu, kas momentā spēj aizraut publiku, bet viņš rokas dziļāk cilvēka dvēselē un ceļ gaismā cilvēka dvēseles pārdzīvojumus. Šoreiz tā bija mīlestība[258]

LABU GRĀMATU LASĪS JOPROJĀM

SARUNA AR DZEJNIECI ZINAĪDU LAZDU

Lokomotīve nopūzdamās apstājas mežmalā. Nopūšos arī es – te pat priekšā viesulis ar visām saknēm izgāzis simtiem Bavārijas priežu. Tas ir Fišbachā, un es vēl iedomājos, ka tik nu viesulī arī fišbachiešu baraku pilsēta nebūtu satūcīta murskulī, tad steigdamies kāpju pāri izrautiem sakņu pinekļiem un nolauztiem koku stumbeņiem. Bet – paldies Dievam! – fišbachieši vēl itin mierīgi staigā ar kājām pie zemes. Vētras laikā gan kāds vecītis kā balons pacelts gaisā un, apjukumā nezinādams nekā cita, pieķēries saulespuķei. Taču saulespuķe jau nav enkurs tādam kreiserim kā cilvēks. Parauts ar visu gar zemi un ripināts kā satīta grāmata.

Diezgan baigus brīžus toreiz piedzīvojuši fišbachieši. Bet dzejnieces Zinaīdas Lazdas sejā ir tas pats miers un laipnība kā agrāk, kad viņa atver sava mazā mitekļa durvis, kurā prāvāks vīrs, guļus izstiepies, galvu var atsliet pret vien sienu, bet kājas pret otru. Pati dzejniece viscaur baltā, un es skatos un domāju, ka tā tam jābūt, ka dzejniece nemaz citādāk nevar tērpties, ka nekas viņai nepiedienētu labāk. kā šī baltā krāsa. Šai brīdī man liekas, ka arī visa viņas dzeja ir kā balta mūzika, kosmiskas saskaņas caurstrāvota.

Nemaz nezinu, kā esmu apsēdies uz pelēkas karavīru segas pārklātās gultas malas un tikai tad pamanu, ka istabiņā nekā daudz vairāk arī nav. Kāds ķeblītis, apkrauts grāmatām, un pie loga mazs galdiņš, uz kā atvērta līdz pusei pierakstīta burtnīca. Dzejniece laikam tikko kā strādājusi? Droši vien būšu iztraucējis?

Bet Lazdas balss, stāstot plūst kā rāmi ūdeņi. Pašreiz ne. Viņa mēdz strādāt agrās rīta stundās, kad apkārt klusums – un gandrīz visi vēl guļ. Dzejniece ceļas augšā jau piecos, vienā laikā ar mežiniekiem. Kad mostas nometne. Lazda noliek pie malas spalvu līdz citam rītam un steidzas pēc kārtējām dienas devām, pieliek rūpīgu saimnieces roku, kur to prasa nepieciešamība, un tad projām uz skolu mācīt latviešu valodu! Darbs mij darbu. Un tikai stingra laika sadale ļauj īstenot visu iecerēto. Pamazām top kaut kas lirikas cienītājiem. Jaunajai grāmatai padomā pat virsraksts. Pilnīgi nenobeigts Ģētes balāžu tulkojums, ko dzejniece veikusi kopā ar nelaiķi Eduardu Zicānu.

Blakus literātūras darbam Zinaida Lazda allaž atradusi laiku ari rosīgai dalībai baltu filologu kopā, kur viņa nolasījusi vairākus referātus. Tuvākā laikā referāts paredzēts par Pētera Ērmaņa dzeju, kad Fišbachā pulcēsies Bavārijas rakstnieku kopa un baltu filologu kopa

Bet pēcpusdienās? Ko darāt vakaros? Es ēdu laipni piedāvātās zilās plūmes, domādams, cik labi to krāsa saskan ar dzejnieces balto tērpu, un mēģinu būt uzbāzīgi ziņkārīgs. Lazda pasmaida, laikam es viņai atgādinu skolnieku, kas neapnicis var jautāt un jautāt bez gala. Tad viņa atzīstas, ka pēcpusdienās jūtoties nogurusi un nestrādājot. Lasot.

Un kādas ir jūsu mīļākās grāmatas? Manas acis pamanījušās Augusta Gailita romānu „Eke Mors". Bet dzejniece savukārt izsekojusi manam skatam un pavīpsnā: „Ja Gailits rakstītu latviski neviens laikam viņu nemēģinātu izdaudzināt par tik slavenu. . ." Pirmā nodaļa viņai tā atgādinājusi Peru Gintu, ka tālāk nebijusi interese lasīt. Gandrīz visvairāk dzejniece kavējoties Ģētes pasaulē. Nupat atkal pārlasījusi Tolstoja "Annu Karēņinu" un piebilst: „Lūk, rakstnieks, kam bijis vērts mērkt spalvu tintes pudelē."

Ko dzejniece domā par mūsu grāmatniecības nākotnes izredzēm? Viņa domā, ka labu, grāmatu lasīs joprojām. Lai izdevēji izdod un nebaiļojas, ka tiem varbūt turpmāk būs jāstaigā tikpat apdilušos uzvalkos, kā rakstniekiem! Rakstnieki tādos staigājuši jau visu laiku.

Laiks jau vēls, un tā kā vācu vilcieni pēc naudas reformas atkal kļuvuši ne vien pustukši, bet arī precīzi; es atvados un, steigdamies uz staciju, olimpiskā sacīkšu priekā lēcu pār izgāzto koku stumbriem.

Teodors Zeltiņš[259]

---

258. Vēstis Nr. 17. 1947, g. 19. jūlijā
259. Latvija, 1948. g. 24. augustā

Literātu sanāksme Fišbachā

Bavārijas apgabala rakstnieku kopa rīko rakstnieku sanāksmi Fišbachā svētdien, 29. aug., kuŗā aicināti ierasties visi kopas biedri, kā arī interesenti – rakstnieki un žurnālisti no citiem apgabaliem. Par apmešanos un uzturu Fišbachas nometnē tiks gādāts. Sanāksmes darba kārtība: plkst. 10os rītā lit. kritiķa J. Bičola referāts „Nacionālais un internacionālais literātūrā" ar sekojošām debatēm; pēc tam pārrunas par rakstnieku organizācijas un aroda lietām. Plkst. 19os publisks rakstnieku vakars, kuŗā aicināti nolasīt savus darbus Pēteris Ērmanis, Zinaīda Lazda, Valda Mora, Rūta Skujiņa, Irma Grebzde, Jonāss Miesnieks, Jānis Klīdzējs, Ģirts Salnais, Teodors Zeltiņš, Knuts Lesiņš uc.[260]

PAZĪSTAMAS SEJAS FIŠBACHAS VIRŠOS

Bavārijas apgabala rakstnieku kopas sanāksme

„Kaut kas traks! Ja neviens neatbrauc, es iešu mežā," saka Zinaīda Lazda, ar Rūtu Skujiņu, krēslainā vakara stundā bažīgi vērdamās visapkārt. Bavārijas rakstnieku kopas prezidijs – pēc naudas reformas – uzņēmies risku rīkot sanāksmi Fišbachā, bet no viena otra aicinātā jau pienākusi vēsts – nav naudas ar ko samaksāt ceļu. Ja nu neatbrauc neviens? Beidzot no priedēm iznirst raksturīgs stāvs, pazīstams jau pa gabalu – Pēteris Ērmanis! Un zosu gājienā aiz viņa kuplā vircburgiešu saime. Tā laba zīme, jo tas vispār ir retums, kad Ērmanis izkust no sava Vircburgas pagraba, tikai otrā reize visā trimdas laikā. Ar biezu portfeli drīz klāt arī kritiķis J. Bičolis. Un gandrīz nemanīts ieradies, vircburgiešu majoritātes vidū jau smaida arī pats kopas priekšnieks Knuts Lesiņš. Pēdējā brīdī, elsdams un sviedrus slaucīdams, atsteidzas vēl Jonāss Miesnieks un skaļā balsī stāsta!: „Man laimējās piemesties. kādā smagā mašīnā, bet. pagāni izlika laukā pavisam tālā Nirnbergas stūrī – dabūju kārtīgi pastiept soli." Nu ļaužu pietiekami, lai varētu sākt darba kārtību.

Ievadā J. Bičoļa referāts „Nacionālais un internacionālais literātūrā", kuŗā referents secina, ka nav iemesla norobežoties no svešu sižetu apstrādāšanas, ja tie labi pakalpo rakstnieka nolūkiem. Nav vēlama arī norobežošanās no tā internacionālā elementa, kas kā visas cilvēces īpašums pieder mūsu kontinenta kultūrai, . .Referāts izraisa rosīgu domu izmaiņu, kurā, gan ne tieši par tematu, Prof. P. Starcs aicināja rakstniekus novērsties no negatīvā un erotiskā tēlošanas.

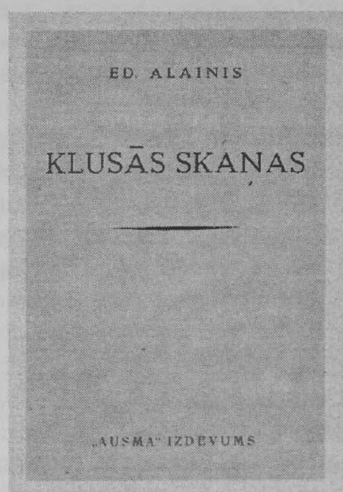
Pārrunās par rakstnieku aroda jautājumiem pieņēma rezolūciju lūgt periodisko izdevumu izdevējus honorārus jaunajās markās aplēst ne mazākus par pusi no bijušiem honorāriem reichsmarkās. Nolēma meklēt līdzekļus, kā visietekmīgāk vērsties pret izdevējiem, kuŗi izvairās kārtot materiālās saistības ar autoriem. Izdevēju pārstāvis savukārt aicināja sabiedrību un nometņu vadību iedarboties pret tādiem grāmatu tirgotājiem, kuŗi nenorēķinās par saņemtām publikācijām.

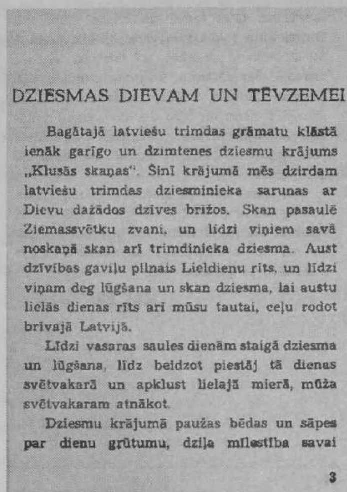
Rakstnieku vakarā Fišbachas teātra zālē kopas biedri reprezentējās ar jaunākajiem daiļdarbiem. Pēteris Ērmanis lasīja interesantu dzejojumu .,Dzejnieks un dzērājs" un citus dzejoļus, Zinaida Lazda iepazīstināja ar saviem pēdējiem veikumiem lirikā, Knuts Lesiņš reprezentējās ar stāstu. „Dūja", Jonāss Miesnieks ar tēlojumu „Ezerpurva vīzija", Irma Grebzde ar stāstu no sanatorijas stāstu cikla, Jānis Širmanis ar divām pasakām, šoreiz lielajiem klausītājiem, ar dzejoļiem Valda Mora, Rūta Skujiņa, Zenta Liepa un Irma Skabarde, bet Henrijs Mors ar stāstu „Ķiršu zieds". Teodora Zeltiņa balādi „Koka Kristaps" nolasīja Jānis Bičolis. Sarīkojums bija kupli apmeklēts un liecināja par klausītāju uzticību rakstniekiem.

T.Z.[261]

260. Latvija, 1948. g. 24. augustā
261. Latvija, 1948. g. 2. septembrī

Pirmajos gados nometnē ar grāmatu izdevniecību darbojās arī Eduards Alainis, bet ap 1947. g. pārcēlās uz Memmingenu.





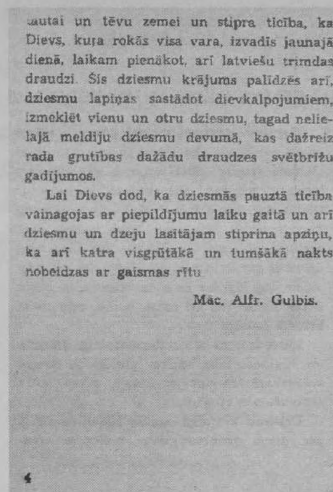
DZIESMAS DIEVAM UN TĒVZEMEI

Bagātajā latviešu trimdas grāmatu klāstā ienāk garīgo un dzimtenes dziesmu krājums „Klusās skaņas". Šinī krājumā mēs dzirdam latviešu trimdas dziesminieka sarunas ar Dievu dažādos dzīves brižos. Skan pasaulē Ziemassvētku zvani, un līdzi viņiem savā noskaņā skan arī trimdinieka dziesma. Aust dzīvības gaviļu pilnais Lieldienu rīts, un līdzi viņam deg lūgšana un skan dziesma, lai austu lielās dienas rīts arī mūsu tautai, ceļu rodot brīvajā Latvijā.

Līdzi vasaras saules dienām staigā dziesma un lūgšana, līdz beidzot piestāj tā dienas svētvakarā un apklust lielajā mierā, mūža svētvakaram atnākot.

Dziesmu krājumā paužas bēdas un sāpes par dienu grūtumu, dziļa mīlestība savai

3



tautai un tēvu zemei un stipra ticība, ka Dievs, kuŗa rokās visa vara, izvadīs jaunajā dienā, laikam pienākot, arī latviešu trimdas draudzi. Šis dziesmu krājums palīdzēs arī, dziesmu lapiņas sastādot dievkalpojumiem, izmeklēt vienu un otru dziesmu, tagad nelielajā meldiju dziesmu devumā, kas dažreiz rada grūtības dažādu draudzes svētbrīžu gadījumos.

Lai Dievs dod, ka dziesmās pauztā ticība vainagojas ar piepildījumu laiku gaitā un arī dziesmu un dzeju lasītājam stiprina apziņu, ka arī katra visgrūtākā un tumšākā nakts nobeidzas ar gaismas rītu.

Māc. Alfr. Gulbis.

4

Bibliotēka

Fišbachas nometnes bibliotēkā, kas pastāv no 1945. g., ir 1919 grāmatu dažādās valodās. Grāmatas iegūtas ar ziedojumiem un nometnes komitejas atvēlētiem līdzekļiem.[262]

Fišbachas nometnes bibliotēka savu darbību iesāka 1945. g. vasarā un tuvākos mēnešos varēs atskatīties uz trīs gadu darbību.

Bibliotēku atklāja ar apmēram 1200 saziedotām grāmatām. Vislielākie nopelni šo grāmatu savākšanā ir Kniperes jaunkundzei.

Bibliotēka atrodas pārvaldes ēkā un iedzīvotājiem pieejama trīs dienas nedēļā – pirmdienās, trešdienās un piektdienās no plkst. 17oo – 19oo vakarā.

Lielākā daļa grāmatu ir vācu valodā. Ir arī angļu, franču poļu un nedaudz krievu grāmatas. Grāmatas latviešu valodā skaita ziņā ieņem trešo vietu.

Bibliotēkā grāmatu skaitliskais sastāvs šāds:

Kopskaits	1919
Zudušas	286
Bojātas	13
Lasīšanai pieejamas	1620
Vācu	945
Angļu	400
Latviešu	251
Franču	13
Poļu	8
Krievu	3

Grāmatas arvien nāk klāt, gan kā ziedotas, gan arī ar komitejas līdzekļiem iegādātas. Vairums vācu romāni un stāsti. Ir arī zinātniskas un dzeju grāmatas. Katram lasītājam iekārtota kartotēkas kartīte. Lasīšanas laiks 2 nedēļas. Šo termiņu gan ļoti bieži neievēro. Ir daži gadījumi, ka grāmatas jāsaņem atpakaļ ar ieplēstām lapām, bojātas un netīras. Bet ar pateicību jāsaka, ka ir lasītāji, kuŗi grāmatas ir salabojuši un ziedojuši laiku un materiālu, un no galīgi sabojātām grāmatām ir radušās glītas un veselas. Par jaunatni, ar ļoti retiem izņēmumiem, jāsaka, ka grāmatas nodod laikā un nevainojamā stāvoklī. Pašlaik lasītāju skaits – 250. Grāmata ir tikpat kā labs draugs, ja mums nebūtu šis garīgais draugs grāmata, mūsu dzīve būtu tukša un nabaga. Un šeit staigājot jau tā drūmās trimdas gaitas, viens otrs brīdis, lasot grāmatu kļūst gaišāks un bagātāks.

bibl. O. Landovska[263]

---

262. Latvija, 1948. g. 24. martā
263. Vēstis Nr. 10, 1948. g. 12. martā 11. lpp.

Mūzikālā dzīve

Fišbachas latviešu nometnes mūzikāls svētbrīdis

Fišbachas ciema baznīcā, svētdien, 1945. g. 9. septembrī plkst 15os notika mūzikāls svētbrīdis. Piedalījās māc. Fr. Kramiņš, A. Siliņa (sopr.), A. Vemane (arfa), A. Kalnājs (ērģeles), A. Matisons (vijole), J. Ādamsons (čello), F. Valdmanis (dir.) un jaukts koris. Programmā garīgo, latviešu un klasisko komponistu darbi.[264]

19. martā (1946. g.) brīvmākslinieks A. Šnorrias sarīkojumu telpā bija rīkojis romanču vakaru. Sestdien, 23. martā (1946. g.) plkst. 17os sarīkojumu telpā notiks orķestra „Baltika" un dziedones Ksēnijas Brantes koncerts.[265]

Kamermūzikas koncerts

Fišbachas nometnē 1946. g. 17. aprīlī plkst. 19-os
Izpildītāji Prof. Kārlis Rasts – klavieres, Alfreds Matisons – vijole un Prof. Karlis Hertels – čello
Programmā L. Bēthovena, G. Tartini, Fr. Šopena un Fr. Šūberta darbi.

Maija svētku koncerts

Svētdien, 5. maijā (1946. g.) pl. 18os. nometnes sarīkojumu zālē notiks Maija svētku koncerts. Koncertā piedalīsies Nac. operas baleta soliste M. Griķe-Damberga, nometnes koris doc. F. Valdmaņa vadībā un solisti – L. Vēze, L.Neinberga un E. Kalsinga (klavieres), A. Vemane (arfa) un A. Matisons (vijole).[266]

Maija svētku koncerta atreferējums

Svētdien, 5. maijā sarīkojumu zālē notika koncerts, kuŗā bez pašu spēkiem piedalījās arī Mirdza Griķe un Lilija Štengele.

Programmu atklāja nometnes koris doc. F. Valdmaņa vadībā. Koris progresējis – nedzird vairs soprānu izlēcienus, un arī basi dzied apvaldītāk.

Mirdza Griķe, dejojot E. Dārziņa Melancholisko valsi, iespaidu panāca vairāk mīmiskiem nekā dejiskiem līdzekļiem. Šai dejai bija pilnīgi nepiemērots skatuves dekorējums. Mirdza Griķe vēl dejoja J. Strausa valsi un R. Moaestes Lambru. Pēdējā dejā viņa, rādīdama savu spāņu dejas prasmi, ļāva vaļu savam temperamentam. Arī te traucēja dekorācijas. No sava agrāko laiku vērojuma, par spīti dažādiem nelabvēlīgiem apstākļiem, Mirdza Griķe nav zaudējusi nekā.

Koncertā vēl piedalījās L. Štengele (deklamācijas), E. Kalsinga (klavieres), L. Neiberga (klavieres) un A. Matisons (vijole), kuŗi visi sniedza savām spējām atbilstošu priekšnesumu.

L. Liedags.[267]

Maija svētku koncerta programmu atkārto amerikāņu sarkanam krustam Nirnbergā 1946. g.

Tēvijas koncerts

Svētdien, 2. jūnijā (1946. g.) pie mums koncertēja Latvijas radiofona dubultkvartets „Tēvija". Klausītāji, to starpā arī nometnes komandants, dziedoņu sniegumu uzņēma ar vissiltāko atsaucību. Sevišķi patika jautrās un

264. No programmas lapiņas
265. Vēstis Nr. 12 (34), 1946. g. 23. martā 19. lpp.
266. Vēstis Nr. 16 (38), 1946. g. 4. maijā 17. lpp.
267. Vēstis Nr. 17 (39), 1946. g. 11. maijā 15. lpp.

drastiska humora pilnās dziesmas. Tika dziedātas ar samērā labu izrunu arī pāris angļu un amerikāņu dziesmas. Koncerts noslēdzās ar maršu no S. Guno operas „Fausts", kas tika sniegts īsti virtuozi. Atskaitot dažas kļūdas, koncerts izdevās ļoti labi, un tas ir liecinieks latviešu vokālās kultūras sasniegumiem un nākotnei.

L.L.[268]

Koncerts slimnīcā

Fišbachas DP slimnīcā, kur patlabam ārstējas latviešu, igauņu, poļu, ukraiņu un citu tautību pārvietotās personas, slimniekiem un personālam koncertēt, trešdien, 12. jūnijā (1946. g.) bija ieradušies latviešu mākslinieki:K. Riškēvics (vijole), Vemens (brača) un Vemena (arfa).

Koncertā izpildīja Toseli Serenādi, Grīga Solveigas dziesmu, Čaikovska Dziesmu bez vārdiem, Šūberta Lēni lūdzot, Grinkas Šaubas, Zimermaņa Serenādi.

Klausītāji, starp kuŗiem ir arī tādi, kas ārstējas jau ilgāku laiku, un tāpēc nav varējuši piedalīties sarīkojumos, ar lielu interesi un izpratni sekoja koncertam un sirsnīgi sumināja māksliniekus. Slimnīcas direktors Dr. Norgello visu klausītāju vārdā izteica siltu pateicību māksliniekiem un izteica cerību, ka šim piemēram un gadījumam sekos citi.[269]

Stīgu kvartets Fišbachā

Mūsu nometnes mūzikas mīļotājiem bija izdevība otrdien, 13. augustā (1946. g.) pirmo reizi Fišbachā dzirdēt stīgu kvartetu, jā, pat kvintetu spēlējam.

Stīgu kvartets ir kamermūzikas visgrūtāk izpildāmais veids, jo tas prasa ne tikai absolūti tīru mūzicēšanu, tamdēļ, ka katrs atsevišķs kvarteta dalībnieks šeit ir solists, bet tanī pašā laikā arī kvarteta, kā vienas vienības, pilnīgu saliedētību. Lai šīs augstās mūzikālās prasības realizētu, parasti iestrādājies kvartets turas kopā, cik vien ilgi tas ir iespējams.

Tamdēļ jāatzīst, ka nule dzirdētais kvartets, kas sastādījies dažu dienu laikā un vienīgi gadījuma pēc, visumā savu uzdevumu tiešām godam veicis.

Kvartets spēlēja sekojošā sastāvā: Prof. Andreas Popps (I vijole), Alfrēds Matisons (II vijole), Kārlis Riškēvics (alts), Jānis Ādamsons (I čells) un Prof Kārlis Hertels (II čells). W. A.Mocarta „Mazā nakts mūzika ", kur I vijole viscaur izcelta kā solo instruments, bet pārējiem dalībniekiem piešķirta vienīgi pavadītāja loma, skanēja tīrskanīgi un spraigi. Vienīgi no I vijoles gribējās vairāk izjust, Mocartam rakstur̄īgo rotaļīgo vieglumu, it sevišķi pirmā un pēdējā daļā. Fr. Šūberta kvinteta C-dur, op. 163 I daļa, kur gan abos čello, gan abās vijolēs, gan alts un I čello, raisījās skanīgā plūdumā, izņemot dažviet intonācijas kļūdas II čello.

Visviengabalaināko iespaidu atstāja Ant. Dvoržaka F-dur, op. 96 kvartets. Minētais darbs ir arī tiešām skaistākais un aizraujošākais, kas uzrakstīts pag. gadsimteņa otrajā pusē, kamermūzikā. Šeit varēja vērot, ka kvartets bija daudz pūlējies, lai izceltu šā darba krāsu bagātību. Vadmotīvs daiļskanīgi plūda I daļā no viena instrumenta otrā. Sevišķi izcēlās II daļas beigu posms ar klusinātu priekšnesumu, kuŗā Ādamsona čello skanēja īsti jauki.

Tā bija patīkama stunda kamermūzikas mīļotājiem. Pateicība pienākas it sevišķi vijoln. A. Matisonam, kuŗš šo kamermūzikas vakaru noorganizēja.

F.V.[270]

Koncerts – balle

Sestdien 17. augustā 1946. g. plkst 20.00

Piedalās E. Kalsinga (klavieres un klavieru pavadījumi), L. Vēze (klavieres), L. Neiberga (klavieres), A. Bungše (tenors), J. Ādamsons (čello), A. Matisons (vijole).

Programmā Fr. Šūberta, J. Brāmsa, Toselli, G. Verdi, Fr. Šopena, J. Mediņa (Aijā žūžū pirmatskaņojums), D. Popper, M. de Falla, O. Kockert darbi un *„Hollywood – song don't fence me in"*.

Trešdienas koncerts

Ir liela daļa cilvēku, kuŗiem ar mūziku nav nekādu attiecību. Bet arī tiem, kuŗi mūziku mīl, šīs attiecības var būt ļoti dažādas. Nerunājot nemaz par klausītājiem, arī profesionālu starpā simpatiju un nodošanās pakāpe ir aplūkojami plaša. Izklausās neticami, ka slavenais, kā ģenijs dievinātais, Seviļa bārddziņa autors Rosini atzinies, ka viņš mūziku nemīlot. Cik dažu labu reizi koncertā mūs pārņem sajūta, ka aplausu vētru pavadītais mākslinieks

268. Vēstis Nr. 21 (43), 1946. g. 8. jūnijā 14. lpp.
269. Vēstis Nr. 22 (44), 1946. g. 15. jūnijā 12. lpp.
270. Vēstis Nr. 31 (53), 1946. g. 17. augustā 13. lpp.

ar mūziku tikai koķetē, ka viņš pats tikai priecājas par savu pirkstu veiklību, par savas balss spēku, reibst savā slavā un baidās vienīgi krist no saskrūvēto honorāru augstumiem. Starptautisko un arī tautisko virtuozu programmās sastapsimies arvien ar tiem pašiem jājamiem zirdziņiem, pārbaudītiem numuriem un labi iedresētiem priekšnesuma trikiem, kas nemaināmi nodrošina panākumus, ja vien solists ir pietiekami uzmanīgs un nenolaižas. Protams, arī tāda mūzika prasa zināmu ziedošanos, kā katrs amats, piem. kā skaistuma kopšana. Šo estrādes lauvu sabiedrotie, tā sakot, viņu saimniecības pārziņi ir gudri komponisti, kuŗi studējuši pūļa psicholoģiju, virtuozi pārzin visus skaņu pasaules vājos un stipros punktus, zina, kas velk un kas nevelk, un kas apgādā atskaņotājus ar noejošu preci, skanīgām un efektīgām dziesmām, serenādēm, kanconetām u.t.t. Konkurence šai lielajā mūzikas tirgū ir milzīga, ne visi spēj izsisties uz augšu, bet arī tie, kuŗi ir apakšā, tiecas pēc gaisa ar tādiem pašiem līdzekļiem, ar to pašu lielo sevis mīlu un mazo mīlu uz mūziku.

Pieraduši un samierinājušies ar tādu lietu stāvokli, fišbachieši trešdienas vakarā „Melnajā Bumbā" pa daļai pārsteigti, pa daļai apmulsuši, vēroja neparastu ainu. Kāda jauna dāma un trīs jaunekļi bija atbraukuši vienkārši pamuzicēt. Vijolniekam nebija līdz Stradivarija, bet kāda nemināma meistara tirgus vijolīte, pianists nebija pieprasījis Steinveja koncertflīģeli, bet pieticīgi klabināja mūsu sagrabējušo, kā no dūksts izvilkto, pianinu, dziedātāja neņēma nevienu augsto do un netricināja kolorātūras; komponists programmā nebija paredzējis neviena šlāgera, kam vienkāršs putniņš varētu pamāt ar galvu kā vecam paziņam un klusi dūkt to līdzi. Pat mūsu drūmajās dienās mums tik svētīgo stiprinājumu, kādu patriotisku vārsmu, viņi bija atstājuši mājās, it kā nebūtu ne kaŗa, ne bēguļošanas, ne koncertšķūņa dēļu sienu bezcerīgās šķirbainības. It kā mēs sēdētu Latvijas konservatorijas mierpilnajā gaišajā zālē, neieinteresēti nekādos blakus apstākļos, klausītos kamermūzikas koncertu, kur rokās sadevušies dzīvē vientuļie draugi mākslā: flams Franks, latvietis Vītols, soms Sibelius ar saviem paziņām. Divas stundas uz mums runāja vienīgi mūzika, bikli, gandrīz čukstoši, it kā tikai pati sev kaut ko stāstīdama, neuzbāzdamās ne ar izskaistinājumu, ne ar ekstravaganci. Visdažādāki stili un laikmeti – Franka vijoļsonāta, Sudrova, Zālīša, Sibeliusa, Debisi, Jēruma dziesmas, Vītola Carmina un Melodija, A. Kalniņa Eleģija – tik labi sakusa kopā savos kontrastos, ka šķita vienas lielas simfonijas sastāvdaļa, un noslēgumā pat citādi nodrāztais Šopens netraucēja šo kopiespaidu, bet pielika vienīgi noapaļojumam kodu. Jūtīgākām ausīm varētu bojāt pāris populāru piedevu, koncerta vidū, bet arī tās viesi pasniedza gaumīgi atturīgā stilā.

Jā, vai nebija jābrīnās, ka vēl kaut kur pasaulē ir nelaikmetīgi aizsapņojušies fantasti, kuŗi spēlē Franku un komponē dziesmas kā Jēruma Miniatūra? Kas vairāk atgādina cellēs dzīvojošos viduslaika mūkus, nekā šiverīgus dīpīšus? Tiešām, ar mūkiem viņiem ir līdzība. Par dziedātāju Elfrīdu Karlsoni – Kukaini jau klausītāji būs dzirdējuši agrāk, viņa protams, dzīvo šķirti no mūkiem. Komponists Alberts Jērums, vijolnieks Ferdinands Heinrichsons un pianists Voldemārs Meļķis – visi mūsu mūzikas mātes Koservātorijas zīdīti – ir nodibinājuši savu galveno štābu īstā šolaiku cellē: Detmoldas Dzidro avotu viesnīcas skatuvē bez logiem un bez durvīm. Kur katrs tagad ierušina sev mājīgāku kaktiņu, šie mūzikas apsēstie līdz šim nav pamanījuši, ka katrā sarīkojumā viņus vienkārši novāc no viņu „istabas" ar visām cisām, kā citur cīnās par papilddevām un algām, par popularitāti un slavu. Toties viņi mūzicē katrā brīvajā brīdī pēc sirdspatikas, palīdz prof. Vītolam celt mūzikas skolu, kas atgādina atkal Rīgas konservātoriju, un sastāda savas koncerta programmas nemaz neprasīdami, kas publikai „patīk". Viņu māksla varbūt daudziem nav vajadzīga. Bet Tas Kungs beidzot piekāpās un bija ar mieru izglābt Sodomu par vienu taisno. Tad nu šie pēc manas svētās pārliecības ir vīri bez viltus Tā Kunga mūzikas valstībā. Tāpēc arī pesimists brīdi var vieglāk uzelpot. Protams, viņi ir jauni, un daudz vēl viņiem nāksies rādīties un daudz vēl kāpt, lai tiktu, kur saule nenoriet. Taču redziet, cik dabīgi, vienkārši un nesamocīti viņi jūtas mūzikas pasaulē, un cik laipna savukārt bija mūzika pret viņiem. Arī nepieradušais klausītājs drīzi iemanījās elpot šo spirgto, nemāksloto gaisu. Mēs bijām arī drusku it kā lepni, ka nemaz nav tik maz mūsu vidū to, kuŗi šādā gaisā var nosēdēt divi stundas nenoslāpuši. Tad jau dzīvosim.

J. Poruks[271]

Tenors Harijs Bungšs

Pagājušajā sestdienā, 1946. g. 17. augustā nometnes sarīkojumu zālē notika koncerts, kur piedalījās arī Harijs Bungšs. Veca paruna skan: Ko nevar celt, to nevar nest. Šis kungs, kuŗš minētajā koncertā dziedāja, iepriecināja klausītājus ar Verdi „Meitenes sirsniņu" un Pučīni „Kādreiz mirgoja zvaigznes". Sevišķi pirmās ārijas dziedājums atgādināja pazīstamu latviešu tautas dziesmu par kādu lepnu mājputnu. Šīs ārijas ir pazīstamas kā gŗūti dziedamas un prasa daudz pūļu pat no rūdītiem un gataviem dziedātājiem. Ja kāds vēl nav gatavs dziedātājs, tad taču tas neuzņemtos veikt to, ko viņš vēl nespēj, bet izvēlētos savām spējām piemērotas dziesmas. Vai varbūt Bungša kungs sevi uzskata jau par tik spējīgu?

Otras ārijas izgāšanos neglāba ne „raudošā" balss, ne arī publikas aplausi, kas nebija nopietni domāti.

---

271. Vēstis Nr. 32 (54), 1946. g. 24. augustā 16. lpp.

Mums jānožēlo, ka Bungša kungam ir tik maz, vai pareizāk sakot, nav nemaz paškritikas; cerēsim, ka koncertu rīkotāji turpmāk atturēsies no šādiem pārsteigumiem.

S.Z.[272]

Ks. Brantes un J. Ādamsona koncerts sestdien, 31. augustā (1946. g.)

Mēs varam būt priecīgi, ka mums ir tāda dziedātāja kā Ks. Brante. Viņas līriskais soprāns daudz skolots un, ka viņa strādās arī turpmāk, par to mēs esam pārliecināti.

Arī J. Ādamsons atrodas uz tā ceļa, kas novedīs pie latviešu labākajiem čellistiem. Abiem māksliniekiem vajadzēja dot daudz piedevu.[273]

Freimaņa, Ārenes, Lepmaņa un Gailītes koncerts

Piektdien, 1. novembrī (1946. g.) notika E. Freimaņa (klavieres), E. Ārones (soprāns), K. Lepmaņa (vijole) un L. Gailītes (dekl.) koncerts.[274]

Ādolfa Kaktiņa koncerts

Š.g. (1946) 19. novembrī Fišbachas sarīkojumu telpās.[275]

Fišbachas nometnes kamermūzikas vakars

1946. g. 23. novembrī plkst. 19.oo.

Izpildītāji: prof. Andreas Popps (I vijole), Alfrēds Matisons (II vijole), Kārlis Riškēvics (alts) un Jānis Ādamsons (čello). Programmā Fr. Šūberta un P. Čaikovska darbi.

Fišbachas Zinātnisko kursu eglītes vakars

1946. g. 23. decembrī mazajā zālē. Mūzikālo priekšnesumu izpildītāji: A. Vēmane (arfa), Alfrēds Matisons (vijole) un Jānis Ādamsons (čello).

Fišbachas nometnes IV kamermūzikas vakars

1947. g. 4. aprīlī plkst. 20.00. Izpildītāji: Prof. K. Rasts (klavieres), A. Matisons (vijole), K. Riškevics (alts) un J. Ādamsons (čello). Programmā J. Brāmsa, E. Griega, R. Šūmaņa un L. Bēthovena darbi.

Vold. Meļka koncerts

4. maijā (1947. g.) plkst. 20.oo sarīkojumu zālē pianista Vold. Meļka koncerts. Programmā V. Dārziņa, A. Jēruma, L. Bēthovena un Šopēna darbi.[276]

Vijoļvirtuoza Huberta Aumeres koncerts 7. VII.

Īsā laikā iecienītais jaunais virtuozs mūsu nometnē viesojās ar otru koncertu, kas pierāda, ka pirmā koncertā jau nodibinājušās labas attiecības starp mākslinieku un mūsu nometnes mūzikas cienītājiem. Šis koncerts notika jau daudz labvēlīgākos temperatūras apstākļos un tāpēc arī mākslinieks spēja panākt lielāku iespaidu nekā pirmajā koncertā. Tas ir mākslinieks, kas tiešām virtuozi pārvalda savu instrumentu un ar dziļi pārdomātu izjustu priekšnesumu, mūzikalitāti aizrauj klausītājus un tur tos savas mūzas gūstā vēl ilgi pēc koncerta pēdējiem akordiem.

Koncerts sākās ar vienu no pēdējiem J.S. Bacha darbiem, slaveno Čakonnu, kas ietilpst visas pasaules vijoļvirtuozu repertuārā. Tālāk seko Mendelsona slavenais vijoļkoncerts E-mollā (op. 64 rakstīts 1844. gadā), kas apveltīts ar nekad nevīstošu vērtību, un ko uzskata par vienu no visskaistākajiem visā vijoļliterātūrā, un kas arvien vēl bauda vislielāko virtuozu un publikas mīlestību. Arī šoreiz jaunais virtuozs to atskaņoja ar apbrīnojamu skaidrību, lidojošu ritmisku vieglumu un plastisku mūzikālo frazi, ko pats autors ielicis savā darbā kā augstas cildenuma virsotnes.

Programmas otro daļu ievadīja kādreiz slavenā poļu vijoļvirtuoza Vieņavska efektīgā polonēze d-dūrā, kam sekoja citi mazāku formu darbi – Šūberta Vilhelmi Ave Maria, Ojas Igauņu veca paraša, Tartini Kreislera variācijas par Corelli tēmu un noslēgumā de Sarasates Spāņu deja.

Pati uzmanība pavadījumos bija jaunā igauņu pianiste. Savus pienākumus tā godam veica. Daudz aplausu un ziedu.

Voldemārs Rullis[277]

---

272. Vēstis Nr. 32 (54), 1946. g. 24. augustā 17. lpp.
273. Vēstis Nr. 34 (56), 1946. g. 7. septembrī 19. lpp.
274. Vēstis 1946. g. 2. novembrī 18. lpp
275. Vēstis 1946. g. novembrī 20. lpp.
276. Vēstis Nr. 78 1947. g. 3. maijā 16. lpp.

Zuikas vīru koŗa koncerts Fišbachā

29. maijā (1947. g.) Fišbachu apciemoja mīļi un gaidīti viesi – Zuikas vīru koris. Šī vienība Fišbachas tautiešu sirdis iekaŗojusi jau ar saviem pirmajiem koncertiem pagājušajā vasarā, kāpēc arī tagad sarīkojumu telpa publikas pārpildīta. Apskatot gaumīgi iekārtoto programmu, kuŗā reprezentēti A. Kalniņš, J. Vītols, E. Dārziņš, J. Graubiņš, A. Feils, B. Skulte, H. Pavasars un I. Sakss jāliecina, ka daudzas dziesmas programmā kuŗas mūsu klausītāji dzird pirmo reizi. No pazīstamajām dziesmām var spriest, ka programma grūta, kas kaulus lauzusi ne vienam vien labam vīru korim. Šaubas, sevišķi par tenoru izturību, rada mūsu sarīkojumu telpas diezgan sliktā akustika un, galvenais, tveicīgais karstums. Jau sākumā ar pirmajām taktīm redzam ārkārtīgi rūpīgu darbu programmas sagatavošanā, kas tūlīt nodibina ciešu koŗa kontaktu ar klausītājiem. Katra fraze dziļi pārdomāta, katra dziesma dziļi pārdzīvota, un katrs akords pasniegts publikai savā brīnišķā mirdzumā, kas liecina par koŗa balsu labo kvalitāti, diriģenta augstvērtību un darbu, darbu un vēlreiz darbu. Tāpat nevaram paiet garām labi izkoptai koŗa dikcijai, kur diriģents piegājis, kā visur, ar savu meistara roku. Smags pārbaudījums gūlās uz tenoriem, bet viņiem par godu jāsaka, ka visus žilbinošos augstumus viņi veica ar apbrīnojamu meistarību, un sīkās intonācijas svārstības bija tikai pārcilvēcīgā karstuma rezultāts. Daudz aplausu, piedevu un atkārtojumu.

Zuikas vīru koris ir vienība, kas savas sirdis saliedējuši, kas latvisko dziesmu skandina tādā pilnībā, ka klausītāju vidū nebūs sirds, kas nebūtu uzvarēta. Diriģents Zuika var būt lepns par paveikto, jo pēdējo, nedaudzo gadu laikā viņš savās spējās ir audzis un veidojies plašos apmēros. Novēlēsim Zuikas vīru korim labas sekmes tālākās gaitās Anglijā un, lai viņi ar latvisko dziesmu skandējumu katru tautieti aizvien aizved uz brīdi mūsu brīnišķā Dievzemītē, bet sveštautiešiem palīdz labāk saprast latvisko mīlošo dvēseli.

Voldemārs Rullis[278]

Augsburgas tauŗu orķestra „Baltija" koncerts Fišbachā

1947. g. 2. augustā

Kā jau pats nosaukums rāda, orķestris komplektējās no latviešiem, igauņiem un lietuvjiem. Ļoti apsveicama parādība, ka šie dažādo tautību mūziķi apvienojušies vienā „Baltijas" orķestrī, kas tagad kuplina savas nometnes dievkalpojumus, gan arī koncertē nometnes iemītniekiem. Sākumā grūtības radījis instrumentu trūkums, bet ar lielu mūziķu pašaizliedzību tagad lielā daļa mūziķu lepojās ar pavisam jauniem, personīgiem un labu meistaru gatavotiem instrumentiem. Tāpat tas ir arī ar nošu repertuāru, un te nu lielu darbu veicis orķestŗa diriģents A. Jansons, kas no nekā radījis interesantu, grūtu un plašu tauŗu orķestra koncerta programmu. Orķestris atrodas sava darba sākumā, tomēr sastāvā vērojami daudzi labi spēki, ar kuŗiem strādājot varētu sasniegt labus panākumus, bet ir arī vājas vietas, piemēram, svarīgā trompešu grupa, kas pagaidām pārējam sastāvam stipri atpalikusi. Trompetistiem uz savas sirdsapziņas arī jāuzņemas viens otrs grēciņš intonācijas ziņā. Cerēsim, ka šo robu orķestŗa turpmākās gaitās izdosies aizpildīt. Ar dzirdēto varam būt apmierināti, jo šāda veida mākslas vienība mums ir vienīgā visā joslā. Nedrīkstam arī aizmirst, ka mūziķi ar pašreizējo kaloriju daudzumu nevar pietiekoši nodoties stundām ilgiem nepieciešamiem vingrinājumiem. Labas sekmes diriģentam un orķestrim turpmākā darbā.

Vold. Rullis[279]

Hertas Lūses, Ata Teichmaņa un Hugo Štrausa koncerts Fišbachā

1947. g. 7. augustā

Šķiet ilgi mūsu nometnes tautieši tā nav gatavojušies koncertam kā šim, ko pierāda lielais publikas pieplūdums un puķu plūdi. Tas pierāda arī, ka ieradušies mīļi un gaidīti mākslinieki. Ir patīkami mūsu pelēkajā dzīves ikdienā pāris stundas aizmirsties, nejust sevi un apkārtni. Neviens krēsls tad neliekas nelīdzens, vai šķībā atzveltne nespēj pietiekoši spiest sānus, kad klausāmies mūsu mūzikas lielos garus Hertu Lūsi, prof. Ati Teichmani un Hugo Štrausu.

Programma interesanta un rūpīgi sastādīta. Vispirms Ernsta von Dohnangi sonāte b-mollā. Interesants darbs, žēl, ka atskaņojums pilnībā neizdevās koncertam nepiemērotā pianīno dēļ, šī darba atskaņošana prasa labu koncertflīģeli. Atis Teichmanis to veica savām lieliskām spējām atbilstošā garā. Pirmo daļu noslēdza Herta Lūse ar Ķepīša Solveigas vēstules Peram Gintam, apliecinādama, ka viņas balss vēl arvien atrodas savu brīnišķo sniegumu augstumā.

Koncerta otrā daļā Hugo Štrauss sliktā instrumenta dēļ bija spiests mainīt programmā paredzēto Šopēna Balādi pret Alfreda Kalniņa Balādi. Tālāk Herta Lūse dziedāja piecas Jāņa Mediņa dziesmas, apliecinot savas

277. Vēstis Nr. 16 1947. g. 12. jūlijā 12. lpp.
278. Vēstis, 1947.g. 4. jūnijā 14. lpp.
279. Vēstis Nr. 20, 1947. g. 9. augustā 12. lpp

lielās mākslinieces spējas pilnā mērā. Koncertu noslēdz Atis Teichmanis ar Jāzepa Vītola , Saint Saina un Možkovska darbiem. Publika augstvērtīgā koncerta māksliniekus apveltīja bagātīgi applausiem un bagātīgām ziedu veltēm.

Vold Rullis[280]

L.V.K.B. „Dziedonis" Sārstedtes koŗa koncerts Fišbachā

1947. g. 2. septembrī

Vīru koris „Dziedonis" savu darbību uzsācis apmēram pirms 1 ½ gada atpakaļ Beļģijā, un Fišbachā deva savu 106. patstāvīgo koncertu. Angļu joslā to pazīst katrā nometnē, bet mums tas ir zināms tikai no laikrakstos lasītām kritikām, tamdēļ ar interesi gaidījām tālo viesu pirmo uzstāšanos. Programma vidēja grūtuma, interesanta. Patīkamu iespaidu atstāj vienveidīgie tērpi, un jau sākumā iznākot publika tos sveic aplausiem.

Diriģents Rūdolfs Balodis, bijušais jelgavnieks, dziesmās apliecināja atzīstamu prasmi un darba mīlestību, vēl jo vairāk tamdēļ, ka koris visumā nevar lepoties ar bagātu balss materiālu. Līdz šim tomēr sasniegts daudz, bet daudz arī vēl jāveic, ko, cerams, koris sava jaunā, enerģiskā diriģenta vadībā arī veiks. Gŗūti piekrist dažu dziesmu tulkojumam, piem., Pie tēvu zemes (E. Dārziņš) u.c., kad diriģents atļaujas pārāk skaļus akcentējumus, kas drīzāk atgādina kādu kaŗavīru marša dziesmu ar visai slavisku garu. Šis paņēmiens pieskaitāms lētiem efektiem, ko Dārziņš savā dziesmā gan nav paredzējis. Tāpat nevaru nepieskārties arī neparastiem crescendo, kur sākuma posms būtu, bet vidējā daļa pārāk īsa un parasti beidzas ar plaši akcentētu fortissimo, kas bieži atkārtojoties rada vienmuļību. Intonācijas ziņā labi iestudētas vārīgākās vietas, bet, sevišķi fražu nobeigumos, atsevišķās balsīs bieži izdalās atsevišķi dziedātāji, tādējādi grēkojot pret akorda tīrskaņu. Vispāri būtu vēlama lielāka rūpība akordu tīrskaņai, kas dotu koŗa atskaņotiem darbiem pavisam citādu mirdzumu. Sevišķi patika ar savu vienkāršo atskaņojuma veidu programmas pēdējā daļa. Lielais apmeklētāju skaits neskopojās applausiem un ziedu veltēm. Daudz piedevu.

Voldemārs Rullis[281]

Lidijas Blūmentāles un Jāņa Kalēja koncerts Fišbachā

1947. g. 16. sept.

Abi mākslinieki jau Latvijā plaši pazīstami. Lidija Blūmentāle palikusi atmiņā ar saviem dziedājumiem žilbinošās operešu un operu izrādēs mūsu Nacionālajā operā, kā arī patstāvīgos koncertos. Jānis Kalējs ir pazīstams kā jauns apdāvināts vijolnieks, kuŗš ar savu temperamenta pilno, suģestējošo spēli bija iekaŗojis lielu popularitāti un pakļāvis sev daudzu klausītāju sirdis. Vēlākos gados pazinām Kalēju kā labu mūzikas paidagogu, kuŗš kā docents darbojās Latvijas Konzervatorijā par vijoles klases vadītāju.

Koncerta programma īpatnējāka nekā līdz šim esam paraduši klausīties. Pēc sava satura tā ļoti populāra, un tanī nav neviena latviešu skaņraža darba. Koncerta I un II daļu ievada vijolnieks J. Kalējs ar 8 miniatūrām (Pugnani – Kreislers, Čaikovskis, Paganīni, Venjavskis, Rids, Dvoržaks – Kreislers, Sarasate un Hubays). Atskaņojums dziļi izjusts, pilns temperamenta, tīrskanīgs un valdzina tāpat, kā to Kalējs bija pratis arī agrākos koncertos. Traucējumu rada tikai vidējās kvalitātes instruments, kā zemākām stīgām trūkst plašuma. Vijolnieks Kalējs ar skumjām atceras savu meistarvijoli, kas tam pirms trim gadiem Hamburgā nozagta. Pazīstot K. lielo enerģiju, gaidīsim viņa nākošās debijas ar labāku instrumentu. Daudzi no Kalēja cienītājiem programmā vēlas arī kādu nopietnāku darbu.

Lidija Blūmentāle, ar viņai piemītošo šarmu, dziedāja ārijas no operām (Masnē, Delibs, Guno) un koncertu noslēdza ar Lehāra un Stolca operešu melodijām. Dziedājums izjusts, bet atsevišķās vietās mazas intonācijas neskaidrības, kas, laikam, bija koncertceļojuma sekas.

Lieliska pavadītāja un visu mūzikālo domu balstītāja bija pianiste Felicite Maizīte. Te nu lieku reizi viņa pierādīja savas spējas un dotumus un, ka tiešām viņa atbilst Latvijas Konzervatorijas pavadītāju klases vadītājas postenim.

Daudz puķu un piedevu.

Voldemārs Rullis[282]

Latviešu kamerorķestŗa koncerts Fišbachā 1947. g. 22.X

Latviešu kamerorķestris savā koncertā sniedza populāru mūziku. Jaunais kamerorķestris izveidojies no bijušā simfoniskā orķestŗa „Baltija", jo pašreizējos apstākļos bijis nepieciešami pāriet uz mazāku vienību, lai

280. Vēstis Nr. 20, 1947. g. 9. augustā 13. lpp
281. Vēstis Nr. 24, 1947. g. 5. septembrī 15. lpp.
282. Vēstis Nr. 27, 1947. g. 26. septembrī 15. lpp.

varētu turpināt koncertus nometnēs. Kamerorķestris, sava lietpratīgā diriģenta Eduarda Eiches vadīts, jau it labi saspēlējies un populārās mūzikas cienītājiem sniedz patīkamu baudījumu. Sevišķi izceļas Eiches temperaments kuŗu tas prot ielikt katrā atskaņotā skaņdarbā, tādējādi rodot krāsu atšķirību starp sevi un līdzīga veida dzirdētiem vācu orķestŗiem. Par orķestŗa spējām liecina arī tas apstāklis, ka tajā piedalās vairāki mūsu operas un radiofona orķestŗa mūziķi. Programmā: Leonkavallo, Rolanda, Gebharda, Pestaloca, Marchesi, E. Dārziņa, Bulanžē un Knūmana skaņdarbi. Kā soliste piedalījās Lilija Latiševa. Viņas mecosoprāns, patīkami tembrēts, ar savu mūzikālo izpildījumu atstāja labu iespaidu.

Voldemārs Rullis[283]

Jāzeps Vītols Fišbachā

Gaŗš gads aizritējis no dienas, kad beidzamo reizi satiku savu rektoru, kuŗš kopš iepriekšējās tikšanās, no nošu pārrakstītāja bija atkal avansējies līdz Detmoldas DP konservātorijas direktora postenim. Simts soļu no Dzidrā Avota, bērziem apaugušajā piekalnā, viņš atkal bija laipnais mājastēvs savos apartamentos, kas četrās sienās apvienoja salonu, kabinetu, buduāru un guļamistabu. Tagad domās šad tad aizklīdu uz tālo Lībekas slimnīcu, kur rektors bija pārcēlies, it kā mierā nosvinēt 84. dzimšanas dienu, bet nevarēja ienākt prātā atkalredzēšanās tepat, Fišbachā, pērn celtajā, šķirbainajā Gaismas pilī, kas apvieno teātri, koncertzāli, kino un deju grīdu. Pārsteigums tikpat liels, cik patīkams, varbūt, arī pašam meistaram, kuŗš savā Lībekas Marli ielas istabiņā nenojauž, ka divi entuziasti pa to laiku ar viņu apceļo Bavāriju.

Vienam autoram veltīts koncerts – skaista un nopietna seno miera laiku tradicija, lai gan ne visi atskaņotāji, un arī ne visi autori, to spēj godam nest. Trimdas ceturtā rudens drūmumā tas jau šķita sen izsapņots, aizmirsts sapnis, un nu Elvīra Ārone un Eižens Freimanis ceļ to, ko neviens šeit nebija cēlis, nebija uzdrošinājies celt. Cik pateicīga ir raibā publika raibai programmai – dziesmas un ārijas, valši un operetes, valodu un autoru un stilu mistrs – katram pa druskai tik daudz sīkstas gribas, dvēseles īgnuma un īsta ideālisma jābūt atskaņotājiem, lai ķertos pie Jāzepa Vītola. Zieds uz mākslas altaŗa, jo nevar prasīt no sarūgušās trimdinieku masas, pat ja tā sirds dziļumos vēl glabā garīgu slāpju atmiņas, no ikdienas spēku apsīkuma tik pēkšņu lēcienu Vītola pasaulē. Bet nedaudzie, kuŗi to riskēja, bija par daudz ko pārsteigti.

Vītola pasaule, kas, šķiet, nešķirama vismaz no normālas dzīves, bet, kas vēl labāk iederas izsmalcinātos, pilnskanīgos laikos kā vesela kultūras laikmeta vainagojums, taisni tad, mūsu pārticībā un pārsātinātībā jau dažam varbūt šķita pārspēta un neinteresanta. Nāca taču jauna paaudze, nāca jaunas idejas, jaunas modes, bet Vītols palika arvien tas pats vecais, un nekādus skaļus saukļus nenesa viņa vārds. Nu avārija ir mūs izmetusi svešā krastā, nav ne veco, ne jauno saukļu, visam skalojas pāri sāļains izmisums. Daudzkas jau aizskalots, attālums no viņa krasta plešas arvien lielāks. Šai dvēseļu tukšumā nedaudzajiem, kuŗi vēl spēj sadzirdēt. Vītola skaņdarbu koncerts skaidrajā Arones un Freimaņa priekšnesumā skanēja kā evanģelijs. Tas atklāja kādu sen aizmirstu, bet, varbūt, arī vēl nekad īsti neapjaustu patiesību, kam nule pienācis īstais laiks. Vītola mūzika ir vesela, liela, bagāta pasaule ar neapjaustiem skaistumiem un dziļumiem. Šī latviskā skaņu pasaule ir mūsu augstākais, pilnbriedušākais devums ne vien mums, bet ari Vecajai Eiropai, kas pārcieš patlaban savu smagāko agoniju.

Divpadsmit solo dziesmas, ar lielu rūpību izraudzītas no skaņraža bagātā pūra kas paver visas latviešu un Eiropas cilvēku moku un šaubu, drāmatisma un ticības dzelmes. Vai laime nāks, Marija, Rozes visskaistākās, Orchidejas sapnis... jānoskaita būtu visas. Katrs mazs liels brīnums. Ar kādu ārēju mieru stingrā formā iegrožots nemiers, kvēle, mīla, pat ekstaze! Dziesmām blakus klaviermūzika: Ej saulīte, Viļņu dziesma, prelūdes. Aizmirstas melnās, šķirbainās sienas, aizmirsts vecais pianins mirdzošā flīģeļa vietā; varbūt, šai sakārtojumā, vienīgi saldšopeniskais Kaprīzais valsis varētu pagriezt ceļu Karminai.

Abi mākslinieki, šī vienreizējā vakara centrālās figūras, darbā ielikuši droši ne stundas un dienas, bet mēnešus, sniegdamies pēc ideāla tapt gandrīz liekiem autora priekšā. Gan nolīdzināsies vēl dažas nejaušas vai nevietā gribētas trauksmainības atliekas. Arī neatkarīgi no Vītola, bet jo vairāk tieši šīs programmas dēļ. Šis ir Elvīras Ārones un Eižena Freimaņa labākais sniegums, par ko pārāk mazs vārdiņš ir īsais paldies. Šis atgādinājums, kas mēs esam, par ko stāvam un krītam, darīja mūs pašus sev vērtīgākus un bagātākus, pavēra mums, piespiedu dīkdieņiem, atkal trešo – dziļuma dimensiju, deva varbūt nojautu arī par ceturto – mūžību

Jēkabs Poruks[284]

---

283. Vēstis Nr. 31, 1947. g. 24. oktobrī 14. lpp.

Jāņa Franka, Edgara Petrevica un Borisa Piekalnīša koncerts

1947. g. 16. nov. Izcilo mākslinieku koncerts bija pulcinājis pilnu zāli klausītāju. Programmā ārijas, dueti un terceti no iemīļotākām Leonkavallo, Verdi, Rimskij-Korsakova, Glinkas, Rossini, Mocarta, Pučīnī, Čaikovska un Guno operām. Plašās programmas atskaņotāji, savu spēku labākajā briedumā, savu uzdevumu veica lieliski. Labs iejūtīgs pavadītājs bija komponists Bruno Skulte. Daudz aplausu un piedevu

V.R.[285]

Vijoļvirtuoza Huberta Aumeres un pianista Aleksandra Kaul'a koncerts

Fišbachā 1947. g. 26. XI.

Huberts Aumere Fišbachas publikai kļuvis par mīļu un gaidītu viesi. Viņa ierašanās uz koncertiem ir vienmēr svarīgs notikums, kas liek daudz runāt un pārspriest pirms un arī pēc koncertiem. Savā pēdējā koncertā Aumere kā programmas smaguma punktu bija izvēlējies Cesara Franka Sonāti A-durā (uzrakstīta 1866. g.) un A. Glazunova vijoļkoncerta allegretto pin mosso. Svinīgais mirklis iesākās, kad uz estrādes ieradās abi mākslinieki bez notīm un iesāka slaveno sonāti no galvas. Tas lieku reizi apliecina abu mākslinieku lielās spējas, nodošanos darbam un rūpīgo gatavošanos koncertam. Cesars Franks bija īstenībā beļģis, bet 11 gadu vecumā nokļuvis Parīzē, viņš nodzīvoja tur visu mūžu, kļūdams par franču mūzikas īsto vadoni uz jauno mākslu pēc 1870. gada. Kā tas bieži ar augstvērtīgiem mūziķiem ir bijis, tā arī C. Franka mākslas lielo nozīmi viņa dzīves laikā atskarta tikai nedaudzi. Tagad franču mūzika viņu redz kā vienu no saviem lielajiem laikmetu radošiem meistariem. Vēl vairāk, franči viņu vērtē kā vienu no lielākiem gariem visas pasaules 19. gadsimta mūzikā. C. Franks ir spīdoši beidzis Parīzes konservatorijas klavieŗu, ērģeļu un kompozīcijas klases, un ir ģeniāls komponists un improvizētājs, kuŗš baznīcā klausītājiem sniedzis apgarotākos iedvesmas mirkļus un atstājis visdziļāko iespaidu. Pat Lists, iznākot kādreiz saviļņots no baznīcas, salīdzinājis Franku ar Bachu. C. Franka mūzikas zīmīgākā īpašība ir tās iekšķīgums, bieži reliģisks, pat mistiskā pamatizjūta. Tā ir absolūti tīra, šķīsta, augstu cildenu domu un plašas, spēcīgas inspirācijas nesta, gandrīz nespējīga izteikt cilvēka tumšās kaislības. Savu sevišķo savdabīgumu iegūst no zināmas chromatisma un ļoti brīvu modulāciju sintezes ar Bacha darbiem un seno gregorianisko melodiju baznīcas toņkārtu elementiem. C. Franka vijoļsonāta A-durā pieskaitāma pie visvairāk spēlētiem vijoļdarbiem. Aumere, sava jaunā pianista Aleksandra Kaul'a atbalstīts, grūto uzdevumu veica savām lieliskajām spējām atbilstošā garā. Aleksandrs Kaul's 18 g.v. vācu pianistu jaunā zvaigzne, prof. Giesekinga skolnieks. Kaul's ar saviem pavadījumiem un izpildīto Franča Lista balādi h-mollā atestēja sevi kā pianistu, par kuŗu daudz vēl tiks runāts. Glazunova koncertā Aumere savu personību vēl nebija paspējis pilnībā ielikt, un tas sevišķi paliekamu iespaidu neatstāja.

Programmas II daļā vēl Tartini – Kreislera variācijas, Pētera Čaikovska serenāde, kas jau daudzreiz dzirdētas, bet lieliskā Aumeres izpildījumā klausītājus no jauna dziļi aizkustināja. Daudz aplausu.

Voldemārs Rullis[286]

Voldemāra Kadiķa – Ančarova un Hermas Vinbeck operešu vakars

Fišbachā, 1947. g. 29. XI. Programmas ievadījumā operešu melodiju virkni, saslimušā Karola Kulecki vietā spēlēja kāds pianists, kuŗšs savu aizstājēja vārdu arī pilnībā attaisnoja. Proti, klausoties radās iespaids, ka piektās šķiras pianists, paņēmis attiecīgu bērnu albūmu, kā prima vista ceļ to priekšā klausītājiem, un katrā rokā tās pašas pāris notītes uzsit ar priekšskaņiem. Tas pats atkārtojas arī otrās daļas ievadā. Voldemārs Kadiķis reprezentējās ar virkni iecienītāko operešu dziedājumiem no Sostāla, Abrahama, Raymonda operetēm. Lieku reizi pierādījās, ka grūti ir operešu zvaigznēm aizraut publiku tikai ar balsi, trūkstot greznajiem uzvedumiem.

Labāk jau tas izdevās programmas otrā daļā.

Herma Vinbeck sevi atestēja kā speciālu operešu dziedātāju vācu garā, kas mūsu publikai mazāk pazīstams, tomēr programmas otrā daļa jau patika drusku labāk. Labāki padevās Milekera un Kalmaņa dueti programmas otrā daļā.

Voldemārs Rullis[287]

284. Latvija, 1947. g. 4. novembrī
285. Vēstis Nr. 35, 1947. g. 21. novembrī 13. lpp.
286. Vēstis Nr. 37, 1947. g. 5. decembrī 14. lpp.
287. Turpat

Labdarības koncerts

Fišbachas nometnes sarīkojumu zālē. 1947. g. 13. dec. plkst. 19.00

Izpildītāji: Jānis Ādamsons (čello solo), Alfrēds Matisons (vijoles solo), V. Krūmiņš (Baritona solo), A. Kūmiņa – Ozoliņa (solo deja), A. Kūmiņa – Ozoliņa un E. Ozols (dejas duets), M. Griķe (solo deja) un E. Kalsinga (klavieru pavadījumi). Programmā Sibelius, Möllicker, Fibich, Popper Monti un Dostals darbi.

Prof. Vl. Jakubenas, Frd. Heinrichsona un K. Tatara koncerts

Fišbachā 1947. g. 9. XII

Koncertā viesojās trīs mākslinieki, kuŗi pārstāvēja visas trīs Baltijas valstis, lietuvju komp. prof. Vladas Jakubenas (klavieres), igauņu čellists K. Tatars un latviešu vijolnieks Ferdinands Heinrichsons.

Programmas pirmajā daļā katrs mākslinieks reprezentējās kā solists ar savas tautas komponistu darbiem, bet programmas otrā daļā mākslinieki atskaņoja L. Bethovena Trio op.1 Nr. 3, C-moll un F. Mendelsona Bartoldy Trio D-moll I daļu.

Programma rūpīgi sagatavota un nedaudziem klausītājiem sagādāja patīkamu baudījumu. Drusku neērti, ka mēs esam tik neviesmīlīgi pret saviem tuvākiem kaimiņiem, koncerta apmeklēšanas ziņā.

V.R.[288]

Viktora Kvieša, Jāņa Niedras, un Valža Zaķa koncerts

Fišbachā 1948. g. 15. februārī

Pagājis ilgs laiks, kopš mūsu nometnē bija pēdējais koncerts. Tas izskaidrojams ar to, ka mākslinieki, zinādami gŗūtos sarīkojumu telpu apstākļus, nolēmuši nogaidīt siltāku laiku. Tāpat kā citās nozarēs, arī mūzikā bieži gadās varonīgi cilvēki, kuŗi spītē pat dabas parādībām, nedomājot par sekām, lai tikai kalpotu savai Mūzai, lai dotu iespēju tautiešiem arī „tukšajā" laikā nepieciešamo veldzi. Par šādiem varonīgiem vīriem gribētos apzīmēt Jāni Niedru, Viktoru Kviesi un Valdi Zaķi, kuŗi ieradušies no angļu joslas, un mēnesi gaŗajā turnejā apceļojuši nometnes amerikāņu joslā. Mākslinieki sevišķi omulīgi jutās Fišbachā, jo te visur varot just, ka viņi esot gaidīti viesi. Gadoties arī sastapties ar neviesmīlīgiem cilvēkiem un neviesmīlīgām nometnēm, kas māksliniekiem atņemot darba prieku uz ilgāku laiku.

Programmā L. Bethovena A-dūra skaistā čello sonāte klavieru pavadījumā. Šī ir viena no skaistākām Bethovena sonātēm čello instrumentam. Valdi Zaķi pazīstam kā techniski nobriedušu čellistu, apbalvotu ar labām dabas dotībām, kuŗš pašlaik atrodas savu spēku labākā briedumā un ierindojams mūsu labāko čellistu skaitā. Sonātes pirmā daļā vēl pavīdēja dažas mazākas intonācijas neskaidrības, no kuŗām mākslinieks drīz atbrīvojās un tālākās daļās sniedza labi pārdomātu, rūpīgi sagatavotu priekšnesumu. Jauniegādātais instruments (RM. 27.800) diezgan plašu toni, labi tembrēts, skanēja jo tīkami. Valdis Zaķis pašlaik spēlē Hamburgas filharmonijā kā čello solists – koncertmeistars. Programmas otrā daļā, tāpat mūzikāli nevainojami, V. Zaķis atskaņoja J. Mediņa Āriju, J. Ķepīša Serenādi un D. Poppera Ungāru rapsodiju. Daudz aplausu un neizpalika arī piedeva.

Jānis Niedra reprezentējās I daļā ar L. Garūtas, J. Kalniņa un J. Norviļa dziesmām. Niedra ir mākslinieks, ko daba apveltījusi ar ļoti plašu un sulīgu balsi, labu dikciju un lielu mūzikalitāti. Vēl arvien, kā senās dienās, viņu nebaida ne augšas, ne arī plašas un ļoti sulīgas fermates, ne arī rotaļāšanās visa diapazona robežās, iekaitot arī zemo reģistri. Programmas otrā daļā dziedātās operu ārijas no Verdi „Don Carlossa", P. Čaikovska „Jevgeņija Oņegina", W. A. Mocarta „Don Huana" un Rossini „Seviļas bārddziņa" izcēlās ar labi pārdomāto priekšnesumu, labo dikciju un mūzikalitāti. Niedra ir mākslinieks, kuŗa slavas zvaigzne vēl ilgi mirdzēs nedziestošā mirdzumā pie latviešu vislabāko dziedoņu debesīm. Daudz aplausu un daudz arī piedevu.

Par Viktoru Kviesi daudz laba jāsaka kā par teicamu pavadītāju. Pieliktās pūles sevišķi izcēlās pie Bethovena čello sonātes. Par atskaņotiem solo (J. Mediņa – Daina un Fr. Lista – Tarantella) neņemos spriest sliktā instrumenta dēļ.

Tas bija koncerts, kas no sirds nāca un pie sirds gāja.

Voldemārs Rullis[289]

I. Nāruna koncerts

I. Nāruna koncerts notiks rīt, š.g.(1949) 28. jūnijā plkst. 20.30 nometnes sarīkojumu zālē.[290]

---

288. Vēstis Nr. 39, 1947. g. 23. decembrī 18. lpp.
289. Vēstis Nr. 7, 1948. g. 20. februārī 13. lpp
290. Vēstis Nr. 117, 1949. g. 27. jūnijā.

Fišbachas mūziķi koncertē arī citur

Pāvila baznīcā

Svētdien, 1945. g. 2. septembrī plkst. 16,30

Fürthas
Latviešu bēgļu svētbrīdis
par labu Fürthas latviešu pamatskolai.

1.	Koralis	Dievs, sargi mūsu tēvu zemi	
2.		Svētruna	Māc. Turks
3.	Koralis	Dieviņ, Latvijai kad lemi	
4.	J. S. Bachs	Tokata un fuga d-mollā	A. Kalnājs ērģeles
5.	E. Melngailis	19. Dāvīda dziesma	
	Herms	Lūgšana	
	P. Barisons	Mūzai	Jaukts koris dirig. A, Kalnāja vadība
6.	Händels	Largo A. Siliņa — sopr. Vijoles pavadījums A. Matisons	
7.	Krebs	Mūsu Tēvs	A. Siliņa
8.	J. Mediņš	Ārija	A. Ādamsons cello
9.	Andr. Eglītis	Dievs, Tava zeme deg! V. Streips, ērģeļu pavadījums A. Kalnājs	
10.	P. Čaikovskis	Andante cantabile A.Matisons-vijole, Ādamsons-cello, A.Kalnājs-ērģeles	
11.	P. Barisons	Latvija	
	E. Melngailis	Senatne	
	J. Vītols	Gaismas pils Jaukts koris dir. A. Kalnāja vadībā	
12.	C. Franks	Koralis a-mollā	A. Kalnājs
13.	K. Baumanis	Dievs, svētī Latviju!	

Atb. rīkotājs Otto Krolls.

MĀTES DIENAS SARĪKOJUMS

Ansbachas latviešu nometnē
svētdien, 1946. g. 12. maijā plkst. 10.00

I

Mātes dienas ievadījums ar referātu un deklamācijām.

II

Liepājas operas koncertmeistara
Alfreda Matisona vijolkoncerts.
Pie klavierēm bīvmāksl. A. Siliņa.

a

1.	G. Tartini	Sonāte g-mollā op. 1 Affettuoso Presto Allegro moderato
2.	Dussek-Burmeister	Menuets
3.	L. van Beethovens	Romance f-durā op. 50 Adagio cantabile

b

4.	J. Mediņš	Arija
5.	E. Dārziņš	Melancholiskais valsis
6.	H. Wieniawski	Legenda op. 17
7.	H. Wieniawski	Mazurka op. 19. Nr. 1
8.	B. Godard	Berceuse de Jocelyn
9.	Fr. Drdla	Kubelik-Serenade

Fränkische Landeszeitung G. m. b. H., Ansbach 5. 46. 300

Koncerti Fišbachas ciema vācu baznīcā

Musikalische – Feierstunde in der Kirche zu Fišchbach b. Nbg.
Am Sonntag, den 23. September 1945 beginn: 16: uhr

Mūzikāls svētbrīdis Fišbachas ciema baznīcā kopā ar vietējiem vācu māksliniekiem. No Fišbachas nometnes piedalās Alfrēds Matisons (vijole) un Jānis Ādamsons (čello).
Programmā garīgā klasisko komponistu mūzika.

Weinachtliche Musik zum Ephiphaniasfest 6.I.1946 15 Uhr
Fišbachas ciema baznīcā piedaloties A. Matisonam (vijole)

Feierstunde anlässich des Geburtstages von Johann Sebastian BACH
Am Samstag, den 23. März 1946, abends 19.oo Uhr
Im konfirmandensaal der Kirche zu Fišchbach.
Fišbachas ciema baznīcā piedaloties A. Matisonam (vijole)

UNRRAs koncerts Markttredvicas nometnē

1946. g. martā, no Fišbachas piedaloties Alfrēdam Matisonam

„...Vijolnieks A. Matisons no Fišbachas nometnes viesojās jau otro reizi, un ar katru izpildījumu mēs viņu vairāk iemīlam. Viņš neaizrauj ar žilbinošu techniku, bet runā uz klausītāju dvēselēm ar dziļi izjustu un liriski klusinātu priekšnesuma veidu...”[291]

291. Tēvzeme Nr. 21, 1946. 27. III

Koncerts Baltiešu nometnē Erlangenā

BALTIC DP CAMP ERLANGEN

CONCERT

on April 22 1946 at 14.30 in Redoutensaal Erlangen

PROGRAM

I.

1.	C. Debussy	Arabesque
2.	M. Saar	Ferry-boat song, Maris Kikkas (Piano Solo)
3.	A. Kalnins	Without way
4.	J. Reinholds	In my heart, sung by L. Eidemane at the piano G. Kybartiene
5.	M. Gubene	The nightingale sings wonderful, sung by A. Drubina and O. Mezsets at the piano G. Kybartiene
6.	A. Hasselmann	Ballad
7.	M. Theumann	Valse Caprice, Anna Vemane (Harp solo)
8.	C. Zimmer	Legend, A. Vemane (Harp), A. Matisons (violin), Art. Vemanis (viola)
9.	E. Darzins	Valse Melancholique, performed by Miedza-Grikis-Dambergs (Ballet-dancer from Latvian National Opera)
10.	E. Meingailis	For one rose I had to go a far way
11.	A. Jurjans	Boys, living like that
12.	J. Norvilis	Dear legacy, sung by the Double quartet

Pause

II.

13.	Fr. Chopin	Nocturne Fis Dur
14.	Fr. Chopin	Phantasie-Impromptu Op. 66, Maris Kikkas (Piano solo)
15.	Joh. Strauß	Waltz, performed by Mirdza-Grikis-Dambergs (Ballet-dancer from Latvian National Opera)
16.	A. Kalnins	Mowers rest
17.	J. Medins	So I'd go, sung by A. Drubina, at the piano: G. Kybartiene
18.	J. Medins	Air
19.	Fr. Drdla-Kubelik	Serenade, Alfred Matisons (violin) at the piano, G. Kybartiene
20.	Romeo Modeste	Zambra, performed by Mirdza-Grikis-Dambergs (Ballet-dancer from the Latvian National Opera) at the piano: G. Kybartiene
21.	A. Smilga	Sunset
22.	E. Melngailis	Swing, you, tops of woods
23.	E. Melngailis	The bird of Riga tower-top, sung by the Latvian Camp Choir (conductor: A. Drubina)

Ende

At the piano: G. Kybartiene

BALTISCHES LAGER ERLANGEN

KONZERT

am 22. April 1946 um 14.30 Uhr im Redoutensaal Erlangen

PROGRAMM

I.

1.	C. Debussy	Arabesque
2.	M. Saar	Das Lied an die Fähre, Maris Kikkas (Klaviersolo)
3.	A. Kalnins	Weglos
4.	J. Reinholds	In meinem Herzen, L. Eidemane (Sopransolo), am Klavier: G. Kybartiene
5.	M. Gubene	Schön singt die Nachtigall, A. Drubina und O. Mezsets (Duett) am Klavier: G. Kybartiene
6.	A. Hasselmann	Ballade
7.	M. Theumann	Valse Caprice, Anna Vemane (Harfensolo)
8.	C. Zimmer	Legende, A. Vemane (Harfe), A. Matisons (Geige), Art. Vemanis (Viola)
9.	E. Darzins	Valse Melancholique, Mirdza-Grikis-Dambergs-Ballettsolo (Ballettsolistin der Lettischen Nationaloper), am Klavier: G. Kybartiene
10.	E. Melngailis	Sollte ich wegen einer Rose
11.	A. Jurjans	Auf dieser Art, Jungens
12.	J. Norvilis	Teure Erbschaft, Doppelquartett

Pause

II.

13.	Fr. Chopin	Nocturne in Fis Dur
14.	Fr. Chopin	Phantasie-Impromptu Op. 66, Maris Kikkas (Klaviersolo)
15.	Joh. Strauß	Walzer, Mirdza-Grikis-Dambergs-Ballettsolo (Ballettsolistin der Lettischen Nationaloper), am Klavier: G. Kybartiene
16.	A. Kalnins	Des Mähers Mittagsruhe
17.	J. Medins	So konnte man gehen, A. Drubina (Sopransolo), am Klavier: G. Kybartiene
18.	J. Medins	Arie
19.	Fr. Drdla-Kubelik	Serenade, Alfreds Matisons (Geigensolo), am Klavier: G. Kybartiene
20.	Romeo Modeste	Zambra, Mirdza-Grikis-Dambergs-Ballettsolo (Ballettsolistin der Lettischen Nationaloper), am Klavier: G. Kybartiene
21.	A. Smilga	Die späte Abendsonne
22.	E. Melngailis	Beugt euch, ihr Baumesspitzen
23.	E. Melngailis	Die Meise auf dem Rigaer Turm, (der lettische Lagerchor)

Ende

Am Klavier: G. Kybartiene

Fišbachas mūziķi piedalās koncertā Erlangenas nometnē

Koncerts angliski un vāciski runājošiem apmeklētājiem. No Fišbachas piedalās Anna Vemane – arfa, Art.Vēmanis – brača un Alfrēds Matisons – vijole.

Vijoļu koncets latviešu klubā Kaselē

1946. g. 30. aprīlī

Vijole – brīvmākslinieks Alfrēds Matisons, klavieres brīvmāksliniece Antonija Siliņa.

Programmmā L. Beethovena, D. Burmestera, G. Tartini, H. Wienewska, B. Godarda, Fr. Drdla, J. Mediņa un E. Dārziņa darbi.

Valkas teātra namā II kamermūzikas vakars

1947. g. 5. aprīlī plkst. 20.00

Fišbachas nometnes IV kamermūzikas koncerta 4. aprīļa atkārtojums Valkā

Kamermūzikas vakars Mercfeldes nometnē

Svētdien, 1946. g. 11. augustā plkst. 20.oo Mercfeldes sarīkojumu zālē. Spēlēs stīgu kvartets: Prof. Andreas Popps (I vijole), Alfrēds Matisons (II vijole), Kārlis Riškēvics (alts), Jānis Ādamsons (I čello) un prof. Kārlis Hertels (II čello). Programmā: W.A. Mocarts, A. Dvoržaks un Fr. Šūberts. Ieeja RM.2.–[292]

292. Vēstis Nr. 30 (52), 1946. g. 10. augustā 20. lpp.

1947. maijā

Gesangverein »Lyra« Fischbach
im Volksbildungsverein Fischbach

1. Konzert „Das Volkslied"

Ausführende:

Lieselotte Zubrod, Sopran
Dr. Werner Menke, Tenor
Alfred Matisons, Violine
Ingeborg Heinsen-Menke, Klavier
Das Klaviertrio d. Volksb.-Vereins
Der Männerchor, Leitung H. Heidig

Vortragsfolge:

1.	Die Himmel rühmen des Ewigen Ehre, Männerchor	L. v. Beethoven
2.	Begrüßung	
3.	Am Brunnen vor dem Tore	Fr. Schubert
	In einem kühlen Grunde	Fr. Silcher
	2 Männerchöre	
4.	Auf Flügeln des Gesanges	F. Mendelssohn
	Morgengruß	F. Mendelssohn
	Ständchen	Fr. Schubert
	3 Lieder für Tenor	
5.	Trio des Volksbildungsvereins	
6.	Gruß	F. Mendelssohn
	Lieblingsplätzchen	F. Mendelssohn
	Das Veilchen	W. A. Mozart
	3 Lieder f. Sopran	
7.	Romanze F-dur f. Violine	L. v. Beethoven
8.	Ach du klarblauer Himmel	Fr. Silcher
	Nun leb wohl du kleine Gasse	Fr. Silcher
	2 Männerchöre	
9.	Ich sah ein Röslein am Wege stehn	C. M. v. Weber
	Mein Mädel hat einen Rosenmund	J. Brahms
	Wach auf mein Herzensschöne	J. Brahms
	3 Lieder für Tenor	
10.	Volkslied	Rob. Schumann
	Heidenröslein	Fr. Schubert
	Letzte Rose aus Martha	Fr. Flotow
	3 Lieder f. Sopran	
11.	Hab oft im Kreise der Lieben	Fr. Silcher
	Mädle ruck ruck ruck	Fr. Silcher
	2 Lieder f. Männerchor	

Buchdruckerei H. Brunner, Altdorf 1000 - 9. 46

Alfrēds Matisons koncertē ar Fišbachas ciema vācu mūziķiem



Fišbachas mūzikanti

Čello Jānis Ādamsons, klavieres – nezinams, vijole Alfrēds Matisons un akordeons – nezinams



Fišbachas mūzikanti spēlē amerikāņiem



Fišbachas mūzikanti spēlē Sardžu rotas sarīkojumā



A. Kreišmaņa darināts plakāts J. Šternberga grafikas kursos

Latviešu baletsolisti mūsu nometnē

16. februārī (1946. g.) skatījām Osvalda Lēmaņa, Veras Lichačovas un Mirdzas Tillakas viesizrādi.

Priekškaram pirmo reizi atveroties, redzējām Fr. Šopēna Noktirni. V. Lichačovas un Osv. Lēmaņa dejojumā. Vienkāršā choreografijā ietvertās jūtas izskanēja īsti Šopeniski. Lēmanim parādoties uz skatuves, tūlīt jūtam viņa personību, kaut arī viņš izdara pavisam maz kustību.

Čigānu dejā, no J. Vītoliņa baleta „Ilga", Osv. Lēmanis un M. Tillaka parādīja savu temperāmentu. Šai dejai, tāpat kā visām čigānu dejām, ir ungārisks raksturs.

Pirmajā daļā Vera Lichačova vēl dejoja R. Šūmaņa „Naktī" un „Tarantellu" no Dž. Rossini – Lista baleta „Brīnumlelles". Viņai diezgan izkopta technika un iejūta, vienīgi plecos jūtams saspīlējums, kas pie straujākām kustībām kļuva asāk redzams.

Programmas pirmo pusi noslēdza Osv. Lēmaņa un M. Tillakas dejotais „Flamengo" no L. Minkusa baleta „Don – Kichots". Priecājamies par Lēmaņa māku tā iejusties spāniskajā temperāmentā, ka likās – mūsu priekšā dejo spānietis. M. Tillaka, nesniedzot nekā izcila, bija laba partnere.

Otro daļu ievadīja Pas de deux no P. Čaikovska „Gulbju ezera" V. Lichačovas un Osv. Lēmaņa izpildījumā. V. Lichačova, partnera drošā atbalstā, ieliekot visu savu māku, lai godam nodejotu izteiksmīgo divdeju, tomēr nesasniedza tādu iespaidu, kādu bijām paraduši redzēt „Gulbju ezera" uzvedumā Nacionālā Operā.

M. Milenava „Intermeco" uzstādīja mazas techniskas prasības, bet Mirdza Tillaka ielika tajā savu sievišķīgo šarmu un guva piekrišanu.

Vera Lichačova parādīja sevi kā labu raksturdejotāju „Tatāru" dejā un Larreglas „Hota Navarra".

Otrajā dejā daļa publikas sajūsminājās par kādu retāk redzamu apģērba gabalu vairāk nekā par pašu deju.

Kā pēdējo redzējām Manuēla de Faļas „Ubagu deju" Osv. Lēmaņa un M. Tillakas priekšnesumā.

No M. de Faļas „Uguns pielūdzēju" dejas ņemtā, ārkārtīgi ekspresīvā, mūzika veidoja ciešu vienību ar choreografiju, kas nemitīgi pieaugot spēkā un ātrumā, nobeidzās gandrīz ekstāziskā veidā un kļuva par vakara labāko sniegumu.

L. Liedags[293]

THE LATVIAN BALLET

BALLET-MASTER
OF THE LATVIAN NATIONAL GRAND OPERA BALLET RIGA

OSVALDS LEMANIS

THE LATVIAN BALLET

LETTISCHES BALLETT

Mitwirkende: Ballettsolisten und Künstler der Nationaloper Riga.

I. „ROMANTISCHE EPISODE". Ballett in einem Aufzug.
Choreographie: Osvalds LEMANIS

Inhalt:

Leutnant Raymond erwartet die schöne Karletta, die er liebt. Auch sie ist nicht gleichgültig zu ihm und erscheint am verabredeten Ort. Jedoch ihr Glück wird durch eine Dame beschattet, die, ungeachtet ihrer vielen Anbeter, auch den Leutnant zu ihrem Verehrer machen will. Sein Benehmen der Dame gegenüber ist zwar nur Höflichkeit, doch in Karletta erweckt es Eifersucht und zwischen den beiden Liebenden entsteht Missklang. Er ist beleidigt und trotzt ihr. Karletta leidet . . . Doch ihre Zweifel werden bald durch die Liebkosung des Geliebten zerstreut.

Pause.

II. DIVERTISSEMENT.
Choreographie: Osvalds LEMANIS

1. Pas de deux aus dem Ballett „Don Quichotte". Entree, Adagio, Variation, Variation, Coda. / 2. Das Schicksal. / 3. Schmetterlinge. 4. Chinesischer Götze. / 5. Valse Triste. / 6. Serenade. / 7. Bettlertanz. 8. Drei junge Schwestern.

Pause.

III. HABANERA. Ballett in einem Aufzug.
Choreographie: Osvalds LEMANIS

Inhalt:

Dämmerstunde in der Taverne. Toreador Ricardo und seine Freunde langweilen sich. Ihre Sehnsucht kann weder Musik noch der feurige Wein beschwichtigen. Da erscheinen die schönen Senoritas. Ihre Tänze und Liebkosungen stillen die Sehnsucht und zerstreuen die in der Taverne herrschende Melancholie. Die schöne Habanera bezaubert alle, doch, um ihr Herz zu gewinnen, genügt nicht ein leichtes Tändeln. Es bedarf der Liebe, die Ricardo für sie empfindet.

Ballettmeister und Direktor des lettischen Balletts
Osvalds LEMANIS

hat seine Ausbildung in der Ballettkunst bei den berühmten Pädagogen der Petersburger russischen klassischen Ballettschule Sergejeff und Feodorowa erworben. Nach den Studien bei diesen hervorragenden Ballettkünstlern hat O. Lemanis sich weiter bei M. Fokin und B. Nezinska vervollständigt. Nachdem er die künstlerische Reife erlangt hat, wird er von der Nationalen Staatsoper Lettlands als Premier-Solist engagiert. Später wird er erster Ballettmeister in der Staatsoper und der rechte Leiter des Balletts.

Osvalds Lemanis errang internationalen Ruf durch seine Gastspiele Oper Comique in Paris, Colonn Oper in Buenos Aires, kgl. Oper in Stockholm und unter der Leitung von Max Reinhardt in Berlin, Venedig u. a. Die Presse und das Publikum zollten ihm ungeteilten Beifall.

Für seine hervorragenden künstlerischen Verdienste ist O. Lemanis vom Schwedischen König mit dem Vasa Orden 1. Ranges ausgezeichnet worden.

LETTISCHES BALLETT

Latvian Ballet

performed by Artists of the Famous
LATVIAN NATIONAL GRAND OPERA BALLET

THE LATVIAN BALLET

I.

ROMANTIC EPISODE

Ballet in One Act. Choreography: Osvalds LEMANIS

Music: K. M. von Weber and Fr. Kreisler
Arr.: V. Treimanis

Persons:

Lieutenant Raymond	Rudolfs Saule
Carletta	Erna Pilupe
A Lady	Marija Ancane
„Fiance"	Jekabs Vereniks
Girls	Valerija Rieksting, Irene Apine, Marta Skujina
Cadets	Juris Gotsalks, Eizens Mezulis, Osvalds Lemanis

Short Contents:

Interval

THE LATVIAN BALLET

THE LATVIAN BALLET

II.

DIVERTISSEMENT

Choreography: Osvalds LEMANIS

1. Pas de Deux from the ball. „Don Quixote" . . . L. Minkus
2. The Fate . . . S. Rachmaninoff
3. Butterflies . . . Fr. Chopin
4. The Joss . . . arrang. V. Treimanis
5. Valse Triste . . . J. Sibelius
6. Serenade . . . J. Albeniez
7. Beggar's Dance . . . M. de Falla
8. Three Young Sisters . . . J. Vitolins

Interval.

Ballet Master and Director	Osvalds LEMANIS
Assistant	Eizens Mezulis
Master of performance	Jekabs Vereniks
Musical arrangement	Valdis Treimanis
Conductor	Andrejs Lindbergs
Violinist	Alfreds Matisons
Violoncellist	Janis Ademsons
Bass Player	Valdis Treimanis
Piano Player	Edite Timermane
Manager	Edg. Sutina

THE LATVIAN BALLET

THE LATVIAN BALLET

III.

HABANERA

Ballet in One Act / Choreography: Osvalds LEMANIS
Music: Nico Dostal / Arr.: Valdis Treimanis

Persons:

Habanera	Mirdza Tillaka
Ricardo	Osvalds LEMANIS
Senoritas	Irene Apine, Erna Pilupe, Marta Skujina
Senores	Rudolfs Saule, Juris Gotsalks, Eizens Mezulis
Flower-girls	Valerija Rieksting
Innkeeper	Jekabs Vereniks

Short Contents:

Osvalds LEMANIS

THE LATVIAN BALLET

Programma no nezinamas izrādes - piedalās J. Ādamsons un A. Matisons

A. Kūmiņas un E. Ozola deju vakars

Gandrīz par tradiciju Fišbachas nometnē kļuvis pēc iespējas mazāk uzstāties pašu māju māksliniekiem, lai gan daudzreiz šādu sarīkojumu kvalitāte nebūtu zemāka par viesu sniegumiem – dažreiz pat varbūt labāka. Tāpēc iepriecina, ka A. Kūmiņa un E. Ozols uzstājušies pašu nometnē, kas, cerams, iedrošinās arī citus mūsu nometnes māksliniekus.

293. Vēstis Nr. 8 (30), 1946. g. 23. februārī 18. lpp.

Labākais, ko plastikas skola var dejotājiem dot, redzams arī A. Kūmiņā, taču skaidru formu varēja redzēt diezgan reti, lai gan mākslinieciskā izjūta bija.

Pirmajā daļā viņa vislabāk nodejoja „Grotesku", parādot krietnas spējas šinī žanrā, un ja arī ungāru čigānu dejā un „Tarantellā" pietrūka straujuma un temperamenta tad šajā dejā un kopā ar Ozolu dejotā, „Monmartras" putniņā priecājāmies par jautro uztveri, jo nekur neredzējām, daudziem dejotājiem par paradumu kļuvušos, lētos efektus.

Mazliet novirzoties no tēmas, pastāstīšu, kādēļ Vācijā dejas māksla ir uz tik zema līmeņa, un labus dejotājus šai lielajā valstī var saskaitīt gandrīz vai uz vienas rokas pirkstiem. Atmetuši klasisko skolu, vācu dejotāji neko atbilstošu vietā nespēja likt, un katrs radīja, ko atzina par labāku, „so empfinde ich und das ist mein Ausdruck", bija viņu devīze un ar to attaisnoja vislielāko banalitāti un diletantismu. Pārspīlējot mīmisko izteiksmi dejā, tā bieži pārvērtās par intuisku mimodrāmu, ko no teātŗa atšķīra tikai ķermeņa kustības un mūzikas taktis. Par milzīgu sasniegumu uzskatīja, ja kādam izdevās teicami parādīt puķu plūkšanu vai kartupeļu rakšanu. Tīri klasiskā deja, pat pilnīgi bez izjūtas dejota, tomēr ir lielāka māksla nekā mežonīga drāšanās pār skatuvi ar izspūrušiem matiem, pārgrieztām acīm un sažņaugtām rokām.

(Mērija Vigmane)

E. Ozola stiprākā puse ir rakstura dejas, un, ja vien viņa sejas izteiksme dažviet būtu bijusi vairāk apvaldīta. tad dažas dejas varētu saukt pat par ļoti labām.

Vienīgais, kas vājināja vakara kvalitāti, bija vienpusīgie iestudējumi. Labs dejotājs vēl nenozīmē labu choreografu.

Pianiste E. Kalsinga spēlēja arī dažus solo gabalus. Īsi sakot – pieklājīgs vakars.

L. Liedags[294]

Latviešu baleta izrādes

Nirnbergas operā 21. aprīlī (1948. g.) plkst. 16.oo un Fišbachas telpnē 22. un 23. aprīlī plkst. 20.oo. uzvedīs baletmeistara Osvalda Lēmaņa 1 – cēliena baletu „Pēdējais sapnis" ar R. Strausa mūziku, 2 – ainu baletu „Mefisto valsis" ar F. Lista mūziku un divertisimentu ar J. Mediņa, Rachmaņinova, Čaikovska, Glazunova, Debissi u.c. mūziku.

Baletā „Pēdējais sapnis" piedalās: Rūdolfs Saule, kā kavalieris Henrijs jaunībā un Jēkabs Vērenieks vecumā. Mirdza Tillaka – viņa sirdsdāma, Gunārs Vērenieks moŗa, kavalieŗa kalpa lomā.

„Mefisto valsī" piedalās: Osvalds Lēmanis – Mefisto, Eižens Mežulis – Fausts, Valerija Riekstiņa – Grietiņa.

Divertismentā piedalās viss ansamblis, un tas sastāv no 8 atsevišķiem dejotājiem.

Dekorācijas pagatavojuši S. Vidbergs un H. Gricevičs.

„Pēdējā sapņa" īss saturs: Kavalieris Henrijs, vecs un dēku sagrauzts, atgriežas mājās no dzīrēm un aizsapņojies pie kamīna redz pagātnes tēlus. Glezna, kuŗā viņš ar savu sirdsdāmu attēlots jaunībā, atdzīvojas. Tiem pievienojas arī pārējās skaistules ar kavalieŗiem, un jaukā mīlestības rotaļa vēlreiz aizslīd gar vecā Henrija acīm, tā pat arī divkauja, kuŗā uzvaru gūst viņš ar sava padevīgā moŗa viltus palīdzību. Sapnis gaist. Vecais kavalieris satraukumā metas pie spoguļa, lai salīdzinātu gleznā redzamo daiļo seju ar savu patreizējo attēlu. Ieraugot pārvērtušos seju, jaunības un dzīves skaistuma pamests, kavalieris Henrijs šausmās triec svečturi spogulī un saļimst. Uzticamais varonis moris atrod sava mirušā kunga rokā sakaltušu rozi – pagātnes atmiņu liecinieci.

„Mefisto valša" īss saturs: Mefisto, solījies Faustu iepazīstināt ar visiem šīs pasaules priekiem, ierodas ar viņu ciema svētkos, kur līksmotāju pulkā par visām meitenēm daiļākā staro Grietiņa. „Šo, vai nevienu!" Mefisto čukst Faustam un tver pēc vijoles, lai ar kaislām mūzikas skaņām atmodinātu jauneklī visu mīlestības skaistumu un postu. Mefisto valsis satrauc, reibina un ierauj dzīrotājus nebeidzamā līksmē. Kaislām melodijām saplūstot ar dārza šalkām, Fausts ar Grietiņu pārdzīvo mīlas reiboni. Bet ne ilgi – viņš alkst jaunu dēku. Mefisto viņam tās apsola un pasniedz burvības kausu, kuŗā Fausts redz atspoguļojamies vēl citus pasaules priekus.

Līksmotāju pulks, atžilbis no kaislību reibuma, nolād mīlestības sāpēs un izmisumā sabrukušo Grietiņu un uzgavilē Mefisto.

Biļešu maksa no 2 – 5 markām (parastie atvieglojumi) ar uztura piemaksu 2, resp. 1 marku. Biļetes darba vietām rezervēs un tās iepriekš pārdos 20. un 21. aprīlī no plkst. 19.oo-20.3o pastā un izrādes vakaros pie kases no plkst. 19.oo-19.55.[295]

294. Vēstis Nr. 39, 1947. g. 23. decembrī 18. lpp
295. Vēstis Nr. 14, 1948. g. 9. aprīlī 15. lpp.

Dziesmu svētki

Gatavojas dziesmu svētkiem

Franku novada vadība nolēmusi tuvākā laikā sarīkot dziesmu svētkus. Organizācijas jautājumus kārto pagaidu rīcības komiteja ar priekšsēdi J. Poruku un sekretāru R. Nīkuru. Dziesmu svētku paplašinātā sēde, piedaloties aicinātiem pārstāvjiem, notika nesen.[296]

Pirmā dziesmu diena trimdā

Frankonijas novada latviešu dziesmu dienā piedalīsies 12 koŗu ar 700 dziedātājiem

Frankonijas latviešu novads paredz jūnija mēnesī sarīkot kopīgu dziesmu dienu Fišbachā vai Firtā, kuŗā piedalītos ap 500 dziedātāju. Ierasties solījuši arī Ambergas un Augsburgas latviešu koŗi. Programma jau izstrādāta un ietver 16 latviešu patriotiskas un tautas dziesmas. Ir domāts arī par garīgu koncertu un latvisku izstādi. Dziesmu dienu vēlāk atkārtos arī citur. Dziesmas pašu mājās vēlas dzirdēt vēl Ansbachas, Baireitas un Augsburgas latvieši. Virsdiriģenti būs: komponists Kalnājs, doc. F. Valdmanis, un J. Ūdris. Par pagaidu rīcības komitejas priekšsēdi ievēlēts bijušais Nacionālās Operas direktors Jēkabs Poruks. J.C.[297]

Vai ceļā uz dziesmu dienām?

Latvijā dziesmu svētki bija nevien tradicionāla, neatņemama mūsu kultūras dzīves izpausme, bet dziesmu svētki bija arī liels latviskās kultūras propagandas līdzeklis. Koŗu dziedāšanas būtiskās saknes apliecina arī tas, ka trimdas apstākļos, rodoties kaut jel kādām iespējām, tūdaļ sāka organizēties arī koŗi. Pašreiz, laikam, nebūs tādas latviešu nometnes, kuŗā nebūtu sava koŗa, kas nevien kuplina citus sarīkojumus, bet rīko arī patstāvīgus koncertus. Tas nozīmē, ka, par spīti grūtumiem, ar nošu materiāliem, koŗi iestudējuši labu skaitu dziesmu, tā kā var domāt arī par plašāka apjoma pasākumiem.

Mēs nezinām, cik ilgi pašreizējie nometnes dzīves apstākļi var turpināties, bet lai kā, daļa vasaras droši vēl būs mūsu rīcībā. Tas ir taisni tas laiks, kad dzimtenē dziesmas skanēja pa novadu novadiem. Kā būtu, ja to pašu mēs mēģinātu arī tagad? Ja izdotos sapulcēties kopā vienas okupācijas joslas koŗiem, tad iznāktu itin kupls pulks. Mūsu koŗu dziedāšanas un līdz ar to tautas kultūras līmeņa demonstrēšanai, tā būtu skaista un pateicīga izdevība. Zināms, gŗūtumu būs daudz, bet šķiet, ka ar mūsu labvēļu, Militārās valdības un UNRRAs atbalstu tos varēs pārspēt. Dziesmu dienu rīkošanai vispirms būtu jāizrauga satiksmes ziņā vieglāk sasniedzama vieta, kur vajadzētu atrasties nevien kaut cik piemērotai koncertēšanas vietai, bet arī prāvākai tautiešu nometnei, lai ar tās telpu palīdzību varētu atrisināt dziedātāju apmešanās jautājumu. Pārējais jau būtu vieglāk veicams. Kad šie apstākļi būtu noskaidroti un saņemta principiāla Militārās valdības resp. UNRRAs piekrišana, tad atliktu izraudzīties dziesmas, sagatavot nošu materiālu un nodot to koŗiem dziesmu iestudēšanai. Pat, ja dziesmu dienas tad nevarētu notikt, šīs dziesmas iemācīdamies, koŗi neko nezaudētu.

Kā mums ziņo, šo domu jau pārsprieduši Frankonijas novada latvieši Bavārijā un, jautājuma tālākai kārtošanai, izraudzījuši pat rīcības komiteju, par kuŗas pagaidu priekšsēdi izvēlēts Jēkabs Poruks. Šķiet arī vietas izraudzīšana Frankonijas tautiešiem neradīs nepārspējamas gŗūtības, jo tam nolūkam lieti noderētu Nirnbergā nacistu sanāksmēm izveidotais laukums un tribīne. Nirnberga arī satiksmes ziņā viegli sasniedzama, un tās

296. Bavārijas Latviešu Vēstnesis, 1946. g. 16. martā.
297. Vēstis Nr. 12 (34), 1946. g. 23. martā

tuvumā atrodas vairākas prāvas latviešu nometnes. Tāpēc šo Frankonijas novada tautiešu ierosmi derētu uztvert un paplašināt visas amerikāņu okupācijas joslas apmērā. Būtu vēlams, lai šo jautājumu jau vistuvākā laikā apspriestu mūsu pārstāvības organi un, ja ievadītie priekšdarbi dotu cerības, ka ierosinājumu iespējams īstenot, tad būtu izraugāma rīcības komiteja, kas uzņemtos sagatavošanas darbu organizēšanu un vadīšanu.
-s[298]



Fišbachas koristes

Vidū diriģents doc. Ferdinands Valdmanis, Priekšā, ceturtā no labās, pamatskolniece Ingrida Brežinska, piektā Zenta Damroze

1946. g. Dziesmu diena

Frankonijas novada latviešu nometņu apvienības pārstāvju sēdē Baireitā 21. febr. radās doma par latviešu dziesmu dienu sarīkošanu. Tajā pašā sēdē nodibināja dziesmu dienu rīcības komiteju Fišbachas latviešu nometnes vecākā, komponista Jēkaba Poruka vadībā, kuŗš uzņēmās dziesmu dienu organizācijas darbus. Pēc nepieciešamo priekšdarbu paveikšanas nolēma, ka dziesmu dienas rīkojamas jūnija sākumā un parallēli tām jārūpējas arī par citāda veida publiskiem sarīkojumiem. Programmā uzņēma 17 latviešu autoru oriģināldziesmas un tautas dziesmu sabalsojumus un pa vienai igauņu un lietuvju dziesmai. Virsdiriģenta pienākumus uzņēmās A. Kalnājs, doc. F. Valdmanis, un J. Ūdris, bet goda diriģenta pienākumus lūdza uzņemties komponistu prof. Ādolfu Ābeli. Dziesmu dienām pieteicās 12 latviešu nometņu koŗi ar 700 dziedātājiem, kuŗus apgādāja ar nošu materiālu, un koŗi varēja sākt programmas iestudēšanu. Darbs vainagojies sekmēm.

Pirmā latviešu dziesmu diena notiks 30. jūnijā Fišbachā. Jau 28. jūn. tuvējā Mērcfeldas latviešu nometnē ir paredzētā M. Ziverta „Ķīnas vāzes" izrāde, bet 29. jūn. Fišbachas nometnē pl. 14.oo atklāj latviešu mākslas skati. Tajā pat vakarā Fišbachas nometnes teātrī notiks Blaumaņa „Ļaunā gara" izrāde. 30. jūn. priekšpusdienā svinīgs pareizticīgo dievkalpojums Mercfeldas latviešu nometnes baznīcā, un Romas katoļu un ev. luterāņu dievkalpojums Fišbachā. Ev.luterāņu dievkalpojums būs apvienots ar garīgu koncertu. Pusdienas laikā Fišbachas nometnes sporta laukumā risināsies sporta priekšnesumi, bet pl. 18.oo nometnes teātŗa telpās notiks latviešu rakstnieku stunda. Dziesmu dienu kopkoŗa koncerts sāksies pl. 19.oo svētku laukumā Fišbachas latviešu nometnē. Koncerta laukumā ap 2000 sēdvietu, (pie kam) ieejas biļetes iepriekš dabūjamas Fišbachas un

298. Latviešu Vēstnesis, 1946. g. 6. aprīlī

Mērcfeldas latviešu nometnē. Dziesmu dienu laikā Nirnbergas galvenajā dzelzceļa stacijā būs norīkoti informātori, pie kuŗiem dziesmu dienu viesi varēs dabūt ziņas par novietošanās iespējām. Lai sagādātu kopkoŗa dalībniekiem dziesmu dienu laikā uzturu, Fišbachas nometnes tautieši atteikušies no 1 dienas uztura devas.

Pēc dziesmu dienas Fišbachā tās atkārtojums 7. jūlijā paredzēts Baireitā, 21. jūlijā Ansbachā un 4. augustā Eichštetē. **L. R.**[299]



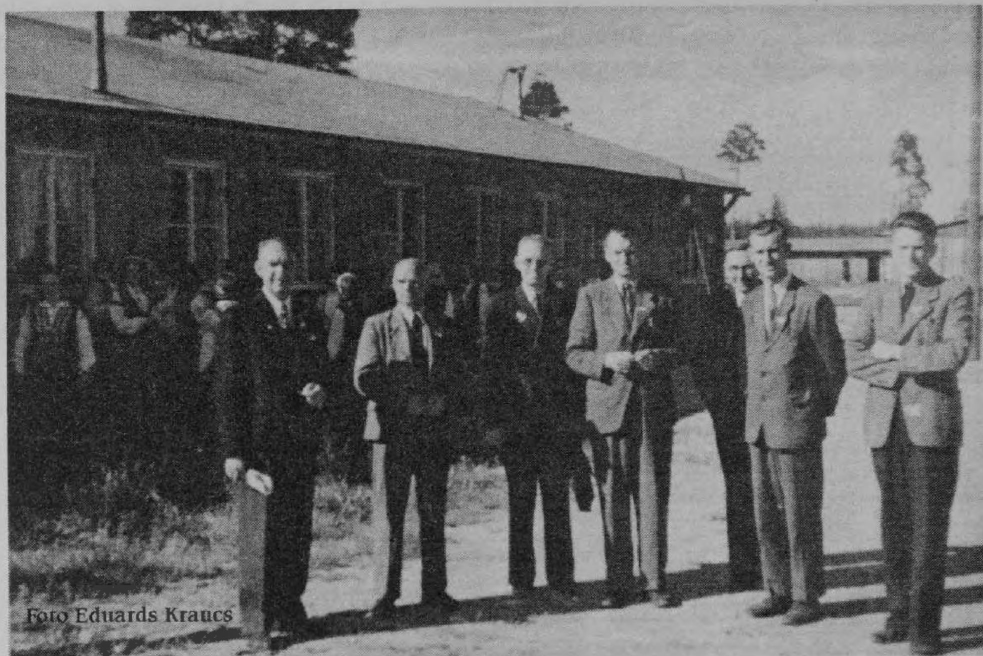
Fišbachas latviešu koris

Soprāni: Vilma Anstipa, Rita Baltmane, Ilga Brauere, Aija Burģele, Zenta Damroze, Gaida Dumpe, Ludmilla Eglīte, Ausma Jaunkalniete, Rita Jirgena, Zigrīda Jirgena, Ingrīda Kārkliņa, Vera Ludeka, Dagmāra Matisone, Anna Muceniece, Ligija Neiberga, Olga Paegle, Mirdza Siliņa, Valija Spunde, Erna Straume, Erika Svile, Valija Šmite, Valija Timmermane, Ilonija Tote, Terēze Valdmane, Lidija Vēze, Leontīne Vīksne, un Vilma Vilensone.
Alti: Anna Ādamsone, Rasma Bērzone, Antonija Dekmeijere, Irma Gēringa, Rita Grīnblate, Elma Jansone, Marta Krustiņa, Austra Ļaudāne, Dzidra Lielkalne, Milda Liepiņa, Erna Ratfeldere, Ņina Rudzīte, Elza Strazdiņa, Aina Štolcere, Alma Vāciete, Velta Vedēja un Olga Vītiņa.
Tenori: Kristaps Birze, Arturs Damroze, Jānis Galēns, Toms Geistauts, Voldemars Kņubis, Arvīds Lebeckis, Pēteris Lielzuika, Roberts Radovskis, Ēriks Robiņš, Antons Rudka, Ēriks Svilis, Henrijs Šturms un Voldemars Vaļuks.
Basi: Kristaps Burģelis, Ēvalds Grāmatiņš, Jānis Gulbis, Alberts Jaunbērziņš, Valentīns Jaunkalnietis, Pavils Ieviņš, Kārlis Kalvāns, Viktors Kraulis, Andrejs Kreišmanis, Antons Lebeckis, Jānis Millers, Jānis Putniņš, Arvīds Ragainis, Jānis Saldums, Jūlijs Staprāns un Vladimirs Trofimovs.[300]

Dziesmu svētkiem tuvojoties

Saglabāsim mazliet biskvītu un cukuru, lai varētu savus viesus iepriecināt ar kādu gardu, saldu kumosu. Kā no biskvītiem, arī biskvītu drumstalām, mazliet cukura un margarina, piena pulvera, miltiem un garšvielas (kakao vai kafijas) arī bez cepšanas mūsu apstākļos viegli un ērti var bagatavot kādu kūku, par to rakstīsim nākošajā numurā. N-a[301]

299. Latviešu vēstnesis, 1946. g. 29. jūnijā
300. Dziesmu dienas vadonis 15. lpp.
301. Vēstis Nr. 21 (45), 1946. g. 8. jūnijā



Dziesmu svētku rīcības komitejas locekļi[302]



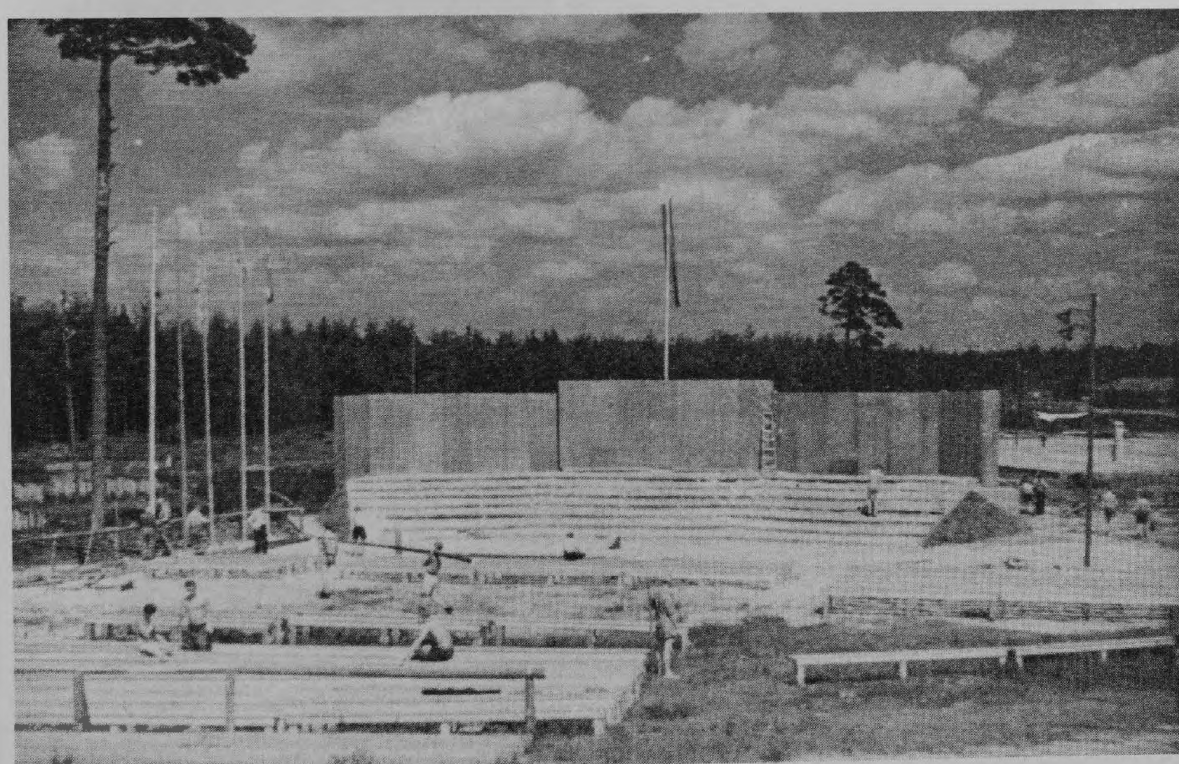
Dziesmu svētku komitejas locekļi[303]

No kr.: Aleksandrs Liepiņš - pārējie nezinami.

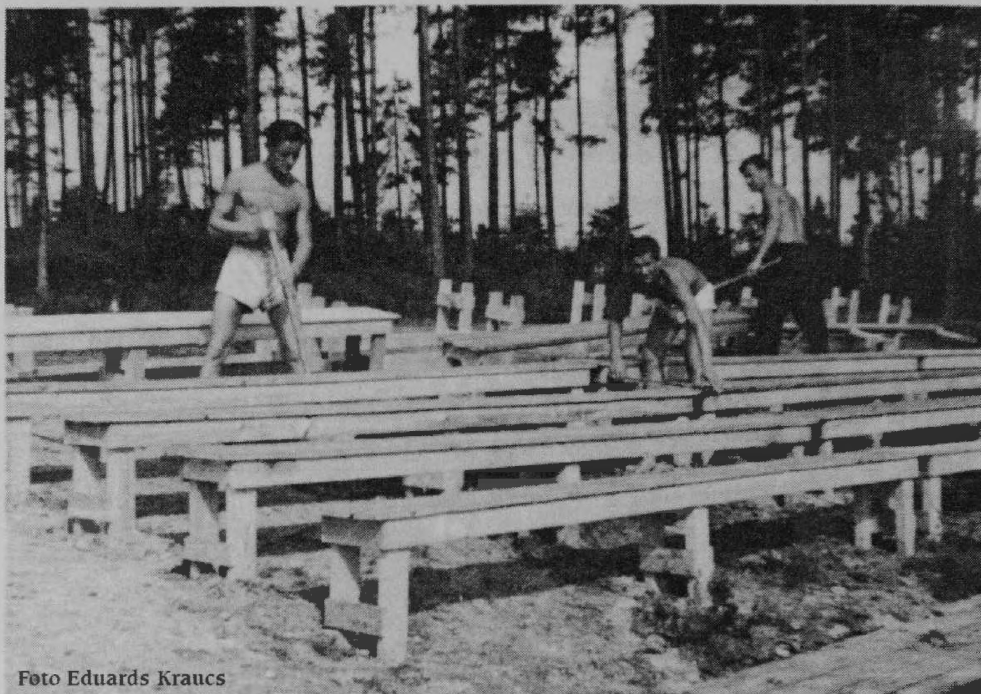
302. E. Krauca foto apraksts
303. Turpat



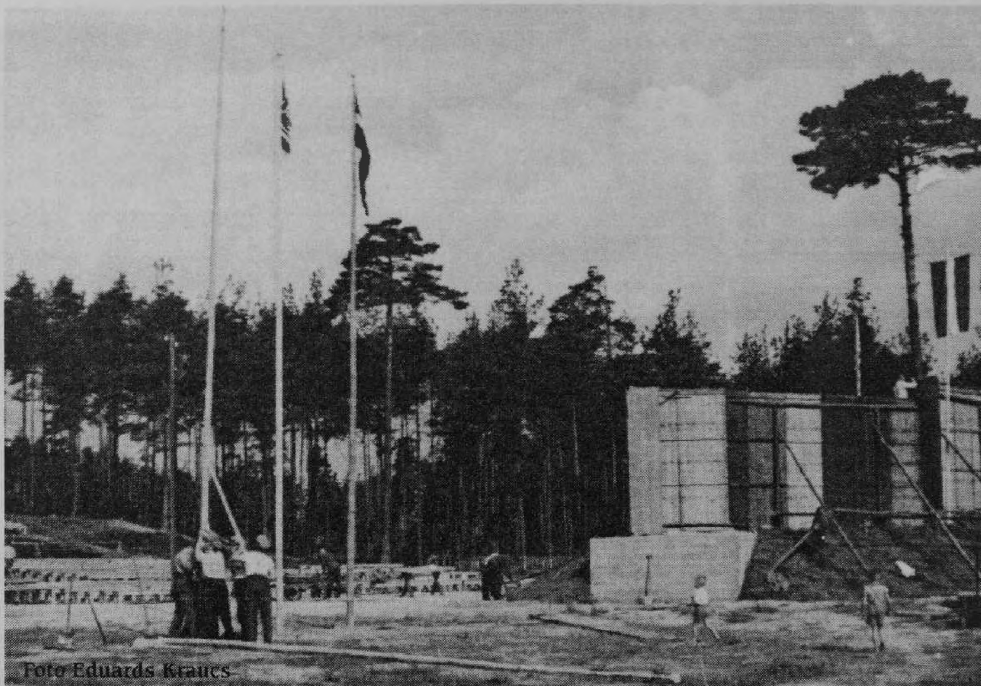
Aiz topošās skatuves pamata, ēkas no kreisās: kokapstrādāšanas darbnīca, amatu māja un skautu mītne.



Top dziesmu svētku estrāde



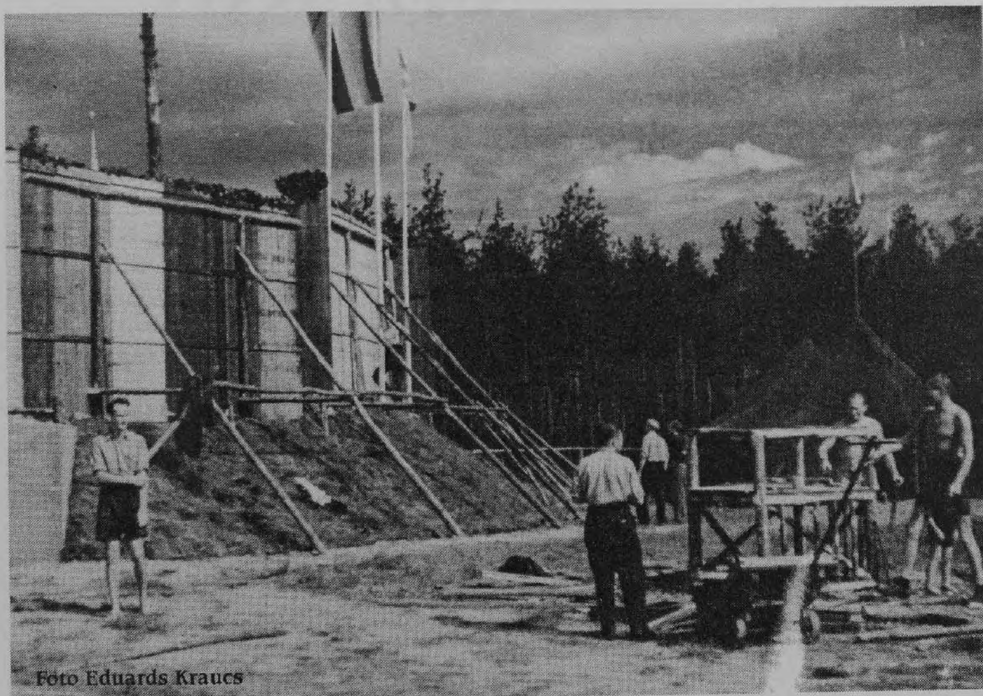
Soli skatītājiem



Paceļas karogu kārtis



Pieved būvmateriālus



Aiz skatuves

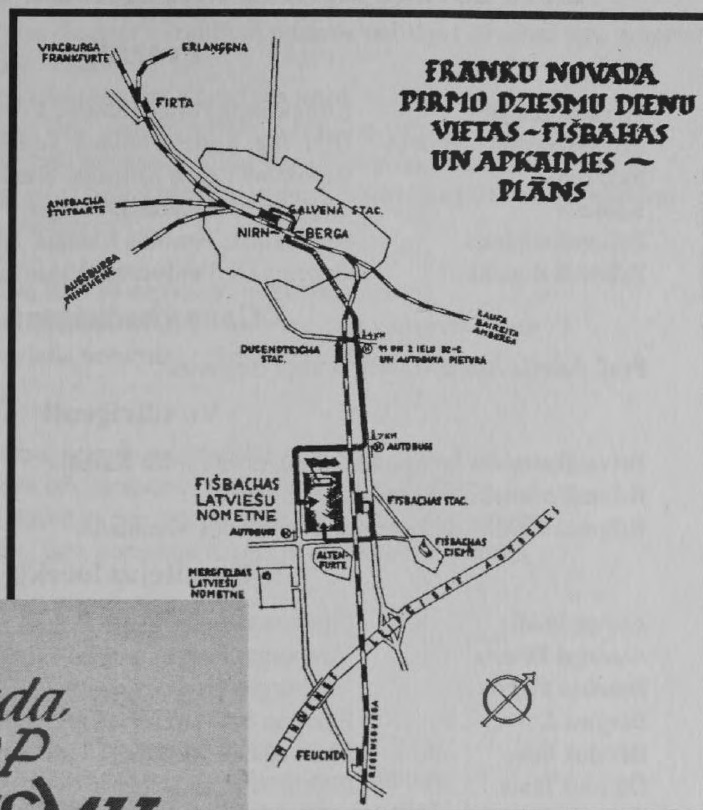


Atspirdzinājumu galda afišu inspekcija

No kr.: Nezinams, Aleksandrs Liepiņš, Jēkabs Poruks un nezinams.



Koru afišu sagatavošana





Dziesmu dienas vadonis

1. rindā no kr.: Glorija Ādamsone, Tekla Vītola, Aina Jākabsone, Gaida Dumpe, Baiba Birzule un Andrejs Grots.
2. rindā no kr.: Andrejs Brože, Vitolds Gobiņš un Pēteris Lielzuika.
3. rindā no kr.: Visvaldis Šics un Imants Strautmanis.

Franku novada latviešu D.P. dziesmu dienas rīcības komiteja

Prezidijs

Priekšsēdētājs	Komponists Poruks Jēkabs, Fišbachas latv. nom. vecākais, L.C.P. loceklis
Priekšsēdētāja vietnieks	Dipl. Ing. Roberts Nīkurs, Franku novada latv. nom. apv. ģenerālsekretārs
Sekretārs	Redaktors Leons Rumaks, Franku novada latv. nom. apv. preses referents
Kasieris	mag. math. Eduards Dīnvalds
Brīvmākslinieks	Komponists Arnolds Kalnājs, Mercfeldes latv. nometnes koŗa diriģents
Brīvmākslinieks	Docents Dr. Ferdinands Valdmanis, Fišbachas latv. nometnes koŗa diriģents

Goda virsdiriģents

Prof. Ādolfs ĀbeleAmbergas koŗa diriģents

Virsdiriģenti

Brīvmākslinieks komponists diriģents Arnolds Kalnājs
Brīvmākslinieks diriģents Jānis Ūdris
Brīvmākslinieks diriģents Dr. Ferdinands Valdmanis

Komitejas locekļi

Aldiņš Valdis	Filzekas koŗa diriģents
Austriņš Pēteris	Vircburgas latv. komitejas pārstāvis
Banders Pēteris	Vircburgas koŗa diriģents
Bergins J.	Filzekas latv. komitejas pārstāvis
Bērziņš Jānis	Skolotājs, Rotenburgas komitejas pārstāvis
Dūmiņš Jānis	Rotveilas koŗa diriģents
Freivalde Velta	Ansbachas koŗa diriģente
Grebežs Jānis	Augsburgas koŗa diriģents
Hofmanis Rūdolfs	Fišbachas latv. nometnes laikraksta „Vēstis" redaktors
Kalniņš Rolands	Dipl. Ing., Baireitas komitejas pārstāvis
Kļaviņš Nikolajs	Eichstetes komitejas pārstāvis , L.C.P. un BALP loceklis
Kordons Evalds	Mercfeldes latv. nometnes vecākais
Lange A.	Augsburgas koŗa diriģents
Lapše Alfrēds	Rotenburgas koŗa diriģents
Lesiņš Knuts	Redaktors, mūzikas kritiķis
Linde Alberts	Augsburgas koŗa diriģents
Lūsis Arnolds	Mācītājs, Štreitbergas komitejas pārstāvis
Ozols Rolands	Redactors
Patvaldnieks Eduards	Ambergas komitejas pārstāvis
Puisens Jānis	Eichstetes koŗs diriģents
Roga Arijs	Dipl. Ing. Ansbachas komitejas pārstāvis
Rozentāls Ludis	Dipl. Ing. Ansbachas komitejas pārstāvis
Starcs Pēteris	Profesors
Štrauss Jānis	Dipl.–architekts, Augsburgas komitejas pārstāvis
Turks Jānis	Mācītājs, Mercfeldes latv. nometnes kultūras un izglītības daļas vadītājs
Viķele Elza	Štreitbergas koŗa diriģente

Fišbachas-Mercfeldas latviešu D.P. dziesmu dienas rīcības komiteja

Priekšnieks	Komponists Poruks Jēkabs, Fišbachas latv. nometnes vecākais
Priekšsēdētāja vietnieks	Kordons Evalds, Mercfeldas latv. nometnes vadītājs
Sekretārs	Hofmanis Rūdolfs, redaktors

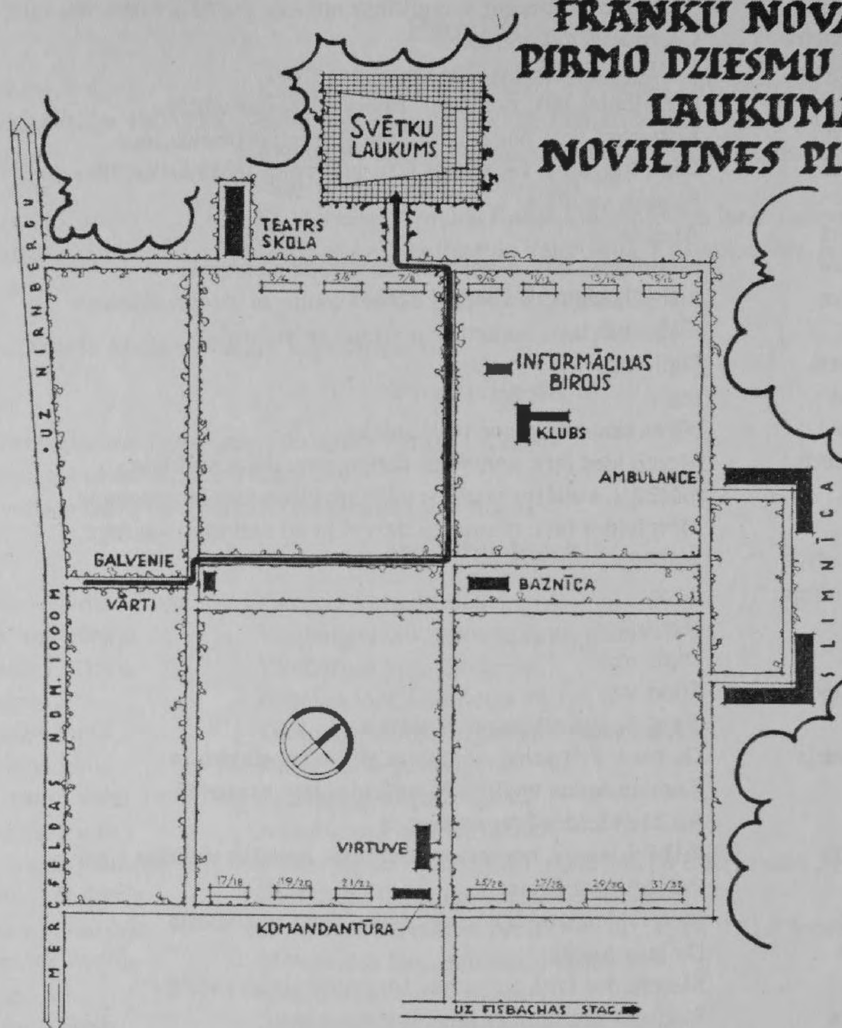
Komitejas locekļi

Ābele Ernests	Vidusskolas direktors, izglītības nozares vadītājs Fišbachas latv. nometnē
Āboliņš Voldemārs	Gleznotājs dekorātors
Amols Gustavs	Režisors Fišbachas latv. nometnes teātrī
Bebris Jānis	Mercfeldes latv. nometnes futbola sekcijas vdītājs
Birnbauma Ērika	Fišbachas latv. nometnes dāmu komitejas priekšniece
Birnbaums Kārlis	Dipl. Ing. silv., Fišbachas latv. nometnes iekšējās kārtības un dzīvokļu nozares vadītājs
Damroze Arturs	Architekts
Ducmanis Pauls	Mercfeldes latv. nometnes pamatskolas pārzinis
Dučkena Austra	Fišbachas latv. nometnes dāmu komitejas vicepriekšniece
Eglītis Viktors	Fišbachas latv. nometnes policijas priekšnieks
Ekmanis Roberts	Dipl. Ing.
Geistauts Toms	Ing.
Grigors Arturs	Nīcas skautu novada priekšnieks
Grīnvalds Eduards	Mercfeldes latv. nometnes sarīkojumu daļas vadītājs
Gulbis Alfrēds	mācītājs, kultūras nozares vadītājs Fišbachas latv. nometnē
Jansons Jānis	Mercfeldes latv. nometnes dzīvokļu un darbnīcu vadītājs
Kramiņš Fridrichs	Mācītājs
Kreišmanis Andrejs	Arch.
Lazda Zinaīda	Dzejniece
Leimanis Juris	Dipl. arch.
Liepiņš Aleksandrs	Sportists
Nātriņa Elza	Fiziskās audzināšanas skolotāja
Norgello Vikentijs	Dr. med. Fišbachas nometnes slimnīcas direktors
Osis Jānis	Komercskolas vadītājs Mercfeldes latv. nometnē
Ošiņš Jēkabs	No Mercfeldes latv. nometnes
Ozoliņš Rūdolfs	Fišbachas latv. nometnes administr. nodaļas vadītājs
Pudāns Juris	Prāvests, profesors
Puravs Arturs	Mercfeldes latv. nometnes darba nodaļas vadītājs
Puriņš Rūdolfs	Daiļamatnieks
Puriņš Viktors	Mercfeldes latv. nometnes administr. daļas vadītājs
Roziņš Arnolds	Režisors Mercfeldes latv. nometnes teātrī
Šķērbele Jānis	Mercfeldes latv. nometnes saimniec'bas daļas vadītājs
Šmits Ervins	Agronoms, Mercfeldes latv. nometnes vadītāja vietnieks
Šternbergs Jānis	Mākslinieks-grafiķis, docents
Upatnieks Ringolds	Sporta nozares vadītājs Fišbachas latv. nometnē
Zeltiņš Teodors	Fišbachas latv. nometnes saimn. nozares vadītājs
Žibners Harijs	Bavārijas latviešu tautskolu inspektors

Dziesmu dienas koŗi un diriģenti

Goda virsdiriģents prof. Ādolfs Ābele
Virsdiriģents Arnolds Kalnājs
Virsdiriģents brīvmākslinieks doc. Dr. Ferdinands Valdmanis
Virsdiriģents brīvmākslinieks Jānis Ūdris

Ambergas koris	prof. Ā. Ābeles vadībā (53 dziedātāji)
Ansbachas latv. koris „Dziesmu vairogs	Diriģente Velta Freivalde (60 dziedātāji)
Altneuhauzenas latv. koris	Diriģents Valdis Aldiņš (50 dziedātāji)
Augsburgas Hochfeldes koris	Diriģenti Alberts Linde un Jānis Grebežs (52 dziedātāji)
Baireitas latv. koris	Diriģents Jānis Ūdris (52 dziedātāji)
Eichštetes–Rebdorfes koris	Diriģents Jānis Puisēns (32 dziedātāji)
Fišbachas latv. koris	Diriģents doc. Dr. Ferdinands Valdmanis (70 dziedātāji)
Mercfeldes latv. koris „Dziesmu vairogs"	Diriģents Arnolds Kalnājs (76 dziedātāji)
Rotenburgas latv. koris „Dzimtenes atbalss"	Diriģents Alfrēds Lapše (32 dziedātāji)
Rotveilas latv. koris	Diriģents Jānis Dūmiņš (45 dziedātāji)
Štreitbergas latv. koris	Diriģente Elza Viķele (18 dziedātāji)[304]



Svētku norises galvenās vietas

Dziesmu Dienu sarīkojumi Fišbachas un Mercfeldes nometnēs

28. jūnijā plkst 18.oo Mercfeldes latviešu nometnes sarīkojumu zālē Mercfeldes teātŗa izrāde – M. Zīverta „Ķinas vāze"

29. jūnijā plkst. 14.oo latviešu mākslas skates atklāšana Mercfeldes latviešu nometnē.

Plkst. 18.oo Fišbachas nometnes sarīkojumu zālē Fišbachas drāmatiskās kopas teātŗa izrāde – R. Blaumaņa „Ļaunais gars".

30. jūnijā plkst. 9.oo pareizticīgo dievkalpojums Mercfeldes latviešu nometnes baznīcā.

Plkst. 10.oo Romas katoļu dievkalpojums Fišbachas latviešu nometnes baznīcā.

Plkst. 11.oo ev. lut. dievkalpojums ar garīgu koncertu Fišbachas ciema baznīcā. Dievkalpojumu vadīs Latvijas ev. lut. baznīcas archibīskaps prof. Dr. theol. T. Grīnbergs.

Plkst. 14.oo sporta priekšnesumi Fišbachas nometnes sporta laukumā.

Plkst. 16.oo Latviešu rakstnieku stunda Fišbachas nometnes sarīkojumu telpā.

Plkst. 19.oo Dziesmu dienas koŗu koncerts Dziesmu Dienas laukumā Fišbachas nometnē.

Plkst. 22.oo viesīga sadzīve koŗu dalībniekiem, goda viesiem un Dziesmu dienas dalībniekiem Fišbachas nometnes laukumos.[305]

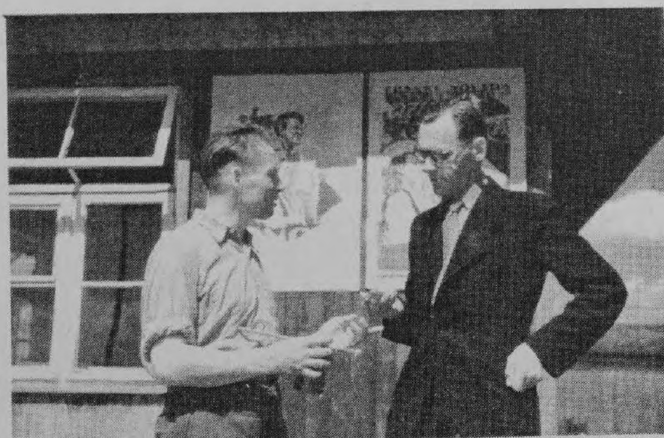
304. Dziesmu dienu vadonis 11. lpp.
305. Vēstis Nr. 23 (48), 1946. g. 22. jūnijā 10. lpp.





J. Šternbergs





Grafiķis doc. J. Šternbergs un J. Poruks

Viesus gaidot



Viesu sagaidītājas

No kr.: Rita Plandāga, Margarita Gintere, Valdmanis jkdze un Zenta Damroze, pārējās nezināmas.



Ceļā uz koncertu

No kr.: Nezinama, Valdmanis jkdze, doc. Valdmanis, Vera Ludeka un Vilma Vilensone.



Pie Svētku informācijas biroja

No kr.: Nometnes vecākais Jēkabs Poruks, Eleanora Briede un (?).

LATVIEŠU ZIŅAS

Authorised by UNRRA Team 308 for dissemination in the Assembly Centre Esslingen. LATVIAN NEWS Expedition and distribution outside the camp is forbidden.

Nr. 69 — Trešdien, 1946. g. 3. jūlijā — Eslingenā

Diena ar stāju, tradicijām un vērtībām

PIRMĀ LATVIEŠU DP DZIESMU DIENA FIŠBACHĀ STIPRINĀJA DRAUDZĪBU UN VIENOTĪBU

Baltezera smilšainiem pakalniem līdzīgajā, priedēm apšalktajā Fišbachas viršu druvā svētdien, 30. jūnijā, pēc 2 trimdas gadiem, norisinājās pirmais mēģinājums viena novada latviešiem sasaukties uz dziesmu spārniem. lai sevi stiprinātu un no latviešu pārbagātā dziesmu pūra smeltu jaunu apņemšanos izturēt un pastāvēt, Tā bija kā maza. illuzija, vienu dienu justies ne ka bezpersoniskiem DP, bet tautai ar savu personisko stāju, tradicijām un vērtībām.

Franku novada latviešu DP dziesmu dienās, kuru rīkotājas bija Fišbachas un Mercfeldas nometnes, rīcības komitejas prezidija priekšsēdis komponists Jēkabs Poruks, goda virsdiriģents prof. Ādolfs Ābele un virsdiriģenti brīvm. komp. un diriģents Arnolds Kalnājs, brīvm. diriģents Ūdris, brīvm. dirig. Dr. Ferdinands Valdmanis, piedalījās 13 kori Ambergas, Ansbachas, Altenhauzenas, Filzekas, Augsburgas–Hochfeldas, Baireitas, Eichštetes–Rebdorfas, Fišbachas, Mercfeldas, Rotenburgas, Rotveilas, Štreitbergas, Vircburgas un Memingenas – ar vairāk nekā 700 dziedātājiem.

Saule grima jau aiz priežu galotnēm, kad abu nometņu – Fišbachas un Mercfeldas – čaklo vīru darinātā, glītā, Latvijas, ASV, Anglijas, Francijas Igaunijas, Lietuvas un Polijas karogiem un ozolu vītnēm greznotā estrāde un ērtie klausītāju soli sāka pildīties ar tautas tērpos ģērbtu dziesmoto saimi un daudziem tūkstošiem tāliem un tuviem dziesmu draugiem.

Kad garās koŗa dalībnieku ierindas ar karogiem un nometņu vārdu plakātiem cauri Fišbachas baraku pilsētai bija nonākuši dziesmu svētku laukumā un, kad izskanēja trīskārtīgais fanfaru signāls „Tev mūžam dzīvot, Latvija", pāri par piectūkstoš skatītāju un plašo dziedātaju saimi uzrunāja rīcības komitejas prezidija priekšsēdis komponists Jēkabs Poruks, nododams tiem svētku rīcības komitejas un abu nometņu sveicienus.

Viņš uzsvēra, ka senā latviskā viesmīlība, ko esam paņēmuši līdzi no savam mājām, gan skumst, ka tuvos un tālos ciemiņus – senos draugus jauniegūtos labvēļus – nevaram uzņemt ar agrāko, parasto, mājīgo gādību un devīgo roku. „Taču, ja arī mūsu tagadējās mājas ir šauras un galdi nelūzt, tad mūsu sirdis ir atvērtas un tiecas pretim jūsējām. Ka pašreizējos apstākļos šādi, samērā plaši, svētki vispār var notikt par to mūsu sevišķa pateicība ASV armijas iestādēm, militārai pārvaldei un cēlajai UNRRAs, organizācijai. Tālāk, iepriekšēja pateicība dziesmotai draudzei, diriģentiem, komitejām un daudzajām čaklām rokām."

„Šo dienu mēs ziedojam draudzībai, saskaņai, vienotībai un priekam", turpināja runātājs. „Gan patiesi liels prieks ir nozudis un arī šīs dienas gavilēs neizzudīs kāda nopietnāka, neklusināma pamatnoskaņa, bet ar šo dienu mēs gribam apliecināt, ka protam spītēt liktenim, ka gribam stāvēt un pastāvēt. Latvietis var daudz atdot, bet, dodams viņš kļūst vēl daudz stiprāks un sīkstāks ticībā savai tautai un savai zemei. Šai brīdī, kad atskanēs mums visiem mīļās dziesmas, mēs jūtam, ka nesaraujamās saites mūs vieno ar mīļajiem tuviniekiem un visu mūsu izkaisīto tautu. Mūsu domas aizlido uz mūsu skaisto zemi, ko skatām gara acīm mūžīgās saules apmirdzētu. Turp tiecas mūsu prāti, tur brīvā zemē gribam atkal art savus tīrumus, atdot tiem sevi ražīgā darbā un kad nāks tā stunda, nolikt savas galvas par šo zemi, uz šīs zemes."

Dziesmu dienas koncertu ievadīja koŗa dalībnieku un klausītāju kopīgi dziedātā Latvijas himna, bet programmu, kas bija sadalīta trijās daļās, aizpildīja pazīstamās latviešu komponistu dziesmas – Gaismas pils, Beverīnas dziedonis, Senatne, Mēs gribam būt kungi – populāras tautas dziesmas u.c. Otrā daļā koris igauņu valodā nodziedāja spēka pilno igauņu komponistes M. Hermas koŗa dziesmu „Vēl sargā stiprais Kalev savus bērnus" un lietuvju komponista Juozas Strolija „Valiok Dalgeli!" Trešajā programmas posmā sevišķus ārzemju viesu suminājumus izpelnījās iemīļotā Jurjāna dziesma „Pūt, vējiņi". Tāpat pēc nebeidzamiem aplausiem bija jāatkārto noslēgumā dziedātā „Tev' mūžam dzīvot, Latvija."

Ilgstošo un neatlaidīgo aplausu aicināta, dziedātāju saime ārpus programmas ar sevišķu jūsmu vēl atskaņoja mūsu valsts himnu un vairākas tautas dziesmas. Bagātīgas ziedu veltes un aplausus saņēma goda virsģiriģents prof, A. Ābele, A. Kalnājs, J. Ūdris, Dr. F. Valdmanis.

Jau vakars klājās pāri Fišbachas priežu pakalniem, kad neatlaidīgie klausītāji lēnām kā negribēdami izklīda no laukuma, kur tie bija pārdzīvojuši neaizmirstamas stundas, kur dziesmu gars tos bija spējis aiznest uz dzimtenes saulainajiem pakalniem, dodams jaunu ticību Latvijas brīvības uzvaras rītam.

CS[306]

Dziesmu diena Fišbachas viršos

Dažas dienas pirms svētku sākuma uz Fišbachu ejošos vilcienos latviešu valoda skanēja vairāk nekā parasti. Tie bija dziesmu dienu dalībnieki, kuŗi cerību un prieka pilni bija izbraukuši no tuvienes un tālienes nometnēm, lai klausītos skaistajās dzimtās zemes skaņās. Nevilļus nāk prātā Rīga un Dziesmu svētki Uzvaras laukumā. Tad milzums latviešu dziedātāju un klausītāju saplūda no visām zemes malām, lai vienotos dziesmā plašajā Uzvaras laukumā. Pilsēta mirdzēja karogos un krāšņos tautas tērpos. . . Nav mums še Rīgas, ne Uzvaras laukuma, bet karogi Fišbachā plīvoja vēl lepnāki, un tautas tērpi iepriecināja vēl vairāk nekā dzimtenē.

Fišbachas un Mercfeldas komiteja, sadarbībā ar nometnes iedzīvotājiem, nebija taupījusi pūļu un līdzekļu, lai dziedātāji varētu stāvēt uz plašas un ar gaumi iekārtotas estrādes, kas, tāpat kā svētku laukums, bija ieslēgta sarkanbaltsarkanu krāsu lokā. Blakus estrādei vizēja Savienoto Valšķu, Anglijas un Francijas, krāšņs, arī kaimiņtautu, leišu, igauņu un poļu, karogi liecināja par latviešu tautas draudzību un solidaritāti ar likteņa biedriem. Goda vietās bija redzami daudzi augsti UNRRAs un militārās pārvaldes ierēdņi, latviešu komiteja, sabiedriski darbinieki un garīdznieki. Pēc nometnes vecākā, bij. Nac. Op. dir. J. Poruka uzrunas, ko tulkoja arī angliski, visi svētku dalībnieki pieceļoties, prof. Ābelem diriģējot kori, nodziedāja mūsu tautas lūgšanu.

Tad dziesmu putns mūs pacēla uz saviem spārniem, un mēs slīdējām, tam mīļi pieglaužoties, pāri mežiem, purviem, pļavām un laukiem, un mums likās, ka priedes, kas zaļo visapkārt, ir mūsu pašu Dzintarzemītes krastos

---

306. Latviešu Ziņas, 1946. g. 3.jūlijā

un, ka tepat aiz uzkalna nogāzē mazi vilnīši sitas pret balto kāpu smilti, un rietošā saule atstās zelta laiviņu viļņos līgojam. Bet dziesma atšalc nopūtas: „Bez saulītes vakarā, bāri tur dzied, tie bargu kungu gaitās iet. . . „Un jau jaušam drūmo ainu. . . Un tad skan draudoši: „Bet melnā čūska maļ jūrā miltus..." Tak šaubas zogas sirdī – vai dzirnas nav apstājušās? Kad dzirdam: „Tā zeme ir mūsu, tā Dieva un laimas latvju tautai senseni līdzdotais pūrs," – izgaist visas šaubas, kā mitri garaiņi, un dvēselē ticība un cerība klusi sadodas rokām.

Jau pēdējā dziesma izskanējusi, bet krūtīs tā skan un nebeidz skanēt, kamēr vēl latviešos mājos dziesmas gars un tēvzemes mīlestība, kas palīdzēs izturēt visgrūtākos pārbaudījumus, līdz atkal brīva dziesma skanēs brīvajā Latvijā.

L. Liedags[307]

Dziesmu diena ārzemnieku skatījumā

Mūsu lidzstrādnieces Veras Ķivelītes ziņojums no Fišbachas

Latviešu dziesmu dienā Fišbachā starp visu apkārtējo UNRRAs nodaļu vadītājiem un darbiniekiem redzējām kustīgos „Stars and Stripes" korespondentus M. A. Grīnofu (Greenougla), R. Paisu (Pyce) preses fotografu Dzivermanu (Juverman), „Royal Signal" pulka kapteini E. D. Grīnu ar pavadoņiem, grupu angļu un amerikāņu karavīru, Nirnbergas starptautiskas tiesas pārstāvjus – starptautiskās drošības departamenta vadītāju Nirnbergas tiesā pulkv. B. C. Andrusu ar adjutantu kapt. Binderu un citus ārzemju viesus.

Ltn. inženieris Richards O. Somnes, amerikānis no Buffalo, kuŗš bija ieradies kopā ar savu kundzi, latvieti Veru Petersonu no Doles salas, lielā sajūsmā priecājās par savas sievas tautiešu greznajiem tērpiem, skanīgajām dziesmām un atzina, ka apprecējis sievu no tautas ar senu un īpatnēju kultūru. Pie pirmās izdevības viņš vēlētos apciemot un iepazīt arī mūsu dzimteni, bet īsto dzīvi gan tas gribētu dibināt Amerikā pēc viena gada, kas viņam vēl jāpavada Eiropā.

Pārrunājot jautājumu par laulībām divu dažādu tautu starpā, amerikāņu žurnaliste M. A, Grinofa izteica interesantas atziņas par saviem novērojumiem šinī plāksnē. Daudz laulību Eiropā notiekot nevis aiz mīlestības, bet aiz apsvēruma nokļūt Amerikā – visu iespējamību zemē. Pēc viņas domām tas neesot īstais pamats uz kā dibināt laulības dzīvi. Dzīves biedra izvēli nedrīkstot ietekmēt kaili materiāli apsvērumi.

Laikraksta „Stars and Stripes" korespondenti gandrīz veselu dienu dzīvoja līdzi svētku norisei, lai visu redzēto un piedzīvoto attēlotu sava laikraksta sestdienas illustrētā pielikumā.

Liela interese šiem amerikāņu armijas Eiropas oficioza pārstāvjiem bija par Latvijas vēsturi, neatkarības gadiem un krievu okupāciju. Sporta korespondents, kuŗš dzimtenē studējis tieslietas un kaŗa dēļ studijas pārtraucis, izteicās, ka viņš vēl tik drīzi neparedz pasaules lielo problēmu atrisinājumu, tāpēc arī mūsu liktenis pagaidām nevar tikt izšķirts, bet viņš saprot, ka nometņu dzīve ir nenormāla un, ka mazām tautām ir vēlēšanās būt neatkarīgām, brīvām un dzīvot savā dzimtenē.

Pulkv. Andrus, kuŗš pēc viņa līdzstrādnieku izteicieniem ir ļoti bargs un nopietns, izpildot savu dienestu, latviešu starpā jūtas ļoti omulīgi un laipni paskaidroja, ka viņš Latviju pēc nostāstiem un aprakstiem tīri labi pazīstot, bet neesot bijis izdevības to apciemot. Tomēr viņš vēl cerot redzēt latviešu cildināto dzimteni. Viņa adjutants kapt. Binders cieši apņēmies pie pirmās izdevības apciemot Baltijas jūras krastus, kā tautas viņš iepazinis šeit Vācijā.

„Royal Signal" kapt. anglis E. D. Grīns latviešu dziesmu ietekmē bija zaudējis anglisko mieru un uzskatīja šo apciemojumu latv. dziesmu svētkos par savu lielāko pārdzīvojumu mūžā. Latvieši viņam atgādinot Velsu Anglijā, jo velsieši Anglijā pazīstami kā lielākie seno tautas dziesmu mīļotāji un dziedātāji.

Tikai vēlā vakarā, kad apkārtne jau grima krēslā, un bija izskanējušas pēdējās, piedevām dziedātās tautas dziesmas, dziesmotās saimes latviskās sirsnības apdvestas, simtu balto mutautiņu vēdas pavadīja mūsu dziesmu gara iejūsminātos un pateicīgos labvēļus un draugus, kuŗi tikai vilcinādamies atstāja svētku laukumu.

Fišbachā, 30. jūnijā.[308]

---

307. Vēstis Nr. 25 (47), 1946. g. 6. jūlijā 13. lpp.
308. Latviešu Ziņas, 1946. g. 3.jūlijā



No kr. Valdmanis Terēze un Vilma Vilensons 30. VI 1946

Ilgu un pašdarbības vainagojums

800 dziedātāju pirmajā trimdas dziesmu dienā Fišbachā

Svētdien, 30. jūnijā Fišbachā pie Nirnbergas notika Frankonijas novada latviešu dziesmu diena, kurā piedalījās 13 koŗi ar 800 dziedātājiem un, kas vispār bija pirmā dziesmu diena trimdā Vācijā. Dziesmu dienas kopkoŗu koncertu noklausījās un citus dziesmu dienu sarīkojumus apmeklēja ap 5000 viesu no tuvienes un tālienes, to vidū daudz UNRRAs un amerikāņu armijas vadītāju darbinieku un ārzemju preses pārstāvju. Dziesmu diena bija izcils latviešu kultūras parādījums, un ārzemju pārstāvji par visu redzēto un dzirdēto izteicās, ka bijuši iepriecināti un pārsteigti par krāšņajiem tautas tērpiem, dziesmu melodiju skaistumu un koŗu lieliskajiem priekšnesumiem, kas esot vislabākā liecība par latviešu kultūru, tautas krietnumu un darba mīlestību.

Dziesmu dienas sarīkojumus 29. jūnijā ievadīja mākslas skates atklāšana tuvējā Mērcfeldas latviešu nometnē. Turpat notika arī tautas deju ansambļa priekšnesumi. 30. jūnijā Fišbachā bija visu konfesiju svinīgi dievkalpojumi un pusdienas laikā sporta priekšnesumi. Pēcpusdienā Fišbachas nometnes teātŗa telpās rakstnieku stundā piedalījās Karola Dāle, prof. K. Kārkliņš, Kn. Lesiņš, Zinaīda Lazda un J. Miesnieks.

Kopkoŗa koncertam bija izvēlēta vieta skaistā, priedēm iežogotā pakalnē. Krāšņs bija tautas tērpos ģērbto kopkoŗa dalībnieku gājiens uz karogoto svētku laukumu. Altneihauzenas – Filsekas latviešu koris bija sagādājis tautas tērpus ne vien visām savām dziedātājām, bet arī dziedātājiem.

Dziesmu dienu atklāja rīcības komitejas priekšsēdis Jēkabs Poruks, pasvītrodams, ka ar šo sarīkojumu latvieši grib apliecināt spītēšanu liktenim, gribu pastāvēt un ticību savas tautas un savas zemes nākotnei. „Mūsu domas aizlido" teica J. Poruks „uz mūsu mīļo dzimteni. Turp tiecas mūsu prāti, tur brīvā zemē gribam atkal art savus tīrumus un, kad pienāks stunda, tur nolikt savas galvas."

Pēc atklāšanas runas koŗi virsdiriģenta prof. Ā. Ābeles vadībā nodziedāja Latvijas valsts himnu. Tad virsdiriģenta J. Ūdra, A. Kalnāja un F. Valdmaņa vadītais kopkoris atskaņoja dziesmu dienas plašo programmu, kas beidzās ar J. Mediņa „Tev mūžam dzīvot, Latvija!" Daudz dziesmu tā iejūsmināja skatītājus, ka tās vajadzēja atkārtot. Suminājumi, ziedu veltes un pateicības koŗiem un diriģentiem ilgi nerimās. Arī tad, kad daļa svētku viesu jau bija atstājuši laukumu, koŗi, ļaudamies dziedāšanas priekam, no jauna skandināja tautasdziesmas.

Pēc koncerta dziesmu dienu rīcības komitejas priekšsēdis mūsu līdzstrādniekam izteicās: „Bija daudz gŗūtību jāpārvar līdz izdevās veikt visus priekšdarbus un tikt līdz šai dienai, un, ja šodien koncertu varēja noklausīties tikai daļa mūsu trimdā esošo tautiešu, tad viņiem šāda iespēja būs arī vēl 7. jūlijā Baireitā, 21. jūlijā Ansbachā un 4. augustā Eichštetē, kur dziesmu dienu atkārtos ar to pašu koncerta programmu."

Jānis Ruže[309]

DZIESMU DIENA FIŠBACHĀ

2 Jaunās Ziņas Nr. 32 10. VII 1946

TEV, DĀRGĀ TĒVIJA, LAI DZIESMAS SKAN



1. "Vēl pāris vilcienu un svētku plakati būs pabeigti", grafikis doc. J. Šternbergs zino rūpju pilnajam rīcības komitejas vadītājam Jēkabam Porukam. 2. Tuvākie kaimiņi — mercfeldieši — jau ierodas. 3. Pēc dzimtenes tradicijas dziedātāji ar mutautiņu vēdām sumina viesus.

Jānis Raitums

Alberts Linde[310]

1946. g. 30. jūnijs pievienojies to daudzo dienu rindā, kad latviskā dziesma, savus svētkus svinēdama, paceļas kā gaišs karogs, kas pulcina un vieno ap sevi tautu ticībā un vienprātībā. Divās vietās latviešu trimdas zemē Vācijā – Saules nometnē Gestachtā pie Hamburgas un Fišbachā pie Nirnbergas – šai dienā notika pirmie latviešu dziesmu svētki Vācijā.

Fišbachas dziesmu dienā (oficiāli Franku novada latviešu DP dziesmu dienā) piedalījās 13 kori – ne tikai no Franku novada (Fišbachas, Mercfeldas, Ansbachas, Rotenburgas, Štreitbergas, Baireitas, Eichštetes un Vircburgas), bet arī no Pfalcas (Ambergas, Altneihausenas), Švābijas (Augsburgas un Memmingenas) un pat Virtembergas, franču zonas (Rotveilas). Dziedātāju skaits pārsniedza septiņus simtus, tā tad atbilst apm. lauku novadu dziesmu dienu dalībnieku skaitam Latvijā. Un, ja pārzinām visus tos organizatorisko darbu kalnus, kas bija jāpaveic šādu dziesmu dienu rīkošanā pašu zemē – tātad, nesalīdzināmi vieglākos apstākļos – tad mēs nebūt nebrīnītos, ja Fišbachā būtu sastapušies ar bālāku un improvizētu organizāciju. Taču redzētais tieši šai ziņā liek teikt cildinājuma vārdus, kādi „latviešu valodā nav nemaz vēl izgudroti" – kā par notikušajām dziesmu dienām izteicās kāds pazīstams mūziķis un literāts.

Lielā dziedātāju un viesu skaita nometināšana, paēdināšana, dažādie blakus sarīkojumi un priekšdarbi, tāpat daudzi citi, ne mazāk grūtu jautājumu zobriteņ,i bija tā savienoti, ka visā svētku norisē nenotika ne mazākā aizķeršanās. Lielu darbu bija veikusi dziesmu dienas rīcības komiteja J. Poruka vadībā.

18.30 fanfaru skaņas vēsta kuplajai klausītāju saimei par dziedātāju gājiena sākšanos. Spožā saules gaismā koris aiz koŗa, lielāko tiesu tautiskajos tērpos, tuvojas pa nometnes plašā laukuma ceļiem koncerta vietai. Tautisko tērpu krāsainība un vainagu mirdzums, sarkanbaltsarkano karogu rinda dziesmotā pulka svinīgajam gājienam, kas vijas cauri saules apmirdzētajam, kailajam viršu klajumam ,no dzimtenes tālā Vācijas stūrī piešķir fantastisku simboliku.

Ar īsu uzrunu latviešu un angļu valodās svētkus atklāja J. Poruks, kam seko prof. A. Ābeles vadībā – Dievs svētī Latviju. Balts mutautiņu virpulis pāri zili – zaļi – sarkanām tautisko tērpu krāsām ir dziedātāju pirmais sveiciens klausītājiem. Ļoti kuplā skaitā ieradušies arī amerikāņu armijas, UNRRAs un ārzemju laikrakstu pārstāvji.

Koncerta pirmā daļa, ko sāk ar E. Melngaiļa 19. Dāvida dziesmu, tālāk veltīta mūsu koru literatūras monumentālākajām patriotiskām dziesmām, J. Vītola Gaismas pils, Beverīnas dziedonis, E. Melngaiļa Senatne un noslēdz ar A. Kalniņa Latvju himnu, kuras atkārtojumu publika noklausās kājās piecēlusies.

Otrā daļa – Latvijas daiļuma un dzimtenes mīlestības apliecinātāju dziesmas – V. Ozoliņa Latvija daiļā, J. Zālīša Ceļš uz dzimteni, V. Barisona Latvija, V. Dārziņa Birzēm rotāts Gaiziņš. Tajā uzņemtas arī pa vienai igauņu un leišu dziesmai, un to noslēdz dziedātājas tautas ticības apliecinājums – A. Kalniņa krāsaini veidotā Dziedot dzimu, dziedot augu, spēcīgā un labi izdomātā priekšnesumā.

309. Latviešu Vēstnesis, 1946. g. 6. jūlijā
310. Jaunās Ziņas, 1946. g. 10. VII

Trešā daļa veltīta tautas dziesmu sabalsojumiem, no kuŗiem sevišķi krāšņā atskaņojumā izcēlās J. Kalniņa Kurš putniņis un A. Feila Div' pļaviņas es nopļāvu. Koncerta programma noslēdzās ar E. Melngaiļa skanīgo, virtuozi komponēto Jāņu vakaru.

Kā pēdējo dziesmu, apliecinot tautas ticību un stipru gara paļāvību, koris atkārtoti atskaņo J. Mediņa Tev mūžam dzīvot, Latvija. Ar to bagātā un labi izvēlētā programma beigusies un noslēdzot jāsaka, – nevērojot dažas sīkas neizdošanās, noguruma pazīmes pēdējā dziesmā – tieši muzikālā ziņā svētki, noritēja teicami. Tie pilnīgi un ar uzviju iekļaujas mūsu dzimtenes dziesmu dienu augstās kvalitātes līmenī, un tādā kārtā liecina par stingru un nopietnu darbu no dziedātāju un diriģentu puses. It sevišķa atzinība dziesmu dienas virsdiriģentam doc. F. Valdmanim, brīvmāksliniekiem komp. A. Kalnājam un J. Ūdrim par rūpīgi pārdomāto un dažkārt pat dziesmu dienām neparasti smalko atskaņojumu izstrādājumu.

Atskanot atkārtotas himnas pēdējiem akordiem, klausītāji, joprojām paliek savās vietās, atkal un atkal aplausiem un mutautiņu mājieniem pateikdamies par skaistajām stundām. Arī koŗa novietojuma ainava, savā teiksmainajā krāsainībā, kas sevišķi izcēlās naksnīgajā krēslā, apgaismota spožiem starmešiem un lielām lāpām, kas deg augstu pār dziedātāju galvām, ir tik senatnīgi burvīga, ka saista un neļauj aiziet ne pašu ļaudīm, ne daudzajiem ārzemnieku viesiem, kuŗi sevišķi jūsmīgi un neatlaidīgi prasa vēl jaunas piedevas. Tikai pēc tam, kad koris, nodziedājis vēl vairākas dziesmas, aiziet no estrādes, sāk klīst arī klausītāju tūkstoši.

Pirmā latviešu trimdas dziesmu diena aizvadīta, lieliski reprezentēdama latviskās kultūras pasauli, tai pašā reizē spēcīgi izceldama latviešu dziesmu tikuma neaizstājamo vietu tautas dzīvē. No šīs mūsu trimdas skaistākās dienas mēs esam šķīrušies ar jaunu ticību un paļāvību tautas garīgam spēkam un izturībai.



1. Dailās Fišbachas koristes košajos tautas tērpos.



2. Virsdiriģenti (no kreisās): J. Ūdris, prof. Ad. Ābele, doc. F. Valdmanis un A. Kalnājs.



3. Arī aizjūras viesi klausās latviešu dziesmas.

Filmoperatora Ed. Krauca uzņēmumi



Darbs, dziesmas un viesmilība

PIEZIMES PAR FIŠBACHAS UN MERCFELDAS PIRMO LATVIEŠU DP DZIESMU DIENU

Darbs un dziesmas jau kopš laiku laikiem bijušas nešķirama latviešu cilvēku dzīves sastāvdaļa gan baltās, gan nebaltās dienās. Un tā nav tikai sagadīšanās, ka tieši Fišbachas un Mercfeldas nometnes, kas kļuvušas pazīstamas kā latviešu DP darba nometnes, kur neviens darba spējīgs iemītnieks nedrīkst būt bez darba, bijušas tās, kas uzņēmušās pirmās latviešu DP dziesmu dienas sarīkošanas grūtības. Šie ļaudis, kuŗi prot turēt augsti latviskos tikumus – darbu, dziesmas un viesmīlību, bija darījuši visu, lai pirmie trimdas dziesmu svētki izdotos un sasniegtu savu mērķi.

Fišbachas stacijiņā, kas slēpta viršaina priežu meža pamalē un kurai īpatnēju latvisku noskaņu piešķir daudzie sarkanbaltsarkani krāsotie logu slēģi, atbraucējus sagaida laipnie latviešu skauti, lai atsevišķās grupiņās tos nogādātu vai nu uz Fišbachas, vai Mercfeldas baraku un telšu pilsētu, kas viena no otras atrodas ne vairāk kā 1000 m attālumā.

Ja arī Mercfelda tikai kopš nepilniem 2 mēnešiem savās gūstekņu barakās devusi patvērumu ap 2500 latviešu, igauņu un leišu bēgļiem un tā vēl nav spēta izveidot par ziemas dzīvei piemērotu nometni, tad raksturīga tomēr šeit visur tīrība un glītās, svaigi izkoptās puķu dobes ap baltajām dēļu barakām. Ka šeit vēl pirms pāris

mēnešiem bijusi vācu gūstekņu nometne, par to, liecina vairs tikai dzeloņstiepļu žogi.

Kaut gan pirmie dziesmotās saimes pulciņi svētku vietā ieradās jau piektdien, labi organizētā kora dalībnieku un viesu sagaidīšana un izvietošana noritēja veikli un pārdomāti, pateicoties rīcības komitejas, informācijas biroja un ikkatra nometnes iemītnieka laipnajai gādībai un viesmīlībai. Ierodoties katrs viesis jau pie reģistrācijas informācijas birojā varēja saņemt glīti sastādītu dziesmu dienas programmu latviešu vai angļu valodā, kur bez svētku norises plāna, dziesmu dienas koncerta programmas un vispārējā ievada sniegts sīkāks pārskats par Franku novada pirmās latviešu dziesmu dienas koriem, diriģentiem un plašo dziesmoto saimi. Bez tam šinī brošūrā ievietoti dziesmu teksti, komponistu biogrāfijas, dziesmu dienas vietas, Fišbachas un apkaimes plāns, un pat satiksmes iespējas uz Nirnbergu.

Lai svelmainā diena nemazinātu dziesmu skanīgo plūsmu, svētku koncerta sākums bija (nolikts) pl. 21oo. vakarā. Tā, saule jau sāka grimt priežu galotņu ēnā, kad darbīgo fišbachiešu un merefeldiešu rūpīgi nostrādātie dziesmu svētku laukuma baltie, ērtie soli sāka pildīties ļaužu tūkstošiem

Kad ieejas kartes un programmas bija izpārdotas, pamazām ar amerikāņu armijas un UNRRAs uniformās tērptiem viesiem sāka pildīties 500 goda krēsli. Par labo organizāciju liecināja kaut tas vien, ka kustīgie skauti, kuŗi ierādīja vietas, pasniedza katram goda viesim, ārzemniekam bez angliskās svētku programmas, jauno žurnālu „New Word" un vēl kādu plašāku brošūru angļu valodā, kuŗā sīki izskaidroti Latvijas apstākļi, okupācijas laiki utt.

Uz 3 stundām 5000 latviešu trimdinieki līdz ar saviem labvēļiem un draugiem bija aizgājuši mīļās dzimtenes lejās un kalnos, un, kad dziesmu burvība beidzās, neviens, arī no daudzajiem ārzemniekiem, negribēja labprāt celties un iet. Prasīja piedevu pēc piedevas un tikai tumsai klājoties, kad virs estrādes augstās dēļu sienas iedegās latviskie Līgo sārti, šķīrās dziesmu draugi – daļa, lai steigtos mājup, bet citi, lai turpat blakus, viršu druvā, latviskā sirsnībā un draudzībā pakavētos saviesīgā dzīvē dejās un rotaļās.

Dziesmu dienas rīcības komitejas priekšsēdētājs, Fišbachas nometnes vecākais Jekabs Poruks saņēma simtiem sirsnīgu un draudzīgu rokas spiedienu, kas izteica pateicību ne tikai viņam un viņa tuvākiem līdzstrādniekiem par viņa lielajām pūlēm, bet visiem tiem, kuŗi tieši vai netieši veicinājuši pirmās latviešu DP, dziesmu dienas labo izdošanos.

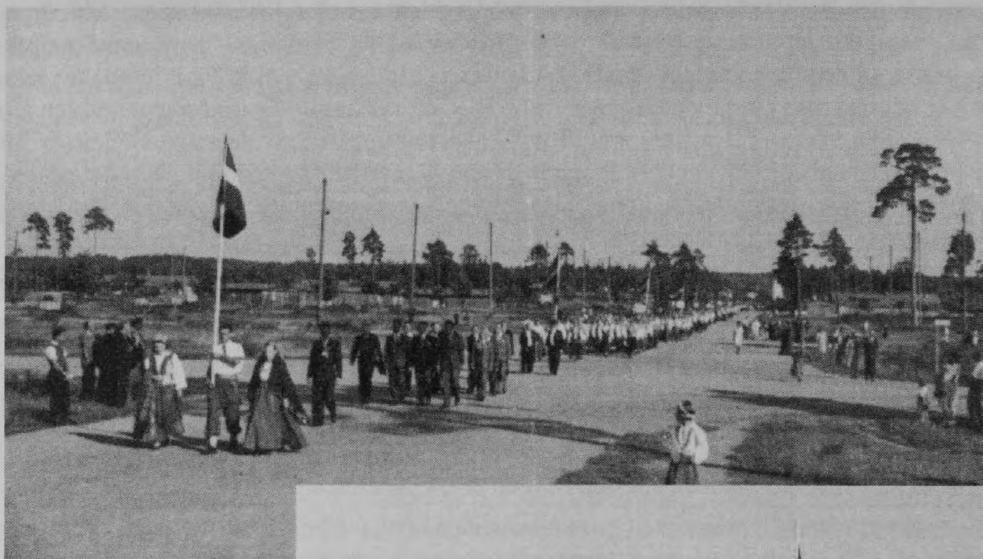
Dziesmu dienu ieņēmuma atlikumu paredzēts izlietot kulturāliem mērķiem un pasākumiem, nākošo koŗu un solo dziesmu nošu krājumu izdošanai, kultūras fondam u. c.

Pirmdienas rītā pulkstens vēl nebija 8, kad pēdējie svētku viesi gatavojās atstāt viesmīlīgos namus. Fišbachas baraku pilsētas galveno ielu krustojumā ierūcās amerikāņu smagās automašīnas. Ātri tās pildījās ar simtiem latviešu jaunekļu un vīru kuŗi devās uz darbu amerikāņu noliktavās. Tā pati aina bija redzama Mercfeldas nometnē, kur 365 spēcīgi vīri ik rītus ar automobīļiem dodas darbos uz amerikāņu naftas produktu – benzīna un eļļas laukumu. Jautrs humors un darba prieks pilda šo darba vīru saimi.

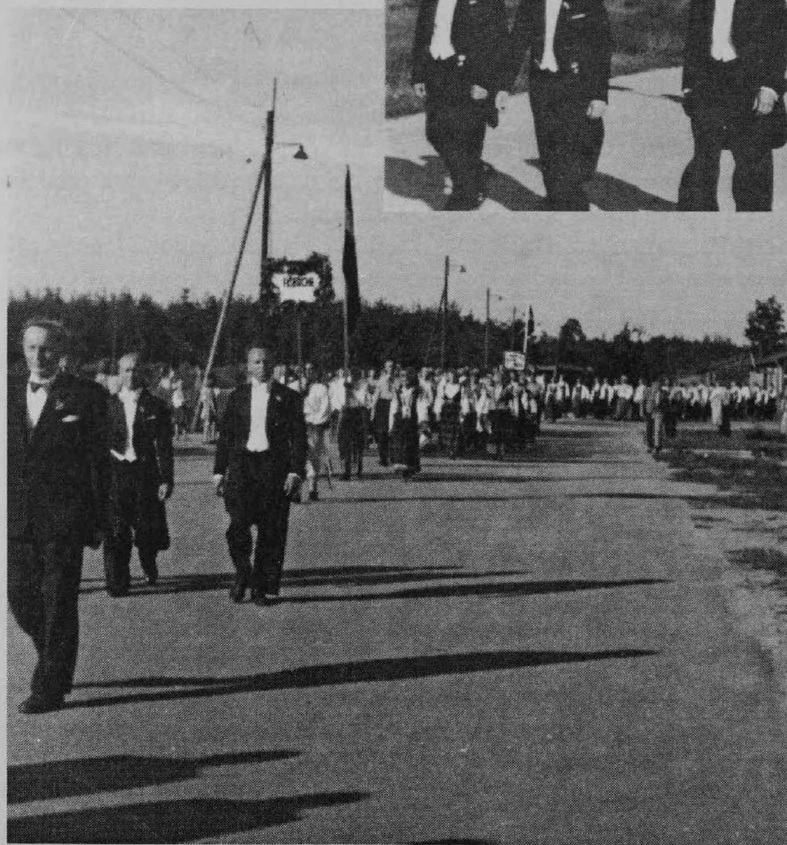
Abu nometņu, Fišbachas un Mercfeldas, iemītnieki pārliecināti, ka darbs vislabāk palīdz aizmirst grūtos brīžus un, ka dziesmas izklaidē smagās domas, dodot jaunas cerības un ticību nākotnei.

cs[311]

311. Latviešu Ziņas, sestdien 6. jūlijā 1946. g.







Svētku gājiens





Pirms koncerta



Klausītāji ieņem vietas

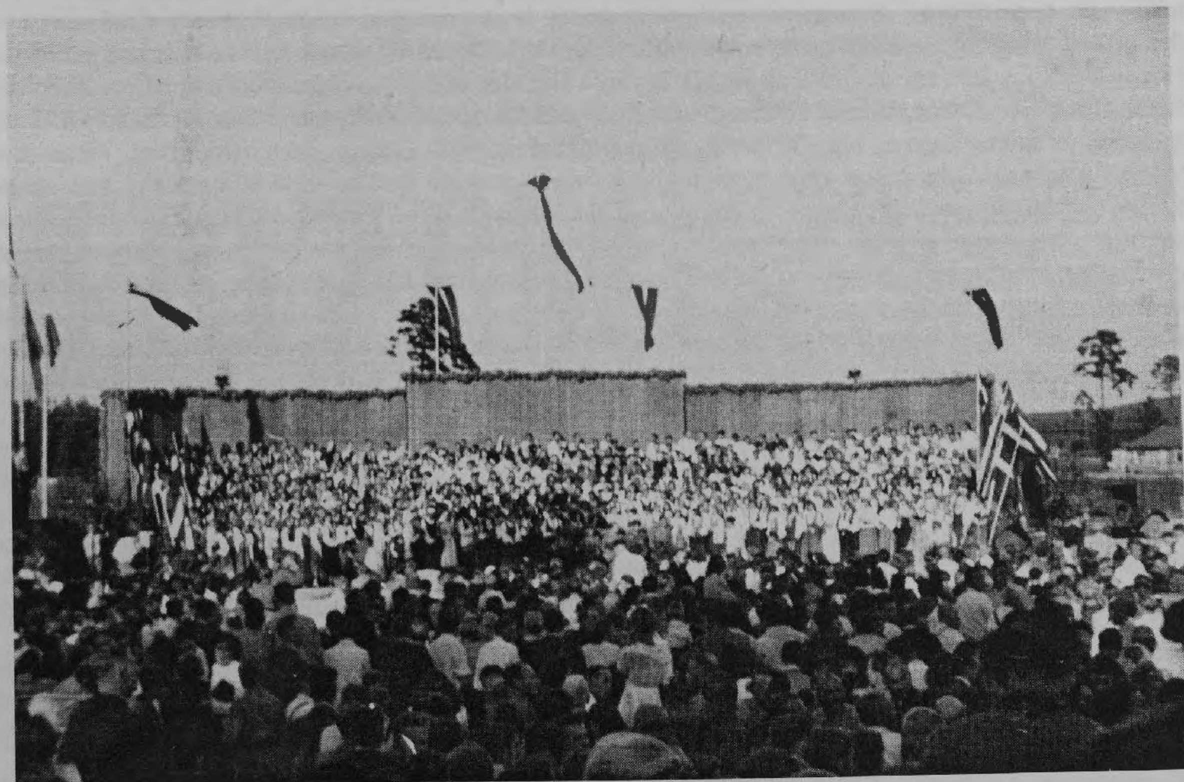


Augstie viesi



Foto Eduards Kraucs

Pie atspirdzinājumu galda starpbrīdī



Dziesmu dienas kopkoncerts 1946. g. 30. jūnijā

I Dziesmu dienu koncerts

Pirmā trimdas dziesmu diena Fišbachā izskanējusi, izklīduši dziedātāji, izklīduši klausītāji, noņemti plīvojošie karogi, un dziesmu piekalnītē iestājies parastais klusums. Bet atmiņās domas tiecas atpakaļ krāšņajā dienā, grib kavēties tās spožumā un gaišumā. Atmiņā nāk arī pēdējie dziesmu svētki Daugavpilī, kad iesākās latviešu tautas ciešanu dienas. Šodien gribas cerēt, gribas ticēt, ka ciešanu mērs sen piepildīts un pēc šiem svētkiem brīvības saulei vajadzētu atkal atgriezties mūsu pusē.

Lielumā, notikušie svētki bija pielīdzināmi parastajiem novadu svētkiem Latvijā, bet nozīmē – tie līdzinājās mūsu lielajiem, vispārīgajiem dziesmu svētkiem, kad klausītāji un dziedātāji dziesmošanas jūsmas pārņemti jutās cieši vienoti vienā latviešu tautā. Ko šoreiz guvām dziesmu dienā? Vai tikai tīksmi klausīties pazīstamās meldijās, sabalsojumos, dzejnieku teiktos vārdos? Nē. Guvums bija daudz lielāks, un to vēl pilnībā nespējam aptvert, bet gan zinām, ka daudz tautiešu atgriežas savās trimdas mājās atjaunoti, pielijuši pilni ticības, cerības labākām dienām.

Visi sanāksmes dalībnieki šajos svētkos, kur karogu vainags tos aptvēra kā mātes rokas bērnu baru, sajuta atkal vienības spēku: turēt visiem vienu domu, iet vienu ceļu, izturēt, atbalstīt vienam otru. Vai tāds guvums nav liels un nozīmīgs? Svētku krietnā izdošanās un mākslinieku iespaidi rādīja arī cittautiešiem latviešu organizācijas spējas un izcilo vietu kultūras dzīvē. Gribētos ticēt, ka labas atsauksmes un spriedumi nepaliks tikai komplimenti, bet tiem sekos arī reāli simpātiju apliecinājumi.

Bet kādi tad bija mākslinieciskie ieguvumi? Neapšaubāmi tie, ka tika celtas un izlīdzinātas mūsu trimdas laiku koŗu spējas un vēlamā virzienā ietekmēti daudzie koŗu diriģenti. Dziesmu svētku vajadzībām bija jārestaurē daļa koŗa literātūras; šādējādi radās koŗa dziesmu krājums, kuŗa izdevumam mākslas dzīvē tik pat vērtības, cik latviešu gramatikai valodas kopšanā. Neatlaidīgā darbā koŗi bija iemācījušies ne visai vieglo dziesmu programmu labi. Dziedātāji uzmanīgi sekoja diriģenta mājieniem un zīmēm, lai dziesmām piešķirtu vajadzīgo raksturu. Ne ceļa grūtības, ne pārnakšņošanas neērtības neiesekmēja balsu mirdzumu – cildeni un vareni tās plūda, kad teica Latvijas skaistumu, tēvzemes mīļumu un aizkustinoši svinīgi, kad lūdza Dieva svētību Latvijai.

To nu esam pierādījuši, ka, lai cik izpostīti, arvien vēl cenšamies saglabāt un, ja vajaga, arī atjaunot tās mākslas un kultūras dzīves izpaušanas formas, ar kādām bijām lepni tēvzemē. Latviešu teātris, opera, rakstu apgādi ir uzsākuši atkal savas panākumiem bagātās gaitas. Nav vairs jāskumst, ka Latviešu dižāko svētku – dziesmu svētku sagatavošanu apdraudētu piemērotu diriģentu trūkums. Šie pirmie trimdas dziesmu svētki ļāva ievingrināties trim jauniem diriģentiem grūtajā kopkoŗu vadītāja darbā. Arnolds Kalnājs, kuŗš jau reiz šādus svētkus absolvējis Cēsīs, parādīja krietnas masu koŗa radītāja spējas. Arī Jānis Ūdris centās nepalikt tālu aizmugurē, jo koŗa diriģenta mākslā dabūjis ievingrināties Latvijā. Ferdinandam Valdmanim, kuŗam koŗa vadīšanas pienākums tika nesen uzticēts, stāvoklis savu piedzīvojošo kollegu vidū bija grūtāks, taču ne bez sekmēm. Salīdzinot vecmeistara, daudzo dziesmu svētku diriģenta, prof. Ādolfa Ābeles skopos mājienus un pavēles ar pieminētajiem, vedas viņu diriģēšanu salīdzināt ar vārdiem pārbagātu valodu, kad vienu un to pašu domu var izteikt īsāki un kodolīgāki. Taču diriģenta solidā muzikālā izglītība pēc pirmajiem lauriem, cerēsim, liks meklēt arī jaunas atziņas un paņēmienus, kā vadīt dziesmu koŗa pulkus. Svētku programmā bija daļa no lielo dziesmu svētku dzelzs inventāra. Netrūka ne Senatnes, ne Gaismas pils, ne Beverinas dziedoņa, ne Latvju himnas, kuŗai tās vārdu dēļ, šķiet, vajadzētu kļūt par mūsu tautas trimdas laika himnu: „Mēs gribam būt kungi mūsu dzimtajā zemē, Mēs gribam paši sev likumus lemt." Latvijai veltītās dziesmas : Latvija daiļā, Ceļš uz dzimteni, Birzīm rotāts, bija ieguvušas dziļāku nozīmi kā citkārt. Tad daudzās tautu dziesmas, igauņiem un lietuviešiem veltītās dziesmas liecināja, ka viss, viss bija apdomāts un gādāts, lai programma būtu bagāta un saturā vērtīga. Varētu iebilst, varbūt, par vienu otru dziesmas iztulkojumu, bet tas šeit nav izšķīrējs, jo turpmāk nākotnē, vairāk iepazīstoties ar katra diriģenta uztveri, varbūt, arī vieglāk ticēsim viņu parādītai pasaulei un mākslas patiesībai. Šeit vieta ar atzinību pieminēt arī svētku laukuma un estrādes plāna projektētāju architektu Andreju Kreišmani. Ir tikai jāpriecājas, ka veidojas jauni vīri, kuŗi šajā nozarē būs guvuši vajadzīgos piedzīvojumus un zināšanas.

Lai mīļais Dievs veicina arī pārējām dziesmu dienām labu izdošanos!

Ed. Grīnvalds[312]

---

312. Vēstis Nr. 25 (47), 1946. g. 6. jūlijā 14. lpp.

Franku novada latviešu dziesmu diena

30. jūn. Fišbachā noritēja kā lieliska latviešu kultūras manifestācija, kas bija īsti noderīga trimdā nonākušo tautiešu iekšīgās paļāvības stiprināšanai un pašlepnuma celšanai. Ar to guva pēkšņu, spožu atklāsmi darbs, kas koŗa dziedāšanā veikts nometnēs pagājušā gada laikā entuziastu pulciņos, par ko pilnu atzinību pelnī ir diriģenti, ir dziedātāji. Tāpat, kā priekšzīmīgi izdevies, jācildina dziesmu dienas rīcības komitejas organizācijas darbs un Fišbachas nometnes latviešu veikums pašu svētku norises izkārtošanā. Jauki izvēlētā vietā celtā estrāde un publikas novietne, Fišbachas priežu un zilo viršu lauku apjozta, karogiem un zaļumiem greznota, vērtās katra latvieša sirdij neaizmirstamā ainavā, kad tur novietojās 13 koŗi ar pāri par 600 dziedātājiem tautiskos tērpos. Svētkiem netrūka nekā, ko tādos gadījumos sirds kāro: ne svinīguma, ne līksmes un iespaidīga mākslinieciska snieguma, ko vēl sekmēja brīnišķi saulaina, rāma diena.

Svētkus atklāja ar uzrunu dziesmu dienas rīcības komitejas prezidija priekšsēdētājs un Fišbachas nometnes vecākais Jēkabs Poruks.

Pēc ilga laika dziesmu draugiem bija atkal izdevība redzēt, kā dziesmotas saimes vadoni, diriģentu prof. Ad. Ābeli, kuŗa vadībā majestatīgi atskanēja koncerta sākumā mūsu himna un noslēgumā J. Mediņa „Tev mūžam dzīvot Latvija." Pārējās programmas vadība bija jaunākas paaudzes rokās, kas parādīja sevi par cienīgiem mūsu koŗa dziedāšanas tradīciju mantiniekiem un tālākveidotājiem. A. Kalnājs drošā un paļāvīgā veidojumā lika izskanēt J. Vītola „Gaismas pilij", P. Barisona „Latvijai", E. Melngaiļa „Jāņu vakaram". Godam pastāvēja arī pārējie virsdiriģenti – doc. F. Valdmanis (A. Kalniņa „Latvju himna", J.I Vītola „Beverinas dziedonis", V. Dārziņa „Birzēm rotāts") un brīvmākslinieks J. Ūdris (E. Melngaiļa „Senatne" un „Rīgas torņa galā zīle", A. Feila „Div' pļaviņas es nopļāvu". Bez citām pazīstamām mūsu koŗa dziesmu pērlēm programmā bija arī pa igauņu un lietuvju dziesmai. Apvienotie koŗi dziedāja labi, netrūka ne disciplīnas, ne skanīguma, ne īsta dziesmu prieka. Daudzas dziesmas bija jāatkārto. Tūkstošgalvainais klausītāju pulks ne labprāt šķīrās no svētku vietas, suminot darba veicējus vēl un vēl. Publikā bija arī apkārtējo nometņu UNRRAs vadošās personas, kas liecināja par dziesmu svētkiem kā par vienreizīgu un neaizmirstamu sarīkojumu.

Parallēli dziesmu svētkiem Fišbachā notika arī citi sarīkojumi: latvju mākslas izstāde, teātŗa izrāde, sporta sacīkstes. Jauks papildinājums dziesmu svētkiem bija latviešu literātūras stunda, kuŗā savus darbus nolasīja dzejnieces Zinaīda Lazda un Karola Dāle, rakstnieki Jonāss Miesnieks un Knuts Lesiņš. Šo sarīkojumu ievadīja Prof. K. Kārkliņa apcerējums par nacionālismu latviešu literatūrā.

Dziesmu svētku sarīkojumu norisi filmēja Ed. Kraucs. Tai vērīgi sekoja arī sabiedroto preses pārstāvji.[313]

TĒVZEME

Iznāk 2 reizes nedēļā — Maksā RM —.90
ABONESANA 2 mēn. RM 6.— ar piesūtīšanu. SLUDINAJUMI RM 1.— par rindiņu. Piederīgo meklētājiem puscena, bet ne mazāk kā RM 6.—. Maksājumi izdarāmi redakcijai vai laikraksta izdalītājiem. Redakcija un izdevniecība atrodas (16) Hanau, DP International Camp (Latvian Camp). Lamboystrasse. Izdevēja Latviešu komiteja Hanavā. Galvenais redaktors — Ludvigs Bērziņš.
Published by Latvian Committee at Hanau a. M.
Editor Ludvigs Bērziņš. Printed by: Druckerei und Verlag Otto Lembeck, Frankfurt am Main, Blücherstrasse 18.

Nr. 48. 1946. 3. VII. — *LATVIAN NEWSPAPER* • *AUTHORIZED BY UNRRA TEAM 27*

Pirmie latviešu dziesmu svētki trimdā

Dziesmas vieno izkaisīto tautu — domas aizlido uz dzimteni, ko gara acīm skatām mūžīgās saules apmirdzētu

Kā svētceļojumā katrs latvietis šodien tuvojas priežu apšalkotai nometnei — kā sendienās plīvo sarkanbaltsarkani karogi. Fišbacha, Mercfelde! — pirmie latviešu dziesmu svētki trimdā!

Spodrība un svētku prieks valda plašajā nometnē, kur pa gludajiem, viršu ietvertajiem, ceļiem un takām nemitīgi plūst svētku dalībnieki, gan nule atbraukušie viesi, gan agrāk ieradušies dziedātāji, kuŗiem aiz muguras jau krietns darba cēliens — rīta mēģinājums. Rīt lielā pārbaude — latviešu dziesmas lielā parāde tautiešiem un cittautu viesiem, kas lai būtu arī visu mūsu garīgā vienības saite ar tālo dzimteni.

Vai tā bija brīnišķīgi saulainā diena Fišbachas dzidrajā gaisā, vai svētku prieks un kopības gars, vai viss kopā, kas katrā fišbachietī un mercfeldietī šodien vēra šos neizsīkstošos laipnības un viesmīlības avotus, kas veldzēja katru atnācēju? Tūlīt jāizceļ priekšzīmīgā kārtība un organizācija, kas viegli un raitu darīja visu svētku gaitu un katram korim, dziedātājam un viesim lika justies tik brīvi un mājīgi. Ļoti daudz abas nometnes veikušas

313. Latvju domas, 1946. g. 20. VII

dziesmu svētku sarīkošanā, par ko lai visiem sirsnīgākā pateicība.

Blakus pēdējiem svētku sagatavošanas darbiem sestdienas pēcpusdienā, 29. jūnijā, notika arī mākslas skates atklāšana Mercfeldas nometnē, un vakarā Mercfeldes latv. Teātŗa kopa izrādīja M. Zīverta „Ķīnas Vāzi".

Īstā dziesmu diena, 30. jūnijs, sākās ar triju konfesiju dievkalpojumiem Fišbachas un Mercfeldas nometņu baznīcās. Mūzikāli kuplākais no tiem bija ev.lut. dievkalpojums Fišbachas ciema vācu baznīcā ar garīgu koncertu, kuŗā piedalījās apvienotie, Baireitas, Fišbachas un Mercfeldes koŗi diriģentu F. Valdmaņa, J. Ūdra un A. Kalnāja vadībā; pie ērģelēm A. Kalnājs, soliste A. Kadile.

Straumē plūst latviešu ļaudis cauri vācu ciemam uz senlaicīgo vācu baznīciņu, kur nu lemts atskanēt latviešu dziesmai. Dievnams stāvgrūdām pilns, un svinīgā klusumā mijas svētrunas vārdi ar liturģijas lūgsnām un latviešu koŗu balsīm. Atskan Melngaiļa varenā dziesma „Debesis daudzina", Vītola „Tu, kas mīti debesīs", igauņu komp. M. Hermas „Tu stiprais valdniek"cēlā meldija, bet pāri visām senu senā dziesma — A. Jurjāna kantāte „Tēvijai". Neskaitāmas reizes esam klausījušies šīs skaņas dzimtenē, gadu desmitiem tās skanējušas svinīgos koncertos jau kopš tautas atmodas laikiem, tomēr tikai tagad, trimdas apstākļos, īsti izjūtam, ko nozīmē lūgties Visuvareno par tēvijas likteni, un tagadējām sāpēm un cerībām, zūd attālums — esam atkal dzimtenē pie saviem mīļajiem.

*

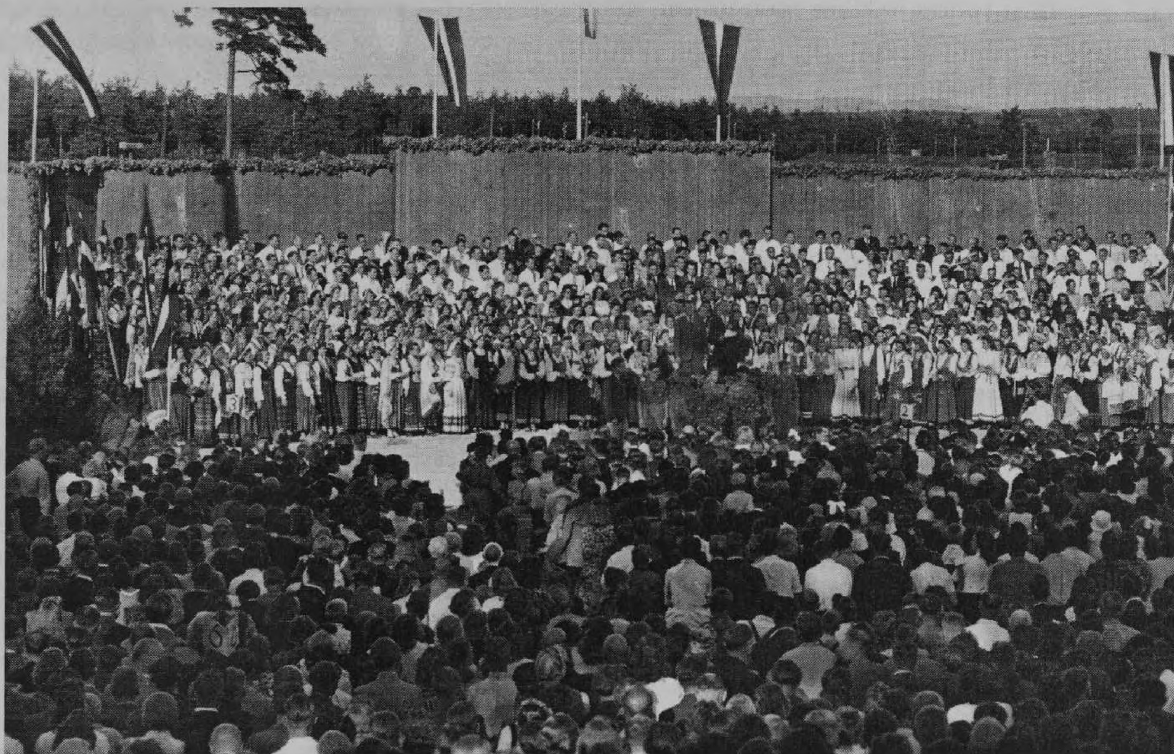
Pēc sporta priekšnesumiem un rakstnieku sanāksmes aizpildītās pēcpusdienas beidzot pienācis gaidītais brīdis — koŗu kārtošanās gājienam uz svētku laukumu. Kas būtu cerējis, ka šeit mums iespējams tik krāšņs koŗa gājiens! Kur gan ņēmušas dziedātājas šos jaukos, izskatīgos tautas tēpus, kas rada skatītājos tik svinīgu un pacilātu noskaņu? — Dažs labs tērps, iznēsāts līdzi bēgļu gaitās, mirdz savā senajā krāšņumā, bet liels prieks bija uzzināt, ka par skaisto gājiena kopskatu, tautas tērpu parādi, lielā mērā varam pateikties tautu meitu izdomai un čaklajām rokām, kas no pieejamā materiāla, segām, drēbju gabaliem, krāsojušas un šūdinājušas jaunus tērpus, kas tik lieliski cēla kopainu arī cittautu viesu acīs — svinīgs, senās Latvijas gājiens tālajā trimdas nometnē. Pēc iespējas jānovērš būtu vēl dažs sīkums, piem., nepiemērotie apavi — modernas zandales, kas visai nesaskan ar tautas tērpa stilu. Arī vīrieši bija pūlējušies pēc vienveidīga apģērba, kas atstāja labu iespaidu. Cerēsim, ka turpmākajos svētku atkārtojumos daža laba dziedātāja spēs tērpu ziņā vēl ko veikt.

Gājiena priekšgalā svinīgi soļo dziesmu dienas rīcības komiteja ar priekšsēdētāju komponistu Jēkabu Poruku, kuŗa nopelni šais svētkos sevišķi jāuzsver. Seko goda virsdiriģents prof. Ādolfs Ābele, mūsu izcilākais diriģents šeit Vācijā, kuŗš pašlaik vada arī Ambergas kori. Pēc viņa nāk trīs virsdiriģenti: brīvmāksl. Dr. F. Valdmanis, brīvmāksl, komp. A. Kalnājs, brīvmāksl. J. Ūdris. Diviem pirmajiem, kā Fišbachas un Mercfeldes koŗu diriģentiem, konkrēti visvairāk nopelnu dziesmu svētku ierosināšanā un mūzikālā kopsniegumā. Un tad seko koŗi, vispirms pašas Fišbachas un Mercfeldes, pēc tam alfabētiskā kārtībā: Ambergas koris (dir. Prof. A. Ābele), Ansbachas „Dziesmu vairogs"(dir. Velta Freivalde), Augsburgas–Hochfeldes (A. Linde un J. Grebežs), Baireitas (J. Ūdris), Eichštetes–Rebdorfas (J. Puisēns), Altenhauzenas–Fillzekas (V. Aldiņš), Rotenburgas (A. Lapše), Rotveilas (dir. J. Dūmiņš), Štreitbergas (dir. E. Viķele) un Vircburgas koris (dir. P. Banders), pavisam ap 700 dziedātāju. Koŗu vienību karogi, krāšņie tērpi, līksmās sejas, tautu meitu ziedu vainadziņi, puķes rokās — viss tas, kā skaista lenta, izvijas cauri Fišbachas nometnei uz svētku laukumu, kur nerimstot strādājušas tik daudz čaklu roku. Kaut vienkāršs, tomēr dekoratīvi jauks estrādes un laukuma kopskats . . . Estrādei kreisā pusē no skatītājiem plīvo liels Amerikas karogs, kam uzticīgi (nostājušies) blakus Latvijas, Lietuvas, Igaunijas un Polijas karogi. Labajā pusē Anglijas, Francijas un Latvijas karogi, kas plīvo arī apkārt svētku laukumam. Daudz vītņu, ērtie soli terasveidīgā piekalne — viss bija labi piemērots koncertam. Likās, ka pati daba pievienojas cilvēku nodomiem: kluss, bezvēja vakars, tikai karogi lēni plīvo. Viss laukums un pakalns pilns klausītājiem (ap 6000).

Svētku atklāšanu vēstī trompetes skaņas kam seko dziesmu dienu rīcības komitejas priekšsēdētāja LCP loc. Komp. J. Poruka svētku atklāšanas uzruna.

Priekšsēdētājs, rīcības komitejas un svētku tiešo rīkotāju–Fišbachas un Mercfeldes latviešu komiteju vārdā sirsnīgi sveicināja kuplā skaitā ieradušos viesus: ASV un britu armiju, UNRRAs un citus pārstāvjus, kā arī visus tautiešus un dziesmoto saimi, kas tik lielā skaitā, un daudziem mērojot tālu un grūtu ceļu, bija pulcējusies Franku novada dziesmu dienā. „Senā, latviskā viesmīlība", teica priekšsēdētājs, „ko esam paņēmuši līdzi no savām mājām, gan skumst, ka tuvos un tālos ciemiņus, senus draugus un jauniegūtus labvēļus, nevaram uzņemt ar agrāk parasto, pašu par sevi saprotamo, mājīgo gādību un devīgo roku. Taču, ja arī mūsu tagadējās mājas ir šauras un mūsu galdi nelūzt, tad mūsu sirdis ir atvērtas un tiecas pret jūsējām."

Tālāk viņš uzsvēra, ka pašreizējos apstākļos šādi, samērā plaši, svētki varēja notikt ar mūsu gādnieku — ASV armijas iestāžu, militārās valdības un cēlās UNRRAs organizācijas labvēlību. Par to mūsu sevišķa pateicība. Tā pat pateicība spārnotajai dziedātāju draudzei, diriģentiem, komitejām un daudzajām čaklajām rokām, kas nesavtīgi nākušas talkā šo svētku sarīkošanā.



Dziesmu dienas rīc. komit. priekšsēdis LCP Inc., komponists J. Poruks atklāj svētkus.

„Šodien", sacīja priekšsēdētājs, „mēs ziedojam draudzībai, saskaņai, vienotībai un priekam. Patiesi dziļš prieks gan ir nozudis no pasaules sejas un arī no šīs dienas gavilēm neizzudīs kāda nopietnāka , neklusināma pamatskaņa. Bet ar šo dienu mēs gribam apliecināt, ka gribam spītēt liktenim, ka gribam stāvēt un pastāvēt. Latvietis var daudz panest, daudz pieciest un daudz atdot, domādams viņš kļūst vēl stiprāks un sīkstāks ticībā savai tautai un savai zemei. Šai brīdī, kad atskan mums visiem mīļās dziesmas, mēs jūtam, ka nesaraujamas saites mūs vieno ar mīļajiem tuviniekiem un visu mūsu izkaisīto tautu. Domas aizlido uz mūsu skaisto zemi, ko skatām gara acīm, mūžīgās saules apmirdzētu. Turp tiecas mūsu prāti, tur brīvā zemē gribam atkal art savus tīrumus, atdot tiem sevi ražīgā darbā un kad nāks tā stunda, nolikt savas galvas par šo zemi uz šīs zemes".

Kad sirsnīgā runa galā, tad cēlās kājās katrs, vecs vai jauns, liels vai mazs, lai vienotos mūsu Tautas lūgšanā. Ar to sākās lielais dziesmu plūdums, kas pāri Beverīnas dziedonim, Gaismas pilij, Senatnei un Latvju himnai (A. Kalniņa) cēla mūs prom no sāpīgās tagadnes, aizlīgoja mūs laimīgākos laikos un vietās, un mēs dzirdējām mūsu lielo agrāko Dziesmu svētku balsis, redzējām ainas no tiem lai gan pēdējie, Dikļos un Daugavpilī, nesa sev līdz jau dažu baigu noskaņu. Garā mēs skatījām tos vīrus, kuŗi prata Latviju saulītē celt, bet kuŗu mums vairs nava. Bet mēs sajutām arī savu tagadni un sīksto spēku, kas izaug no šīm nezūdamām saitēm ar savu zemi. Otrā programmas daļā, klausoties dzimtenes dziesmas, sapni par ceļu atpakaļ uz dzimteni, likās, tās skanēja kā zvērasts, kā solījums. Un lai kādas varas vēl locītu mūsu un Latvijas likteņus — vai te neskanēja it kā pareģojuma vārdi, kuŗu atminējums vēl gan slēpjas nākotnes tumsā?

Pēdējā daļā, mūsu tautas dziesmu sabalsojumi, sākot ar Rīgas torņa gala zīli, Pūt vējoņi un senatnīgo Melngaiļa Jāņu vakaru, iešūpoja sirdis gaišā vieglumā. Pāri estrādei bija iedegušās arī jāņugunis un to atblāzmā koris dziedāja pēdējo dziesmu, it kā ticības apliecinājumu: „Tev mūžam dzīvot, Latvija!"

Ar to beidzās paredzētā programma, bet kā ikkatros īstos dziesmu svētkos, nāca neiztrūkstošais turpinājums: sumінājumi, virsdiriģentiem ziedi, plīvojošie lakatiņi, koŗa un klausītāju sasaukšanās, koŗa paša brīvi veltītās dziesmas klausītājiem, tās, ko paši dziedātāji visvairāk mīl un dzied aizrautīgi bez diriģenta. Vienreiz tomēr ir beigas, un pacilātā ļaužu straume plūst no laukuma, lai kopīgā līksmē pavadītu vakaru un īso vasaras nakti. Rīt katru sauks ikdienas ceļi un gaitas. Bet, ko aiznesīs līdzi ikkatrs dziedātājs vai klausītājs, darītājs vai viesis — tā ir gaiša apziņa par savu tautas kopību , par mūžam dzīvo tautas garu, kas vienīgais var izvest mūs cauri likteņa grūtībām.

Dziesmu svētku rīkotāji bija uzstādījuši sev augstu mērķi, un viņiem spoži izdevies to sasniegt. Šī dziesmu diena ir liels ieguvums mūsu trimdas dzīvē. Dziesma ir sena latviešu tautas bagātība, tautas vienības paudēja, bet šī vienība mums pašlaik vairāk vajadzīga par visu. Plašā dziesmu diena bija kā tilts uz šo vienprātību un

sadarbību. Esam paši daudz ieguvuši, likdami atmirdzēt mūsu dziesmas un tautas gara krāšņumam, un esam spējuši to radīt ar saviem lielājiem aprūpētājiem, rietumu dēmokratiju pārstāvjiem. Par to visdziļākā atzinība visiem dziesmu dienas iniciātoriem un pašaizliedzīgiem dalībniekiem, bet it sevišķi Fišbachas un Mercfeldes nometnēm![314]

Latviešu rakstnieku stunda

Dziesmu svētku svinīgo noskaņu pavairoja latviešu rakstnieku stunda. To atklāja dzejniece Zinaīda Lazda.

Profesors K. Kārkliņs sava referātā par nacionālam idejām latviešu rakstniecībā vispirms pakavējās pie– Tautas atmodas laikmeta dziesminiekiem Pumpura un Ausekļa. Tie, kā pirmie uzdrošinājās paust nacionālas idejas savos darbos. Arī lielākais latviešu dzejnieks Rainis būtībā bija dziļi nacionāls, tāpat kā daudzi Jaunās strāvas ideju paudēji. 1905. gada revolucija bija vairāk nacionāla nekā sociālistiska un tās ideologi arī pieskaitāmi pie nacionālo ideju paudējiem. Pēc neatkarīgās Latvijas nodibināšanas šīs idejas vārēja paust atklāti, un mūsu rakstnieki to arī darījuši visā brīvās, neatkarīgās Latvijas valsts laikā. No pēdējā gadu desmita klajā nākušiem darbiem sevišķi jāmin Zinaīdas Lazdas, Karolas Dāles, Veronikas Strēlertes un Andreja Eglīša, dzejoļi, kas latviešu nacionālo dzeju pacēluši nebijušos augstumos.

Karolas Dāles nolasītajos dzejoļos dominēja mīlestības un nāves noskaņas. Viņa pieskārās nestundām, ko pārdzīvoja un, vēl joprojām pa daļai, pārdzīvo mūsu dzimtene. Dzejniece tomēr nekavējās vienīgi pesimistiskās noskaņās, bet ļauj atmirdzēt arī noteiktai ticībai, kādai jāmīt ikviena latvieša sirdī:

„No debesīm vai zemes šīs
Reiz mājup Latvis ies ..."

Arī rakstnieks Knuts Lesiņš stāstā „Māmiņas ceļa soma" kāvējas pie drūmajiem brīžiem, kad mums nācās atstāt dzimteni. Visai īpatnējā veidā viņš pasniedz kāda dzīves grūtdieņa bēgļa gaitu aprakstu, kuŗā netrūkst arī pa humoristiskai niansei. Pēc daudzām klizmām un neveiksmēm stāsta varonis tomēr laimīgi nonāk pie mēŗka, pie kā viņam lielā mērā palīdz mātes līdzdotā ceļa soma, kas simbolizē dzimtenes svētību.

Jonāss Miesnieks šķiet pēdējā laikā iemīļojis vēsturiskus sižetus, kas jau daudzkārt dominējuši viņa jaunākajos darbos. Nolasītajā stāstā viņš tēlo skaistas lietuvietes Marijas un dzirnavu puiša Robja mīlestību, zviedru poļu kaŗa fonā. Spēcīgos, gandrīz vai rupjos, vilcienos tēlota melnā jumprava, kuŗas briesmīgais gals un tam sekojošais, pārsteidzošais stāsta atrisinājums raksturo Miesnieka noveļu drāmatisko uzbūvi.

Annas Brigaderes prēmijas laureātes Zinaīdas Lazdas nolasītajos dzejoļos šoreiz domināja izkoptā formā ietvertas atmiņas par atstāto dzimteni. Sevišķi patika „Sakušana". Dzejniece vēl nolasīja vairākus dzejoļus, kuŗos cildināta varonība un dzimtenes mīlestība. Zinaīdas Lazdas dzeja, šķiet, noslīpēta kā mirdzošs dārgakmens, un tanī parādās autores liela formas meistarība.

Prāvais klausītāju pulks liecināja, ka šāda veida sarīkojumi vairāk kā vēlami un, ka dzejnieks joprojām ir ne tikai latviešu tautas sāpju un skumju, bet arī cerību tulks.[315]

---

314. Tēvzeme Nr. 48, 1946. 3. VII
315. Turpat

Jēkabs Poruks

Ko mēs dziedāsim?

Spārnotais sauklis „Latvju tauta dziedātāja" atskan vēl arvien mierīgos brīžos no oficiālu runātāju mutēm. Tos dzirdot mūs allaž pārņem sāja sajūta kā pie veca reklāmas plakāta, kas slavina sen neesošas lietas. Atšķirība vienīgi tā, ka šoreiz slavināmā lieta, varbūt, vēl eksistē, tikai runātājs pats lāgā netic vai piešķir tai citu jēgu. Tas ir sirmu tradīciju apvīts runas veids, kas ērti piepilda laiku, nenopūlēdams smadzenes. Jo tiešām, vai tad mūsu tauta nedzied arī tagad, vai latvisku skaņu vilnis nupat nevēlās pāri visai Bavārijai un, vai jel kāds varēs teikt, ka tam nav nozīmes?

Tā ir lietas svētdienas puse, un no dzīves ikdienas tā atšķiras tāpat, kā cilvēks vakara tērpā atšķiras izskatā, izdarībā un valodā no cilvēka darba drēbēs. Bieži par vienu un to pašu cilvēku varētu teikt, ka tās ir divi dažādas būtes. Tā arī tagad. Ja mēs paskatītos uzmanīgāk šai svētdienas pusē, arī tur atklātos lietas, kas liktu padomāt. Arī tur uzmācas jautājums, vai mūsu dziedātāja tauta iet kaut kur uz priekšu savā dziedāšanā jeb vai šī dziedāšana ir kā cīrulim „no mūžības uz mūžību".

Mūsu koŗu programmas 10 gadu laikā nav mainījušās ne par 10 procentu, lai gan šai laikā nācis klāt simtiem jaunu koŗu dziesmu. Taču par šo lietu, tāpat par atskaņojumu māksliniecisko kvalitāti, patlaban, laikam, nebūtu īstā reize runāt. Varbūtējos pārmetumus viegli varētu attaisnot ar ārkārtējiem apstākļiem, kaut iekšķīgi mēs šim attaisnojumam ne vienmēr ticētu. Vispār izplatīts ir programmas satura mistrs, lai izpatiktu visām gaumēm un pilnīgi neapmierinātu nevienu. Rīkotāji atrunājas, ka publikai tā patīkot. Jā, varbūt, tai, kuŗai mūzika ir stipri vienaldzīga izklaidēšanās. No vienas gaŗlaicības bēgdama, tā šādā koncertā nokļūst otrā. Ir, diemžēl, fakts, ka tikai mazam procentam inteliģences pietiek drosmes atzīties, ka mūzika viņus neinteresē; vienkāršajā tautā, kā daudzās citās lietās, šīs atklātības ir vairāk. Koncertu programmas un klausītāji tāpēc ir iestiguši traģikomiskā burvju lokā: pirmās piemērojas gaumei, ko neiespējami noteikt, jo mūzikālā plāksnē tā nemaz neeksistē.

Visskaidrāk šis šķietamais paradokss parādās, pievēršoties lietas darbdienas pusei. Vidusmēra gaume mākslas jautājumā ir ļoti konservatīva visās tautās, bet nekur konservatīvisms neizpaužas tik spilgti kā mūzikā. Kamēr dzejā, glezniecībā, tēlniecībā un architektūrā tauta seko saviem praviešiem kaut ar nosebošanos, mūzikā dažkārt par sekošanu vispār var šaubīties. Vai Mocarts un Bēthovens tagad, kad tie ir mūzikas ģeniji, ir kļuvuši populārāki? Ar kādu sensācijas kāri vēl šopavasar ripoja pārpildītas smagās mašīnas uz Nirnbergu klausīties devīto simfoniju un ar kādu slēptu vai atklātu vilšanos nokaunējušies brauca mājās. Ja popularitāte nav iegūta 150 gados, kad tad? Un, ja tas notiek pie viszaļākajiem kokiem, ko tad gaidīt no sakaltušajiem?

Mūzikālās dienišķās dziras ražošanā pa to laiku notiek cits process. Mocarta un Bēthovena destilāti masām ir un paliks pārāk koncentrēti. No Ģētes laikiem līdz mūsu dienām Celteri, Abti, Silcheri un leģions citu gādā par simtkārt atšķaidītiem, patīkami ieņemamiem un viegli sagremojamiem dozējumiem. Ir tikai divi formas, kādās šo mūziku uzņem ļaužu miljoni: deja ar asi pasvītrotu, monotonu ritmisku figūru un dziesma ar elementāri vienkāršu, sentimentālu tekstu. Neapstrīdami šīs mūzikas toni 20. gadsimtā nosaka semīti un nēģeri; citas tautas, salīdzinot ar viņiem, ir epigonu epigoni.

Tad nu paklausaities, ko dzied mūsu tauta, dziedātāja, savdabā. Ikvienās viesībās pēc skaistā, tradicionālā „Pūt Vējiņi" dziesma drīz vien aizklīst uz Meldermeitiņu, Zaļo mežu, Skaisto jaunību, kamēr izvirst vulgārās un pilnīgi nemākulīgi tulkotās rīmēs. No latviešu tautas dziesmām, ar kuŗām mēs taču oficiāli tā lepojamies citu tautu priekšā, šai repertuārā turas gandrīz vienīgi pikantās divdomīgās – par raibiem cimdiem, par gailīti, par zaļo līdaciņu.

Mūsu nacionālie skaņraži Cimzem pārmet, ka viņš latvisko tautas dziesmu iemocījis vāciskā harmonijā. Pārmetums dibināts, bet noziegums praktiski nav tik liels, jo tauta vēl šodien nedzied ne Cimzes, ne Melngaiļa harmonizējumus, turēdamās vienīgi pie melodijas. Man šķiet, ka vislielākais, par labu negriežamais grēks, ko Cimze ir nodarījis, ir tas, ka viņš sajaucis t.s. lauku puķes ar ciema; mūsu pašu mūzikālo mantojumu ar svešu, latvietim būtiski naidīgu elementu. Tagad ievācam ražu: svešas ciema puķes kā nezāles ir pāraugušas un nomākušas pašu sējumus. Manā sajūtā nelaime ir liela un traģiska. Ar svešajām melodijām un tekstiem esam iesūkuši asinīs svešu, latvietim sākotnēji pretīgu garu. Nelaime ir tik liela, ka līdzīgi morfinistiem paši vairs neatskārstam, cik saindētas ir mūsu asinis, cik nenacionāls kļuvis saturā mūsu nacionālisms. Velti te atsaukties uz tradicijām. Taisni mūsu inteliģencei būs grūti atspēkot pārmetumu, ka tā latvietim piepotējusi svešas tradicijas, jo vienkāršā tauta bez starpniekiem būtu palikusi arī šodien pie savām dziesmām.

Un, varbūt, kāds teiks, ka te sludina šovinismu. Man nāk prātā Līgo vakars priekš viena gada, kad latviešu bēgļu ešelons apstājās kaut kur Lielhessenes tīrumu, pļavu un birztalu vidū, kad uzliesmoja ugunskuri un atskanēja pirmā līgotne. Tā drīz apdzisa, bet vēl ilgi skanēja latviešu mēlē viena dziesma pēc otras, un visas tās

bija pazīstamas ne vien mums, bet vēl pazīstamākas un mīļākas, asinīm tuvākas vāciešiem, kuŗi savos ciemos ar izbrīnu un, varbūt, lepnu gandarījumu klausījās klusajā naktī šo, no tāles atnesto mūziku.

Un kas par to? – jūs sacīsit. Kāda starpība? Jā, starpību esam pazaudējuši. Bet tas tā ir. Tā ir ļoti liela. Nosauciet man vienu īstu latviešu tautas dziesmu, kas būtu sentimentāla. Tā var būt smaga, skarba, tā var būt draiska, bet nekad nebūs ne gļēva, ne asaraina, ne banāli „jūsmīga". Turpretī nosaucat vienu ziņģi, kas nebūtu sentimentāla, kam nebūtu šīs salkanās lētās konfektes piegaršas. Kāpēc tad mēs „skaidrā prātā" un savā mūzikālajā svētdienā, koncertā, tomēr šo ziņģu un pseudopatriotisko dziesmu kaunāmies? Vēl mums ir kāda nojauta, ka tas, kas vācietim labs, jo tas ir viņa, mums var būt kaitīgs, tā pat kā morfinists atklātībā nedižojas ar savu netikumu.

Šīs dziesmas tiek kultivētas no paaudzes uz paaudzi. Ko Cimze izdarīja neapzinīgi „kultūrstrēgera" naīvitātē, to tagad apzinīgi spekulanti turpina nekautrēdamies. Iznāk tekstu krājumi, kur mūsu viscēlākās patriotiskās vārsmas ir sajauktas ar visvulgārākiem vārstījumiem, un tieši tos ar vislielāko aizrautību dzied vecs un jauns. Nezinātājam, ja tāds vēl ir, tiešām brīnums, ka visām šīm nebaudāmajām rīmēm ir katrai sava melodija, un visa šīs mūzikāli poētiskās sēnalas ir mūsu inteliģences un jaunatnes lielā daļā īsts dzīvības eliksīrs. Īsta perversitāte ir, ja tās kā līdzvērtīgas dzied juku jukām ar latviskajām dziesmām.

Kad nav ko spēlēt, spēlē pīķi; kad nav ko teikt, saki latvju tauta dziedātāja.

Šķirsim graudus no pelavām. Pusnovārtā atstātajā jaunatnes audzināšanas druvā pašreizējie Frankonijas novada dziesmu svētki ir pozitīvs solis uz priekšu. Šādos tautas svētkos nevar prasīt stila programmas ar jaundarbiem. Jānostiprina saļodzītie pamati, jādzied kaut vēl 50 gadu latviskā, nesentimentālā Gaismas pils un Senatne, Ceļš uz dzimteni un Latvju himna, lai izskalotu augsnu ušņainajām ciema puķēm. Jāceļ godā īstā tautas dziesma, atsvaidzinot to ar jauniem, saturīgi aranžētiem īstiem dainu tekstiem. Jāgādā par latvisku „pielietojamu mūziku" ziņģu un šlāgeru vietā. Melngailis, Graubiņš parādījuši, kā tas darāms. Nav neiespējams, ka viena otra Melngaiļa tautas dziesma īstenībā ir viņa oriģināls, kā draiskā Man māmiņa piesacīja, plašā Balta puķe ezerā. Cik spēcīgi senatnīgi latviski skan Graubiņa Daudz baltu dieniņu, Daugavas vanagi. Jāaicina lielajā mūzikālās tīrīšanas akcijā jaunatne, kas visos laikos soļojusi ideālistu un kaŗotāju priekšgalā. Veco paaudzi, kas joprojām dzīvo Cimzes garā, nevarēs vairs iemācīt, ka Saulīt tecēj ir dainas kropļojums. Jaunajai audzei jānāk kā dzīvam skanīgam, latviskā ziemeļnieciskā spēka pilnam paraugam, lai pierādītu, ka sauklis „latvju tauta dziedātāja" nav banāla frāze.

Vēl viena lieta: latvietis bez bažām var dziedāt jebkuŗas tautas mūziku, ja vien viņš atšķir, kas mans, kas tavs, un nepieņem būtiski svešā un kaitīgā.

Jēkabs Poruks[316]

Dziesmu dienu panākumi

Franku novada latviešu DP dziesmu dienu rīcības komiteja nesen noturēja sēdi, kuŗa izdarīja šīs vasaras dziesmu dienu rezultātu kopsavilkumu.

J. Poruks ziņoja par dziesmu dienu norisēm. Paredzētie svētki visi notikuši ar ļoti labām sekmēm. Par to sirsnīgākā pateicība visiem darba darītājiem, rīcības komitejām, prezidijam, goda virsdiriģentam prof. A. Ābelem, virsdiriģentiem un visiem, kuŗi pielikuši savas pūles svētku sarīkošanas veicināšanai. Dziesmu svētkus var uzskatīt kā tautas atmodas piepildījumu. Arī vienos no pirmajiem dziesmu svētkiem pag. g. s. dziedāja „Dievs, svētī Latviju", kas vēlāk palika par mūsu tautas lūgšanu. Dziesmu svētkiem, it sevišķi trimdā, ir lielāka nozīme, nekā agrākiem novadu svētkiem. Trimdā notikušos svētkus varētu salīdzināt ar atmodas laikmeta dziesmu svētkiem un to nozīmi. Šovasar notikušās dziesmu dienas varētu uzskatīt par Bavārijas dziesmu svētkiem, jo kopīgais apmeklētāju skaits sniedzas pie apm. 30 tūkst., kas atbilstu arī apm. latviešu skaitam Bavārijā, bet tā kā ļoti daudziem tautiešiem nebija iespējas apmeklēt dziesmu dienas, jāpieņem, ka apmeklētāju skaitā ir bijis liels procents svešttautiešu. Pēdējie par dziesmu dienām izteikušies ļoti atzinīgi.

Dziesmas šajos svētkos skanējušas labi, labāk nekā agrākajos novada svētkos Latvijā. Arī dziedātāju pulks mūsu svētkos bija labākas kvalitātes, jo dziedātāji nākuši pa lielākai daļai no labiem koriem.

Kasieris Dinvalds ziņoja, ka pārskatu un norēķinus par dziesmu svētkiem nav iesūtījusi Augsburgas dziesmu svētku rīcības komiteja. Kasieris nolasa ieņēmumus un izdevumus no četriem dziesmu svētkiem. Tīrais atlikums no tiem Rm. 25.780,81.

No daudzām vietām iesūtīts tikai protokola noraksts par ieņēmumiem un izdevumiem bez attaisnojošiem dokumentiem. Eichštetes pārstāvis J. Agrums ziņo, ka attiecīgos attaisnojošos dokumentus Eichštetē skatījusi

316. Latviešu Vēstnesis, 1946. g. 28. augustā

cauri nometnes revizijas komisija, kas tos akceptējusi. Līdzīgs stāvoklis arī citur. J. Poruks aizrāda: ja komitejas vēlas šos dokumentus glabāt, lai tad arī to dara.

R. Nīkurs: Šiem dokumentiem ir kultūrvēsturiska nozīme, un, lai tie neaizklīstu un neaizietu bojā, tie visi būtu centrālizējami; visām dziesmu dienas rīcības komitejām jāsastāda dziesmu dienas norises apraksts, sākot ar visiem sagatavošanas darbiem, pašu svētku norisi u.t.t. Jāiesūta divi eksemplāri no materiāliem, kas radušies sakarā ar dziesmu svētkiem, kā afišas, ielūgumi, programmas u. c. raksti. Sūtnim Zariņam uz Londonu nosūtīts 5 kg. smags sainis ar dziesmu svētku materiāliem: programmām, fotogrāfijām, atsauksmēm laikrakstos u.c.

Ienākumu sadalīšanas lietā J. Poruks: Ienākumus vajadzētu izlietot mūsu kultūras veicināšanai trimdā un attiecīgu summu nodot ar vēlējumu LCK kultūras daļai – mūzikas nozarei. Naudas izdalīšana ceļa izdevumiem neattaisnotu dziesmu dienas idejisko pusi. Dziesmu dienas rīcības komitejām par pieliktām pūlēm atstāt dalu no ienākumiem. Daļu no līdzekļiem atstāt dziesmu dienas rīcības komitejas rīcībā. Virsdiriģentiem piešķirt apbalvojumu par veikto darbu.

L. Rozentāls (Ansbacha) aizrāda: ja līdzekļi aiziet uz angļu zonu, tad no tiem maz gūstam atpakaļ. Daudzi cilvēki ar „skrīningu" tiek izsviesti no nometnēm; tie jo drīz varētu nonākt maksāšanas grūtībās. J. Poruks aizrāda, ka LCK neskopojas ar līdzekļiem amerikāņu zonai, vajaga tikai pieprasīt. Filmu operātoram Kraucam par dziesmu svētku filmēšanu LCK izmaksājusi RM 4.000.

R. Kalniņš (Baireita) izsakās, ka tās vietas, kas rīkojušas svētkus, guvušas morālisku gandarījumu, bet tie koŗi, kas piedalījušies svētkos, iztukšojuši kases, tādēļ vajadzētu 20% sadalīt proporcionāli visiem koriem.

Vairākuma domas ir, ka svētki bijuši idejiska lieta, un tādēļ arī līdzekļu dēļ būtu jānes zināms upuris.

F. Valdmanis virsdiriģentu vārdā izsakās, ka virsdiriģenti savu darbu strādājuši vairāk vadoties no idejiskās puses; viņu galvenās rūpes bijušas par svētku labu izdošanos mākslinieciskā ziņā. Tā kā svētki izdevās ļoti labi, tad summu, ko dziesmu svētku rīcības komiteja novēlētu virsdiriģentiem, novēl pieskaitīt LCK mūzikas daļai. Dziesmu svētku rīcības komiteja izsaka virsdiriģentiem sirsnīgu pateicību.

Pieņem priekšlikumu nodot 75% LCK Kultūras fonda mūzikas daļai un 25% grūtībās nonākušo pabalstu fondam Bavārijā.

A. Kalnājs ziņo, ka turpmāk izdos vēl koŗu dziesmas, solo dziesmas, kantātes un citus darbus. Detmolda izdos jaundarbus, tādā ziņā pasākums nekonkurēs Detmoldu. Drīzumā iznāks prof. A. Ābeles koŗa dziesma (jaundarbs). Katrs koris, kas piedalījās dziesmu svētkos, saņems vienu brīveksemplāru no P. Barisona „Kantātes"[317].

317. Latvju Domas, 1946. g. 12. oktobrī

Latvju dziesma skan Fišbachā



Fišbachas dziesmu dienas plakāti. Zīmējis doc. J. Šternbergs



Virsdiriģenti (no labās) A. Kalnajs, doc. F. Valdmanis, prof. Ad. Ābele un J. Ūdris

Aizjūras viesi noklausās dziesmu skaņās





40 Ilustrētais Vārds

Ilustrētais Vārds Augustā-septembrī, 1946

1946. gads, latviešiem dzīvojot Vācijā, ir devis iespēju starp daudzām pelēkām ikdienas darba dienām, arī jaukus un patīkamus brīžus pavadīt savu labvēļu un viesu vidū, klausoties skanīgās dziesmās Fišbachā un Ansbachā.

Fišbachas dziesmu dienā, kur 30. jūnijā pulcējās dziedātāji no plašām DP nometnēm amerikāņu zonā, piedalījās kori no Fišbachas, Ansbachas, Rotenburgas, Mercfeldas, Baireitas, Štreitbergas, Eichštetes, Augsburgas, Memmingenas, Virtembergas un no franču zonas, kopskaitā ap 700 dziedātāju.

Ko nozīmēja latvietim svešā malā klausīties sen nedzirdētā izpildījumā sirdij un garam tik tuvās neaizmirstamās dziesmas, nākas grūti vārdos izteikt, bet jāliecina, ka kori sava virsdiriģenta vadībā deva to, ko tie spēja un jāsaka: lieliski ir reprezentēta latviešu kultūrālā pasaule, neaizstājami izcelot latviešu dziesmu lielo spēku, stiprinot katru pagurušo ticībā un paļāvībā, ka tauta, kam tik spēcīgi un cēli skan dziesma — un, ka tā spēj aizraut līdzi arī svešas zemes pārstāvjus, ir pelnījusi to, ko pati sev vēl, nevis to, ko liktenis tai lems, kā to apliecina dziesmas vārdi: „Tev mūžam dzīvot, Latvija".



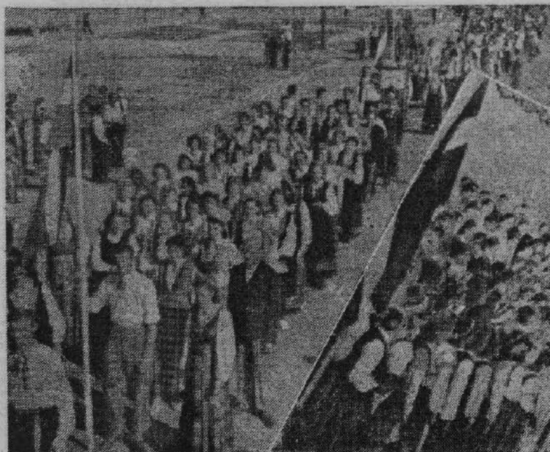
Tautietis pie tautieša daudzgalvainā pulkā klausās dziesmu skaņās

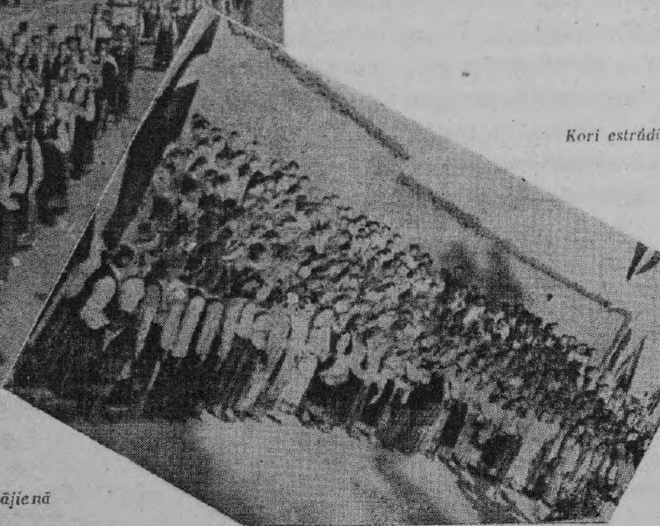
Atskanot himnas pēdējiem akordiem, klausītāji skaliem aplausiem un mutautiņiem vēdinot no sirds pateicās, kā dziedātājiem tā diriģentiem par pieliktām pūlēm un darbu, kuŗa paspārnē bija silti, kā garam tā miesai.

Par šiem neaizmirstamiem brīžiem lai pateicība šo jauko brīžu organizētājiem: dziesmu svētku rīcības komitejai ar viņas vadītāju J. Poruka kungu priekšgalā, kuŗa pierādīja, ka lietā liekot sirdi, var sasniegt tādu ritumu organizācijā, ko mēs te redzējām.

Tāpat atzinībā no sirds dziesmu dienas virsdiriģentam doc. F. Valdmanim, brīvmākslinieķiem —komp. A. Kalnājam un J. Udrim par piedomāto un niansēto atskaņojumu izstrādājumu.

R. Ē. R.





Kori estrādē

Fišbachas dziesmu dienas kori gājienā uz svētku laukumu

1948. g. Dziesmu diena

Pošas latviešu dziesmu dienai Bavārijā

Lai veiktu priekšdarbus pirmo latviešu visāpārējo dziesmu svētku atcerei Bavārijas apgabalā, BALK izgl. un kult. daļas vad. prof. J. Rutmaņa vadībā Valkas nometnē notika sanāksme, kurā piedalījās BALK Priekšs. A. Šteinhards, komponisti prof. A. Ābele, J. Poruks, A. Kalnājs, V. Bērzkalns, diriģ . P. Banders un vairāki citi koru diriģenti un pārstāvji. Nolēma, ka svētku atcere dziesmu dienas veidā rīkojama kādā no Bavārijas lielākajām nometnēm, lai rastu kopā salidot ne vien trimdas koru saimei, bet arī plašam klausītāju pulkam. Dalībnieki vienojās lūgt atceres svētku pagaidu rīcības komitejas pienākumus uzņemties 1946. g. dziesmu dienu rīcības komitejas prezidijam. Sanāksme svētku programmas izstrādāšanai notiks 21. febr. pl. 13.oo Valkas nometnē . Aicināti arī to koru pārstāvji, kuri pirmajā sanāksmē nebija ieradušies.[318]

Bavārijas latvieši gatavojas atceres dziesmu svētkiem

Franku novada latviešu nometņu apvienības 8. janvāra ierosinājums, rīkot dziesmu svētkus pirmo latviešu vispārējo dziesmu svētku 75 gadu atcerei guvis atbalsi visās Bavārijas apgabala latviešu nometnēs. Skaņražu apspriedes dalībnieki atzina, ka dziesmu svētku atcere būtu rīkojama vienā laikā visas latviešu trimdas dzīves apjomā . Š.g. 12. februāra apspriedē koru diriģenti ziņoja, ka pēdējo divu gadu laikā daudzi kori pārtraukuši darbību, daudzi savā darbībā stipri apsīkuši. Dalībnieku skaits stipri sarucis. Tikai nedaudziem koriem vēl tagad ir tas pats koristu skaits un tā pati neatlaidība, kāda bija 1946. g. trimdas dziesmu dienās. Bavārijas apgabala 16 koros ir ap 600 dziedātāju. Šogad rīkojamie atceres dziesmu svētki koriem dos jaunu sparu un ierosmi. Otrkārt, tā varbūt ir pēdējā iespēja šeit trimdā, tik plašos apmēros rīkot dziesmu svētkus.

21. februārī notika otra plašāka apspriede. Tajā, principā vienojās par atceres dziesmu svētku rīcības komitejas sastāvu. Tajā nolēma ietilpināt visus Bavārijas apgabala latviešu koru diriģentus, šo nometņu komitejas vai administrācijas pārstāvjus un sabiedriskus un kultūras darbinieku, kuri var sekmēt šo dziesmu svētku izdošanos. Šī rīcības komiteja nākamā sēdē izraudzīs rīcības prezidiju.

Atceres dziesmu svētku programmas pirmo projektu sastādīs Fišbachā un Valkā esošie skaņraži un diriģenti, prof. A. Ābele, J. Poruks, A. Kalnājs un V. Bērzkalns. Atceres dziesmu svētkus nolēma rīkot maija otrā pusē kādā Nirnbergas tuvumā esošā nometnē (Valkā vai Fišbachā). Atceres dziesmu svētku laikā notiks vairāki blakus sarīkojumi: Mākslas skates, teātra izrādes, rakstnieku dienas u.c.[319]

Dziesmu svētki Fišbachā notiks 26. un 27. jūnijā

Pirmo vispārējo dziesmu svētku atcere notiks Fišbachā š.g. 26. un 27. jūnijā. Dziesmu svētkos piedalīsies 17 kori no Bavārijas un 1 no angļu joslas. Pieteicies arī 1 koris no franču joslas. Dziedātāju skaits pašreiz ir 650. Rīcības komitejas izvēlētais prezidijs ir izstrādājis dziesmu svētku programmu, finanču plānu un apsvēris visus techniskos jautājumus, kam sakars ar rīkojamiem dziesmu svētkiem. Atzinība pienākas rosīgajam komponistam prof. Ad. Ābelem, komp. V. Bērzkalnam, komp. A. Kalnājam u.d.c. Darbu sekmē pieredze, kas gūta, rīkojot Franku novada dziesmu dienas.

V.Z.[320,321]

---

318. Latvija, 1948. g. 17. februārī
319. Vēstis Nr. 10, 1948. g. 12. martā 12. lpp.
320. Vēstis Nr. 14, 1948. g. 9. aprīlī 15. lpp.
321. Latvija, 1948. g. 16. aprīlī

LATVIA
Latvian Newspaper
Published under EUCOM Civil Affairs Division Authorisation Number UNDP 196. Publisher and Editor: Kārlis Rabācs, DP Camp Kleinkötz near Günzburg/D. Printer: „Schwäb. Volksbl.", Günzburg/D., Bgm.-Landm.-Pl. 7. Circulation: 4000. Published twice weekly. Editorial office: Günzburg/Do., Dominikus-Zimmermann-Str. 2

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 47 (152)
Piektdien, 1948. g. 18. jūnijā
Iznāk otrdienās un piektdienās. Izdevējs: BALK uzdevumā Latviešu preses darbinieku sadarbības kopa. Atbildīgais redaktors: K. Rabācs, vietn. A. Liepa, redaktori: Z. Bārda, M. Čulītis, H. Mindenbergs, A. Šmits. Adrese: Günzburg-Do.; red.: Dominikus-Zimmermannstr. 2 (tālr. 590), spg.: Marktpl. 25 (t. 84), spiest.: Bgm.-Landmann.-Pl. 7 (t. 92)

Posieties dziesmu svētkiem Fišbachā

KĀ NOTIKS DZIESMU SVĒTKI 27. JŪNIJĀ

Šogad 27. jūnijā paiet 75 gadi, kopš notika pirmie vispārīgie dziesmu svētki. Tas bija laiks, kad mūsu zemē bija divas mums naidīgas varas, vācieši un krievi. Tas bija laiks, kad „Dievs svētī Latviju!" vietā varēja dziedāt vienīgi „Dievs, svētī Baltiju!" Tad dziesma vienoja ir vidzemnieku, ir kurzemnieku, ir zemgalieti, ir Latgales latvieti. Tā ne tikai vienoja, bet arī stiprināja tautas nacionālos spēkus, dziesmu svētki kļuva par tautas spēkavotu. 75 gadu laikā mums notika 9 šādi dziesmu svētki ar dalībnieku skaitu no 1,000 līdz 20,000. Bez tam notika daudzi novadu dziesmu svētki. Pēdējie dziesmu svētki, 1940. g. Daugavpilī pulcināja lielu (6000) dziedātāju skaitu.

Dziesmu gars nav rimis arī grūtajos trimdas apstākļos. 1946. gadā dziesma pārskanēja visai Bavārijai, tā skanēja Elbas un Mainas krastos, un 1947. gadā to klausījāmies Nekāras krastos. Šogad, kad paiet 75 gadi kopš pirmajiem, vispārīgajiem latviešu dziesmu svētkiem, latviešu dziesma skanēs Vācijā, Zviedrijā un Austrijā. Latvieši atkal vienosies dziesmā, lai stiprinātos garā un tālākajās trimdas gaitās.

Amerikāņu un franču joslas latvieši vienosies kopējos dziesmu svētkos Fišbachas latviešu nometnē pie Nirnbergas, kur notika pirmie plašākie dziesmu svētki trimdā. Šogad uz dziesmu svētkiem tur pieteikušies 21 koris ar 950 dziedātājiem.

Līdz dziesmu svētkiem, kas notiks 27. jūnijā, atlikušas tikai pāris nedēļas. Dziesmu svētku rīcības komitejā un dažādās techniskās komisijās notiek rosīgs sagatavošanās darbs. Prezidija priekšsēdētājs ir komponists profesors Ādolfs Ābele, kuŗa vadībā notiek visi sagatavošanās darbi. Būvkomisija pašreiz rosīgi strādā pie dziesmu svētku laukuma un estrādes iekārtošanas. Saimnieciskā komisija rūpējas par telpām un daudziem citiem saimnieciskiem jautājumiem, kas radīsies ar dziesmu svētku dalībnieku un goda viesu uzņemšanu. Dziesmu svētku laikā notiks arī daudzi blakus sarīkojumi: tēlotājas mākslas izstāde, daiļamatniecības izstāde, Vircburgas, Fišbachas un Augsburgas teātŗu izrādes, DP filmas izrāde, rakstnieku pēcpusdiena. Domāts arī par prof. J. Vītola solo darbu koncertu, bet līdz šim no māksliniekiem vēl nav saņemtas atbildes. Dziesmu svētku laikā notiks visu 4 konfesiju svinīgi dievkalpojumi Fišbachas un Valkas nometņu baznīcās, bet dziesmu svētkus ievadīs visu 4 konfesiju augstāko garīdznieku vadīts garīgais akts.

Pirms dziesmu svētku koncerta paredzēta sargu rotas „Viesturs" 2 gadu pastāvēšanas svinīga parāde. Domāts arī par sporta sacensībām.

Tuvākās dienās dziesmu svētku rīcības komiteja izdos dziesmu svētku plakātu, ko izsūtīs visām latviešu organizācijām un nometnēm. Patlaban iespiešanā ir dziesmu svētku vadonis ar apskatu par latviešu dziesmu svētkiem, programmu, dziesmām, koristu sarakstu un citiem norādījumiem dziesmu svētku dalībniekiem. Dziesmu svētku atcerei tiek gatavoti piemiņas žetoni. Dziesmu svētku laikā iznāks koŗa dziesmu krājums.

Par goda viesiem paredzēts aicināt latviešu augstākos vadītājus, augstākos garīdzniekus, sabiedriskos un kultūras darbiniekus, amerikāņu armijas un IRO pārstāvjus, ārzemju preses pārstāvjus, kaimiņtautu pārstāvjus. Ir cerības, ka dziesmu svētkus varēs atskaņot Frankfurtes radifonā.

L. Rumaks[322]

322. Latvija, 1948. g. 8. jūnijā

Dziesmu rotas kalēji

Gatavošanās 27. jūnijam Fišbachas un Valkas nometnēs

„Pirmo vispārīgo latviešu dziesmu svētku 75 gadu atceres dziesmu diena Bavārijas apgabalā 1948. g. 27. jūnijā Fišbachas latviešu nometnē" — šādi vārdi lasāmi māksl. A. Sildega plakātā, kas izsūtīts nometnēm. „Posieties dziesmu dienai Fišbachā" — aicina trimdas laikraksti. Kā pašlaik izskatās svētku vietā, cik tālu paveikti sagatavošanas darbi, ko saka rīkotāji — to lasiet sekojošā reportāžā.

Bija 1864. gads. Šalca ozoli Zilā kalna pakājē, un Jura Neikena iedvesmoti 6 kori ar 80 dziedātājiem iemūžināja šo gadu un pirmos latviešu dziesmu svētkus. Šodien ir smilšu klajums Vācijā, virši, barakas un tālumā Nirnbergas drupas. Bet vairāk nekā 800 dziedātāju no 20 koriem ar ne mazāku sajūsmu grib iemūžināt 27. jūniju. „Šeit esam izraudzījuši svētku vietu", saka architekts A. Kreišmanis, rādot nokalni Fišbachas nometnē, kur paceļas pēc viņa meta gatavota estrāde, un ik dienas vairojas klausītāju solu skaits, nolīdzinās bedres, top ceļi un laukuma rotājumi. Svētku laukums atrodas mežmalā aiz Fišbachas teātra ēkas, un tie cilvēki, kuŗi pēdējās nedēļās te raka, zāģēja, sita un mērīja, bija brīvprātīgi talcinieki no Fišbachas un Valkas nometnes. Tā dziesmu dienas estrāde, gluži kā pasakā, izaugusi nemanot.

„Mums nebija dēļu neviena metra, galdnieki darbnīcās priecājas par katru koka gabalu, bet, lūk, saulē mirdz celtne, un materiāli ir," saka kāds vīrs ar mērkoku un zāģi. Vērīgi ieskatoties redzams, ka estrādei asprātīgi izmantoti baraku dēļi,kas gandrīz nebojāti, tikai sastatīti citādā kārtībā, balsta celtnes konstrukciju. Baraku galu atsevišķas daļas, pat neizjauktas, var sameklēt tur un citur.

Architekts A. Kreišmanis, kuŗš studijas beidzis Vācijā, jau roku izmēģinājis estrādi projektējot aizpag. gada dziesmu svētkiem. Viņa darbs kļuvis vieglāks, jo saņemts atbalsts no vecākajiem kollēgām, arch. prof. J. Rutmaņa un svētku būvniecības nozares vadītāja arch. J. Leimaņa.

Ļoti izdevīgs estrādes novietojums skatītājiem – viņu rindas izvietotas uzkalnā, un tā praktiski nav nevienas „sliktas" vietas. Vietas nebūs numurētas, bet biļetes sadalītas pa sektoriem – (pie kam) pašās pirmajās rindās biļetes maksā mazāk nekā vidū, attālāk. Tad nu svētkos arī piepildīsies teiciens par braukšanu un malšanu – pirmie nācēji savā sektorā izmeklēs „labāko" vietu, bet – „labi būs visur, skanēs visur", smej mākslinieks A. Sildegs, viens no šobrīd visnodarbinātākajiem cilvēkiem Fišbachā.

„Esmu tikko atgriezies no koŗu pārbaudes, jūtos noguris, lūdzu piedodiet", it kā atvainodamies saka svētku rīcības komitejas prezidija priekšsēdis prof. A. Ābele. „Kori strādā labi, to atzīst virsdiriģenti, P. Banders un A Kalnājs, un mūsu vēlēšanās ir ik vienu kori vēlreiz pirms svētkiem pārbaudīt, tad sirds būs mierīga".

Sirds prof. A. Ābelem var būt mierīga arī tagad – viņa dziesmu draudze paļaujas profesora autoritātei.

Plānots un iecerēts 26. un 27. jūnijā Fišbachas un Valkas nometnēs daudz. Sarīkojumi paredzēti visdažādāko interešu laukā. „Te jau gaidāms tikpat kā teātŗu festivāls," priecājās Ģirts Salnais, kuŗš atbraucis no Vircburgas izkārtot turienes teātra viesošanos. Vircburgieši vedīs savu jaunumu – T. Zeltiņa pirmo lugu – romantisko spēli „Vilks Rīgā". Redzēsim, kas uzvarēs: „Vilks Rīgā", Fišbachas teātŗa „Vecais pilskungs", vai Augsburgas ansambļa „Kāds, kuŗa nav" jeb „Meitene ar raksturu". Lūk, tik plašs ir svētku lugu repertuārs. Spēlēšana notiks pa abu nometņu skatuvēm, kas tagad vareni sacenšas izveidojumā. Ja „Valkai" skatītāju telpa padziļināta un ierakta zemē, iekārtots pat balkons, tad Fišbachai paplašināts spēles laukums un ierīkotas ložas! Atsevišķa baraka Fišbachā atbrīvota un izdaiļota daiļamatnieku darbu skatei. Daiļamatnieku savienības priekšsēdis E. Mercs šoreiz kuŗu katru ražojumu tautās nelaidis, bet katrs eksponāts būs apzīmēts ar savienības noteikto gatavības apliecinājumu – „marku". Rīcības komitejas vīri nemitīgi mēģina „izburt" kaut kur stiklu un citus materiālus, lai daiļamatnieku darbu izlasei būtu tiešām daiļš izskats. Nemierīgs esot filmu operātors E. Kraucs, kuŗš Augsburgā plāno, kā filmēt visus visur dziesmu dienā.

Jo vairāk tuvojas 27. jūnijs, jo Fišbachā un Valkā vairāk aug darbīgas rūpes, kā uzņemt un izmitināt dziedātājus un viesus. Spriežot pēc pēdējā sēdē dzirdētā, būs labi. Vai veltīgi telpu pārziņi izlodājuši visas ēkas,

izmērījuši un izprātojuši, cik katrā varēs pārgulēt? Bet – gulēšanas dēļ jau nu nebrauks uz dziesmu svētkiem, kaut cerības ir drošas atpūsties svaigos salmos, kā kādreiz dzimtenē, kad Rīgas skolās sanāca dziesmu svētku dalībnieki aizlaist nakts stundas . . . Ēšanas lietās valda rūpīga „noslēpumainība". Dāmu pārstāves smaida — nekas nav solīts, kaut gan ziņots, lai koristi ņem līdz karotes un traukus...

Mucas un pudeles sapņos rādās bufešu vadītājiem — ko darīs, ja veldzes pietrūks? Ka tas tā nedrīkst notikt, liecina labas attiecības ar dzērienu darītavām.

Rakstnieki un žurnālisti nodomājuši svētku laikā Fišbachā rīkot savu satikšanos. Tēlotāju mākslas izstāde un solistu koncerti vēl top, vēl steidzas pārstāvji un pilnvarotie sarunām – kā bija solīts un kā ir. Komponists V. Bērzkalns atvelk elpu – pirmie Svētku vadoņi ieraudzījuši dienas gaismu, tāpat izkaltas dalībnieku nozīmes. Sviedrus arvien vairāk slauka finanču lietu kārtotājs K. Ziemelis – viņa svētku saules stars spīdes tikai tad, kad biļetes būs pārdotas un sakārtoti norēķini. Skauti un gaidas cilā formas, lai sagaidītu viesus Nirnbergas stacijā, novirzītu tos tālāk pa tuvsatiksmes līnijām uz Valku vai Fišbachu. Visi abu nometņu iedzīvotāji cīnās ar bažām un lepnumu, vai izdosies un, ja izdosies, tad – lūk, to panācām kopīgām pūlēm.

Uz redzēšanos Fišbachā 27. jūnijā.

Z. Bārda[323]

Pulcēsimies dziesmu svētkos Fišbachā!

Kāpēc mēs dziedam

Saujiņa patētisku sapņotāju pošas svētku atcerei. Un ja kāds kaut ko taisās darīt, tad nav bijis reizes, kad otrs no malas neprasītu: kam tas vajadzīgs. Kāda jēga tagad lēkāt un dziedāt, kam nesīsies prāts uz tādām nelietībām tik nopietnā brīdī, kad jāizšķiras, kā un kur paglābt atlikušo kailas dzīvības palieku? Vai tad jau tā netiek gana dziedāts ik sestdienu un svētdienas vakaru, kad attiecīgie grādi atkausē siržu ledu un no krūtīm laužas skaistās vārsmas par skaisto ziedu up skaisto jaunību?

Šajos iebildumos ir daļa taisnības. Tiešām, sestdienu un svētdienu vakaros tiek dziedāts drīzāk par daudz, un neieinteresētiem un negraduētiem klausītājiem šīs skaistās vārsmas ne tuvu neizklausās tik skaistas kā aktīvajiem un atkusušajiem. Tak, kamēr pastāvēs šī graduēšanas sistēma, nav varas, kas spētu grozīt arī šo tīri instinktīvo reakciju uz zināmiem kairinājumiem.

No otras puses, tomēr iebildumos ir krietna doze skolmeistarīgas liekulības. Ir cilvēki, kuŗi svētu ģīmi sarkst, ja citi dara atklāti to, ko viņi paši dara slepus. Tak, kopš dziesmu svētku atcerei savu svētību devuši visu lielo konfesiju baznīcu galvas, vajadzētu būt pāvestīgākam par pāvestu, lai vēl meklētu kādu „bet„.

Pēc naudas reformas paziņošanas, varēja rasties bažas, vai Bavārijas latviešu dziesmu svētki 27. jūnijā Fišbachā nebūs jāpārceļ uz vēlāku laiku. Kā mūs informē dziesmu svētku rīcības komiteja, dziesmu svētki Fišbachā notiks iepriekš paredzētajā kārtībā 26. un 27. jūnijā. Rīcības komiteja lūdz koŗa dalībniekus un tautiešus naudas reformas dēļ neatlikt piedalīšanos dziesmu dienās, un ja dažos gadījumos braukšana pa dzelzceļu būtu apgrūtināta, tad izlietot citus satiksmes līdzekļus. BALK priekšsēdis A. Šteinhards aicina Bavārijas latviešu nometņu vadītājus visiem iespējamiem līdzekļiem sekmēt tautiešu nokļūšanu Fišbachā. Dziesmu svētku rīcības komiteja tāpat informē, ka derīgas dziesmu svētku un citu sarīkojumu iepriekš pārdotās biļetes.

Latviešu preses biedrības amerikāņu joslas kopas valde ārkārtējā sēdē nolēmusi valūtas reformas radīto cēla grutību dēļ atlikt biedrības biedru sanāksmi, kas bija paredzēta Fišbachā 26. jūnijā.

323. Latvija, 1948. g. 18. jūnijā

Latvietis ir individuālists un grūti iekustināms kādai akcijai, ko varētu dēvēt par masu kustību vārda tiešā nozīmē. Viņš dzīvo viensētās un ne ciemos, viņš vakariņo mājās un ne restorānā, politiskajās demonstrācijās viņš ir dzenu dzenams, svētceļojumus viņi tikpat kā nepazīst (ja neskaita katoļu svētkus Aglonā), un pat lielās futbola sacīkstēs, kas taču kā radītas temperamentu atraisīšanai, pie mums parasti beidzās bez kaušanās.

Tak, par dziesmu svētkiem runājot, par maz būtu teikt, ka pret sarīkošanu nav iebildumu. Dziesmu draugs varētu nosaukt rindu pozitīvu iemeslu, kāpēc svētki jārīko.

Viņš varētu teikt tā – arī man, tāpat kā jums, apriebušies šīs sestdienu un svētdienu vakaru ļēgāšanās, ko daži sauc par dziedāšanu. Ir pēdējais laiks, lai pret visu to postīgo, ko mūzikas vārdā ievazā jūsmīgās sirdīs radio, filma, mazā skatuve, deju grīda – pret visu to, kas tautai sāk patikt kā narkotika arvien vairāk un ar ko bezspēcīga cīnīties skola – vērstos ar iedarbīgiem pretlīdzekļiem. Mums ir tik daudz burvīgi skaistu dziesmu pret kuŗām visi grāvēji paliek ēnā. Šīs dziesmas neiegūst savu skaistumu vienīgi pie attiecīgiem grādiem, nē, tās ir skaistas vienmēr, pamēģiniet tikai dziedāt vai paklausīties. Vai jau esat aizmirsuši to saldo, dzidro klusumu, ko viesa dvēselē māmuļas dziesmiņa, aizmūžīga, un mūžam jauna? Bet tā pati dziesma var kļūt arī varena kā jūra, šalkdama no tūkstoš mutēm un izviļinādama jums no acss kaktiņa varonīga prieka asaru. Vai jau esat aizmirsuši, kā tā skanēja pēdējos dziesmu svētkos Rīgā no sešpadsmit tūkstoš gavilējošām krūtīm? Vai esat aizmirsuši, kā tad jutāties vienots ar šo brīvo, gaišo, stipro tautu, drošs un laimīgs? Vai nedrošajam un nelaimīgajam tā nekā neteiktu? Vai „Ej, saulīte, drīz pie Dieva" ir vienīgi dīkdieņa dzejnieka izdomājums un ne realitāte, kam vienīgi tautas, dievišķās mūzikālitātes spēks atņēmis skarbumu, celdams bāra bērnu saulītē? Mūsu dziesmas apbrīnojamākā īpašība ir tā, ka vergu laikos dzimusi, tā arī asaras pārvērš dimantos un zelta gabaliņos, jo ir nākusi no veselām, nesalauztām, nesentimentālajām, iekšēji brīvām sirdīm. To par sevi nevar teikt mūsu lielā, vēsturisko kaimiņu un „kungu" dziesma, mīkstčaulīga un miglaina. Vai esat aizmirsuši? Tad nāciet klausīties.

Latvietis savus svētkus neizvērš ne bakchanālēs, ne orģijās, ne mistiskos kultos. Bet bieži viņiem ir nācies teikt: Dievs to zina, kur citu gadu mēs, bāliņi, dziedāsim. Šoreiz šī neziņa ir` liktenīgāka kā jebkad. Ar kādu bagāžu brauksim uz Kanādas mūža mežiem, Anglijas vērptuvēm, Brazīlijas plantācijām, Austrālijas aitu ganībām? Un - pats svarīgākais - ar kādiem ieročiem tad cīnīsimies par savu zemi un valsti? Ja mēs, reālpolitiķi, arī nedrīkstētu ticēt, ka dziesmu vairogs atsitīs bultas, tad, patiešām, ikviens šķēps un vāle šļuks iz rokas tam, kuŗam vairs sapnī nerādīsies tēvu zeme kā vienīgā ilgu zeme pasaulē un kuŗam vairs sirdī netrīsēs latviskā dziesmas melodija kā skaistākā par visām sirēnu dziesmām. Leģendai par Beverīnas dziedoni ir taču pavisam reālas māsas. Mums nemaz nav jāmin Marseļjēzas revolucionārais spēks, mūsu brīvības cīņu zēni labi atceras savas „Div' dūjiņas". Vai esat aizmirsuši?

Tak, ja tas viss būtu tālas nākotnes mūzika, par ko šolaiku cilvēks, kuŗš pēc maizes brēc, nebūtu iekvēlināms, tad tomēr vēl esam tauta ar senu likteņu kopību, kuŗā uz ārieni arī visaugstākais ir viszemākajā cilvēka pakāpē, kur nevar brīvi izvēlētie pat kur nomirt. Bet taisni tie, kam nav ko zaudēt, bieži izrāda vislielāko varonību, jo tie var vienīgi iegūt. Tad padziedāsim nu, bāliņi, visi vienā pulciņā. Padziedāsim ar to gaišo, skaisto, latvieša mieru un pārliecību, kas viņam saka: mēs nezudīsim, mēs celsimies.

Tā teiktu dziesmu draugs. Un aiz viņa stāv septiņdesmit pieci gadi vēstures, kas rāda, ka viņam taisnība, nemaz nerunājot par aizvēstures gadu tūkstošiem. Dziesmu svētki ir daudz vairāk nekā koncerts, izrāde, sacīkste, karnevāls. To rāda septiņdesmit pieci gadi gaŗais posms no Neikena un Baumaņa līdz Ulmanim un Vītolam. Liktenis mums uzlicis sākt atkal no gala un novest līdz galam. Mēs izturēsim Mēs tāles sniegsim, kur saule aust.

Jēkabs Poruks[324]

---

324. Latvija, 1948. g. 22. jūnijā



1948 g. Dziesmu dienas vadonis

Dziesmu dienas organizācija

Atceres Dziesmu svētku centrālais prezidijs

Goda priekšsēdis	prof. J. Vītols†
	komp. J. Poruks
	prof. A. Ābele
	prof. J. Rutmanis
	inž. I. Zubāns

Bavārijas apgabala latviešu komiteja

Priekšsēdis	agr. A. Šteinhards
Vicepriekšsēdis	doc. J. Amtmanis
Sekretārs	V. Grava
Locekļi	prof. P. Starcs, prof. J. Rutmanis, jur. V. Lambergs, māc. J. Turks, doc. A. Dīnbergs un kapt. V. Reimanis

Bavārijas apgabala atceres dziesmu dienas rīcības komitejas prezidijs

Priekšsēdis	prof. A. Ābele
Viceprikšsēdis	inž. R. Nīkurs
Administratori	K. Jākobsons un E. Ābele
Sekretārs	L. Rumaks
Locekļi	virsdiriģenti A. Kalnājs un P. Banders, prof. J. Rutmanis, komp. J. Poruks, arch. J. Leimanis, tautsaimn. K. Ziemelis, kapt. E. Caune, komp. V. Bērzkalns un māksl. A. Sildegs



Bavārijas apgab. atceres dziesmu dienas rīc. kom. prezidijs

1. rindā no kr.: prof. J. Rutmanis, K. Jākobsons (vicepriekšs.), A. Kalnājs, prof. A. Ābele (priekšs.), P. Banders, R. Nīkurs (vicepriekšs.), un J. Leimanis.
2. rindā no kr.: V. Bērzkalns, K. Ziemelis, L. Rumaks (sekr.), A. Kreišmanis, K. Bērziņš, A. Sildegs. Trūkst: vicepriekšs. E. Ābele un locekļi J. Poruks un E. Caune.

Rīcības komiteja

Konfesiju pārstāvji: māc. J. Turks. prāv. J. Pudāns, priest. P. Kurzemnieks un Latvijas baptistu draudžu savienības prezidents māc. R. Vītols

Koŗu diriģenti: A. Lapše (Ansbacha), E. Strautmanis (Augsburga–Haunštetene), A. Linde un J. Grebežs (Augsburga–Hochfelde), doc. V. Delle–Grāvīte (Augsburgas ģimnazija), T. Ilstere un J. Dzeguze (Bābenhauzena), J. Austrums (Eslingena), prof. A. Ābele (Fišbacha un Hersbruka), V. Ozoliņš (Giftene), M. Muižarāja–Vīgnere (Hanava), E. Baštiks (Ingolštate), A. Dzenis (Kleinkeca), R. Balodis (Manheima), J. Pālēns (Memingena), V. Aldiņš (Regensburga), J. Dūmiņš (Rotveila), A. Kalnājs (Valka), P. Banders (Vircburgas centr. nometne), E. Āboliņš (Vircburgas ģimnazija), Ž. Smiltnieks (Vircburgas ziem. nometne) un E. Zemīte (Vurcacha)

Nometņu pārstāvji: A. Roga (Ansbacha), Harijs Nātiņš (Augsburga–Haunštetene), R. Drillis (Augsburga–Hochfelde), J. Jauntirans (Bābenhauzena), E. Ābele un J. Zariņš (Fišbacha), K. Graudiņš (Hersbruka), T. Pētersons (Ingolštate), H. Kreicers (Memingena), V. Karitons (Regensburga), A. Krūms, (Rotveila), K. Jākobsons un E. Grīnvalds (Valka), J. Bormanis (Vircburgas centr. nometne), J. Zankevics (Vircburgas ģimnazija), K. Lācis (Vircburgas ziem. nometne), un K. Kainašs (Manheima)

Sabiedriskie un kultūras darbinieki: inž. R. Nīkurs, red. L. Rumaks, prof. J. Rutmanis, komp. J. Poruks, arch. J. Leimanis, tautsaimn. K. Ziemelis, kapt. E. Caune, komp. V. Bērzkalns, mākslinieks A. Sildegs, arch. A. Kreišmanis, arch. V. Vitands, doc. F. Valdmanis, dzejn. Z. Lazda, māksl. M. Krūmiņš, red. K. Rabācs un akt. K. Bērziņš

Svētku adminnistrācijas un technisko komisiju vadītāji un palīgi

Koŗu administrātori: A. Līdacis un K. Burģelis

Transporta nozare: T. Zeltiņš un E. Ruciņš

Goda viesu sagaidīšana: L. Robežnieks un K. Birzulis

Laukuma komandants: P. Turlajs

Kārtības dienests: A. Lubavs, H. Pāvuliņš, K. Stunda un P. Turlajs

Sanitārais dienests: Dr. H. Risbergs un Dr. L. Zeltkalns

Saimniecība, naktsmītnes un telpas: E. Brože, A. Jaunbērziņš, J. Karps, R. Naviņickis, A. Ranke un T. Kārkliņš

Dāmu komiteja: Al. Osis–Stunda, S. Cīrule, V. Latsone, M. Rutmane, E. Čanka, O. Landovska, T. Velde, I. Kazriča, un O. Auziņa

Būvju komisija: J. Leimanis, A. Kreišmanis, J. Rutmanis, V. Vitands, K. Rasa, F. Feldmanis, K. Grabis, A. Ābelītis, O. Rudzītis, E. Arājs, un E. Volrāts

Blakus sarīkojumi: A. Sildegs, A. Liepiņš, Z. Lazda, K. Bērziņš, A. Līrums, J. Zariņš un Ed. Grīnvalds

Finances: K. Ziemelis

Prese un propoganda: L. Rumaks

Informācija un ziņu dienests: L. Robežnieks un K. Birzulis

Svētku programma

26. JŪNIJĀ

Plkst. 15.00 teātŗa izrāde Fišbachas nometnes zālē;
„ 16.00 daiļamatniecības izstādes atklāšana Fišbachas vingrotavā;
„ 18.30 latviešu-poļu izlases futbolistu sacīkste Valkas sporta laukumā;
„ 21.00 teātŗa izrāde Valkas un Fišbachas teātŗu zālē.

27. JŪNIJĀ

Plkst. 9.00 pareizticīgo dievkalpojums Valkā, pareizticīgo baznīcā un katoļu dievkalpojums Fišbachas nometnes baznīcā;
„ 9.30 baptistu dievkalpojums Valkas ev.-luterāņu baznīcā;
„ 10.30 ev.-luterāņu dievkalpojums Fišbachas nometnes baznīcā;
„ 18.00 svinīgais koŗu gājiens uz dziesmu svētku laukumu Fišbachā;
„ 18.30 konfesiju pārstāvju uzrunas dziesmu svētku laukumā;
„ 19.15 dziesmu svētku atklāšana un koŗu koncerts;
„ 23.00 viesīga sadzīve Fišbachas nom. basketbola laukumā, teātŗu izrādes Valkas un Fišbachas nom. zālē.

Svētku apmeklētāji Nirnbergas stacijā 26. un 27. jūnijā informāciju par tālāko nokļūšanu uz Valkas vai Fišbachas nometni varēs saņemt no dežūrējošiem skautiem un gaidām. Uz Fišbachas staciju atiet vilcieni, kas dodas Regensburgas virzienā, bet uz Valkas nometni jābrauc ar tuvsatiksmes vilcienu (Rangierbahn) līdz Mercfeldas stacijai.

1948. g. Dziesmu dienu programma[325]

325. Latvija, 1948. g. 22. jūnijā



Dziesmu svētku gājiens

Vidū Fišbachas koris





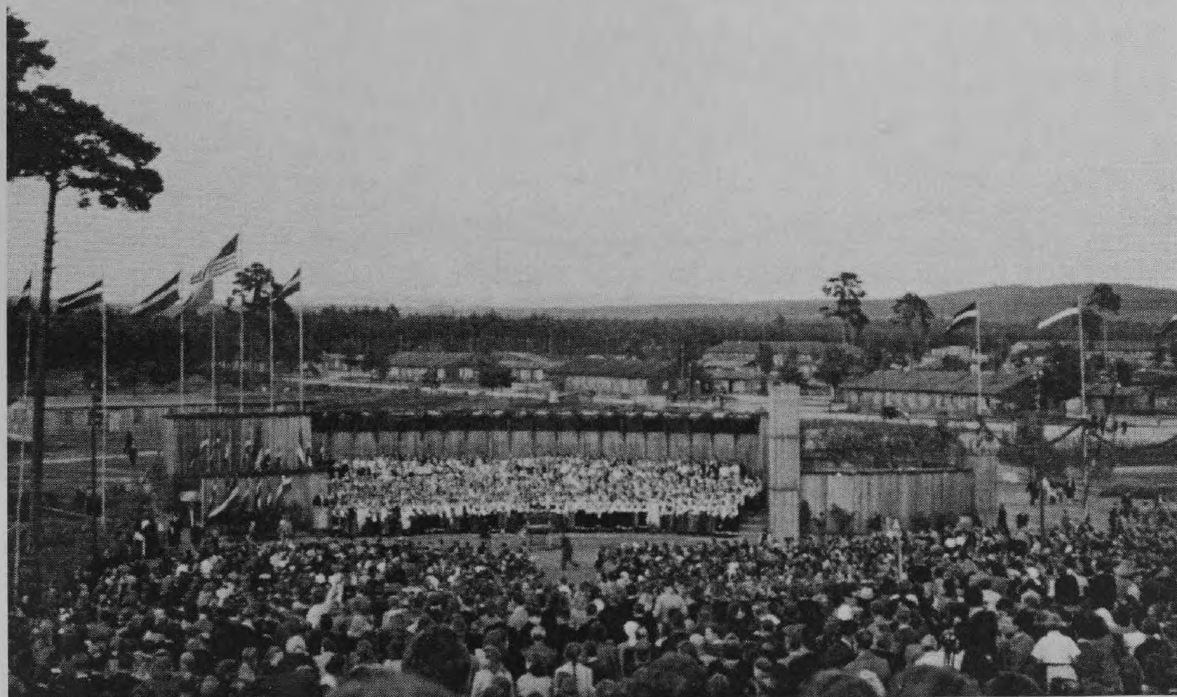
1948. g. kopkoŗu koncerts







Skati no kopkoŗu koncerta





Skati no kopkoŗu koncerta



Skatītāju tūkstoši



Dziesmu svētku karogi



Dziesmu diena
Fišbachā

Kārlis Puriņš

PIRMO LATVIEŠU VISPĀRĒJO DZIESMU SVĒTKU 75 GADU ATCERES

DZIESMU DIENA

FIŠBACHĀ PIE NIRNBERGAS
1948. gada 27. jūnijā

Izdevis Viktors Puriņš

Tani pašā svētku kalnā, kur priekš divi gadiem pulcējās latviskais Franku novads pirmai dziesmu dienai priežu ieskautajā Fišbachā pie Nirnbergas, šogad notika Pirmo vispārējo latviešu dziesmu svētku atcere, atkal pirmā tāda līdzīgu sarikojumu garajā virknē, kas šogad apjož zemeslodi — visur, kur latvieši dzīvo lielākās vai mazākās kolonijās.

Tūkstoši klausītāju un septiņi simti aktīvu dalībnieku neizsvītrojami paturēs atmiņā šo dienu, 1948. gada 27. jūniju, kā burvīgu tiltu uz senatni, kā svētu ķīlu nākotnei.

Gan ārējī esam vēl drūmākā stāvoklī nekā priekš 75 gadiem, bet mūsu gara mantojums pa šo laiku tā pieaudzis, mūsu stāja tā rūdījusies bargās pieredzes kalvē, ka nekas mūs nesalauzīs.

Kad skaistākās dziesmas izskanējušas, kad svētku ugunis izdzisušas, kad grezno tērpu vietā uzvilktas darba drēbes, pašķirstiet šīs lapas, un jums uzausīs mirkļi kā latvisks brīnums svešā zemē, svešos vējos.

Glabājiet tos! Kanādas mežos, Austrālijas ganībās, Brazīlijas plantācijās, Savienoto Valstu fabrikās tie sauks jūs reiz mājās dziedāt:

Dievs, svētī Latviju!

Jēkabs Poruks.



Ceļā uz svētku vietu.

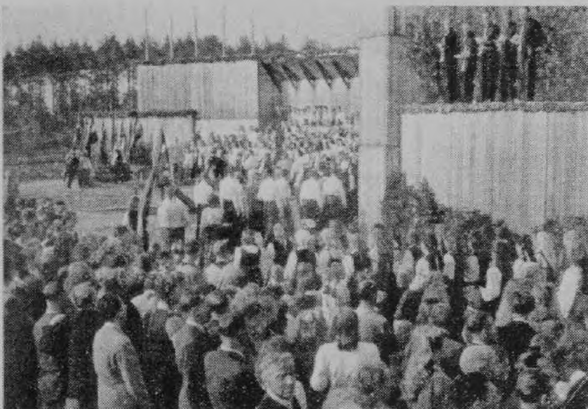
K. Puriņa svētku brošūra

No kr.: Dzidra Robiņa, Viktors Kraulis ar karogu un Baiba Birzule.


Koru gājiens.


Koru gājiens.


Kori tuvojas svētku vietai.


Kori pulcējas estrādē.

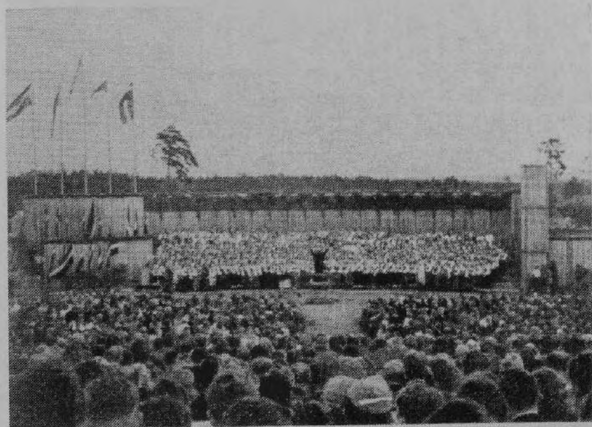

Latviešu trimdinieku augstākā garīdzniecība.


Goda viesi.

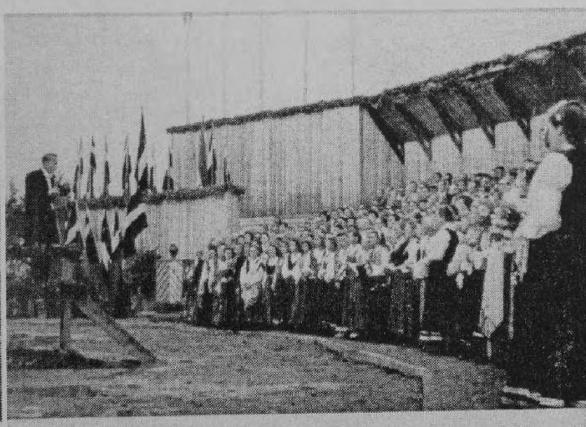
Attēli no K. Puriņa brošūras



LCK priekšsēdis H. Klarks atklāj svētkus.



Svētku kopskats.



Bez saulītes vakarā bāri tur dzied.

Attēli no K. Puriņa brošūras



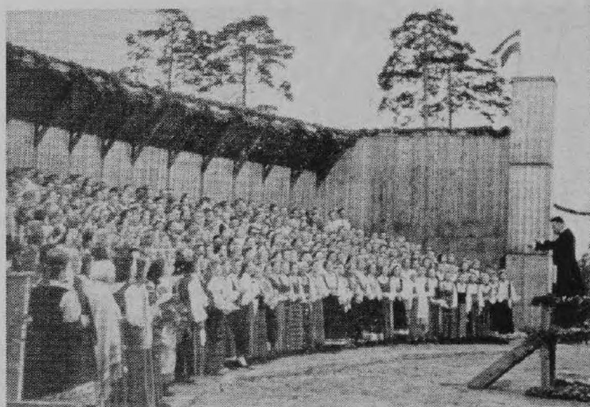
Virsdiriģents komp. prof. Ā. Ābele.



Virsdiriģents P. Banders.



Virsdiriģents komp. A. Kalnājs.



Karāļmeita audis jaunas gaismas audus.



Klausītāji seko programmai.



Komp. A. Kalnājs saņem kora atzinību.



Tur zinu tēvi, zeme senā . . .



Greznie tautas tērpi.



Starplaikā.

Attēli no K. Puriņa brošūras



Starpbrīdī.



Dziesma nenogurdina.



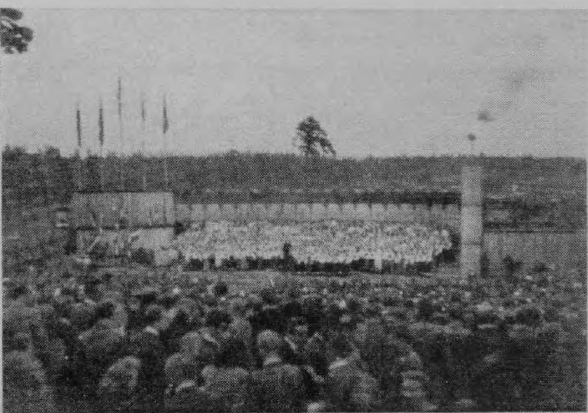
Kura būs nākošā dziesma?



Ļaužu tūkstoši.



Dziesma vieno.



Kur uguns mirdz un līgo skan . . .

Attēli no K. Puriņa brošūras

Grūtības nekavē dziesmu dienas labu izdošanos

Vairāk nekā 5000 klausītāju dziesmu dienā Fišbachā noklausījās 17 koru 700 dziedātāju 22 dziesmas virsdiriģentu A. Ābeles, A. Kalnāja un P. Bandera vadībā. Kopkoŗa koncertu ievadīja konfesiju pārstāvju archibīskapa T. Grīnberga, prof, J. Laurinoviča, bīskapa Jāņa Vītola un R. Vītola uzrunas. Dziesmu Dienu atklāja LCK priekšsēdis H. Klarks. Noslēguma vārdus teica BALK priekšsēdis A. Šteinhards. Dziesmu dienas sarīkojumos ietilpa tēlotājas mākslas un daiļamatniecības izstādes, Vircburgas, Augsburgas un Fišbachas teātru izrādes, latviešu sardžu rotas „Viesturs" karoga dievkalpojums ar skati un četru konfesiju dievkalpojumi.

Gluži kā kādreiz dzimtenē, teica skatītāji, kad dziedātāju gājiens Fišbachas nometnē krāšņos tautas tērpos tuvojās estrādei. Aplausi sveica Ansbachas, Augsburgas, Kleinkecas, Babenhauzenas, Eslingenas, Fišbachas, Hanavas, Hersbrukas, lngolštates, Memingenas, Regensburgas, Valkas un Vircburgas koŗus. Fanfaras vēsta sākumu. Garīdznieku uzrunas, atklāšanas vārdi, „Dievs, svētī Latviju", un pret debesim cita aiz citas cēlās dziesmas. „Tur zinu tevi, zeme svētā" — „Celsies augšā pils un karaļmeita", „Dies saulīte atkal, trīskrāsaina", „Mēs sniegsim tāles, kur saule aust". Dziesmu vārdi, kas klausītāju sirdis paceļ pāri ikdienai, stiprina ticību un cerību nākotnei. Programmas vidusdaļā tautasdziesmas, no kuŗām vecu vecā Cimzes „Tek saulīte tecēdama" aizved pagātnē – dziesmu svētku sākumu laikos. Draiskā Ā. Ābeles „Ak tad", kas rakstīta trimdā, izpelnījās īpašu piekrišanu. Ar „Jāņu vakaru" beidzās koncerts, vēl pa dziesmai lietuvju un igauņu valodā un tad ticību pilnā, „Tev mūžam dzīvot Latvija". Aplausi, vainagi, suminājumi virsdiriģentiem.

Dziesmu dienas sarīkojumu virknē daudzie apmeklētāji visvairāk vērības veltīja populārajai daiļamatniecībai, kuŗas darbu paraugus bija izstādījusi latviešu daiļamatnieku savienība. 51 autora kalumi, ādas izstrādājumi, audumi, kokgriezumi, keramika no 10 nometnēm. Tēlotājas mākslas izstādē Valkā 32 autoru 87 darbi. Prof. J. Kuga, prof. A. Annus – prominentākie vārdi. Teātru „festivālā" visvairāk apmeklētā izrāde bija T. Zeltiņa „Vilks Rīgā" (Vircburgas t.). Lietus vairākkārt centās mazināt svētku izdošanos, bet tomēr nekas „neaizlija". Viss ritēja raiti un saskanīgi, par ko atzinība rīkotājiem, Fišbachas un Valkas, nometnēm, kas arī pašreizējos apstākļos visādi pūlējās rādīt latvisko viesmīlību.[326]

Z. B.

Kas var mani aizdziedāt

MAZAS PIEZĪMES PAR FIŠBACHAS DZIESMU SVĒTKIEM

Vācieši nesaprašanā skatās, viens otrā. „Dziesmu svētku apmeklētājiem uz Valkas nometni vilciens atiet... " Nirnbergas galvenās stacijas skalrunī atskan svešas valodas skaņas. Kas noticis?

– Tā viņi nesaprašanā varbūt ir vēl tagad, kad dziesmu svētki Fišbachā jau izskanējuši un dziedātāji, un apmeklētāji ir katrs savā nometnē

– „Salmi! Mīļā, atkal pa salmiem, kā toreiz Rīgā komercskolā, kad iebraucām uz dziesmu svētkiem" — priecīgi čalo dziedātājas iekārtodamās naktsmītnēs. Ka te nevalda sīkstuļa gars, varēja vērot no salmiem aplipušā rakstnieka T. Zeltiņa, kuŗš Fišbachā ar savu Vircburgas literātu pulciņu – Valdu Moru, Zentu Liepu, Irmu Grebzdi, Ģ. Salno un V. Mežezeru – prātoja: „Cilvēkam vienmēr jāturas pie salmiņa – un cerības salmiņš ir stiprāks par bēdu baļķi. Vai es neesmu svētkos? Vai tāpēc nav svētki, ja mums bija 40 jaunās markas kabatā, bet tagad vairs nav?"

„Profesors Starcs sporta namā!" – Šoreiz tā notika: tēlotājas mākslas izstāde bija Valkas sporta namā. Un sava „nodeva" tika arī sportam – pašā centrā atradās M. Geistauta ģipsā veidotais futbolista J. Bebra un ledushokejista L. Vedēja portrets. Prof. Starcs smaidīja — viņš toreiz nebija „kareivīgi" noskaņots, īpaši pēc tam, kad uzzināja, ka L. Vedējs ir arī agronoms.

Bavārijas militārās valdības DP lietu nodaļas vadītājs pulkvedis Dekers, kuŗš bija ieradies kopā ar kundzi un meitiņu, aizbrauca dziesmu svētku koncertu nedzirdējis. Vairāk nekā stundu viņš klausījās nesaprotamā valodā teiktus vārdus, bet tad arī viņa spēki bija galā. Jau no pulksten vieniem dienā viņš apstaigāja Valkas un Fišbachas

326. Latvija, 1948. g. 29. jūnijā

nometnes, iepazinās ar izstādēm, sarīkojumu telpām un ambulancēm, bet līdz plkst. 21.oo vēl nebija koncertu sagaidījis, kaut gan tieši tādēļ bija lūgts ierasties un arī ieradās. Vai nebūtu bijis pareizāk, ja koncerts būtu koncerts, bez gaŗām, kaut cildenām, runām pirms tam?

Kas gan Valkā un Fišbachā svētkos nebija nodarbināts?! Visvairāk tomēr, laikam, saimniecības nozares darbinieki. Franku novada latviešu nometnes bija ziedojušas produktus un dziedātāji izsalkuma nejuta.

To var tikai šeit, bet ne pie mums Eslingenā – nežēlīgi atzinās kāda dziedātāja. Jums ir iespēja tā darīt nākotnē – piebilda kaimiņiene. Jā, bet tagad maz naudas. Saruna būtu turpinājusies, bet abas aizskrēja pēc ķiršiem, ko uzņēmīgi ļaudis bija pieveduši, lai sniegtu pircējiem atspirdzinājumu apmaiņai pret jaunajām markām.

Omulīgākais virsdiriģents Pēteris Banders – bija vienbalsīgs koristu spriedums. Mīlīgākais smaids, stingrākās prasības un mazākais takts zizlis prof. A. Ābelem, bet lielākā neatlaidība A. Kalnājam.

– Ja tiekam cauri bez piemaksām, ir labi – sprieda naudas lietu kārtotāji. Vai tas izdevies – nezinu, bet svētku apmeklētāji nežēlojās, ka jaunās naudas kabatā palicis mazāk. Dziedātāji saņēmuši pat dāvanu – jaunu koŗa dziesmu krājumu. – Skandināsim šīs dziesmas citu reizi, kad atkal pulcēsimies svētkos, bet ne vairs svešajā zemē.

Z. B.[327]

I vispārējo latviešu dziesmu svētku 75 gadu atceres diena

Dziesmu prieks, kas pavadījis latvieti no tālās dainotās senatnes līdz pirmajiem mūsu mākslas mūzikas pukstiem priekš 100 gadiem, dziesmu prieks, kas raisīja un spārnoja mūsu mūzikas agrīnākajā vēsturiskā posmā brāļu Cimžu, Bētiņa Zīles, Neikena u.c. celmlaužu darbu un, kas tik zīmīgi sasaistījies ar vēsturisko 1864., 66., 70. un 73. gadu – pirmajām dziesmu dienām Dikļos, Matīšos un Dobelē un I vispārējiem dziedāšanas svētkiem Rīgā – šis dziesmu prieks neatstāja latviešus arī vēlāk, kad viņu mūzikas kultūru sāka kopt pirmie jau akadēmiski izglītotie profesionālie mūziķi, paplašinādami pēdējās apvāršņus tālāk par dziesmu un drīzi vien likdami latvju vārdam skanēt arī pāri novadiem pāri etnografiskām tautas robežām. Varēja likties, ka ar pēdējo fazi plašākas tautas līdzdalība mūzikas kopšanā vairs nebūtu tik svarīga kā tās šūpuļu dienās, kad vienīgie tās kopēji bija pirmie kori vai dziedāšanas biedrības, varētu būt – kā tas redzams citur jaunākos laikos – ka līdz ar šo fazi sākas mākslas izolēšanās process, kuŗā tās rādītāji un tulki kā maza pēdējo praviešu sejiņa stāv vienā, bet visi pārējie, plašais pūlis – robežu otrajā pusē. Šādā stāvoklī māksla pazaudētu savus dabiskos pamatus, attālinātos no savas dzīvības avotiem un, varbūt, arī lēnām ietu bojā.

Taču nē, latviešu mūzikai šis izolēšanās process aizgāja secen, un arī tagadnē, kad mākslu pozicijas vispāri ir apdraudētas vairāk kā jebkad citad vēsturē, mēs stāvam vēl tālu no tā, kaut arī bargā nediena likusi simtiem kavēkļu, kaut, izkaisīti pasaules vējos, mēs savu dārgāko mantu – gara kultūru – varam kopt tikai aizgūtnēm un tad arī ne vairs tajos apstākļos, kādus mūsu tauta pelnījusi un pelnī.

Senu senais dziedāšanas prieks, dainošanas tikums, kas vēlāk, kad tautas spontānā dziedāšana pulkā sāka apsīkt, pārgāja koŗos, nesavtīgo diriģentu un dziedātāju simtos un tūkstošos, kļuva par galveno spēku, kas izraisīja jaunu tautas mūzikālās vitalitātes izpaudumu, vareno dziesmu svētku kustību, kuŗai jau no pašiem sākumiem bija lemts kļūt ne tikai par mūsu mūzikas attīstības liecinieci un atspulgu, bet reizē arī par vērienīgāko nacionālo kustību. Kā lepni robežstabi vēstures ceļos stāv deviņas gadskārtas, deviņi vispārējie latviešu dziesmu svētki, deviņi jūnija mēneši, kuŗos gluži kā dainā vidzemniece dziesmās sasaucas ar kurzemnieci, jelgavniece ar cēsinieci; šīs deviņas gadskārtas katras par sevi liecina arī par tautas cīņām un uzvarām, kuŗu vienā galā stāv skaitļos necilais dažu desmišu diklēniešu pulciņš svešu varu ēnā, otrajā galā – pāri par 16.000 dziesmu skandinātāju no katras Latvijas pilsētas un pagasta un 100.000 klausītāju pulks, diženākā latvju vienotības parāde, kādu jebkad pieredzējusi Latvijas sirds, sirmā Rīga, brīvā, neatkarīgā un pašu celtā valstī!

Kā lai atsakāmies no savas pagātnes, no saviem sasniegumiem? Vai skarbajā tagadnē, kad trimdinieka pirmā doma ir, kas būs rītu, kādā jūrā vai zemē būs bēgļa nākošais patvērums, mēs lai aizmirstu to pasaules likumu ritmu, kas jau vairākkārt pierādījis skaidro patiesību, ka nekas nav mūžīgs, arī netaisnība nē, un ka šis ritms, ir tieši tas, kas mūs visvairāk drošina, ceļ un spēcina cīņai par savu nākamo likteni, gluži kā pirms 75 gadiem? Vēl vairāk: ja toreiz tas, pēc kā ilgojāmies, bija tikai tāls sapnis, par kuŗa piepildīšanos pat lielākais drošinieks varētu šaubīties, tad šodien mūsu ilgas ir tikai uz mirkli pārcirsta reālitāte, mūsu nodoms un griba. Dziesma, nākdama līdzi katram latvietim, nāca līdzi arī visai tautai, tā kļuvusi neatņemama pēdējās likteņa daļa gan baltajās, gan nebaltajās dienās, tā mūs stiprinājusi un vienojusi vienmēr un visur, un, kad šogad, 1948. gada sākumā, kāds trimdas mūziķu pulciņš pārcilājot pirmo dziesmu svētku atceres rīkošanas varbūtību, apsvēra visas iespējas, tad

---

327. Latvija, 1948. g. 2, jūlijā

pret visiem daudzajiem „pret", ko radīja neticība tik pārdrošai iecerei un, kas vēl varētu rasties klāt pa ceļam, pacēlās tikai viens „par", taču šis „par" bija pārāk skarbs lai tas neuzvarētu, tas neatļāva atteikties no pagātnes, un dziesmu svētku atceres rīkošanu izlēma pozitīvi, uzskaitot to pat par neatliekamu nacionālu pienākumu. Jau 12. februārī, Bavārijas apgabala Latv. komitejas (BALK) aicināta, sanāca plašāka skaņražu, koru diriģentu un pārstāvju sanāksme, kurā varēja jau sīkāk pārrunāt dziesmu svētku rīkošanu, taču kurmet konkrētākas iespējas noskaidrojās tikai pamazām vēlāk. 5. martā ievēlēja piecpadsmit vīru prezidiju, vēlākā darbā to nācās paplašināt, un tas konstruējās šādi: priekšsēdis, arī virsdiriģents prof. Ā. Ābele, viņa biedri inž. R. Nīkurs un administrātori K. Jākobsons un E. Ābele, sekretārs – red. L. Rumaks, locekļi – virsdiriģenti A. Kalnājs un P. Banders, Prof. J. Rutmanis, komp. J. Poruks, arch. J. Leimanis, tautsaimn. K. Ziemelis, kapt. E. Caune, komp. V. Bērzkalns un mākſl. A. Sildegs. Svētkus nolēma rīkot Fišbachas un Valkas nometnēs pie Nirnbergas, lielākajā Bavārijas apg. latviešu centrā, galveno sarīkojumu, pašu dziesmu dienu 27. jūnijā, tātad, tieši I vispārējo dziesmu svētku laikā, Fišbachā, kur bija notikusi arī pirmā trimdas dziesmu diena 1946. gada vasarā.

Sākās svētku organizēšanas un tehniskās sagatavošanas darbs, ko vienmēr un visur gan morāli, gan materiāli subsidēja BALK enerģiskā priekšsēža agr. A. Šteinharda vadībā. Necerēti dzīva bija koru atsaucība. Ja Latvijā pēdējos dziesmu svētkos dziedātājs bija caurmērā katrs simtais iedzīvotājs, tad šoreiz, ievērojot to, ka procentuālais pārsvars nāca no Bavārijas apgabala, dziedātājos bija jau katrs četrdesmitais vai piecdesmitais trimdinieks. No pieteiktā 21 koŗa ieradās 17, nebija ieradušies abi franču (Rotveilas un Vurcachas), angļu (Giftenes) un viens amerikāņu joslas (Manheimas) koris. Ieradušies bija kopā 674 dziedātāji, tātad, apm. tas pats skaits, kas bija priekš diviem gadiem, kaut gan apstākļi šoreiz bija vairākkārt nelabvēlīgāki – lai minam tikai naudas reformu. Ar to mūsu dziedātāji un diriģenti apliecināja, ka viņi, kad tos sauc dzimtenes vārds un dziesma, var nest arī vislielākos upurus, ne tikai ziedojot dārgās stundas mēģinājumiem vai paciešot ceļa grūtības, bet pat atdodot savu pēdējo materiālo kapitālu. Bažas par svētku izdošanos radīja arī untumainais laiks, jo visu pēdējo nedēļu lija pat galvenajā svētku dienā. Taču tad, kad sākās koru gājiens uz zaļumiem un karogiem greznoto svētku laukumu pirmatnīgajā Fišbachas priedulājā, pelēkie draudīgie mākoņi pavērās un atspīdēja krāšņa vakara saule, izceldama tautu meitu greznos tērpus, sakšas un vainagus, smagos sidrabus un medaini dzidros dzintarus. Ne pile nenokrita arī visa koncerta laikā, kaut arī mākoņi savilkās un debesis reizēm kļuva melnas kā naktī.

Centrālo atceres sarīkojumu, koru kopkoncertu svētku laukumā svētdien, 27. jūnijā, ievadīja četru konfesiju augstāko pārstāvju – archibīskapa prof. T. Grīnberga, pāvesta nac. deleg. Dr. P. Laurinoviča, Rīgas bīskapa Jāņa un Latvijas baptistu draudžu sav. prezidenta R. Vītola – uzrunas dziedātājiem un pāri par 5000 dziesmu dienas apmeklētājiem tās ieslēdza prof. A. Ābeles Lūgšana (V. Sandera vārdi), paša autora klusinātā, dziļi iztēlotā diriģējumā un A. Kalnāja plašās līnijās veidotais Jurjānu Andreja Mūsu Tēvs. Tad svētku tribīnē kāpa atceres dziesmu dienas rīcības kom. priekšsēdis prof. A. Ābele un sacīja uzrunu, kuŗai sekoja LCK priekšsēža H. Klarka dziesmu dienas atklāšanas runa ar valsts himnu noslēgumā, šoreiz tieši 75 gadus pēc tās atskanēšanas pirmo reizi plašākas latviešu saimes priekšā 1873. gada 26. jūnijā Rīgā Viestura, toreiz sauktajā Ķeizara dārzā. Tālākā programmas daļa bija veltīta koru kopkoncertam, pārmaiņus diriģējot prof. Ā. Ābelem, A. Kalnājam un P. Banderam. Programmā ieskaitot jau pieminētās, pavisam kopā 22 dziesmas, daļēji pārstāvot kurmet visas paaaudzes no latvju koŗa dziesmas sākumiem līdz visjaunākajiem laikiem. Ja tomēr šoreiz kāda vārda trūka, tad tikai tāpēc, ka koncertam bija jāapmierinās ar vienu vien dienu, kamēr dzimtenē dziesmu svētki varēja risēt parasti trīs dienas. Otrām kārtām, bija jārēķinās ar trimdas koru repertuāru un nošu materiālu. Pavisam tika pārstāvēti 15 latviešu skaņražu vārdi: Ā. Ābele (Lūgšana, Ak tad), P. Barisons (Latvijā), K. Baumanis (Valsts himna). J. Cimze (Tek saulīte), E. Dārziņš (Lauztās priedes), V. Dārziņš (Birzīm rotāts), J. Graubiņš (Trīcēj kalni), A. Jērums (Ej saulīte, drīz pie Dieva), A. Jurjāns (Mūsu Tēvs), A. Kalnājs (Pie Daugavas), J. Kalniņš (Kuŗš putniņš dzied tik koši), J. Mediņš (Tev mūžam dzīvot Latvija), E. Melngailis (Jāņu vakars, Kade pārnāksi bāleliņi, Senatne, Svešā zemē), V. Ozoliņš (Dzērves un ērglis) un J. Vītols (Gaismas pils, Karaļmeita). Bez tam programmā bija uzņemtas arī pa vienai igauņu un lietuvju dziesmai: M. Hermas koris no Kaleva un Lindas (Veel kaitse kange) un Br. Juonas lietuvju tautas dziesma Mājuo, brāļi (Namo, broliukai).

Visas dziesmas atskanēja krāšņi un tīri, par ko pirmie nopelni bez šaubām, piederēja atsevišķo koru diriģentiem un dziedātājiem, kuru vidū tik daudz pazīstamu seju no lielajiem Rīgas koŗiem, gan dziesmuvariešiem, gan reiteriešiem, gan PK un universitātes koŗa dziedoņiem, bez tam daudzas jaunas sejas, to vidū daudzi trimdas ģimnaziju dziedoņi un dziedones, tāpat vecāki vīri un sievas, kas jau dziedājuši vispārējos dziesmu svētkos pat pirms pirmā pasaules kaŗa. Lielu darbu bija veikuši dziesmu dienas virsdiriģenti, sakausēdami plašo pulku par varenu jau koncertkorim līdzīgu vienību, kas turējās līdz pat beigām nevien brīnišķi tīrā un dzidrā saskaņā, bet ļoti uzmanīgi sekoja arī virsdiriģentu zižļu smalkākajām finesēm. Šai ziņā atceres dziesmu dienas kopkoru koncerts pārspēja visu cerēto un apliecināja, ka latviešu kori nevien zina dziedāt daudzās mūsu koru skaistās dziesmas, bet arī prot tās dziedāt skaisti un krāšņi, tā saliedējot tiltus no skaņraža dvēseles dzīlēm uz dziedoņu un klausītāju sirdīm. Un, kā tas lai nebūtu, ja koŗus vadīja tik apgarota meistara roka

kā prof. Ā. Ābelem, kuŗš jau vairākas gadu desmitis ir saaudzis ar koŗiem un kuŗa vadītā Dziesmuvara bija nevien paša skaņraža, bet visa mūsu koŗu kultūras spožākā pērle. Tāpat izcilas koŗa vadoņa spējas redzamas arī A. Kalnāja diriģēšanas technikā un skaidrajā dziesmu tulkojumā, kas liecināja, ka diriģents var panākt savus nodomus nevien ar savu trimdā spēcīgāko vienību Dziesmu vairogu, bet arī ar lielāku pulku. Ne bez veiksmēm bija arī P. Bandera žesti; virsdiriģents trijotnē kā koŗa šefs bija jaunākais, ar vēl nesen sāktu koŗa praksi. Būdams profesionāls instrumentālists (agrāk kaŗa kapelmeistars), P. Banders varbūt ne visur uzminēja dziesmās un dziedoņu balsīs slēptos smalkākos dārgumus, taču to atsvēra viņa drošā pieeja un neatlaidība. Šeit piemināms arī architekts A. Kreišmanis, pēc kuŗa meta celtā dziedātāju tribīne bija nevien skatā jauka, bet visnotaļ veicināja arī dziesmu skanīgumu tīri akustiskā plāksnē. Daudzas dziesmas bija jāatkārto, un kad BALK priekšsēd. A. Šteinhards spraigajā beigu runā, īpaši cildinādams diriģentu un dziedātāju pašaizliedzīgo darbu un panākumus, pavēstīja dziesmu dienas izskaņu, bija jau vēla vakara stunda; vēl atskanēja abas mūsu kaimiņtautu likteņbiedru igauņu un lietuvju, dziesmas un divkārt nodziedātā Mediņa himniskā dziesma Tev mūžam dzīvot, Latvija, un dziesmu svētku atceres galvenais sarīkojums bija galā.

Atceres dziesmu dienas laikā bija noorganizēti arī daudzi citi sarīkojumi, kuŗi visi, izņemot svētdien, 27. jūnijā paredzēto rakstnieku pēcpusdienu, arī notika. Tā atceres dziesmu dienas ieskaņai piektdienas vakarā Valkas nometnes teātra namā notika dziesmu svētku centrālā prezidija goda priekšsēža, starplaikā aizsaulē aizgājušā, diženākā latviešu skaņraža prof. Jāzepa Vītola skaņdarbu stunda, kuŗā meistara dārgākās pērles gaismā cēla jaunā, plašu un skaistu balsi skolotā un mūzikāli izcili apdāvinātā dziedone Elvīra Ārone un piānists Eižens Freimanis. Ar vairākām izrādēm svētku norisi kuplināja Fišbachas, Vircburgas un Augsburgas latviešu teātri, rādīdami arī jaunākos latviešu skatuves darbus (M. Zīverta Kāds kuŗa nav, Ģ. Salnā Meitene ar raksturu un T. Zeltiņa Vilks Rīgā). Izcils notikums svētku nedēļā bija tēlotājas mākslas izstāde Valkas un daiļamatniecības izstāde Fišbachas nometnē; tāpat daudziem pirmo reizi bija iespēja noskatīties latviešu bēgļu filmas Kas mēs esam izrādi, kas notika pirmdien pēc dziesmu dienas koncerta abās kaimiņu nometnēs.

Atceres svētku gadījumā BALK gada sākumā bija izsludinājusi latviešu komponistu koŗdziesmu sacensību, kuŗā godalgoja J. Kalniņa, J. Norviļa, V. Baštika un V. Ozoliņa dziesmas. Šīs dziesmas kopā ar latvju koŗdziesmas vislielākā meistara Jāzepa Vītola pēdējo, nāves priekšvakarā sacerēto vīru koŗa dziesmu Kalējs (K. Skalbes vārdi) un vēl dažiem pieejamiem papildus jaundarbiem izdeva atceres dziesmu dienas rīcības komiteja atsevišķā krājumā, kas neraugoties uz daudzajiem pēdējā laikā radušamies kavēkļiem, nāca klajā tieši dziesmu dienas priekšvakarā.

Val. Bērzkalns[328]

---

328. Ceļš 7 /9 (34./36) burtnīca, 1948. g. augustā 247. lpp.

Skauti Fišbachas nometnē no 1945. - 1949. g

1945. gada augusta sākumā notika pirmās skautu nodarbības vadītāja Voldemāra Vaļuka vadībā, lai zēnus ieinteresētu skautu kustībā. Tika sastādīti četri kopi: vilki, baloži, brieži un vāveres.

26. augustā tika noorganizēts mazskautu pulciņš vadītāja Imanta Strautmaņa vadībā. Tika sastādītas divas saimes: priedes un ozoli. Vēlāk, mazskautu pulciņam pieaugot, nāca klāt vēl divas saimes: bērzi un egles. Pulciņa vadībā iesaistījās vadītājs Ilmārs Lūsis.

26. augustā notika pirmais skautu ugunskurs ar publikas piedalīšanos un darbu skate skolas telpās.

23. septembri notika pirmais publiskais kopējais ugunskurs ar gaidām.

1945. gada rudenī darbību uzsāka arī roveru dzimta vadītāja Jāņa Cīruļa vadībā. Pēc Jāņa Cīruļa traģiskās nāves roveru vadību pārņēma vadītājs Voldemārs Vaļuks, bet skautu pulciņa vadību – vadītājs Eriks Krauze, vēlāk Kārlis Gulbergs.

Visas trīs darbības pakāpes: mazskautu, skautu un roveru, tika apvienotas Trikātas (49.) skautu vienībā. Vienības priekšnieka amatu uņēmās vadītājs Pauls Turlajs.

1945. g. no 5.–11. novembrm Fišbachā notika pirmie skautu un mazskautu vadītāju sagatavošanas kursi trimdā ar 36 dalībniekiem.

Nodarbības visām darbības pakāpēm tika sākumā izvestas mežā pie ugunskura, Skautu kalniņā. Vēlāk, iestājoties vēsākam laikam, skautu un gaidu nodarbībām tika pārbūvēta viena no nometnes kādreizējām mazgātuvēm. Tā kā arī tās telpas palika par šaurām, 1948. gadā nometnes vadība skautiem un gaidām, pašiem skautiem piepalīdzot, uzbūvēja atsevišķu mītnes baraku ar kamīnu.

Visos četros Fišbachas nometnes pastāvēšanas gados skautu un gaidu vienības aktīvi darbojās pilnā sastāvā. Šai laikā notika arī plašāki sarīkojumi visas skautu un gaidu trimdas organizāciju apjomā:

1946. g. no 26.–28. janvārim pirmie Nīcas novada kopnieku kursi gaidām un skautiem.

No 5.–11. oktobrim amerikāņu okupācijas joslas Vācijā gaidu un skautu vadītāju sagatavošanas kursi un 12.un 13. oktobrī vadītāju konference.

1947. g. 14. decembrī sarīkojumu zālē gaidu un skautu labvēļu sarīkojums ar nometnes mākslinieku piedalīšanos.

1948. g. 28.–30. augustam mežā pie Fišbachas plašāka gaidu un skautu vadītāju sagaitas nometne.

1949. g. 13.–19.jūnijam mežā pie Fišbachas pēdējie vadītāju sagatavošanas kursi amerikāņu okupācijas joslā Vācijā ar 50 dalībniekiem. Kursiem sekoja kopnieku un kopnieču sagaita 20. un 21. jūnijā, cik zināms, pēdējā.

1949. g. no 2.–16. jūlijam mežā pie Fišbachas notika Nīcas novada gaidu un skautu vasaras nometne ar 140 dalībniekiem. Iepriekšējās vasarās nometnes tika rīkotas internacionālas YMCA's izkārtojumā. Šinī gadā IRO piešķīra līdzekļus latviešiem rīkot pašiem savu nometni, ko darīja skautu un gaidu Nīcas novada izkārtojumā. Šī bija vislatviskākā nometne, diemžēl arī pēdējā.

1949. g. 18. augustā Fišbachas gaidas un skauti pulcējās pie sava pēdējā ugunskura Fišbachas nometnē, kas bija 4 gadu atceres un arī prombraucēju atvadīšanās ugunskurs. Pēc ugunskura notika pēdējais mītnes vakars.

Šie visumā ir ievērojamākie notikumi skautu un gaidu dzīvē Fišbachas nometnes pastāvēšanas laikā. Bez tiem katru vasaru tika rīkotas nometnes, izbraukumi, pētniecības gājieni, ugunskura vakari ar viesu piedalīšanos un gadskārtējie publiskie sarīkojumi telpās. Gaidu un skautu darbs turpinājās visu Fišbachas nometnes pastāvēšanas laiku sākot ar 1945. gada vasaru līdz nometnes likvidēšanai 1949. gada rudenī.[329]

---

329. Imants Strautmanis



Pēdējais mītnes vakars

2. rindā no kr.: 4. Andris Liepiņš, 7. Māris Šēfers, 10. Edvīns Krakovs.
Pēdējā rindā pēdējais no kr.: Ojārs Ziemelis.

Skautu un Gaidu sarīkojums

Pēc gaŗāka starpbrīža Fišbachas skauti un gaidas 9. martā (1946. g.) uzstājās atklātajā sarīkojumā, kuŗā līdz ar kuplā skaitā sanākušiem nometnes iedzīvotājiem noskatījās arī nometnes vadība un komandants Herisa kungs. Vakaru atklājot, vienības vadītājs Turlajs īsā uzrunā pateicās par gādību, ko UNRRA veltījusi Fišbachas skautiem un gaidām. Programmu sāka risināt roveŗu dubultsekstets, diezgan saskanīgi nodziedot pirmās divas dziesmas: „Mēs latvju skauti" un „Kur Gauja plūst". Tālāk sekoja mazskautu un guntiņu priekšnesumi vadītāju Strautmaņa un Volrātes iestudējumā un vadībā. Sevišķi nedalītu publikas atzinību ieguva drāmatizētais, visiem pazīstamais stāstiņš par tēvu, dēlu un ēzeli. Tad dziedāja un savus priekšnesumus izpildīja gaidas. Vislabāk, šķiet publikai patika skolotājas E. Nātriņas iestudētās tautas dziesmu improvizācijas „Krauklīts sēd ozolā" un „Aiz upītes es uzaugu". Sevišķi pēdējā, roveŗu un gaidu izpildījumā guva nedalītu piekrišanu un bija jāatkārto. Atjautīgi vakara darbībā mednieku stāstus iepina roveŗu dubultsekstets, tikai pēdējo dziesmu pēc pirmā panta daži no izpildītājiem sāka dziedāt t.s. „savējā melodijā". Braši uzsoļoja skauti, uzcēla telti, sakūra ugunskuru un sniedza pāris atjautīgu ugunskura priekšnesumu. Nobeigumā skauti dziedāja savu tradicionālo dziesmu „Kad ugunskurā beidz kvēlot ogles".

E[330].

Fišbachas (49) skautu vienības gada svētki

Svētdien, 11. augustā (1946. g.), Fišbachas (49) skautu vienības gada svētki ar Lielo ugunskuru un skautu darbu skati skolas telpās, ko atklās plkst. 14.oo. Skate ilgs vienu dienu. Lielais ugunskurs sāksies plkst. 20.3o Roveŗu kalnā.[331]

330. Vēstis Nr. 11 (33), 1946. g. 15. martā 19. lpp.
331. Vēstis Nr. 30 (52), 1946. g. 10. augustā 19. lpp.

Viens gads

„Tālu no siltās Latvijas saulītes, tālu no mīļajām dzimtenes ārēm esam pulcējušies svešā malā pie ugunskura, lai tā siltumā un gaismā rastu cerību labākām dienām. Šis ugunskurs nav pirmais mūsu nometnes skautu dzīvē, jau desmitiem tādi kurti un vēl tiks kurti. Katram ugunskuram ir zināma nozīme skautu dzīvē. Šoreiz tas ir kurts vesela gada skautu un gaidu atcerei mūsu nometnē.

Skautu gaitās pavadīts gads Latvijas apstākļos būtu bez lielas nozīmes, bet svešumā tam jau ir simboliska nozīme. Tas rāda, ka latviešu jaunatne nav pamirusi, bet ir spēka pilna un gatava augt par savu tēvuzemi."

Pēc šiem vienības priekšnieka P. Turlaja vārdiem skautu vecāku pārstāvis mācītājs Strautmanis aizdedzina sakrauto ugunskuru. Ar jūsmīgiem saucieniem skauti un gaidas apsveic ugunskura liesmas un tad vienojas kopējā dziesmā.

Dziesmai skanot pāri novakara krēslā tītajai mežmalei, domas nemanot aizsteidzas atpakaļ. Pirms gada, kad tika iekurts pirmais ugunskurs, neviens nezināja, kādas būs sekas uzsāktajām gaitām. Trūka daudz kā. Nebija ne prasmes, ne zināšanu. Nebija arī nekā no tām daudzajām, skautam nepieciešamajām lietām, kas mums ir tagad. Bet bija griba. Un ja ir griba, tad var visu.

Trūka arī piedzīvojušu vadītāju. Vecie skauti uzņēmās vadību. Izveidojās skauti, mazskauti, roveri. Tad kļuva zināms, ka skautu organizācija ir vienīgā atļautā latviešu jaunatnes organizācija Vācijā. Tas bija pagrieziens skautu darbībā uz labo pusi. Ar UNRRAs gādību saņēmām formas tērpus, mītni un daudz citu labu lietu. Par skautu vienības vadītāju uzaicināja tautskolas pārzini Turlaju.

Arī gaidu saime kupla jo kupla bija izvērtusies no tām pāris gaidām, kuŗas bija sākumā. Radās jauni ierosinājumi, kursi, nometnes.

Bum, bum bum! no domām iztraucē raitā taktī sistās bungas. Tie mūsu mazskauti, kas šovakar grib parādīt sešus mazus bundzeniekus.

Raitā rindā rit skautu un gaidu priekšnesumi. Bet pa šo laiku krēsla klusi klājusi savu palagu pār mazo un lielo skatītāju pulku. Daudz pazīstamu seju tur redzamas. Kādā stūrītī sēž mūsu brāļu tautas skauti igauņi, kas arī uzmanīgi seko mūsu priekšnesumiem. Jau krietnajā krēslā lielgaidu kvintets nodzied savu svinīgo dziesmu. Tad savus priekšnesumus sniedz dažas viesu vienības.

Ugunskura vakaru nobeidzot roveri rāda savu dižo uzvedumu „Mežotnes taure". Latvijas karoga sarkanbaltsarkanās krāsas lepni plīvo pār paceltiem šķēpiem un āvām un atskanot, vakarjundas varenām skaņām, sirdis iedrebas klusā priekā:

Vēl latvju varoņgars nav zudis
Vēl ilgi dzīvos senču spars!

Ilmārs Lūsis[332]

Skautu un gaidu darbu skate

Sakarā ar Trikātas skautu un gaidu vienības gada dienu svētdien 11. augustā (1946. g.) plkst. divos Fišbachā Kārļa Skalbes ģimnazijas telpās savas durvis atvēra skautu un gaidu darbu skate.

Jau labu laiku iepriekš bija manāma gatavošanās abām vienībām paredzamajai darbu skatei. Kad īsti tā būs, nebija zināms, tāpēc pēdējās nedēļās bija liela steiga, lai visus iecerētos darbus veiktu.

Gaidu darbu klāsts bija bagātīgs. ja raugāmies uz īso darba sprīdi, kuŗā šie darbi bija veicami. Tabulas un piezīmes bija jo rūpīgi izstrādātas, patika arī kopu krāsu trijstūri. Rokdarbu stendā pārsvarā bija baltie izvilkuma darbi, tāpat prievīšu paraugi, netrūka arī ielocītā raksta paraugu. Gaidas darināts tautas tērps, cimdi, zeķes, segas un sedziņas liecināja par veikto darbu.

Arī guntiņas bija lieliski centušās. Tautiskas lellītes, gan tamborētas, gan šūtas mazas sedziņas rādīja guntiņu čaklumu. Ragana uz slotas kāta, koka šķīvis un šūpulītis bija goda vietās.

Mazskauti šoreiz bija bijuši pavisam skopi un devuši maz un niecīgus darbiņus. Cerēsim, ka turpmāk viņi sasparosies.

Skautu darbu klāstā bija vairāk praktisku priekšmetu: drēbju pakaramie, pleckoki, kājslauķi, berzes. Labi bija zīmējumi, patika smagnējā bērza koka tintnīca. Tā bija mazliet pavirši un rupji apstrādāta, bet citādi jauka.

Šī nelielā skate gribēja rādīt skautu un gaidu dzīvi un darbu Fišbachā. Rādīt, ko mēs daram nodarbībās, ko mājās esot. Signalizācijas karodziņi, kopa nūjas un vimpeļi, mezgli, morzas ceļa zīmes – tie bija nodarbības viela. Turpretīm rokdarbi, latviskie raksti, prievītes rādīja latvisko, nacionālo. Iespaidi no skates palika labi redzot šais abos virzienos veiktos darbus.

B. Birzule[333]

---

332. Lāpa Nr. 2, 1946. g. 51. lpp.

Trikātas (49.) Roveŗu dzimtas viens gads

Jau apmēram divus mēnešus Fišbachas viršos bija skanējusi latviešu valoda un skauti dažu labu reizi pulcējušies nodarbībām, kad nometnē ieradās vadītājs Jānis Cīrulis, kas tagad staigā aizsaules ceļus. Viņš sev līdzi atnesa jaunu domu: roveŗu dzimtas dibināšanu.

Sadarbībā ar jau nodibinātā skautu pulciņa vecāko vad. V. Vaļuku viņš šo domu arī realizēja.

Sākumā roveŗu skaits nebija liels. Augusta beigās notika pirmā sanāksme, lai gan oficiāli dzimta skaitās nodibināta ar 1945. g. 2. septembŗa ssanāksmi. Dzimtas pamatus liekot, no tagadējiem dzimtas roveŗiem daudzi nebija vēl vispār nometnē vai arī nebija izšķīrušies savu brīvo laiku pavadīt skautojot. Ap pirmo ugunskuru sēdēja vad. J. Cīrulis, tagadējais v.v. Trautmanis, vad. Strautmanis un pirmnieki Grots un Gobiņš. Septembŗa un oktobŗa mēnešos sanāksmes notika reizi pa divām nedēļām. Tās visas vadīja vad. J. Cīrulis. Novembrī un decembrī sanāksmes notika jau reizi nedēļā un šinīs sanāksmēs roveŗu kandidātus gatavoja sācēja roveŗa pārbaudījumu izturēšanai. Šinī laikā roveŗi ar saviem priekšnesumiem piedalījušies arī divos skautu ugunskuros.

1945. g. no 30. uz 31. decembri bija pirmā dzimtas pārdomu nakts. 31. dec. rītā, saulei lecot, deviņi roveŗi nodeva solījumu. Tie dažus aizceļojušos atskaitot, vēl tagad darbojas dzimtā.

Roveŗu saime bija augusi, un šis pieaugums prasīja rosīgāku darbu. Tas arī iesākās. 1946. g. 26. – 28. janv. Fišbachā notika skautu kopnieku un roveŗu pirmnieku kursi vad. Klētnieka vadībā. Tos sekmīgi beidza visi tagadējie pirmnieki Šics, Gobiņš, Grots un pirmnieka a.i. Ulms Jūlijs.

Tanī laikā dzimtā bija divas saimes: kpt. Zolta un plkv. Brieža. Jau janvāra mēnesī sāka sagatavot priekšnesumus lielāka apmēra sarīkojumam. Nodibināja arī dubultkvartetu, ko vada vad. V. Vaļuks. 1946. g. 9. martā abas vienības rādīja nometnes iedzīvotājiem savus sasniegumus.

Tieši pēc šī sarīkojuma sākās rosīgs dzimtas iekšējais darbs. Tiek uzņemti daudz rov. kand.; marta beigās nodibinās trešā, plkv. Kalpaka saime, padomā vēl daudzi citi pasākumi, kad pēkšņi dzimtu skaŗ smags trieciens. Tā pazaudē savu dibinātāju, jo 6. aprīlī traģiskā nāvē mirst vad. J. Cīrulis.

Dzimta sēro, piedalās nelaiķa izvadīšanā, lai pēc tam turpinātu vēl sparīgāk to darbu kam pamatus licis aizgājējs.

Par dzimtas vecāko tagad nāk vad. P. Turlajs, kuŗa vadībā notiek viena sanāksme. Skaitot ar 24. 4. dzimtas vecākā palīgs kļūst vad. V. Vaļuks, un viņa vadībā dzimta veidojas tālāk. Toreiz dzimtā 14. roveŗi. Pirmajā maija sanāksmē atkal jādibina jauna saime, ko nosauc Viestura vārdā.

Roveŗi piedalās ģimenes dienas priekšnesumos un tanī pašā dienā 8 roveŗu kandidāti nodod skautu solījumu. 22. maijā 1946. g. pie roveŗu ugunskura notiek kapt. Zolta piemiņas brīdis, kuŗā priekšnesumus sniedz tikai roveŗi. Jūnijā roveŗi dodas sirojumā uz Streitbergu. Aktīvi tie piedalās Jāņu un Dziesmu dienas rīkošanā.

Sākot ar 13. jūniju roveŗu dzimtā darbojas 4 pētniecības puduri. 12, jūlijā skautu solījumu nodod vēl divi roveŗu kand. 11. augustā roveŗi kuplina vienības gada svētku ugunskuru un piedalās darbu skatē. Augusta beigās nodibināta tiek arī sporta sekcija. Roveŗu skaits jau pārsniedzis otru desmitu.

Tas viss norāda, ka gada laikā klāt nākuši ne tikai cilvēki, bet arī pienākumi, kas acu priekšā liek saukli: „Nepagurt!, Nepagurt!" un arī vārdus, ko pirms gada pie ugunskura teica vad. J. Cīrulis: „Domas un darbus Latvijai!"

Laimonis Eglītis[334]

Trikātas skautu un gaidu svētki

Nometnes skautu un gaidu vienībai š.g. (1947) 14. decembris bija svētku diena. Vienība ieguva sen iecerēto mītni, ko uzcēla nometnes būvgrupa, pašiem skautiem palīdzot. Ugunskura vajadzībām iemūrēts kamīns, iekšējās iekārtas un izdaiļošanas darbi tiktāl veikti, ka šinī dienā mītni varēja iesvētīt. Iesvētīšanas akts notika plkst. 12.oo.

Nometnes priekšsēdētājs J. Poruks pēc uzrunas pasniedza skautu vadītājam P. Turlajam atslēgu, tā nododams šo māju skautu un gaidu rīcībā. Skautu vadītājs pateicās un lūdza iekurt ugunskuru. Ugunij kamīnā sprēgājot mācītājs Fr. Kramiņš jauno mītni iesvētīja. Skautu un gaidu vecāku padomes priekšsēdis K. Birnbaums pateicās nometnei, tās vadībai un visiem darbiniekiem, kas šo namu cēluši un iekārtojuši, sirsnīgs paldies. Viņš pateicās arī skautu un gaidu vadītājiem par bērnu audzināšanu un novēlēja labas sekmes šaurajā mītnē.

Skautu un gaidu vienību apsveica kaimiņu – Valkas nometnes vadītājs K. Stunda.

Pēc īsa pārtraukuma, plkst. 14.oo skautu mītnē notika loterija – tirdziņš, kur visi izmēģināja laimi. Ar

---

333. Lāpa Nr. 2, 1946. g. 52. lpp.
334. Lāpa Nr. 3, 1946. g. 54. lpp3

panākumiem visi bija ļoti apmierināti, sevišķi jaunā paaudze. Žēl tikai, ka pietrūka ložu visiem laimes tīkotājiem.

Plkst. 16.oo sarīkojumu telpās gaidas un skauti atjautīgos priekšnesumos rādīja dažādas ainas no skautu un gaidu gaitām, kādu skatu no Mērnieku laikiem, kā arī pašu komponētas ainas. Šie priekšnesumi bija labākie, kādi redzēti gaidu un skautu sarīkojumos, un tos ar interesi noskatījās kā bērni, tā jaunieši un arī pieaugušie.

Skautu un gaidu svētki bija labi izdevušies un attaisnoja arī blakus mērķi – līdzekļu sagādi jaunās mītnes izdaiļošanai. Labas sekmes arī turpmāk.[335]

Trikatas skautu un gaidu vecāku un labvēļu sarīkojums

Trikatas skautu un gaidu vecàku un labvèļu sarìkojuma

1946.gada 19. oktobrì, plk. 19,30

P R O G R A M M A.

Nometnes pàrstàvja un skautu labvèļa J. P o r u k a uzruna.

x x x

Motìvi no operas Zemnieka gods .... P. Maskanji.
A. Matisons-vijole, J. Adamsons - čello, E. Kalsinga-klavieres.

Mèrnieku laiki - fragments .... Br. Kaudzìtes
Lasìs G. Arnols.

Idille, dzejolis .... Vulfs
Deklamès Dz. Lielkalne

Romanza Andalusa... P. de Sarasate
Vijoles solo, izp. A. Matisons

Jautrais pàris - tautas deja
E. Nàtriņas vadìbà

Turku maršs... Mocarts.
Klavieru solo, izp. Dz. Beimane

Novèlèjums, stàsts...................................... J. Jaunsudrabiņš
Lasìs A. Valdmanis

Melodija... A. Rubinšteins
Čello solo, izp. J. Adamsons

Idillè, dzejolis .... Fr. Bàrda
Deklamès Dz. Lielkalne

Jautrais stùris - tautas deja
E. Nàtriņas vadìbà

Gopaks .... Musorgskis
Klavieru solo, izp. Dz. Beimane

ooooooooooooooooooo
ooooooooooooooo
ooooooooo

Sarīkojuma programma 1946. g. 19. oktobrī

335. Vēstis Nr. 39, 1947. g. 23. decembrī 19. lpp



Mazskauti (1945. g) priežu saime

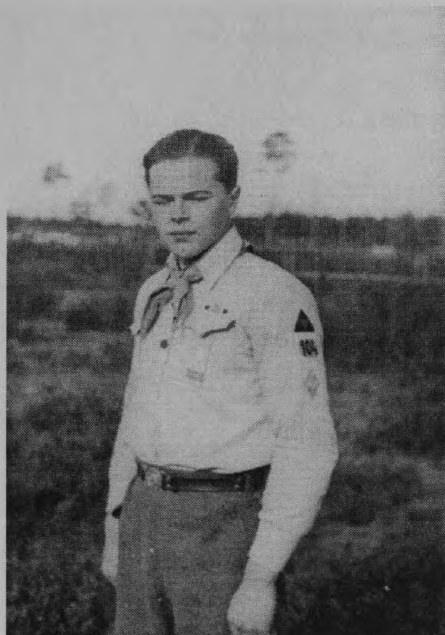
1. rindā no kr.: Andrejs Birnbaums un Aivars Kačerovskis. Stāv Ivars Siliņš, Edvīns Buklēvics un Andris Liepiņš?



Mazskauti - ozolu saime

1. rindā no kr.: Andris Damroze, Gunārs Ābele, (?).
2. rindā no kr.: Gunārs Freibergs, Ojārs Ziemelis un Jānis Auziņš.

š



Mazskautu vadītājs Imants Strautmanis 1945. g.



Trikatas mazskauti 1945. g.

No kr.: 3. Jānis Duks, vidū vad. Imants Strautmanis un labā pusē pēdējais Andrejs Birnbaums.
Stāv no kr.: 3. Ojārs Ziemelis.





Trikatas mazskauti 1945. g.



Skauti nodarbībās





Skauti vāra ēst



Vidū vadītājs Voldemārs Vaļuks un viņam pa labi palīgs Trautmanis un pa kreisi sēž Alberts Lāčkājs. Apakšā kreisā stūrī sēd Pēteris Siliņš.



Skauti - pirmās nodarbības 1945. g. augustā



Skauti un gaidas ierindā

1. rindā no kr.: Andrejs Grots, Gunārs Svika, Ritvars Grīnvalds, Ruta Pone, Lilita Dzirkale un Viviana Dučkena.
2. rindā no kr.: Saulgaitis Stūrāns, (?), Gunivaldis Selga, (?), (?), un Biruta Zīlmane.



Skauti nodarbībās

Pēdējā rindā no kr.: Gunārs Zariņš, Uldis Pūris, Imants Paegle, Gunārs Grabis.
Priekšā: Egils Timmermanis.



Trikatas 49. mazskautu pulciņš

1. rindā: Nezinami.
2. rindā no kr.: (?), (?), Gunārs Ziediņš, vadītājs Imants Strautmanis, vadītājs Ilmārs Lūsis, (?), Edvīns Krakovs, un (?).
3. rindā no kr.: (?), Ojārs Ziemelis, Andrs Ziediņš, Māris Pubulis, (?), (?) un (?).
4. rindā no kr.: Jānis Auziņš, (?), (?), (?) un Māris Stūrāns.

Nometņu dzīve

Fišbachas nometnes skautiem un gaidām nometnes būvgrupa, pašiem skautiem piedaloties, izbūvējusi savu mītni. Nometnes latviešu komitejas priekšsēdis Jēk. Poruks mītnes atslēgu pasniedza skautu vadītājam P. Turlajam.[336]

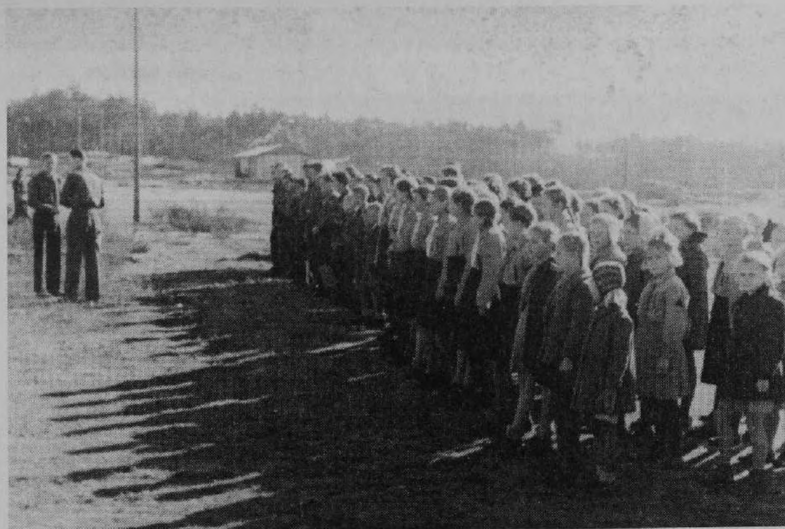
336. Latvija, 1948. g. 16. janvārī

Slepkavība

Kaut kur, laikam Lejasciemā, bija izrakta liela bedre, laikam būvēšanai. Vienu rītu (1946. g. 6. aprīlī)[337] tur atrada skautu vadītāju Cīruli beigtu sēžam apakšā ar muguru pret sienu ... Neatceros, vai šis notikums tika noskaidrots un atklāts, bet grūti iedomāties, ka tā bija pašnāvība.[338]



Jānis Cīrulis 13. II 1946. g.



Bēdīgā vēsts

337. Lāpa, 1946. g. Nr. 3 55. lpp.
338. Pēteris Siliņš





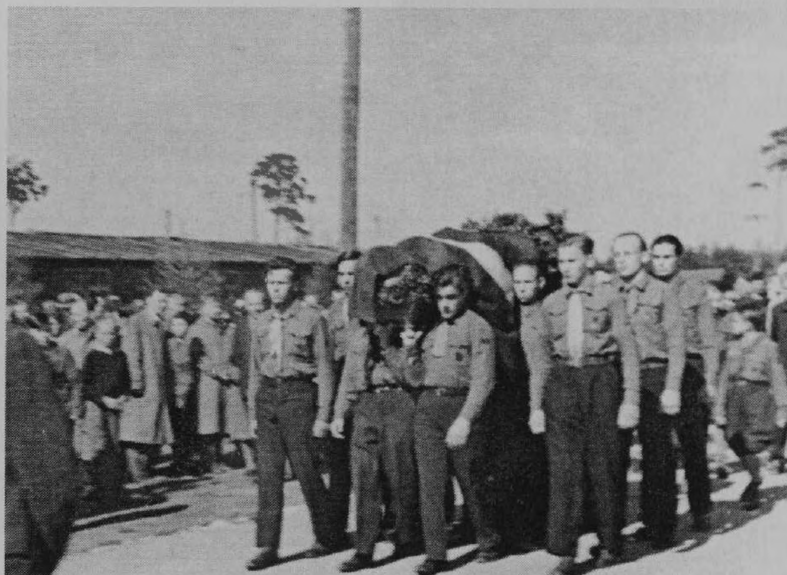
Goda sardze



Priekšā Pēteris Tauriņš

Nometnes baznīcā







Jāņa Cīruļa izvadīšana no nometnes baznīcas

Zārku nes un pavada no kr.: Gunārs Stūrāns, Laimons Eglītis, Valdis Muižnieks, Jūlijs Ulms, Vitolds Gobiņš un Andrejs Grots.







Fišbachas ciema kapos

Kapos ienākot no kr.: Mācītājs Strautmanis un Vad. Vaļuks ieved gājienu Fišbachas ciema kapos.
Pie kapa no kr.: māc. Strautmanis, (?), Andrejs Grots, Visvaldis Šics, Pauls Turlajs, Vitolds Gobiņš, Tainis Dišlers, (?) un Ilmārs Lūsis.







No Jāņa Cīruļa atvadās

Augšējā uzņēmumā: Mācītājs Alfrēds Gulbis saka atvadu vārdus no Roveriem.
Vidējā uzņēmumā: Skautu vadītājs Voldemārs Vaļuks saka atvadu vārdus; Gunārs Stūrāns un Pēteris Tauriņš noliek vaiņagu.
Apakšējā uzņēmumā: Gaidu vadītāja Mirta Volrāte saka atvadu vārdus no gaidām. Pie vaiņaga Līvija Duka un Baiba Birzule. Vaiņags tika vīts no baltām meža puķēm, ko meitenes pašas salasīja.[339]

339. Līvija Duka

Vadītāja Jāņa Cīruļa piemiņai.

Ir dzīves, kas aizrit rāmi, nemanot izkusdamas kā sveces un lēni izdzisdamas. Un mēs nebrīnāmies par to, jo katram šīs zemes ceļam ir savs gals, katrs mērķis ir reiz aizsniegts, un Dieva likumība piepildīta.

Bet ir arī dzīvs, kas sadeg kā sveķainas pagales, līdz pēdējam mirklim gaiši liesmodamas un sviezdamas ap sevi dzīvinošu siltumu un gaismu. Un kad tad piepeši šī liesma apsīkst, tad mūsu krūtīs sirds paceļ sāpīgu vaicājumu:– Kāpēc... kāpēc?

Arī mūsu vadītāja Jāņa Cīruļa trauksmainā dzīve pielīdzināma šādai degošai sveķainai pagalei , kuŗas siltumā sildījāmies mēs, skautu saime, tad, kad ziemas saule un saltās zvaigžņotās vakara stundas spieda mums patvērumu meklēt mūsu mītnē.

Vadītāju Jāni Cīruli dzīve nav lutinājusi. Jau brīvās Latvijas laikā viņš skautoja. Mūsu dzimtenes gaišajām debesīm apmācoties , viņš piedzīvoja pirmo sāpīgo zaudējumu – svešas varas laupa viņa sirmo tēvu. Un tad viņš tapa kaŗavīrs. Trīs gadus kā drosmīgs latviešu patriots cīnījās pret austrumu iebrucējiem, ievainots, un atkal no jauna stājies kaŗavīru rindās, lai savai tautai izkarotu labāku un gaišāku nākotni. Pēc gaŗiem un gŗūtiem gūstā pavadītiem mēnešiem, viņš piepeši ienāca mūsu vidū, un no kaŗavīra tapa atkal par skautu, vadīdams jaunatni skautisma garā, uzturēdams to stipru ticībā brīvai un neatkarīgai Latvijai.

Un tad, kad viņa sirds siltums bija mūs saliedējis ciešā brālības saimē, kad viņa nesalaužamā ticība un gars bija mūs iejūsminājusi cēliem nākotnes mērķiem, kad viņa vienkāršā un draudzīgā sirds sāka mūs visciešāk vienot, tad... piepeši viņa vairs nav. Un neviļus paceļas sāpīgais, nosodošais neziņas vaicājums: – Kāpēc?...

Bet mēs ticam, ka Dievs gan zina, ko viņš dara. Nav mūsu spēkos izšķirt cilvēku likteņus. Tos izšķir augstais Soģis, kuŗa priekšā mēs visi reiz nāksim. Mēs, jaunā Latvijas audze, tikai varam savām karstajām Dievam un Latvijai kvēlojošām sirdīm no Tevis atvadoties solīties, ka savas domas un darbus ziedosim tikai vienam mērķim – tam, kuŗu Tu mums esi nolicis – Latvijai!

Tu tagad esi piepulcināts aizsaules sirotāju saimei un kopā ar Bēden-Paulu un Gopperu devies viņpasaules tālajā, bezgalīgajā sirojumā un sildies pie dvēseļu ugunskuŗa.

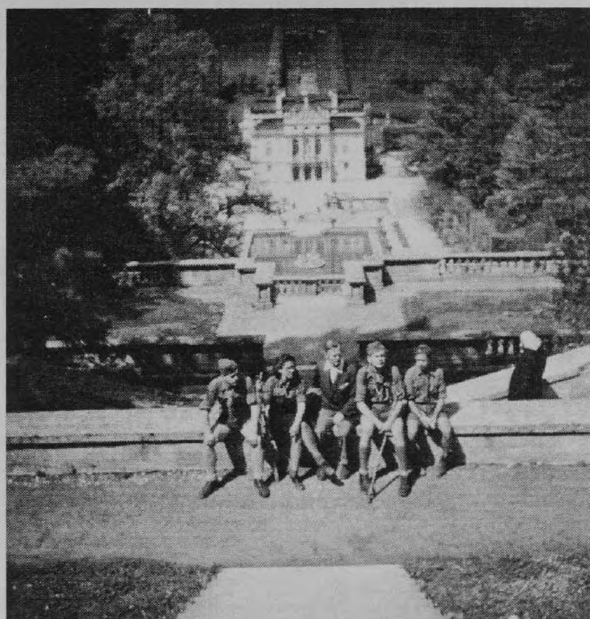
Un mēs ik reizes, kad iekursim savu ugunskuru, līdz ar smaržīgajām dūmu vērpetēm sūtīsim Tev klusu, bet sirsnīgu sveicienu aizsaulē, jo mēs ticam, kamēs iesim saulei līdz vēl ceļos tālos, bet Tu – garā nāksi mūsu rindām līdz.

I. Strautmanis[340]



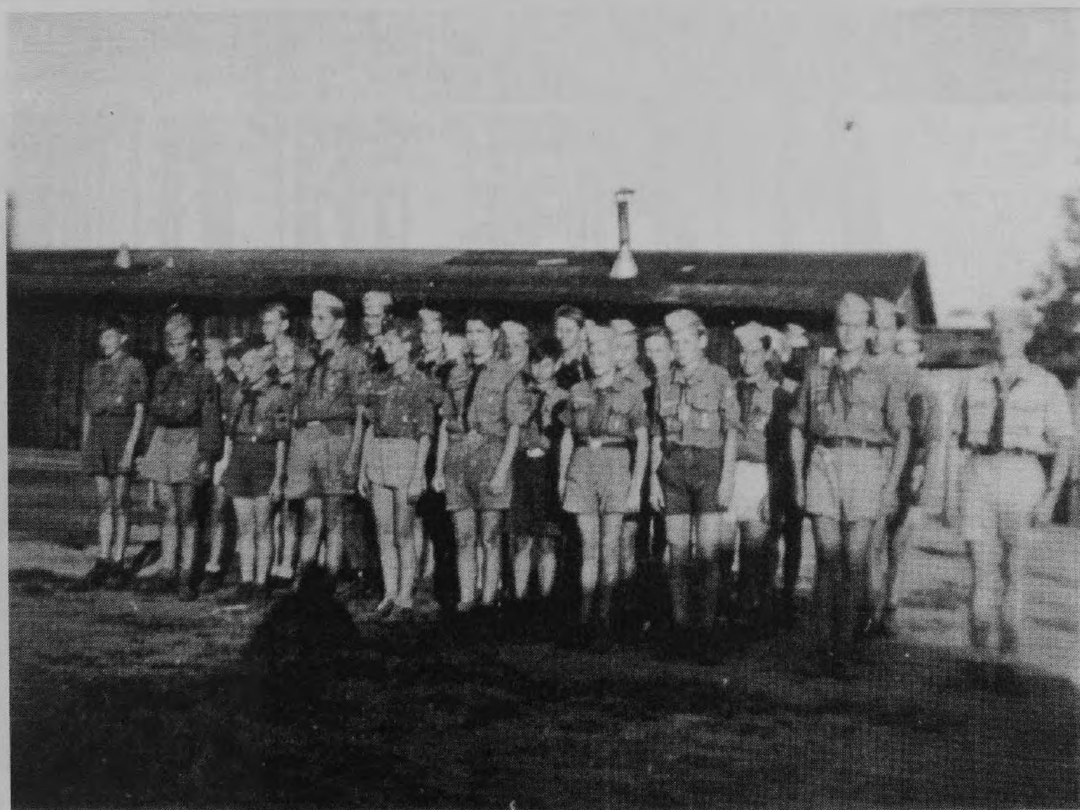
Skauti gatavojas izbraukumam

340. Vēstis Nr. 15 (37), 1946. g. 13. aprīlī



Skautu un gaidu vadītāji ekskursijā uz Linderhofu Bavārijā 1946. g. aprīlī

No kr.: I. Strautmanis, M. Volrāte, vecāku padomes priekšsēdis V. Strautmanis, A. Trautmanis un skauts V. Strautmanis.



Skauti ierindā



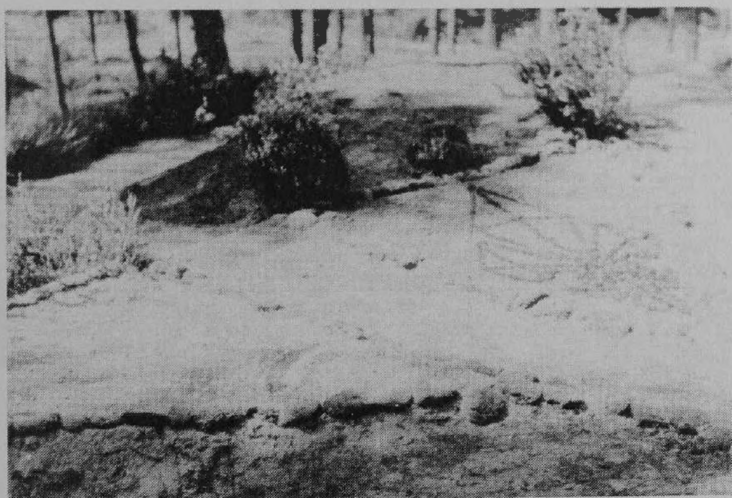


1962. g.

Gaidu nodarbību „Kaiju" kalniņš







Skautu padomes kalniņā 1946. g.

Skautu vasaras darbs

Emigrācija pēdējā laikā ievērojami ietekmē arī skautu darbu. Daudzu vienību sastāvs pēdējā laikā stipri samazinājies, viens pēc otra aizbrauc ari vadītāji, atstājot vienības saviem jaunākajiem palīgiem. Lai pēdējie saviem pienākumiem būtu sagatavoti, patlaban, no 13.–19. jūnijam (1949. g.) Fišbachā notiek vadītāju sagatavošanas kursi, pēc skaita jau 21. trimdā. Lai arī visjaunākie skautu vienību darbinieki, kopnieki, gūtu praktisku pieredzi un plašāku skatu par saviem pienākumiem, no 20.–22. jūnijam, arī Fišbachā, notiks speciāla nometne kopniekiem, bet nometņošanas māku kursi notiks no 4.–10. jūiijam Velerodē pie Kaseles. Bez tam šovasar IRO dos uzturu divnedēļu skautu nometnēm visos novados. Vai tās ari visos novados varēs patiesi notikt, to rādīs emigrācijas gaita.

ip.[341]

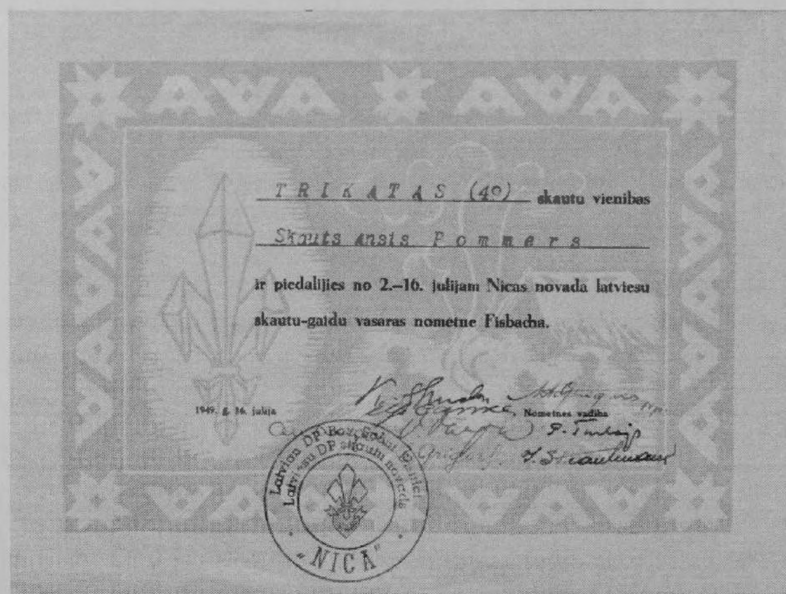
Vācijā vēl darbojas 65 skautu vienības

Skautiem ierodoties Amerikā, sava adrese jāpaziņo latviešu skautu organizācijas sakarniekiem Vad. A: Gaujeniekam (30 Dongan Place, N. Y. C. 34, N. Y." U. S. A), kuŗa vadībā nupat reģistrēta pirmā latviešu roveru dzimta Amerikā. Kā informē skautu priekšnieks A. Raiskums, Anglijā patlaban darbojas 13 latviešu skautu vienības, Zviedrijā 7, Austrālijā 6, un Kanādā 4 vienības. Alfr. Šterna vadībā latviešu skauti organizējas ari Čīlē. Vācijā vēl reģistrētas 65 skautu vienības.

Šinīs dienās Velerodē pie Kaseles noslēdzās augstāko – Gaŗezera vadītāju kursu nometnes posms. Skautiem lielākas nometnes šovasar notiks: no 1.–14. augustam Plēnes ezera krastā, 16 km no Eitinas nometņos apm. 287 Vidzemes apgabala skauti. Parallēli skautu nometnei darbosies gaidu nometne ar apm. 150 dalībniecēm.– . Eslingenas skautu nometnei no 8.——21. aug. paredzēti 200 dalībnieki, bet 175 latv. skauti no 22. augusta līdz 4. septembrim nometņos pie Vircburgas. Dažādās citās vietās ari būs skautu nometnes, bet ar mazāku dalībnieku skaitu.

Nīcas novada skauti jau nometņojuši Fišbachas apkārtnē. Nometnē piedalījušies 140 jaunieši, un nometnes programmā īpaši uzsvērta latvisko tikumu un gara' daudzināšana. „Domāju, ka nometne tās dalībniekiem paliks atmiņā kā maza Latvija," raksta nometnes vadītājs, Kursas apgab. skautu priekšnieks K. Stunda.

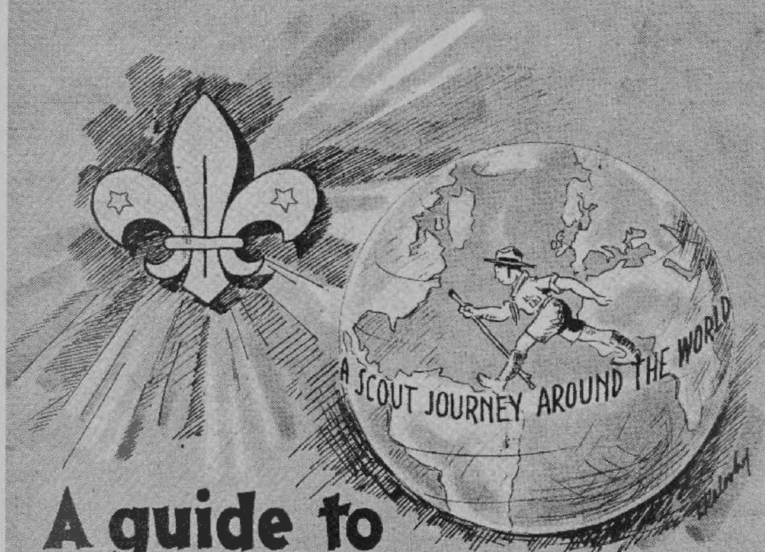
–ip.[342]

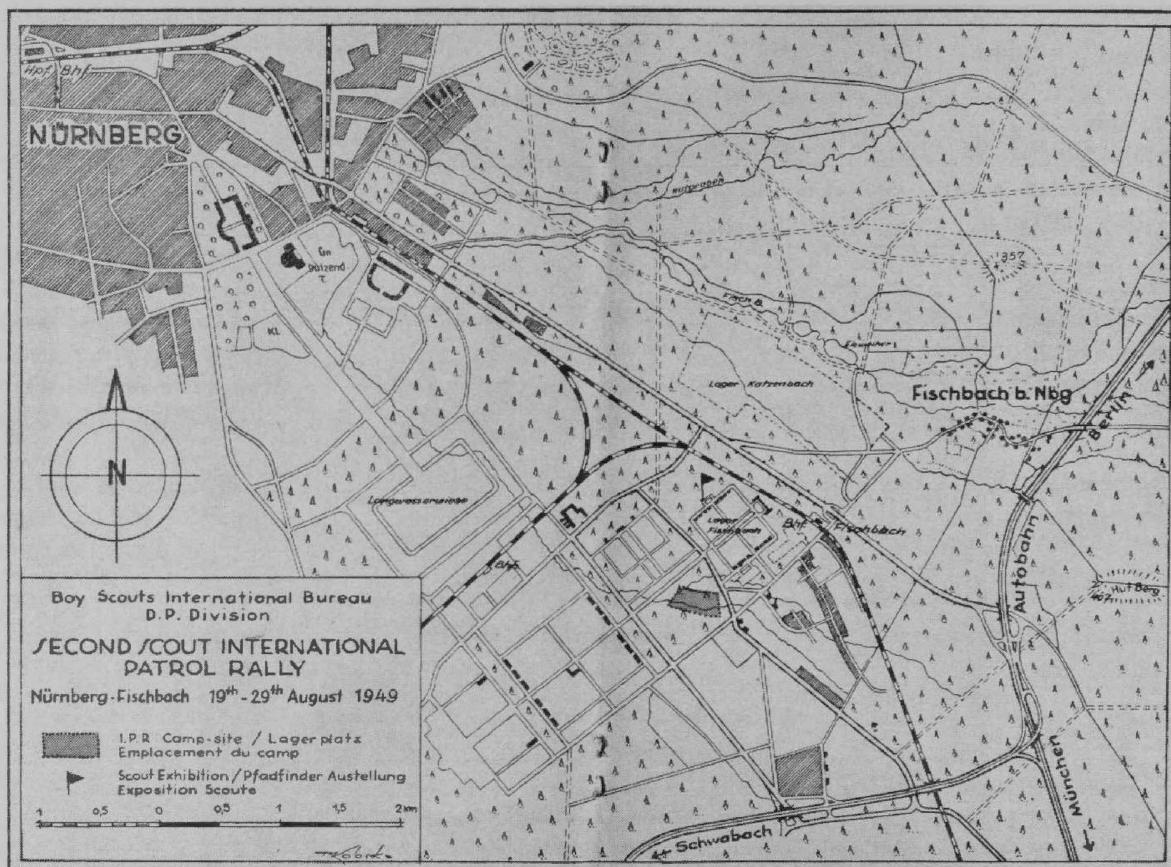

TRIKATAS (40) skautu vienibas
Skauts Ansis Pommers
ir piedalijies no 2.–16. julijam Nicas novada latviesu skautu-gaidu vasaras nometne Fisbacha.

1949. g. 16. julija

Nometnes vadiba

341. Latvija, 1949. g. 18. jūnijā
342. Latvija, 1949. g. 6. augustā


BOY SCOUTS INTERNATIONAL BUREAU
D.P. DIVISION
A SCOUT JOURNEY AROUND THE WORLD
A guide to
THE SECOND D.P. SCOUT
INTERNATIONAL
PATROL RALLY
NÜRNBERG-FISCHBACH
19th - 29th AUGUST 1949



Nometnes atrašanās vieta



"A Scout Journey around the World"
THE SECOND INTERNATIONAL PATROL RALLY

CAMP STAFF

Camp Warden: J.R. MONNET
Warden's Assistants:-
For Activities:- V. KLETNIEKS
For Camp Sites:- E. MICHELSON
For Liaison:- K. STUNDA

In charge of Sub-Camps:
"Asia":- T. RONAY
"Africa":- T. DUKAIS
"America":- A. OSIS
"Australasia":- B. SMITS
"Europe":- K. LAANTEE

Quartermasters:
In charge:- R. STRADZINS
Liaison:- A. GRIGORS
with a Latvian Rover Patrol

Medical Staff:
Doctor:- A. BALODIS
with Latvian Assistant

Administration Office:
In charge:- O. MIEZITIS
with a Latvian Rover Patrol

Interpreters Patrol:
Patrol Leader:- R. VILDZIUS
with an International Patrol

Publicity:
In charge:- T. KOLOSKO
Cameraman:- A. KRAUCS

Page 3

Nometnes personāls



Boy Scouts International Bureau

R. B. HERBERT
SCOUT ADVISER
GERMANY

Telephone :
Office:- Bad Rothenfelde 253.
Residence:- 391.

Education Branch,
76 H.Q., C.C.G. (B.E.)
Bad Rothenfelde,
B.A.O.R. 10.

THE SECOND D.P. SCOUT
I N T E R N A T I O N A L
P A T R O L R A L L Y

Nurnberg - FISCHBACH
19th - 29th AUGUST 1 9 4 9

SCOUTCRAFT EXHIBITION IN D.P. CAMP "FISCHBACH"

The D.P. Scoutcraft Exhibition which will be opened on Sunday 21st August, in the D.P. Scout Headquarters, D.P. Camp "Fischbach" will show our guests some of the things which D.P. Scouts manage to do in the D.P. Assembly Centres in Germany and Austria.

The two main sections of the Exhibition are devoted to:

National Arts & Crafts
Scout Handicrafts

and examples of those, shown in the Exhibition, have been made by D.P. Scouts of the following Nationalities:-

Czechoslovak
Estonian
Hungarian
Latvian
Lithuanian
Polish
Russian
Slovene
Ukrainian
White Ruthenian
Yugoslav

You will find in the Exhibition, in addition to these, maps and charts showing WHO these Scouts are, where they come from, HOW they live and work, and, more important still, you will MEET them and their families.

A small part of the Exhibition will also show you what the D.P. Division of the Boy Scouts International Bureau is doing for the D.P. Scouts and how National Boy Scouts Association throughout the World are trying to help them now with supplies and later with their re-settlement.

Skautu izstāde Fischbachas nometnē



Skautu mītne dekorēta 1948. g. 18. novembrī



Trikātas skauti vasaras nometnē pie Vildflekenas 1948. g.

1. Jānis Ulms, 2. Guntis Bonders, 3. Valdis Strautmanis, 4. Andrejs Birnbaums, 5. Andris Damroze, 6. Verners Marauskis, 7. Jānis Duks, 8. Gunārs Ābele, 9. Gunārs Grabis, 10. Gunārs Eglītis, 11. Zigurds Krauze, 12. Uldis Briedis, 13. Gunārs Stūrāns, 14. Vilmārs Kukainis, 15. vad. Erichs Krauze, 16. Aivars Kačerovskis, 17. Saulgaitis Stūrāns, 18. Gunārs Zariņš, 19. Gunārs Jēriņš un 20. Paulis Duks. Pārējie nezināmi.



Mazskauti baznīcā

Mūsu pēdas Fišbachā



Iegravējums „VANAGI" smilšakmenī.

Kad pirmo reizi pēc aizbraukšanas apciemoju Fišbachu 1962. g. tad skautu kalniņā vēl varēja atrast dažas pazīmes par mūsu klātbūtni. Kad atgriezos tur 1971. g. kalniņu atradu tā pāraugušu ar krūmiem un smilšakmeņus ar sūnām, ka tur vajadzētu nopietni piestrādāt lai ko atrastu. Daba bija padarījusi savu.[343]

343. Red.

Guntiņas un Gaidas

Guntiņas





Pa kr. Guntiņu pulciņš ar vadītāju Aiju Jansoni pa labi ar Volrāti un Jansoni



Guntiņu nodarbības



Guntiņas 1948. g.

1. rindā no kr.: Pārsla Paegle, Aija Kārkliņa, (?), (?), (?), (?), Ieviņa Ziediņa, (?).
2. rindā no kr.: (?), Ausma Nika, (?), (?), Signe Briede. Aizmugurē vadītāja Līvija Duka.



Guntiņas un mazskauti rūpējas par nometnes tīrību M. Volrātes vadībā



Gaidas pirmajā vasarā

No kr.: Dagnija Kalniņa, Zigrīda Vurlicere, Ausma Garkalne, Aija Jansone, Inta Fogele, (?), Lilita Dzirkale un Viviana Dučkena.



Lielgaidas ar vadītāju Mirtu Volrāti

No kr.: Mirta Volrāte, lielgaidas; Zigrīda Vurlicere, Līvija Duka, Ida Robiņa, Ārija Draviņa, Aija Jansone un Baiba Birzule.





Gaidas ierindā ar M. Volrāti un mācoties semafora ābeci

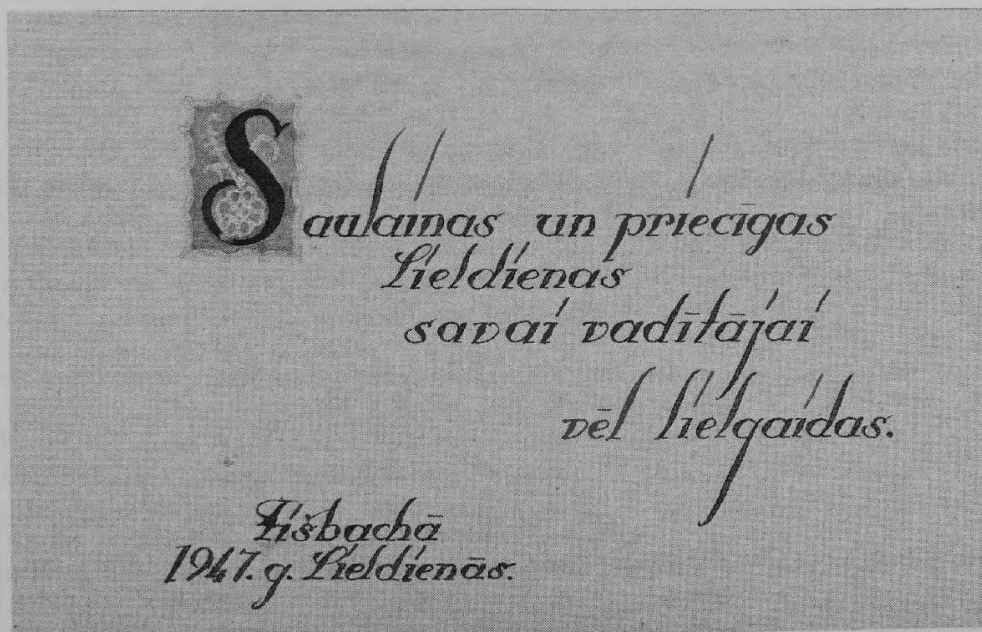


Gaidu nodarbības



Gaidas ar vadītāju Mirti Volrāti

Priekšā no kr.: Ruta Pone un Aija Jansone.
Aizmugurē no kr.: Biruta Zīlmane, Zigrīda Vurlicere, Ilga Kramiņa, vad. Mirta Volrāte, Viviana Dučkena, Māra Vītoliņa un Lilita Dzirkale.





Gaidu kopa „Kaijas" nodarbības Kaiju kalniņā

No kr.: Janīna Rasa, Alda Vītola, Velta Muižniece, Rasma Bērzone, Līvija Duka, Gaida Dumpe un Baiba Birzule.

Sports



Sacensības Hanavā

1945. gada maijs. Tupat sešu gadu ilgais Otrais pasaules karš beidzies. Uzvarētāji Vāciju sadalīja četrās joslās – Dienvidvāciju Amerikai, Ziemeļvāciju Anglijai, Vācijas rietumdaļu Francijai, bet visu Austrumvāciju – Padomju Savienībai. Karš gan beidzies, bet daudziem visādu tautību bēgļiem jāatrod apmešanās vietas. Tā rodas bēgļu nometnes. Pirmo atbalstu sniedz starptautiskā organizācija UNRRA. Arī latvieši izkaisīti pa visu Vāciju un lēnām iekārtojas savās pagaidu nometnēs. Nometnēs pirmās sāk darboties skolas, tad sporta nodarbības uzsāk sportisti. Angļu joslas Švarcenbekas nometnē notiek Baltijas tautu sacensības. 5. septembrī Libekā iznāk laikraksta „Latvju sports"pirmais nummurs. Avīzē galvenokārt angļu joslas sacensību apraksti, jo pasts Vācijā darbojas tikai daļēji un sākumā vēstules saņēma ar uzņēmīgo ceļotāju starpniecību. Arī amerikāņu joslā sporto, bet lielāko tiesu pašu nometnēs vai sacenšas ar tuvākām amerikāņu vienībām.

Pirmais lielākais latviešu sporta sarīkojums notiek 15./16. septembrī Hanavā. Tajā piedalās ap 200 sportistu no Eichštates, Ingolštates, Fišbachas, Kaseles, Visbādenes, Manheimas, Vircburgas, Hofas un Hanavas nometnēm. Nometņu vienības sacentās vīriešu un sieviešu volejbolā, vīriešu basketbolā. Vieglatlētikas sacensības notika tikai 5 disciplīnās. Bija arī galda tenisa turnīrs un boksa sacensību demonstrējumi.

Vīriešu volejbola finālā spēlēja Fišbachas un Manheimas vienības. Pirms tam fišbachieši bija uzvarējuši Visbādeni ar 15 – 0, 15 – 0 rezultātu un Kaseli ar 15 – 3, 15 – 5. Finālspēle (pēc vienas stundas un 45 minūtēm) beidzās ar Fišbachas 15 – 12, 12 – 16, 16 – 14 uzvaru. Sevišķi interesanti spēles momenti bija 3. setā kad Fišbacha bija vadībā ar 14 – 9. Ar spēcīgām gremdēm un labām servēm manheimieši panāca izlīdzinājumu 14 – 14. Fišbachieši dabūja 15. punktu, bet izšķirošā punkta dēļ notika vairākas servju maiņas. Beidzot manheimiešiem kādu Fišbachas gremdi izdevās pārsist pāri tīklam, bet bumba nokrita 5o cm ārpus laukuma. 1. vietā Fišbacha, 2. vietā Manheima, 3. vietā Hanavas I vienība. Fišbachas vienībā spēlēja: E. Kasapcevs, J. Ādamsons, H. Kalniņš (LSB volejbolists), Trofimovs, J. Robiņš un I. Dumpis. Manheimas: K. Ārens, R. Putenis, J. un V. Tumi, V. Janševskis, Apinis, Bundža.

Sieviešu volejbola pusfinālā satikās Manheima un Fišbacha. Pirmo setu uzvarēja Manheima, bet otro Fišbacha. Trešajā setā celi savainoja Irēne Riekstiņa – Norgello (Daugavieši) un viņas vietā nāca basketboliste M. Irbe – Eke (ASK). Sacensība beidzās ar Manheimas uzvaru. Finālā manheimietes uzvarēja Hanavu, bet 3./4. vietu dalīja Fišbacha un Vircburga. Manheimas vienībā spēlēja: T. Ārena, T. Muskate, A. Gailīte, Ņ. Magaziņa, Raiskuma, Vickopa. Fišbachas vienībā: I. Riekstiņa – Norgello, A. Rozniece, Ņ. Podniece, A. Staņislava, Ņ. Konce, E. Auziņa, M. Irbe. Abas finālspēles tiesāja E. Ķīvītis (LSB).

Vīriešu basketbola finālā vajadzēja spēlēt Manheimai ar Ingolštati, bet manheimiešiem svētdienas rītā aizbraucot mājās, spēle nenotika.

Interesants brauciens ar vilcienu no Fišbachas uz Hanavu ar pārsēšanos Nirnbergā un Ašafenburgā, bet tas ir cits stāsts. i.d.[344]

Sporta nodarbības iesākās jau pirmajās dienās pēc iebraukšanas nometnē. Mums tur iebraucot, kaimiņos bija itāļi un poļi tamdēļ dabīgi ka pirmās sacīkstes norisinājās ar viņiem.

1945. g. 8. jūlijā Futbola sacīkstes Latvija Itālija, uzvar Itālija 1:0[345]

1945. g 29. jūlijā Futbola sacīkstes Latvija Polija 2:2

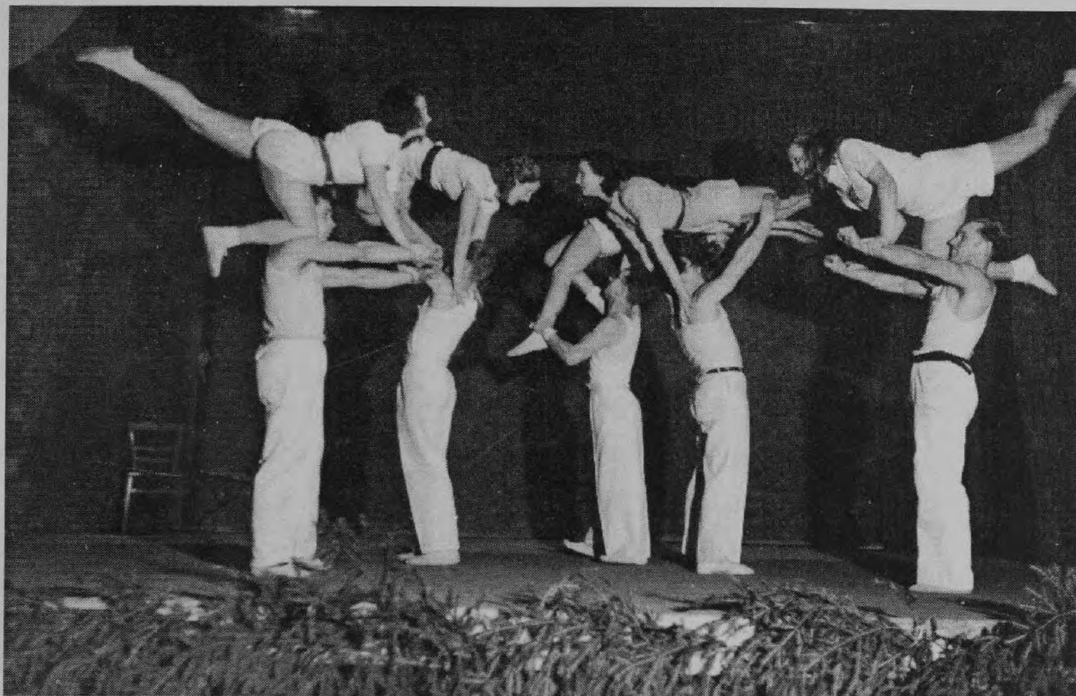
Sporta svētki 1945. g.



Pirmie sporta svētki Fišbachā 1945. g.

Stafetes skrējienā no kr. Ārija Draviņa un Aina Pubule.

344. Laiks ......
345. No Oskara Veisberga 1945. g. dienas grāmatas



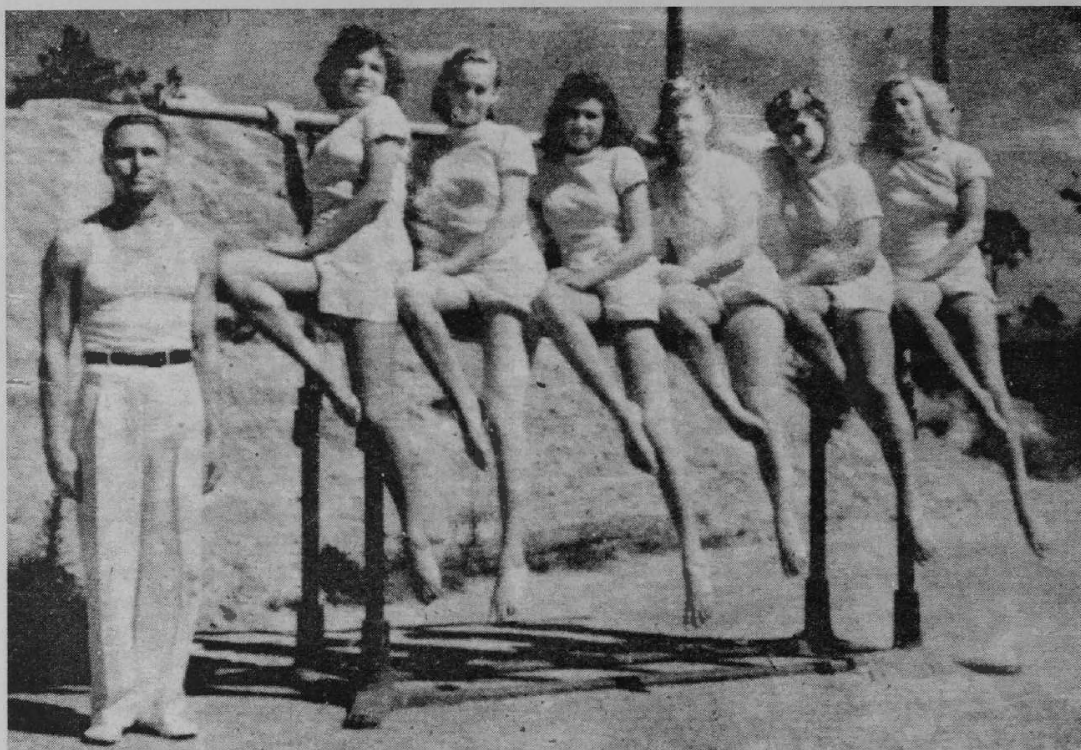
Sporta Sarīkojums - Melnā bumbā uz skatuves

Sporta svētki 1946. g.



Sporta svētkos 1946. g. 26. maijā

Uz zemākās līdztekas no kr.: Līvija Norgello, Ārija Draviņa, Līvija Duka, Edīte Skaistlauka un Astrīda Marauska. Uz augšējās līdztekas vidū Amanda Rozniece.



Brašās vingrotājas

No kr.: Fišbachas nometnes sporta vadītājs un vingrošanas skolotājs Ringolds Upatnieks, Astrīda Marauska, Līvija Duka, Ārija Draviņa, Amanda Rozniece, Līvija Norgello un Edīte Skaistlauka.[346]

346. E. Krauca uzņēmums, Ilustrētais Vārds, 1946. g. augustā-septembrī





Sporta svētkos 1946. g. 26. maijā ar skolotāju Elzu Nātriņu





Baleta kursi 1948. g. vasarā – Almas Kūmiņas vadībā



Basketbolisti dārzniecības priekšā

Pirmā rindā no kr.: Saulgaitis Stūrāns, Jūlijs Ulms, Vilnis Ulms, Gunārs Stūrāns, (?) un (?).
Otrā rindā no kr.: Samuels Knochs, (?), Edgars Nonācs, Gunivaldis Selga un Ritvars Grīnvalds.

Basketbola sacīkste

Basketbola sacīkste, kas notika 3. martā starp ģimnazijas un nometnes sastādīto komandu, izvērtās par degpunktu Fišbachas jaunatnes un sporta entuziastu vidū.

Daudz tika gudrots un spriests, kuŗa komanda šoreiz uzvarēs. Daudzi skatītāji aizgāja mājās neapmierināti, jo viņu simpatijas bija piederējušas zaudētājiem. Jāsaka, ka cīņa notika nevien uz laukuma, bet arī skatītāju rindās, jo arī tie mēģināja pārspēt viens otru ar dažādiem uzmudinājuma veidiem. Brīžam pat likās, ka skatītāji sāks iejaukties spēlē uz laukuma, tomēr, gods kas gods, šoreiz tie apmierinājās tikai ar labi organizētiem kliedzieniem un dažādu trijžuburu pūšamo instrumentu lietošanu. Pēc spēles beigām gan citi no visjaunākās paaudzes sporta entuziastiem aizgāja mājās asarainām acīm un zili nodauzītiem locekļiem, bet tas tā tikai starp citu ...

Abas komandas demonstrēja ļoti saistošu un augstvērtīgu spēli; ar saviem straujajiem izrāvieniem un preciziem metieniem šoreiz visvairāk izcēlās Panders (nom. sast.). Agrāko „grozu karali" I. Dumpi (ģimn.) sastādītā komanda nosedza tik labi, ka viņam tikai retu reizi izdevās atkratīties no pretinieka, bet pie labiem iemetieniem tomēr netiekot.

Abos puslaikos spēle norisinājās ārkārtīgi straujā tempā, brīžam pat neatļauti asi, tā kā tiesnesim ar piezīmēm nebija jāskopojas. No skatītājiem bieži vien atskanēja neapmierinātība par tiesneša it kā nepareizi piespriesto soda metienu, taču jāsaka, ka šie sodi bija 99% pareizi un pilnīgi bezpartejiski. Pie tam, vienam tiesnesim izsekot katrai spēlētāju darbībai ir pilnīgi neiespējami, it sevišķi, ja spēle norit tik strauji.

Pirmais puslaiks beidzās ar ģimnazijas komandas uzvaru (12:8), bet otrā puslaikā, aizejot no laukuma ģimnazijas labākajam spēlētājam I. Dumpim, stāvoklis sāka strauji uzlaboties par labu sastādītajai komandai. Nelīdzēja ģimnazijas audzekņu dažādie uzmudinājumi spēles laikā, nedz arī lietpratīgas pamācības. Visi ģimnazijas komandas labi organizētie uzbrukumi tika izjaukti, un bumba atkal un atkal nonāca pie pretinieka. Panders, H. Norgello un J. Burģelis jeb otrādi, un bumba atkal ielidoja ģimnazijas grozā. Spēle beidzās tad arī ar 30:16 nometnes sastādītās komandas labā.

Salīdzinot šo spēli ar agrākajām, jāsaka, ka mūsu basketbolisti ir teicami progresējuši, vienīgi spēlētāju sadarbība klibo. Nav teicami, ja katrs atsevišķs spēlētājs paļaujas tikai uz saviem spēkiem un met bumbu grozā no pilnīgi neiespējama stāvokļa, turpretī viņa biedrs stāv pie groza pilnīgi neievērots.

Punktus ieguva nometnes sastādītās labā: Panders – 13, Burģelis – 8, Jaunkalnietis – 4, Krečko – 5. Ģimnazijas labā: Ezers – 4, I. Dumpis – 4, Šics – 6, Riekstiņš – 2.

P.V.[347]

Dienas skati

Mūsu nometnes sporta sacīkstēs arvien vairāk novērojamas parādības, kas vārda tiešā nozīmē atgādina agrāko lauku gada tirgus skatus. Pagājušās sestdienas sacīkstes bija pulcinājušas kuplu skaitu skatītāju. Viena daļa no tiem vai nu sēdēja, vai stāvēja zināmajās atļautajās robežās, bet bija ļoti daudz tādu, kas nerēķinājās un arī negribēja rēķināties ar pārējiem skatītājiem, rīkotāju atkārtotiem norādījumiem un pat sportistu ērtībām. Šie pilsoņi un pilsones patvarīgi lauzās iekšā sporta sacīkstes robežās, traucēja sportistus un reizē tos tā „iekapselēja", ka traucēja pat kustības brīvības. Dažas mātes iestūma bērnu ratiņus ar visiem mazulīšiem sacīkšu nodalījumā. – „Vai nu visas esat sabraukušas? Brauciet tikai visas šurpu!" ironiski iesaucās sporta vadītājs. – Visuzbāzīgākie un nepaklausīgākie bija pusaudži, zēni un meitenes, starp kuŗiem, diemžēl, netrūka arī skautu un gaidu.

Agrākajos lauku gada tirgos tamlīdzīgi ielenca „kumēdiņu būdas", desu un kriņģeļu „bodes" un „leijerkastniekus" ar mērkaķi vai jūras cūciņu. Tur bija gluži tāds pats skats kā reizēm pie mūsu aplenktajiem sportistiem.

Tai pašā dienā, iedams īsi pirms plkst. 18.oo uz parasto sanāksmi, pie biroja novēroju šādu skatu: skauti un gaidas gāja parādes gājienā goda sardzē pie nacionālā karoga. Pagriezienā uz biroja pusi gājienam pretim stāvēja kāda meiča vīriešu biksēs, sabāzusi rokas bikšu kabatās izgāzusi krūtis „meta ar acīm zibeņus" pretim stāvošam kavalierim. Viņa labi redzēja, ka tuvojas skauti, bet neatrada par vajadzīgu paiet sāņus, un skauti tos apgāja ar līkumu.

Tādas ir variācijas dažu pilsoņu demokratiskā izpratnē.

D.S.[348]

Sporta propagandas diena Fišbachā

Svētdien, 26. maijā (1946. g.) mūsu nometnē notika Sporta propagandas diena. Sacensību ievadījumā notika rīta vingrojumu demonstrējumi R. Upatnieka vadībā. Pa vingrojumu laiku sāka līt spēcīgs lietus, tā kā radās bažas, vai pārējās sacensības varēs vairs notikt. Lietus tomēr nostājās, un uz cīņu gatavojās vīriešu volejbolisti. Pirmajā spēlē sastapās amerikāņu darbos strādājošie un nometnes sastādītā vienība. Šeit neredzēja nekā augstvērtīga. Cīņa tomēr izvērtās sīva. Pirmajā setā pie tīkla ļoti veiksmīgi darbojās Robiņš. Viņš panāca nometnes sastādītajai vienībai 10:0 labvēlīgu rezultātu. Tikai tad viņa pretspēlētājam Lipkovskim izdevās bumbu atņemt. Pirmo setu uzvarēja nometnes vienība ar 15:9. Pēc pirmā seta vieglās uzvaras nometnes sastādītā kommanda, spēlēja ļoti vieglprātīgi un zaudēja setu mūsu „amerikāņiem" ar rezultātu 15:10. Trešajā setā iedegās sīva cīņa par katru punktu. „Amerikāņu vienība" saspēlējās veiksmīgāki un guva uzvaru 15:11.

Liels un patīkams pārsteigums skatītājiem bija divas sieviešu komandas. Vienā pusē nostājās ģimnazistes, un otrā pusē nometnes sastādītā vienība. Šeit sievietes demonstrēja raksturīgu iesācēju spēli. Lai gan treniņi notiek vairāk nekā divus mēnešus, neviena vienība nav iemācījusies pareizi spēlēt uz tīkla, t.i. labi gremdēt un kaut cik precīzi plasēt. Pirmo setu uzvarēja nometnes sastādītā vienība, kaut gan skatītāju morālais atbalsts piederēja ģimnazistēm. Tas, varbūt, ietekmēja nometnes spēlētājas, un otrā setā tās nespēja pretoties ģimnazistēm. Sets beidzās 15:3 ģimnazijas labā. Trešajā setā nometnes spēlētāji sasparojās, un cīņa izvērtās ļoti sīva. Katrs ģimnazistu iegūtais punkts tika apsveikts skaļām ovācijām, bet pretinieku zaudētās bumbas ar skaļu atvieglotu uzelpošanu. Sīva cīņa risinājās līdz pat spēles pēdējiem momentiem, kad veselākus nervus bija saglabājušas nometnes spēlētājas un, par spīti ģimnazistu cienītājiem, uzvarēja ar 16:14. Zaudētājas tomēr par savu spēli izpelnījās ziedus no Vircburgas ģimnazistiem. Abas spēles atzīstami labi tiesāja Dumpis, atskaitot pāri sīkas kļūdas.

Pēc maza pārtraukuma uz cīņu gatavojās mūsu „amerikāņu" un nometnes sastādītās vienības basketbolisti. Spēles sākums bija līdzvērtīgs, par ko liecina arī pirmā puslaika rezultāts 7:7. Otrā puslaikā stipri grēkoja strādājošo vienības aizsargi. Aizsardzība pajuka pavisam, kad savainoja aizsargu Briedi tā, ka viņam vajadzēja

---

347. Vēstis Nr. 10 (32), 1946. g. martā 19. lpp.
348. Vēstis Nr. 23 (45), 1946. g. 22. jūnijā

atstāt laukumu. Tas ļāva pretinieka uzbrucējiem gūt punktu pēc punkta. Žēl, ka spēle izvērtās nevajadzīgi asa. Cīņa beidzās ar rezultātu 29:15 sastādītās komandas labā. Uzvarētāju veiksmīgākie punktu guvēji bija Šics, Ezers un Vanags.

Plkst. 14.oo notika basketbola cīņa starp Marktredvicas un Fišbachas labākajiem basketbolistiem. Spēles sākums bija līdzvērtīgs. Mūsu vienība spēlēja zonu aizsardzību, turpretī viesi vīrs vīru. Ar šādu segšanas veidu mūsu spēlētāji palika vienu otru reizi zem pretinieka groza nenosegti un guva grozus no drošiem stāvokļiem. Pirmais puslaiks nobeidzās mūsu labā ar 13:00. Viesu vienības augumā garo centra uzbrucēju Vītolu sekmīgi nosedza R. Norgello. Pirmā puslaika beigās H. Norgello izpelnījās ceturto piezīmi, un tam vajadzēja laukumu atstāt. Otrā puslaikā mūsu vienībai nācās pārkārtot uzbrukumus. Uzbrucējam Burģelim vajadzēja spēlēt par aizsargu. Tā mūsu uzbrukums zaudēja daudz no sava straujuma. Arī viesi nosedza mūsu spēlētājus labāk nekā pirmajā puslaikā. Pretinieka aizsargi bieži kavēja neatļauti mūsu uzbrucējus, par to izpelnoties sodus. Jāmin, ka tiesneša V. Pastenieka vērīgajai acij šie pārkāpumi nepalika nepamanīti, un sodi bija bagātīgi. Soda metieni tika veikti ļoti vāji. No septiņiem piešķirtiem sodiem Fišbachieši nevienu neprata realizēt. Bez tam mūsu spēlētāji dažreiz no pilnīgi drošiem stāvokļiem aizmeta garām. Viesi mainīja spēles taktiku. Tie necentās spēlētājus izspēlēt brīvus zem groza, bet meta bieži pustālos un tālos metienus. Augumā garais Vītols prata atlekušās bumbas ņemt savā ziņā, spēlēja tās atpakaļ saviem uzbrucējiem un sāka atkal jaunus uzbrukumus. Tā viesi panāca sev labvēlīgu 22:17 rezultātu. Tagad tie necentās gūt grozus, bet gan nezaudēt bumbu. Mūsu spēlētāji centās pretinieka aizsargiem atņemt bumbu, līdz ar to zonu aizsardzībā radās nenosegtas vietas. To izmantojot, viesi guva divus grozus pēc kārtas. Spēle beidzās 28:17 viesu labā. Viņu labākais uzbrucējs bija Vītols, kuŗš labi cīnījās zem pretinieka groza, bumbu spēlējot atpakaļ aizsargiem vai pats raidot to grozā. Viņš ieguva 15 punktus.

Programmas turpinājums norisinājās uz vieglatlētikas laukuma. Sacensību ievadījumā notika visu dalībnieku parāde un sacensības atklājot, nometnes sabiedriskās nozares vadītājs A. Gulbis īsos vārdos norādīja uz sporta nepieciešamību. Tad sākās vingrojumi ar auklām. Šos vingrojumus veica nometnes vingrotājas A. Rozenieces vadībā. Turpinājumā norisinājās vieglatlētikas sacīkstes dažādām vecuma grupām. Sievietes vieglatlētikas sacensībās nepiedalījās tādā skaitā kā bija gaidīts. Arī vīriešu sacensībās izcili rezultāti netika sasniegti. Cīņas laukumā beidzās ar 3000m soļošanu, kuŗā piedalījās mūsu bijušais izlases soļotājs Tirzītis, kuŗš protams arī uzvarēja. Līdz ar to sacensības laukumos bija beigušās.

Demonstrējumus zālē ievadīja tautskolu zemāko klašu audzēknes ar rūpīgi sagatavotu deju. Visas dejas, ritmiku, ķermeņtechnikas vingrojumus un vingrojumus uz zviedru baļķa bija sagatavojušas tautskolas un ģimnazijas skolnieces E. Nātriņas vadībā. Kā jau parasti, tā arī šoreiz Nātriņas vadītie priekšnesumi izdevās lieliski, sevišķi ķermeņtechnikas un zviedru baļķu vingrojumi. Vingrojumus līdztekās sievietēm un vīriešiem vadīja R. Upatnieks. Arī šie vingrojumi bija ļoti labi sagatavoti, ja ņemam vērā, ka līdztekas mūsu rīcībā ir tikai dažus mēnešus. R. Upatnieks pats noslēgumā demonstrēja īstas klases kombinācijas.

Nobeigumā sarīkojumu zālē notika sportistu balle. Visumā sporta propagandas dienu var uzskatīt par labi izdevušos.[349]

Māju turnīrs volejbolā

Laikā no 29. jūlija līdz 18. augustam (1946) notika māju turnīrs volejbolā. Turnīrā piedalījās 17 komandas. Turnīra vadībai galvenais nolūks bija šādā veidā radīt lielāku interesi skaistajā volejbola spēlē. Tiešām sākumā bija redzams, ka visiem spēlētājiem liela interese par turnīra izdošanos. Jānožēlo vienīgi 8a mājas ļaudis, kuŗi solījās piedalīties, bet no abām spēlēm atteicās, lai gan tur bija spēlētāji, kuŗi gribēja spēlēt un uzvarēt. Kādēļ tas tā? Tas turnīra vadībai nav zināms. Turnīru ievadija 26b māja un 25/26 māja. Kautgan 26b mājai trūka dažu spēlētāju, tomēr tā neatlaidīgi cīnījās par katru punktu, tā sagādājot spēcīgai mājai savu pretestību. Arī volejbola interesenti katru vakaru neatlaidīgi atbalstīja morāliskā ziņā savas mājas komandu. Katra komanda cīnījās ar lielu neatlaidību par katru punktu. Apsveicama ir tā saucamā „veco vīru klase", kas godam cīnījās un pat vienā otrā gadījumā pārspēja gados jaunākos. Tā redzējām veco sportistu cīņu sparu, toties jaunie sportisti ir flegmatiskāki, liekas iedomīgi uz sevi, un vienā otrā gadījumā atturas parādīt savas īstās spējas. 8 vājākajām mājām turnīra vadība sarīkoja gandarījuma turnīru, lai redzētu, kuŗa no šīm komandām ir labākā. (Arī gandarījuma turnīrs tuvojas beigām.) Tuvākā nākotnē paredzēts tāds pats turnīrs sieviešu komandu starpā. Svētdien, 17. augustā notika finālspēle starp 27/28. māju un 25/26. māju. Viegli uzvarēja divos setos 27/28. māja, kuŗas komandā spēlēja Panders, G. Ērglis, I. Lipkovskis, I. Lūsis un J. Dūcis. Tiesāja – F. Ādamsons un J. Robiņš.

---

349. Vēstis Nr. 20 (42), 1946. g. 1. jūnijā 15. lpp.

Vietu sadalījums:

1.	vietā	27/28. māja
2.	"	25/26. "
3.	"	7/8."
4.	"	8.bcdef"
5.	"	4.bcd"
6.	"	26.b"
7.	"	21/22."
8.	"	13/14"

A.[350]



Fišbachas vienība 1947. g.

No kr.: J. Panders, J. Burģelis, E. Briedis, H. Norgello un I. Dumpis.

Sporta demonstrējumi (1946. g. dziesmu dienu laikā)

Vienlaicīgi ar vairākiem citiem sarīkojumiem agrās pēcpusdienas stundās notika dažādi sporta demonstrējumi: Vingrotavā zēni rādīja savu māku uz zemajam līdztekām, bet vīriešu grupas dalībnieki uz augstajām. Vingrojumus sportisti izpildīja precīzi un veiksmīgi, kas, šķiet, viņu apmācītāja, Fišbachas nometnes fiziskās audzināšanas instruktora, Upatnieka nopelns. Vel redzēja E. Nātriņas iestudētos ritmoplastiskos vingrojumus un vingrotāju demonstrējumus uz nevienādām līdztekām.

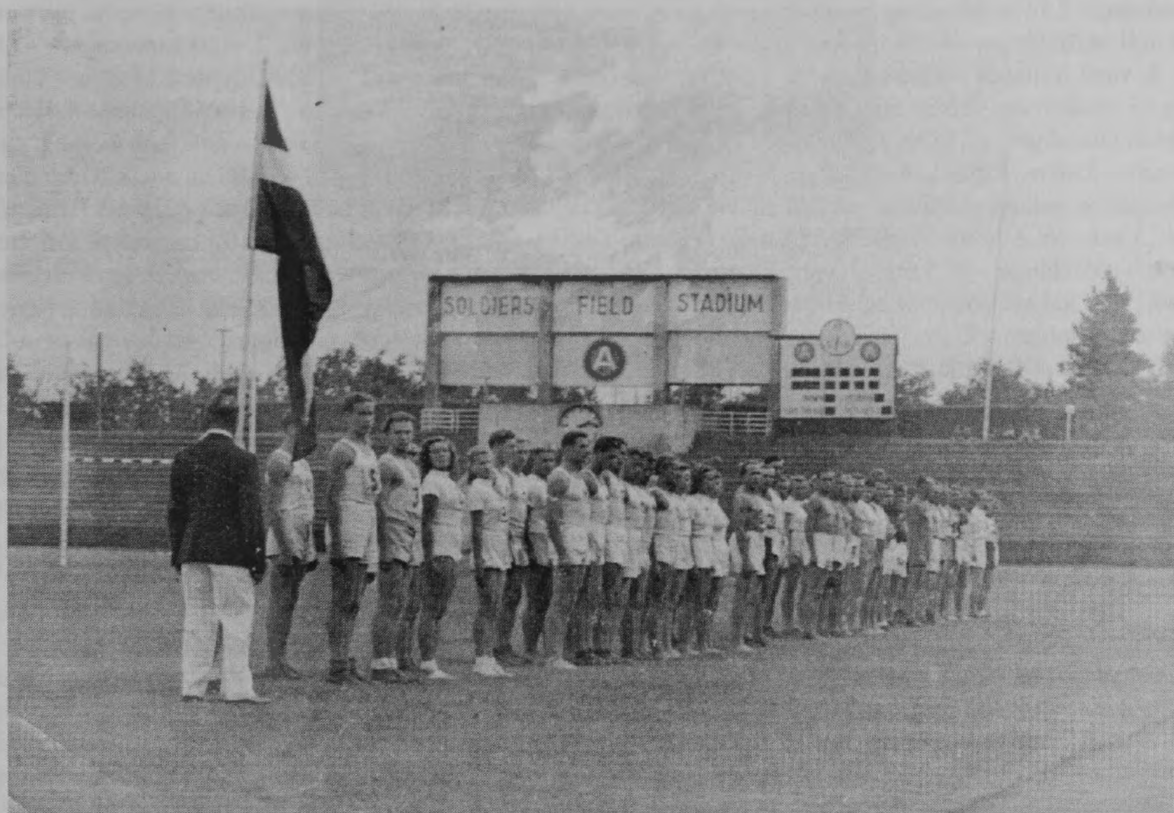
Tikām Fišbachas nometnes futbola laukumā sacentās kāda britu Nirnbergas tribunāla apsardzības vienības komanda ar Fišbachas sportistiem. Visai sportiskajā, bruņnieciskajā cīņā, kuŗā no latviešu puses bez jaunajiem spēkiem piedalījās pazīstamie, kādreizējās mūsu valsts vienības spēlētāji Šeibelis, Bebris, Pērkons un Laumanis, beidzās ar latviešu nometnes komandas 3:1 uzvaru. Šāds rezultāts visā pilnībā atbilda sacensoņu veikumiem. Latvieši bija ātrāki un viņu piespēles precīzākas, ko viesi mēģināja atsvērt ar kustīgumu un centību.[351]

350. Vēstis Nr. 32 (54), 1946. g. 24. augustā 18. lpp.
351. Tēvzeme Nr. 48, 1946. 3. VII.

Bavārijas meistarsacīkstes

24. un 25. augustā (1946) mūsu sporta kopa bija sarīkojusi Ziemeļbavārijas meistarsacīkstes vieglatlētikā. Sacīkstes notika Nirnbergas sporta stadionā. Arī no mūsu nometnes piedalījās diezgan kupls dalībnieku skaits, un tieši lielais vairums bija skolnieku, kas uzrādīja diezgan apmierinošus rezultātus tik lielās sacīkstēs: Dekmeijere izcīnīja 3. vietu augstlēkšanā – 1,22 m un 6. vietu tāllēkšanā – 4,03 m. Dukai neveicās lodes grūšanā, lai gan ar saviem treniņos sasniegtiem rezultātiem varēja iegūt pirmo vietu. Skriešanā 60m labākās sekmes guva tautskolas audzēkne Pone, kuŗa iekļuva finālā un izcīnīja 5. vietu. Ja Pone nenervozētu un būtu vairāk trenējusies, laiks būtu bijis labāks. Stafetes komanda 100% sastāvēja no skolniecēm (R. Pone, A. Pubule, Ā. Draviņa un A. Dekmeijera) kuŗa ieguva 3. vietu. Arī vīriešu sacensībās piedalījās skolnieki, kuŗiem gan tā neveicās kā meitenēm. Tā 100 m skrējienā no 3 skolniekiem (E. Nonācs, J. Vanags, I. Dumpis) finālā iekļuva tikai E. Nonācs un izcīnīja 5. vietu. Tāllēkšanā piedalījās 2 skolnieki – J. Vanags un I. Dumpis. I Dumpis ieguva 3. vietu ar rezultātu – 5,795 m. Neveicās J. Vanagam, jo liktenīgie četri cm neļāva viņam iekļūt finālā, bet bija jāapmierinājās ar 7. vietu. Lielāko triumfu Fišbachas nometne piedzīvoja 4X100 m stafetē kur 3 dalībnieki no visas komandas bija skolnieki (E. Nonācs, J. Vanags, I. Dumpis). Viņi izcīnīja otro vietu ar laiku 49,4 sek. Varam būt apmierināti, jo lielākā daļa tik lielās sacīkstēs piedalījās pirmo reizi. Ja notiktu ģimnazijas vieglatlētikas sacīkstes, kā tas bija Latvijā, tad mūsu skolas vieglatlēti godam aizstāvētu skolas krāsas.

Ilmārs Dumpis[352]



Ziemeļbavārijas meistarsacīkstēs, sportistu parāde, vadītājs R. Upatnieks

Ziemeļbavārijas meistarsacīkstes vieglatlētikā

Sestdien, 24. aug. un svētdien, 25. aug. (1946.) plkst. 14.oo notika Nirnbergas sporta stadionā Ziemeļbavārijas meistarsacīkstes vieglatlētikā. Apkārtējās nometnes bija sagatavojušās šim sacīkstēm un piedalījās kuplā skaitā. Sacīkšu laikā mēs varējām redzēt, ka vieglatlēti bija dūšīgi gatavojušies, un viens otrs rezultāts bija tiešām ļoti labs, kā piem. lodē Neilands, P. ar rezultātu 13,11 m., kas trimdā ir otrs labākais sasniegums. Labākais rezultāts pieder Milleram ar 13,57 m. Sacīkstes pirmajā dienā atklāja Fišbachas nom.

352. Lāpa Nr. 3, 1946. g. 58 lpp.

vecākais A. Gulbja kungs. Pēc sacīkšu atklāšanas un sportistu parādes sākās 100 m. priekšskrējieni. Priekšskrējienos labāko laiku sasniedza Gunarsons – 12,0 sek. bet finālā Gunarsons uzvarēja 11,6 sek. Otrā vietā palika Siliņš – 12,0 sek., 3. vietā Lamberts – 12,2 sek.

60 m. skrējienā, sievietēm uzvarēja Ozoliņa – 9,3 sek., 2. vietā Baumane – 9,3 sek., 3. vietā Lasmane – 9,3 sek. Lode vīriešiem – uzvarēja P. Neilands – 13,11 m., 2. vietā Lipomanis – 12,71 m., 3. vietā Poltraks – 11,37 m. 400 m. skrējienā uzvarēja Lamberts – 56,1 sek., 2. vietā Siliņš – 56,3 sek., 3. vietā Strazds – 57,6 sek. Tāllēkšanā vīriešiem uzvarēja Gunarsons – 6,39 m., 2. vietā Osītis – 6,oo m. ,3. vietā Dumpis – 5,795 m. ,1500 m. skrējienā uzvarēja Āboltiņš ar 4 min. 24,3 sek., kas ir tikai 9,3 sek. sliktāks par Tetera labāko laiku. Ievērojot, ka Āboltiņam nebija spēcīgas konkurences, satiekoties ar Teteru abu starpā risinājās sīva un interesanta cīņa. 2. vietā Ritums – 4:39,7 min., 3. vietā Brakmanis – 4:42,2 min. Augstlēkšanā sievietēm uzvarēja talantīgā jaunās paaudzes augstlēcēja Graudiņa, kuŗa pārlēca 1,43 m., 2. vietā Baumane – 1,26 m. un 3. vietā Dekmeijera – 1,21 m. Diska sviešanā uzvarēja Potraks – 38,42 m., 2. vietā Lipomanis – 37,97 m., 3. vietā Neilands – 35,46 m. Sacīkšu pirmo dienu nobeidza 10,000 metru soļošana, kuŗā uzvarēja Rasa, kuŗš pēdējo soļotāju pārspēja ar 2 apļiem, ar laiku – 53:24,5 min., 2. vietā Fišbachas jaunais soļotājs Dreizis – 55:52,5 min., kuŗš apriņķoja savu skolotāju Tirzīti., 3. vietā Tirzītis – 50:20,4 min.

Svētdienas sacīkstes iesāka ar 200m skrējienu. Uzvarēja Gunarsons ar 23,9 sek., 2. vietā Strazds – 24,8 sek., 3. vietā Lamberts – 24,8 sek. 800 m. skaistu uzvaru izcīnīja Āboltiņš ar laiku 2:8,7 min., 2. vietā Ritums – 2:13,5 min., 3. vietā Brokmanis – 2:14,9 min. Augstlēkšanā vīriešiem uzvarēja Virziņš – 1,73 m., 2. vietā Galviņš – 1,65 m., 3. vietā Lipomanis – 1,65 m. Lodē sievietēm uzvarēja Karlsone ar 8,08 m., 2. vietā Tilgale – 8,oo m., 2. vietā Baumane – 7,83 m. Neveicās Dukai, kura treniņos grūda lodi 9,oo m. un pat pirms sacīkstēm pārspēja Karlsoni, bet tieši sacīkstēs nepadevās neviens grūdiens. Šķēpā uzvarēja Baltausis ar 43,27 m., 2. vietā Lipomanis – 43,09 m., 3. vietā Neilands – 40,64 m. 5000 m. skrējienā uzvarēja Brakmanis – 19:8,2 min., 2. vietā Skrabis – 20:6,6 min., 3. vietā Bušs – 20:35 min. Tāļlēkšanā sievietēm uzvarēja Pētersone – 4,57 m., 2. vietā Baumane 4,415 m., 3. vietā Graudiņa – 4,135 m. Kārtslēkšanā uzvarēja Lipomanis – 3,10 m., 2. vietā Gunarsons – 3,oo m. un 3. vietā Virziņš – 3,oo m. Ārpus konkurences notika vesera mešana, kuŗā uzvarēja Poltraks – 40,80 m. Sacīkšu otru dienu nobeidza ar stafetes skrējienu. Sacīkšu stafetē sievietēm uzvarēja Eichštate ar laiku 33,3 sek., 2. vietā Hersbruka – 35,5 sek. un 3. vietā Fišbacha 35,8 sek. (Pubule, Draviņa, Pone, Dekmeijera). 4x100 m. stafetē vīriešiem uzvarēja Vircburga – 47,5 sek., 2. vietā Fišbacha – 49,4 sek. (Dumpis, Vanags Nonācs, Galēns), 3. vietā Eichštate – 50,2 sek.Vakarā plkst. 21.oo Fišbachas sarīkojumu zālē nometnes vecākais A. Gulbja kungs uzvarētājiem pasniedza diplomus. Ziemeļbavārijas meistarsacīkstes vieglatlētikā ir noslēgušās; es domāju, ka neviens nevarētu teikt, ka tās nebūtu izdevušās vai kautkādā veidā būtu klibojušas. Sacīkstes noritēja gludi, kā programmā bija paredzēts. Tālākais nodoms rīkotājiem ir sarīkot Baltijas tautu sporta svētkus, jo tik ideāla laukuma kā Nirnbergas stadionā nav pieejama nevienai citai nometnei, bet tas nav vēl skaidri zināms, jo gaida mūsu augstākā sporta vadītāja ministra A. Bērziņa kunga atbildi un norādījumus. Rīkotāji cer, ja gadījumā atļauja tiks dota, arī Fišbachas nometnes iedzīvotājiem tur nebūs nekā ko iebilst, bet tie tikai priecāsies, ka mūsu labākajiem sportistiem būs iespēja sacensties tādā laukumā, kāds ir Nirnbergas sporta stadions.

Rīkotāju pateicība lai ir visiem tiem, kuŗi palīdzējuši un veicinājuši Ziemeļbavārijas meistarsacīkšu labo izdošanos.

A.[353]

353. Vēstis Nr. 33 (55), 1946. g. 31. augustā 18. lpp.



Fišbachas 4x100m stafetes vienība 1946. g.

No kr.: J. Galēns, E. Nonācs, I. Dumpis un J. Vanags.

Ansbacha – Fišbacha

13. oktobrī (1946) Fišbachas YMCA's volejbola un basketbola komandas sacentās ar Ansbachas sportistiem. Volejbolā pārāki bija fišbachieši, kuŗi uzvarēja 3 setos 15:10; 9:15; 15:2. Ja pirmajos divos setos bija vienlīdzīga spēle, tad 3. setā daudz labāk spēlēja mūsu komanda un, izmantojot pretinieka apjukumu, uzvarēja pārliecinoši. Fišbachas komanda spēlēja labi, lai gan vienu otru reizi spēle laukumā ne visai apmierināja. Varēja būt mazliet kustīgāki un precīzāki, piespēlējot cēlājiem. Labi „noblokēja" pretinieka gremdētājus Kalniņu un Virziņu. Arī visi trīs gremdētāji (J. Robiņš, J. Panders un A. Kraučums) bja labāki nekā citreiz redzēti. Arī cēlāji bija savas spēles augstumā (J. Ādamsons, G. Ērglis un H. Norgello).

Basketbolā uzvarēja Ansbacha 26:23 (17:7). Spēli iesākot Fišbachas komandai bija jāspēlē pret sauli. Pirmās 10 minūtēs Ansbacha spēlēja un diktēja savu spēles veidu, bet mūsu komanda nevarēja iejusties, tāpēc zaudēja grozu pēc groza. Pirmai ceturtdaļai beidzoties, rezultāts bija 15:1 Ansbachas labā. Uzvarot E. Briedim, Dumpja vietā, fišbachieši pārvar apjukumu. Gan arī tad vēl nelaimējās ar rezultātu samazināšanu, taču arī ansbachieši netiek vairs tā pie mūsu groza. Pirmajam puslaikam noslēdzoties, rezultāts samazināts 17:7. Otrā puslaikā spēlējot pa sauli, rodas arvien lielākas izdevības zem groza. Rezultāts arī neizpaliek, īsā laikā mūsējie rezultātu samazinājuši 19:13. Tad patāls metiens padodas Briedim un rezultāts 19:15. Labs kreisās rokas āķis izdodas Bundulim, bet tūlīt Ansbacha straujā uzbrukumā gūst grozu, rezultāts 21:17. Izmantojot mūsu komandas apjukumu, ansbachieši gūst grozu un vēlāk piešķirto sodu realizē rezultātu paaugstināšanā 24:17. Pēdējās minūtēs vairāk veiksmīgi caurgājumi dod mūsu komandai 3 grozus 24:23. Pēdējās sekundēs vienu grozu iemet ansbachietis Oškalns un spēle beidzās 26:23 Ansbachas labā. Ansbachas tiesnesis bija slikts, tomēr publikas izturēšanās varēja būt mazliet saudzīgāka un tik karstasinīgi nedziedāt mūsu komandai līdzi. Sevišķi tas sakāms par jaunatni, vajaga atbalstīt pašu komandu, bet pretiniekam, metot sodu, var iztikt arī bez „aurošanas". Tāds paņēmiens ir tikai lietuviešiem un es domāju, ka mums nevajadzētu ar viņiem sacensties.

Punktus Fišbachai ieguva: Panders – 7; Bundulis – 6; Ādamsons –2; Briedis –4, Burģelis –4; Dumpis – 0.[354]

354. Vēstis Nr. 40, 1946. g. 19. oktobrī 17. lpp.

Mercfelde – Fišbacha

Svētdien, 20. oktobrī (1946) pēc vieglatlētikas sacīkstēm notika divas basketbola spēles ar Mercfeldi (vīriešu un sieviešu). Pirmās sāka spēlēt vīriešu komandas. Spēli sākot, Fišbachas komanda ar straujiem caurrāvieniem panāk 4:0. Mercfeldes komanda gūst grozu pēc groza un īsā laikā panāk 8:6. Tā arī noslēdzās 1. ceturtdaļa. Arī 2. ceturtdaļā Mercfelde neatdod vadītāja vietu un noslēdz 1. puslaiku 12:7 savā labā. Otrā puslaikā pēc veiksmīgām saspēlēm rezultātu izlīdzina un iegūst 17:14. Nesaprašanās starp aizsargiem un uzbrucējiem rada Mercfeldei izdevību rezultātu izlīdzināt un veiksmīgām saspēlēm nonākt vadītāja vietā ar 21:17. Saņemoties, mūsu komandai, rezultāts samazinās 25:23, taču puslaikam beidzoties Mercfelde uzvar ar 27:23.

Mercfeldei punktus guva V. Lerchs – 10 pkt.; J. Puriņš – 7. pkt.; R. Pērkons – 6 pkt.; H. Turciņš – 4 pkt.; Fišbachai J. Panders – 11. pkt.; A. Bundulis – 8. Pkt.; J. Burģelis – 2. pkt.; V. Šics – 2. pkt.

Spēļu turpinājumā satikās abas sieviešu komandas. Spēlei sākoties Mercfelde noteic spēles veidu un ātrumu. Drīz punkti ir 6:1 Mercfeldes labā. Otrā ceturtdaļā mūsu komanda saņēmās un lēnām samazināja rezultātu 6:5, tā arī beidzās 1 puslaiks. Otrā puslaikā rezultāts strauji mainās gan vienas, gan otras komandas labā. Pēdējās ceturtdaļas sākumā mūsu komanda ir ar 5 pkt. starpību, tad brīva tiek Irbe, un rezultāts samazinās 13:10. Vēl iemeta Bebre, un rezultāts 13:12. Īsi pirms puslaika beigām sodu iemet A. Pubule, un spēle beidzās 14:12 Fišbachas labā. Ja sākumā mūsu komandai neveicās, tad iespēlējoties radīja vienu otru apjukumu mercfeldietēm, kur spēles smagumu izjuta Irbe un Bebre. Labākās Fišbachas komandā bija A. Draviņa un A. Pubule. Visumā saspēle bija laba, vienīgi sākumā par daudz pārkombinējās un kavējās ar metieniem grozā. Toties vēlāk arī metieni izdevās.

Mercfeldei: Bebre – 5. pkt., Irbe – 5 pkt., Pērkone – 1 pkt., Klungste – 1 pkt.

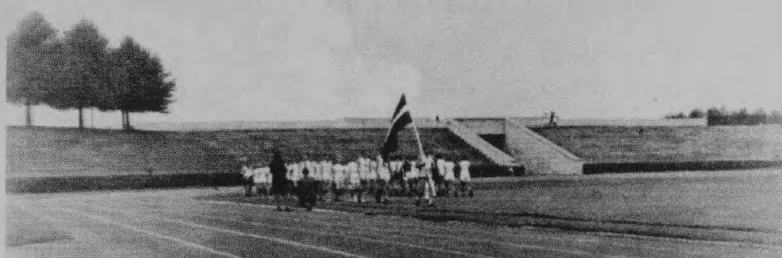
Fišbachai: Draviņa – 6 pkt., Kušķe – 5. pkt., Pubule – 3 pkt.

Tiesāja J. Ādamsons un I. Dumpis (Fišbacha).[355]



Stadionā Dutzenteichā

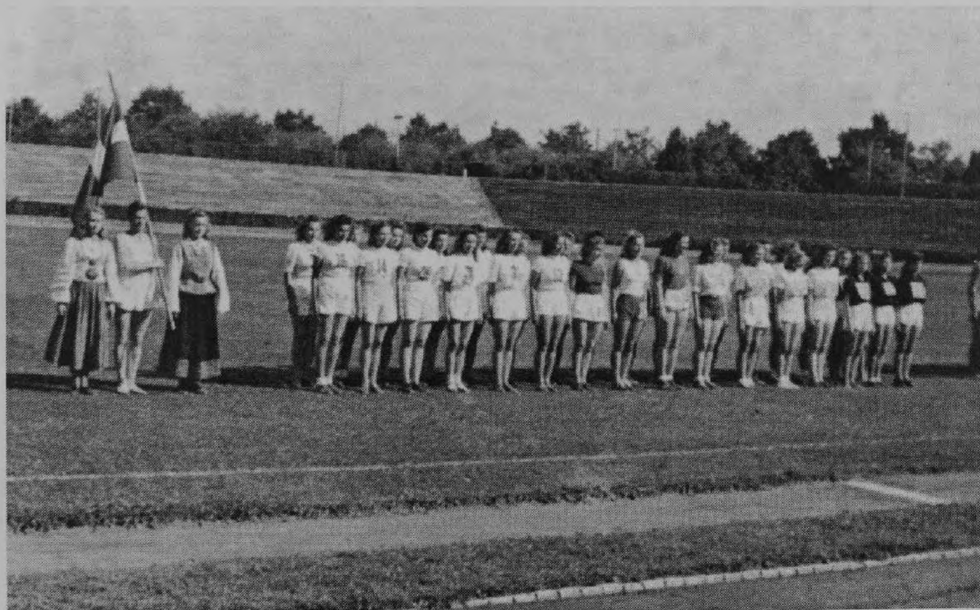
355. Vēstis Nr. 42, 1946. g. 2. novembrī 18. lpp.





Vācijas trimdas sporta svētku atklāšana

Karogu Nirnbergas stadionā ieved Ringolds Upatnieks. Karogu nes Dāliņš ar Baibu Birzuli un Gaidu Dumpi.



Sportistu parāde 1947. g. 13. septembrī Nirnbergas stadionā

No kr.: Gaida Dumpe, J Dāliņš ar karogu un Baiba Birzule.



1947. g. 13. septembrī

3. vieta tāllēkšanā, Ilmārs Dumpis 6,41 m.



Fišbachas basketbolsti spēlē ar Detmoldu Fišbachā 1947. g.

#6 Imants Burģelis, #9 Ilmārs Dumpis, labā pusē melnā kreklā J. Panders.



Detmolda – Fišbachas basketbola spēle

Centrā lec Ilmārs Dumpis un Harijs Ligenbergs. Uzvarēja Detmolda.



Pēc cīņas ar Hersbrukas vienību 1947. g.

1. rindā no kr.: Ojārs Ozols, Pauls Krastiņš, Leons Kuplis, Ritvars Grīnvalds, Andris Poruks un Vilnis Ulms.
2. Stāv no kr.: Ilgvars Silgailis, Saulgaitis Stūrāns, Juris Dūcis un Zigurds Lēvenšteins



Fišbacha – Dinkelsbīle jaunatnes meistarība

#8 Pauls Krastiņš.

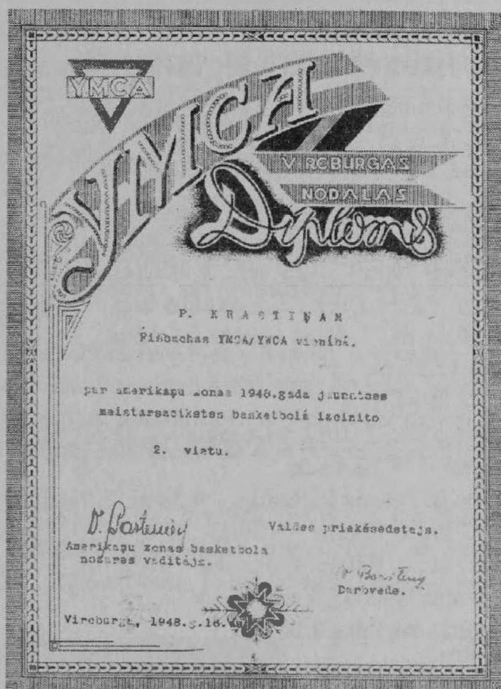


14b barakas voleja komanda

No kr.: Leons Gutbergs, Zigurds Drēžs, Gunārs Stūrāns, Oļģerts Pūris un Uldis Pūris.

Jaunatnes Basketbols

Jaunatnes basketbola komanda sastāvēja no ģimnazijas audzēkņiem un sacentās ar citu nometņu komandām ar viduvējām sekām, atskaitot 1948. gada amerikāņu zonas jaunatnes meistarsacīkstes Vircburgā, kur ieguva 2. vietu. Fišbacha pieveica Vircburgas II vienību 54:31, Valku 30:29 zaudējot Vircburgas I vienībai 41:21. Fišbachas vienības sastāvā parasti spēlēja O. Ozols, L. Kuplis, R. Grīnvalds, Z. Lēvenšteins, P. Krastiņš, A. Poruks, J. Ulms, G. Sildegs u.c.[356]


YMCA

YMCA Vircburgas nodaļas Diploms

P. KRASTIŅAM
Fišbachas YMCA/YWCA vienībā,

par amerikāņu zonas 1948.gada jaunatnes
meistarsacīkstes basketbolā izcīnīto

2. vietu.

Amerikāņu zonas basketbola nozares vadītājs.

Valdes priekšsēdētājs.

Darbvede.

Vircburgā, 1948.[illegible].16.

Fiziskās kultūras un plastikas demonstrējumi

Dziesmu dienā, 30. jūnijā tautskolas, ģimnazijas un nometnes vingrotāji sniedza vingrojumu un plastikas pēcpusdienu.

Programmu ievadīja mazo tautskolas meiteņu deja skol. E. Nātriņas iestudējumā, kas izraisīja jūsmīgus aplausus skatītāju vidū. Ģimnazijas meitenes veidoja uz zviedru baļķa dažādas plastikas figūras un jauki veica „Jūriņ prasa smalku tīklu", ko bijām jau agrāk skatījuši.

It glītus vingrojumus uz līdztekām vingr. skol. R. Upatnieka vadībā sniedza skolnieki un pieaugušo vingrotāji.

Sarīkojumu nobeidza ģimnazistu dejotā tautas deja, kas liecināja, ka skol. E. Nātriņa netik vien labi pārzin latviešu tautas dejas, bet kopā ar izpildītājiem pielikusi arī daudz pūļu, lai uzdevumu godam veiktu.

Pateicība E. Nātriņai un R. Upatniekam par rūpīgu un sapratīgu programmas iestudējumu.

Lgs.[357]

Galda tenisa turnīrs

Š.g. (1947) 9. novembrī notika Fišbachas nometnes galda tenisa turnīrs B klasei. Sacensības notika pēc divmīnusu sistēmas. Piedalījās 27 dalībnieki, kuņu vidū bija arī 3 labākās sieviešu galda tenisistes – L. Norgello, Dz. Robiņa un A. Draviņa.

Lielākais pārsteigums bija Z. Krauze, kuŗš gāja turnīrā no uzvaras uz uzvaru, bija pirmais finālists bez zaudējuma. Lielāko tiesu savus pretiniekus pārspēja 2 setos. Finālspēlē satikās Z. Krauze ar A. Straduli. Pēc iepriekšējā zaudējuma Z. Krauzem, A. Stradulim bija jāizcīna ne tikai grūta cīņa ar pretinieku, bet dabūja pārliecināties arī par savu izturību. Pēc 6 setu spēlēm 1. vietu izcīnija A. Stradulis. Finālcīņas rezultāti: Z. Krauze – A. Stradulis 8:21; 14:21; 21:18; 13:31; 12:21; 13:21.

Vietu sadalījums:

1. vietā Arvīds Stradulis 7 uzvaras 1 zaudējums

---

356. Pauls Krastiņš

357. Vēstis Nr. 25 (47), 1946. g. 6. jūlijā 16. lpp.

2. „ Zigurds Krauze 5 „ 2 zaudējumi
3. „ Alfrēds Zeņķis 4 „ 2 „
4. „ Gunārs Jēriņš 3 „ 2 „
5. „ Līvija Norgello 4 „ 2 „

Pirmie 3 B klases uzvarētāji sacentīsies ar beidzamiem trim A klases spēlētājiem, lai noskaidrotu, kuŗš pāriet uz A klasi un, kuŗš paliek B klasē. Novembra mēneša vidū notiks A klases turnīrs. Sacensības notiks katram ar katru. A klasē nācis jauns pastiprinājums – Gulbergs, kuŗš agrākajā nometnē izcīnījis 2. vietu.

I.D.[358]

1947. g. sezonas fišbachiešu vieglatlētikas sacīkšu rezultāti

Sievietēm 60 m skrējiens: 1. Ilze Baumhammere – 8,9 sek., 2. Ruta Pone – 8,9 sek., 3. Ārija Draviņa – 9,3 sek.
Augstlēkšanā: 1. Ārija Draviņa – 1,32 m, 2. Dzidra Strautiņa – 1,12 m.
Tāllēkšanā: 1. Ilze Baumhammere – 4,21 m., 2) Ārija Draviņa – 4,11 m., 3. Ruta Pone – 3,74 m.
Lodē: 1. Aija Burģele – 7,72 m., 2. Velta Muižniece – 7,21 m.
4 x 60 m. stafetē: Fišbachas vienība uzrādija 36,0 sekundes laiku.
Vīriešiem 100 m. skrējiens: 1. Gunārs Rēpiņš – 12,0 sek., 2. Jānis Galēns – 12,0 sek. 3. Jānis Vanags – 12,2 sek.
1000m. skrējiens: 1. Jānis Vanags – 2:54,7 sek., 2. Visvaldis Šics – 4:46,6 sek.
Tāllēkšanā: 1. Ilmārs Dumpis – 6,41 m., 2. Jānis Galēns – 6,12 m., 3. Jānis Vanags – 5,84 m.
Trijsoļlekšanā: Ilmārs Dumpis – 12,25 m.
Kārtslekšanā: Arnis Bundulis – 2,80 m.
Augstlēkšanā: 1. Jānis Galēns – 1,55m., 2. Ilmārs Dumpis – 1,51 m., 3. Gunārs Rēpiņš – 1,51 m.
5000 m. soļošanā: Zigurds Dreizis – 28:16,4 sek.
Lodē: 1. Jānis Vanags – 10,35 m., 2. Pēteris Lielzuika – 9,38 m. 3. Imants Kiusala – 9,12 m.
Diskā: 1. Arnis Bundulis – 29,42 m., 2. Imants Kiusala – 29,41 m., 3. Laimonis Ābele – 27,91 m.
Šķēpā: 1. Imants Kiusala – 40,97 m., 2. Pēteris Lielzuika – 36,90 m. 3. Leonīds Gaigals – 34,24 m.
4 x 100 stafetē: Fišbachas komandas laiks 47,5 sek.
Olimpiskā stafetē: Fišbachas komandas laiks 4:06 sec.
400 + 300 + 200 + 100 stafetē: Fišbachas komandas laiks 2:17,5 sek.
Nometnes sporta vadītājs[359]

YMCA's nodaļa Fišbachā

Otrdien, 10. septembrī plkst. 20.00 biroja telpās sanāca sporta interesenti ar nodomu dibināt YMCA's nodaļu Fišbachā. Citās nometnēs nodaļas jau tika nodibinātas agrāk. Sapulces dalībnieki ievēlēja sapulces vadītāju – Alfr. Gulbi, sekretāru – K. Birzuli un balss skaitītājus – Jaunkalnieti un V. Koķi.

Dienas kārtības 1. punktā paredzēto YMCA's statutu nolasīja A. Gulbja kungs. Pēc tam ievēlēja valdi un revizijas komisiju. Balsis sadalījās šādi: A. Gulbis – 28; V. Jaunkalnietis – 28; P. Ozols – 28; R. Upatnieks –29; K. Birzulis – 26; M. Briedis – 6; E. Briedis – 4 balsis.

Revizijas komisijā: T. Geistauts – 25; E. Miķelsons –24; Ē. Grāmatiņš – 22; J. Panders–12 un A. Brencis – 7.

Valde amatus sadalīja šādā kārtībā:
YMCA's priekšnieks – māc. A. Gulbis
Priekšnieka palīgs – R. Upatnieks
Sekretārs – K. Birzulis
Kasieris – P. Ozols
Mantzinis – V. Jaunkalnietis
Valdes kandidāti : M. Briedis un E. Briedis

Revizijas komisija: T. Geistauts, E. Miķelsons un E. Grāmatiņš. Revizijas komisijas kandidāti – J. Panders un A. Brencis.[360]

Par Fišbachas YMCAs nodaļas priekšsēdi ievēlēts māc. Gulbis, bet valdē R. Upatnieks, K Birzulis, A. Grots, P. Ozols, J. Riekstiņš un V. Jaunkalnietis.[361]

---

358. Vēstis Nr. 35, 1947. g. 21. novembrī 14. lpp.
359. Vēstis Nr. 39, 1947. g. 23. decembrī 20. lpp.
360. Vēstis Nr. 35, 1946. g. 14. Septembrī 17. lpp.
361. Latvija, 1947. g. 31. oktobrī

Fišbachas YMCA

Daudzu latviešu nometņu jaunieši jau bija apvienojušies ap YMCA's trīsstūri, kad arī mūsu sportisti un daži bijušie organizācijas locekļi nolēma dibināt Fišbachas YMCA's nodaļu.

1946. g. septembrī, piedaloties nedaudziem fišbachiešiem, lika pamatus Fišbachas YMCA's nodaļai. Vispirms šo nelielo pulciņu iepazīstināja ar organizācijas uzdevumiem. Tad pieņēma statūtus, pēc tam sekoja vēlēšanas, kuŗās par Fišbachas nodaļas priekšnieku ievēlēja mācītāju A. Gulbi. Par valdes locekļiem ievēlēja R. Upatnieku, K. Birzuli, V. Jaunkalnieti un P. Ozolu. Nedaudzie dibinātāji palika par kodolu organizācijas nodaļai, kuŗā tagad jau darbojas vairāk nekā simts locekļu.

Pēc organizācijas nodibināšanās sākās darbs, ko katrs centās veikt pēc labākās gribas. Visi gatavojās Fišbachas YMCA's nodaļas atklāšanai, kas notika 1946. g. 7. decembrī. Svinīgo atklāšanas vakaru sāka ar svētbrīdi, ko vadīja mācītājs Fr. Kramiņš. Tad A. Gulbis paskaidroja organizācijas mērķus un uzdevumus. Pēc tam izsniedza diplomus un balvas pagājušās sezonas labākiem sportistiem. Vakaru beidza vingrotāji un bokseri ar interesantiem demonstrējumiem.

Nākošais sarīkojums bija nodaļas slēgtais Ziemassvētku eglītes vakars 1946. g. 25. decembrī. Ziemassvētku spožumiem izgreznotajā vingrošanas zālē šo vakaru ar svētbrīdi ievadīja mācītājs A. Gulbis. Tad ar muzikāliem priekšnesumiem uzstājās nometnes mākslinieki, un deklamācijas teica daži organizācijas locekļi. Beigās sekoja vakariņas pie kopīgi klātiem galdiem.

Līdz šim nekādi citi sarīkojumi vairāk nav bijuši, bet tas tomēr nenozīmē, ka jaunieši vairs nestrādā. Ik nedēļas vienu dienu viņi sarīko interesantus pārrunu vakarus, ko vada nodaļas priekšnieks. Pārrunas notiek gan kulturāli sabiedriskos, gan arī reliģiskos jautājumos. Arī dažādās sporta nozarēs norisinās nemitīgi treniņi. Rādīdami savas treniņos iegūtās spējas, šajā ziemā ar citu nometņu sportistiem spēkus mērojuši basketbolisti, volejbolisti un galda tenisisti.

Liels ieguvums Fišbachas YMCA's nodaļai ir kluba atvēršana, kur jaunieši var pavadīt brīvo laiku dažādās nodarbībās. Pieejama ir dažāda literātūra par YMCA's organizāciju un sporta dzīvi kā arī dažādas spēles. Šis klubs atvieglinās arī pārrunu vakaru organizēšanu, jo nebūs vairs jābaidās par telpu trūkumu.

Laimonis Ābele [362] Y

It is to certify, that
Ar so apliecinam, ka
Name Vārds: Hirochs, Zamuels
Date of birth Dzimšanas dat: 17. 12. 1926
was admitted as attending member
uzņemts par biedri-apmeklētāju
since skaitot: 30. 12. 1946 194
President of Board / Valdes priekšsēdis
Secretary / Sekretārs
Fees paid / Maksājumi nokārtoti
till līdz 31st March 19.. Signature/Paraksts
19
19
19

LATVIAN YOUNG MEN'S CHRISTIAN ASSOCIATION
LATVIEŠU JAUNEKĻU KRISTĪGĀ SAVIENĪBA
YMCA
ATTENDING MEMBER'S CARD
BIEDRA-APMEKLĒTĀJA KARTE
Nr. 83.
Branch / nodaļa
American and French Zone Secretariat
Amerikāņu un franču zonu sekretāriāts

WHAT IS YMCA?

YMCA is a christian young men's association with the purpose to help each other in the common effort to develop their mind, body, and spirit and to serve the community, nation, and mankind in the spirit of principles of Jesus Christ.

A young man eighteen years of age is eligible as active member if he has been attending member at least for 3 months and by his activities has contributed to YMCA purposes and undertakes to act in his life in conformity with the principles of Jesus Christ and signs the following vow:

"The Young Men's Christian Association seek to unite those young men who, regarding Jesus Christ as their God and Saviour according to the Holy Scriptures, desire to be His disciples in their doctrine and in their life and to associate their efforts for the extension of His Kingdom among young men."

According to the local regulations this ticket entitles the owner to recognition and welcome from YMCA throughout the world.

KAS IR YMCA?

YMCA ir kristiga jaunekļu apvienība savstarpejai palīdzībai un kopejam darbam sava gara, miesas un prāta spēju attīstīšanai un kalpošanai saviem tuvākiem, tautai un cilvēcei Jēzus Kristus mācību garā.

Par aktīvu YMCAs biedri var uzņemt tādu 18 gadus vecu tautieti, kas sastāvējis ne mazāk kā 3 mēnešus par biedri-apmeklētāju un ar savu aktīvu darbību sekmējis YMCAs mērķus un apņemas savā dzīvē darboties pēc Jēzu Kristus mācībām un paraksta sekojošu solījumu:

"Es atzīstu Jēzu Kristu par savu Kungu un Pestītāju, kā tas rakstīts svētos rakstos, savās domās un dzīvē gribu būt viņa mācību sekotājs un palīdzēt jaunatnei rast ceļu uz viņa valstību."

Saskaņā ar vietējiem noteikumiem šīs apliecības īpašnieks, kā YMCAs biedrs, bauda pretimnākšanu no YMCAs visā pasaulē.

YMCA biedra karte

362. Lāpa 1-2, 1947. g. 58. lpp.



YWCA's un YMCA's grupa

Fišbachas nometnes YWCA's nodaļa

Šā gada (1947) 25. martā, sanākot 29 interesentēm, nodibinājās Jauno sieviešu kristīgā savienība. Kas ir YWCA? YWCA var iestāties visdažādāki nodarbinātas neitenes un sievietes, kuŗ organizācijā sastopas interešu apmaiņai, draudzības nodibināšanai un palīdzības sniegšanai citiem ļaudīm. YWCA nav lokāla organizācija. Tā ir vispasaules organizācija, kuŗā sievietes sniedz palīdzīgu roku, lai darītu iespējamo, lai veicinātu un stiprinātu zināšanas un veselību. Šos mērķus arī izsaka YWCA's zilais trīsstūris, kuŗa viena mala apzīmē garu otra – prātu un trešā ķermeni. Jo ir veca patiesība, ka tikai veselā miesā var mājot vesels gars. Pilntiesīgas biedrenes var būt sievietes un meitenes, kuŗas sasniegušas 18 gadu vecumu un iepazinājušās ar YWCA's pamatprincipiem un mērķiem, un ir nodevušas apliecinājumu. Ja kāda meitene vai sieviete kļūst par YWCA's nodaļas biedreni, tad viņa arī automātiski kļūst par attiecīgās valsts YWCA's un ar to arī par starptautiskās organizācijas biedreni. Kā tādai, nonākot svešā zemē un valstī, un esot bez mājas, darba un dienišķas maizes, viņai neliegs pajumti 14 dienām. Pa to laiku šī pati YWCA's nodaļa būs sameklējusi šai biedrenei darbu un dzīvokli. Sevišķi šāda veida aprūpe YWCA's biedrenēm ir Amerikā un Anglijā.

Nenoliedzami, ka organizācijas biedrenēm jāprot uzvesties, jo pēc katras atsevišķas biedrenes uzvešanās var spriest par attiecīgās nodaļas vai pat vēl vairāk, nonākot svešā malā – par tautas stāju. Tāpēc katrai organizācijai ir savi likumi, pie kam katra YMCA's nodaļa var vadīties pēc savas nodaļas īpatnējiem apstākļiem.

Fišbachas YWCA's nodaļā pašreiz ir 50 biedrenes, no kuŗām 25 ir aktīvas, tas ir pilntiesīgas biedrenes, un 25 biedrenes apmeklētājas. Organizācijai ir vairākas sekcijas, kā literātūras, ko vada dzejniece Zinaīda Lazda, mākslas – māksl. Erikas Šternbergas vadībā, mūzikas – diriģenta Ruļļa vadībā, rokdarbu – skol. Veltas Latsones vadībā, sporta – skol. Elzas Nātriņas vadībā, saimniecības – mājt. Mirdzas Sūniņas vadībā, tūrisma – skol. Ata Cira vadībā. Bez tam organizācija ir krustmāte mūsu sardžu vienībai Daugavai, un pašreiz steidz gatavot karogu saviem krustdēliem.

N.P.[363]

---

363. Vēstis Nr. 17, 1947. g. 19. jūlijā 9. lpp

YWCA's un YMCA's vadītāju sanāksme Fišbachā

Pirmā YWCA's un YMCA's jaunatnes vadītāju sanāksme notika 20., 21. un 22. martā Fišbachā. Sanāksmē piedalījās jaunatnes vadītāji no Erlangas, Eslingas, Fišbachas, Fuldas, Hanavas, Marktredvicas, Memingas, Neunburgas, Veidenes, Vircburgas un Kirchheim–Teckas YWCA's un YMCA's nodaļām, bez tam Pasaules YWCA's, YMCA's pārstāvis.

Sanāksmi ievadīja Fišbachas YMCA's priekšnieks, mācītājs A. Gulbis ar svētbrīdi, iedvesmojot jaunatnes vadītājas ticībā un drosmē uzsāktam darbam.

Dalībniekus apsveica zonu valdes prezidija priekšn. vietn. A. Kacens un aizrādīja ka jaunatnes audzināšanas jautājumam trimdā jāveltī vislielākā uzmanība, latviešu jauniešiem jāizaug par īstiem kristiešiem un patriotiem, pretējā gadījumā latviešu tautai draud bojā eja.

Sekoja referāti. Kā pirmais referēja mācītājs Gulbis par garīgās audzināšanas vajadzību. Trauslāko cilvēka daļu – dvēseli – nedrīkstam atstāt novārtā, bet tai jāpieiet ar vislielāko uzmanību un nopietnību. Pašlaik baznīca vien nevar veikt reliģisko audzināšanu, tādēļ talkā jānāk ģimenēm, skolām un organizācijām. YMCA's mērķis ir audzināt jauniešus Kristus garā par krietniem sabiedrības locekļiem.

Par nacionālo audzināšanu referēja Zinaīda Lazda. Nacionālā audzināšana nepieciešama katrai tautai. Tā nav jābāzē uz tautu apkarošanos, bet savstarpēju tautu gara dzīves cieņu un respektu. Ikvienai tautai ir tiesība uz savu nacionālo izpausmi un brīvību. Kā līdzekļi minami valodas tīrības saglabāšana, grāmatas, vēsture un tautas tradicijas, kur varam smelt jaunus spēkus.

A. Cīrule norādīja uz praktiskām iespējām nacionālās audzināšanas laukā.

Par jaunatnes sabiedrisko audzināšanu referēja mācītājs A. Gulbis, konstatējot, ka ārējās stājas audzināšana nav pietiekamā augstumā skolās izvesta. Fišbachas nodaļā par šo jautājumu rīkoti priekšlasījumi, jo tas būs nepieciešams nākotnē, kaut šodien praktiski nav iespējams.

R. Upatnieks referēja par fizisko audzināšanu un sportu, aizrādot, ka fiziskās audzināšanas darbam jānorit sistemātiski, ārsta uzraudzībā, jaunatni sadalot attiecīgās grupās. Sevišķa vērība veltījama tām nodarbībām, kas veicina arī prātu un asas uztveres spējas.

A. Kacens referēja par YMCA's zēnu klubu darbību Amerikā. Amerikā YMCA's zēnu klubi šķiroti 3 vecuma grupās: 9 – 12 g., 12 – 15., 15 – 18. g. Bez šiem ir vēl daudz speciālu klubu, bet viņu mērķis ir izaudzināt biedrus par labiem kristiešiem un valsts pilsoņiem. Vadītāja uzdevums ir palīdzēt zēniem sava „es" atrašanā, ar savu piemēru tam jārāda īsta draudzība un sadarbība; īsts sportista gars, pamatā liekot kristietības principus.

Par YWCA's meiteņu klubu organizēšanu Eslingā un jaunatnes aptaujām referēja K. Ūre. YWCA's meiteņu grupas nodibinātas pie tautskolas un ģimnazijas skolotāju tiešā vadībā. Meitenes tiek mācītas sabiedriskam darbam un praktiskai dzīvei, liekot pamatā nacionālo audzināšanu. Izdarīta anonīma aptauja nometnes jauniešiem 15 – 25 g. vecumā. Rezultāti nedod labvēlīgu liecību par mūsu trimdas jaunatni, jo diezgan liels % ir bez nodarbošanās.

Par zēnu praktiskām nodarbībām lidmodeļu būvē referēja E. Štāls, aizrādot, ka lidmodeļu būve nav pašmērķis, bet līdzeklis praktiskai audzināšanai techniskā laukā. Tā māca un pieradina zēnus pie noteiktas kārtības un sistemātiska darba.

Glorija Ādamsone[364]

YMCA's nodaļas gada svētki

Mūsu nometnes Jaunekļu Kristīgās Savienības nodaļa nodibinājās 1946. g. 10. septembrī. Š.g. 11. oktobrī nodaļa atskatījās uz 1 gada darbu, atzīmējot to svinīgiem sarīkojumiem. Svinīgā slēgtā sēdē nodaļas telpās jaunuzņemtie YMCA's pilntiesīgie biedri parakstīja svinīgo solījumu. Šai sēdei sekoja svētku akts nometnes sarīkojumu telpā, kurā piedalījās nometnes biedri un nometnes iedzīvotāji. Aktu atklāja YMCA's nodaļas priekšnieks māc. A. Gulbis. Nodaļa izveidojusies no nometnes sporta sekcijas. Šīs sekcijas uzdevums bija veselas miesas izkopšana. YMCA's darbības trīsstūrim ir 3 malas, kas nozīmē miesas, dvēseles un gara izkopšanu. Nodaļa centusies rūpēties par visu šo mērķu sasniegšanu. Nodaļas biedru skaits ir 131.

Akta dalībniekus apsveica pasaules YMCA's – YWCA's pārstāvis K. Dzirkalis un nometnes komitejas priekšsēdis J. Poruks.

Akts noslēdzās ar biedru vakaru skolu vingrošanas telpās.

Š.g. 13. oktobrī nodaļas pilnsapulcē pieņēma gada pārskatu un ievēlēja jaunu valdi. YMCA's nodaļas valde darbosies šādā sastāvā: priekšsēdētājs māc. A. Gulbis

priekšsēdētāja vietnieks R. Upatnieks, sekretārs K. Birzulis, sekretāra palīgs A. Grots, kasieris P. Ozols, biedrzinis J. Riekstiņš un mantzinis V. Jaunkalnietis.[365]

---

364. Lāpa Nr. 3-4-5, 1947. g. 62. lpp.



YWCA biedrenes 1949. g. martā

1. rindā no kr.: Līvija Duka, Vaira Ulma, (?), (?), Elza Adamsone, Velta Latsone, (?), Regina Burģele, (?), Velta Muižniece.
2. rindā no kr.: Baiba Birzule, Alda Vītola, Gaida Dumpe, Rita Daņilova, Margota Pūliņa, Līvija Norgello, Norgello kundze, Irēne Riekstiņa, B. Kreišmane, Gita Gertsone, Ērika Birnbauma un Helēna Kārkliņa
3. rindā no kr.: Valda Brože, Rasma Bērzone, Ārija Draviņa, (?), Regīna Grabe, Biruta Rīsberga, Aija Burģele, Gaida Kiusala, (?), Ida Robiņa un Janīna Rasa.

Šachs

Nometnes šacha pasaulē izveidojies jauns pasākums, rīkojot sacīkstes starp Augšciemu un Lejasciemu. Līdz šim notikušas 2 komandu sacīkstes, un katram nometnes galam izdevies iegūt pa uzvarai un zaudējumam.

Pirmo reiz spēlēja 17. februārī (1946. g.) šādā sastāvā un ar šādiem rezultātiem:

Augšciems		**Lejasciems**	
Blicaus	1/2	Daņilovs	1/2
Lielkoks	0	Afanasjevs	1
Strautnieks	0	Geistauts	1
Robiņš (jun.)	1	Suslovs	0
Ābele	1	Balodis	0
Miķelsons	1	Poligrins	0
Robiņš (sen.)	0	Bārens	1
Klebers	0	Krečko	1
Kese	0	Latsons	1
	3 1/2		5 1/2

365. Vēstis Nr. 31, 1947. g. 24. oktobrī 14. lpp.

Otra satikšanās 19. februārī bija laimīgāka Augšciemam, kamēr Lejasciemam tā bija īstā melnā diena. Vienīgi Afanasjevs pieveica savu pretinieku Peligrinu, pārējiem cīņas laime nebija vēlīga.

Sacīkstē piedalījās:

Augšciems		**Lejasciems**	
Blicaus	1	Daņilovs	0
Poligrins	0	Afanasjevs	1
Robiņš (sen.)	1	Suslovs	0
Draviņš	1	Bārens	0
Klebers	1	Krečko	0
Miķelsons	1	Latsons	0
Kese	1	Šķipsna	0
Uldriks	1	Balodis	0
	7		1

Jāpiezīmē, ka Lejasciemiešu rindās bija reprezentēta arī jaunā šachiste Ilze Šķipsna, kuŗa dažam labam vecākās paaudzes šachistam sagādājusi pārsteigumu. Gribētos kādreiz redzēt sacensības viņas un Augšciema pazīstamās šachistes A. Štolceres starpā.

Sestdien un svētdien šachistiem atkal ceļš zem kājām. Ambergas spēlētāji gaida fišbachiešus uz revanša cīņu.

H.D.[366]

Fišnachas nometnes šachistu vienības tālākās cīņas Vidusfranku novada šacha meistarības izcīņā, š.g.(1947) jūlijā bija itin veiksmīgas un cīņu noslēgumā var konstatēt, ka Fišbacha savā priekšsacīkšu grupā ir izcīnījusi pirmo vietu, tādējādi kvalificējoties fināla spēlēm. Fināla izcīņas laiks vēl noteikti nav zināms, bet domājams, ka cīņas sāksies augusta otrā pusē.

Izmantojot sacīkšu starplaiku, š.g. 3. augustā Fišbacha sacentās draudzības spēlē ar vācu šacha klubu „Nürnberg - Süd" pie 12 galdiņiem, pie kam rezultāts bija 8 ½ : 3 ½ vāciešu labā. Tūliņ gan jāatzīmē, ka mūsu komandā iztrūka A. klases spēki, kā Bārenis, Štāls, V. Liepkalns, Cauce u.c., tā kā mūsu vienība cīnījās novājinātā sastāvā. Uzvaras guva Lucijs Endzelīns, Zeņķis un Draviņš, bet neizšķirti savu partiju beidza Krečko. B. klases spēlētāji šoreiz palika tukšā, domājams karstais laiks būs bijis savu tiesu vainīgs. L.E.[367]

Šacha fināls 1947. g.

Š.g. 19. oktobrī, pēc garāka atpūtas brīža, mūsu nometnes šaha vienība uzsāka fināla cīņas par Vidus Franku novada meistara lauriem. Mūsu komandas pretinieks šoreiz bija spēcīgā vācu Švābachas vienība, taču mūsējie spēlēja veiksmīgi, un svarīgā sacensība beidzās ar 7/2:2/2 Fišbachas labā.

Uzvaras mūsu vienībai guva Bārenis, Draviņš, Lucijs Endzelīns, Krečko, Štrāls un Zeņķis, bet cīņu neizšķirti beidza Bērziņš, Cauce un Briedis. Vienīgo zaudējumu mūsu vienībā piedzīvoja V. Liepaskalns.[368]

366. Vēstis Nr. 8 (30), 1946. g. 23. februārī 18. lpp.
367. Vēstis Nr. 20, 1947. g. 9. augustā 13. lpp.
368. Vēstis Nr. 31, 1947. g. 24. oktobrī 14. lpp.

Šacha dzīve.

Svētdien, 16. novembrī (1947) bija smaga diena mūsu nometnes otrās komandas šachistiem. Grūtā un vienlīdzīgā cīņā pret spēcīgo Nirnbergas šacha klubu Süd A, mūsējie beidzot panāca uzvaru, lai gan ilgu laiku svaru kausi svērās vācu šacha draugu labā. Mūsu spēlētājiem cīņas rezultātā bija tiklab nepelnīti zaudējumi, kā nepelnītas uzvaras. Par spēles norisi, lai liecina šāds pārskats:

2.komanda		Süd As	
Klebers	1	Lemmercāls	0
Rullis	0	Jungs	1
Afanasjevs	½	Hailmans	½
A. Liepkalns	1	H. Heiderers	0
Ābele	0	G. Heiderers	1
Strautnieks	1	Štrobls	0
Geistauts	0	Klārmans	1
Blicaus	0	Rusharts	1
Daņilovs	1	Kalovoda	0
Gaigals	1	Umbachs	0

Kopnovērtējumā Fišbachas 2. komandas šachisti uzvarēja ar 5/2:4/2. Iespējams, ka turnīra vadība neatzīs Rušcharta uzvaru pret Blicauu, jo viņam nebija tiesību spēlēt „Süd A" komandā, tāpēc, ka pieteikts par dalībnieku „Süd B".

23. novembrī plkst. 14:3o pašu kluba telpās spēļu trešajā kārtā sastapsies fišbachiešu 1. komanda ar Nirnbergas vācu klubu „Nest"

Nometnes interno ziemas turnīru, kā jau ziņots, uzsāks š.g. 26. novembrī.

H.D.[369]



Harijs Draviņš no kr. spēlē pret Ernestu Ābeli

Ābelem pa labi Matīss Briedis, aizmugurē labā pusē ir zemnīca kurā audzēja cūku. Augšā redzamas 8a, 48 un 7/8 barakas.

369. Vēstis Nr. 35, 1947. g. 21. novembrī 13. lpp.

23. novembrī Fišbachas šachistu 1. komanda cīņā pret Nirnbergas klubu „West" ieguva savu lielāko uzvaru , nezaudējot nevienu un remizējot piecas partijas. Savus pretiniekus uzvarēja Zeņķis, Draviņš, Cauce, Ķuze un Klebers, bet neizšķirti nospēlēja Endzelīns, Bārens, Šāls, V. Liepaskalns un Auzāns. Cīņa noslēdzās ar 7 ½ : 2 ½ Fišbachas labā. Pirmais ar savu pretinieku tika galā mūsu 2. kommandas 1. galdiņa spēlētājs Klebers.

Pagājušā svētdienā 2. klases spēļu turpinājumā fišbachiešu šacha draugi pieredzēja „melno dienu". Spēlējot pašu mājās ar Nirnbergas „Noris" klubu, vienīgi Robiņš sen. spēja uzveikt savu pretinieku. Pārējie spēlētāji ar 5 neizšķirtām partijām un 4 zaudējumiem, nespēja iegūt vairāk par 2 ½ punktiem un viesi aizbrauca no Fišbachas nepārspēti. Kopnovērtējumā 6 ½ : 3 ½ „Noris" kluba šachistu labā. Šai sacīkstē piedalījās pirmo reizi mūsu nometnes vecākais J. Poruks, spēlējot pie 2. galdiņa. Loģiski nospēlētā partijā Poruks neprata izmantot savu pārāko stāvokli un guva tikai neizšķirtu. Neizšķirti vēl nospēlēja Afanasjevs, V. Liepaskalns, Ābele un Geistauts, bet pazaudēja Klebers, Rullis, Strautnieks un Gaigals.

Fišbachas nometnes meistarībā izspēlētas jau divas kārtas. Pats turnīra iesākums jau sagādājis dažus pārsteigumus, piem. H. Cauce zaudēja Blicauam un Daņilovam, Gaigals uzvarēja Ķuzi utt.

Šais dienās saņemtajā angļu šacha žurnālā „Chess" ievietota meistaru Zemgaļa un Dreiberga Augsburgas turnīrā spēlētā partija. Latvijas šachista vārds kļūst pazīstams arī Anglijā. H.D.[370]

– – –

Reizēm grūti pasacīt, kāpēc uzvaru svaru kausi nosvērušies par labu vienam vai otram. Cīņas gaita bieži vien liek sagaidīt savādāku iznākumu nekā to visi gaidām, objektīvi novērtējot tās norisi. Tā arī Fortuna savu labvēlību bagātīgi izšķieda latviešu šachistiem, kuŗi 18. janvāŗa pēcpusdienā brauca cīnīties ar Šteinas pilsētas vāciešu šcha klubu. Pēc uzvaras mūsu nometnes B komandas spēlētāji varēja lepni sacīt, ka viņiem izdevies iekaŗot Akmens pilsētas Klints viesnīcu (maču spēlēja viesnīcā „Felsengasthaus").

Kā Fišbachas šachisti savāca savai vienībai uzvaras punktus rāda šāds pārskats:

Klebers	1	Viplingers	0
Poruks	0	Eherts	1
Afanasjevs	1	Gusners	0
A. Liepaskalns	1	Petri	0
Ābele	0	Heislers	1
Geistauts	1	Švarcs	0
Blicaus	½	Bartels	½
Daņilovs	½	Valchshofers	½
Gaigals	1	Beks	0
Robiņš	1	Sikora	0

Ar 7:3 uzvarēja latviešu vienība, lai gan gala rezultāts varēja būt pavisam savādāks.

Rosīgi spēlē Fišbachas nometnes 1949. g. individuālā meistarībā, kuŗā piedalās 24 spēlētāji. Aizņemts darbā, no turnīra izstājās Strautnieks. Pašreiz turnīra priekšgalā atrodas Voldemārs Liepaskalns ar 11 punktiem (no iespējamiem 12), seko H. Draviņš 10 ½ (12), Gaigals 9 (13), Briedis 7 (11), A. Liepaskalns 7 (11), Afanasjevs 8 ½ (14), Klebers 8 (14). Labas izredzes ir Štrālam, kuŗš ieguva 6 punktus, pazaudējot 2 spēles. Turnīra gaitā vēl iespējami visādi pārsteigumi.

Šai svētdienā Fišbachas šacha kluba telpās nometnes komandai jāsastopas ar vācu klubu „Schwarz – Weib". Spēles sākums plkst 14.3o.

H.D.[371]

---

370. Vēstis Nr. 37, 1947. g. 5. decembrī 15. lpp
371. Vēstis Nr. 3, 1948. g. 23. janvārī 12. lpp.

Fišbachas šachisti uzvar

Tikko nobeidzies apgabala ceturtdaļfināls šacha individuālajā meistarībā. 11. februārī spēlēja pēdējo kārtu un uzvaras laurus noplūca sev un savai nometnei Štrāls, iegūstot no iespējamiem 11 punktiem 9. Tālāk ar 3 zaudējumiem seko Gaigals, Zeņķis un Egle (no Regensburgas). Novērtējumā pēc Bergera sistēmas, otrā vieta pienāktos Gaigaļam. Arī piektās vietas ieguvējs ir fišbachietis – Vold. Liepaskalns. Kā redzams no pārskata, visas pirmās vietas izcīnījuši Fišbachas šachisti, un mēs varam būt priecīgi, ka aug jauna šacha audze. Nolēma, ka trim kopīgiem otrās, trešās un ceturtās vietas ieguvējiem ir savā starpā jāpārspēlē, lai noskaidrotu, kuŗam no viņiem tiesība piedalīties pusfinālā. Turnīra noslēgumā 6 labākie spēlētāji (4 fišbachieši) saņēma skaistas piemiņas lietas.

11. februāŗa vakarā Hersbrukas šacha dzīves vadītāji bija noorganizējuši latviešu trimdas meistara E. Zemgala simultānspēli, uz kuŗu ieradās arī vairāki fišbachieši. Tos nebiedēja ne lietus gāzes, ne brauciens vaļējā mašīnā, prieks par spēli bija lielāks nekā pārvaramās grūtības. Zemgals varēja apliecināt savu spēles prasmi cīnoties ar 41 pretinieku. Pēc vairāk nekā 5 stundu cīņas, pazaudētas bija tikai 3, neizšķirtas 9, uzvarētas 29 partijas. Zemgals zaudēja Zaļajamkalnam, Gravam un Draviņam, neizšķirti nospēlēja ar Kalniņu, Gībieti, Gaigalu, Zeņķi, Rupeiku, Maltu, Linabergu, Cauci un Liepiņu. Kā redzam, šo vārdu vidū ir 4 fišbachas šachisti.

Noguruši, bet priecīgi par gūtajiem panākumiem, šachisti vēlā naktī atgriezās nometnē.

Modrais policijas sargs pie nometnes vārtiem, noskaidroja, ka automašīna nav ar āboliem, negribēja ielaist pašu nometnes ļaudis. Diemžēl, ne vienmēr un visi ved sev līdzi ābolus.

H.D.[372]

Amerikāņu joslas meistarība

Lai noskaidrotu š.g. (1948) amerikāņu joslas labāko šacha komandu, kā jau minēts, 26. februārī Fišbachas šachistu 2. komanda bija aizbraukusi izmēģināt laimi ar spēcīgo Regensburgas latviešu komandu, kuŗā spēlē arī tādi pazīstami šachisti kā E. Zemgals un I. Kalniņš. Tas vien bija pietiekams iemesls nekā laba no cīņas negaidīt. Kāds Regensburgas šachists bija pat piesolījis Fišbachas spēlētājiem sagādāja pavisam „melnu" dienu, uzvarot ar 5 ½ : ½ . Bet kā jau tas dažkārt lielībniekiem gadās, tā arī šoreiz tie dabūja iekrist otram domātajā bedrē. Mūsu spēlētāji Klebers un Briedis gan pazaudēja meistaram Zemgalim un I. Kalniņam, bet Caucim uzvarot Egli, Liepaskalnam labi nospēlētā partijā ar A. Bērziņu, Ķuzem Zvēru un neizšķirti nobeidzot Gaigalam ar Švanfeldu, fišbachieši ir veikuši neticamo. Līdz ar šo zaudējumu rēgensburgieši no tālākām cīņām ir izslēgti. Pēc sacensības beigām mūsu trimdas meistars Zemgals nosaucis Fišbachas komandu par ļoti viengabalainu.

Dažas dienas vēlāk, svētdien, 29. februārī Fišbachā viesojās kaimiņu nometnes Valkas spēlētāji. Šai spēlei bija jāizšķir vai amerikāņu joslas meisterībā tālāk spēlēt vlcenieśiem vai Fišbachas 1. komandai. Smagā cīņā uzvarēja mūsu nometnes spēlētāji ar 4:2. Uzvarēja Zeņķis, Bārenis, Draviņš, bet remizēja Štrāls un V. Liepaskalns.

Šai pašā dienā Nirnbergas un Firtas meistarībā mūsu 2. komanda uzvarēja vācu šacha klubu „Schwarz – Weib" ar 8:2. Uzvarēja Klebers, Afanasjevs, A. Liepaskalns, Ābele, Robiņš, Daņilovs, Gaigals, un neizšķirtas savas partijas beidza Poruks un Geistauts. Vienīgais zaudētājs Fišbachas komandā bija Blicaus, bet, var jau būt, ka kluba priekšnieks aiz smalkjūtības dāvināja vācu viesiem vienu uzvaru.

H.D.[373]

372. Vēstis Nr. 7, 1948. g. 20. februārī 14. lpp.
373. Vēstis Nr. 10, 1948. g. 12. martā 11. lpp.



Amerikāņu zonas latviešu meistarsacīkšu dalībnieki un vadība 1948. g. maijā

1. rindā no kr.: Jānis Pamiljens, Alberts Melnbārdis, Matīss Briedis, Arnolds Zirnis, Nagelis un Artūrs Janelsits.
2. rindā no kr.: Kārlis Ozols, (?), Georgs Rudelis un Eriks Leitis un Leonīds Gaigals.
3. rindā no kr.: Lūcijs Endzelīns, (?), Elmārs Zemgalis, Leonids Dreibergs un Igors Garais.

LATVIEŠA STĀJA SVEŠUMĀ

Šim manas ticības apliecinājumam ir brīvas gribas izpaudums ar zvēresta spēku,-
-zvēresta, kas rakstīts manā sirdī un tāpēc neizskan tikai vārdos, bet izpaužas arī darbos, nosakot manu stāju visās svešniecības gaitās. Dieva un Laimas svētīto, balto un nebalto dienu caurausto Latvijas pagātni cienīdams, es nešaubīgi ticu Latvijas nākotnei, kas izaugs no mums, kā mēs esam izauguši no savu tēvu un māmuļu darba, dziesmām, cīņām un ciešanām. Senču asinis un garu sevī nesdams, es ticu, ka latviešu tautas dzīvais spēks, kamēr vien tas verd no mūsu tēvu zemes avotiem, ir neiznīkstošs un neiznīcināms; tas ir mūžīgs tāpat kā latvju radošais ģēnijs, kas cēlis mūsu tautu gadu tūkstošu gājumā un cels to joprojām par godu pasaules Radītājam un par svētību cilvēcei. No latviešu zemes cēlies un izaudzis un nesaraujamām saitēm ar Māti-Latviju siets, es ticu, ka nekur citur manas gaitas nebūs tik raženas, mans darbs tik svētīgs, nedz arī maize tik sātīga, kā manā tēvu zemē, jo tikai tur - brīvā latviešu tautā un neatkarīgā Latvijas valstī - es apzinos savas dzīves piepildījumu, labklājību un laimi. Tādēļ dabisko cilvēku tiesību vārdā mans pirmais pienākums svešumā ir cīnīties par latviešu tautas brīvību un Latvijas nākotni, kur un kā vien spēju, apzinoties savu atbildību neskaitāmu aizgājušo un nākošo paaudžu priekšā. Šo pienākumu esmu uzņēmies bez ienaida un bailēm, jo taisnība ir mans ierocis, ticība - manas bruņas, un spēku šai nevienādajai cīņai man dod savas tautas un tēvu zemes mīlestība. Tas ir tas allaž pilnais trauks, ko neviens nespēj mums atraut no lūpām. Tāpēc - es neesmu bēglis, bet gan nepārvaramas varas priekšā uz laiku atkāpies cīnītājs, un mana atrašanās svešumā jau pati par sevi ir vēsturiskā sūtība, no kuras es nevaru un negribu atteikties. Tiesa, - mūsu skaits ir mazs, bet mūsu lieta ir liela, jo to vada Dievs un kristīgās pasaules sirdsapziņa, un es nešaubos ne mirkli, ka atgriezīšos savā tēvu zemē, godam veicis man uzlikto misiju. Šim pienākumam līdz galam uzticīgs varēšu būt vienīgi tad, ja mana pārliecība un rīcība allaž saskanēs ar latviešu dzīvesziņā dibinātiem pamatlikumiem: Es nāku no sava pirmavota un nekur un nekad nedrīkstu aizmirst, ka esmu latvietis - savu senču gara glabātājs, savas valodas kopējs un tautas goda sargātājs, apzinoties, ka mans negods būtu traips visai manai tautai. Tāpēc es domāšu un darīšu vienmēr tā, kā tas klājas latvietim svešumā, lai paceltu galvu varētu stāties Mātes-Latvijas priekšā, kad Lielajā Jundā Viņa mani aicinās pie sevis dzīvu vai mirušu. Kā apzinīgs augstas kultūras tautas loceklis es cienu un atzīstu citu civilizēto tautu likumus un parašas, ciktāl tie neaizkar latvieša godu un neierobežo vispāratzītas cilvēka tiesības. Taču mana augstākā pavēlniece ir Māte-Latvija. Līdz Latvijas suverenitātes atgūšanai lai manu cieņu un paklausību bauda ikviena cita latviešu autoritāte, kas savu stāvokli ieguvusi paša spēkiem vai Dieva dotām gara dāvanām, vai arī kam šāds stāvoklis piešķirts ģimenē, skolā vai sabiedrībā, un beidzot - tie, kas saņēmuši īpašu pilnvarojumu demokrātisku vēlēšanu ceļā un to izlieto mūsu tautas un valsts nākotnes labā. Šai latviskajā stājā iekļaujoties, mums nebūs grūti ne vadīt, nedz paklausīt. Es cienu citas tautas, bet mīlēt varu vienīgi savējo, kā bērns var no sirds mīlēt tikai savu īsto māti; man tā arī ir labākā starp citām: viņas sirmo galvu apskaidro gara bagātība, prāta gaišums un dzīves gudrība; mūsu tautas mazumu atsver tās krietnums, un savā šķietamajā vājumā tā glabā apbrīnojamu spēku. Ikviena cita tauta, lai cik diža, bagāta un vēlīga mums būtu, latvietim vienmēr paliks tikai pamāte. Trimdā manas gara acis kļuvušas gaišākas, un es redzu, ka pasaulē nav jaukākas vietas par manu tēvu zemi: tur drūmais tīrelis ar kaujas postažu man mīļāks un dārgāks par svešzemju dabas krāšņumu; tur laukakmens man stāsta daudz vairāk par kalnu svešatnē, jo viņa valodu nekad es nesapratīšu tik dziļi kā Staburaga stāstus. Lai tādēļ, priecādamies par svešu zemju īpatnējo skaistumu, es neaizmirstu savas Dievzemītes jaukumu, kas mani pavada nevien nomodā, bet arī sapņos. Lai pēc ilgās ciešanu nedēļas sagaidījis Latvijas augšāmcelšanās dienu, es varētu atgriezties tēvu zemē kā svešu putekļu un maldu neskārts svētceļnieks, man jāsaglabā latviskā gara skaidrība, ziedošanās tikums un morālais spēks - nevien sev pašam, bet arī tiem, kas uzticēti manā ziņā. Arī svešniecībā es nedrīkstu apslāpēt savu asinu balsi, kas mudina mani uzturēt un vairot tautas dzīvo spēku. Bet arī še man jānoraida viss svešais, liekais vai kaitīgais. Pat ja no citiem atšķirtu mani svešatnē viļinātu kārdinājumi aizmirst savu tautu un zemi, man jābūt gana stipram pretoties tiem un izlietot katru iespēju būt kopā ar savējiem, kur stiprākais var atbalstīt vājāko. Un pāri visām robežām allaž sasaukties, paturot vērā mūžīgo gudrību, ka viss atgriežas uz savu pirmavotu. Tā arī es gribu būt skaidra lāse šai mūžības tecējumā. Lai Dievs un Laima man palīdz!

1947 G. D.

Jāņa Šternberga rotājums un Edmunda Lāča raksts

Darināts Šternberga grafiskā darbnīcā.

Izceļošana

Ar katru gadu cerības uz atgriešanos dzimtenē izplēnēja redzot, ka rietumu sabiedrotie samierinājās ar dzels priekškara sadalītu Eiropu. Arī IRO (International Refugee Organization) nolēma, ka bēgļu nometnes jālikvidē un to iemītniekiem jāatrod citas mājvietas. Pēckara Vācija nepiedāvāja labvēlīgus apstākļus asimilēt lielo ārzemnieku skaitu un tamdēļ bēgļiem no komunisma bija jāskatās uz dzīvi citur.

Ar IRO starpniecību radās darba iespēju piedāvājumi, kas vairākumā meklēja lētu darbaspēku. Piedāvājumi speciālistiem nāca ar augstām prasībām un nelabprāt gribēja pieņemt tos ar ģimenēm.

Darba iespēju piedāvājumi

Francija pieprasa šādus speciālistus: apmēram 20 augsti kvalificētus augstbūvju inženierus, kas spējīgi konstruēt un vadīt būvdarbus. Dažiem būs iespēja atrast nodarbošanos ogļraktuvēs pie mašīnām un citādos uzņēmumos, kā cukura rafinērijās, cementa fabrikās, pie koksa krāsnīm, gāzes fabrikās. Apmēram 300 inženierus, rasētājus un kvalificētus techniķus sekojošās specialitātēs: tērauda konstrukcijā, metallurģijas fabrikās un valcētavās, mašīninženierus ogļraktuvēs, apkures un spēka sistēmu mašīnām, ķīmijas un cementa fabrikās, inženierus elektrotechniķus – transformātoriem spēkstacijās, pie apgaismošanas instalācijas lielās fabrikās. Vieniniekiem dos priekšroku. Tikai augsti kvalificētus speciālistus, kas jaunāki gados, pieņems ar ģimenēm. Arī sievietes techniskās zīmētājas un inženieres var reģistrēties. Ieinteresētām personām jāpiesakas steidzami Emigrācijas daļā, jo veidlapas jānosūta š.g. 11. aprīlī izgatavotā veidā uz Sub-Unit Lauf. Lai visas veidlapas laikā varētu izpildīt, jāreģistrējas Emigrācijas daļā līdz š.g. 9. aprīlim.

Kanāda pieprasa ādmiņus.[374]

Laukstrādnieki ar ģimenēm var reģistrēties lauku darbiem Amerikā Missisippi štatā.

Uz Kanādu var reģistrēties kā mājkalpotājas vieninieces vecumā no 17 – 35 gadiem.

Uz Čīli var pieteikties sekojošu kategoriju strādnieki/ces: 1. mācīti un neapmācīti strādnieki fabrikās un darbnīcās, 2. tērauda velcētāji, 3. dīzeļa motora mechaniķi un šoferi, 4. strādnieki marmora lauztuvēs, 5. marmora pulētāji, 6. elektriķi – meistari, 7. stiklu strādnieki, 8. motorvāğu mechaniķi, visāda veida strādnieki motoru fabrikās, 10. krāsotāji, 11. sulaiņi ar nepilnīgām franču, angļu un spāņu valodu zināšanām, 12. konstrukciju strādnieki, 13. pienotavu strādnieki, 14. maiznieki, 15. mācīti metallurgisti, 16. pavāri/pastētu pavāri, 17. sieviešu mājkalpotājas. Vecuma robežas: strādniekiem – vīriešiem – 45 g. strādniecēm – sievietēm – 30 g. Ģimenes galvai jābūt 1m 70 cm garam.

Emigrācijas nodaļas vadītājs.[375]

Pēc individuālās daļas ziņojuma, Norvēģija pārtraukusi uzņemt ieceļotājus un līdzšinējos kandidātus noraidījusi.[376]

Izceļošanu uz Savienotām Valstīm veicināja LWF (Lutheran World Federation) atrodot darba devējus un galvotājus savā zemē. Izceļotājiem bija jāiztur stingras veselības pārbaudes pirms varēja sākt izceļošanas procesu. Izceļošana bija caur transitnometnēm kā Vircburga, Šweinfurte un beidzot Grona no kurienes izceļotājus iekrāva kuģos Brēmenhafenā.

Transportam bija padoti ASV flotes transportkuģi, ar kuriem emigrantus nogādāja bez maksas uz jauno krastu. Ierodoties ASV Ņujorkas jeb Ņuorleanas ostās emigrantus sagaidīja viņu galvotāji jeb viņiem izsniedza biļetes un mazu rokas naudu ceļam uz nākošo dzīves vietu. Ceļa un rokas nauda parasti bija kā aizdevums, kas noteiktā laikā bija jāatmaksā.[377]

---

374. Vēstis Nr. 14, 1948. g. 9. aprīlī 15. lpp.
375. Vēstis Nr. 117, 1949. g. 27. jūnijā 3. lpp.
376. Vēstis Nr. 180, 1949. g. 23. septembrī 5. lpp.
377. Red.



Bijušā VII. tautskolas klase, Širmaņa kundzi aizvadot 1949. g. 31. augustā

No kr.: Janīna Pubule, Ilze Kņezinska, Andrejs Baumhammers, Ilmārs Nika, Austra Širmane, Aldona Pinkāne, Elza Eglīte un Lalita Lāce.



Karpovu ģimene ar pavadītājiem, ceļu sākot uz Kaliforniju



Atvadās no skolotāja Friča Ieviņa

Kārļa Skalbes ģimnazijas un tautskolas skolnieki atvadās no skolotāja Friča Ieviņa viņam ar ģimeni izceļojot uz Ameriku 1949. g. 2. oktobrī.



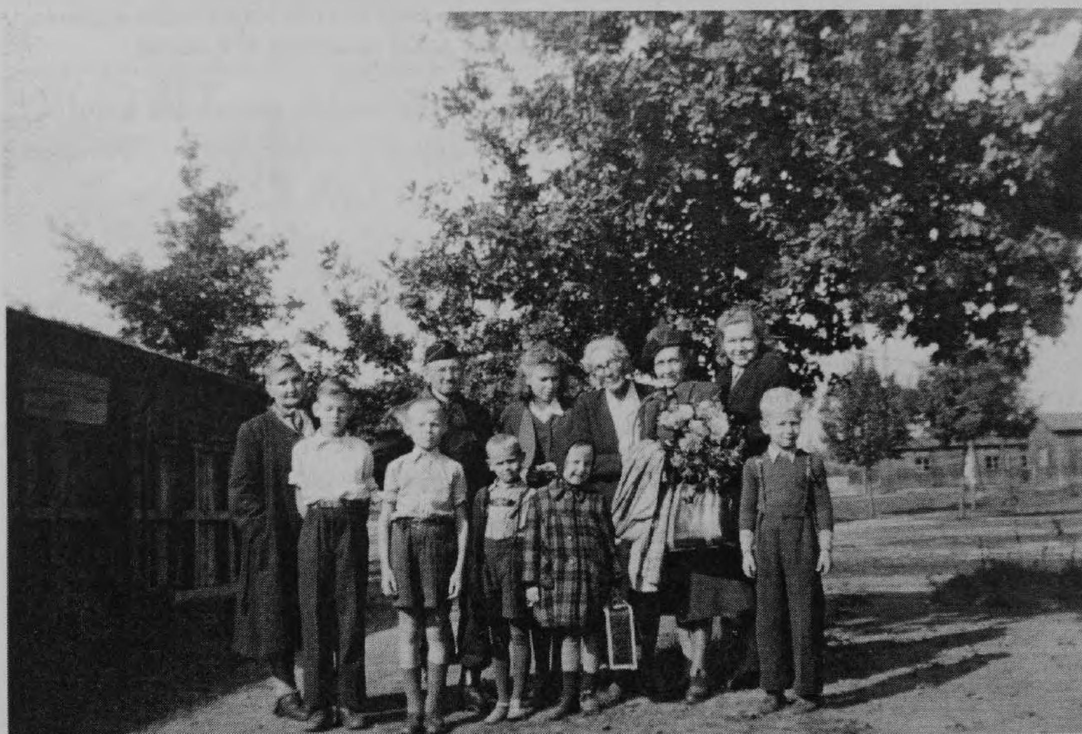
Pēdējās stundas Fišbachā 1949. g. 4. oktobrī

No kr.: Jūlijs Lāčkājs, Anna Lāčkāja, Alberts un Vitālijs Lāčkājs.



Anna un Alberts Lāčkāji

Vilcienā aizbraucot no Fišbachas 1949. g. 4. oktobrī.



Pāvuliņu ģimene ceļu sākot uz Kaliforniju 1949. g. 13. oktobrī

1. Rindā no kr.: Māris Šēfers, Raitis Šēfers, Guntis Šēfers, Ruta Pāvuliņa un Imants.
2. Rindā no kr.: (?), Hugo Pāvuliņš, Hilda Šēfere, Millija Kalniņa, Marta Pāvuliņa un Vilma Vālberga.



Marta Pāvuliņa vilcienā 1949. g. 13. oktobrī

Ceļojums sākās ar vilcienu vispirms uz Vircburgu, tad pēc dažām nedēļām tālāk uz Šveinfurti un no turienes uz Gronu. No Gronas uz kuģi *USS Gen. Howze* Bremerhafenā ar maršrutu Ņujorka.



Aizceļotāji un pavadītāji

Rūdolfs un Zenta Kraukļi ceļā uz Ameriku. 1. Roberts Dzelzkalns, 2. Dr. Zenta Kraukle, 3. Rūdolfs Krauklis, 4. Anna Ieviņa, 5. Emma Lībanta k–dze, 6. A. Lībants, 7. Andrejs Kreišmanis.



Ceļā uz Bruklinu

1. Marta Birzule, 2. Nadine Krauze, 3. Lucija Vīksne, 4. Anita Pence, 5. Zigurds Krauze, 6. Verners Brols, 7. Jānis Vīksne, 8. Teodors Zeltiņš un 9. Guntis Bonders.

Izceļošana bija caur tranzīt nometnēm Vircburga, Šveinfurte un Grona, pēdējā no kuras emigrantus nogādāja uz kuģiem Bremerhafenā.

ĻOTI CIENĪTAM
DOCENTAM
JANIM ŠTERNBERGA
KUNGAM

MĪĻO

Meistar!

Mūsu zeme palika liesmās, kaŗa izpostīta. Tauta izkaisīta pa visiem vējiem, daudzi Aizsaules gaitās. Gadiem krātās garīgās un materiālās vērtības ienaidnieku nolaupītas. Kas mums palicis pāri no tā, kas vajadzīgs, lai varētu dzīvot pilnvērtīgu dzīvi? Kaila dzīvība un latviskās kulturas druskas trimdinieka ceļa somā. Un pat šīs drusciņas svešām acīm parādot, daudzi no tiem iesaukušies: kāds skaistums, kāda bagātība!

Bet cik ilgam laikam tās pietiks? Vai drīz nepienāks brīdis, kad mums nebūs vairāk nekā, kā tikai pie kājām pielipuši svešu zemju putekļi. Daudzi par to runāja un gaŗi sprieda. Daudzi, kas kautko darīja, pirmā kārtā rūpējās par savu personīgo labumu, bet Jūs, Meistar, bijāt tas, kas ar pirmo dienu ķērās pie darba, lai aizpildītu to robu, ko kaŗš bija sitis latviešu grafikas mākslā.

Jūs savu darbu Ašbachas nometnē sākāt zem klajas debess uzkalniņa priedēs pie dzelzceļa ar loksni papīra un gabaliņu ogles un pulciņu mākslas izslāpušu jauniešu, un pabeidzāt šo darbu ar materiāliem, darba rīkiem un mašīnām bagātīgi apgādātā un labi iekārtotā darbnīcā un desmitu jaunu grafiķu.

Jūs ar devīgu roku dalījāt savas bagātās zināšanas, pieredzi un prasmi, personīgos līdzekļus un dārgo laiku, bieži vien pateicības vietā saņemot nepateicību un palīdzības vietā jaunas grūtības.

Jūsu darba lielumu latviešu grafikas laukā lai vērtē vēsturnieki laika perspektīvē. Mēs varam liecināt, ka Jūs mums esat devuši labas aroda zināšanas, ieaudzinājuši mākslas izpratnē, labās tradicijās un latviskā darba mīlestībā, kas paveŗ mums ceļu jaunā pasaulē. Bagātīgāku pūru jaunas dzīves sācējam vairs nevar iedot, tālākais ceļš ir katram pašam ejams, par to Jums sirsnīgs latvisks paldies!



Atvadu vārdi Jānim Šternbergam izceļojot



Pēdējā izceļošanas nometne Grona

Nometnes slēgšana

Četri gadi Fišbachā

Šodien paiet četri gadi kopš Dutzenteicha stacijā apstājās bēgļu ešelons ar apmēram 1200 latviešu trimdiniekiem, lai tos novietotu Fišbachas nometnē. Un tā pēcpusdienā, vakarā un naktī tukšās vai pa daļai aizņemtās barakas un būdas pildījās ar jauniem iemītniekiem, no kuŗiem ikviens cerēja, ka pēc pāris nedēļām, vēlākais pēc kāda mēneša, pārcelsies uz citu vietu. Labāk iekārtotu, ģeografiskā ziņā izdevīgāku, un pēc tam drīz jo drīz pienāks sengaidītais laiks, kad apstākļi izkārtosies, lai varētu doties mājup, kur nepārtraukti un neatlaidīgi aicina katra trimdinieka ilgas un sirds. Taču aizgāja nedēļas, mēneši un gadi, bet nepiepildījās ne viena ne otra vēlēšanās. Un šodien, kad ir nodzīvoti četri gadi Fišbachā, tad pirmā vēlēšanās ir kļuvusi pilnīgi pretēja, tagad ikviens vēlas, kaut ilgāk paliktu Fišbachā, un paši ilgāk varētu dzīvot Fišbachā, protams, otra vēlēšanās nav mainījusies, mājup sauc joprojām mūsu sirds.

Četri gadi ir ļoti īss laika sprīdis, tāds ko parasti neatzīmē. Lai atzīmētu, tad vajag vismaz piecu gadu. Un tomēr Fišbachas gadus mēs atzīmējam, jo trimdinieka izjūtās tas ir garš, garš ceļa gabals. Un Fišbachas mūžā tas nozīmē visu tās mūžu. Ja citos gados vēlējamies. lai tas būtu pēdējais gads trimdā, tad tagad zinām, ka šis ir pēdējais gads Fišbachā. Tad gribas paraudzīties atpakaļ, lai redzētu kādi ir bijuši šie aizgājušie Fišbachas gadi. Atpakaļ raugoties, mēs varēsim liecināt, ka trimdas apstākļos tie ir bijuši labi gadi. Fišbacha ir pārveidojusies. No būdām, šķūņiem un nojumēm ir izveidotas ārēji pelēkas, bet iekšēji glītas dzīvojamās un sabiedriskās telpas. No piemētātiem, bedrainiem klajumiem ir izveidoti glīti sakņu, košumu, pat augļu dārzi. Sabiedriskā un garīgā dzīve no gadījuma kopā samestiem ļaudīm ir izveidojusies nacionāla, veidot, cīnīties un vērtēt spējīga kopība, ar mērķtiecīgi ievirzītām interesēm un rosmi. Ar latvieša neatlaidību un mērķtiecību ir celta dzīve, norūdīti spēki, nosijāti sapņi, paaugstināti centieni un lielāki darīti mērķi.

Tas viss nav sasniegts acumirklī, kā savā laikā vēlējās laba gribētājs beļģu komandants, bet ilgā laika sprīdī, jo latvietis vispirms novērtē savus spēkus un tad ceļ, lai iecerētais nebūtu jāatstāj pusceļā. Un taisni šī neatlaidīgā mērķtiecība paveic visvairāk. Ja tie mūsu tautieši šodien iegrieztos mūsu nometnē, kuŗi 1945. gada rudenī aizbrauca projām nometnes nemīlīguma dēļ, tad viņi Fišbachu vairs nepazītu.

Vai patiesi nav brīnums! Svešā zemē, vietā, kuŗas atstāšanas brīdis ir varbūtēji ātrs, var tā pārmainīties dzīvē! Vai smilšainā zemē, kuŗā aug vienīgi virši, mūsu uztverē zili un dzelteni, var izveidoties glīti dārzi ar augstvērtīgu kultūras augu ražīgumu un briedumu? Vai nemīlīgie skabargainie un asie dēļi var kļūt par tīkamu dzīvojamo telpu sienām, ko rotā Latvijas raksti un skati? Vai gruvešu kaudzes var kļūt par dārzkopja iemīļoto darba vietu, kur pavasarī ābele ver savus sārtos ziedus un vasarā sarkst zemene un jāņogu krūms.

Un māju pagalmā plaukst roze un magone, saules pielijusī kliņģerīte un viņai blakām lepnā astere un neļķe! Tāds ir Fišbachas šīsdienas ārējais izskats. Bet vēl vairāk ir mainījusies viņas garīgā seja. Ir izveidojusies kultūras un gara dzīve, kas dažā ziņā var nostāties blakām miera apstākļu normālai dzīvei.

Šogad mūsu Kārļa Skalbes skolas izvadīja savus ceturtos absolventu izlidojumus. Ģimnazijā 106 un tautskolā 79, tie ir cienījami skaitļi trimdas apstākļos. Skaitļi, kas runā par raženu darba posmu, un ka blakus skolotājam un audzinātājam stāvējusi sabiedrība ar savu atbalstu un palīdzību, kas upurējusi daudz no savām vajadzībām jaunatnes izglītības centieniem. Vienīgi tādā veidā ir bijis iespējams sasniegt pašreizējo stāvokli un gūt esošos panākumus. Blakus skolām visu laiku darbojušies zinātniskie un arodu kursi, kuŗu apmeklētāju, klausītāju un dalībnieku skaits, jau sasniedzis cienījamus apmērus. Izdoto diplomu un apliecību skaits sniedzas simtos, un gūtās zināšanas praktiskā un gara dzīves laukā devušas daudziem stabilitāti un darba iespējas.

Dārzkopības skola ar plašo dārzsaimniecību ir radījusi iespēju iegūt prasmi , praksi daudziem emigrācijas ceļus kārtojot, lai arī ar vājākiem spēkiem nonākot jaunos apstākļos varētu veikt ražīgu darbu. Bez šīm tiešajām izglītības un arodu iestādēm arī nometnes vispārējā sabiedriskā un kultūras dzīve ritējusi un veidojusies jo

rosīgi. Mūsu nometnē ir notikuši neskaitāmi koncerti un teātŗa izrādes, kad ir bijusi iespēja klausīties un skatīties mūsu ievērojamāko mākslinieku sniegumus, bet Fišbacha nav noraidījusi arī iesācējus un veltījusi arī tiem savu atsaucību; bez tam mūsu nometnē ir viesojušies vairāku citu nāciju mākslinieki. Ir notikušas gleznu, tautiskās un lietiškās mākslas izstādes. Ir bijuši vērtīgi priekšlasījumi, un taisni Fišbacha ir tā, kuŗas viršu laukiem pāri ir skanējušas trijas reizes latviešu dziesmu dienu un dziesmu svētkos skandinātās latviešu dziesmas. Pulcējušies apmeklētāji no dažādām vietām un dažādām tautām, un Fišbachas vārds skanējis pāri zemēm kā latviešu garīgās rosmes simbols. Še ir notikušas daudzas konferences un sanāksmes, kuŗās risināti svarīgi, mūsu bēgļu dzīves, jautājumi; te ir sākušies Franku novada nometņu nacionālās apvienošanās centieni un izveidojusies komiteju apvienība, kas skaita jau pāri par 80 darba sanāksmēm un sēdēm. No Fišbachas, ar mūsu literātūras apgāda un skolēnu kooperatīva gādību, garīgās vērtības grāmatu veidā ir apceļojušas visas latviešu nometnes Vācijā un pāri vācu zemes robežām nonākušas tālos un svešos kontinentos, lai stāvētu klāt latviešiem trimdas dzīvē par stiprinātāju un atbalstu. Zīmīgi, ka taisni Lāčplēsis kā pirmais tika iespiests un izdots ar Fišbachas literātūras apgāda rūpību it kā simboliski mudinādams cīņai par Latvijas brīvību un atjaunošanu trimdiniekiem, apstaigādams visas nometņu bibliotēkas, skolas un lasāmgaldus. Blakus šiem pasākumiem arī citiem saimnieciskiem uzņēmumiem bijusi liela nozīme Fišbachas saimnieciskās dzīves nostabilizēšanā, lai darbs un palīdzība būtu arī reāli un saimnieciski pamati.

Bet šis Lāčplēša gars dažu brīd ir jo spilgti uzliesmojis Fišbachas dzīvē, radīdams dziļus nacionālus saviļņojumus un mudinādams dedzīgai cīņai pret netaisnību un ļaunumu ārpus sevis vai sevī.

Lai atceramies mūsu kaŗavīru grūtās dienas. Tad Fišbacha bija viena no tām nedaudzajām nometnēm kuŗā kaŗavīriem nepietrūka kvadratūras un nebija ar grūtībām jāmeklē radi un tuvinieki pie kuŗiem apmesties. Kaŗavīriem Fišbachā bija telpas un tuvinieku diezgan! Tas bija iespējams izkārtot vienīgi ciešā nacionālās kopības un vienības apziņā. Tad, kad nāca dažādie pārbaudījumi un nepatiesie uzbrukumi no mūsu tautas ienaidniekiem, tad Fišbacha droši un vienoti nostājās kopā, lai skaidri apliecinātu sevi kā krietnus latviešus, ko nevar salauzt un postīt. Lai šādu spraigumu un gatavību sasniegtu, tad Fišbacha vienmēr vērīgi un rūpīgi visu laiku tīrījusi un vētījusi visas pelavas un sārņus nost no kopības ceļiem savā iekšējā dzīvē, neraugoties no kuŗienes un kādā veidā uzbrucēji nāktu graut šo kopību. Fišbacha ir palikusi vienmēr Fišbacha un viegli noslaucījusi visus putekļus no ceļa. To vērojām agrākā laikā, to it sevišķi spilgti pieredzējām šinī pēdējā gadā.

Kur radies šis spēks trimdas apstākļos laicīgā un garīgā dzīvē izveidot šādu stiprumu? Še atbildi dod mūsu nometnes tīri ārējais iekārtojums, pašā vidū paceļas mūsu trimdas dievnams. It visi fišbachieši iet šinī pašā vienā dievnamā Dievu lūgt, kaut arī pēc dažādām tradīcijām, konfesionālām atšķirībām un īpatnībām būdami dažādu draudžu locekļi, tomēr vienas tautas un vienam Dievam ticīgie. Šī dvēseles dzīves kopība, stipra nesaraujama vienība ar savu draudzi un nesatricināma uzticība savam Dievam ir devusi spēkus pavadīt šos četrus gadus tā, ka tie kļuvuši par svētības gadiem pašiem, par biedinājuma gadiem mūsu tautas ienaidniekiem un par cerības gadiem mūsu cietējiem tautas brāļiem mūsu bēdu tēvu zemē. Lai fišbachieši atstājot mūsu nometni un dodoties tālākās trimdas gaitās, kā arī drīzi vien visi pārceļoties uz citu vietu, paturētu vērā, ka līdzīgi pašu dēstītai ozolu rindai mūsu nometnes Rīgas ielā, augs, zels un pastāvēs mūsu tauta kaut arī pasaules vēji un vētras to locītu, taču nesalauzīs, jo tā spēku smeļ no savas tautas mūžīgajiem vērtību avotiem un Dieva svētītās gudrības, tāpat kā Fišbachas ozoli no zemes, kaut arī smilšainas un cietas. Lai iet dienas un gadi, Fišbachas laiks iet uz beigām, līdzi tam ar katru dienu arī mūsu trimdas gaitas, bet arī katru dienu nāk tuvāk mūsu tautas jaunās dzīvības un brīvības laiks savam jaunajam sākumam.

A. Gulbis[378]

Nometņu dzīve

LIKVIDĒTA Rotenburgas nometne. Tās iemītnieki pārcelti uz Dinkelsbīli, Fišbachu un Valku.[379]

AMERIKĀŅU joslā no Daugavas Vanagu valdes uz ASV emigrējis saimniecības daļas vadītājs A. Līdacis un uz Austrāliju kasieris A. Lindbergs. Viņu vietā pieaicināti – J. Pērkons no Fišbachas un G. Odiņš no franču joslas.[380]

FIŠBACHAS nometnes iedzīvotājiem paziņots, ka septembrī tos pilnā sastāvā pārcels uz Dillingenu pie Augsburgas. Pašreiz Fišbachas nometnes iemītnieku skaits samazinājies no kādreizējiem 1780 uz apm. 950. Nometnes komiteja un administrācija vairākkārt lūgusi attiecīgās iestādes projektēto nometnes pārvietošanu atlikt. Daudzo iesniegumu rezultātā, šķiet būs vismaz panākts, ka iedzīvotājus pārcels vienkopus, tā pagaidām saglabājot nometnes kulturālos un saimnieciskos pasākumus.[381]

---

378. Vēstis Nr. 117 (189), 1949. g. 27. jūnijā 1. lpp.
379. Latvija, 1949. g. 15. janvārī
380. Latvija, 1949. g. 11. jūnijā
381. Latvija, 1949. g. 3. septembrī

GALĪGI IZLEMTA FIŠBACHAS UN VALKAS NOMETŅU LIKVIDĒŠANA

Lielo latviešu nometņu Valkas un Fišbachas likvidēšana galīgā veidā notiks septembŗa mēnesī, ziņo IRO amerikāņu joslas štāba novietošanas daļa. Bez šīm abām nometnēm likvidācijas plānā septembrim paredzētas pārvietot vēl tikai Baireitas Leopolda kazarmju nometni un Rēgensburgas Ganghofera nometni, kuŗu iemītnieku vairākums ir ukraiņi, kā arī Eichštates nometni, ko apdzīvo čehi. Piecu nometņu kopīgā uztveršanas spēja pārsniedza 14.000 personu.[382]

Fišbachas nometne gatavojas Jurģiem

Fišbachas nometne mūsu trimdas dzīvē visu laiku bija viena no rosīgākajām. Še bija apmetušies daudzi Latvijas universitātes, mākslas akadēmijas, konservātorijas un lauksaimniecības akadēmijas mācības spēki, rakstnieki un citi gara dzīves darbinieki. Darbojās nevien skolas, bet ari dažādi kursi, teātris un saimnieciski pasākumi. Visvairāk mācības grāmatu laikam gan izdots tieši Fišbachā.

Tagad pamazām šī rosiba apsīkst, jo līdz ar pārējiem nometnes iemītniekiem pa aizjūras ceļiem izklīst arī gara darbinieki. Šinīs dienās Fišbachu atstāja, dodamies tālākās emigrācijas gaitās, rakstnieks J. Širmanis, gimnazijas direktors E. Ābele, tautskolas pārzinis P. Turlajs, dārzkopības skolas direktors agr. Ozoliņš, paidagogs Fr. Ieviņš, mūzikas docents Valdmanis uc. Ceļa somu gatavo arī komitejas priekšsēdis māc. A. Gulbis, ar kuŗa gādību, kā zināms, kādreiz izdota mūsu garīgo dziesmu grāmata. Atlikušos Fišbachas iedzīvotājus gan pilnā sastāvā pārceļ uz Dillingenu, bet jaunajā nometne līdzšinējo rosību vairs nebūs iespējams atjaunot, jo atlikušo fišbachiešu skaits vairs tikai apm. 700. Darbību izbeidzis arī G. Amola vadītais Fišhbachas teātris.

A.[383]

Atvadoties no Fišbachas

Neparasta noskaņa jaušama šodien pāri Fišbachas nometnei. Vairāk kā četrus gadus še ritējis rosīgs un celsmīgs darbs. Daudz pieminētajā, apdzejotajā un aprakstītajā Fišbachas viršu klajumā rosījās latviešu trimdinieka dzīve. Auga viena pēc otras, pašu celtas, dzīvojamās mītnes. Veidojās izglītības iestādes, organizācijas un uzņēmumi, plauka sabiedriskā dzīv,e un Fišbacha nostājās nozīmīgā vietā ar savu gara rosmi citu latviešu nometņu vidū. Fišbachas priežu pakalni bija tie, ko trijas reizes pāršalca latviešu dziesmu svētkos skandinātas dziesmas, un apkārtējos silos vēl jaušamas latviešu smaidīgo zēnu – skautu, vasaras nometņu čalas.

Šodien neparasta noskaņa Fišbachā, jo nometne pārceļās. Apklust dzīves rosme, neskan vairs bērnu priecīgās valodas, skolas durvis verot, un čaklie soļi steidzoties darba gaitās daudzajās Fišbachas darbnīcās un dažādajos kursos. Viss tas ir aizgājis, jo fišbachiešu ceļi iet projām no zilganajiem viršu klajumiem tālāk uz Donavas krasta veco pilsētiņu Dillingenu. Bet arī šis gājēju pulks ir sarucis, jo fišbachiešu lielākā daļa jau sen šķērsojuši jūras un okeānus un, viņu sveicieni nāca uz Fišbachu no Amerikas un Austrālijas, no Anglijas un Kanādas. Nu šo sveicienu straume apsīks, jo nebūs vairs viņu kuŗi tos saņemtu. Gan īsu brīdi kavēsies vēl Fišbachas klusajā mierā tie, kuŗi arī jau kājas āvuši tālajam ceļam un tad vienīgi vienkāršās koka mītnes, puķu un sakņu dārzi un ozolu gatve ar Rīgas pilsētas vārdu liecinās, ka še rosījusies latviešu dzīve.

Šobrīd atvadoties, mēs varam noraudzīties uz šo dzīvi un liecināt, ka neskaitoties uz dažādajām trimdas grūtībām un skarbajiem vējiem, kas dažreiz nākuši no ārienes, vai arī kādreiz sagriezušies Fišbachas smilšu klajumā, Fišbacha tomēr ir aizvadījusi labu un vērtību radošu laiku.

Te ir radītas vērtības, kas, ar iespiestā vārda palīdzību, ir steigušās pāri plašumam un spirdzinājušas tautiešus dažādās malās; te ir gūtas atziņas vienības un sadarbības domai un ievadīti nozīmīgi nacionāli pasākumi. Te arī ar rosmi un neatlaidību nedaudzu gadu laikā neauglīgā zeme ir pārvērtusies par košiem dārziem un nabadzīgās nojumes par glītām mītnēm. Te jaunatne ir nākusi no plašas apkārtnes, lai smeltos zinības un spirdzinātu savu garu mākslas atziņu košumā, un dažreiz nogurušie trimdinieki ir kļuvuši par drošu cīnītāju pulku pret pārestībām un netaisnību.

Fišbacha vienmēr ir veidojusies pretim labajam un krietnajam. Lai tad, kad pāri Fišbachai šalks tikai rudens vēji un neatskanēs ne latvieša vārds, ne dziesmas skaņa, lai tad fišbachieši, kuŗi atrazdamies dažādās vietās un zemēs, atcerās un apzinās, ka arī visvienkāršāko lauku par mājvietu dara cilvēka gars. Sevišķi, ja šis gars ir rosmes un sadarbības pilns. Lai apzinās, ka visu mūžu pienākums ar rosmi, sirds dedzību un vislielāko sadarbību un pašaizliecību strādāt un cīnīties, lai arī šobrīd tumšo un bēdu un nelaimes pilno tēvu zemi pārvērstu par brīvu un laimīgu zemi, kuŗā tauta var plūst atpakaļ jaunai dzīvei. Katrai trimdas vietai un kopai ir trimdas nozīmes, cik tā ir upurējusi tautas jaunajai dienai. Lai Fišbachas devums nebūtu mazs, tad Dievs svētīs, ka arī no šī svešās

382. Latvija, 1949. g. 17. septembrī
383. Latvija, 1949. g. 28. septembrī

zemes klajuma, caur latviešu gara rosmi, būs nākusi svētība, kas palīdzēs tautai celties.

Lai lūdzam arī Dieva gādību savu tautiešu dzīves ceļiem jaunajās mājvietās, bet brīvības dienu mūsu Latvijai.

Māc. Alfr. Gulbis

Komitejas priekšsēdis[384]

Lielā jurģu diena Fišbachā

1945. gada 27. jūnijā Fišbachas viršu laukos ieradās 1400 latvieši, lai šeit sagaidītu iespēju atgriezties brīvā dzimtenē. Tautieši ir nākuši klāt un gājuši projām uz citām nometnēm, bet apm. pēc gada iedzīvotāju skaits mūsu nometnē sasniedza 1700 personu. Nesagaidot iespēju atgriezties Latvijā, bet paveroties izceļošanas iespējamībām, mūsu nometni atstājuši un izceļojuši 813 tautieši uz šādām zemēm:

Savienotajām valstīm	494	Braziliju - - - -	5
Austrāliju	- - - 243	Beļģiju - - - -	3
Kanādu	- - - - 23	Italiju - - - -	2
Angliju	- - - - 13	Šveici - - - -	1
Franciju	- - - - - 5	Repatriējušies	24
		Pavisam	813

Šodien mūsu nometnes gaitas Fišbachas viršu laukos tuvojas noslēgumam. Iedzīvotāju skaits noslīdējis uz 822, t.i. tikai puse no kādreizējā skaita, bet arī tiem pienākusi šķiršanās diena. Šodien un rīt uz Dillingenu pārceļas ap 400 mūsu tautiešu līdz ar skolām, uzņēmumiem un darbnīcām. Šī mēneša beigās viņiem sekos nometnes darbinieki ar ģimenes locekļiem, kuŗi atstāti emigrācijas procesā iesaistīto taitiešu aprūpei un nometnes likvidācijai. Izceļotāju grupa, ap 365 personas, dosies vai nu tieši uz izceļošanas centru Šveinfurtē, vai arī uz rezerves nometni Vircburgā.

Uz Dillingenu pārvietotai Fišbachas nometnei pievienosies 270 tautieši no Valkas nometnes. Jaunās nometnes iedzīvotājiem novēlu darba prieku un veiksmi darba noorganizēšanai skolās, sabiedriskā dzīvē un saimniecības pasākumos un iespējami drīzi sagaidīt savas nākotnes paliekamāku atrisinājumu.

Izceļojušiem un izceļošanas gaitas sākušiem novēlu atrast cilvēcīgus apstākļus svešajās zemēs. Bet visiem sasaukties un neatmest cerību kādreiz satikties mūsu dzimtenē!

K. B i r n b a u m s nometnes administrātors[385]

Daži rerpatrianti

1948. g. 12. marta Vēstis rāda sekojošos kuŗi repatriējušies uz Latviju:

Jānis Eduards Osis	dz. 1926. g.
Elmārs Osis	dz. 1925. g.
Edgars Siliņš	dz. 1926. g.
Jozefīne Vedēja	dz. 1888. g.
Lidija Vēze	dz. 1918. g.
Alfreds Zvirgzdiņš	dz. 1908. g.

FISCHBACHAS latviešu nometnes iedzīvotāji pārvietoti uz Dillingenu, Fischbachā pagaidām atstājot tikai tos, kam vistuvākajā laikā paredzēta izceļošana. Uz Dillingenu pārcelta arī neliela grupa Valkas nometnes latviešu. Jaunajā nometnē 10. oktobrī mācības atjaunoja Kārļa Skalbes tautskola un ģimnazija un ievēlēta arī komiteja ar priekšsēdi prof. J. Rutmani un locekļiem H. Tilleru, N. Johansonu, J. Rītiņu un J. Kvēpu, Vēlēšanās no 494 balstiesīgajiem piedalījās 76,5 proc. Jaunās latviešu nometnes adrese: (13b) Dillingen/Donau, DP Camp Ludvigskasserne.[386]

384. Vēstis, Nr. 187 (204), 1949. g. 4. oktobrī (Pēdējais Fišbachas nometnes laikraksta numurs)
385. Latvija, 1949. g. 11. jūnijā
386. Latvija, 1949. g. 22. oktobrī

Kādas nometnes pagātne un tagadne

Bijušās Fišbachas nometnes latviešiem Dilingenā rūpju pa pilnam

Mēdz teikt, ka DP nometnes, šis vēsturē pirmreizīgais iestādījums, ir mazas patstāvīgas valstis, kuŗu iedzīvotāju noskaņojums, kultūrālā rosme un pa daļai arī materiālā labklājība atkarīga no iedzīvotājiem pašiem. Ja tas tā, tad jāsaka, ka Fišbachas latviešu nometne savā četru gadu un trīs mēnešu pastāvēšanas laikā, bijusi darbīga un moža republika kā garīgā, tā materiālā ziņā. Fišbachas latvieši noorganizējuši pirmos un pēdējos trimdas dziesmu svētkus Vācijā, kas vispār ir viens no izcilākajiem notikumiem latviešu līdzšinējās svešniecības gaitās, vairākas rakstnieku dienas, priekšzīmīgas skolas un rosīgu skolnieku pašdarbību, amatu mācīšanu un daudzus citus krietnus pasākumus. Nabadzīgā apkārtne un vienkāršās koka barakas nekavēja fišbachiešus izveidot savus „viršus" par acij tīkamu nometni, kur netrūka ne savrupmājiņu, ne auglīgu „tīrumu" un krāšņu puķu dobju.

Diemžēl, Fišbachas dzīvē bijuši arī savi „melnie punkti", kas visspilgtāk parādījās pozicijas un opozicijas nemitīgā un neatlaidīgā cīņā; visumā tomēr Fišbachas bilance latviešu trimdas vēsturē paliek visai ievērojama.

Tagad, kopš pāris mēnešiem, Fišbachas latviešu nometnes vairs nav. Tās iemītnieku lielākā dala, papildināta ar pāris simtiem valceniešu un dažiem desmitiem agrāk Ducenteichā un Firtā dzīvojušiem latviešiem, pārcēlušies kādus 100 km uz dienvidiem, un savas jaunās mītnes atraduši Dilingenas jātnieku kazarmās, kur pirms tam bija viens no stiprākajiem lietuviešu „cietokšņiem" Vācijā. Ir dzimusi Dilingenas latviešu nometne – jaunākā amerikāņu joslā, jo valcenieši, kam savas agrākās mājvietas bija jāatstāj reizē ar fišbachiešiem, arī Ulmā lepni nes Valkas vārdu.

„Ak tad tāda tagad ir skaistā Fišbacha!" vīlušās izsaucās 20 balsis reizē, kad, apmeklēdami Dilingenu, iebraucām pa nometnes vārtiem. Tiešām, nav tur vairs ierastā mājīguma nav acij tīkamo zaļumu kā Fišbachas viršos, bet kazarmas, kur plašajās telpās dzīvošana gan samērā ērta, atstāj ne visai patīkamu iespaidu. Bet cik nu ilgi – ļaudis klīst, un Dilingenas nometne nevienam nebūs paliekama vieta.

Dilingenā daudz kā trūkst no agrākajiem Fišbachas lepnumiem: nav vairs dārzkopības skolas, nav saimniecisko pasākumu un kursu, izklīduši kur kuŗais arī lielākā daļa gara darbinieku, kuŗu Fišbachā bija īsti kupla saime, apsīkusi kulturālā dzīve. Darbību vēl turpina Kārļa Skalbes ģimnazija un tautskola, pirmā ar samazinātu klašu skaitu, skolēnu kooperātīvs un literatūras apgāds. Skolotāju sastāvs sarucis un mainījies, jo daudzi aizbraukuši, citi apmetušies citās nometnēs. Gimnazijas direktors un Fišbachas bij. administrātors E. Ābele jau strādā ASV, Jēkabs Poruks dzīvo Traunšteinā, Zinaida Lazda, gatavodamās izceļošanai, devusies uz Vircburgu, gleznotāju pāris Šternbergi pelnī dolārus, strādādami savā speciālitātē ASV, jaunās pasaules zemi min arī rakstnieks, un bērniem tik pazīstamā Krikša autors, Jānis Širmanis. Aizklīdusi arī liela daļa teātra saimes, un Fišbachas latviešu teātris vairs nepastāv.

Literātu un mākslinieku pasauli Dilingenā vēl pārstāv Rūta Skujiņa, arī jau būdama tālu ceļu gaidās, profesors K. Kārklinš, kuŗš pēc sava Fišbachas pavisam šaurā mājoklīša tagad ieguvis paprāvu istabu un priecājas par labākām iespējām vēl kādu laiciņu strādāt zinātnisko darbu, viņa kundze, arī filologe, tur savās rokās nometnes angļu valodas kursu „grožus"; pie Vācijas zemes vēl turās arī gleznotāja Nora Drapče, grafiķis Fr. Vīksne, teātra ļaudis Amols, Valdmanis un Alma Kūmiņa, kuŗa, kustēdamās kā ūdens zāle, organizē sarīkojumus, sirsnīgi sagaida ciemiņus un darbojas arī komitejā.

Pašas lielākās raizes Dilingenas latviešiem, un īpaši komitejai, sagādā līdzekļu trūkums, jo viņi jaunajās mājās ienākuši bez feniņa kopējās naudas. Pēdējā Fišbachas komiteja gan likvidējusi nometnes saimnieciskos pasākumus un mantas, bet kasi atstājusi gluži tukšu; tās rīcību pašreiz noskaidro LCK iecelta izmeklēšanas komisija.

Tukšā kase dara daudz galvas sāpju tagadējam komitejas priekšsēdim prof. J. Rutmanim, jo vajadzību, kaut vai sociāliem pabalstiem vien; ir daudz, īpaši tādēļ, ka Dilingenā ļoti maz darba iespēju, un no 750 iedzīvotājiem algas saņem tikai ap 70. Taču komiteja un administrātors, pazīstamais matēmatikas grāmatu autors N. Johansons cer nometnes dzīvi ievadīt apmierinošā gultnē. Ar atzinību komitejas priekšsēdis piemin IRO administrātori

francūzieti Levi, kuŗa visos jautājumos pret nometni izrāda ievērojamu demokratisku izpratni un sniedz iespējamo atbalstu; tik liberāla IRO amatpersona esot reti sastapta.

Lai būtu kā būdams, Dilingenas latvieši nav nolaiduši rokas, un tas jau vien ir pietiekami daudz ka pēdējo posmu Vācijā viņi godam izturēs.

Arv. B.[387]

Taisnīgi sadalīta nauda un manta

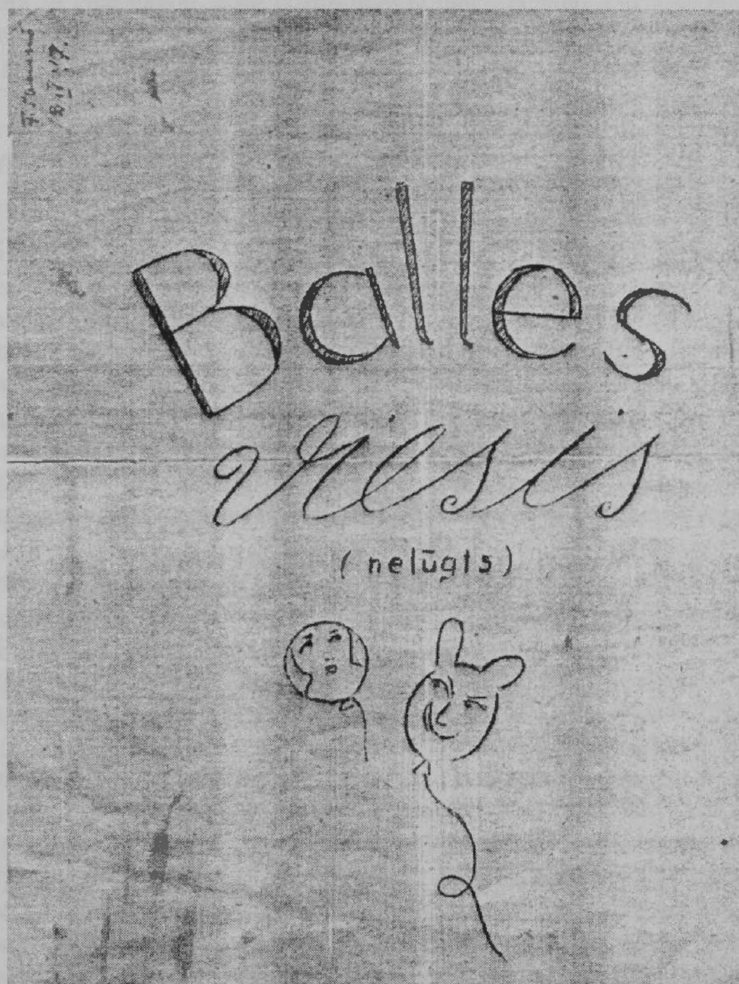
Valkas nometnes komiteja Ulmā apsprieda, kā sadalīt naudu un inventāru, kas bija palicis likvidējot Valkas nometni pie Nirnbergas. Tā kā valceniešu lielākā daļa – 1275 cilvēki – pārcēlās uz Ulmu, bet mazākā – 275 personas – uz Dilingenu, apspriedē piedalījās arī Dilingenas nometnes pārstāvji. Vienojās, ka uzkrātās vērtības un nauda jāsadala abu nometņu starpā proporcionāli, pie kam dilingeniešiem par labu iznāca DM 4110., no tā skaidrā naudā DM 1357,55, ko tūliņ izmaksāja. Šī naudas sadale liecina, ka trimdā nav zudis džentlmenisms, ko atzina arī bij. Fišbachas nometnes iedzīvotājs prof. J. Rutmanis, kuŗš pārstāvēja dilingeniešu intereses.

Likvidējot Valkas nometni pie Nirnbergas, nometnes luterāņu baznīciņu kopā ar tornīša zvanu savā rīcībā pārņēma vācieši, soloties zvanu uzglabāt tik ilgi, kamēr to būs iespējams nogādāt uz Latviju. Altāra traukus svečturus un altāŗa gleznu valcenieši paņēma līdzi uz Ulmu, lai, saskaņā ar draudzes padomes lēmumu, Valkas iedzīvotāju lielākajai daļai izceļojot uz Mičiganas štatu, tos nogādātu tur, cerībā gleznu kādreiz aizvest uz dzimteni.

G. Št.[388]

387. Latvija, 1949. g. 30. novembrī
388. Latvija, 1950. g. 14. janvārī

Balles viesis



Atbildīgais redaktors: Jānis Robiņš
Grafiskais ietērps: Gastons Ērglis
Speciālkorespondents: Olģerts Ernstsons

BALLES VIESIS

NELŪGTS

STUDENTU BALLES AVĪZE, FIŠBACHĀ 12. IV. 1947.

DARBS un „TAUTAS DARBINIEKI"

Ja nu kāds pēdējās dienās Fišbachā bija bēdīgs, tad tas laikam bija mūsu pašu dakters Pauls Neibergs, jo viņš, kā sacīt jāsaka, bija upurējis visus savus gara un miesas spēkus kāda milzīga kumosa rīšanai, kas nebūt tik ātri negāja lejup. Un ko gan līdz sevi mierināt, ka lejā nogājis tas šķitīs salds, ja pašlaik asaras līst pār acīm. Bet, būdams pēc dabas humorists, viņš tomēr ar pašaizliecību panes visas grūtības un priecājas, ka runājot par šo lielo kumosu -sabiedrisko darbu, neviens viņam neliedz savu smaidu, ja arī darbā kādu iekustināt gandrīz neiespējami. Nezinu vai aiz lielas kautrības, vai kāda cita iemesla dēļ, viņš sakās esam gluži iesācējs šādos darbos, bet cik redakcijai zināms, tas nebūt tā nav, un par to liecina arī sekojošas atzīmes Erlangenes studentu chronikā: „Komiltoņa Neiberga raudzētais alus bija gan brīnišķīgi salds, bet tam neapšaubāmi bija tā nelaime, ka tas nereibināja. Par to, kādēļ tas tā bija, domas dalījās. Kamēr daži domāja, ka tur vainojams pats komiltonis Neibergs, kas nodzēris savākto cukuru tējā un alu sasaldinājis ar sacharīnu, citi izteica aizdomas, ka par to atbildība gulstotiesties uz kādas citas komilitones pleciem, kas ar cukura vākšanu alus raudzēšanā komilitonim Neibergam bija asistējusi un, varbūt, arī kādreiz pietikusi pie lielā kubla."

Liekas toreizējie panākumi viņu neiepriecināja, bet labi, ka arī neatbaidīja, un viņš ar jo lielu enerģiju gribot par iespējami bargu naudu dot publikai iespējami daudz prieka. Ja kāds šo prieku gribēs iegūt „dabīgā ceļā" caur muti, tad tas, vērojot komiltoņa Neiberga līdzšinējos panākumus un zinot, ka par vājo alu un sacharīna limonādi viņš līdz šim neko vairāk nav sagādājis, būs grūti iespējams.

Parasti vairāk piemin tos, kas mazāk dara, bet vairāk runā un kaut arī par saimniecības daļas vadītājas, komilitones Mirtas Volrātes izdarību neviens nešaubījās, jo, lūk, tūkstoš maizīšu izcept, viņai taču tīrais nieks, tad ar viņas runāšanas mākslu visi dabūja iepazīties tikai rīcības komitejas sēdēs. Ja arī viņa izsakās, ka sabiedriskais darbs ir smagi velkami darba rati, tad viņai nebūt nav bailes tur novietot arī zelta teļu, ko viņa cerot iegūt studentiem izlietošanai. Nezin vai šaubīdamās par maizīšu kvalitāti, vai varbūt domādama tajās iecept smiltis – vai zāģu skaidas, viņa jo sirsnīgi ieteic balles dienā visiem apmeklētājiem gavēt, un tāpat kā mērnieku laikos cienīgi sagatavoties uz goda maltīti.

Ja dažs labs sabiedriskā darbā redz, tā sacīt, savus tumšākos dzīves brīžus, tad Jūlijam. Riekstiņam tur atmirdz atpestīšanas saule. Šāds saules vēstnesis vislabāk noderīgs tur, kur rūpes un tumsa māc, un tā arī viņš ir tā sauktā pirmā palīdzība kritušiem rīcības komisijas darbiniekiem. „ Kur deg, turp es dodos" izsakās smaidošais organizātors, un tā kā pašreiz deg Minchenē, tad viņš dodas turp.

Mierīgais un darbīgais optimists Bruno Pečats alkst cīņas kaut vai ar pašu nelabo, un tā kā tāds nav pie rokas, tad viņš dodas cīņā par studentu sarīkojuma labu izdošanos. Viņš bijis jau vecs organizātors Valsts Technikumā Rīgā, un tādēļ arī vēl tagad nes sevī daudz drošu un svaigu ideju. „Vakars izdosies, un es esmu tik mierīgs kā vēl nekad pilns, paļāvības uz sevi un saviem spēkiem, nesaprotu tikai, ja kāds par to vēl šaubās", saka mazais vīriņš un nadzīgi aizlokas savās biezzoļainās kurpēs atkal jaunā darbā. Ja daudzi būtu kā viņš, tad studentu sarīkojumi Fišbachā varētu notikt vai katru nedēļu.

Visu darbu koordināciju, kā jau tas pienākas, uzņēmies viens no vecākiem komiltoņiem – „zinātnieku

biedrības" prezidents Vālbergs, ko tagad bieži ar portfeli rokā redz pārstaigājam Fišbachas viršu klajumus, pārdomājot, kalkulējot un jaunus „sakarus" uzņemot. Mierīgs un nosvērts un reizē apņēmīgs novest šo cīņu līdz galam, viņš arī gādā par šo sarīkojumu varbūt vairāk kā kuŗš cits, bet neba nu jau par darba rūķiem visvairāk raksta avīzēs un tā var sagadīties, ka visvairāk vārdiem apveltītais tieši tas slinkākais. Un tā lūk vairāk kā ar vienu rindu šajā avīzē nebūs minētas arī visas tās organizācijas un amata personas, kas jau nu ne tikai skatījušās, bet arī aktīvi piedalījušās šī sarīkojuma veidošanā un bez kuŗu palīdzības „mēs būtum kā veselības avoti jeb fonteni bez ūdens", kā Palestīnas miroņu ezeri bez zivīm, kā nabagi bez naudas un kā gruntnieki bez parādiem" bēdīgi un izmisuši.

Ja kādam šķiet, ka ar pīpēšanu un gudrošanu, var tālu tikt, tad tas nekādā gadījumā nav šīs avīzes redaktors Jānis Robiņš, jo pīpēt viņš pats tā kā nepīpē, un ar gudrošanas mazo nozīmi viņš esot iepazinies manuskriptus medījot. Jo lūk visi bija gan gudrojuši, bet rakstu kā nebija tā nebija. Daži gan iebilda, ka varētu iztikt bez rakstiem varbūt zīmējumiem vien, citi ieteica rakstīt ar neredzamo tinti, bet paši prātīgākie tomēr domāja, ka kaut kas jāuzraksta.

Komiltonis Lapsiņu Valdis nav liels staigātājs, bet cik zināms liels speciālists gulēšanā, un tā arī citi komiltoņi, respektēdami šo viņa vājību, deva viņam iespēju labi izgulēties gan Ansbachas – Nürnbergas tā arī Nürnbergas – Fišbachas ērtajos dzelzceļa vagonos. Šī gulēšana tomēr nebija bez panākumiem, jo pateicoties viņam, šovakar mūsu programmu izpilda Latvju Balets" Osvalda Lēmaņa vadībā.

Arī „balles vieša" redakcijai nav, kā sacīt jāsaka, akmens sirds vietā, un tādēļ viņa izsaka visiem šīs rīcības komitejas darbiniekiem vislielāko atzinību un pateicību veiktajā darbā, jo viņi tikai īsteni ir tā drošā pamata licēji šīs avīzes tapšanai.



„Tikai ar ielūgumiem, citādi nav nekādas kārtības, ne akadēmiska gara!" aiz sienas drāmatiskā kāpinājumā cēlās enerģiska balss. Bērns ieraudājās, iztraucētā miegā. Vecāki pārmainīja saprotošu mirkli savā starpā, tad ar otra kakta iedzīvotājiem: Iet jau atkal vaļā! Studenti taisa savu balli! Kad tik nesāk vēl stiprāk bļaut, uzmodinās Alfonsiņu, tas sāks raudāt, tad vairs nevarēs dzirdēt, kādi nākotnes nodomi jaunajiem cīnītājiem viņpus sienas.

"Galvenais, ka mēs tautu dabūjam tai zālē iekšā, vai ar labu vai ļaunu, gan jau tad tālāk ies pats no sevis", viens mierināja. „Bez ielūgumiem nekas neies. Bet galu galā – kas man! Darāt ko gribat! Ko tad es te viens kā svētais Eustachijs! Tikai vēlāk nepārmetat man!" balsī jau atkal ieskanējās draudīgi toņi. Oponenti kļuva lēnāki. „Kad jau tu domā, ka vajaga ielūgumus, var jau arī. Vai tad liela lieta uzrakstīt", viņi piekāpīgi murmināja – „Tā nav nekāda demokrātija ar ielūgumiem", viens vēl sparojās. „Vajag tā, lai katrs var nākt. Vajag taisnību. Un kad ar ielūgumiem, tad vienmēr kāds paliek tukšā. Kā Stabulītes Jozefs pagājušā reizē!" – „Liela nelaime, ka Jozefs nebūs mūsu ballē! Iztiksim bez viņa". – Dažiem svinīgās sēdes dalībniekiem tas tomēr bija par daudz. „Ak tā, nav nelaime, ko? Ak iztiksiet bez Jozefa? Pagaidiet kungi, – ja Jozefs tur nebūs, es arī tur nebūšu, tad jūs paši varēsiet maisīties cept un traukus mazgāt, s–a–p–r–a–t–ā–t?"

Kas nu to nesapratīs. Aiz sienas arī Alfonsiņš gultiņā sēdus uzcēlies ieraudājās: nevajag, nevajag!

Bet apspriede turpinājās. Sīva cīņa optimistu un pesimistu starpā. Pesimisti: – Sanāks tur ļaužu tūkstoši, dejos, staigās iekšā un ārā. Kas sargās dārzkopības skolas siltumnīcas? Kas sargās gaišos logus un vāros salātu stādiņus, kas par viņiem atbildēs otrā rītā Ozoliņa kungam? – Neviens nepiesakās. Nometnes policiju varbūt varētu palūgt", kāds nedroši ieminas. „Nieki", viņu apsauc pesimistu virsaitis, nometnes policijai pietiks darba zālē!"

–"Ideja!" ziņo kāds no optimistu rindām. Ap siltumnīcām palūgsim nostāties guntiņu ķēdei, kamēr vien nenāks organizētā uzbrukumā, viņas savu posteni turēs lieliski, pretējā gadījumā... varēs izsaukt ugunsdzēsējus", viņu papildina pesimistu spārns un lieta rādās nokārtota.



Mājas māte jau salāpījusi 12 pāru zeķu. Klausītājos aiz sienas jau atslābusi uzmanība.

Bet apspriede turpinās.

Kā ar nosaukumu? „Katrai diženai un smalkai ballei nepieciešams nosaukums. Jā, kaut ko tādu vienojošu, jūsmīgu, cēlu, kas zolīdi, neuzmācīgi un nepārprotami aprādītu mūsu centienus, mērķus un idejas!" Neviens nav pietiekami pašapzinīgs, lai pēc šāda ievada uzdrošinātos proponēt savu pārdomu rezultātus. „Maija balle" beidzot nāk kautrīgs ierosinājums, protams no optimistu spārna. Jā, maija balle, tas nebūtu slikti! Maijs, mēnesnīca, mīlestība... Optimisti gatavi balsot par maija balli. „Bet mūsu balle notiks aprīlī", nāk aizrādījums no pretējās puses. Priekšlikums izkrīt cauri, bet optimistiem vēl šobrīd nav skaidrs princips, kuŗa dēļ maija balle nevarētu notikt aprīlī.

Aiz sienas atskan skaļa krākšana, radio jau kopš stundām noskandinājis pēdējās vakara ziņas. Apspriede varētu vēl turpināties, bet paraugoties mājinieku bālajās sejās arī vislielāko balles entuziastu sirdīs mostas līdzjūtība, un viņi nolemj tālāk runāt rīt, bet tad gan sākt tūdaļ pēc pusdienām, lai līdz otriem gaiļiem vismaz pašu nepieciešamāko varētu nokārtot.

Īpatņi un eipatnības

Reiz viršu laukā , kur tie aug brīvā dabā, bez meža, ziedēja dzelteniem ziediem un slēpa sevī daudz jaukas romantikas, starp pārējiem cilvēkiem dzīvoja arī studenti. Lai prieki izplūstu pa pareizām sliedēm, un nauda ienāktu pa īsto ceļu, tie ir sarīkojuši šo balli, kur prieki trako kā kalnu brīzi un nauda plūst aumaļām kā sēru viesu asaras. Vērīga vērotāja acs šinī jautrības katlā saskata dažādas eipatnības un īpatņus. Un paskatiet arī jūs, es droši teikšu, ka redzēsiet, ja vien nebūsiet ieņēmuši radio šņabi, no kura dzirdēt var, bet redzēt – nemaz.

Redziet, pašlaik iet vaļā svings. Lielākā daļa zāles tirinās un spārdās, liek kājas pamīšus, laižas no dāmām vaļā un ķeras atkal kopā. Taisa tik pēkšņus un bīstamus sānu lēcienus, ka bieži krietni jāpamūk, lai neuzskrietu virsū. Jā, – ja tev ceļā gadās mamuts, cīņu neuzsāc, bet labāk pamūc... Šai „klasiskajā" dejā kājas visu laiku nepārtraukti smejas un priecājas, bet apskatiet sejas, – tās ir tik nopietnas kā Ķencim un Pāvulam Slātavas cietumā. Koncentrēšanās, var redzēt, ir nesamērīgi liela. Ir arī šīs dejas meistari, kam āriene to norāda. Tie ir ģērbušies samērā „silti" jo deja arī ir ekzotiska. Un lūk, daži pat nav novilkuši „pusmanteļus", kurpes ir speciālām, pildītām zolēm, mati pakausī reti kupli un speciāli audzēti un „dresēti". Saprotams „patīkami" redzēt, ka šo modernāko deju tik spilgti izpilda arī mūsu akadēmiskā jaunatne ar visiem kostīmiem". Dāmas, kā redziet ir tikai atbalstītājas un dara līdz, ko partners „veido".

Lai uzmudinātu jautrību ir vienmēr kaut kas jādzer. Jauki vērot, ka neviens nav ieņēmis 'Luksus" dzērienus – radio – šņabi un viens pret četri. Pirmo jūs ziniet, bet otrais ir tāds, kuŗu dzerot četri dzīvo, bet viens mirst. Kā redziet neredzīgo nav, un viesu neklūst mazāk, jo pie šāda tempa vajadzētu būt jau jūtam rezultātiem. Tāpēc „prozīt'! kaut ar kafija, lai sirds tirpst, ka tik jautrība sprēgā!

Esmu redzīgs un apķērīgs, bet ne skaudīgs. Pasaules lielāko skauģi sauc par Diafonu, kas par skaudību bija notiesāts uz nāvi, bet ieraudzījis, ka viņam blakus kāds cits piesists garākā krust – ā, uz reizi nomiris no skaudības. Šis sīkais rakstiņš nav domāts skaudības dēļ.



DEJA kā tāda

Dejošanu cilvēki ir augsti cienījuši jau no vissenākajiem laikiem līdz pat mūsu dienām. Protams, visvairāk dejošanu ciena mežoņi. Tie dejo vienmēr – katros svētkos – kādu tiem ir bezgala daudz – mežoņiem ir sava nozīmīga deja, kad tiem pieteikts kaŗš, tie dejo mežonīgu kaŗa deju, to sūtņi tuvojas svešiniekiem dejojot, kad kāds no mežoņiem kļūst slims, priesteris tiem paraksta deju, bet ja slimais ir par vārgu, lai dejotu, tad dejo priesteris pats, mežonim nav dejas partnera, tas dejo ar savu ēnu. – Bet dejošanu ir vienmēr arī dikti mīlējuši latvieši, un reiz pat bija laiks, kad Pietuka Krustiņš varēja rakstīt slavenos vārdus: „Dancošana viesību vakaros Drekberģa kunga slavenā un mākslīgā vadībā bija uzplaukusi tik tālu, ka varēja iztikt jau bez mūzikas". Gan jau nu šoreiz mūsu sarīkojumā bez deju mūzikas vis neiztiks, taču par dejošanas augstumiem arī mūsu dienās neviens neuzdrīkstēsies šaubīties.



Lai jo labāk parādītu, ka esam nopietni un cienījami ļaudis un samulsinātu vienu otru mazāk nopietnu cilvēku, dancošanas daļa tiks svinīgi atklāta ar polonēzi. Cerams, ka abi nodomi izdosies pietiekami labi, ja arī ar samulsumu varbūt nebūs tā kā tas bija Erlangenā, kad pagāja it krietns laika sprīdis, kuŗa laikā mūsu prezidents ar savu dāmu bija paspējis apstaigāt jau vairākas reizes apkārt lielajai zālei un paguvis vēlreiz galvā ātri atkārtot visu vajadzīgos franču teicienus līdz polonēzes dejotāju skaits kļuva pietiekoši liels, lai varētu sākties īstās polonēzes izdarības – klanīšanās, šķiršanās un kopā iešana.



Ar polonēzi beigsies vakara oficiālā daļa un no šā brīža sākot, katrs pats varēs doties brīvprātīgās izpriecu medībās. Lielākais vairums par labāku droši vien atzīs dejošanu, taču sava daļa arī vēl rāmi nogaidīs. Tie ir tie, kas pievienojas applaudisemangas dipitora Bisera gudrajam rētoriskajam jautājumam: „Kurš gan tik traks būs, kurš nedzēris dancos?" Taču noskaidrojuši, ka dzērienu kartē bez plānā alus un melnas kafijas nekas cits nav minēts, pamazām arī viņi aizmirsīs šos gudros vārdus, un jau pēc brīža dejas grīdu varēs saredzēt vienīgi īsajā brīdī, kad mūziķi pārmanīs uz savām pultīm notis.

IZPUTĒJUSI CERĪBA

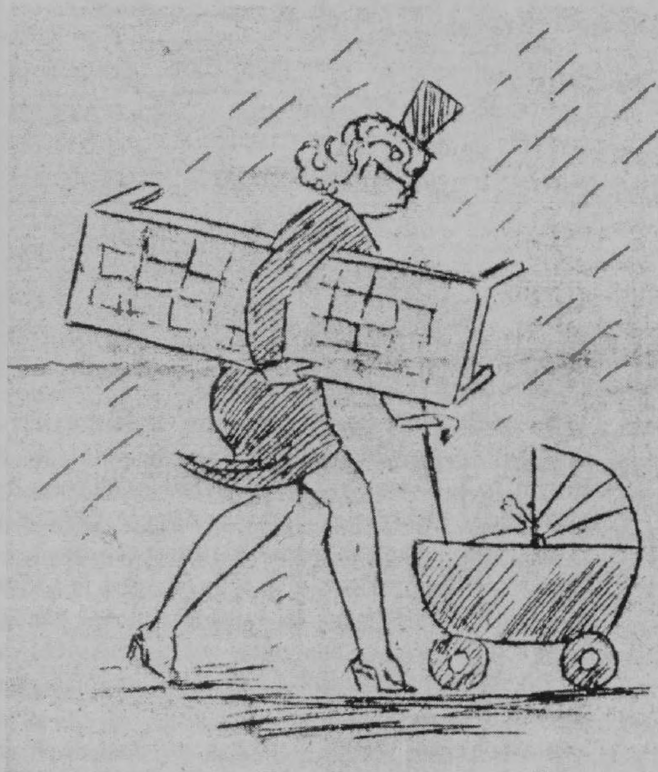
Erlangenas Frīdricha Aleksandra universitāte šoruden ilgi stāvēja klusa un vientuļa. Semestra sākums tika atlikts arvienu uz tālāku un tālāku dienu. Nevienam jau arī nebija jāsteidzas. Laika bija daudz – cilvēks mūžu pēc jaunākiem zinātniskajiem pētījumiem varēja jau paildzināt līdz pusotra simta gadiem un tādēļ Erlangena mierīgi nogaidīja.

Un tad pēkšņi notika kaut kas briesmīgs. To neizziņoja pasaulei speciāltelegrammās, par to klusēja radio un prese, tomēr – šī vēsts nebija noslēpjama. Kā ļauna čūska tā līda arvien tālāk un tālāk un izpostīja cilvēku mieru un pašapziņu. Bailes un satraukums auga tikpat ātri kā sēnes. Un beidzot šī vēsts sasniedza arī Erlangenu – bija miris Dr. Aleksandrs Bogomolets, zinātnieks, ar kuru atrastā ACS sēruma palīdzību cilvēkam vajadzēja sasniegt vismaz 130 gadu vecumu. Dr. Bogomolets bija miris 65 gadus vecs.

Dzīve bija kļuvusi divtik īsa. Laika bija maz un arī Erlangena atdzīvojās. Bija laiks sākt jauno ziemas semestri.

JAUNSAIMNIEKI

Dzīvība radās arī nometnes studentu blokā. Ar smagiem čemodāniem un lielām kastēm apkrāvušies ieradās viens pēc otra Erlangenas „pirmziemnieki".



Kad viņi pirmo reizi savas jaunās mītnes ieraudzīja, tad viņiem gan tāpat kā Matīsiņam, cūkas ganot, smieties vis negribējās. – Istabas bija apbrīnojami telpīgas – tur varēja staigāt no vienas sienas līdz otrai un nekas pat nekāds vecs krēsls, ne galds nekad te neatradās ceļā. Gaiss bija brīnišķīgi tīrs, jo bija gādāts par pastāvīgu ventilāciju, kas gan pārmodernā kārtā notika tieši caur izsistajām logu rūtīm. Tā kā durvis ar atslēgu un rokturi vienmēr sagādā lielu laika zaudējumu, tās atverot un aizverot, tad še arī tāda ierīkojuma vairs nebija, tu biji pārsteigts, kādēļ bija vispār atstātas durvis. Vecākie komiltoņi gudri pamācīja ka tas tādēļ, ka vēl nebija bijis tik auksts, lai citās istabās sāktu kurināt krāsnis. Piemērojot grīdu vispārējam istabas izskatam, tajā bija izlausti vairāki caurumi; laikam aiz tā paša iemesla sienas bija apzīmētas ar attiecīgi piemērotiem zīmējumiem.

Pēc istabu apskatīšanas viens otrs kļuva pavisam kluss, cits turpretim skaļi kliedza un lādējās, bet dažam labam jūtīgākam cilvēkam sakāpa asaras acīs, atceroties mīkstos klubkrēslus un persiešu grīdsegas kādreiz Rīgā.

Bet pamazām viņi nomierinājās, un kad pēc nedaudzām dienām pie viņiem ieradās viesi, tie redzēja tādu pat nometnes istabu, kā tas bija visur – papīru un segu būdas, maza sarūsējusi krāsniņa, pāris galdu un protams brīnišķīgākās no visām mēbelēm – gultas.

VISTA VAI OLA?

Gan jau mūsu laikos vairs nepēta, līdz cik grādiem sakāpj temperatūra ellē, jeb vai Jozafrates ieleja ir pietiekoši liela, lai tur varētu tikt noturēta Pastarā tiesa, kā tas bija reiz šolastiskajā laikmetā, tādu arī mums vēl ir palikuši pietiekoši daudz gudru jautājumu, kas gaida, lai tos atbildētu – un tā pirmajā lekciju dienā uz universitātes pusi soļojot, kāds filozofijas students mūsu pārstāvim norādīja, ka viņš Erlangenas universitātē cerot iegūt pietiekošas zināšanas, lai atrisinātu jau no seniem laikiem pazīstamo, bet vēl neatbildēto filozofu jautājumu: Kas ir bijis pirmais – vista vai ola?"

Ne mazāk smagi jautājumi nodarbināja juristu prātus, un kāds komiltonis, kuŗa mīļākie varoņi vēsturē ir Lācars un Pietuka Krustiņš – pirmais tādēļ, ka viņš uzcēlies no miroņiem, otrs tādēļ, ka tas cīnījies pret garīgiem miroņiem, solījās ar nerimstošu enerģiju un īpaši augstiem un jūsmīgiem gara spēkiem censties atrisināt vai Lācars, kad tas uzcēlās no miroņiem varēja atsaukt savu testamentu vai ne. Protams citu domas nodarbināja līdzīgi lieli jautājumi, un tādēļ ikviens, cerēdams lekcijās iegūt kaut vai mājienu, kā pie atbildes tikt, bez kavēšanās ķērās pie lietas.



MEKLĒŠANAS DRUDZĪ



Viens meklē dzīvokli, otrs – laimi, trešais – sievu, ceturtais – apkaklītes pogu, piektais – zeltu, un tā katram ir kaut kas, ko meklēt. Daži sakās taisnību meklējam. Parasti tiem ir visvieglāk, jo taisnība ir viena no tām lietām, kas patiesībā nemaz nav jāmeklē – katram cilvēkam taču ir sava taisnība. Bet ja kādam acis tomēr ir par vājām, lai to saredzētu, tad pēc īsa brīža vismaz viena no tām viņam ir zila, un ikviens var uzskatāmi pārliecināties, ka taisnība ir taisnība tikai tad, kad to nemeklē.

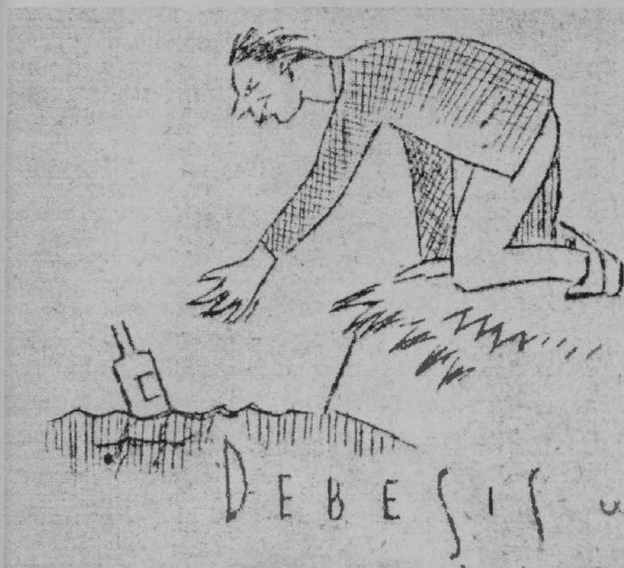
Bet taisnība nav vienīgā lieta, kas nav jāmeklē. Ir arī cilvēki, kas sevi sauc par patiesības meklētājiem. Tie parasti studē filozofiju. Tas ir pavisam neinteresants sports – apmēram tas pats kā futbols bez vārtiem, vai basketbols bez groza. Bet, tā kā vienam otram bieži rādās halucinācijas, un laba tiesa cilvēku nekad sev nejautā, kādēļ viņi kaut ko dara, tad šādu spēlētāju netrūkst, protams arī Erlangenā ne.

Iekļūt filozofijas lekcijās brīžam nav vieglāk kā Fenburgas ātrvilcienā, it īpaši ja lasa prof. Venke. Bet viņš arī ir universitātes elks. Viņa uzskatu nemaldību neviens neuzdrošinās apšaubīt, viņa žestiem un kustībām visi seko ar sasprindzinātu uzmanību, un tikko prof. Venke pasmaida, visi zina, ka jāsmejas. Nav šaubu, ka viņš ir personība.

kad rozes runā

Ja ķīmiķi, dakteri juristi jau sen pazīstami kā alkohola draugi, tad loģisku apsvērumu dēļ dzeršanas pretinieki nav arī filozofi un filologi. Pirmie atsaucas uz Anakreona 19. odu, kur teikt: „Visi dzer: saule, mēness, jūŗa, zeme, koki gaiss; kāpēc gan lai mēs, cilvēki nedzertu?!", kamēr otrie, būdami līriskāki noskaņoti, labprāt norāda uz Omara Heijama vārdiem: „Dzēris es dzirdu, ko runā rozes". Stingra zinātniska pieeja šai lietai ir arī

juristiem, kas pamato savu rīcību ar Sv. Augustīna vārdiem: „Gars nevar dzīvot sausumā". Šos vārdus viņi daudzkārt ņem ārkārtīgi sirsnīgi un reizēm gadās, ka gars atrodas ļoti nopietnas slīkšanas briesmu priekšā. Bet teologi, kas šādos brīžos neatrodas diezcik tālu no notikuma vietas, mierina pagurušos sacīdami: „Tas Kungs neļaus savai laivai grimt, jo pats Jēzus ir pārvērtis ūdeni vīnā".



Jā, dažādi ir šie cilvēki un dažādi ir viņu uzskati, bet viena atziņa viņus visus vieno: „Muļķi vienmēr ir laimīgi, gudrajiem ir jādzer, lai tie kļūtu laimīgi". Bet viņi ir arī pietiekoši gudri, lai nedzertu vienmēr, varbūt, galvenokārt, gan tādēļ, ka viņi nav miljonāri. Taču iemesls šobrīd nav svarīgākais, pietiek ar to, ka brīžam viņi nodarbojas arī ar citām lietām.

"Tieši zolīte ir tā, kas nostiprinās mūsu komiltoņu starpā personīgo kontaktu un kopības sajūtu uz ko vienmēr ir mudinājis un aicinājis mūsu prezidents. Mēs ceram, ka to saredzēs arī pārstāvniecība un tuvajā laikā grozīs savu vēso nostāju pret šo cildeno sporta veidu. Es ceru, ka 1946/47. g. ziemas semestra meistarība zolītē nesīs mums daudz ievērojamu un skaistu spēļu". Tā norādīja mūsu zolītes sekcijas vadītājs un, sarunu nobeidzot, vērsās pret visiem kāršu spēles ienaidniekiem un norādīja uz kāršu spēles ievērojamo nozīmi jau senā vēsturē. Pēc kāda paticama uzskata jau ap 1400. g. gleznotājs Gringenauers izgudrojis spēļu kārtis, lai sagādātu laika kavēkli Francijas vājprātīgam Karalim VI. Bet kārtis spēlējot ne tik vien vājprātīgi, slaveni un ievērojami cilvēki, bet arī pavisam normālas slavenības, kā to vislabāk varot redzēt no viņa paša – zolītes sekcijas vadītāja – piemēra. Un tiem, kas domājot karšu spēles dēļ nokļūt ellē, viņš varot pavisam noteikti nomierināt prātus, jo par to, ka elle jau sen esot pārpildīta, nevarot būt ne mazāko šaubu, un tādēļ mēs visi tā kā tā nonākšot debesīs.

Protams, tas ir liels mierinājums, taču kamēr mēs debesīs nokļūsim, ir jāiziet cauri vēl daudz un dažādiem nelabumiem šajā dzīvē. Un tie nebūt nav tik niecīgi un neievērojami, ka ar tiem vienmēr varētu tikt viegli galā, jo zinot, ka īstajā ellē vietu trūkuma dēļ nekad nenokļūsim, nemirstīgie dievi ir gādājuši, lai pašu virszemes dzīvi padarītu mums pēc iespējas līdzīgāku Lucifera valstībai. Neapšaubāmi viena no šādām velnišķām mocībām ir arī mūsu pilnsapulces.

Reiz atkal bija viena no šīm drūmajām dienām. Vienam otram, uz sapulci ejot, šoreiz gan bija drusku priecīgāka seja, jo šoreiz tā solīja kaut ko jaunu – bija paredzēts referāts – referāts par mūžīgā miera ideju. Bet cik nereāla ir ideja par mūžīgo mieru, tikpat nereāla bija ideja par paredzēto referātu. – Elektriskās strāvas ierobežojumi bija kavējuši referātu laikā pabeigt. Tas, kā šķiet, bija pirmais nopietnākais zaudējums un nelaime, kas Bavārijā šoziem radās strāvas trūkuma dēļ un kam sekoja dažas citas gandrīz tikpat ievērojamas nepatikšanas, proti – vilciena skaita ierobežošana, darba pārtraukšana fabrikās

...Diemžēl beigu teksts nebija pieejams.

Fišbachieši laika gaitā



Sildega vāks

PROGRAMMA

Svinīgā daļa.

Svētku akta atklāšana.
Ilmārs Dumpis.

* * *

Par katru stundu - K. Skalbe — J. Kalniņš
Mierinājums - K. Skalbe — J. Kalniņš
Dzied Pēteris Lielzuika - tenors
Pavada Dzidra Bēmane - Bonfiglio - Klav.

* * *

Kārļa Skalbes dzeja:
Deic Laimonis Eglītis.

* * *

Svētku runa:
Teic ģimnazijas direktors
profesors Ernests Ābele.

* * *

Absolventu sveicieni:

* * *

Savas dzejas lasīs:
Lalita Muižniece.
Jānis Vanags.

* * * * * * * * * * *

Muzikālā daļa.

Solo dziesmas - 3 -
Pēteris Lielzuika - tenors
Pavada Dzidra Bēmane - Bonfiglio

* * *

Silta jauka istabiņa 2. dz. — J. Vītols
Vakarjunda - L. Breikša. — J. Norvilis
Ej, bāliņi, lūkotiesi. 7. dz. — J. Cimze
Pūt vējiņi 7. dz. — A. Jurjāns
Ģimnazijas zēnu dubultkvartets
Pētera Lielzuikas vadībā.
Dubultkvarteta zēni:
Laimonis Eglītis
Sigurds Lēvenšteins
Samuelis Knochs
Andrejs Broše
Jānis Vanags
Ojārs Puriņš
Pēteris Lielzuika

* * * * * * * * * * * * * *

Pēc programmas seko:

Mielasts, - runas, - dziesmas, - dejas.

* * * * * * * * * * * * * *



Programma

1965. GADA 31. AUGUSTĀ

GAREZERĀ

[illegible]..................ILMĀRS DUMPIS
SVĒTKU RUNA..................ĢIMNĀZIJAS DIREKTORS
PROF. ERNESTS ĀBELE
APSVEICINĀJUMI..................PAULIS KRASTIŅŠ

NOCTURNE OP. 72 NO. 1.....F. CHOPIN
KLAVIERU SOLO.......DZIDRA BONFIGLIO-BĒMANE
SOLO DZIESMAS..........TENORS PĒTERIS LIELZUIKA
KLAV. PAVAD..........DZIDRA BONFIGLIO

SAVAS DZEJAS LASĪS............
LALITA MUIŽNIECE - LĀCIS
JĀNIS VANAGS
ELISA FREIMANE

TAUTAS DZIESMU MELODIJAS.......
[illegible]

PĒC PRIEKŠNESUMIEM..............
VAKARIŅAS
DZIESMAS - RUNAS - DEJAS



2004. g. pie Intas un Pauļa Dukiem – Buffalo Grove Il. Fišbachas atmiņas pārcilājot

1. rindā no kr.: Lūcija Nāgele - Sprenne, Valdis Strautmanis, Regīna Grabe - Šlesers, Rasma Bērzone - Gīlis un Aina Pūliņa
2. rindā no kr.: Austra Strautmane, Ansis Pommers, un Baiba Dumpe
3. rindā no kr.: Paulis Duks, Līksma Petrīte - Vārpa, Gunnars Vārpa, Olģerts Gīlis, Agris Šlesers, Ilmārs Dumpis, Inta Duka, Olģerts Pūris, Ritvars Grīnvalds, Ivars Freimanis, Gita Gertsone - Michael, Ruta Freimane un Juris Pūliņš

Nometnes teritorija laika gaitā

Šķiet ka nevienam vien no toreizējiem nometnes iedzīvotājiem Fišbacha ir spilgti iespiedusies atmiņā. Kad pirmo reizi pēc nometnes atstāšanas atgriezos Vācijā 1961. g. viens no pirmajamiem ceļa mērķiem bija Fišbacha. Jau toreiz bija notikušas lielas pārmaiņas. Stāvēja tikai lielās ķieģeļu mājas kuŗas ir izdzīvojušas līdz šai dienai. Runājot ar vietējiem vāciešiem toreiz un vēlākos apciemojumos viņi stāstīja ka nereti Fišbachā ir ieradušies nometnes kādreizējie iemītnieki un fotogrāfējušies pie bijušās skolas ēkas. Sekojoši ir daži uzņēmumi no nometnes teritorijas un apkārtnes laika gaitā.



Fišbachas dzelzsceļa stacija nometnes laikā

Nometnes laikā no Fišbachas braucot uz Nirnbergu ar vilcienu bija viena pietura, Dutzenteicha. No stacijas uz peroniem bija pazemes ejas. Fišbacha un Altenfurte bija neatkarīgi ciemati. Tas viss tagad ir mainījies. Minētā teritorija ir apvienota ar Nirnbergu un patur savus nosaukumus kā Nirnbergas rajoni. Stacijas ēka vēl stāv, bet netiek lietota, biļetes tirgo automāts. Šajās dienās satiksmi ar Nirnbergu apkalpo elektriskais vilciens un bijušās vienas pieturas vietā līdz Nirnbergai ir piecas.



Fišbachas dzelzsceļa stacija 2004. g. rudenī



Bijušā skolas ēka 1956. g. Alberts Lāčkājs pie mašīnas



Bijušā Kalnciema iela, skolas ēka kreisajā pusē 1962. g.



Bijušā skola un melnā bumba no aizmugures 1962. g.



Bijušā skola skatoties uz lejasciemu 1962. g.



Bijušā skola 1998. g. rudenī



Bijušā skolas ēka un Melnā bumba - baltas! - 2004. g. rudenī



Bijušā Rīgas iela 1956. g.

Latviešu stādītie ozoli vēl stāv.



Bijušās slimnīcas ēka 1956. g.



Bijušās slimnīcas ēka 2004. g. rudenī



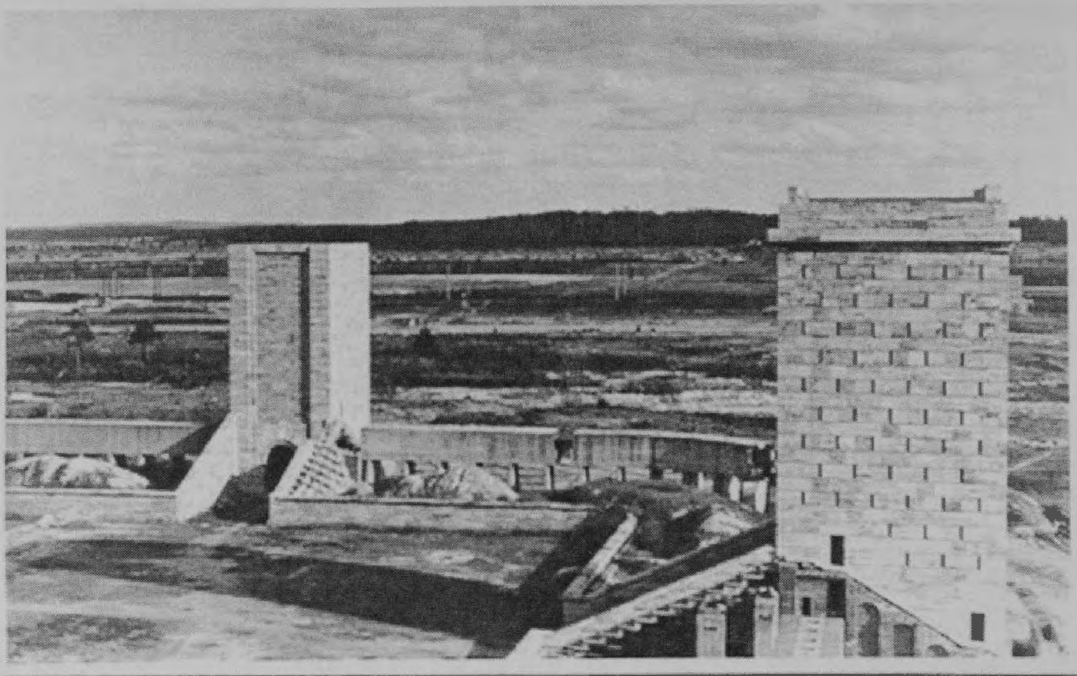
Bijušās skolas ēka ielas galā labā pusē 2004. g. rudenī

Saganer Straße, bijušā Kalnciema iela stūrī ar bijušo Jelgavas ielu.



Skats uz Lejasciemu par bijušo Jelgavas ielu 2004. g. rudenī

Sprotauer Straße.



Marta laukums „Märzfeld"

Laukums netālu no Valkas nometnes. Torņi uzspridzināti 1967. g.



Gasthof Diana 1962. g.

Šeit daudzi gāja ar kannām pēc alus. Te pārnakšņoju 1962. g. aprīlī savā pirmajā apmeklējumā kopš nometnes atstāšanas 1949. g. Man ir paglabājies rēķins, pārnakšņošana un brokastis ar apkalpošanu DM 9,70. Pēc toreizējā izmaiņas kursa $2.40. 2004. gadā šajā vietā atradu jaunu plašu viesnīcu.[389]

389. Red.

In the Heathers of Fishbach

The Beginnings of D.P. Camp Fischbach

The beginnings of the camp territory go back to the 1930s of the 20th century when the Nazi party was constructing massive stadiums and parade grounds for party rallies around Nuremberg. Nearby were constructed also living quarters "camps" for the rally participants such as Hitlerjugend, SA and SS units. The territory that became D.P. camp Fischbach was slated to house SS troops.[390] The camp was located next to the village Altenfurt, but derived its name from the Fischbach rail station which to this day is next to Altenfurt.

After the end of WWII in 1945 the camp territory was taken over by UNRRA (United Nations Relief and Rehabilitation Administration) which created the D.P. (Displaced Persons) camp Fischbach. The camp was administered by UNRRA Team 303. The first residents of the camp were Poles and Italians.

The end of the war found many Latvians and other nationalities in the German states of Saxony and Thuringen which initially were occupied by the US army. However in the beginning of June 1945 it was rumored that these territories would be turned over to the Russians. Knowing what would happen to us should we fall into Russian hands we and many other refugees from the Russians put our meager belongings in hand drawn carts and started to walk West on the autobahn. We spent nights in local farmer barns and traded any valuables left for food. Money at this time had no value.

After being on the road for approximately a week we were picked up by the US army in heavy trucks and transported to Jena to a refugee assembly center housed in former german army barracks. On June 23d we were put on a train in boxcars with all of our belongings without an announced destination. The train stopped often on sidings to allow other apparently more important traffic to pass. There is recollection of the concern with which we all looked at the sky to make sure that we were not moving in an Easterly direction. On the eve of the summer solstice celebration *Jāņi* the train was pulled off on a siding in a forested area. Despite the discomfort of the situation people sang traditional *Līgo* songs until daylight thus celebrating the first such event in exile.

The route of the train was Jena, Plauen, Schweinfurt, Marburg, Nuremberg. We arrived at camp Fischbach on June 27th, about 1500 people in all.

What follows is a collection of personal memories and articles from periodicals of the time supplemented with photographs from personal collections. It did not take long for the organization and implementation of an active social economic structure and to make the camp minimally comfortable as not everything for one reason or another was workable. The illustration on page 6 shows the raising of the Latvian flag for the first time on July 1, 1945 only a few days after our arrival. The camp had an extensive system of communal sanitary and washroom facilities, not all of which were in working order. The illustration on page 7 shows the foundation for a washroom in the foreground and the foundation for a community toilet in the middle. Starting on page 9 is an overview about the camp, as published in the Latvian News Bulletin in Bavaria, that gives an overview of the various social, religious and educational activities at the end of 1945.

Starting on page 13 is a demographic overview of the camp in 1946. A tabulation by age groups shows the largest 18-45 years old to constitute 51.83%, 45-55 13.24%, 6-14 10.17%, less than 1year old 0.95% and over 65 3.90%. The majority 86.36 are lutheran and 8.58 catholic. A summary of educational level shows 7.82% with a university education, 34.55 with high school, 8.41% with technical and trade school and 49.55% with elementary school education.

---

390. Geländebegehung, Das Reichparteitagsgelände in Nürnberg, Geschichte für Alle e.V.- Institut für Regionalgeschichte. 2002

The camp had 4 active educational institutions. A high school named for Kārlis Skalbe had 156 students and 32 teachers. An elementary school also named for Kārlis Skalbe had 186 students and 13 teachers. 15 high school teachers also taught in the elementary school. A kindergarten had 70 children with 4 teachers.

An agricultural school named after Prof. Malta had 33 students with 4 full and 6 part time faculty.

An adult education program offered extensive courses in foreign languages such as English, French, Spanish etc. as well as a variety of other courses ranging from humanities to technical instruction.

747 people were employed by the US army, UNRRA (in and outside of the camp, in the camp hospital, the camp administration) and in a smattering in German entities.

The camp had 3 Lutheran ministers and a Roman Catholic priest who held regular church services in the camp church.

The camp had 4 active choir groups. A mixed choir, high school choir, high school boys choir and children's choir. An active theater group of 26 actors produced 7 plays and performed 30 performances, 2 in other camps, that were seen by 24,000 attendees. Boy scout and Girl Guide organizations had as members 89 boys and 64 girls.

All of the major sports disciplines were represented: track and field, basketball, volleyball, soccer, table tennis, gymnastics, swimming, boxing and chess. Besides local competition the athletes participated in competition with athletes of other DP camps. A YMCA organization had 149 members.

A variety of services to support the needs of the camp residents were established: a camp store offering books and various sundry items, a communal bath *Pirts*, a sewing shop, a publishing shop, a cobbler shop, a barber shop, a knitting shop, a mechanical shop and an electrical shop.

In about a year's time, the camp publisher published 17 publications with 20,000 editions and regularly published the camp information bulletin *Vēstis*.

When the initial camp inhabitants arrived in June of 1945, the housing situation was quite inadequate requiring large number of families to live in communal quarters separated by blankets hung between 3 tier beds. The camp initially had 41 buildings in poor repair for a total of 7,307 m^2 to house an initial population of 1500 people. Almost immediately after arrival in the camp along with the establishment of the camp committee for self government, a construction group consisting initially of about 70 members was formed to repair and expand the living quarters. Starting on page 16 is a description of the activities of this group including a graphic depiction of the construction results which by August of 1947 had reached 105 buildings totaling to a space of 14,207 m^2.

From page 18 through page 20 is a description of the camp informational bulletin *Vēstis*.

Life in the Camp

Starting on page 21 is a collection of fragments characterizing the living conditions and activities in the camp. As the construction group completed new building projects almost everyone was able to be housed in individual rooms. While the buildings had electricity there was no indoor plumbing. Residents had to get water from regularly placed washrooms and use communal toilet facilities. Heating and cooking was with wood stoves.

Initially meals were provided from a communal kitchen where camp residents would queue up to receive their rations. Later the procedure was modified such that only one representative from each barracks would go to the kitchen and then distribute the rations to the inhabitants. A sampling of pictures depicting the food distribution is shown on page 22 through page 23 with the camp kitchen and kitchen staff shown on the following page.

It did not take long before most families established family garden plots and started to raise chickens, ducks and pigs to supplement the somewhat bland communal kitchen. Besides the vegetable gardens most barracks had extensive flower gardens to beautify the somewhat drab camp appearance. All this took a lot of work because water had to be brought by hand from the washrooms.

A significant event in camp life was the start of political screenings with the objective to uncover Nazi collaborators. The interrogators were negatively pre-disposed toward Balts and had a lot of power to remove the right to remain in a DP camp. Particularly difficult was the situation for the members of the Latvian Legion who had been members of the Waffen SS and were by definition excluded from DP camps. While designated as volunteers by the Hitler regime, many, perhaps the majority were draftees. Their prior service in the Latvian Waffen SS divisions equated them to the Nazi SS in the eyes of the occupation authorities. While an in depth analysis of this situation is not within the scope of this book it must, however, be mentioned that due to the efforts of the Latvian Red Cross and exiled Latvian leaders it was proven that there was no relationship to the Nazi ideology nor participation in war crimes. These men fought on the Eastern front against the onslaught of the red hordes in a desperate attempt to avoid a second communist occupation of their homeland. As a result these

men were cleared of suspicion and allowed to live in DP camps and to receive all of the same benefits as the civilian residents. For a detailed discussion of this issue see: *The Latvian Legion Heroes, Nazis or Victims*, Andrew Ezergailis Editor.[391] The screening process required about 100 people to leave the camp.

In the early years of the camp there were at least 2 shakedowns carried out by the US Army to allegedly uncover black market contraband. Armed soldiers would enter the barracks early in the morning and go through personal belongings.

At least once the camp was visited by Russians to agitate return to Latvia. They had no takers although as time went on a small number of people for various personal reasons chose to go back. Their fate is unknown.

A somewhat scary event was a grass fire nearby which spread into a WWII German munitions dump causing a number of bunkers to explode. We were prepared for evacuation should the fire spread to bunkers with poison gas. Fortunately as the evening wore on it started to rain and put out the fire.

In June of 1948 the camp was hit with a strong wind storm that ripped roofs off the barracks and broke and uprooted trees as shown in the pictures on page 32.

Cultural Festival 1945

Upon arrival in the camp no one thought that this would become their permanent residence. Everyone's hopes were that the Russian occupation of Latvia would not hold and that an ultimate return there was a matter of time. These hopes were dashed as news of the allied division of spheres of interest in dividing Europe became known.

Despite this reality the whole of the camp was organized to preserve Latvian cultural identity which lasted until the very last days of the camp. Since the camp population included numerous professional artists representing every art form it was decided to hold a cultural festival and invite soldiers from the neighboring Polish and American camps. The festival was held on August 12, 1945 barely 3 months after arrival in the camp. The program included a choir concert, folk dance performances and an art and graphics and crafts exhibit.

Pages 36 through 42 show some scenes from this festival. The remainder of this chapter offers glimpses of other national activities such as the *Mummers* celebrating the traditional beginning of winter *Mārtiņi* on page 43 and some pictures of the choir's masked ball in 1946 on page 45.

Geographical Overview of the Camp

A hand drawn map of the camp on page 49 was a valuable acquisition. It is authoritative because it was drawn at the time by Valdis Strautmanis as a boy scout project and not reconstructed from memory. As seen on the map, the primary camp territory is encircled by peripheral streets and divided in essentially four quadrants. This chapter presents a collection of photographs from each of the quadrants preceded by a more detailed map adaptation for that quadrant. Each of the pictures shown is annotated with a numbered camera symbol. A corresponding camera symbol and number is included on an appropriate map with an orientation showing the direction in which the camera was pointed when the picture was taken. Some of the streets on the periphery of the former camp territory exist to this day.

Camp Government

The camp initially was under the authority of UNRRA (*United Nations Relief and Rehabilitation Administration*) that later was replaced by IRO (*International Refugee Organization*). The highest governing authority was vested in the mentioned organization appointed camp commandant under whom was a 6 member council elected by the camp inhabitants. The council consisted of a camp elder, 6 committee and 3 supervisory committee members. A description of the camp government starting on page 75 shows the first camp office. Here each evening a camp assembly was held where the camp elder would read the latest news. This assembly concluded with the lowering of the national flag and the singing of the Latvian national anthem. Subsequent pages chronicle the various elections and their results. The initial camp office was soon replaced by the commandant's office shown on page 82. The camp council addressed issues related to the social services established in the camp such as schools, camp kitchen, infirmary and hospital etc. The camp also had a small police department that was responsible for camp security. The picture on on page 88 shows the police building located at he camp main gate.

---

391. The Latvian Legion, Heroes, Nazis or Victims. A collection of documents From OSS War-Crimes investigation files 1945 – 1950, The Historical Institute of Latvia Rīga.

Camp Medical Care

Initially there was only an outpatient clinic shown on page 91 that was served by Dr. Aleksandrs Kalniņš. Later a hospital, the outpatient clinic shown on page 92 and a dental cabinet on page 94 was established in the two substantial brick buildings one of which is shown on on page 92. These facilities were served by 5 doctors a number of nurses and 2 dentists.

Church Life

The church shown on page 97 was built by the neighboring Altenfurt catholic congregation prior to our arrival to the camp. The first ev. Lutheran service in Latvian was held in July 1945 and the first Catholic service in August and was celebrated by the Check priest Lair. A catholic congregation with 104 members was established in October after the arrival of bishop prof. J. Pudāns. A small group of the orthodox faith held joint services with members from the neighboring camp Valka, celebrated by visiting orthodox priests. The Lutheran congregation was served by 3 Lutheran ministers Alfrēds Gulbis, Fridrichs Kramiņš and Valdemārs Strautmanis.

A notable event in February of 1948 was a visit by the special emissary to Germany for Pope Pius XII, his Excellence bishop Dr. Aloizs Muench. A high mass was held and afterwords his excellence toured the camp and expressed great satisfaction with what he saw. Upon departure he recognized the plight of small nations in a time of great power times and offered the encouragement that *...Soon the time will come when you will be able to return to your homeland and work in a christian land...*

A significant part of church life was the confirmation of young people. The first confirmation shown on page 106 was performed in August 1945 in the Lutheran church of the nearby village of Fischbach. All subsequent confirmations except the last two were held there. The October 1948 service and the last one in April 1949 were held in the camp church.

Latvian Cemetery in Fischbach

The Latvian cemetery is a small area in the nearby Fischbach village German cemetery and contains the graves of Latvians and Estonians from the Fischbach and Valka DP camps. The first burial was performed in September 1945. A memorial designed by the Latvian architect A. Damroze was constructed in early 1950 and is shown on page 120 just before completion. The completed memorial shown on page 121 includes inscriptions in Latvian, Estonian and German as well as the names of the deceased buried here. The German inscription translated says *Here rest from their homeland exiled Latvians and Estonians.* The memorial was consecrated on May 29th 1950 by the Latvian ev. Lutheran archbishop Teodors Grīnbergs with the participation of Latvian and Estonian ministers as well as ministers from the Fischbach village congregation. A program of the consecration ceremony including the names of the deceased starts on page 123. The cemetery is still maintained by the local Germans, however time has taken its toll on the gravestones, rendering many of them unreadable. The pictures on page 128 show the cemetery in September of 2004.

Fischbach Schools

A high priority upon arrival in the camp was the establishment of a school system. The first to be established were an elementary school and a high school in July of 1945, merely a month after our arrival to the camp. These schools were named after the great patriotic Latvian Poet Kārlis Skalbe. The overview chapter about Fischbach schools beginning on on page 129 starts with a tribute to Kārlis Skalbe celebrating the 125th anniversary of his birth.

Initially the schools had nothing, no books, no supplies nor classrooms. So the lessons started outdoors near the edge of the nearby forest. In the fall the schools already had acquired classroom space, desks and blackboards although there still was a shortage of textbooks which required the students to take copious notes during the lessons.

Besides the elementary and high schools in November 1945 additionally were established adult scientific educational courses in literature, ethics, religion, languages, history etc. These were soon supplanted by practical courses such as driver training, electro-technology auto mechanics etc.

A horticulture school was established in September of 1946 offering theoretical, related subjects as well as providing for practical experience.

The faculties of these schools were drawn from the approximately 70 teachers, engineers, ministers, artists and university professors residing in the camp.

Each of these schools is described in greater detail in the subsequent chapters.

Kārlis Skalbe Elementary School

Starting on page 135 is a listing of the teachers who taught kindergarten and elementary school classes. Some of them also taught in the high school. Where available, biographical data has been included, however for many, such data has been lost. A group photograph on page 138 identifies elementary school teachers with (p) and high school teachers with (ģ). (p,ģ) identifies teachers in both, elementary and high school.

Starting on page 139 are group pictures of kindergarten pupils in 1946 and on through 1949. The rest of the chapter presents pictures from each of the classes in the school years 1945 – 1949. In 1946 there were approximately 166 elementary school pupils with 30 teachers. On May 6th 1946 the elementary school operated in newly created classroom space which also included space for the kindergarten.

A school cooperative was established to provide school supplies such as notebooks, chalk, pens, ink and pencils. Eventually the cooperative engaged in printing of various specialized notebooks, journals, forms and diplomas as well as publishing books. Eventually the cooperative, with its primary objective to support the schools, evolved into the camps's largest undertaking - supplying the camp with books from other publishers and other items not directly related to the educational needs of the schools. In 1947 the cooperative did business in the amount of 181,391.47 RM (Reichmarks) returning a profit of 15,260.40 RM.

Kārlis Skalbe High School

The high school started initially with 52 students and 18 teachers which by the end of 1945 grew to 140 students including 67 from other camps with 29 teachers with professional teaching credentials supporting every subject in the curriculum. Despite the crowded camp conditions dormitories were provided for students attending from other camps. The first lessons were offered in a single room barracks with no doors nor see through windows. In place of glass, semi transparent plates prompted the designation *Crystal Castle,* a picture of which appears on page 162. In a few months time the high school was operating in proper quarters and school life proceeded with great intensity. Besides the curriculum the students engaged in a number of extracurricular activities such as publishing a school magazine *Lāpa* (The Torch) that included student poetry, prose, interviews with authors and composers, sports news etc.

The school established itself as a high quality institution, as evidenced by receiving the award by the Bavarian Latvian Committee in 1947 for being the best Latvian high school in Bavaria.

Starting on page 167 are the available biographies of the teachers. The remainder of the chapter is presented by academic years starting with 1945 on page 182. The high school curriculum was a 5 year program offering a Humanities or Real specialization with the latter emphasizing mathematics and science.

The first graduating class of 18 received their diplomas on April 7, 1946. A group picture of the graduating class with the school director Ernests Ābele is on page 186 and a picture of the graduating class with teachers on page 189. All of the graduates gained admission to and entered German universities.

A description of the 1947 academic year begins on page 197. A group picture of the school choir appears on on page 199. The second graduating class of 33 received their diplomas on March 29, 1947. A class picture appears on page 203. It should be noted that the graduates appear quite mature for a high school graduating class. This is due to the delays in completing their education due to the interruptions of the Russian and German occupations in Latvia and the days spent as refugees from the advancing Russians. Many of the young men had been drafted in the German military and some including Vilis Plinte on page 202 spent significant time in Allied POW camps, in his case 444 days. A graduation day program with the names of the graduates appears on page 205.

A description of the 1948 academic year begins on page 211. The third graduating class of 33 received their diplomas on March 29, 1948. A class picture with teachers is on page 214 followed by the names of the graduates.

The description of the final academic year in Fischbach starts on page 226. The fourth and final graduating class (shown with teachers on page 232) received their diplomas on June 4, 1949. A fifth graduating class started, but due to the beginning of emigration many of the students left and there was no graduation in Fischbach. Due to the closing of the camp, the school was transferred to Dillingen where the remaining few students graduated. As of June 21, 1950 the school ceased to exist. A group picture of the fifth graduating class in Fischbach appears on page 234. During its brief existence, the school graduated 117 students.

Adult Education

The camp population included a significant number of academics from the University of Latvia, the Latvian Academy of art and the Latvian conservatory as well as a variety of experts in technical fields. As early as November 12, 1945 these people started to offer lectures on the subjects of their expertise. These lectures were initially attended by about 112 listeners which steadily grew as time went on. All of these courses were taught without any compensation to the lecturers.

The intended objective of these lectures was not an organized program of study, but rather a collection of primarily practical subjects to provide skills necessary to survive an uncertain future. It was becoming ever more apparent that the return to Latvia was becoming highly unlikely.

An overview of these educational activities begins on page 239. Courses were offered in driver training, electro and radio technology and a variety of academic subjects. A sample schedule of courses offered in 1946 on page 244 lists the subjects offered as English, Peculiarities of style, First aid in accidents, Latin, Drafting, Stenography, French, Pedagogy, Ethics, Independence battles in Latvian literature, Poetry, Art Creativity, Agriculture, Music Appreciation and Latvian language. These offerings were significantly expanded in 1947.

As an extension of the lectures assistant professor J. Šteinbergs established a graphics studio. Due to space limitations only 5 students were admitted. Some pictures of work in the graphics studio start on page 248. The graphics studio held its first exhibition of completed works on October 10, 1946. An illustration of the poster advertising the exhibition is on page 250 and a reproduction of the guest book with the signatures of participants at the exhibit opening ceremony on page 251. A second exhibition of works was held on September 28, 1948. Posters advertising this exhibition and the guest book are shown on page 252. On the following page are examples of some posters created in the graphics studio.

The various course offerings stressed the need for retraining for practical skills that would be useful in continued emigration. A recurring refrain was that these new skills would be useful when returning home to Latvia, but as time went on it became obvious that would not be possible.

Horticultural School

Early in 1946 the energetic agronomist R. Ozoliņš founded the Horticultural school named after professor N. Malta. He advanced the view that the likelihood for a lot of people to return to their highly paid professions in Latvia was minimal and such professional experience would find little demand in emigration. He projected that the greatest opportunities would be in agriculture and farming. His projections were eventually proven to be true when in emigration many highly educated persons initially only found work on farms in the USA and Canada.

A 10 - 12 month program provided for a daily schedule of 4 theoretical and 4 practical hours. The curriculum was made up of the following theoretical and practical subjects:

A.
1. Organic and Inorganic chemistry
2. Garden arithmetic and measurements
3. Latvian, German and English languages
4. Energy, meteorology and climatology
5. Agricultural encyclopedia

B.
1. Botany – plant physiology and anatomy
2. Soil and fertilization
3. Agricultural machinery and tools
4. Gardening organization, sales computations and technology
5. Garden construction
6. Plant diseases, parasites and their control
7. Vegetable production
8. Decorative gardening
9. Flower gardening
10. Special under glass cultures
11. Fruit gardening
12. Selection and seed production
13. Bee keeping

A working garden was established that in addition to providing instruction also made available fresh produce to the camp inhabitants. The students built and operated hothouses as shown on page 261. A copy of an article written in English from a 1947 publication starts on on page 263.

Theater

From the very camp beginning among the residents were 3 professional actors from Latvia. Gustavs Amols and Andris and Milda Valdmanis. As soon as the Entertainment hall, fondly christened as the *Black Ball* due to its black tar paper covered walls, was completed these professionals gathered around them lovers of the theater art and started to produce plays. Starting on page 277 are scenes from some of the productions of this group. The Entertainment hall during an intermission of a performance appears on page 285.

Early in 1947 the Bavarian Region Latvian Committee invited professional actors from Latvia who were scattered throughout Bavaria to unite. As a result the formal Latvian Theater in Fischbach was established in the spring of 1941. The first play produced by this theater group with professional actors previously from notable theaters in Latvia was on July 1, 1947. Starting on page 287 are scenes from some of the productions by the new theater group. In addition to local performances, the theater group also traveled to other camps. The picture on page 296 shows the group in the beginning of a tour with an unknown play. The theater produced plays to the very end of the camp when the members scattered in emigration.

In addition to the local productions the camp was frequently visited by other professional Latvian theater groups from Eslingen, Würzburg and Mehrbeck.

Literary Life

Books have always been central to Latvian life. Early in 1946, the local Latvian committee established a publishing house. Some of the early publications were much needed textbooks for the local schools. An example of some of the textbooks is shown on page 307. These were soon supplanted by works of classical Latvian literature.

In addition to publishing, literary events such as Writers conferences with authors from the greater Bavaria were held. These were open to the public where the authors read samples of their work.

A camp library was established in 1945. The majority of the 1919 books in the library, 945 were in German, 400 in English, 251 in Latvian and a smattering of French, Polish and 3 Russian.

Musical Life

Among the initial camp residents was a number of professional musicians who wasted no time in preparing musical performances. As time went on regular concerts were performed with visiting professional musicians from other Latvian centers. Starting on page 317 are a number of reviews of concerts performed in the camp Entertainment hall. The local musicians, in addition to performing for the camp Latvian audiences, also participated in concerts with the Fischbach village German musicians in the village church. A sample German program listing Alfreds Matisons (Violin) appears on page 328. The accompanying photo identifies Jānis Ādamsons (Cello) and Alfreds Matisons (Violin) at an unidentified event. In addition to going to other camps with their performances, the local artists also performed for the Americans as shown in the picture on on page 329.

In addition to the concert performances, the camp musicians supported ballet performances with dancers from the Latvian National Grand Opera Ballet Riga. These performances were presented both, at the camp Entertainment hall and in the nearby Nuremberg opera house.

Song Festivals

Latvians have a long tradition of song festivals with the first one having been held in 1873. It was not surprising then, that keeping with tradition, that the Latvians living in the American occupation zone debated the need for and decided to hold the first song festival in exile at the DP camp Fischbach. The date was set as June 30, 1946. A headline announcing this event appeared in a March 16 issue of a Bavarian Latvian paper as shown on page 333. It announced that there is a potential of 500 singers participating.

Serious preparations were begun. Starting on page 337 are photos of the construction of the festival stage and audience seating. The preparations involved close cooperation with people from the nearby Märzfeld camp hosting some other events that were related to the festival. On June 28, the Märzfeld theater group put on a play in their entertainment hall. On June 29, a Latvian art exhibit was opened in the Märzfeld camp. June 30th, the day of the main concert started with an Orthodox church service in the Märzfeld camp Latvian church, a Roman catholic mass in the Fischbach camp Latvian church and an ev. Lutheran church service and sacred music concert in the nearby Fischbach village German church. The afternoon had scheduled various sports demonstrations and a Latvian writers event.

The main concert started with a procession of participating choirs to the festival stage as shown on page 354. The following few pages show scenes from the concert. The main concert was performed by 13 choirs with over 600 singers for an audience of over 6000.

1948 marked the 75th anniversary of the first Latvian song festival. It was decided to hold an anniversary festival in Fischbach on June 27th 1948. A description of the organization and planning of this song festival starts on page 368. The festival activities actually began on June 26th with a play performed in the Fischbach camp entertainment hall, the opening of an art exhibition and a soccer match between Latvian and Polish athletes in the neighboring camp Valka.

The day of the main concert was started with an orthodox church service in the orthodox church in the neighboring camp Valka, a roman catholic mass in the Fischbach camp church, a baptist church service in the Valka camp ev – Luth. church and an ev. – Luth. service in the Fischbach camp church.

Some scenes from the main choir concert starting with a procession of the participating choirs start on page 376. The main concert was performed by 17 choirs with over 700 singers to an audience of over 5000. The somewhat smaller attendance from 1946 may be attributable to currency reform in Germany from Reichmarks to Deutsche marks which resulted in increased transportation costs.

Scouting

The first scouting activities commenced in August 1945 to generate interest among the camp boys in scouting. Scouting was established in 3 seniority levels starting with Cub Scouts then Scouts and a senior level Rovers. All 3 levels were under the 49th Trikata troop. Initially the activities took place out in the open, but as the weather got colder, a public washroom was converted to a suitable meeting place. As the number of scouts grew, this space became inadequate and in 1948 with the scouts participating, the camp administration constructed a special barracks including a fireplace for the scouting activities.

Starting on page 396 are some pictures of Cub Scout activities and some pictures of Scout activities start on page 399.

A tragic event occurred on April 6, 1946. The body of scout leader Jānis Cīrulis was found in an earthen excavation. The suspicion was that this was murder, but no definitive results of any investigation have been found. A photo of Jānis Cīrulis appears on page 403 with pictures from his funeral on the following pages.

Many of the scout activities were outdoors with each group having a place in the nearby forest. Each of these were decorated by the scouts. An example of such a decoration appears on on page 411. During a visit to this area in 1971 it was still possible to find signs of Latvian scout presence on the nearby hill, an engraving Vanagi in the sandstone was still visible as shown on page 418.

One of the last major scouting events held in Fischbach was a Scout craft Exhibition in association with The Second D.P. Scout International Patrol Rally held in Nürnberg from the 19th to the 29th of August 1945. Some pages from a brochure for this event are shown starting on page 414.

Girl Guides

Activities for girls were organized simultaneously with those for boys in scouting. The Girl Guide organization was also established in seniority levels with appropriate activities for each. Many of the exhibitions of Girl Guide handiwork and performances for parents and the community in general were held jointly with the scouts. A series of pictures of Girl Guide activities starts on page 419.

Sports

Among the camp inhabitants were a number of professional athletes from Latvia as well as a significant number of amateur sports enthusiasts. It was natural that sporting activities commenced immediately from the first days of our arrival. Since the initial camp neighbors were Poles and Italians, the first competition with good results for the camp team in soccer was with them. A sports festival was held in the camp already in 1945 and included events such as track and field events and gymnastic demonstrations. A similar festival was held in May of 1946. Some illustrations from these events appear starting on page 426. Basketball and volleyball teams were formed by the high school as well as other camp inhabitants and held regular competitive events.

Since similar sports activities took place in other D.P. camps as well, it was natural that competitive sporting events among the different camp teams were organized. Such competitions as Northern Bavarian track and field competition in 1946 with participants from many camps was held in the Nürnberg sports stadium. A parade of the athletes at this event is shown on page 435 and some scenes of the opening ceremony of a 1947 competition on page 439.

Early in 1946 it was decided to organize a camp YMCA chapter. In early 1947 a YWCA chapter was established. A group picture of YMCA and YWCA members appears on page 446 and of YWCA members in 1949 on page 448.

Starting in 1946 there was a strong interest in chess. Competition between players in the upper part of the camp and those living in the lower part of the camp was ongoing. Several matches were held with the nearby German chess clubs with good results.

Emigration

As the years went on the hope of a return to our homeland started to dwindle as the reality of the allied acceptance of an Iron curtain divided Europe began to set in. The post war German economy did not offer favorable conditions to assimilate the large number of foreigners within its borders, therefore the refugees from communism had to look for opportunities elsewhere. Already in 1948 IRO was beginning to encourage emigration to countries offering job opportunities. The job offers were highly restrictive by either requesting highly trained specialists in technical fields, generally younger and without families. Offers came from France, England, Canada, the United States, Chile, Argentina Australia and some others. In general the requirements were for unskilled labor. All applicants for emigration had to pass a rigorous health examination.

Emigration to the United States was greatly assisted by the Lutheran World Federation organization which found sponsors and job opportunities throughout the US. Emigration to the United States was through transit camps in Würzburg, Schweinfurt and Grohn from where the emigrants were put aboard ships in Bremerhaven. The ships used were US transport ships that transported the emigrants at no cost to the US ports of New York and New Orleans. They were either met at the port of arrival by their sponsors, or given tickets for transport and a small sum of spending money to get them to their new homes all over the country. The tickets and spending money were extended as loans that had to be repaid. Starting on page 456 are some scenes of families starting their road to emigration mostly in 1949.

Camp Closing

Emigration began in earnest in 1949. By June 11, 1949 almost half of the 813 camp inhabitants had emigrated. A table on page 466 shows a the places that the people went to. The majority went to the USA (494) with other places as follows: Australia (243), Canada (23), England (13), France (5), Brazil (5), Belgium (3), Italy (2), Switzerland (1) and repatriated back to Latvia (24).

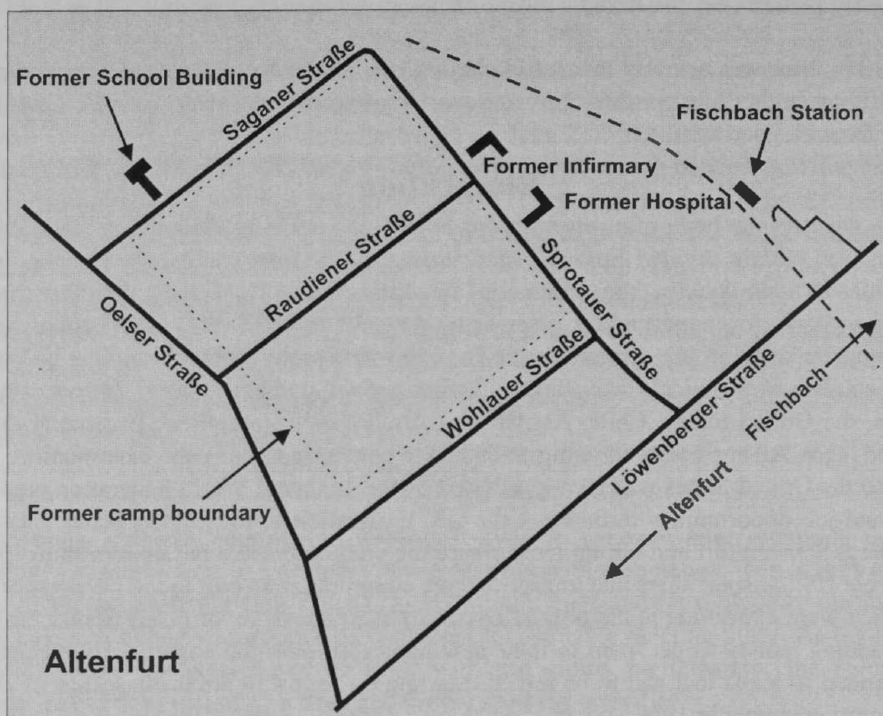
By October all of the remaining camp residents except those scheduled for immediate emigration were transferred to Dillingen. DP camp Fischbach had ceased to exist.

Camp Territory Through Time

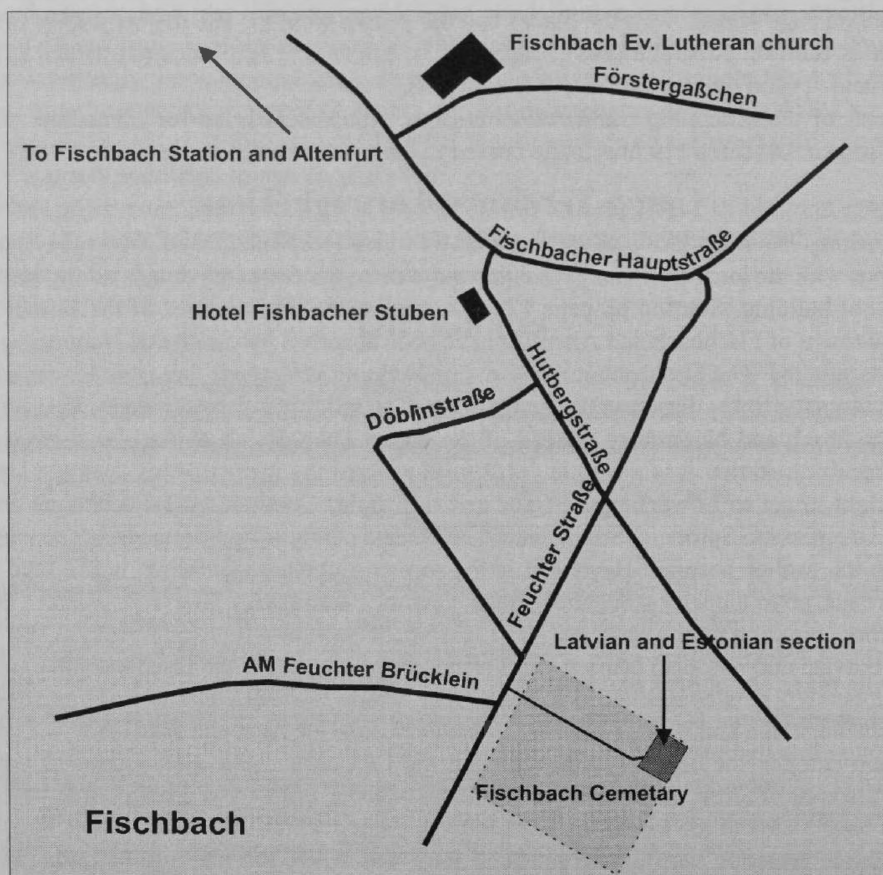
The camp territory has been like a magnet to many former camp inhabitants when they have been in the area. Conversations with the local Germans reveal that quite often there are individuals taking pictures in front of the old brick school building. Starting on page 479 is a small sample of pictures of the former camp territory through time. The towns of Fischbach and Altenfurt have been absorbed by the city of Nuremberg and still retain their names, but as suburbs. The Fischbach railway station building still stands, but is no longer used. Tickets are dispensed by an automatic ticket dispenser on the platform. The rail line is now served by an electric train with 5 stops between Fischbach and Nuremberg instead of the one at Dutzenteich during the camp days. If you are arriving at the Fischbach station it is a simple 1 1/2 mile walk to the former camp territory. Upon exiting the station, make a right to get to Löwenberger Straße and turn right. Continue on Löwenberger Straße and walk under the railroad overpass to Sprotauer Straße, make a right and continue on Sprotauer Straße where on the right you will come to the former hospital. Beyond it is the former ambulance building, but is hard to spot. When Sprotauer Straße ends, go to the left on Saganer Straße. Continue on Saganer Straße. Just before the end you will see the former school building on the right.

To visit the Latvian and Estonian cemetery in Fischbach, when exiting the Fischbach station make a left on Fischbacher Hauptstraße (It is connected to Löwenberger Straße toward Altenfurt and the former camp) and continue until Feuchterstraße and make a right. The cemetery is on the right side starting at the intersection with Döblinsraße. Upon entry in the cemetery you will find the Latvian and Estonian section at the far upper left corner. This is a distance of a few miles so a cab would be advised, unless you are traveling by car. On the way you may wish to have a look at the Fischbach Ev. Lutheran church which is on Fischbacher Hauptstraße, on the left, just before the intersection with Förstergaßchen. Here was where the majority of Lutheran confirmations were held. If you are staying overnight, a nice place is Hotel Fischbacher Stuben on Hutbergstraße.

The next page shows simplified maps locating the former camp territory and the Fischbach cemetery.



Map locating former camp territory



Map locating the Fischbach cemetery

Fišbacha grāmatās

Bērzkalns, Valentīns

Latviešu dziesmu svētki trimdā 1946 – 1965 Grāmatu Draugs 1968

Ieviņa, Marianna

Rudenī brauksim mājās, Trimdas stāsti, Mežābele 2000. – Itaka

Jēgers Benjamiņš

Latviešu trimdas izdevumu bibliogrāfija 1940 – 1960 1 – 2, Daugava 1972

Kadilis J. red.

Latviešu Apgādu Gada Grāmata, 1948. gadam

Latviešu apgādu kopa. Apgāds Grāmatu Draugs, H. Rudzītis, J. Kadiļa apgāds, Pētera Mantnieka apgāds, Edgara Ķiploka apgāds, grāmatu apgādn. A. Gulbis/A. Mālītis

LCK Vācijā

40 GADI Latvieši Bavārijā – dokumentācija – Minchene 1986

Rabācs, Kārlis red.

Ilzes Pasaulē, Grāmatu Draugs 1984

Skujiņa, Rūta

Vējš svaida kaijas, Zvaigzne ABC,

Sirds dzīvo no niekiem, Grāmatu draugs 1963

Grāmatā izmantotā periodika

Bavārijas Latviešu Vēstnesis	# 2756[392]
Jaunās Ziņas	# 2978
Latvija	# 3155
Latviešu Vēstnesi	# 3143
Latviešu Ziņas	# 3149
Latvju Domas	# 3194
Tēvzeme	# 3410
Vēstis (Fišbachas)	# 2926
Lāpa	# 3058

392.Uzrādītais numurs no grāmatas „Latviešu trimdas izdevumu bibliografija 1940-1960 #2"

Personu Rādītājs

Ķ

L

Lietu rādītājs

2008. g. 15. decembrī

Grāmatā pamanītās kļūdas un papildinājumi

Pamanītās tipogrāfiskās kļūdas ir izlabotas manuskriptā un nav šeit uzskaitītas.

Iekšējā vāka otrā pusē Anna Burģele vietā jābūt **Aija Burģele**

2. lpp. No Talcinieku saraksta izlaists **Ārijs Krieviņš**

24. lpp 1. no kr.: **Aleksandrs Orlovs**

31. lpp. 1. teikums zem Ugunsgrēks jāsākas: **1949. g. naktī no sestdienas, 15. janvāra uz svētdienu, 16. janvārī lejasciemā izcēlās ...**

37. lpp. augšējā attēlā 1. rindā no kr.: 2. ir Mirdza Odras. 2. rindā starp O. Veisbergu un Z. Tomsonu ir Jānis Paju. Apakšējā attēlā Priekšā **Jānis Paju** un Gaida Dumpe.

39. lpp. Augšējā attēlā no kr. ceturtā ir **Mirdza Odras**. Apakšējā attēlā ir 3. rindā pēdējais ir Jānis Paju.

40. lpp. A. Damroze ir **arch. Arturs Damroze**

41. lpp. 1. rindā 4. no labās **Tekla Vītola**

53. lpp Svītrot **māc. Gulbis**, viņš 4a barakā nedzīvoja.

78. lpp. otrais no kr.: **Kārlis** Briedis nevis Edvards

90. lpp. Pēdējā rindā 1. no kr. **Jūlijs Garkalns**

94. lpp. Apakšējā attēlā ...ar asistenti **Amandu Ložnieci ...**

96. lpp. ceturtā no kr.: **Elfride Dreimane**

108. lpp Augšējā attēlā 1. rindā no kr. 4. **Maiga Iesaliņa**

114. lpp. Lejas attēlā no kr.: ...Voldemārs Mednis, **Biruta Priedīte**, **Elza Kūčs** ...

115 lpp atvietot pēdējo teikumu. **Pēdējās iesvētības Fišbachas nometnes baznīcā notika 1949. g. 4. septembrī.**



Iesvētības 1949. g. 4. septembrī

1. rindā no kr.: Viviana Dučkena, Māra Vītoliņa, Mācītājs Alfrēds Gulbis, Mācītājs Valdemārs Strautmanis, Ingrīda Brežinska, Biruta Priedīte un Ruta Mētra

2. rindā no kr.: Ilgvars Šēnbruns, Indriķis Lipkovskis, Ilmārs Nika un Gunārs Zariņš

(Šī informācija ievietota manuskriptā otram papildinātam izdevumam)

108. lpp. 1. rindā no kr.: ? ir **Velta Rolle** un 2. rindā ? ir **Maiga Iesaliņa** attēlā iztrūkst **Arija Aupe**

116. lpp. Apakšējā attēlā: ... Ausma Garkalne, **4. Elvira Vecziediņa, 5. Sofija Garkalne, 6. Jūlijs Garkalns, viņam klēpī Ritvars Garkalns,** ...Ansis Pommers. **Pašā priekšā Rieta Garkalne.**

117. lpp. ... no kr.: **Marta Kukaine**... ...**Paulīne** Mētra (?)...un **Alma Plandaka**

135. lpp. Marianas Ieviņas biografijā ...kur **strādāja par korespondenti apdrošināšanas sabiedrībā un audzināja piecus bērnus. Pēc pensionēšanās sāka nodarboties ar rakstniecību.** ...

136. lpp. foto aprakstam **Lidija** Kislere

138. lpp. 2. rindā no kr.: pēdējais ir **Teodors Grīnbergs**

139. lpp. Augšējā attēlā pirmā rindā pirmā no labās ir **Gunta Rudzīte**[1]

141. lpp. 1. rindā ceturtā no kr.: **Helēne (Lienīte) Zariņa**

142. lpp Augšējā attēlā 1. rindā 3. no kr.: **Helēne (Lienīte) Zariņa** Apakšējā attēlā 1. rindā no kr.: **Anitra Ļaudama**...Vija Ābele, **Daina Pētersone**

[1] Gunta Rudzīte

151. lpp. Augšējā attēlā 2. rindā no kr.: (?), (?), (?) **Ņina Rudzīte,** (?), (?), (?) un **Imants Recers**. Lejas attēlā 1. rindā no kr.: **4. Modris Kūčs**

152. lpp. 1. rindā no kr.: **Astra Maldupe**

154. lpp.2. rindā 4. no kr. **Brigita Roce**

155. lpp. Augšējā attēlā pirmā rindā ...Ausma Nika, **Gundega Zemare**, Aija Kārkliņa...otrā rindā ... **Helēne (Lienīte) Zariņa** un (?)

156. lpp. 1. rindā no kr.: **Helēne (Lienīte) Zariņa**, (?) ...

158. lpp. 1. rindā no kr.: ...Anitra **Ļaudame** 3. Ludis **Ozoliņš** 6. Daina **Pētersone** 10. **Juris Stūris**

159. lpp. Augšējā attēlā jābūt 1. rindā no kr.: Edvīns Švechs, (?), Imants Paegle, Goga Timermanis, Andrejs Baumhammers un Ivars Siliņš

160. lpp. 3. Ludis **Ozoliņš,** Maija Dūce, Daina **Pētersone...** 3. rindā no kr.: pēdējais **Ilgvars Šēnbruns**

162. lpp. Augšējā attēlā 2. rindā no kr.: Ludis **Ozoliņš**

167. lpp. 2. rindā ...Eižens Šablovs, **Strautzele**, ...

180. lpp. 2. r. no kr.: ...Alīde Kačerovska, **Jānis Osis**...**Atis** Ciris

181. lpp. 2. r. no kr.: ...Olga Vītiņa, **Jānis Osis**...**Atis** Ciris

183. lpp. augšējā attēlā 2. rindā no kr.:...Ojārs Šteiners, **Ausma Šķērbele** ...

189. lpp. 1. rindā ...Eleonora Briede, **.Ārzemju viešņa**. ...

192. lpp. Apakšējā attēlā 1. rindā no kr.: pēdējā ir **Aina Lauciņa**

193. lpp. Augšējā attēlā 11. **Alberts Lāčkājs**

194. lpp 3. rindā no kr.: **Gunārs Svika** Gunārs Stūrāns ...un viņai blakus **Elfrīda Graube**

197. lpp. 2. rindā no kr. jābūt ... V. (?), **B. Priedīte** ... (Svītrot 3 (?))

204. lpp Attēla nosaukumam jābūt: **Andreja Brožes un Ainas Ivanovas kāzu svinības Valkas nometnes sabiedriskajā zālē 1947. g. 25. septembrī** Pie galda no kr.: **Leons Rumaks**, Alfrēds Gulbis, **vedēji Antonija un Kārlis Jākobsoni** un Zinaīda Lazda

213. lpp. Augšējā attēlā 1. rindā no kr. pēdējā ir Astra **Maldupe** 2. Otrā rindā no kr.: Vija ? ir **Mirdza Odras** un ...Viviana Dučkena, **Vija Sāns,** ...3. rindā no kr. ...Jāzeps Motivāns, **Sigrīds Siliņš** ...pēdējais ir Kārlis Krūmiņš, svītrot **un (?).**[2]

218. lpp. apakšējā attēlā, 2. rindā no kr.: ...**Andris** Poruks, Ingrīda Kārkliņaa, **Līga Cielēna**, Gaida Kiusala, Gita Gertsone, **Rūta Mētra**, un Biruta Priedīte

219. lpp. Apakšējā attēlā 1. rindā no kr. **Aina Lauciņa**, Valda (Brože) ...

222. lpp. Attēla nosaukumam jābūt: **IV** izlaiduma klase...

223. lpp. Augšējā attēlā 1. rindā no kr.: **Ritvars Grīnvalds**, Līksma Petrīte, (?), **Ida Robiņa**, Saulgaitis Stūrāns un **Ausma Šķērbele**. 2. rindā no kr.: **Elfrīda Graube** ...Attēla nosaukumam jābūt **IV** izlaiduma klase...

224. lpp. Augšējā attēlā 1. rindā no kr.: **Elfrīda Graube**, Ilmārs Lūsis ...

---

[2] Gaida Barens un Viviana Ramane

227. lpp. 2. rindā no kr.: svītrot **un Maija Stūrāne** 3. rindā no kr.: **Andrejs Baumhammers, Andris Biķis, Verners Brols, Ilze Pūliņa,** (?), **Biruta Priedīte, Olga Uldrika un Maija Stūrāne** 4. rindā no kr.: **Gunārs Grabis, Andrejs Birnbaums** un (?)[3]

231. lpp. apakšējā attēlā 1. rindā no kr.: ...Diezgane, **Aija** Jansone, Biruta ...[4]

240. lpp. Džipā sēž **Jānis Petrovskis** ne Zakarkevičs[5]

241. lpp. Augšējā attēlā Stāv no kr.: (?) un **Oskars Rudzītis**. Apakšējā attēlā No kr.: **Oskars** Rudzītis, **Augusts Ābelītis un** Elmārs Elgūts[6]

242. lpp. Augšējā attēlā No kr.: (**?**), (?) **Oskars** Rudzītis... Apakšējā attēlā...zeltkalis Krišs, **Kristaps Birze**,)...

247. lpp. pēdējā rakstā ...Šie audzekņi – **arch. Arturs Damroze** A. Damroze vietā.

248. lpp Pirmais no kr.: arch. Arturs Damroze

249. lpp. Augšējā un apakšējā attēlā pirmais no labās ir arch. Arturs Damroze

251. lpp Kokgrebums Zirgs un puķe ir arch. Artura Damrozes darbs

274. lpp. 1. rindā no kr.: **1. Jēkabs Ljalis 2. agr. A. Robiņš** 3. rindā no kr.: **6. Oskars Juchna 9. Viktors Karpovs**

277. lpp. Zem attēla uzraksta, 2. teikumā ...vadīja **Andris Valdmanis, bet tālākās , kamēr vien pastāvēja Dramatiskā kopa, vadīja Gustavs Amols.** pēdējā teikumā ... darināja mākslinieks **Jānis** Šternbergs.

280. lpp. Jābūt No kr. „Aleksis" Ēriks Svilis un **„Elīna" Dzidra Lielkalne** pa labi **„Antonija" Lidija Vēze** un „Aleksis"

288. lpp. ...Alfreds Matisons, **Arnolds Štams un Arnolds Sildegs**

293. lpp. Augšējais uzņēmums **Svētki Skangalē 1. cēliens**

300. lpp. Attēla aprakstā ...Sensacija" **1947. g. izrāde**

346. lpp. Jābūt ...Valdmanis jkdze, **Zenta Damroze, (?) un Ausma Garkalne**

354. lpp. Augšējā attēlā: Karogu nes arch. Arturs Damroze viņam pa labi Zenta Damroze, pa labi kājceliņā Ilze Damroze

417. lpp. Apakšējā attēlā 19. ir **Aivars** Jēriņš ne Gunārs[7]

431. lpp. IV. izlaiduma klases futbola komanda, ne basketbolisti. Pirmā rindā no kr.: ...Gunārs Stūrāns, **Gunārs Svika**,

441. lpp. Apakšējā attēlā 2. stāv no kr.: Saulgaitis Stūrāns vietā jābūt **Juris Legzdiņš**[8]

448. lpp. 3. rindā no kr. ...Regīna Grabe, **Elga** Rīsberga, ...

453. lpp. 3. rindā no kr.: (?) ir **Jēkabs Poruks**

457. lpp. aprakstam pievienot: **1. rindā no kr.: 5. Anna Ieviņa, 6. Fricis Ieviņš**
2. rindā no kr.: 4. Voldemārs Vārpa, 10. māc Valdermārs Strautmanis
Pēdējā rindā no kr.: 3. Zinaīda Lazda

---

[3] Viviana Ramane
[4] Juris Legzdiņš
[5] Alberts Lāčkājs domā ka tomēr Zakarkēvičs
[6] Gunta Rudzīte
[7] Juris Legzdiņš
[8] Juris Legzdiņš

2008. g. 15. decembrī

Fišbacha no zemes pavadoņa skatījuma mūsdienās

Lasītājiem, kuriem ir datori ar interneta pievienojumu ir brīvi pieejama iespēja aplūkot Fišbachas teritoriju no gaisa. Šo iespēju var izmantot lejuplādējot un instalējot programmu Google Earth ko piedāvā firma Google bez maksas.
Kad programma ir instalēta tad atvērtā logā jāievada **Fišhbach Nuremberg Germany** un jāklikšķina Search. Dažu sekunžu laikā ekrāna vidū būs Fišbachas ciems. Lietojot peli var pārvietot kursoru ekrānā uz ģeogrāfiskiem platuma un garuma grādiem kas parādās ekrāna kreisās puses apakšā. Velkot peli uz sekojošām koordinātēm ļaus identificēt objektus bijušā nometnes teritorijā un apkārtnē:
49° 24' 58.21" N – 11° 11' 52.02" E Parādīs latviešu kapus Fišbachas ciemā.
49° 24' 52.59" N – 11° 09' 31.34" E Parādīs bijušās skolas ēku.
49° 24' 55.08" N – 11° 10' 00.42" E Parādīs bijušo ambulanci
49° 24' 52.18" N – 11° 11' 03.88" E Parādīs bijušo slimnīcu

Raidījums par grāmatu

Tīmeklī ir pieejams Ata Skalberga raidījuma ieraksts ar sekojošo adresi:
http://www.latvijasradio.lv/program/2007-07/index.htm

Tad Latvijas radio 1 slejā izvēlaties 2007.07.07 19:25 A Skalberga publicistika kur varēsiet noklausīties raidījumu par Fišbachas viršiem.

Lūgums lasītājiem

Būšu pateicīgs par uzmanības pievēršanu katrai pamanītai kļūdai un it īpaši par papildinājumiem. **Ja gadījumā Jums ir kādi attēli, dokumenti vai cits, kas iederētos otrā papildinātā izdevumā laipni lūdzu tos man aizdot.** Foto attēlus es vēlētos aizņemties oriģinālā. Tos tūliņ pēc saņemšanas ieskenēju datorā un ar steigu sūtu atpakaļ īpašniekam.

Ansis Pommers
102 Ravinia Way
Los Gatos, CA 95032
Tel. 408 356-4608
e- pasts ansis@engineeringpubs.com


LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA
0309070516

In the Heathers of Fischbach 1945 - 1950

Documentation

As World War II came to an end in 1945, a large number of Latvians having fled their homeland from the advancing Russians found themselves in the Allied occupied sectors of Germany. Fearing capture by the Russians, which would have meant forceful repatriation to Russian occupied Latvia and a most certain subsequent deportation to the Gulags, they streamed West to the sectors occupied by the Western powers.

When the Western powers realized that the vast majority of the refugees fleeing Westward were not going to return to their Russian occupied homelands, they began to assemble them in refugee centers to be relocated to DP (Displaced Person) camps that were initially administered by UNRRA (United Nations Refugee Relief Organization) and later by IRO (International Refugee Organization).

This book chronicles the life and work of about 1500 Latvians, the majority of whom were assembled in the Jena refugee center and then transported by freight train to the DP camp Fischbach in June of 1945.

While initially every activity in the camp was focused on hopes for an eventual return to a free Latvia, such hopes dwindled as time went on as it became apparent that the Western powers were going to let the occupation of Latvia and the other Baltic states stand. Since post war Germany was unable to accommodate the large number of refugees, the only option was emigration to the US, Canada, Australia etc. Emigration started in earnest in 1949 and the camp was closed in 1950.

Library of Congress Control Number

